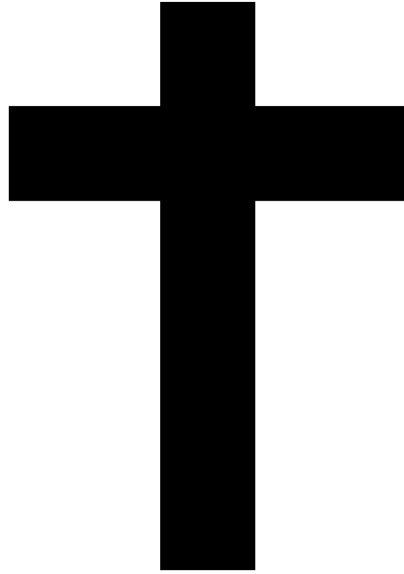

NGÖNËN PEPEWER

The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2

Contents

Ngönën Pepewer	1
Matiu	2
Maak	55
Luk	85
Son	139
Ngön Yaaö Omnarö	179
Rom	232
1 Korin	257
2 Korin	281
Kalesia	298
Epesas	307
Pilipai	314
Kolosi	320
1 Tesalonaika	326
2 Tesalonaika	331
1 Timoti	334
2 Timoti	341
Taitas	346
Pailimon	349
Ipru	351
Sems	369
1 Pita	376
2 PITA	383
1 Son	387
2 Son	393
3 Son	394
Yut	395
Ēnēma Ngönte	397
Bible reading	425

Ngönën Pepewer

The New Testament in the Weri language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

Ngönën Pepewer

The New Testament in the Weri
language of Papua New Guinea

Translation by Wycliffe Bible
Translators

© 1984, Wycliffe Bible Translators,
Inc.

Print publication, 1984 by Bible
League International

Web version
© 2015, Wycliffe Bible Translators,
Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available
to you under the terms of the Cre-
ative Commons license (Attribution-
Noncommercial-No Derivative
Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy,
distribute and transmit the text
under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute
the work to *Wycliffe Bible Trans-
lators* (but not in any way that
suggests that they endorse you
or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not
use this work for commercial
purposes.

- **No Derivative Works.** You may
not alter, transform, or build
upon this work.
- **In addition,** you have permis-
sion to port the text to different
file formats, as long as you don't
change any of the text or punctu-
ation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribu-
tion, you must make clear to others
the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim
tok orait na lo bilong Creative Com-
mons Attribution-Noncommercial-
No Derivative Works license. Em i
tok olsem **yu ken givim kopi long
narepela manmeri.** Yu ken wokim
kopi na givim long husat i laikim.
Tasol, yu mas tok klia dispela samting
i kam long <http://tokplesbaibel.org>.
Yu no ken kisim mani na salim
dispela. **Yu mas givim nating.** Na
tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na
narapela buk i stap long dispela sait
i gat tok orait long usim wantaim
dispela samting tasol. Sapos yu laik
narapela tok orait, yu mas askim
husat i papa bilong copyright long
dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no
orait long dispela tok orait, stretim
tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok
bilong God long nupela tok ples, yu
ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples
English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legal-code>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis
askim mipela.**

Ngönën Pepewer

Matiu

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê enëmak Matiuuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Matiu, yapin nent Liwai, pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi tektek ngön yaauröa ngaan retëng ëa pöt Yesuu naë kê oröön pi Anutuu wa ngaöök nimëepna pöt ngës rëere Yesuu ngön kësang ök ëa pöt retëng ëa. Ngön pöt, Yuta omnarö Yesuun Anutuu Yaö Mëëaup pöt ewat sêpënëak retëng ëa.

Pöt epël wia.

Yesuu ëere körööröere pim wilauta ngönte 1:1-2:23

Son i yamëaupë ya mënaut 3:1-12

Yesu i momëen morök elmëaut 3:13-4:11

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 4:12-18:35

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 19:1-20:34

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 21:1-27:66

Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut 28:1-20

Yesu Kristo pim ëere körööröa ngönte

(Luk 3:23-38)

¹ Yesu Kristo pim ëere körööröa kurment epël. Yesu pi Tewit pim kurmentëakaanëp. Ën Tewit pi Apram pim kurmentëakaanëp.

² Apram pi Aisakë pepap.

Ën Aisak pi Yakopë pepap.

Ën Yakop pi Yutaare pim nangre nanöröa pepap.

³ Ën Yuta pi Peresre Siraë pepap, ën piarpim ëlëp Tema.

Ën Peres pi Ebronë pepap.

Ën Ebron pi Ramë pepap.

⁴ Ën Ram pi Aminatapë pepap.

Ën Aminatap pi Nasonë pepap.

Ën Nason pi Salmonë pepap.

⁵ Ën Salmon pi Poasë pepap, ën pim ëlëp Reap.

Ën Poas pi Opetë pepap, ën pim ëlëp Rut.

Ën Opet pi Sesi pim pepap.

⁶ Ën Sesi pi omp ak Tewit pim pepap. Ën Tewit pi Solomonë pepap, pim ëlëp pöt Yuraiaë öng kapirëp.

⁷ Ën Solomon pi Riapoamë pepap.

Ën Riapoam pi Apaisaë pepap.

Ën Apaisa pi Esaë pepap.

⁸ Ën Esa pi Seosapatë pepap.

Ën Seosapat pi Soramë pepap.

Ën Soram pi Asaiaë pepap.

⁹ Ën Asaia pi Sotamë pepap.

Ën Sotam pi Easë pepap.

Ën Eas pi Esekaiaë pepap.

¹⁰ Ën Esekaia pi Manasaë pepap.

Ën Manasa pi Emosë pepap.

Ën Emos pi Sosaiaë pepap.

¹¹ Ën Sosaia pi Sekonaiaare pim nangaröa pepap.

Akun pötak Papilon nga omnarök Yuta omnaröa naëaan narö wii tëak wak sê Papilon yangerak moulmëen pitëm inëen eim wakaima.

¹² Yuta omën narö Papilon yangerak wakaima akun pötak Sekonaia Sialtielë pepap wakaima.

Ën Sialtiel pi Serapapelë pepap.

¹³ Ën Serapapel pi Apaiatë pepap.

Ën Apaiat pi Elaiakimë pepap.

Ën Elaiakim pi Esoë pepap.

¹⁴ Ën Eso pi Setokë pepap.

Ën Setok pi Ekimë pepap.

Ën Ekim pi Elaiatë pepap.

¹⁵ Ën Elaiat pi Eliesäë pepap.

Ën Eliesä pi Matanë pepap.

Ën Matan pi Yakopë pepap.

¹⁶ Ën Yakop pi Yosepë pepap.

Ën Yosep pi Mariaë ompöp.

Ënak Mariaak Yesu, pim yapinte Kristo pël yema pöp wila.

¹⁷ Apramökaan yewaisem wais Tewitëk elën, omën kur pöment 14 yaë. Ën Tewitëkaan yewaisem wais Papilon omnaröa pit wii tëak wak sê Papilon yangerak moulmëa akun pötak ela pöröeta 14 tapël yaë. Ën pitëm Papilon yangerak wii kaatak saö pöröekaan yewaisem wais Yesuu wilaurek oröa pöröeta 14 tapël yaë.

*Yesu Kristoë wilauta ngönte
(Luk 2:1-7)*

18 Yesu Kristo pim wilauta ngönte epët. Öng Maria Yesu pim ël pöp omp Yosep pöp koirëpënëak yaö elmëen wëa. Pël äautak piarip yal naën om namp nerek wëen, Maria pi Ngëengk Pulöök elmëen önga namp tekeri sa.

19 Pël ëen pim omp yaö elmëaup Yosep pi omën wotpilëp yak Maria omnaröa ëöetak ëö sëpanëak ëlëep wes momëepënëak kön wia.

20 Yosep pi pël kön wieim ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Yosep, Tewitë körööp, ni Maria pim öngaap wë piptaan kas ëengan. Pim önga tekeri sak wë pipop, Ngëengk Pulöök kaamök elmëenak wë.

21 Pël ëen pi yokotup wilën pöt pim yapinte Yesu pël mam. Pi tapöpök pim omnaröa ketre saunat ent ë nulëak utpetetakaan kama niöpnaap.”

22 Omën nant peene e orö yes epot, Aköp pimtë tektek ngön yaaö omën naröen ök maan pitëm tekeri wesak ök niaaö aprö ima pötök kë yaarö.

23 “Kat wieë. Koont öng tek nampök ru yak sak yokot namp wilëpnaan yaë. Pël ëen pitök yokot pöpë yapinte Emanuel pël mapnaap.” Yapin pöta songönte epët. “Anutu tiarring wë.”

24 Pël maan Yosep pi wal ëak Aköpë enselëpë ök mëëa pöl ëak Maria koirä.

25 Pël äautak Maria yokot pöp nawilën wëen Yosep piiring ka naurön ëa. Pël ëen yokotup wilën pim yapinte Yesu pël mëëa.

2

Këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yesuun itaampënëak waisa

1 Omp Erot pim Yutia yangerak omp ak sak wëa pötak Mariaak pörek Petelem kak Yesu wila. Pël ëen ënëmak këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yerusalem kak së oröak epël pëel mëëa.

2 “Runga ngolöp oröaup, Yuta omnaröa omp ak sëpna pöp e tarëk wë? Ten pim tangewes këtëpë

yengampiaulaan oröak wëen itenak yaya manëak yewais,” pël mëëa.

3 Pël maan omp ak Erot pöpre ën Yerusalem kakë omnarö pit ngön pöten kat wiak yaan sak kön selap wia.

4 Pël ëak omën omp ak Erot pi kiri ar yaaö wotöököröere ën Mosesë ngön kosangotë ngarangk pouröen ngön maan së pim naë rongan ëen ngön pötaan yak pitën, “Kristo pi kak tarëk orööpnaap?” pël mëak pël pël mëëa.

5 Pël maanak pit epël mëëa. “Petelem kak Yutia yangerak orööpnaap. Ngön pöt tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng äaut.

6 ‘O Petelem kak Yutia yangerak wëaurö, arim kak Yutia yangerak ka wia pötë iri naëpan.

Pöt arim naëaan omën kësang nampök oröak

Israel nem omnaröa ngarangk sëpnaat.’ ”

7 Pël maanak omp ak Erot pi ëlëep këtëpë yengampiaulaan ëwat omën pöröen ngön maan pim naë sëen pitën, “Tangewes akun taltak oröak wëen itena?” pöten pëel kat wia.

8 Pël ëen pit ök maan pi pitën epël ök mëak Petelem kakë wes momëa. “Ar së kosang ngentiak ap wesak runga pöp koirak pöt kaalak wais neen ök nean. Pël ëen neenta së itenak piin yaya memaan,” pël mëëa.

9 Pël maan pit kat wiak sëp wesak kan yesem itaangkën tang peen ngaantak pitëm këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itena pöwes pitëm wet rëak së ruupë ka wieëaö pöta ngaarëk leng ëak wëa.

10 Ënak pit tang pöwesën itenak ya kë panë sa.

11 Pël ëak ka pöta kakaati së itaangkën ruupre ën pim ëlëp Maria wëa. Pël ëen pit së rar rë mowesirak yaya mëak pitëm ul keus köröökaan sum kësang yaaö nant, aini koolre kos lölöp kamp yaaöre i kamp ompyaö yaaüt yowë mena.

12 Pël ëak pit rö kan ka uraan Anutuuk wangartak omp ak Erotë ngësël

sëpanëak nga mëak pepanöm maan pit söp wesak pim naë nasën, kan munt naöök kaalak pitëm kakël kan sa.

Yesure ëlre pepaar Isöp yangerakë kas sa

¹³ Pit kan sëen Yosep ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Ni wal ëak Yesure ëlöp mësak kan kas Isöp yangerakël së. Erot pi runga pipop ap wesak mëmpënëak yaë pötaan. Ni pörek së wë kat wiaan ënëmak nemtok kaalak waisën pël niaanak waisënëen.”

¹⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlöp mësak Isöp yangerakël röök tap-takëer kan sa.

¹⁵ Pël ëak pit Isöp yangerak së wëen omën omp ak Erot pöp ënëmak wel wiin akun pötak kaalak waisa. Pöt Aköpë ngönte tektek ngön yaaö nampök ök ëa pöt kë rëa. Ngön pöt epët. “Ne nem ruup Isöp yangerak wëen yas maan waisa.”

Erotök maan runga narö kësang panë mën wel wia

¹⁶ Omp ak Erot këtëpë yengampiaulaan ewat omën pörö pi morök elmëa pöten kön wiak ya sangën kaö pan ëa. Pël ëak pim omën naröen maan pit së Petelem kakre ka kot naë wieëa pötë yokot kot narö krismaki nentepar il newasën pörö pourö mën won wesa. Pöt ewat omnaröa tangewesi oröön itenak ök mëëa akun pöten kön weswes ëak ök maan së mën won wesa.

¹⁷ Akun pötak tektek ngön yaaö omën Seremaia pöpë ngön ëa pöt kë oröa.

¹⁸ Pöt epët. “Rama kakaan ingre këlël kaö panë yaan kat wia.

Öng Resel pim ë körööröak pitëm run-gaaröaan yaköm ëën ing aima. Pël yaëen omnaröak yok pangk pit wiap nemowasën ëa.

Pöt pitëm rungaarö wel wia pötaanök.”

Yesure ëlre pepaar Isöp yanger söp wesak kaalak sa

¹⁹ Omp ak Erot pöp wel wiin Aköpë ensel namp kaalak Yosepë naë oröak wangartak epël ök mëëa.

²⁰ “Omën rungaap mëmpënëak ëa pörö yok wel wia. Pötaanök piar ëlöp mësak Israel yangrakël së.”

²¹ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlöp mësak Israel yangerakël sa.

²² Pël ëak pi kat wiin Akeleas pöp pim pepap Erot pim urtak Yutia yangera omp ak sak wëa. Pël ëën pi we pöökël së öpnaaten kas ëa. Ënak Anutuuk piin wangartak pepanöm maan pi pörek söp wesak Yesure ëlöp Kalili yangerakël mësak sa.

²³ Pël ëak pit së ka naöökë yapinte Nasaret pël ya pöök wakaima. Pöt Anutuu tektek ngön yaaö omën naröa Yesu pimëen ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Omnaröak piin Nasaret omnamp pël mapnaap.”

3

Son i yamëaup Anutuu ngönte ök aima

(Maak 1:1-8; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

¹ Akun pötak Son omnarö i yamëa pöp oröak Yutia yang omën won-rek Anutuu ngönte ngës rëak epël ök maima.

² “Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes. Pötaanök ar lup kaip tiak utpetat söp wesak kasëng meneë.”

³ Son pöpön Anutuu tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpök ngön epël ëa. “Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.’ ”

⁴ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel ëpötök ket ëak mëak wëa. Pël ëak pol koröpöök yepat ket ëaö naö ureëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima.

⁵ Yerusalem kakaanre Yutia yang poutëaanre Yotan i pouuk ka wieëa pötëaan omnarö pim naë së rongan ëa.

⁶ Pël äak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁷ Son pi itaangkën Parisiire Satusi ngönën omën narö kësang puuk i momëepënëak yesën itenak pitën epël ök mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ëa pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnarök arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat.

⁹ Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat.

¹⁰ Anutu pim iner këra songöntak wia. Pöwer këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

¹¹ “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epopök pim ing korötepar yok pangk wak nasëngan. Ne ar lup kaip tiak arim utpetat sëp wasënëëtaan i yaaptaring yanimë. Ën puuk pöt ar Ngëëngk Pulöök i ket äak nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat.

¹² Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan äak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël äak unönre söksök pöt wa top äak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

*Sonök Yesu i momëa
(Maak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Akun pötak Yesu pi Kalili yanger sëp wesak Sonök i momëëpna yak Yotan i pouukë sa.

¹⁴ Pël ëën Son pi ke mourak piin epël ök mëëa. “Ni oröpmorëën nook i nimëëmëak yenëaan? Ne omën pasip, ën nuukëer omën kaöap. Pötaan nuukëer yok pangk ne i nemëëmëëp. Pël äautak ni nook i nimëëmëak waisan.”

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Ni peene kat newiak pël

ëëm. Tepër wotpil wesak Anutuu ngön pout ngaarëk öpëa pöt pangk ëëpnaat.” Pël maan Son kuure mak mëak i momëa.

¹⁶ Sonök Yesu i momëën pi akun tapëtakëer imeriaan orök itaangkën kutömwer këm nga ëën Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak pim rangk irë ngen-tia.

¹⁷ Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë.”

4

*Setenök Yesu morök elmëa
(Maak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Setenök Yesu morök elmëëpna yak Pulöök Yesu mësak së yang pultak omën won panëërek moulmëa.

² Pël ëën Yesu pi kaömp nanën wë ketre rökök akun 40 pël äak sa. Pël ëën ënëmak pi këënëën elmëa.

³ Pël ëën Seten pi orök morök elmëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëën në.”

⁴ Pël maan Yesuuk kangiir kaip tiak epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëënök omnaröa wëwëet nanimpan. Anutuu këmtakaan pim ngön äaut pout ngaarëk weim öpna pöpökëer wëwë om wakaim öpnaap.’”

⁵ Pël maanak Setenök kaalak Yesu pi mës wak së Yerusalem ka kësang ngëëngköökë ngönën tup kaöeta möröök moulmëak

⁶ epël ök mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök öngkrek sörok ola. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat. Pël äak këlötök nim ingesi niwalpanëën pitök morötök akaak elniipnaat.’”

⁷ Pël maan Yesu pi kaalak kangiir epël mëëa. “Ngönën nenteta epël wia. ‘Aköp Anutu kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’”

⁸ Pël maanak Seten pi kaalak Yesu mës wak së rosir wali panë naöök moulmëak omnaröa kaare yang poutre ën pitëm omnant ompyaö poutön pet elmëak

⁹ piin epël mëëa. “Ni nemëën rar rë nowesirak yaya neamë pötak ne e yangerkë omën ompyaö epot pout nimpaat” mëëa.

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Seten, ni mop wiak kama sê. Pöt ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëëm.’ ”

¹¹ Pël maan Seten pi yok Yesu pörek sêp wesak kan sëen ensel narö sê pi kaamök elmëa.

Yesu Kalili yangerkak ya ngës rëak mëna

(Maak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Yesu pi kat wiin Son pi omën narök wak wii kaatak moulmëen wë pël maan Yesu pi Kalili yangerkak sa.

¹³ Pi Nasaret kak sêp wesak Kapaneam kak sê wakaima. Ka pö i kaöökë ëöök Sepulanre Naptalai yang pöraarë tekrak wieëau.

¹⁴ Pël ëën Anutuu ngönte tektek ngön yaaö omën Aisaia pöp pim ök ëa pöt kë oröa. Pöt epët.

¹⁵ “Sepulanre Naptalai yang pöraarë, i kaöökë naë, i Yotanë nal komuntakël,

Kalili yang ngönën wonöröa wëaurek,

¹⁶ omën narö pörek koutak wëa pörö pit yok ëwa kësangöön itena.

Ën omën pörek koutak wë wel wiak kö sêpënëak yaaö pöröa naë ëwaö yok oröa.”

¹⁷ Akun pötak Yesu pi ngës rëak ngönën epël ök maö ima. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanön yes. Pötaanök ar lup kaip tieë.”

Yesuuk omp 4 ëak ngön maan pim ënëm sa

(Maak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, namp Saimon pim yapin nent Pita, ën pim nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Pöt piarip i kaö animaurö korak wes mëak mon wa pël eim wëa.

¹⁹ Pël yeem wëen Yesu pi piaripön ngön mëak epël mëëa. “Arip nem ënëm waiseë. Pël ëën nook aripön

arpim i kaö animaurö yewan pi tapël omnaröeta önëen niulëëmaan.”

²⁰ Pël maan piarip teëntom panë pi arpm iiröt om wiak pim ënëm sa.

²¹ Pël ëën pi kaalak yesem itaangkën omp nanangën munt naar, piarpm pepapring i kaö wang naöökë rangk wë iiröt ompyaö yewasën itena. Piarpm yapintepar, namp Sems, namp Son, ën piarpm pepap Sepeti. Pël ëën pi piaripön pim ënëm sêpënëak mëëa.

²² Pël maan piarip teëntom panë piarpm pepapre wangaö sêp wesak Yesuu ënëm sa.

Yesuuk ngönën ök mëak omën kësang pan këëkë mowesa

(Luk 6:17-19)

²³ Yesu pi Kalili yangerkak ka wieëa pötë sê omnaröen ngönën tupötë kakaati Anutuu ngönte rë moulak pim wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök mëak omën yauman ke nentere nent yaaö pöröere omën koröp lup nantë utpet ëa pörö pourö këëkë moweseima.

²⁴ Pël ëën Yesu pim pël yaaö pöta ngönte aö yesem Siria yangerkak oröön yang pör pangk ëa. Pël ëën omën pörek wëaurö pöten kat wiak pitëm yauman omën pourö pim ngësë mësak sa. Yauman omën pörö, narö yauman ke nentere nent waurö, ën narö këlangön ke nentere nent kat yawiaurö. Ën këlangön kat yawia pörö, narö urmerarö pitëm lupötë wëaurö, narö om pas kawi ngentiak reireë ureim wëaurö, ën narö kosat kël waurö. Omën yauman piporö pourö pit pim naë mësak sëen këëkë moweseima.

²⁵ Pël yaëen Kalili yangerkakaanre Tekapolis yangerkak ka 10 pötëaanre Yerusalem kakaanre Yutia yangerkakaanre i Yotanë nal komuntakëlaan omën kësang pan pim ënëm ëa.

5

Yesu pi rosiraöök isak ngönën ök mëëa

¹ Yesu pi omën kësang panë pim ënëm sa pöröen itenak rosir naöök sê

wel aisëak wëa. Pël èen ruurö pim naë sa.

² Pël èen pi ngës rëak ya rë moulak pitën epël ök mëëa.

Omnanaröa èrëpërëp èëpnaata songönte (Luk 6:20-23)

³ “Omën pitëmtë lupötön kön wiin ompyaut won yaë piporö Anutuuk wa ngaöök yemomë. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁴ “Omën ingre ya ilak aim wë piporö Anutuuk wiap mowasëpnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁵ “Omën ya wiapring wë piporö yang ngolöpra omnantëen yaö sëpnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁶ “Omën wëwë wotpilte öpnaaten kent èen weë yengenti piporö Anutuuk wëwë wotpil pöt mangkën öpnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁷ “Omën karuröaan yaköm yaalmëa piporö Anutuuk yaköm elmëëpnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁸ “Omën lup kölam wë piporö Anutuun itaampnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

⁹ “Omën mayaap wiaapnaataan weë yengenti piporöen Anutuuk pim ruurö pël mapnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

¹⁰ “Omën pitëm wëwë wotpil yaaö pötaan omën munt naröak utpet mowasën këlangön kat wiipna piporö Anutuuk wa ngaöök momëëpnaat. Pötaanök pit èrëpërëp èëpnaarö.

¹¹ “Èn naröak itaangkën ar nem ènëm yeëan èen pöt ökre was niaöre utpet elniire ngön utpet ke nentere nent ngön kaar niaö pël yaëen pöt èrëpërëp èëneët.

¹² Pöt naröak tektek ngön yaaö omën ngaan wakaima pöröaan utpet ke pil elmëeimaurö. Pötaanök pitök peene ar pil yaalniin pöt, ‘Ènëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak èrëpërëp èën.”

Anutuu omnarö tomunatre èwaöökë ökörö (Maak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Tomunat polötë olaan söp naën yaë pöl ar yangerakë omnarö utpet èëpanëak kaamök yaalmëaurö. Pël yauröak tomun pötë misëngö som sak wiaan tiar tol ëak kaalak misëng wasën pangk èëpën? Pël naëngan. Tomun som ke piltak omnant pangk misëng newaspan. Pötaanök wa moolaan omnarö ing mësaö kan ing èëpnaat. Ar ngön epët kasëng menak pöt tomun misëng won pöta ök sënëët.

¹⁴ “Èn es èwaöök rö kanötë omnarö kaamök elmëen kamtaöök yes pöl ar yangerakë omnarö Anutuu ènëm sëpënëak kaamök yaalmëaurö. Ar ka naö rosiraöök wieëa pöökë ökörö. Ka pö èlëep wi naöpan, om tekeri wiaan omnarö maimerekaan pangk itaampnaat.

¹⁵ Èn omnarö esuwes mangiak kapita öngpök namëëpan, ngaarëk wasën kakaati èwa èaan omën kakaati wëaurö omnantön pangk itaampnaat.

¹⁶ Arim omnant yaaut esuwesi ök èëp. Omnarö itenak arim Pep kutömweri wë pöpë yapinte ngaarëk wak isak apnaan omën ompyaut èëë.”

Anutuu ngön kosangta ngönte

¹⁷ “Arök ne Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt wa moolamëak waisan pël wasnganok. Ne pipot wa moolamëak newaisënëp. Ngön pi tapöt kë orööpënëak waisaup.

¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Kutömre yang epweriar won nasën wiaan Mosesë ngön kosang lup kot nent ap nasëpan, pout kë rapnaat.

¹⁹ Omën Mosesë ngön kosang lup kot panë nent wa moolëak naröen tapël èëpënëak mapna pörö pit omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa ikanöök öpnaarö. Èn omën ngön pöt pout ngaarek wak naröen tapël èëpënëak mapna pörö omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa naë kaö sak öpnaarö.

²⁰ Ne niamaan kat wieë. Arim Anutuu ngönte ngaarëk wak wëwë wotpil yaaö pötak omën ngön kosangöte

ngarangköröere Parisi ngönën omnaröa pël yaaö pöt il newasën eëpna pöt ar Anutuu naë rë olëak wëen wa ngaöök nanimëëpan.”

*Ya sangën yaauta ngönte
(Luk 12:57-59)*

21 “Ëaröen ngön ök mëea pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni nim karip mëngkanok. Ën ni namp pël eëmë pöp ngön yaatak oröömëep,’ pël yaan kat wi yeë.

22 Ën nook pöt ök niamaan kat wieë. Omën namp pim karipön ya sangën eëpna pöp pi ngön yaatak orööpnaap. Ën namp pim karipön utpet wesak mapna pöp pi ngarangk wotöököröa naë oröak ngön ya mëmpnaap. Ën namp pim karipön, ‘Kaökaö,’ kip mapna pöp pi es parëaöökë yaö sëpnaap.

23 Pötaanök ni omën nant Anutuun kiri wiimëak wak së kiri yawiaurek wë kön wiin nim karipëen utpet elmëen pi niiring ngön wieëaupök ëanëen pöt

24 sëp mowasum. Pël ëak om kiri yaauta naë wiak kaalak së. Pël ëak nim karipring arpim ngön wieëa pöt wilak wotpil wesak sëak Anutuun yowe wiim.

25 “Ën omën nampök ni ngön yaatak nuulëepënëak yaan pöt ngön yaaurek nasën wieëaar ngön pöt teëntom ë pet irak ngöntre kar ëëë. Pöt puuk ni omën ngön ë pet yairaupë moresi nuulëen polisöröa moresi wes nimëen wii kaatak nuulnëëpanëen.

26 Ne yaap panë niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pet pan ir olëakök oröömëep.”

Öngre omp wëwëet utpet yawesauta ngönte

27 “Ngön kosang nent yaan ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni öngre omp wëwëet kom eënganok.’

28 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omp namp öng nampön itenak kent kön wiin pöt yok könöök öng

ngësëp sëp yewas. Pël ëak öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun yokoir.

29 Ën omën nent nim it yaapkëöök itaampë pötak wak weru nuulaan utpet eëmëak yeem pöt it pö ti moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö.

30 Ën nim mor yaapkëewesök kentöökë ënëm ëak utpet nent eëmë pöt nim mor pöwes kama il moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö.”

*Öngre omp wes yamëauta ngönte
(Matiu 19:9; Maak 10:11-12; Luk 16:18)*

31 “Ngön kosang munt nenteta epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omp namp pim öngöp wes mëepënëak pöt öngre omp yailauta pepewer pim öng pöp mamp.’

32 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omën namp pim öng omp nga naën yaaupök wes mëepna pöt pim pël elmëepna pötaan öngöp omp munt namp yokoirem öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëa pöp koirëpna pöt piita öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat.”

Tiar ngön nent kosang wasëpenëak ngaarëkël wesak angan

33 “Ën ngön kosang munt nent ëaröen ök mëea pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni omën nent eëmëak Aköpë eöetak kaar kosang wesak anganok. Omën nent pël eëmëak pim eöetak kosang wesak pöt ngaarëk wëen këet orööp.’

34 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Ar ngön nent kosang wasënëak ngaarëkël wesak yaap pël anganok, won pan. Ar kutömweriil wesak kosang wasnganok. Kutöm pöwer Anutu pim wëauwer pötaanök.

35 Ën e yangerakelta mäak kosang wasnganok. Yang epëreta Anutu pim ingesiarë urte pötaanök. Ën Yerusalem kakelta yapin mäak kosang wasnganok. Yerusalem pö Omp Ak kaöapë ka kësangö pötaanök.

36 Ën nim kepönöökelta ngön nent kosang wasnganok. Nuuk yok pangk kepön ep naön maan kööre kölam naëpan pötaanök.

37 Ar omën nent eëneäk pöt om, 'Mak, ne pël eëmaap,' pöt pëen an. Ma omën nent naën eëneäk pöt om, 'Won, pël naëngan,' pöt pëen an. Arim omën nantëel mäak kosang wasëneäk ngön munt nant anë pöt Setenë naëaan orööpnaat."

Omën nampök utpet yaalniin pöt kangiiir elmëengan
(Luk 6:29-30)

38 "Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. 'Omën nampök nim it naö utpet nuwasën pöt kangiiir pim naö utpet mowasumëep. Ën omën nampök nim kë naö nitiin pöt kangiiir pim naö motiimëep.'

39 Ën nook pöt, epël niamaan kat wieë. Omën nampök ni utpet yaalniin pöt kangiiir elmëenganok. Ën omën nampök nim kerëm yaapköetak nimöön pöt katnëëteta nimööpnaan mowasum.

40 Ën omën nampök nim ulpëen iriip öpënëak ngön yaatak nuulëak ngön nent nimëen wesak niaan pöt ulpëen rangkëpta përe mamp.

41 Ën omën kaö nampök kan mëntöök omën nant wak sumëak kosang wesak niaan pöt nuuk kan waliöököl wak sum.

42 Ën omën nampök ni omën nant pi mampëak kimang yeniaan pöt mamp. Ën nampök nim naëaan omën nant yaam öpënëak yaan pöt keimön eënganëp mamp."

Kööre tokörö lup sant elmëëpa
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 "Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. 'Nim karipön lup sant elmëem. Pël ëak nim kööre toköpön kaaö elmëem.'

44 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëen. Ën utpet yaalniaurö Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang man.

45 Ar omën ke pilöt eëne pöt arim Pep kutömweri wëaup pim ru panë sënëët. Pöt puuk pim këtëpön maan omën utpetere ompyaö pouröa rangk yema. Ën pi tapöpök pim kopiirenta maan omën wotpilre korar pouröa naë yepel.

46 Arën lup sant yaalniaurö kangiiir elmëenë pöt Anutuuk ompyaut nimpnaat ma? Won. Utpet yaaurö pitta lup sant tapël elmë yaë.

47 Ën arimtë karuröenökëer sant mowasënë pöten kön wiin arök omën muntarö il wesak ompyaö eëen sa ma? Won. Omën ngönën wonörö pitta sant tapël mowas yaë.

48 Pötaanök arim Pep kutömweri wëa pöpë ompyaö wotpil wë pöl arta ompyaö wotpil wë arim kööre toköröen ompyaö moweseim ön."

6

Omën il ngentingenti yaaö pörö kaamök yaalmëauta ngönte

1 "Ar arimtën ngarangk këekë eëen. Arim ngönën yaat omnaröa eöetak pit itenak arën kön wiin ompyaö eëpna pöl wesak mëngkanok. Pël eëne pöt arim Pep kutömweri wëaup kön wiin ompyaö naën eëen ompyaö kangut nankingën eëpnaat.

2 "Ni omën il ngentingenti yaaurö omnant kaamök elmëëmëak pöt kaar yaauröa ök elmëenganok ëlëep mamp. Kaar omën pörö pit omën muntaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak omën il ngentingenti yaaurö kaamök ëak omnant ngönën tupötëere kamtatë omnaröa itöök yemengkaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën eëpnaarö.

3 Ni pöt omën il ngentingenti yaaurö kaamök elmëëmëak pöt

omnant ëlëep panë wesak mamp. Nim mor yaapkeëwesök omnant yemangkën katnëewesi ewat nasën ëëpna pöta ök karuröak nim mam-pëëtön ewat nasën ëëp.

⁴ Ni omnant ëlëep mampë pöt nim Pep omën ëlëep pipotön ity-eengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:2-4)*

⁵ “Ar Anutuun ök manëak pöt kaar omnaröa yaaul ëënganok. Pit omnaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak ngönën tupötë kakaati-ire kamtatë, omnaröa itöök, taueë Anutuun ök mapnaaten kent yaaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit ënëmak Anutuuk kaalak kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

⁶ Ar Anutuun ök manëak pöt arimtë kaatë kakaati së kan wariak arim Pep ëlëep wë pöpön ök man. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëep yamëëautön ity-eengkaupök kangut nimpnaat.

⁷ “Arim Anutuun ök yamëëautë ngönën wonöröa ök ëak ngön paspas nentere nent kësang anganok. Pitëm pël yaaö pöt, pitëmtok kön wiin ngön wali yemaan Anutuuk kat mowiipnaat wesak pël yaaurö.

⁸ Ar pitëm ök ëënganok. Pep piin kimang nemaan wëen arim ap yewe-sautön ewat yaaup.

⁹ Pötaanök ar Anutuun epël ök man. ‘Tenim Pep kutömweri wëaup, nim yapinte ngëengk wiaap.

¹⁰ Ni wais wa ngaöök nimë. Kutömweri wëaurö nim këm ngön ngaarëk yeö pöl e yangerak wëaurö teenta tapël ëënëak kent yaë.

¹¹ Ni peene kët epta könkön kaömp nimp.

¹² Tenim saunatë kangut kërë nuula. Tenökta omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

¹³ Moröktak nuulëënganëp, pim naëaan ent ë nuulë.’

¹⁴ “Yaap, ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë moolanë pöt arim Pep kutömweri wë pöpökta arim utpet yaautë kangut kërë nuu-lapnaat.

¹⁵ Ën ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë nemoolaan ëënë pöt arim Pepap puukta arim utpet yaautë kangut kërë nanuulaan ëëpnaat.”

Kaömp ngës olëak wëauta ngönte

¹⁶ “Ar Anutuun yak kaömp ngës olëak pöt omën ngön kaar yaauröa ök koöre sap ëak önganok. Pit kaömp ngës olëak wë pël yaëen omnaröak pitën itenak wak isak apëna yak koöre sap ëak wëaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

¹⁷ Ar kaömp ngës olanëak pöt arim wëaul uwari mëak arim këere wot kanöt iirën.

¹⁸ Arim kaömp ngës olëak önë pöt, omnaröak itenak ewat nasëpan, arim Pep ëlëeptak wë pöpökëer itaampnaan pël ëën. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëep pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

*Omën ompyaut wieëauta ngönte
(Luk 12:33-34)*

¹⁹ “Ar yangerakë omnant iwal ka ëëre kumkum ë, omnaröak ka pör menak këkain wë pël yaaut kësang wiak önganok.

²⁰ Anutuuk arimëen omën ompyaut kutömweri ningkën önëen omën ompyaut ëëë. Kutömweri pötökëer iwal ka ëëre kumkum ë, ën omnaröak ka pör menak këkain wë pël naën yaaut.

²¹ Arim omën ompyautë wia pörekël arim könötta wiaapnaat.”

Tiarim itöörar koröpöökë rampewesi ök

(Luk 11:34-36)

²² “It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt

arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat.

²³ En arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat. Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapna pöt koö pöt sasa kësang panë olëaapnaat.”

Tiar Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan
(Luk 16:13)

²⁴ “Omën nampök yok pangk omën omp ak naarë inëen naën ëëpnaat. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngötre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, kangiir nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Kön selap yaauta ngönte
(Luk 12:22-31)

²⁵ “Pötaanök ne arën epël ök yeniak. Ar arimtë wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen? Ma iit tarëkaan öpen?’ Ën koröpöonta kön selap ëak epël angan. ‘Oröpötök kör koëpen?’ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëër këët. Ën ulpëenre poë koröp pöt këët won, koröpökëër këö.

²⁶ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömp ngëntak nëere wa peram wi pël naën yaaurök arim Pep kutömweri wë pöpök kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat.

²⁷ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wes ulmëëpën sa ma? Won.

²⁸ Ën ar tol ëënak ulpëenre poë koröpötëen kön selap yeë? Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen ya namëngkën yaë.

²⁹ Pël yaëetak ne epël ök yeniak. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën.

³⁰ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën

won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

³¹ Pötaanök ar kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen?’ ma ‘iit tarëkaan öpen?’ ma ‘Oröpötök kör koëpen?’ pël angan.

³² Omën ngönën wonörö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pöten kön wiak nimpnaat. Pötaanök omën pipotëen kön selap ëëngan.

³³ Ar pöt, wot rëak Anutuuk wa ngaöök nimëen wëwë wotpil pim önëak niia pöt önëen weë ngentieë. Pël ëënë pötak yangerakë omën pipotta koir nimpnaat.

³⁴ Pötaanök omën nant ëlpamök orööpna pötön peene kët eptak kön selap ëënganok Wangam kan orööpna akun pötakökëër omën pötön kön wiin. Ën kët nantë könömöt yaaröön yok pangk pötëen kön wiinëët.”

7

Omnaröa wëwëat wël yaauta ngönte
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl ar elniipanëen omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl elmëëngan.

² Arök omnaröaan ngön ya ke nal wesak mompunë pöt Anutuuk kangiir ke tapël wesak arimëen elniipnaat. Ën arök omnant omnaröaan elmëëne pöt Anutuukta tapël kaip ti nimpnaat.

³ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën?

⁴ Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk ëëpën? ‘Ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’

⁵ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök këëkë iteneë nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk ëëpnaat.

6 “Omën utpet kentöröa ök pörö Anutuu ngön ngëengkët köntak mengkanok. Pël èenë pöt arim ë rangiat ent äak polöröa naë olanë pöta ök yaë. Ënak pol pöröak ing samsam yeem kaalak kaip tiak arimënt kant nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:9-13)*

7 “Kimang maim olëak omën këet önëet. Ngaöl ëeim sëak këet koirënëet. Kanwer kōrangkōrang maimën tē ni-wiipnaat.

8 Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këet yokoir. Kanweri kōrangkōrang yamëëauröaan Anutuuk tē yemowi.

9 Arim naëaan runga namp këenëen pepapön kaömp kimang maan këlo kor mampën ma?

10 Ma animautaan kimang maan kamal utpet namp wa mampën ma? Won.

11 Ar omën utpetaröak arim run-gaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wë pöpök il ni-wesak omën piin kimang manë pörö omën ompyaut kaö wesak nimpnaat.

12 “Arim omnaröak omën ompyaut elniipënëak kent kön yawi pipël arök kangiir pitën elmëen. Ngön piptak Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt kepön erën äak wia.”

*Wëwë kosangta kanër kotur
(Luk 13:24)*

13 “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sën. Kö yesaurekë kanër kaöer, ën pörökë kanö kaöaö. Pötaanök omën selap ilëak yesau.

14 Ën wëwë kosangtakël yesa kan pör kotur. Kan pöök sëpenëak pöt pomp äak omën selap won kopët nampnampök koirak yesau.”

*Tektek ngön yaaö kaar omnaröaan
ngarangk këëkë ëëpa
(Luk 6:43-44; 13:25-27)*

15 “Ar tektek ngön yaaö omën kaaröröaan ngarangk këëkë ëen. Pit arim naë wais wëen ar pitëm

koröpötön pëen itenak pitën kön wiin pol sëpsëpöröa ök ëpre wiap yaaurö pël wasënëet. Pël èenëetak pitëm lupötë kent toköröa ök nga panë wia. Pötaanök ar utpet niwasëpnaarö.

16 Ar pitëm omnant yaautön itenak songönten ewat sënëet. Pöt wëleri ëer nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan.

17 Këra ompyaut ulöp ompyaurö yaut. Ën këra utpetat ulöp utpetarö yaut.

18 Këra ompyautök ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetatök ulöp ompyaurö nautpan.

19 Ën këraat ulöp ompyaurö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

20 Pötaanök tektek ngön yaaö omën kaaröröa omnant yaautön itenak pitëm songönten ewat sënëet.

21 “Ar epël kön wiingan. ‘Omën neen, “Nem Aköp,” pël yenëa pörö pourö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaarö,’ pël wasngan. Nem Pep kutömweri wëaupë kentöökë ënëm yaaö pöröakëer pël ëëpnaarö.

22 Ënëmak akun kaöaöök omën kësang wais neen epël neapnaat. ‘Aköp, ten nim urtak wë Anutuu ngönte ök aöre omën naröa lupötëaan urmerarö waö ë momëëre omën weëre kosang it ngolöp kësang nant pet ë pël eimaüt.’

23 Pël neaan ne pitën epël memaap. ‘Utpet omnaarö aë, ne arën köpël. Ar mop newiak kama seë.’ ”

*Ka ök yarëauta songön nenteparë
ngönte
(Luk 6:47-49)*

24 “Omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk öpna pörö pit omën kön ompyaö wieëaup ka weit ök rëa pöpë ökörö.

25 Pël èen kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt tööl noolaan ëa. Pöt ka pöta wapöt yang weitak wesirak taë ë ulmëa pötaan.

26 Ën omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk naön ëëpna pörö pit omën kaökaup pim kaat i kosemeri pisöök ök rëa pöpë ökörö.

27 Pël één kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt töolak sasa utpet wes olëa.”

28 Yesu pi ngön epët ök më pet yairën omën pim naë wa rongan ëa pörö pourö pim ngön pötaan yaan panë sa.

29 Pöt pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa pötaanök.

8

*Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Maak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

1 Yesu pi rosiraöökaan kaip tiak yengmaan omën rongan kësang panë nempel pim ënëm sa.

2 Akun pötak omën kësë ëa namp pim naë së rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.”

3 Pël maan Yesu mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elni-imëak yeëerek ompyaö së.” Pël maan tapëtakëër pim kësëat won sa.

4 Pël één Yesuuk piin ngön epël mëëa. “Kat wi. E yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

*Yesuuk nga omnaröa wotöök nampë inëen ruup ompyaö mowesa
(Luk 7:1-10)*

5 Ënëmak Yesu pi Kapanëam kakë sa. Pël één Rom nga omnaröa wotöök namp së piin ngön kosang wesak epël mëëa.

6 “Aköp, nem inëen ruup pi yauman ëak pim kosat kël wak këlangön kësang yaëen komun ureim kaatak wia,” pël mëëa.

7 Pël maan epël mëëa. “Ne së ompyaö wasumaap.”

8 Maan nga omnaröa wotöököpök ngön kangit epël mëëa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte nem

kaatak waisum? Ni om eprek wë këm pëentak aan nem inëen ruup ompyaö sëp.

9 Pöt ne omën isauröa ikanöök inëen yaaupök nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nem inëen ruupön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnant. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaap.”

10 Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë.

11 Kat wieë. Omën kësang panë yang we naöökaan naöök, këtëpë yengampiaulaanre së yeilëaulaan omën pörö wais Apramre Aisakre ën Yakop pitëm naë kutömweri wel aisëak kaömp nëmpnaarö.

12 Pël ëëpnaaröak Anutuuk Yuta omën narö kutömweri së öpnaarö pël yewesa pörö koö panëetakël wa moolaan wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.”

13 Pël mëak pi kaip tiak nga omnaröa wotöököpön epël mëëa. “Ni së. Nim omën orööpënëak kön wi kosang yewesan pöt nim naë orööpnaat.” Pël yemaan akun tapëtakëër pim inëen ruup ompyaö sa.

*Yesuuk Pita pim lëlamöp ompyaö mowesa
(Maak 1:29-34; Luk 4:38-39)*

14 Yesu pi së Pita pim kaata kakaati ilëak itaankën pim öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem ka ureëa.

15 Pël één Yesu pi pim moresi mor moön yauman koröp es nga pöt won sëen pi wal ëak kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën narö kësang ompyaö mowesa
(Maak 1:32-34; Luk 4:40-41)*

16 Wiap kan koö olapënëak yaëen omën naröak yauman omën kësang pan pitëm lupötë urmerarö ilëak wëa pörö pim ngësë wak sa. Pël één pi urmeraröen nga mëak pitëm

lupötëaan waö ë momëak yauman yaaurö ompyaö mowesa.

17 Pël ëa pötak tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröa. “Pi tiarim yauman won nuwesak këlangön pöt kama wak sa.”

Omën naar Yesuu ënëm sëpënëak mëä

(Luk 9:57-62)

18 Yesu pi itaangkën omën rongan kësang nempel pi wa taap elmëak wëen pim ruuröen i kaöökë ëngk komuntakël sëpnaan ko ëëpënëak mëä.

19 Pël yaëen omën ngön kosangötë ngarangk nampök piin epël mëä. “Rë yanuulaup, nim yasumëetë ne ënëm elniimaap.”

20 Pël maan Yesuuk kangsiir epël ök mëä. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaatak Omën Këep nem ka uröma kaat won.”

21 Pël maan omën munt pim ënëm yaaö nampök epël mëä. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak së nem pepap yang kel weerum.”

22 Pël maan Yesuuk epël mëä. “Mosëpnerek ni nem ënëm wais. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat.”

Yesuuk kent kësangöön maan won sa

(Maak 4:36-41; Luk 8:22-25)

23 Pël mëak Yesu pi wangaöök ilaan pim ruurö pitta tapël ëak piiring sa.

24 Pël ëen kent kësang nempel möön i kaö maat kësang panë möak wangaöök ilaan utpet ëak iri i kaöök ilapënëak yeä. Pël yaëen Yesu pi om ka kun sak wieä.

25 Pël ëen Yesuu naë së it moilak epël mëä. “Aköp, tiar kö sëpenëak yeëerek ni ten kaamök elni,” pël mëä.

26 Pël maan Yesu pi pitën epël mëä. “Ar tol ëenak kas yeë? Arim kön wi kosang yewesaut om kot panë wieëan epët.” Pël mëak pi kentööre i kaöön nga maan kentö leng ëen kaö maatta won sa.

27 Pël ëen pit yaan sak neneren epël mëä. “Elei, omën epop ke tolëël

namp apen? Puuk kentre kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

Yesuuk omën naarë lupmeriarëaan urmer narö waö ë momëa

(Maak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Pit i kaöökë ëngk komuntak së Katara yangerak oröön omën urmeraröaring wëa naar Yesuu naë së koirä. Omën pöaar piarip wel yangaöök wakaimën omnarö piaripön itaangkën nga panë sak wëen kas ëak piarpim naë nasën ëeima.

29 Pël ëen piaripök merëk ë olëak Yesuun epël mëä. “Yesu, ni Anutu Ruup. Ni ten tol elniimëep? Akun kaöaö temanöm nasën wiaan këlangön kat niwiimëak yaën ma?”

30 Akun pötak pol narö kësang kamaarek wë kaömp neim wëa.

31 Pël ëen urmeraröak kosang wesak piin epël mëä. “Ni ten waö ë nimëëmëak pöt pol ëngkoröa lupötë öngpök wes nimëëm.”

32 Pël maan, “Yok seë,” pël maan pit së polöröa lupötë öngpök ilëa. Pël ëen pol pörö kas pöömpö së parëaöök oröak i kaöök ilëak ëm përeak wel wia.

33 Pël ëen omën pol ngarangk yaaö pörö kas së pitëm ka kaöaöök oröak omën urmeraröaring wakaima pöaarë naë oröa pöta ngönöt ök mëä.

34 Pël ëen ka kaö pöökë omën pourö Yesuun itaampö sa. Pël ëak së koirak pitëm yanger sëp wesak kaalak kaip tiak sëpënëak ke urak mëä.

9

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Maak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Yesu wangaöök ilëak pim ruuröaring kaalak i kaöökë ëngk komuntakël së Kapaneam kak oröa.

2 Pël ëen omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak Yesuu naë sa. Pël ëen Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëä. “Nem ruup, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak. Pötaanök ni ya kë sak öm.”

3 Pël maan omën ngön kosangötë ngarangk narö neneren epël mëä.

“Omèn epop, ‘Ne yok nim saunaté kangut ent è yanuulak,’ pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëet.”

⁴ Pël yemaan Yesuuk pitëm könre lupötön itenak epël mëëa. “Ar tol ëënak kön utpet pipot yawi?”

⁵ Pöt nem omnampön, ‘Nim saunaté kangut ent è yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën ëën ar nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal ëak së,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëën ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet.

⁶ Pötaanök ar ne kaar omèn wonöp Omèn Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunaté kangut ent è yemoolak pöten ëwat sënëak epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. “Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë së.”

⁷ Pël maan pi wal ëak pim kaatakë sa.

⁸ Pël ëën omèn kësang pöten itenak kas ëak Anutuuk weëre kosang ke pilte omèn moresi mena pötaan pit Anutuun ping wesak mëëa.

Yesuuk Matiuun pim ënëm ëëpënëak mëëa

(Maak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Yesu pi pörek sëp wesak yesem takis yewa omèn namp Matiu ne nem takis yewa kaatak wëën itenak epël yenëa. “Ni nem ënëm elnë.” Pël neaan ne wal ëak omnant sëp wesak pim ënëm saut.

¹⁰ Yesu pi nem kaata kakaati wais wel aisëak kaömp yenën takis yewaare saun omèn munt narö kësang wais Yesure ten pim ruuröaring wel aisëak kaömp naut.

¹¹ Pël yaëën Parisi ngönën omnarök pöten itenak ten pim ruuröen epël niiaut. “Arim ré yanuulaup pi tol ëënak omèn takis yewauröere saun omnaröaring kaömp ngawi yen?”

¹² Pël yeniaan Yesu kat wiak kangiir epël mëëaut. “Omèn yauman

wonörö rota ngësë nasën. Yauman-ringörökëër rotaaröa ngësë sa yaë.

¹³ Ar pöt, së ngön nent ngönëntak epël wia pöta songönten këékë kön wiin. ‘Ne ar nemëën animaurö kiri ar elnëënëeten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëën ompyaö elmëënëëtenök kent yaë,’ pël wia pöten kön wieim ön. Ne omèn pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omèn pitëmtën kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Omèn narök Yesuun kaömp ngës olëak wëautaan pëël mëëa

(Maak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Akun pötak Sonë ru narö Yesu naë wais epël mëak pëël yema. “Ten Parisi ngönën omnarö Anutuun yak kaömp ngës olëak wëaurö. Ën nim ruurö pit tol ëënak kaömp ngës olëak naön yaë?”

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëaut. “Omèn namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëën karurök yaköm ëën kaömp ngës olëak öpën ma? Won pan. Peene wë öng öpna pöp karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene wëën omèn narök pi wak kama ulmëën akun pötakökëër pim karurö yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëër nem ruurö neen yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.

¹⁶ “Omèn namp poë koröp ngolöpöökään kaö nent ilak ulpëën ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëën ngaanëp weruun ilak kaak sëpnaat.

¹⁷ Ën omèn namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpöt kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit örö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngolöpöt kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.” Yesu

pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

*Yesuuk ngarangk nampë koon-
tupre öng namp ompyaö mowesa
(Maak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Yesu pi ngön pöt ök yemëem wëen ngarangk namp wais pim naë rar rë mowesirak epël yema. “Nem koontup peene ngolöp wel wia. Pël ëaarek ni wais mores pim rangk mowiin kaalak öp sëp.”

19 Pël maan Yesu pi wal ëak ten pim ruuröaring omp pöpring saut.

20 Pi kan yesën öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saö namp kasngaël wais pim mores ulpëenëpök mësël yaalmë.

21 Pöt, “Ne om pim ulpëenëpök mësël elmëëma pöt ompyaö sumaat,” pimënt kön pël wesak pël yaë.

22 Pël ëen Yesu pi kaip ti itenak epël yema. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.” Pël maan öng pöp tapëtakëer ompyaö yes.

23 Yesu pi së ngarangkëpë kaatak oröak itaangkën omnarö koontupëen yak yaköm ëen pitëm yaaul nger pëep mempöore ngön kaëp ilö pël eim wëa.

24 Pël ëen pi pitën epël yema. “Ar mop wiak ka tomökël oröëë, koont epop wel nawiin om ka ura.” Pël maan pit sömre ëlak ya.

25 Pël yaan Yesu pi omnarö tomökël wes momëak koontupë wieëa pörek ilë moresi wëen wal ëaut.

26 Pël ëen pim pël elmëa pöta ngönte yang pörek ka poutë sa pet ira.

*Yesuuk omën it il tëa naarre ngön
won sa namp ompyaö mowesa*

27 Yesu pi ka pö sëp wesak ten pim ruuröaring yesën omën it il tëa naar pim ënëm yewaisem ngön ë olëak epël yema. “Yesu ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi.”

28 Pël maan Yesu pi pim ka sëpënëak ëa pötak ilaan omën it il tëa pöaar pim naë waisën pëël mëëaut. “Arip kön wiin ne yok pangk ompyaö niwasum

ma?” Pël maan piaripök kangiir epël yema. “Aköp, mak.”

29 Pël maan piarpim itöörarë mësël elmëak epël yema. “Arpim kön wi kosang yenewas pötak ne ompyaö yanuwass.”

30 Pël maan piarpim itöörar nga ngëna. Pël ëen Yesuuk kosang panë wesak epël yema. “Omnaröen ök manganök.”

31 Pël maan piarip së Yesu pim pël elmëa pöta ngönte yang pörekë omnaröen ök maan yang pörek pangk ë pet ira.

32 Ten kaalak ka pöt sëp wesak kan yesën omën narö omën urmerapök elmëen ngön won sak wëa namp Yesu naë wak waisa.

33 Pël ëen Yesuuk urmer pöp waö ë momëen omën ngön won sak wëa pöpök ngön yaan omnarö kat wiak yaan sak epël ya. “Elei, tiar omën ke epël nent Israel yanggerak oröön itnaangkën ëaut.”

34 Pël yaan Parisi ngönën omnarök epël yema. “Urmeraröa kaöapök kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë,” pël yema.

Yesuuk omnaröen yaköm elmëa

35 Yesu pi ten pim ruuröaring ka kotre kaö poutë imeë pitëm ngönën tupötë ngönën rë moulöore Anutuuk wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök maö, këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël elmë imaut.

36 Pël yeem pi omën selap pan itenak pitën kön wiin pol sëpsëp ngarangk wonöröa ök kön irikorring wë weëre kosang won wëen itenak pitën yaköm kön wia.

37 Pël ëak pim ruurö tenën epël yenia. “Ya lupöök kaömp kë kësang pan köp sak wë. Pël ëaap ya omnaar kopët.

38 Pötaanök ar ya Pepapön kimang man. Pël ëen puuk ya omën munt narö koirak wes mëen këët wa rongan ëëpnaan.”

10

Yesuu ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt

(Maak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Yesuuk ten pim ru 12 pöröen ngön niaan sëen urmerarö waö ë mëere këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël ëënëak weëre kosang ninaut.

² Ten pim ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt epot. Wotöököp Saimon yapin nent Pita piire ën pim nangap Entru, Semsre pim nangap Son, Sepeti pim ruuar,

³ ën Pilipre Patolomiu, Tomasre Matiu takis yewaup neere Sems Alpiasë ruupre Tatias,

⁴ Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire ën Yutas Keriot kakaanëp ënëmak Yesuun kup mowipnaap.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pöröen ya ngön mëëa

(Maak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ten omën 12 pöröen Yesuuk epël niak wes nimëën saut. “Ar omën ngönën wonöröa naë sëëre Sameria omnaröa ka kaöatë së orö pël ëënganok.

⁶ Om Israel omën pol sëpsëp ngarangk won ëën repak yes pöröa ök ëa pöröa naëëkëër sën.

⁷ Pël ëak ar yesem pöt ngönën epël ök man. ‘Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes.’

⁸ Pël yeem yauman omnarö ompyaö mowasööre omën wel wiaurö wal ë moulmë, omën kësë ëaurö ompyaö mowasööre urmerarö omën naröa lupötëaan waö ë momë pël elmëën. Nem weëre kosangöt sum won yaningk. Pötaanök arta tapël sum won omnarö kaamök elmëën.

⁹ Ën monat arim kërötë waulak sënganok.

¹⁰ Ar kan kourakë kaömp waulönëak këröt wak sënganok. Ar ulpëëre ing kör muntatre sungköratta wak sënganok. Pöt ar omnarö ya

yamëngkën yok pangk kaamök elniak kaömp nimpnaat.

¹¹ Ar ka kaö naöök ma kot nentak së oröak wet rëak pitëm songönöt nampön pëel mëak kat wiin ompyaö sant niwasëpnaap ëën pöt piiring wë olëak sënëetak sëp wesak sën.

¹² Ar ka nenta kakaati yeilëem pöt omën pörek wëauröen, ‘Anutuuk ompyaö elniip,’ pël ök man.

¹³ Pël ëën pit sant niwasëpna pöt Anutuuk arim ngön manë pöl pit ompyaö elmëëpnaat. Ën pit sant naniwasën ëëpna pöt arim ngön Anutuuk ompyaö elmëëpënëak mëëan pöt pitëm naë kë naarööpan. Arimënt wak sënëët.

¹⁴ Ën ka naöök ma nentak omën narö sant niwesak arim ngönte kat nawiin yaëën pöt ar pörek sëp wesak yesem pit utpet ëën Anutuuk kangiiir kasëng mampnaat pöt pet elmëak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë pörek moolan.

¹⁵ Ne yaap pan niamaan. Ngaanëër Sotomre Komora ka pöteparë omnarö pit utpet ëeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotomre Komora omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën omën ar sant naniwasën ëëpna pörö utpet pan ëën Sotomre Komora omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

Könöm ke nentere nent orööpnaata ngönte

(Maak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ “Kat wieë. Pol sëpsëp ruurö kent toköröa öngpök wes namëën yaautak nook ar kööre toköröa öngpök wes nimëën së önëën yeë. Pit utpet niwasëpënëak ëëpnaat. Pötaanök ar pol reraupë yaë pöl it nganga yeem int ekëpë wë pöl wiap ëën.

¹⁷ Ar omnaröen ngarangk këëkë ëën. Pit ar kaöaröa naë niulëën pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök.

¹⁸ Ar nem ru sak wë pötaanök pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëën ar pitre omën ngönën wonöröa ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët.

19 Yang ngarangköröa naë niulëen tol anet ëak kön selap ëenganok. Akun pötak ngön anëet Anutuuk arim lupötë niwiipnaat.

20 Pël ëen ngön anë pöt arimtok naëngan, arim Pepapë Pulöök tekeri wes nimpnaat.

21 “Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Ën pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat.

22 Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëen kööre tok elniipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat.

23 Ar kak nerek wëen nga elniin pöt kas nerekël sën. Ne yaap niamaan. Ar kak nerekaan waö elniin pöt nerekël kas sënëet. Israel kaatë wii saal ar sa pet nairën wiaan Omën Këep ne oröömaap.

24 “Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Ën inëen ru nampök tapël pim ngarangkëp il newaspan.

25 Runga pep kaatakëp pim pepapë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Ën inëen ruupta pim ngarangkëpë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Pitök ne arim kaöapön utpet wesak neak neen, ‘Pielsepul urmeraröa kaöap,’ pël neea. Pötaanök pitök il wesak ar nem ruuröen utpet panë wesak niapnaat.”

*Tiar Anutuunökëer kas ëëpa
(Luk 12:2-7)*

26 “Pitën kas ëënganok. Pöt epël. Omën ngep ëen wia pipot wiakaim wi naöpanëet. Ënëmak wëlël ëen omnarö itaampnaat. Ën ëlëep wia pipot wi naöpanëet. Pipot tekeri sëpnaat.

27 Nem arën koutak ök yeniak pipot ëwaatak ök an. Ën ngön laöök ök yeniak pipot omnaröa tekarak wë kaö wesak an.

28 Ar omën könöp utpet newasën koröpö pëen nimëmpnaaröen kas ëënganok. Anutu es parëaöök niulëak

könöpore koröpö pout kö niwasëpna pöpönökëer kas ëen.

29 Omnarö tiar int sëpër naar 1 toea pötak sum ëëpenaat int ke pëlöröakaan namp köntak wel wiak yangerak nengentiipan. Anutuuk aanak pël ëëpnaat.

30 Ar omnarö pöt, arim kepön ëpötönta pi ewat wë.

31 Pötaanök ar kas ëëngan. Pöt Anutuuk kön wiin arim sumatök int kot pöröaat il yemowas. Pötaanök omën nant arim naë köntak naaröpan. Puuk aanak orööpnaat.”

*Yesuu yapinte aöre piin yak
mowasö pël yaauta ngönte
(Luk 12:8-9)*

32 “Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp nookta kangiir nem Pep kutömweri wë pöpön, ‘Pi nemop,’ pël memaat.

33 Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta nem Pep kutömweri wë pöpë ëöetak piin yak mowasumaat.”

*Yesu pi tiar kom elniipënëak waisa
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

34 “Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne arim naë ngaat won wasumëak newaisën. Ne ar neen kön wi kosang wesak wëaurö omën neen pël naalnëen wëauröa naëaan kom elniin pit kööre tok elniipënëak waisaup.

35 Nook elmëen ruupök pepapëen kööre tok ëëre korömpök ëlëpëen kööre tok ëëre koröng lëlamöpök ël lëlamöpëen kööre tok ë pël ëëpënëak waisaup.

36 Omën ka kopëtetak wëaurö neneraan kööre tok ëëpnaat.

37 “Omën namp pim ëlre pepaarëen kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. Ën namp pim rungaaröaan kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan.

38 Ën namp pi, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak

pim kera yetapër wak nem enëm naal-
nëen eëpna pipop nem omnamp pël
naëpan.

³⁹ Namp pim wewëet keimön äak
öpna pöt pim wewëet kö sëpnaat. Ën
namp nemëen yak wewëet këëpöt
wasëpna pöt pim wewëet ompyaö orö
morëëpnaat.”

*Omën narö ompyaö kangut öpnaata
ngönte*

(Maak 9:41)

⁴⁰ “Omën ar sant niwasëpna pöp
ne elnëëpnaap. Ën omën ne sant
newasëpna pöp Anutu nem wes
nemëaup elmëëpnaap.

⁴¹ Omën namp tektek ngön yaaö
namp pim ngësë yewaisën pi tek-
tek ngön yaaup pël wesak sant
mowasëpna pöt pi tektek ngön
yaaupë ompyaö kangit piiring
öpnaap. Ën namp omën wotpil
namp pim ngësë yewaisën pi wotpil
yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt
pi omën wotpilëpë ompyaö kangit
piiring öpnaap.

⁴² Ën omën namp omën pas
nampön itenak pi nem ruup pël
wesak i epët nëmpënëak kelöntak
kol mampna pöp pi Anutuuk yaap
ompyaö kangit mampnaap.”

11

*Sonök Yesuu ngësëäl ngön wes mäa
(Luk 7:18-35)*

¹ Yesuuk ten pim ruuröen wetete
ngön pöt ök ni pet irak pörek sëp we-
sak ka munt pörek wieëa pötë ngönën
ök mäak rë moulö saut.

² Son i yamëaup wii kaatak om wë
Kristoë yaauta ngönte kat wiak pim
ru naar wes mëen waisa.

³ Pël äak piaripök piin epël mäak
pëäl yema. “Waisëpënëak aan kor
wakaimaup ni tapöp ma muntapön
kor ön?”

⁴ Pël maan omën pöaar wais ök
maan Yesuuk kangiir piaripön epël
ök yema. “Arip së Sonön omnant
arpim itaampöore kat wi yeë epotön
ök man.

⁵ It ngaapörö it nganga së, ing il
tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë äaurö
ompyaö së, katun yaaurö kat nganga
së, welarö wal ë ulmë, ngöntök
yaaurö ngön ompyaut ök maan kat
wi, pël yeë epotön ök man.

⁶ Omën namp nemëen yak pim kön
wi kosang yewesaut irikor naën yaë
pipop ërëpërëp eëpnaap.”

⁷ Pël maan piarip yesën Yesuuk om-
naröen Sonë songönte ök yema. “Ar
ngaan yang omën wonrek kalaö naö
kent möön sak waisak yaëen itaam-
punëak saurö ma? Won, Son pi pöta
ök won.

⁸ Ma ar omën ulpëen ke nalëp mäaö
nampön itaampunëak saurö ma?
Won, omën ulpëen ke nalörö mäa
pörö omën omp aköröa ka ompyautë
wëetak Son pi ulpëen ke nalörö
namëen wëaup.

⁹ Ma ar omën ke tolëälöpön itaam-
punëak saurö? Ar tektek ngön yaaö
nampön itaampunëak saurö ma?
Ar yok pël äan. Ne ök niamaan.
Epop tektek ngön yaaö tapöpök
pim ya yamëngka pötök tektek ngön
yaaö muntaröa ya yamëngka pöt il
yemowas.

¹⁰ Pöt omën pöpëenök ngönëntak
epël retëng äa.

‘Kat wi. Ne omën nem ngönte waup
wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.’

¹¹ Ne yaap niamaan. Son puuk
yangerakë omën pourö il yemowas.
Pël äaap omën Anutuuk wa ngaöök
yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm
naëaan koturöakta pi il yemowas.

¹² Ngaan Son i yamëaup pim ngës rëak
ngönën ök äa pötakaan wais peene e
wë eptak omën utpet ke nentere nent
yaaö naröak Anutu pim wa ngaöök
nimëak wë pötak ilapënëak wë yen-
genti.

¹³ Mosesre tektek ngön yaauröak
Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak äa
ngön pöt äö äö wais Sonë oröak wë
eptak kë jaarö.

¹⁴ Ën ar pitëm ngönöt kat wiak taë
wasënëak pöt Sonön pi Elia pitëm
waisëpënëak äa tapöp pël wasënëet.

15 Katringëpök ngön epët kat wiip.

16 “Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem pitëm karuröen epël yema.

17 ‘Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.’

18 Ar tapël yaaurö. Son pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, ‘Pi urmerapring wë,’ pël aiman.

19 Ën peene Omën Këep ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,’ pël aim. Pël ëaap Anutu pim ewat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön.”

Yesuuk Kalili omnaröen pepanöm ngön mëëa

(Luk 10:13-15)

20 Akun pötak Yesu pim wet rëak ka nantë ya retëng weëre kosang mëngkën itenak lup kaip natiin ëa pöröen epël mëak nga yema.

21 “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Tainyaare Saiton omnaröen elmëanëen pit ngaanëer pitëm lupöt kaip tiak ulpëenre poë koröp sinöt ëak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön.

22 Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Tainyaare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.

23 Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Sotom omnaröaan elmëanëen pitëm ka kaö pö kö nasën peene om wieëan tapön.

24 Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Sotom omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën

ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.”

Yesuu naë së kë sëpenaat (Luk 10:21-22)

25 Akun pötak Yesuuk Pepapön epël ök mëëaut, “O Pep, ni kutömre yang poutë pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ewatöröaan nim ngönëntë ëlëep yaalmëaup. Ën kön nawiin yaauröaan pet yaalmëaup.

26 Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”

27 Pël mëak omnaröen epël yema. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö pit ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ewat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ewat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ewat sëpnaat.

28 Ar Anutuu ngönte ngaarëk önëëtaan ya kaö mëneimeë këlangön kat wieim wëaurö nem ngësë waisën. Pël ëen nook niaan kë sënëen.

29 Ar nem inëen ru sak neering ya mëneim wë nem naëaan ewatöt ön. Pöt epël. Ne ya wiap yaaupök nemtën wak irëak wëen arim saunatë könöm pöt won sëen lup këngkën sak önëët.

30 Omnant arim ëënëak ök niaim pöt ompyaut, könöm won pangk ëënëët.”

12

Kë yesa akun ngëëngkta ngönte (Maak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Wë kë yesa akun nentak ten Yesuring rais yaöökë lup yesem këënëen ulöp nant töak söngsöng ëak naut.

2 Pël yaëen Parisi omnaröak itenak Yesuun epël yema. “Kat wi. Nim rurö kë yesa akun ngëëngkötë naënëël yaë.”

3 Pël maan kangiir epël yema. “Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

4 Tewitre pim omnarö pit Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri

ar yauröakëer nëmpnaan piire omën pas pim naë wëaurö nëmpanëak nga yaaut wa na.

⁵ Ma Mosesë ngön kosangtak lup epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? Kiri ar yaurö Anutuu ngönën tup kaöetak kët kë yesa akun ngëëngkötë ya yamëngkem kë yesa akunatë nga wieëa pöt ilën saun naën ë yaë.

⁶ Ne niamaan kat wieë. Arim ëöetak e taua epöpök tup kaöet il yewas.

⁷ Ngönëntak ngön nent epël wia. 'Ne ar nemëen animaurö kiri ar elnëënëeten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëak ompyaö elmëënëetenök kent yaë.' Ar ngön pöta songönte ëwat wëanëen omën ketre saun wonöröen nga nemaan ëan tapön.

⁸ Omën Këep ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap. Pötaanök nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat."

Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesuuk omën mores kël wa namp ompyaö mowesa

(Maak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Pël mëak pörekaan pitëm ngönën tuptak së ilëaut.

¹⁰ Pël ëen omën namp pim mor nas kël waup pörek wëa. Pël ëen pitök Yesuun morök elmëak ngön yaatak ulmëepënëak epël pëel yema. "Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak ompyaö wasëpen ma won?"

¹¹ Pël maan epël mëëaut. "Arim naëaan namp pim pol sëpsëp namp kë yesa akun ngëëngk nentak yang öngöpöök ilëaan sëp wasëpen ma? Pël naëpan, öpnaat.

¹² Sëpsëp pöp omën pasip. Ën omnarö tiar këerö. Pötaanök kë yesa akun ngëëngktak yok pangk ompyaö wasëpenaat."

¹³ Pël mëak pi omën pim mores kël wa pöpön epël yema. "Nim mores el më." Pël maan pim mores el mëen kaalak muntasi ök ompyaö yes.

¹⁴ Pël yaëen Parisi omnarö ka tomök së wa top ëak pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Yesu pi Anutuu inëënëp

¹⁵ Yesu pi pitëm ngönte ëwat wëak pörekaan yesën omën selap pim ënëm waisa. Pël ëen pi yauman omën pourö ompyaö mowesak

¹⁶ pitën omën muntaröen piin ök mepanëak nga yema.

¹⁷ Pël yaëen tektek ngön yaaö Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröaut.

¹⁸ "Epop nem inëen ruup, nem yaö mëëaup.

Ne piin kent pan ëak ya kë yes.

Nem Pulö pim naë wes mëen pim rangk wë weëre kosang mangkën

nem ngön wotpilte omën ngönën wonöröen ök mapnaat.

¹⁹ Pi omnaröaring ngön nga elööre ngön ëak aö,

omnarö pim ngönte ka tomök kat wi pël naëpan.

²⁰ Omën kalaö pötöp möautë ök këlangön kat yawiaurö pi utpet nemowaspan, kaamök elmëen ompyaö sëpnaat.

Ën omën es wëlëngö riipënëak yaë pöl wiap panë yauröeta puuk elmëen wel nawiipan, kaamök elmëen weë sak öpnaat.

Pi kosang ngentiak ya mëngkën Anutuu wotpil yaautak omën muntat il wasëpnaat.

²¹ Pël ëen omën ngönën wonöröak piin kön wi kosang wesak kor öpnaat."

Omën narök Yesuun Pielsepulök kaamök yaalmë pël mëëa

(Maak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Wë ënëmak omën narö omën urmer nampök elmëen it il tëere ngön won së pël ëa namp Yesu naë wak waisa. Pël ëen ompyaö mowasën omën pöp ngön aöre it nga së pël ëaut.

²³ Pël ëen omnarö pöten itenak yaan sak epël ya. "Elei, epop Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, tiarim ngarangk elniipnaap ma?"

²⁴ Pël yaan Parisi omnarö pöten kat wiak epël yema. "Kaar an-gan. Omën epop urmeraröa kaöap

Pielsepul puuk kaamök elmëen waö ë yamë.”

25 Pël yemaan pi pitëm lupötë itenak yema. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom ëak wë weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën omën ka naöök wëaurö ma ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëen omën won wiaapnaat.

26 Tapël Seten pimtök ne kaamök elnëen pim urmerarö waö ë yemomëanëen pimtök pimënt mëngkën pim weëre kosangöt won san tapön.

27 Ar neen, ‘Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtök arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

28 Ne pöt, Anutuu Pulöök kaamök elnëen urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

29 “Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak pim omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

30 “Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.

31 Pötaanök ne ök niamaan. Omën utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kerë moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoolapan.

32 Ën namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kerë moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit peeneere ënëm poutë ent ë nemoolapan.”

Këra ompyaöre utpet pötë ngönte (Luk 6:43-45)

33 “Këra ompyaumentëk ulöp ompyaurö utöpnaat. Ën utpetementëk ulöp utpetarö utöpnaat. Këra ëlmenti songönte ulöpöröak war yewas.

34 Kamalöröa morök yaë pöl ar yaaurö. Utpet yaauröak tol ëak ngön ompyaut an? Pël naëngan. Omën namp ke nantre nant pim lupmeri peö ëak wë pöt këmtak war yewas.

35 Omën ompyaup pim lupmeri kön ompyaut wieë ngön ompyaut ya. Ën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieë ngön utpet tapëlöt ya.

36 “Ne ök niamaan. Ënëmak kangiiir ëëpna akunetak Anutuuk omnaröa ngön köntak mosut yaaö pötaan ngön ya mëmpnaat.

37 Arim ngön yaautak arim songön ompyaut tekeri wasën pöt Anutuuk niöpnaat. Ën arim ngön yaautak utpet yaaut tekeri wasën pöt sëp niwasëpnaat.”

Omën narö Yesu retëng weëre kosangring nent ëen itaampënëak mëëa.

(Maak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omën naröak Yesuun epël yema. “Rë yanuulaup, ten Anutu niiring wë ma won pöta songönte ëwat sënaan, ni retëng weëre kosang nent ë. Pël ëen itaampunaan.”

39 Pël maan pi epël yema. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pim elmëa pöta ököt pëen pet elniin itaampunëët.

40 Ngaan Sona pi i kaö imën kaöapë yaatak këtre röök nentepar nent wakaima pöl Omën Këëp ne këtre röök nentepar nent yangera öngpök ömaap.

41 Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit

wal äak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt Sona puuk ngönën ök maan lup kaip tia pötaanök. Pël äaap omën peene wë epop nook Sona il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.

⁴² Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal äak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël äaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

Urmerap omën namp sëp wesak së rëak kaalak waisauta ngönte
(Luk 11:24-26)

⁴³ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök yema. “Urmer namp omën nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak

⁴⁴ epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaïm olëak waisautakë kaalak sumaan.’ Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp äak ë rangi ulmëen kos wieëa.

⁴⁵ Pël ëen pi kaalak së urmer muntarö 7 äak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëerö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëen omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa pan sa. Tapël Yuta omën utpet peene akun eptak wë eporö ar utpet panë sak önëerö.”

Yesu pim ëlre nangaröa ngönte
(Maak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pi omnaröen ngön ök maim wëen pim ëlre nang wais ka tomök wë piin ngön ök mapënëak yema.

⁴⁷ Pël ëen omën nampök piin epël yema. “Nim ëlre nang niin ngön ök niapënëak wais ka tomök wë.”

⁴⁸ Pël maan piin kangiir epël yema. “Nem elëp talëp? Nangarö talörö?”

⁴⁹ Pël mëak pim ruurö tenim ngësël mor song äak kaalak epël yema. “Nem ëlre nang pörö eporö.

⁵⁰ Omën nem Pep kutömweri wëaupë ngön ngaarëk yeë piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

13

Omnant öp olëauta watepang ngönte

(Maak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kët pötak Yesu pi pim kaatakaan oröak ten pim ruuröaring i kaö ëöök së wel aisëaan

² omën kësang pan wais pim naë wa rongan yaë. Pël yaëen pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëen omnarö i pisöök taueëa.

³ Pël äaan pi watepang ngön nentere nent mëak nent epël yema. “Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa.

⁴ Pël ëen nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na.

⁵ Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël ëen yanget könyangap wiaan yak teënt oröa.

⁶ Pël ëen këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.

⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt oröak ngep ëen sësë äa.

⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 100, nemorëët 60, nemorëët 30 pël uta.

⁹ Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi watepang ngöntaan mëäa
(Maak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Pël yemaan ten pim ruurö Yesu naë së piin epël mëëaut. “Ni tol ëënak pitën watepang ngön yemaan?”

¹¹ Pël maan pi kangiir epël yenia. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënokëer pet yaalni. Ën muntarö puuk pël naalmëen yaë.

¹² Omën namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mangkën pim naë kësang wiaapnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëen elek öpnaap.

13 Nem watepang ngön yemak epëta songönte epël. Pit itöök iteneëak këëkë itna naskolön yaaurö. Katëëpök kat wieëak këëkë kön nawiin yaaurö.

14 Tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ök ëa pöt pitëm naë kë yaarö. Pöt epël.

‘Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ewat nasëngan.

Pël ëak ar itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

15 Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, katöt il wariaurö, itöt mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Ën pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,

Anutuuk pël ya.’

16 “Ar pöt arim itöök omën ngolöpötön itaampööre katëëpök ngön ompyaut kat wi pël yeë pötön ërëpërëp ëënëet.

17 Ne yaap ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre omën wotpilörö kësang omën epotön iteempënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

Omnant öp olëauta watepang ngön pöta songönte

(Maak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 “Peene omnant öpöt olëauta watepang ngön niak pöta songönte war wes niamaan kat wieë.

19 Omnant öpöt kamtöök ngentia pötë ökörö omën narö Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë ngön pöt kat wiauröak kön nawiin yaëen ngön Anutuu pitëm lupötë wia pöt Setenök kama wa ëp yaë.

20 Ën omnant öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat.

21 Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak

këlangön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëer wil këlok ëëpnaat.

22 Ën omnant öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen Anutuu ngönte mos ëëpnaat.

23 Ën omnant öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak këëkë kön wiak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 100, narö kë 60, narö kë 30 pël orööpnaat.”

Ya lupöök nön utpetat oröauta watepang ngönte

24 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën namp pim ya lupöök omnant öp ompyaut ngënta pötakël ök ëëmaan.

25 Pël ëen röök nentak pim kööre tok namp wais nön utpetatë öpöt ompyautë rangk olëak sa.

26 Pël ëen omën ompyaut oröak këet ütöpënëak yaëen nön utpet pötta oröak kaö sa.

27 Pël ëen omp pöpë inëen ruurö pim naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ni öp ompyaut ya lupöök ngëntauppe. Nön utpetat tol ëak oröa?’

28 Pël maan epël mëëa. ‘Kööre tok nampök ëa.’ Pël maan pim inëen ruuröak, ‘Ten së nön utpetat ti moolan ma?’ pël mëëa.

29 Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. ‘Won. Ar nön utpetat yatiem omën ompyautta tiinganok.

30 Pout irikor ëak öp. Pël ëen omnant köp sëen öpenaatak nem omën këet öpnaaröen epël memaat. Wet rëak nön utpetat tiak ut urak esuwesi moolan. Pël ëak omën ompyaut wa rongan ëak nem kaatak wiin.’ ”

Këra lëlëp kotupre yis pöteparë watepang ngönte

(Maak 4:30-34; Luk 13:18-21)

31 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu

pim omnarö wa ngaöök yamë pöt këra nementi lëlöp pöpökël ök eëmaan. Omën nampök lëlöp pöp pim ya lupöök ngënta.

³² Lëlöp pöp kot panëep, omën muntatë lëlöpöröak il yewas. Pël yaëetak oröakökëer pöpök këra muntat il yewas. Pël ëak kësang sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi.”

³³ Pël mëak watepang ngön munt nent epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng namp yis pöt korupaë kas möautring irikor ëen pötak ekek yes pötak ök eëmaan.”

³⁴ Yesu pi watepang ngön kësang omnaröen ök yema. Nent war wesak nemaan, watepang pëen yema.

³⁵ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngön epël ëa pöt pim naë kë yaarö.

“Ne watepang ngön ök memaap. Omnant ngaanëer Anutuuk kutömre yang ket ëa akun pötakaan wais peene e wë eptak ëlëep wiakaima pöt nook tekeri wasumaap.”

Nön utpetat ya lupöök oröauta watepang ngön pöta songönte

³⁶ Yesu omnarö sëp wesak së kaata kakaati yeila. Pël ëen ten pim ruurö naë së epël mëëaut. “Ya lupöök nön utpetat oröautakël nim watepang ngön yaan pöta songönte ök nia.”

³⁷ Pël maan kangiir epël yenia. “Omën öp ompyaut ngënta pöp Omën Këep ne epop.

³⁸ Ya pöwer pöt yang epër. Ën omnant öp ompyaö pöt omën Anutu pim wa ngaöök yamë pörö. Ën nön utpetat omën Setenë ënëm yaëen pim ngarangk yaalmë pörö.

³⁹ Kööre tok öp utpetat olëa pöp Seten, ën omën ompyaö wa pöt akun kaöaö. Ën omën wa wia pörö enselörö.

⁴⁰ Omnaröa nön utpetat tiak esuwesi mera pöta ök akun kaöaöök orööpnaat.

⁴¹ Akun pötak Omën Këep nook nem enselörö wes mëen nem wa ngaöök

yamë pötak omën utpet yaauröere omën munt narö utpet sëpënëak yaalmëa pörö kama wak

⁴² es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.

⁴³ Pël ëen akun pötak omën ompyaö saurö pit Anutu pitëm Pepapök wa ngaöök yamëen këtëpë yema pöl ëwa elmëepnaat. Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Omën nampök uröm ompyaut yanggerak ëlëep wieëaut koirauta watepang ngönte

⁴⁴ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt urömere omën ompyaut ngaanëer yanggerak ëlëep wia pötakël ök eëmaan. Ënëmak omën munt namp koirak muntarö koirpanëen kaalak ëlëep wia. Pël ëak teëntom ërëpsawiarung së pim omën pout menak sumat wak yang lup pöt sum ëa.”

Songre sar ompyauta watepang ngönte

⁴⁵ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën songre sar ompyaut ap yewesa pöpëel ök eëmaan.

⁴⁶ Pi songre sar ompyaö panë nent koirak pim omnant pout menak sumat wak së songre sar ompyaö pöt sum ëa.”

Iir yewaul pöta watepang ngönte

⁴⁷ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt iirëep i kaöök olaan imën ke nampre namp ilëa pötakël ök eëmaan.

⁴⁸ Iir pöëep imënörö peö ëen omnarö weruak ëöökël sa. Pël ëak wël ëak ompyaurö kaputë wesirak utpetarö wa moolëa.

⁴⁹ Pöta ök akun kaöaöök tapël ëëpnaat. Enselöröak wais omën utpetarö ompyauröa naëaan wël ëak kama wak

⁵⁰ es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.”

Uröm ngaanre ngölöpöt wieëauta watepang ngönte

⁵¹ Pël niak tenën epël pëel yenia. “Ar pöta songönten kön wia ma?” Pël niaan ten, “Mak,” pël mēëaut.

⁵² Pël maan tenën epël niiaut. “Pöt ompyaö. Ngön kosangötë ngarangk namp Anutuu wa ngaöök yamëautak ilëak wë ngönente këëkë ewat saup pi ka pepapë ököp. Ka pepöp pi uröm ompyaö ngaanre ngolöp pout pim peram wiaurekaan yeö pöl pi ngönën ompyaö ngaanre ngolöp poutepar ewat wëaup.”

Nasaret omnarö Yesuun kaaöre këöpöt elmëa

(Maak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Yesu pi watepang ngön pöt ök mē pet irak ten pim ruuröaring saut.

⁵⁴ Pël ëak Nasaret pim ka songöntak oröak ngönën tuptak ilëak ngönën ök yemaan omnarö pit yaan sak epël ya. “Elei, omën epop omën yaap tiarim karippe. Tarëkaan ewat ompyaö epot wa? Ma talëpök weëre kosang mangkën ya weëre kosang epot yamëngk?”

⁵⁵ Tiar piin ewat wëep. Pi ka ök yarëaupë ruuppe. Pim ëlëp Maria. Ën yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö.

⁵⁶ Ën koont pim nangaröeta tiarring wë. Pël ëaap pi weëre kosang epot tarëkaan wa?”

⁵⁷ Pël mëak pit piin kaaöre këöpöt yaalmëen Yesuuk epël yema. “Tektek ngön yaaö namp ka poutë omnaröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëauröak pi kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.”

⁵⁸ Kak pörökörö pitëm kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëaut.

14

Son i yamëaup mëna

(Maak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Akun pötak yang ngarangk kaöap Erot pi Yesu pim yaauta ngönte kat wia.

² Pël ëak pim ya omnaröen epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup, pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”

³⁻⁴ Erot pim pël mëëa pöta songönte epët. Ngaan pi pim nanëpë öngöp Erotias pöp wa ëp ëa. Pël ëën Sonök piin epël mëak nga mëëa. “Ni öng pipop wa ëp ëën pangk naën yaë.” Pël mëëa pötaanök Erotök pim ya omën naröen maan pitök Sonë ingre morötë wii tëak wii kaatak moulmëa.

⁵ Pël ëën Erot pi Son mëmpënëak kön wiautak omnaröak piin, “Anutuu tek-tek ngön yaaö omnamp,” pël yamëëa pötaan kas ëën sëp wesa.

⁶ Pël ëën ënëmak Erotë oröa akunet temanöm sëen këëre imën nëmpënëak omën kaöarö pourö pim naë wa top ëa. Akun pötak Erotiasë koontup omën pöröa ëöetak tan yaurön Erot pi itenak kent kön wia.

⁷ Pël ëak pi koont pöpön epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak kosang wesak nia-maan. Ni omën nenten kimang neamë pöt nimpaat.”

⁸ Pël maan pim ëlëpök këk maan epël mëëa. “Son i yamëaup pim kepönö töak söwar neweri wiak wak wais namp. Pël ëën ne pi wel wia pöt ewat sumaan.”

⁹ Pël maan omën omp ak Erot pi pöt kat wiak ya këlangön kön wia. Pël ëaap pi omnaröa ëöetak ngön kosang wesautaan pim kimang ngönten kat wiak

¹⁰ pim ya omën naröen maan wii kaatak së Sonë kepönö töak

¹¹ söwar neweri wiak wak së koontup mangkën wak së ëlëp mena.

¹² Pël ëën Sonë ruurö kat wiak së pim sokur wak yang kel weera. Pël ëak wais Yesuun ök yema.

Yesu pi omën 5000 pörö kaömp mena

(Maak 6:30-44; Luk 9:10-17; Son 6:1-14)

¹³ Yesu pi ngön pöt kat wiak ten pim ruuröaring yang pör sëp wesak wangaöök ilëak i kaöök yang omën wonrekël saut. Pël yaëen omnarö kat wiak pitëm kaat sëp wesak tenim ënëm yangerak waisa.

14 Pël een wangaöökaan oröak sê itaangkên omên kêsang pan wëen itenak yaköm een pitëm yauman onnarö ompyaö yemowas.

15 Wë wiap kan ten pim ruurö pim naë sê epël ök mëëaut. “Omên wonrek wëen wiap kanëen yes. Pötaanök onnarö wes mëen kaatë sê kaömp sum ëëp.”

16 Pël maan Yesuuk epël niiaut. “Pit tol een sêpën? Arök kaömp meneë.”

17 Pël niaan epël mëëaut. “Ten tarëkaan mampun? Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëäk wia.”

18 Maan epël niiaut. “Nem naë wak waiseë.”

19 Pël niak onnaröen maan nönö mö mëak wel aisëaan kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak kaömpöt pelak ten pim ruurö ningkên onnarö menaut.

20 Pël een omên pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 12 pötë waulön peö yaë.

21 Omên kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

*Yesu pi i kaöökö roro sa
(Maak 6:45-56; Son 6:15-21)*

22 Kaömp na pet irën Yesuuk ten pim ruuröen epël niak kék niiaut. “Ar wangaöökö ilëak i kaöökö ëngk komuntakël seë. Pël yaëen ne onnarö wes mëëmaan.” Pël niaan saut.

23 Pël een pi onnarö wes mëen yesën Anutuun ök mapënëak rosiraöökö isa. Pël een koö olaan pimënt pörek wëen

24 wangaö i kaöökö luptak yesën kentö maap yamöön kaö maat weëre kosangring wangaöökö yamö.

25 Pël een ëlpam wal ëëpënëak yaëen Yesu i kaöökö roro tenim ngësë yewais.

26 Pël yaëen itenak ten kas kêsang ëäk, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëaut.

27 Pël een pi tapëtakëer tenën epël niiaut. “Arim lupöt weë sêp. Nemtok yewaiserek kas ëëngan.”

28 Pël niaan Pitaak piin epël mëëaut. “Aköp, nimtok yaëen pöt aan ne i kaöökö roro nim naë waisum.”

29 Pël maan, “Wais,” maan Pita wangaöökaan oröak kaöökö roro Yesuu ngësël yes.

30 Pël yeem kentö kêsang yamöön itenak kas ëäk i kaöökö öngpök yengmëem ngön ëäk Yesuun, “Aköp, kaamök elnë,” pël mëëaut.

31 Maan Yesuuk tapëtakëer el mëak moresi weë epël yema. “Nim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaën. Tol ëënak kön selap yaën?”

32 Pël mëak piarip wais wangaöökö ilaan kentö leng yaë.

33 Pël een wangaöökö wëaurö ten piin yaya mëak epël mëëaut. “Yaap pan, ni Anutuu Ruup.”

*Yesu pi yauman omên kêsang Kene-
saret yangerak ompyaö mowesa
(Maak 6:53-56)*

34 Ten i kaö poö ëngköök sê Kene-saret yangerak oröaut.

35 Pël een omên pörek wëaurö Yesuun itenak ewat sak ngön maan yauman omên yang pörek wëaurö pim naë wak waisa.

36 Pël een pit pim ulpëen kautak pëen mësel ëäk ompyaö sêpënëak kék yema. Pël maan omên pël ëa pörö ompyaö saut.

15

*Anutuu ngön kosangötök ëaröaat il
yewas
(Maak 7:1-13)*

1 Parisi ngönën omên naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë wais epël yema.

2 “Nim ruurö tol ëënak tiarim ëaröa ngön kosangöt ilap yari? Pit ngön kosangötë wieëaul kaömp nëmpënëak mor i nairën yaë.”

3 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar tol ëënak arim ëaröa ngön kosangöt ngaarëk önëak Anutu pimtë ngön kosangöt wa yoolak?”

4 Anutuuk kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Ën nenteta epël. ‘Omên namp pim ëlëpön ma pepapön

utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’

⁵ Anutuuk pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëepna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” pël mëëaupök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök naalmëen pöt pangk yaë.’

⁶ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak.

⁷ Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëer arimëen ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël.

⁸ ‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yenëem lupötök këepöt yaalnëaurö.

⁹ Pitëm ngönöt nem ngön këeta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.’ ”

Tiarim lupmer utpet yewas pöta ngönte

(Maak 7:14-23)

¹⁰ Pël mëak Yesu pi omnaröen ngön maan waisën epël yema. “Nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi soköleë.

¹¹ Omnant këmtak yen pötök lupmer utpet newasën yaë. Këmtakaan yaarö pötök lupmer utpet yewas.”

¹² Pël maan ten pim ruurö së piin epël mëëaut. “Ni ngön pipot yemaan Parisi omnarö këepöt kön yawi pöten ni ëwat wëen ma?”

¹³ Maan epël ya. “Këra pout nem Pep kutömweri wëaupök pim ya lupöök nangëntën ëa pipot ti moolapnaat.

¹⁴ Ar Parisi omnaröen kön selap ëëngan. Pit omën it il tëauröa ök yaë. It il tëa naar nampnamp mësak yesem kanö wiaan saarëak parë orööpnaat.”

¹⁵ Pël niaan Pitaak epël yema. “Watepang ngön pipta songönte ök nia.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël ya. “E, arta om köpël wëan ma?

¹⁷ Arim omnant këmtak yen pötök utpet naniwaspan, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma?

¹⁸ Ën këmtakaan yaarö pipotökëer lupmeriaan yaarö. Pipotök lupmer utpet yewas.

¹⁹ Omën lupmeriaan utpet epot yaarö. Kön utpet, yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, öngre omp nga yaaö, këkain, kaar, neneren utpet wesak yaaö,

²⁰ pipot lupmeriaan oröak lupmer utpet wasëpnaat. Mor i nairën kaömp yen pötak omnampë lupmer utpet newaspan.”

Kanan yangerakaan öng nampök Yesuun kön wi kosang wesa

(Maak 7:24-30)

²¹ Yesu pi ten pim ruuröaring Kenesaret yang pör sëp wesak Taiaare Saiton ka pöörar wieëa yang pörekël saut.

²² Pël ëen Kanan yangerakaan ngönën köpël öng namp yang pörek wëaupök wais merëkre ngön ëak Yesuun epël yema. “O Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, urmer namp nem koontupë lupmeri wëen këlangön kaö panë kat yawi. Pötaan ni neen yaköm elnë.”

²³ Pël maan pi kangiiir nemaan ëen ten pim ruurö pim naë së ke urak epël mëëaut. “Pi tiarim ënëm yewaisem merëkre ngön yaarek wes momëen sëp.”

²⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir Kanan öng pöpön epël yema. “Anutuuk ne Israel pol sëpsëpöröa ök ëak repak sauröaan pëen wes nemëaup.”

²⁵ Pël maan pi pim naë wais rar rë wesirak epël yema. “Aköp, kaamök elnë.”

²⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Rungaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan.”

²⁷ Pël maan pi kangiiir epël ök yema. “Aköp, yaap yaan. Pël ëaap kentörö pit peparö kaömp yenaurek yenën lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.”

²⁸ Maan epël yema. “Öng epop, ni kön wi kosang kaö panë yenewasën.

Pötaanök nim kent kön yawiin pöt orö nirëepnaat.” Pël yemaan tapëtakëer koontup ompyaö sa.

Yesuuk yauman omnarö kësang ompyaö mowesa

²⁹ Yesu ten pim ruuröaring yang pör sêp wesak kaalak Kalili i kaöökêl sê oröak ë kankan rosiraöök sê wel aisëaan

³⁰ omën selap pan pim naë oröa. Omën ingöt kël wë, it il tē, kos korar sē, ngön won sē, yauman ke nentere nent yaaurö wak wais Yesuu naë rongan ë moulmëen ompyaö mowesaut.

³¹ Pël ëen omën ngön won saurö ngön aö, kos korar saurö wotpil sē, ing kël waurö kan ing ë, it il tēaurö it nga sē, pël yaëen omën kësang pörö itenak yaan sak Israel omnaröa Anutuun yaya yema.

Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena

(Maak 8:1-10)

³² Yesu pi ten pim ruuröen ngön niaan pim naë sëen epël niaut. “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes. Pötaanök ne pit këen wes mëen kan kourak yesem utpet ëëpanëak ya ngës yaë.”

³³ Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar omën wonrek wë omën kësang eporöa kaömp mangkën pangk nëmpna pöt tarëkaan öpen?”

³⁴ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël ëak wia?” pël niaan tenök, “Kaömp 7, ën i kaö imën kopët naar,” pël mëëaut.

³⁵ Maan Yesuuk omnaröen yangerak wel aisapën mëak

³⁶ kaömp 7 pötring i kaö imënaar wak Anutuun yowe mëak pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut.

³⁷ Pël ëen omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 7 pötë waulön peö yaë.

³⁸ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 4000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

³⁹ Pörö Yesuuk wes mëen yesën tenring wangaöök ilëak Makatan yangerakël saut.

16

Parisiire Satusi omnaröak retëng it ngolöp nent nent itaampënëak Yesuun mëëa

(Maak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Parisiire Satusi ngönën omën narö Yesuu naë wais piin morök elmëak epël yema. “Ni maan retëng it ngolöp nent oröön Anutuu naëaan waisan pöt ëwat sënaan.”

² Pël maan pitën epël yema. “Ar wiap kanötë itaangkën yanget sapiire waö yamëen itenak, ‘Wangam kanök këtëp mapënëak yaë,’ pël ë yeë.

³ Ën wangam kanötë itaangkën yanget mëëtmëët yaëen pöt, ‘Kopi pelëpënëak yaë,’ pël ë yeë. Ar mopöök uröamre kepilötön itenak ëwat yaauröak peene Anutuu yaalni epëta songönten köpël yeë.

⁴ Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pi i kaö imënëpë öngpök wëen Anutu pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëët.” Pël mëak pit sêp wesak saut.

Parisiire Satusi omnaröak irikor elmëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 8:14-21)

⁵ Ten Yesuu ruurö kaömpöt kat kol wiak piiring i kaöökë ëngk komuntakël sê oröak kön wi aut.

⁶ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. “Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën.”

⁷ Pël niaan ten neneren epël mëëaut. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën ëautaan epël yenia.”

⁸ Tenimënt neneren yemaan kat men ëak epël yenia. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaaurö, aë. Ar tol ëënak kaömp won pöten yak?”

9 Ar om neen köpël wë ma? Ne kaömp mor nas wak ulöl wesak omën 5000 pörö mangkën neën pangk äaut pöt ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël äak waulön peö äa?

10 Ën ne kaömp 7 pöteparök wak ulöl wesak omën 4000 pörö mangkën neën pangk äaut pöteta ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël äak waulön peö äa?

11 Ar tol eënak nem ngönten kön nawiin yeë? Ne kaömp peret pöten neniaan. Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk kèékè eën."

12 Pël niaan ten pim niia pöta songönten kön wiaut. Pi yis kaömp peretötë yamëa pöten neniaan, Parisiire Satusi omnaröa ngön kaaröt tenim yaapta öngpök ilapanëak niia.

Pitaak Yesuun pi Kristo pöt war wes ök mëä
(Maak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Yesu pi tenring Sisaria Pilipai kak naë së oröak tenën epël pëel yenia. "Omnarö pit Omën Këep neen talëp aim?"

14 Pël niaan epël mëëaut. "Narök niin, 'Son i yamëaup,' pël yaan narök, 'Elia,' narök, 'Seremaia ma tektek ngön yaaö namp wes,' pël aim."

15 Pël maan epël yenia. "Ën arimtok pöt neen talëp aim?"

16 Pël niaan Saimon Pitaak epël yema. "Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiup. Ni Anutu wëwëetaringëpë Ruup."

17 Pël maan Yesuuk epël yema. "Saimon, Sona pim ruup, ni ërëpërëp eëmëep. Yang omën nampök ngön pipët ök neniaan, nem Pep kutömweri wëaupök yenia.

18 Pötaanök ne niamaan kat wi. Nim yapinte Pita, pöt kël kosangö. Ën nim nem songönte tekeri yewasën pipëteta kël kosangöökë ököt. Nook maan nem ingre mor saurö kël kosang pöökë rangk tauaan Setenë weëre kosangtak il naniwaspan.

19 Ne Anutuuk wa ngaöök yanimë pötak yeilëauta kiet nimpaat. Pël eën yangerak omnant yaautön, 'Pël

eëngan,' mamë pöt kutömweriita pël naën eëpnaat. Ën yangerak omnant yaautön, 'Pël ë,' mamë pöt kutömweriita pël eëpnaat."

20 Pël mëak tenën kosang wesak epël yenia. "Ar ne Kristo, Anutu Yaö Neeaup, pöt omnaröen ök manganok," pël niiaut.

Yesuuk pi weletakaan wal eëpnaap pöt ök mëä

(Maak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 Akun pötak Yesuuk ngës rëak ten pim ruuröen omnant ënëm pim naë orööpnaatë ngönöt war wesak epël yenia. "Ne Yerusalem kak sëen ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak këlängön kësang kat newiak nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal eëmaap," ngön pöt ök yenia.

22 Pël niaan Pitaak pëentakël koirak së epël mëak nga yema. "Anutuuk ngarangk elniaan omën ke pipot orö nanirëen eëp."

23 Maan Yesuuk kaip tiak epël yema. "Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim ngön yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte."

24 Pël mëak Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. "Omën namp pi nem ënëm elnëepëneak pöt pimtë könöökë kentöt këepöt weseë, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk eëmaap,' pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm eëp."

25 Namp pim wëwëet keimön äak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këepöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëepnaat."

26 Ën namp yangerakë omnant pout kent äak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëepën? Pël naëpan. Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt oröpöt kangiir mampën?

27 Omën Këep nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem enselörö koirak waisumaap. Pël äak omën

pourö neenem wewëatë kangut mempaap.

²⁸ Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin wëen Omën Këep ne omp ak sak yewaisën itaampun sa.”

17

*Yesu pim möönre koröp maim wa
(Maak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Kët 6 ëak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima.

² Pël ëak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. Ën pim këere wot kante këtëpë ök ëwa ëen ulpëenëpta kölam panë tëa.

³ Pël ëaan pit itaangkën Mosesre Elia piarip oröak Yesuring ngönaak yeëa.

⁴ Pël ëen Pita pi Yesuun epël ök mëëa. “Aköp ten eprek wëen ompyaö yaë. Ni kent yaëen pöt ne ka kot nentepar nent ök remaan. Nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen pël ëak ök remaan.”

⁵ Pël yemaan tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë. Ar pim ngönte kat wiin.”

⁶ Ruurö pit ngön pöt kat wiak kas panë ëen yangerak së ngentiak wot nön ëak wieëa.

⁷ Pël ëen Yesu pi së pitën ngëen elmëak epël ök mëëa. “Wal ëëë. Kas ëëngan.”

⁸ Pël maan pit we riak itaangkën muntaar won, Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökaan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këep ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.”

¹⁰ Pël maan pim ruuröak epël mëak pëël mëëa. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Elia wet rëak oröönak Anutuu yaö mëëaup ënëm orööpnaat pël aim?”

¹¹ Maan pi epël mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu yaö neëaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak ëaut.

¹² Pël wiaap ne epël niamaan. Elia pi yok oröak wëen omnarö piin këëkë ëwat nasën wë pitëm könöök utpet mowesaut. Pötaanök Omën Këep neenta tapël elnëëpnaat.”

¹³ Pël maan pit epël kön wia. “Pipët Son i yamëaupön ya.”

*Yesuuk yokot nampë lupmeriaan
urmer namp waö ë mëa
(Maak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Omën kësang pan wa top ëak wëen pit wais oröön omën namp Yesuu naë wais rar rë mowesirak epël yema.

¹⁵ “Kaöap, ni nem yokotupön yaköm kön wi. Pi it ngengën yeem imeri ilaöre es kotö pël yaë.

¹⁶ Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais ompyaö wasëpënëak maan poprak ëaut.”

¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem ar kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm?” Pël mëak epël yema. “Yokotup wak wais.”

¹⁸ Pël maan wak waisën Yesuuk urmerapön nga maan kas oröak yes. Pël ëen akun tapëtakëer ompyaö saut.

¹⁹ Pël ëen ten pëëntak së Yesuun, “Ten tol ëënak urmerap waö ë momëënëak poprak ëan?” pöten pëël mëëaut.

²⁰ Pël maan epël niiaut. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok yaë pötaan poprak ëan. Ne yaap niamaan. Ar kön wi kosang kot panë nent wieëan talte rosir epöön, ‘Ni tiak eprekaan ëngkrek së orö,’ pël maan yok pangk pël ëëpën. Ar kön wi kosang kaö newasënë pöt omnant pout pangk ëënëët.

²¹ [Urmer ke pilörö weëre kosangring wë. Pötaanök pit waö ë momëënë pöt kan munt naö won, om Anutuun kimang manëak kaömp ngës olëak önë kopët pötakëer waö ë momëënëët.]”

Yesuuk pimtë wel wiak wal eëpnaata ngönte ök maan akun nentepar äa (Maak 9:30-32; Luk 9:44-45)

²² Ënëmak Yesuuk ten pim ruurö wa top ë niulëak epël niaut. “Omnarök Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëepnaat.

²³ Pël eën pit nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ë neulëepnaap.” Pël niaan ten yaköm panë kön wi aut.

Yesuuk ngönën tup kaöeta takis mena

²⁴ Ënëmak ten Yesu piiring Kapaneam kak së oröön omën Anutuu ngönën tup kaöetaan takis yewa pörö Pitaë naë wais epël mëak pëel yema. “Arim rë yanuulaup ngönën tup kaöetaan takis nawiin yeëa ma?”

²⁵ Pël maan Pitaak, “Won, yawiiaup,” pël mëak Yesu kaatak së ilëak ök nemaan wëen pimtök epël mëak pëel yema. “Saimon, ni kön tolëel yawiin? Yang omp akörö pit talöröa naëaan takis yewa? Pitëmtë omnaröa naëaan ma maimaröa naëaan yewa?”

²⁶ Pël maan Pitaak, “Maimaröa naëaan,” pël yemaan Yesuuk epël mëeaut. “Pël yaëen yang omp aköröa karurö pangk takis nemangkën ë yaë.

²⁷ Pël äaap tepër nemangkën eën pit kön wiin utpet eëpanok i kaöök së tatë olëak i kaö imën wet rëak ömë pöp këm nga ëak itaangkën sum nent wiaan pöt wak së tepërim könkön takis mamp.”

18

Yesu ruurök piin talëpök wotöök sak wë pöten pëel mëa (Maak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Yesuuk Pitaan pël yemaan akun tapëtak ten pim ruurö naë së epël mëak pëel mëeaut. “Anutuu wa ngaöök yanimë eporö tenëkaan talëpök wotöök wë?”

² Pël maan pi runga nampön ngön maan waisën tenim tekarak tau ulmëak

³ epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön kur kaip tiak arimtën kön wiin

iraan rungaaröa ök nasën eëne pöt Anutuuk wa ngaöök nanimeëpan.

⁴ Namp pi pimtën kön wiin iraan runga epopë ök sak öpna pöp omën Anutuu wa ngaöök yamëautak wëauröa wotöök sak öpnaap.

⁵ Omën nemëen yak runga kot ke epëlöp sant elmëepna pipop ne sant elnëepnaap.”

Utpetatëen këk nemaan eëpenaat (Maak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Ën omën nampök kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëen pöt pël eëpanëen narök wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk eëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kangiir utpet kaö panëet pim naë orööpnaat.

⁷ Yaköm. Morök ke nentere nent yaaröön omnarö saun yokoir. Yaap, morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël äaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol eëpën?

⁸ Nim moresök ma ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring ma ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwe-siarring wëen Anutuuk es kosang-wesi nuulaan pangk naën eëpnaat.

⁹ Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet eëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouraring wëen Anutuuk es parëaöök wa nuulaan pangk naën eëpnaat.”

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte (Luk 15:3-7)

¹⁰ “Ar ngarangk këekë eën. Runga neen kön wi kosang yewesa kot eporöen kön wiin irepan. Ne yaap niamaan. Ensel pitën ngarangk yaaurö kët ëlötë nem Pep kutömweri wëaupë eöetak wë pitëmëen ya yamëngk.

11 [Omën Këep ne omën utpet äak kö sêpênëak yaaurö koirak ompyaö wasumëak waisaup.]

12 “Ar kön tolëel yawi? Omën namp pim pol sêpsêp 100 äak wëauröak kopët namp kö sêen pöt pi tol ëêpên? Pi 99 ompyaö wëa pörö rosiraöök moulmëak kö sak sa pöpön ngaöl ëêpnaat.

13 Ne yaap niamaan. Pi ngaöl ë sê koirak 99 kö nasên ëa pöröaan ya kë nasêpan, ngaöl äak koirä pöpönökëer ya kë panë sêpnaat.

14 Pötaanök nem Pep kutömweri wëaupë kentöök pim omën runga kot eporöa ök sak wëauröakaan kopët namp kö sêpnaaten kaaö yaë.”

Kar nampök utpet elniin wotpil wasêpenaata ngönte

15 “Nim kar nampök utpet elniin pöt ni pim naë sê arpimënt wë utpet pöta ngönte an. Pël ëên pi nim ngönte kat wiak ënëm ëên pöt arip lup kopëtëmer sak önëet.

16 Ën nim ngönte kat nawiin ëên pöt ni omën kopët namp ma naar koirak pim naë sên. Pël äak ar naar ma naar namp pöröak pim ngönte äak wotpil wasên.

17 Ën pi arim ngönte wa olaan pöt sê ingre moröröen ök man. Pël ëên pitëm ngönteta wa olaan pöt piin, ‘Ngönën wonöröere utpet yaauröa ököp,’ pël mëak waö ë mëen.

18 “Ne yaap niamaan. Ar yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël ëëngan,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat. Ën yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël ë,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat.

19 “Ën nenteta epël niamaan. Arim naëaan omën naar omën nentaa Anutuun kimang manëak lup kopëtëmer sak kimang manë pöt nem Pep kutömweri wëaup yok pangk kat wiipnaat.

20 Ar omën naar ma naar nampök nem yapintakël kimang manë pöt ne arim tekarak wë kaamök elniimaat.”

Inëen ru utpetapë watepang ngönte

21 Yesuuk pël niaan Pitaak naë sê epël yema. “Aköp, nem karip utpet yaalnëen ne akun tolël äak pim utpet pöt ent ë moolam? Akun 7 äak pël ëên pangk ëêpên ma?”

22 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne akun 7 äak pël neniaan, sangk naalngan, om pël ëeim ömëeten yeniak.

23 “Pöta watepang ngön nent epël niamaan. Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt ne yang omp ak nampë pim inëen ruurö sumat mangkën kangut mampênëak yas mëea pötakël ök ëëmaan.

24 Pi nampön yas maan waisa. Pöp 10 milion kina pël mangkën kangut nemangkën ëa.

25 Pi sum kësang pöta kangiir mon oröpöt mampênëak ap yewasên omp aköpök pimëntre pim öngre ruure omnant pout omnarö menak sum öpênëak mëea.

26 Pël maan inëen ru pöp omp aköpë naë sê rar rë wesirak wiap sêsë mëak epël mëea. ‘Kaöap, ni yaköm kön newi. Pël ëên ne sapsap nimpö sê pet irumaan.’

27 Pël maan omp aköpök pim kang kësang pöt sêp wesak sêpênëak mëea.

28 Pël ëên inëen ru pöp kaatakaan oröak sê kan kourak inëen ru pim kar namp koirä. Pim kar pöp puuk 100 kina pël mangkën kangut nemangkën ëaup. Pöp koirak ngerngeröök moröak, ‘Nem kangut peene nan,’ pël mëak këk mëea.

29 Pël maan pim karip rar rë wesirak wiap sêsë mëak epël mëea. ‘Ni yaköm kön newi. Pël ëên ne kangut sapsap nimpö sê pet irumaan.’

30 Pël maan pi kat nemowiin wii kaatak moulmëak epël mëea. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’

31 Pël ëên inëen ru pim karuröak pim ëa pöten itenak ya këlangön panë ëên sê omp aköpön ök mëea.

32 Pël ëên inëen ru mon kësang mena pöpön kaalak yas maan waisên epël mëea. ‘Ni inëen ru utpetëmor. Nem sum kësangötë kangut ni wiap sêsë yenëaan yaköm ëên pout sêp we-saut.

³³ Nem niin yaköm elnian pöl tol äänak nim karipön naën äaup?”

³⁴ Pël mëak omp aköpök ya sangën ään wii kaatak moulmëak epël mëäa. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’”

³⁵ Yesu pi watepang ngön pöt ök ë pet irak tenën epël niiaut. “Arim karuröa utpet elniaut yaap ent ë nemoolaan äänë pöt nem Pep kutömweri wëaupök tapël elniipnaat.”

19

Öng wes yamëauta ngönte (Maak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Yesu pi ngön pöt ök ni pet irak ten pim ruuröaring Kalili yanger sëp wesak Yotan olëak ëngk komuntakël Yutia yangera kautakël saut.

² Pël äak wëen omën kësang ënëm wais pörek oröön yauman omnarö ompyaö mowesaut.

³ Pël yaëen Parisi ngönën omën narö wais piin morök elmëak epël yema. “Omën namp pim öngöp omën nant ään yok pangk wes mëepën ma?”

⁴ Maan epël yema. “Ar ngönëntak epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Anutu pi ngaan omën ket ëepënëak öngre omp pouwaar ket äa.

⁵ Pël äak Anutu pi epël äa. ‘Ne ompöpë kosaöökaan öngöp ket äaut. Pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sëp wesak öngöpring erën ään piarip pouwaarök möönre koröp kopëtaö sëpnaat.’

⁶ Anutuuk pël äa pötaanök piarip naarök erën ään möönre koröp kopëtaö yes. Anutuuk erën elmëa. Pötaanök omnarök yok pangk kom naën ëëpenaat.”

⁷ Pël maan pit piin epël yema. “Moses pi tol äänak epël äa? ‘Namp pim öngöp wes mëepënëak pöt kaöaröa naëaan pep kosangwer wa öngöp menakök wes mëepnaat,’ pël äa.”

⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Moses pim ngön kosangtak arim lup kosangtaanök öng wes mëenëëtaan kuure mak niia. Pël äaatak ngön pöt won wiaan ngaan

panëer Anutu pim öngre omp ket äa pötak pël äänëak neniaan.

⁹ Ën nook pöt epël niamaan kat wieë. Namp pi pim öngöp öngre omp wëwëet utpet newasën wëen wes mëak öng muntap koirëpna pöp pi öngre omp wëwëet utpet wesak saun koirëpnaap.”

¹⁰ Pël yemaan ten epël mëäaut. “Pil wiaan pöt öng naön öpën seäa.”

¹¹ Pël maan epël niiaut. “Omën pourö arim ngön pöta ënëm pangk naëpan. Om Anutuuk öng naön ëëpënëak mapna pörö pëen arim ngön pöta ënëm äak öng naön ëëpnaat.

¹² Omnaröa öng naön yaaö pöta songön nentere nent wia. Narö pitëm ëlöröak mos wilën öng naön ëëpnaat. Narö omën narök öp ilën öng naön ëëpnaat. Narö Anutuu yaat mëmpënëak kön wiak öng naön ëëpnaat. Omën nem ngön epët kat wiak Anutuu yaat mëmpënëak tek öpna pörö yok pangk pël ëëpnaarö.”

Yesuuk rungaarö welaköt elmëa (Maak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Akun nentak omën narö pitëm rungaarö Yesu pim moresiar pitëm rangk mowiak Anutuun kimang mapënëak wak waisa. Pël yaëen tenök nga yemaan

¹⁴ Yesuuk epël niiaut. “Nga mangan. Wes mëen nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëepënëak yaö yema pötaanök.”

¹⁵ Pël niak pim moresiar pitëm rangk mowiak wes mëak yang pör sëp wesak nal saut.

Omp ulwas omnant kësang wieëaupë ngönte

(Maak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Akun nentak omp ulwas namp Yesuu naë wais epël yema. “Rë yanuulaup, ne ya ompyaö tol nent mënak wëwë kosangta yaö sum?”

¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni tol äänak ya ompyauten pëel yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup. Ni wëwë kosangtak ömëak pöt Anutuu ngön kosangöt ngaarök öm.”

18 Maan “Ngön kosang tal nent ngaarék öm?” pëel yema. Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ni omën mëngkanok. Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok.

19 Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm. Nimtëen lup sant yaën tapël muntaröen elmëem.”

20 Pël maan omën pöpök epël yema. “Pipot nem kotuukaan ë waiseimautöp wëwë kosangtak ömaan munt tal nent ëëm?”

21 Maan Yesuuk epël yema. “Ni ompyaö sumëak pöt së nim omnant pout menak sumat wak omën omnant wonörö mamp. Pël ëëmë pöt kutömweri omën ompyaut orö nirëëpnaat. Pötaanök pël ëak wais nem ënëm elnëem.”

22 Pël maan omnamp pi pöt kat wiak ya këlangön kön wiak sa. Pöt pi urömere kaar es kësang wieëa pötaanök.

23 Omën pöp yesën Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. “Ne yaap niamaan. Omën omnant kësang wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamëa pöta öngpök ilapnaataan poprak ë yaë.

24 Pöta nokoli nent epël niamaan. Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkënte. Ën omën monere uröm selap wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëet.”

25 Pël niaan ten kat wiak weëre kosang won sëen epël mëëaut. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök yok pangk wëwë kosangtak öpën?”

26 Maan Yesuuk tenën it kos ëë epël yenia. “Omnaröak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilanë pöt pangk naën ëënëetak Anutuuk yok pangk kanö koir nimpnaat. Pöt pi weëre kosangringëpök omnant pout pangk yaaup.”

27 Pël niaan Pitaak kangiiir epël yema. “Kat wi. Ten omnant pout sëp

wesak nim ënëm elniaut. Pöta kangiiir ten ënëmak oröpöt orö nirëëpën?”

28 Maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ënëmak omnant pout ngolöp wasën ompyaö sëpna pötak Anutuuk Omën Këep ne weëre kosang nangkën nem ur kësangtak wel aisëaan ar nem ënëm elnëeimauroeta kaö sak ur kësang 12 pötë wel aisëak neering Israel kur 12 pötë ngön ë pet irëpen sa.

29 Omën namp nemëen yak pim kaare yang, öngre ru, sasre nan, ëlre pep, ëmre ya sëp wasëpna pöp Anutuuk kangiiir omën ke pilöt kësang pan tekeri wes mangkën wëwë kosangët pep sëpnaap.

30 Wetëeröakaan selap ënëm rapnaat. Ën ënëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

20

Wain yaaweri ya mëmpënëak wes mëauta watepang ngönte

1 Akun nentak Yesuuk watepang ngön nent epël niiaut. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt wain yaawer wieëa nampök pim ya pöweri omnarö ya mëmpënëak wes mëen sa pötakël ök ëëmaan.

2 Omën pöp pi kët kopët nentaan 2 kina mampna pöten maan pit kat wiin pangk ëen yaakë wes momëen sa.

3 Pël ëen këtëp kosang yesën pi së itaangkën narö pit ka tomök tauwal ëeim wëen epël ök mëëa.

4 ‘Arta nem yaak së ya mëngkën ne sum ompyaö nimpnaan.’

5 Pël ëen këtëp luptak wëen së tapël ök mëak kaalak këtëp tingk yewasën tapël ëa.

6 Pël ëak wiap kan kaalak së itaangkën munt narö ka tomök tauwal yaëen pitta koirak epël mëak pëel mëëa. ‘Ar tol ëënak kët ël epöök ya namëngkën wisën eprek wakaim?’

7 Pël maan pit epël mëëa. ‘Ten omën nampök ya ngön nent neniiaan.’ Maan, ‘Arta nem yaak së ya mëmpunëen sëë, pël mëëa.

8 “Koö yoolaan ya pepap pimënt së pim ya ngarangkëpön epël ök mëëa. ‘Ya omnaröen ngön maan waisën pitëm sumat man. Wet rëak ënëm waisa puorö pitëm sumat man. Pël ëak pitëm rakörö tapël tapël mampö së wetëerö ënëm man.’

9 Pël maan omën wiap kan oröak ya mëna pörö waisën 2 kina 2 kina mena.

10 Pël ëak mampö yesën wet rëak ya mëna pörö pit sum isak öpnaat wesa pöt om 2 kina tapël mena.

11 Pël ëen pitëm sum mena pötaan ya pepapön kaaö ngön mëak epël mëëa.

12 ‘Ënëm ya ngës rëaö eporö pit akun kot nent ya mëna. Ën ten kët ël epöök kët nga köpël ya mëneimaurö. Pël ëauröak tenim yankingën tapël pit yemangkën. Pöten kaaö.’

13 Pël maan pi kangiir pitëm tekrakaan nampön epël mëëa. ‘Ngöntöp, ne niin utpet naalniin. Ne 2 kina nimpa pöten niaan ni kuure mak neeap.

14 Pötaanök nim sumet wak së. Nim yanking tapël ënëm waisa eporöeta mampëak kön yawi.

15 Sumat nemotöp nem kön wiaul naalmëengan ma? Ni tol ëen nem kësangënten kön wiin utpet yaë? ”

16 Watepang ngön pöt niak epël yenia. “Pöta ök ënëm Anutuu naë waisauröakaan selap wotöök moulmëepnaat. Ën wet rëak waisauröakaan selap tapël ënëm moulmëepnaat.”

Yesuuk pim wel wiak kaalak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar nent ëa

(Maak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Yesuuk ten pim ru 12 pöröaring Yerusalem kakë yesem tenën pëen wesak epël niiaut.

18 “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëen Omën Këep ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak

19 ngönën köpëlöröa naë wes nemëen pitök ökre was neak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel

wiak akun nentepar nent won sëen kaalak wal ëëmaap.”

Semsre Son piarip wotöök sëpënëak mëëa
(Maak 10:35-45)

20 Pël niaan Sepeti pim öngöpök pim yokot Semsre Son pöaar Yesuu naë wak së rar rë wesirak omën nentaan kimang yema.

21 Pël ëen Yesuuk, “Ni oröoptaan kent yaë?” pël maan epël yema. “Ënëmak nim omën poutë kaö sak ömë akunetak nem ru epaar, nim kopirarë, namp yaapkëël namp katnëël, wel aisëak wë niiring ngarangk ëëpnaan kosang wes mamëak yeniak.”

22 Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim yenëak pöta songönte ar köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?” Pël maan piaripök, “Pangk ëënaawaar,” pël yema.

23 Maan epël yema. “I kakam pöt pangk nënëët. Pël ëënëëtak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëël wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Nem Pepapök wel aisapënëak yaö mëëa pöröakëer wel aisapnaat.”

24 Pël yemaan ten ru 10 pörö Sepeti pim ruaarëen mëëa pöt kat wiak ya sangën ëaut.

25 Pël ëen Yesuuk tenën ngön niaan pim naë sëen epël niiaut. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.

26 Ar pël ëëngan. Arim naëaan namp kaö sak öpënëak pöt pi ar pouröa inëen elniip.

27 Ën namp wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip.

28 Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këep ne omnaröak inëen elnëëpënëak newaisën. Nook arim inëen elniak omnarö utpetatë öngpökaan kama niömaan arim kangiir wel wiimëak waisaup.”

Yesuuk omën it il tēa naar ompyaō mowesa

(Maak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ten Yeriko kakaan yesën omën kësang pan Yesuu ënëm waisa.

³⁰ Pël yaëen omën it il tēa naar kan ëöök wel aisëë Yesuu yesa ngön pöt kat wiak ngön ëak epël yema. “Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaō Niiaup, ni tenipön yaköm kön niwi.”

³¹ Pël yemaan onnarök leng ëepën mëak nga yemaan piarip pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël yema. “Aköp, ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi.”

³² Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök tauëë ngön maan waisën piaripön epël pëel yema. “Arip tol elnimëak yak?”

³³ Maan piaripök epël yema. “Aköp, ni aan tenip it nga sën.”

³⁴ Pël maan Yesuuk piaripön yaköm ëen pim moresiar piarpim itöörarë rangk mowiin tapëtakëer ompyaō sak Yesuu ënëm saut.

21

Yesu pol tongkiipë rangk isak Yerusalem kakë sa

(Maak 11:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

¹ Ten Yesuring Yerusalem kak temanöm yesem Petepasi ka Olip tomök wieëa pöök orök Yesuuk pim ru naar epël mëak wes yamë.

² “Arip ka ëngköök së orök itaangkën pol tongki ruupring namp këraamentëk wii ngan ë ulmëen öpnaat. Pipaar tapëtakëer wilak mësak waisën.

³ Pël yaëen omën nampök pëel yenaan pöt epël man. ‘Aköpök epaarën ya.’ Pël maan kat wiak tapëtakëer pëel niaan mësak waisënëet.”

⁴ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngaan ngön ök ëa nent kë oröa. Ngön pöt epët.

⁵ “Omën Saion kak wëauröen epël man.

‘Kat wieë. Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pimtën kön wiin nawis, ya wiapring pol tongkiipë rangk yewais.

Yaap, pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.’ ”

⁶ Maan ru pöaar së Yesu pim ök mëëa pöl ëa.

⁷ Piarip pol tongkiipre ruup mësak wais piarpim ulpëen rangköt përeak pol tongkiipë rangk mourön Yesu rangk wel aisëa.

⁸ Pël ëak kan yesën omën kësang pan pitëm ulpëen rangköt përeak kamtaöök mourö yesën narök ya lupöök së kewisat ilak këëmre kewis elmë yes.

⁹ Pël ëak omën wet rëak yesauröere ënëm yesa pourö ërëpsawi yeem ngön ëak epël yema.

“Tewitë ëap, yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

¹⁰ Pël ë së Yerusalem kak yaaröön pörek wëaurö yaan sak epël yema. “E, pipop talëp?”

¹¹ Pël yemaan omën Yesuring yesaurök epël yema. “Epop tektek ngön yaaö omnamp, Yesu, Kalili yangerak Nasaret kakaanëp.”

Omën narö ngönën tup kaöetak omnant mampööre sum ë pël ëeim wëen waö ë mëa

(Maak 11:15-19; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹² Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën onnarök omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti yemoola.

¹³ Pël ëak pitën epël yema. “Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem tup pipten onnarök kimang yenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes.”

¹⁴ Omën it il tēaare ing il tēaurö pim naë waisën ngönën tup kaöetak ompyaō mowesaut.

¹⁵ Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörök pim

ya retëngöt mëmpööre rungaarök piin, “Tewitë äap, yowe,” pël maö yaauten itenak pit ya sangën eën

¹⁶ piin epël yema. “Ni pitëm yenia pöten kat wian ma?” Maan Yesuuk epël yema. “Mak, ne yok kat wia. Pël äaap ngön nent ngönëntak wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Pöt epël. ‘Ni runga kotre kapaatakörö kengkën mowasën pitëm këmötëaan ompyaö wesak yaya yenia.’”

¹⁷ Pël mëak pit sëp mowesak Yerusalem kakaan orök Petani kak së wë koö olaan ka uraut.

Yesuuk maan këra kemment umön rëa

(Maak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Wangam kanök ka kaöaöökël kaalak yesem këen äa.

¹⁹ Pël eën këra kem kan eëök wëa nementën itaangkën ulöpörö nautön, om epöt pëen wëa. Pël eën pömentën epël yema. “Ni kaalak ulöp utnganok.” Pël maan kem pöment tapëtakëer saap wak umön yarë.

²⁰ Pël yaëen ten pim ruurö pöten itenak yaan sak epël mëëaut. “Kem epment tol äak teëntom umön yera?”

²¹ Pël maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön selap äak yok pangk pël eëpën ma won pël kön nawiin, kön wi kosang wasënë pöt arökta nem kemmentën maan yaë epël eëneët. Pöt pëen won. Tomön epöonta, ‘Ni tiak i kaöökël së orö,’ pël maan pangk pël eëpnaat.

²² Ar kön wi kosang yewesautaring wë Anutuun nem yapintakël omën nenten kimang manë pöt nimpnaat.”

Kaöarök Yesu ya yamëngkauten pëel mëäa

(Maak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yesu pi kaalak ngönën tup kaöetak së ilëak omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit pim naë wais epël mëak pëel yema. “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak eëimën? Talëpök pël eëm niia?”

²⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir epël kaip ti mëëaut. “Nookta arën pëel niamaan. Ar këet ök neaan pöt ne

talëpë këmtak omnant yeëan pöt ök niamaan.

²⁵ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtok kön wiak eima?” Pël maan pit neneren epël yema. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol eënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’

²⁶ Ën tiar ‘Sonök’ pël mepenaatep omën pourök piin, ‘Tektek ngön yaaö namp,’ pël yaaurö yak utpet niwaspan. Pötaan kas yaë.”

²⁷ Pël mëak Yesuun kangiiir epël yema. “Ten köpël.” Pël maan Yesuuk epël mëëaut. “Nem yeë epotta talëpök neaan yeë pöt ök neniangan.”

Yokot naarë watepang ngönte

²⁸ Pël mëak Yesuuk ngön nent epël ök yema. “Ar kön tolël yawi? Omën namp pim yokot naar wëa. Pël eën wetëepë naë së epël mëëa. ‘Yokotup, ni peene së nem wain yaöök ya mën.’

²⁹ Pël maan pi, ‘Won, ne pël naëngan,’ pël mëak wë ënëmak lup kaip tiak sa.

³⁰ Pël yaëen pepap pi pim yokot muntapë naë së tapël ök mëëa. Pël maan pi, ‘Mak, ne sumaap,’ pël mëak nasën äa.

³¹ Ar kön tolël yawi? Yokot talëpök pepapë ngönte ngaarëk wa?” Pël maan pit, ‘Wetëep,’ maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan. Takis yewaö utpetere öng omp nga yaaö utpet ke pilörök ar il niwesak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaat.

³² Pöt Son pi wotpil yaauta kanö pet elniipënëak yewaisën ar pim ngönten kön wi kosang newasën yaëen takis yewaö utpetaröere öng omp nga yaaurökëer pim ngönten kön wi kosang wesa. Pit pël yaëen ar itenakök lup kaip tiak tapël naën äan.”

Wain yaaweri ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Maak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ “Ne watepang ngön munt nent niamaan kat wieë. Omën kaö namp wain ya newer ngëntak ëm ök rëak wain ulöpörö wamp olapna yang

öngöpö téak ngarangk eëpna ka wali nent ök réa. Pël éak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima.

³⁴ Wë köp yesa akunet temanöm sëen tööpënëak inëen narö wes mëen sa.

³⁵ Së oröön ngarangk moulmëaurö pit inëen namp pës möa, namp mën wel wia, namp kël mö wel wia.

³⁶ Pël ëen ya pepapök inëen munt narö kësang wes mëen së oröön tapël elmëa.

³⁷ Pël ëen ënëmak pimtë ru panëepön, 'Pit nem ruupë ngönte kat wiak ngaarëk öpnaat,' pël weseë wes momëen sa.

³⁸ Pël ëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. 'Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök tiar mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaan.'

³⁹ Pël mëak wain yaaweriaan wa wilëngkëël olëak mëna."

⁴⁰ Yesuuk ngön pöt mëak epël pëël yema. "Ënëmak wain ya pepap wais ngarangkörö tol elmëepën?"

⁴¹ Pël maan pitök epël yema. "Pi yaap omën utpet pörö mënak utpet wesak ngarangk munt köp yesa akunatë ulöpörö pi mampna pörö wain yaaweri moulmëëpnaat."

⁴² Pël mëak Yesuuk kaalak pitën epël yema. "Ngönën pepeweri epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

'Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

Anutu pimtök pël yaalmëen ten itaangkën ompyaö panë yaë.'

⁴³ Pël wia pötaanök ne ök niamaan kat wieë. Anutuuk pim omën ompyaut ngaan ar nina pöt arim naëaan kama wak omën maimarö mangkën pit Anutuu könöökë ënëm ëen kë ompyaut pitëm wëwëetak orööpnaat.

⁴⁴ [Omën namp wap epëtak soë urak kawi ngentiipnaap, pi koröp ilak utpet eëpnaap. Ën wapëtak pim rangk

ngentiipna pöt, omën pöp ilak unön éak utpet panë sëpnaap.]"

⁴⁵ Kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pim watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmël ko wesak ya pël wesak

⁴⁶ wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omën pouröak piin, "Tektek ngön yaaö omnamp," pël yamëëa pötaan kas ëen sëp wesa.

22

Öngre omp mës mampënëak këere imën yenauta ngönte (Luk 14:15-24)

¹ Yesu pi kaalak omnaröen watepang ngöntak epël ök yema.

² "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamëaut omën omp ak nampë pim ruup öng mës mampënëak këere imën kaö wa pötakël ök ëëmaan.

³ Pi kaömpöt ar éak kopëta wes pet irak pim inëen ruurö omën pim wet réak ngön ök mëëauröa ngësë yas wes mëen sëen pit kat wiak waisëpnaaten kaaö ëa.

⁴ Pël ëen pi kaalak inëen ru munt naröen epël mëak wes mëa. 'Omën nem wet réak ngön ök mëëauröen epël man. "Kaömpöt ar éak kopëta wes wiak wë. Purimakaö kaöaröaring ru ompyauröeta möak omnant pout yok kopëta wes pet iraut. Pötaanök peene wais këere imën yenem ërëpsawi ëëpa." '

⁵ Pël maan pit së ök maan kat wiak pitëmötön sa. Namp pim yaakë sa. Namp pim uröm kaatakë sa.

⁶ Ën narö inëen ruurö wali wak utpet wesak mëna.

⁷ Pël ëen omën omp aköp pi ya sangën ëen pim nga omnarö wes mëen omën pim inëen ruurö mënaurö mënak pitëm kaaö es kor mëen kot sa.

⁸ Pël ëen pim inëen ru naröen kaalak epël ök mëëa. 'Këere imën pöt kopëta wes pet irautak omën nem wet réak yas mëëauröak utpet ëa.

⁹ Pötaanök ar kamtatë yesem omën koirënëerö pouröen wais këere imën nëmpnaan ök man.'

10 Pël maan pim inëen ru pörö kamtatë yesem omën koirauröen ök maan ompyaöre utpet pourö së kaatak ilaan peö ëa.

11 “Omën omp aköp pi omën waisauröen itaampënëak kaata kakaati ilëak itaangkën omën namp wa top ke pötë ulpëen yamëaup namëen wëen itena.

12 Pël ëak epël mëëa. ‘Ngöntöp, ni tol ëen wa top epta ulpëenëp won wais wel aisëaan? Ni pil yaëen pangk naën yaë.’ Pël maan ngön won sak wëa.

13 Pël ëen omën omp aköpök pim inëen ruuröen epël mëëa. ‘Omën epop ingre morötë wii tëak koö panëetak wa moolan. Pi pörek wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.’ ”

14 Yesu pi watepang ngön pöt më pet irak epël yema. “Ne yaap niamaan. Anutuu omën selap yas mëëauröakaan kopët naar waisën wël ë yaulmë.”

Takis yaautaan Yesuun morök elmëa

(Maak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Pël maan Parisi ngönën omnarö pit së wa top ëak ngön tol nentak Yesuun nga wiipën pël mëak kopëta wesa.

16 Pël ëak pitök pitëm ru naröere Erotë omën narö wes mëen wais epël yema. “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, ngön ompyaö Anutuuk ök niaut pëen omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup.

17 Pötaanök ni kön tolëel yawiin? Rom omën omp ak Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

18 Pël maan Yesuuk pitëm utpet mowasëpënëak yaauten iteneë epël mëëaut. “Kaar, omnarö ar tol ëënak morök yaalnë?”

19 Mon kël nent wak wais neneë.” Pël maan pit nent wak wais yemangk.

20 Pël ëen Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. “Könre yapin epot talëpëet?”

21 Pël maan pit epël yema. “Sisaëet.” Pël maan puuk epël yema. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.”

22 Pël maan pit yaan sak sëp wesak saut.

Weletakaan wal yaauta ngönte (Maak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Kët pötak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë waisa. Omën pörö weletakaan wal naëngan pël yaaurö. Pit wais Yesuun epël mëak pëel yema.

24 “Rë yanuulaup, Mosesök epël ëa. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’

25 Pël wiaap tenim naë omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëpök öng namp wak ru won wë wel wiin nangap öng kapirëp wa.

26 Pël ëen pi tapël wel wiin nang muntap öng kapir pöp wa. Pël pël ë seim omën nanang 7 pörö öng kopët tapöp wak ru won wë wel wi won sa.

27 Pël ëen ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

28 Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpena akunaöök ni kön wiin talëpë öng sëpën?”

29 Pël maan Yesuuk pitën epël yema. “Ar ngönënre Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak.

30 Wal ëënë akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek öneëro.

31 Ën weletakaan wal yaaö pöt ngönëntak Anutuuk epël ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

32 ‘Ne Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Ngön pöta songönte epët. Omën pörö wel wiaurö öp sak kutömweri wë. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu.”

33 Pël maan kat wiak pim ngönëntaan yaan sa.

Yesuun ngön kosangötë kaöeten pëel mëëa

(Maak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Yesu pi ngön pöt ök maan Satusi omnarö ngön won sa. Pël eën Parisi omnaröak pöten kat wiak pit pimëen ngön nent kopëta wasëpënëak wa top ëa.

35 Pël ëak pitëm naëaan ngön kosangötë ngarangk nampök piin morök elmëak epël pëël yema.

36 “Rë yanuulaup, Anutuu ngön kosang tal nentak kaöet?”

37 Pël maan epël yema. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupre könre kön yawia pipot pout pimëen pëël elmëem.

38 Pipët Anutuu ngön kosangötë kaöet, muntat il yewas.

39 Pël ëak pöta kar nenteta wia. Pöt epël. Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.

40 Ngön pipteparök Mosesre tektek ngön yauröa ngön kosangöt erën ëak wia.”

Yesuuk Parisi omnaröen Kristoë songönten morök elmëa

(Maak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Parisi omnarö wa top ëak wëen Yesuuk pitën epël mëak pëël yema.

42 “Ar Kristo, Anutuu Yaö Mëëaupön talëp aim? Pi talëpë ëap?” Maan pitök, “Tewitë ëap,” pël yema.

43 Pël maan Yesuuk epël yema. “Yak tol eënak Ngëengk Pulöök Tewitën elmëen Kristoon, ‘Nem Aköp’ pël mëëa? Pöt epël.

44 ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëetakël öm.

Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moul-mëëmaat.”

45 Tewitök piin, ‘Nem Aköp’ pël mëëaupök tol eënak Tewitë ëap pël yaë?”

46 Pël maan pit ngön pöta kangit mapnaat pangk naën eën akun pötak ngës rëak pëël muntat mapnaaten kas eën sëp yewas.

23

Yesuuk omnaröen Parisiire ngön kosangötë ngarangköröa utpet yaautë ënëm ëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

1 Akun pötak Yesuuk ten pim ruröere omnaröen epël ök niiaut.

2 “Ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit Mosesë urötak wë ngön kosangöt rë yanuul.

3 Pötaanök pitëm ök yenia pöt kat wiak ngaarëk ön. Ën pitëm wëwë wë pötak öngan. Pit rë yanuulem pitëmënt ngaarëk naön yaë pötaanök.

4 Pit ngön kosang nantta ar ngaarëk önëak pitëm könöökaan rangk ök niaan ar ngaarëk önëak poprak yaëen pitëmënt kaamök kot nent naën yaë.

5 Pitëm omnant yaaut omnaröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan yaurö. Pit ngön kosang lup nant retëng ëak kör koëak kepön upakötë wii ngan ë utöore moresi tapël ë, ën pitëm ulpëenöröa kautë poë koröp sëtöt ngan ë më pël ëak yaurö.

6 Pit këere imën yena akunatë itëkëel kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yeem ngönën tupötë kakaatiita omnaröa itëkëel wel yaisëaurö.

7 Pël yeem omnaröak wa topök koirak ërëpsawi ngön maöre ‘Rë yanuulaup,’ maö pël ëëpnaaten kent yaurö.

8 Ar pöt omnaröak arën, ‘Rë yanuulaup,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Ar ke kopëtalörö, Anutu kopëtap arim Rë Yanuulaup.

9 Yang omën nampön, ‘Pep,’ manganok. Arim Pep kopëtap kutömweri wë.

10 Omnaröak arën, ‘Wotöököp,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Arim wotöök kopëtap Kristo nemënt.

11 Arimëen kaö sak wëaupök ar pouröa inëen elniip.

12 Omën namp pimtök pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangköröen pitëm kaar yaautaan nga mëä

(Maak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaëen kan yemowariem arimëntta neilaan yaaurö.

14 [“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Ar öng kaporöröa omnant pout arimëen weimeë morök elmëak omnarök arën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Ar kangiiir akunetak könöm kësangöt koirënëet.]

15 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën namp pim ngönënte sëp wesak arim ngönënta ënëm ëëpënëak i kaöök olëak yang kaö poutë yesaurö. Pël yeem arim utpet yaaut pet elmëen pi ënëm panë ëak ar il niwesak arim es parëaöökë sënë pöl piita teëntom së orööpnaat.

16 “Elei, wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnaröen pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnaröen ngön kaar epël yamëëaurö. ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp aini kool ngönën tup kaöeta kakaati ë rangia pötëël utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’

17 It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ngönën tup kaöetak këet ma aini kool kakaati ë rangia pötök këet? Anutuu ngönën tuptakëer kaöet.

18 Ar tapël ngön kaar epël yamëëaurö’ ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak ur Anutuun kiri yawiautakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp urta rangk kiri wiautëël utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’

19 It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ur Anutuun kiri yawiautak

këet ma urta rangk kiri wiautak këet? Urtakëer kaöet.

20 Pël yaë pötaanök omën namp urtakël utak kosang wesak yemaan pöt urötere kiri wiaut pouteparëel utak kosang wesak yema.

21 Ën namp Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wesak yemaan pöt ngönën tupëtere tuptak wëaupököl utak kosang wesak yema.

22 Ën tapël namp kutömweriil utak kosang wesak yemaan pöt Anutuu ur kësangëtere pötak wel aisëaupököl utak kosang wesak yema.

23 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këenre pöt wa top ëak moresiar wesak kom ëak kopët nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil wotpil mëmpöore yaköm ëak ompyaö elmëere Anutuun kön wi kosang wasö ngön kosang kaö pipot ngaarëk naön yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö.

24 Wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnarö pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Omën namp iiste nëmpënëak yaëen iwal namp ilaan pöt nanëmpan, lë olapnaat. Pël ëëpnaatak pol kamal kësangëp ilaan iistaring köntak nëmpnaat. Tapël ar Anutuu ngön kosangötë ënëm ëënëak kot panë nantë ënëm yeem kaöat sëp yewas.

25 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar kelönre söwaröt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre koröpöökë kentöökë ënëm yaaö pöt peö ëak wë.

26 Parisi omën it il tëaup ni! Wet rëak kelönre söwarötë öngpök iirën kewil won sëpna pöt kasngaëelta won wiaapnaat.

27 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën yangaöökë ökörö. Tomök pöt omnarök ë rangiin itaangkën ompyaö yaë. Ën

öngpök pöt omën kosere söp kampöt wia.

²⁸ Ar tapël arim koröpöök omnaröa ëöetak wotpil koröp oröak wëen arim lupötë pöt kaar yaaöre utpet yaaut wia.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö utpet kangut öpnaat pël mëä

(Luk 11:47-51)

²⁹ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar tektek ngön yaaö omën ngaanëer wel wiauröa yangaö wa ngolöp weseim wë. Pël yeem wotpil wakaimauröa yangaö ë morangieim wë.

³⁰ Pël yeem ar epël aim. “Tenim ëaröa wakaimauuk wakaimanëen pit kaamök ëak tektek ngön yaaö omnarö namëngkën ëan tapön.”

³¹ Arim ngön yak piptak ar omën tektek ngön yaaö omnarö mëneimauröa ëarö pöt tekeri yewas.

³² Arim ëaröa mëneima kaut wia pöt arök mën pet irën.

³³ Kamal ëlre ruuröa ök utpetarö, arim saunaté kangiir es parëaöök sënë akun temanöm yesën kas tarëk së ëlëep ilan? Pangk pël naëngan.

³⁴ Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ne tektek ngön yaaö omnaröere ngön ompyaut ëwatöröere ngön ompyaö pöt rë nuulöpnaarö arim naë wes nimëëmaat. Pël ëen arök narö mëmpööre këra yetaprak mö pël ëënëët, narö arim ngönën tupötë pës momöak ka nantëaan nantë waö ë momëënëët.

³⁵ Pël ëënëë pötak Anutuu omën wotpilörö mënan pöta kangut arim naë orööpnaat. Ngaanëer arim ë nampök ngës rëak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia, Perekaiäë ruup, Anutuu ngönën tup kaöetak kiri yawiautere ngëëngk panë tupta ngeröök mënaut.

³⁶ Ne yaap niamaan. Omën mënauröa kangut ar peene e wë epöröa naë orööpnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm köm mëä

(Luk 13:34-35)

³⁷ Yesuuk kaalak epël ök yema. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaö omnarö mëmpööre ngönën omën arim naë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Ne kët ël epotë kokor ëlëpë ruurö wereweriärë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimaurö.

³⁸ Pötaanök ne sëp niwasën ar ngarangk won önëët.

³⁹ Yaap, ne epël niamaan. Ar neen itnaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wes mëen yewais epopön yaya mepa.’”

24

Yesuuk Anutuu ngëëngk tupët utpet sëpnaat ök mëä

(Maak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu pi ngön pöt ök më pet irak Anutu pim ngönën tup kaöetakaan oröak yesën ten pim ruurö naë së ka yal menmen ë seëautön sös mëak pet elmëaut.

² Pël ëen epël niiaut. “Ne yaap niamaan. Omën ompyaö e wiaan ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

Yesuuk këlangön ke nentere nent orööpnaata ngönte mëä

(Maak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Pël niak Yesu pi Olip tomök së wel aisëaan pim ruurö tenimënt naë së epël mëak pëel mëëaut. “Nim ngönën tupët tööl komun ëëpnaat aan pöt taan pël ëëpën? Ën nim kaalak waisën akun pet irëpna pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?”

⁴ Pël maan Yesuuk tenën epël niiaut. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëen.

⁵ Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat.

⁶ Ar nga yapinte kat wiak ngarangk eeë. Kas eëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omën pipot wet réak orööpnaat.

⁷ Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga eëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga eëpnaat. Pël yaëen yang nantë kaömp ngöntök oröeim wëen moup selap mööpnaat.

⁸ Omën pipot om öng namp ru wilëpënëak lel yailën këlängön kat yawi pöta ök eëpnaat.

⁹ “Akun pötak omnaröak ar wali nuwak naröa naë nuulëen këlängön kat niwiak nimpënaat. Ën yang poutë omnaröak ar nemorö pël weseë arën kööre tok elniipnaat.

¹⁰ Omën pöt yaaröön omën selap pitëm kön wi kosang yewesaut sêp wesak pitëm karuröen kup mowiin neneraan kööre tok eëpnaat.

¹¹ Pël yaëen tektek ngön yaaö kaar omën narö selap oröak omën kësang morök elmëen pitëm kaarötë ënëm sêpnaat.

¹² Pël eën utpet yaautök ulöl sëen omën selap pitëm lup sant yaaut won sêpnaat.

¹³ Ën omën weë sak wakaim wel wiipna pöp Anutuuk kama öpnaap.

¹⁴ Pël eën Anutuuk wa ngaöök yanime pöta ngön ompyaö epët nem omnaröak yang poutë omnaröen ök maan kat wi pet yairën akunet pet irëpnaat.”

Omën utpet panëet orööpnaata ngönte

(Maak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Ënëmak omën utpet panëet omnant utpet yewesaut Anutuu ngëengktuptak wiaan itaampunëet. Omën pöt tektek ngön yaaö namp Taniel puuk orööpënëak äaut.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këekë kön wiaan.)

¹⁶ “Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën.

¹⁷ Ka tomök öpnaapök kaata kakaati sê omnant öpan.

¹⁸ Ën yaak öpnaapta kak sê ulpëenre omnant öpan.

¹⁹ Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenauro tol eëpën?

²⁰ Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetakre Anutuu kë yesa ngëengktupunetak orööpanëen Anutuun kimang man. Akun pötë ar yok pangk kas nasëngan pötaanök.

²¹ Akun pötak këlängön kaö panë kat wiipnaat. Ke pil nent kutömre yang oröaurekaan yewaisem e wë ep-tak naaröön äaut. Ënëmeta naaröön eëpnaat.

²² Anutu pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën äa talte omën pourö kö sën. Omën pim yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

²³⁻²⁴ “Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm eëneak retëng weëre kosangringöt eëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël eëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo e oröak wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiinganok.

²⁵ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganok.

²⁶ Ënëmak naröak, ‘Kristo yang omën wonrek yaaröön itenaut,’ pël niaan pöt sëngan. Ën naröak, ‘Kristo ka eptak ëlëep wë,’ pël niaan pöteta kat wiingan.

²⁷ Omën Këep ne kent tangarta yamëngk pöl eëmaap. Kent tangarët kopëter tar elmëen këtëpë yengampiaulaan yeilëaul poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak tekeri yesën omën pourö neen itaampun sa.

²⁸ Omnantë söp kampaöök wer möön tuparö wa top yaë. Pöta ök ënëmak ne wais utpet yaaurö kangut mempaat.”

Omën Këep orööpnaata ngönte
(Maak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël èèn ngoonöpta ngaap yesën ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sêpnaat.

30 Pël èèn Omën Këëp nem tekeri suma retëng kësang nent kutömweri jaaröön yang omën pourö itenak kas ëak merek apnaat. Pël yaëèn ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë rangk jaaröön itaampnaat.

31 Pël èèn Anutuuk kuup kaö yamëngkën nem enselörö wes mëèn sè nem omën yaö wesaurö yang we naöökaan naöök, oorekaan öngkrek yang poutëaan koirëpnaat.”

Akun kaöaö temanöm yesën omnant orööpnaata ngönte

(Maak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këré sak wil yewatën itenak pöt kopi akunet temanöm yes pël yewas.

33 Pöta ök omën yeniak epot jaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sëèn waisëpënëak yaë,’ pël wasënëët.

34 Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

35 Kutömre yang eptepar won sêpnaatepar. Èn nem ngön epët won nasëpan.”

Akun kaöaö orööpna akuneten köpël wë

(Maak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 “Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëëten ëwat naön. Èn ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ëwat naön. Pep pimtökëër ëwat wë.

37 Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këëp nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

38 I ngaampel naaröön wiaan pit iire kaömp nê, öngre omp ë pël ëeim Anutu kasëng menak wëèn Noa wan-gaöök ilëa.

39 Pël yaëèn pit köpël wëèn i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa. Pöta ök Omën Këëp nem waisumaatak omnarö köpël wë pitëm omnant yaaut ëeim wëèn waisumaap.

40 Akun pötak omp naar ya lupöök wëèn namp yeweem namp sêp wa-sumaap.

41 Èn öng naarta kaömp koröp yokoëëm wëèn namp yeweem namp sêp wasumaap.

42 Ar Aköp nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaanök ngaire wa kom ëeim ön.

43 Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë rö kan waisëpna akuneten ëwat wëanëèn itit wë ngarangk èèn kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön.

44 Omën Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëèn pipël ëëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëèn ru ompyaupre utpetapë ngönte

(Luk 12:41-48)

45 “Ar inëèn ru ompyaupë ök sën. Inëèn ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök muntarö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa.

46 Ènëmak inëèn ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëèn kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat.

47 Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat.

48 Èn inëèn ru utpet pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë

49 inëèn ru pim karurö tang mööre omën i ngaat nak kön irikor yaauröaring kaömpre i ngawi nê pël eim wë

50 pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt

51 pi yokot pöp möak utpet wesak kaar omnaröa naë moulmëëpnaat. Pörek omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.”

25

Öng ulwas 10 pöröa ngönte

1 “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng ulwas 10 pitëm karip omp koirëpna pöröakël ök eëmaan. Ong pörö omp namp pim öng yaup koirëpënëak yewaisën pit neenem rampeet wak kan kourak koirëpënëak sa.

2 Öng 5 äak könringörö, 5 äak wonörö.

3 Öng kön won pörö pit i kön korat naön, rampeet peën wak sa.

4 Ën könringöröakëer i kön korat rampeetring wak sa.

5 Pël äak sê kor wëen omp öng koirëpnaap teënt newaisën eën kor wë ka kom eën ka ura.

6 Pël eën röök lupöök ngön nent ngön äak epël mëä. ‘E, öng koirëpnaap yewaisrek wal äak sê koireë.’

7 Pël maan pit yaan sak wal äak rampeet mangia.

8 Pël yeem kön wonöröak könringöröen epël mëä. ‘Tenim rampeet yariirek i nant lë nineë.’

9 Maan könringöröak epël mëä. ‘Tol äak pël eëpen? I epot tiar pourö pangk naalniipan. Arta uröm kaatak sê arimot sum eëë.’

10 Pël maan pit yesën omën öng koirëpnaap wais kopëta wesak kor wëaurö koirak sa. Pël äak kak sê oröak kaata kakaati sê ilëak kan wari ulmëak öng koirëpnaapë këere imën neim wëa.

11 Pël eëim wëen öng kön wonörö sê ap wesak ngön äak öng waupön epël mëä. ‘Kan tē niwi. Kan tē niwi.’

12 Maan epël mëä. ‘Yaap niamaan. Ne arën it köpël yaningëngk.’ ”

13 Yesu pi watepang ngön pöt niak kaalak tenën epël niiaut. “Nem kaalak waisuma akunet köpël. Pötaanök ngai eëim ön.”

Omën mon menaurö watepang ngönte

(Luk 19:11-27)

14 Yesuuk kaalak watepang ngön munt nent epël niiaut. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën kaö nampë äa pötakël ök eëmaan.

Pi yang wali nerakël sêpënëak pim inëen ruuröen yas mëak pim omnant ngarangk eëim öpënëak kom ë mena.

15 Pi pitëm ya yamëngkauten kön weswes eëë kom äak namp 5000 kina, namp 2000 kina, namp 1000 kina pël meank sa.

16 Pël eën inëen ru 5000 kina mena pöpök ya kosang mënak 5000 kina tapël koira.

17 Ën kar 2000 kina mena pöpök ya kosang mënak 2000 kina tapël koira.

18 Ën kar 1000 kina mena pöp pim kaöapë monat wak sê yang kel weera.

19 “Akun wali sëen kaöap kaalak wais pim inëen ruurö mon mena pöt öpënëak wa rongan elmëa.

20 Pël eën mon 5000 kina mena pöpök naë wais epël mëä. ‘Nem kaöap, ni mon 5000 kina nenaup. Pël eën nook ya mënak 5000 kina tapël koiraut.’

21 Maan kaöapök epël ök mëä. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö eëiman. Pötaanök nook omën këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi eëpa.’

22 Pël yemaan inëen ru 2000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëä. ‘Kaöap, ni mon 2000 kina nenaup. Pël eën nook ya mënak 2000 kina tapël koiraut.’

23 Maan kaöapök epël ök mëä. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö eëiman. Pötaanök nook omën këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi eëpa.’

24 Pël yemaan inëen ru 1000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëä. ‘Kaöap, ne nim songönte ewat wë. Ni nga yaaup yak omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Ni omnant nangëntën yeem omën naröa ngëntaurekaan këet wak yenaup.

25 Pël yaaup yak kas eën nim 1000 kina nenan pöt wak sê yang kel weerak wakaimaut. Pötaanök nim monat kaalak yaningk. E.’

26 Pël maan kaöapök epël mëä. ‘Inëen ru utpet wisënëp. Ne omnant

omën muntaröak ngëntën watööre omnant nangëntën wë omën naröa ngëntaurekaan kēēt wa nē pël yaaup pël kön wiaup ma?

²⁷ Ni nem songönten pipël ewat wëak tol eënak nem monat mon kaatak nawiin eäup? Pël eänēen ne wais mon pöt kangitaring wan tapön.

²⁸ Pël mēak omën pōrek wëaurōen epël mēea. 'Ar mon 1000 kina epot piikaan wa ep eak mon 10,000 kina wa epop meneē.

²⁹ Namp pi omnant menaut ngarangk eak wēen pöt muntat erēn eak mangkēn ulöl wesak wak öpnaat. En namp pi menaut ngarangk naēn wēen pöt wa ep eēn om pas öpnaat.

³⁰ Inēen ru utpet epop wak koö panēetak moolaē. Pël eēn pōrek ingre ya ilak aimeē kē pötöppötöp aim öpnaan.'

Yesuuk kom elniipnaat

³¹ "Wë enēmak Omën Kēep nem ewaö wak nem enselöröaring waisumaatak kaö sak nem ur kēsangtak wel aisēaam sa.

³² Pël eēn yang omën pourö nem iri wa top e nuulēen sēpsēp ngarangkēpök sēpsēpörö memeeröa naēaan kom yaē pöl eēn rongan nentepar eēpnaat.

³³ Pël eēn omën ompyaö sēpsēpöröa ökörö nem yaapkeēl, utpet memeeröa ökörö katnēel pël e nuulēemaat.

³⁴ Pël eak Omp Ak kēsangēp nook yaapkeēl önēerōen epël ök niamaap. 'Nem Pepapök ompyaö niwesaurö, ar wais pim wangaöök nimēepēnēak kutömre yang naaröön wiaan kopēta wes niwia pötak ilaē.

³⁵ Ne kēen wēen ar kaömp nenauro. Iiten yaēen iit nenauro. Maimerakaanēp sant elnēaurö.

³⁶ Ulpēen won wēen nenauro. Yauman yaēen ngarangk elnēaurö. Wii kaatak neulēen wēen wais eö nenauro.'

³⁷ Pël niaan omën wotpilöröak neen epël neanēet. 'Aköp, ni taan kēen wēen itenak kaömp ninan? En taan iiten yaēen iit ninan?

³⁸ Ma taan maimerakaanēp sant elnian? Ma taan ulpēen won wēen ninan?

³⁹ En taan yauman yaēen ngarangk elnian? Ma taan wii kaatak wēen wais eö ninan?'

⁴⁰ Pël neaan nook epël ök niamaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök elmēan pöt neen elnēan pël yaē.'

⁴¹ Pël niak nem katnēel öpnaarōen epël ök memaat. 'Anutuuk kemp elniaurö ar mop wiak es kosangwesi seē. Es pōwes Anutuuk ngaanēer Setenre pim enselöröaan merauwes.

⁴² Pöt epël. Ne kēen wēen ar kaömp nenangkēn eaurö. Iiten yaēen iit nenangkēn eaurö.

⁴³ Maimerakaanēp sant naalnēen eaurö. Ulpēen won wēen nenangkēn eaurö. Yauman yaēen ngarangk naalnēen eaurö. Wii kaatak neulēen wēen wais eö nenangkēn eaurö.'

⁴⁴ Pël maan pit neen epël ök neapnaat. 'Aköp, ni taan kēen wēere iiten e, maimerakaan waisöore ulpēen won wë, yauman eere wii kaatak wë, pël yaēen itenak kaamök naalniin ean?'

⁴⁵ Pël neaan pitēn epël memaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök naalmēen ean pöt neen elnēan pël yaē.'

⁴⁶ Omën utpet pörö pit kö yesa kak sē utpetat eim öpnaat. En wotpilörö wewē kosangtak sē önēet."

26

Omën kaöarö Yesu mēmpnaata ngönte emön eä

(Maak 14:1-2; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ Yesuuk ngön pöt ni pet irak kaalak ten pim ruurōen epël ök niiaut.

² "Ar ewat wë. Kēt nentepar won sēen Anutuuk mait elmēa akunet temanöm sēpnaat. Akun pötak Omën Kēep ne omnaröak kööre toköröa moresi neulēen kera yetaprak nemööpnaat."

³ Akun pötak kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit kiri ar yaaö

wotöököp, Kaiapas, pim kaatak së wa top äak

⁴ Yesu ëlëep wali wak mëmpnaata ngönte ëmön ëa.

⁵ Pël yeem pit epël mëëa. “Omnarö tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan.”

Öng nampök Yesu i nga kampët lë momëa

(Maak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶ Yesu ten pim ruuröaring Petani kak së oröak kësë omën namp Saimon pim kaatak së wëa.

⁷ Pël ëën öng namp kël kep ompyaö nentak i köp nga kamp sum kësangring nent pim naë wak waisa. Pël äak Yesu kaömp yenën i pöt pim kepönöök lë yemomë.

⁸ Pël yaëen ten pim ruurö itenak öngöpön nga ngön epël ëaut. “Pi tol ëënak i sum kaöaring epët pas köntak lë yemomë?”

⁹ I piptak mon kësang koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep.”

¹⁰ Pël yaan Yesu pi tenim ngönten kön waswas ëë epël niaut. “Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi? Pi neen ompyaö pan yaalnë.

¹¹ Omën omnant wonörö pit akun wali arring wëen ompyaö elmëenëak pöt yok pangk pël ëënëët. Ën ne pöt akun wali arring naön ëëmaap. Pötaanök pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.

¹² Ne teënt wel wiin yang kel ne-weerëpnaap. Pötaanök Yuta omnaröa sokutë yaaul nem koröpöön kan yaö elmëak i nga kamp yaaut lë yenemë.

¹³ Ne yaap niamaan. Nem ngönte yang ël epotë aö yesem pöt öng epopë yaalnë epëta ngönte aan omnarö kat wiak kön wiipnaat.”

Yutas pi Yesuun kup mowiipënëak sum wa

(Maak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Pël niaan ten ru 12 pöröakaan namp, yapinte Yutas Keriot kakaanëp, pi kiri ar yaaö kaöaröa naë së

¹⁵ epël ök mëëa. “Ne Yesu arim moresi niulëen pöt ar mon tolël äak

nampön?” Pël maan pit mon siluwa 30 pöt mena.

¹⁶ Pël ëën akun pötak ngës rëak Yesuun kup mowiipënëak kan ap we-seima.

Yesu pi pim ruuröaring Anutuu mait kaömpöt na

(Maak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹⁷ Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëengket temanöm sëen Yesu ruurö ten pim naë së epël mëak pëel mëëaut. “Ka taltak Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar äak kopëta wasënëak kent kön yawiin?”

¹⁸ Pël maan epël niaut. “Ar Yerusalem kak së oröak omën nem yeniak pöp koirak epël man. ‘Rë yanuulaupök epël yenia. “Nem akun newiaut temanöm yes. Pötaanök Anutuu mait elmëa akunetak nem ruuröaring kaömp ngawi numaat.” ’ ’ ”

¹⁹ Pël niaan ten pim ök niaa pöl äak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nënaat ar äak kopëta wesaut.

²⁰ Koö olaan Yesu ten pim ruuröaring kakaati së kaömp yenautak wel aisëak wëa.

²¹ Pël äak Yesuuk tenën epël niaut. “Ne yaap niamaan. Arim naëaan nampök nemëen kup mowiipnaat.”

²² Pël niaan ten ya këlangön pan ëën pöppöp piin epël mëak pëel mëëaut. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö saut.

²³ Pël ëën puuk epël niaut. “Neering kaömpöt iistak wariak yen epopök nemëen kup mowiipnaat.

²⁴ Omën Këep ne ngönentak nemëen ëa kan pöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön.”

²⁵ Pël maan kup mowiipnaap, Yutas Keriot kakaanëp, puukta tapël epël mëak pëel yema. “Aköp, nook ma?” Maan, “Ni tapöp,” pël yema.

Yesuuk ruurö kë mena

(Maak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

26 Pël mëak ten kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel ninak epël yenia. “Epët nem mësëpëtak wa neë.”

27-28 Pël niak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak ten ninak epël yenia. “Epët nem iit. Il yoolaan Anutuuk omën selap pitëm saunat won yewasem pim sulöp ngolöpët taë yewas. Pötaanök ar pourö wak neë.

29 Ne niamaan kat wieë. Yangerak eprek wain iit peene nëën pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaöök nem Pepapë naë wain i maim nent nëmpenen ëa.”

30 Ten kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël saut.

Yesuuk Pitaë piinyak mowasëpnaaten ök mëëa
(Maak 14:27-31; Luk 22:31-35; Son 13:36-38)

31 Kan kourak yesem Yesuuk tenën epël niiaut. “Röök eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkëp mëngkën sëpsëpörö repak sëpnaat.’

32 Ne yaap wel wiin weletekaan wal ë neulëën wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisënëët.”

33 Pël niaan Pitaak epël yema. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.”

34 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan kat wi. Ni röök eptak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëët.”

35 Pël maan Pitaak kaalak epël yema. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Pël yemaan ten pourö tapël mëëaut.

Yesu pi Kesemani ngësöök së Anutuun kimang mëëa
(Maak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek së oröak Yesuuk tenën epël yenia. “Ar eprek wëen ne ëngkrek së Anutuun kimang memaan.”

37 Pël niak Pitaare Sepeti pim ru-aar koirak saut. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa.

38 Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiiit öpa.”

39 Pël mëak kot nent ëngkël së ë kosaö yangerak wesirak wë Anutuun kimang ngöntak epël mëëa. “Pep, ni kön wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.”

40 Pël më pet irak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkën ka uraan Pitaan epël ök mëëa. “Ar neering kot nent itiiit naöngan ma?

41 Moröktak wiap sënganëën lup itiiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.”

42 Pël mëak kaalak së Anutuun kimang mëak epël mëëa. “Pep, këlangön epot ilap neriipënëak kön wiin pangk naën ëën pöt yok pangk kat wiimaat. Nim könöökë wiaul ëëm.”

43 Pël më pet irak kaalak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkën pitëm itöt könöm yaëen ka ureim wëen itena.

44 Pël ëak kaalak së kimang maan akun nentepar nent ëa. Ngön wet rëak kimang ngöntak ök mëëa tapët kaalak mëëa.

45 Kimang më pet irak ru naar namp pöröa naë së epël mëëa. “Ar om ka könkön ureim wë ma? Peene epët nemëen kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këëp nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat.

46 Wal ëën sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e yaarö.”

Yutasök Yesu kööre toköröa moresi ulmëa
(Maak 14:43-50; Luk 22:47-53; Son 18:3-12)

47 Yesu pi pël yamëem wëen ten pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak maan inre tang wak wais oröaut.

48 Yutas Yesu kup mowiipna pöp wet reäk pitën epël mëä. “Ar ewat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali ön.”

49 Pël mëak pi teëntom Yesuu naë wais, “Aköp, ni e wëen ma?” pël mëak tot yen.

50 Pël ëen Yesuuk epël yema. “Ngöntöp nim eëmëak waisan pöl ë.” Pël maan pit wais yeö.

51 Pël yaëen ten Yesuring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim katëep per yoola.

52 Pël ëen Yesuuk piin epël yema. “Ni öpwer yepatuuk më. Omën öpwerring nga yaë pörö naröak kangiiir öp möön wel wiipnaarö.

53 Ne nem Pepapön kimang maan pi teëntom ensel kësang pan rongan 12 pöt wes mëen wais kaamök elnëepna pöt ni köpël ma?

54 Pël eëmaatep ngönëntak utpet nem naë orööpënëak ëa epot tol ëak orööpën?”

55 Pël niak pi öpënëak waisauröen epël yema. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëen ar akun pötë neneön yaaurö.

56 Pël ëaap omën epot yaaröön tek-tek ngön yaaö omnaröa ngaanëer retëng ëa pöt kë yaarö.” Pël yemaan ten pim ruurö sëp mowesak kas saut.

Yesu ngön yaatak moulmëa
(Maak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

57 Ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit kiri ar yaaö wotöököp, Ka-iasap pim kaatak wa top ëak wëen omën Yesu wali wa pörö pi pörök mësak së moulmëa.

58 Pël ëen Pita pi ënëmënëm sa. Pël ëak pi kiri ar yaaö wotöököpë kaatak oröak ëmööké kakaati së ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tekarak wel aisëa.

59 Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën naröak kaar reäk pim utpet ëautön mapënëak ap wesa.

60 Pël yeem pimëen ngön kaar kësang pan koiraap pöt könöm naën ëen om ap weseim wëen ënëmak omën naar pitëm naë së

61 epël mëä. “Omën epmor epël ëaumor. ‘Ne Anutuu ngëengtk tup epët tööl olëak kaalak kët nentepar nent ök remaap,’ pël yaan kat wiaumor.”

62 Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök wal ëak Yesuun epël ök mëä. “Pitëm nimëen ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiiir nent naëngan ma?”

63 Pël maan Yesu ngön nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök kaalak epël ök mëä. “Ne Anutu wëwëetaringëp pim ëöetak pëel nia-maan kosang wesak am. Ni Anutuu Yaö Niiaup, Kristo, Anutuu Ru tapöp ma?”

64 Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëä. “Nimtë yaan pi tapët. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ënëmak Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëak kutöm kepilötë rangk yewaisën it nengempun sa.”

65 Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan ëen pimtë ulpëenëp keli olëak pim omnaröen epël ök mëä. “Pi Anutu il yemowasem utpet wesak ya. Tol ëen omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen? Ar pim Anutuun utpet wesak ya pöt yok kat wia.

66 Ar tol yak?” Pël maan epël mëä. “Pi utpet yaarek wel wiip.”

67 Pël mëak pim këere wot kantak wasöp ngës menak momöa. Ën naröak kerëmteparë mor kaë yemomöem

68 utpet wesak epël mëä. “Kristo, omën ni yanimö pöpë yapinte ök a.”

Pitaak Yesuun yak mowesa
(Maak 14:66-72; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

69 Pita pi ka tomök ëmööké kakaati wel aisëaan inëen koont nampök pim naë së piin epël mëä. “Namp ni, Yesu Kalili yangerakaanëp piiring wëaup.”

70 Pël maan pi omnaröa ëöetak yak wesak epël mëä. “Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas.”

⁷¹ Pël mëak em kanrak orööpënëak yaëen inëen koont munt nampök itenak omën naë wëauröen epël mëëa. “Omën epop Yesu Nasaret kakaanëpring wëaaké yaaup.”

⁷² Pël yemaan Pita pi yak weseë kosang wesak epël mëëa. “Anutuu ëöetak ne piin köpël.”

⁷³ Pël maan wë ngöpngöp yaëen omën pim naë wëauröak sê piin epël mëëa. “Ten nim ngön köngkômöön kat yawi. Ni yaap pim toktakaanëp.”

⁷⁴ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak omën pöpön köpëlëp.” Pël maöataring kokor ngön ëa.

⁷⁵ Pël ëen Pita pi Yesuu epël mëëa pöt kön wia. “Ni kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newa-sumëëp,” pël mëëa pöten kön wiak yaköm pan ëen sê ing kaö ëa.

27

Omnarö Yesu Pailatë naë wak sa
(Maak 15:1; Luk 23:1-2; Son 18:28-32)

¹ Ëlpam walën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangk pourö wa top ëak Yesu mëngkën wel wiipnaata ngönte kosang wesa.

² Pël ëak maan wii tëak mësak sê Rom yang ngarangk Pailat pöpë naë moulmëa.

Yutas wel wia
(Ngön 1:18-19)

³ Wel wiipënëak kosang wesa pöt Yutas kup mowiaup kat wiak tol ëënak ëan pël kön wiak ya utpet ëen siluwa mon 30 ëak mena pöt wak sê kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö kaip ti menak epël mëëa.

⁴ “Ne utpet ëak saun wonöpön kup niwiin mëmpunëak yeë.” Maan pit epël mëëa. “Tol ëen tenën yeniaan? Pipët nimtëëtep.”

⁵ Pël maan monat Anutuu ngönën tup kaöetak moolëak sê kaö töa.

⁶ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö siluwa mon pöt wa rongan ëak epël mëëa. “Mon epot kup niwiak waut. Pötaanök ke epëlöt

ngönënëen yawiautak wiipenaataan nga wia.”

⁷ Pël mëak pit ngön ë kopëta wesak omën kamaatëaanörö yang kel weerëpënëak omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.

⁸ Pël ëa pötaanök yang lup pöta yapinte omën iita yanget pël ya.

⁹ Pël ëen tektek ngön yaaö namp Seremaia pim ngaanëer ngön ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Israel omën naröak siluwa mon 30 pöt omën sum ëëpënëak kosang wiak mena pöt pit kaalak wa.

¹⁰ Pël ëen aköpë ök neea pöl pit sum pötring omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.”

Pailatök Yesuun pëel mëëa
(Maak 15:2-5; Luk 23:3-5; Son 18:33-38)

¹¹ Yesu pi Rom yang ngarangkëpë ëöetak tauaan epël mëak pëel mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan, “Yok yaan pi tapët,” pël mëëa.

¹² Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak pimëen ngön ya yamëngkën pi kangiir nemaan ëa.

¹³ Pël yaëen Pailatök epël mëëa. “Omnaröa ngön yaatak nimëen ngön ke nentere nent ya pöt kat nawiin ma?”

¹⁴ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëen yang ngarangkëp pi yaan sa.

Pailatök Yesu këra yetaprak mööpënëak mëëa

(Maak 15:6-15; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

¹⁵ Krismakiatë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëak maan pöt wes më pël yeëa.

¹⁶ Akun pötak omën namp yapinte Parapas pöp wii kaatak wë pöt omën pourö ewat wëa.

¹⁷ Pötaanök omnarö wa top ëak wëen Pailatök epël mëëa. “Talëp wes nimëëmëak aim? Parapas ma Yesu yapin nent Kristo yemak pöp?”

18 Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ewat wëak pël mëëa.

19 Yang ngarangkëp pi ngön pöt më pet irak pim ngön ë pet yaira urtak wel aisëaan pim öngöpök ngön nent epël wes mëa. “Ni omën wotpil puopë ngönte pet irngan. Ne peene wan-garëtak piin itenak ya këlangön pan kön yawi.”

20 Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak omnaröen Parapas wes mëak Yesu mëmpnaan mapënëak këk mëëa.

21 Pël ëën yang ngarangkëp pi kaalak epël mëak pëël mëëa. “Epaarëkaan talëp wes nimëëmëak aim?” Maan pitök, “Parapas,” pël mëëa.

22 Pël maan epël mëëa. “Ën Yesu, yapin nent Kristo pël yemak epop tol ëëm?” Maan epël mëëa. “Pi këra yetaparak möön wel wiip.”

23 Pël maan pi kaalak epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaparak möön wel wiip.”

24 Pël maan Pailat pi wiap yemowasem itaangkën pim ngönte kat nemowiin yeem ngön kaëp kësang yaan pi maan iit kol mangkën Yesu mëmpna saunet pim naë won pöt pet elmëëpënëak pim moresiar i yairem epël mëëa. “Omën wotpil epopë mëmpnaata saunet nemëën nasën, arimëën yes.”

25 Maan pit këm top ëak epël mëëa. “Pim mëmpnaata saunet tenre tenim ëaröaan wiaap.”

26 Pël maan Parapas pëël elmëak Yesu pol koröp wapötringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Nga omnarö Yesuun ökre was elmëa (Maak 15:16-20; Son 19:2-3)

27 Yang ngarangkëpë nga naröak Yesu mësak së ngarangkëpë kaatak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa.

28 Pël ëak pim ulpëënëp përe moolëak ngaaröa ulpëën köp möa namp momëa.

29 Pël ëak wii këmampön ulte ket ë mowaëak kalaö naö mangkën mor yaapkëësi sungkör ëak taueëa. Pël ëën pim naë së ököök elmëak rar rë wesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”

30 Pël mëak waasöp ngës menak sungköröa wa ëp ëak kepönöök momöa.

31 Ngaaröak ököökre waswas pël elmëak ngaë ulpëënëp përeäak kaalak pimtëëp më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa (Maak 15:21-32; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)

32 Pit kan yesem kamtaöök omën namp Sairini kakaanëp, pim yapinte Saimon, pöp koirak Yesu këra yetapër wak sëpënëak këk maan wak sa.

33 Pël ëak pit yang lup nenta yapinte Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pël yamëëa pötak së oröa.

34 Pël ëak pit wain iitaring kakam yaaut irikor ëak mangkën na pet ëak kaaö ëa.

35 Pël ëën pit pi këra yetaparak möak pim ulpëënre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.

36 Pël ëak pörek wel aisëak piin ngarangkëa.

37 Pël ëak “Omën epop Yesu, Yuta omnaröa omën omp aköp,” ngön yaatak pimëën ngön pël ëa pöt këra welingweri retëng ëak kepön löötak mö ulmëa.

38 Pël ëak pit ngaare këkain omën naar, namp yaapkëël, namp katnëël mö ulmëa.

39 Pël ëën omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëak

40 epël mëëa. “Ni, ‘Anutuu ngëengktupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe nimtë koröpö kaamök ë. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira.”

41 Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit tapël ökre was elmëak epël mëëa.

42 “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëen poprak yaë. Pi yaap Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt peene këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël ëën tiar itenak piin kön wi kosang wasëpenaan.

43 Pi Anutuun kön wi kosang yewasem, ‘Ne Anutuu Ruup’ pël yaaup. Pötaanök Anutuuk kent yaalmëa pöt ent ë moulmëëpnep.”

44 Pël yemaan ngaare këkain omën pöaarökta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia
(Maak 15:33-41; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

45 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen yanget koö olëak wiaan së wiap kan 3 kilok oröa.

46 Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Eli, eli, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak sëp yenewasën?”

47 Pël yemaan omën pörek tauëëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “Kat wieë. Omën epop Eliaan merëk yema.”

48 Pël yemaan pitëkaan namp pöömpö së i kaö kelwer wak wain i som yaaupak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak mena.

49 Pël yaëën naröak epël mëëa. “Kora, Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa.”

50 Pël yemaan Yesu pi kaalak merëk kaö ëak pim könöp wes mëak wel wia.

51 Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak keliak nempelnempel ëa. Pël yaëën yanger moup yamöön kël kësangöt luptak weling wera.

52 Pël yaëën omën yangatta këm nga ëën Anutuu omën ngaan wel wia narö selap weletakaan wal ëa.

53 Pël ëën Yesu wet rëak weletakaan wal ëënak pit omën yangat sëp wasak ka ngëëngk Yerusalem pöök së oröak wëen omën narö selap pitën itena.

54 Nga omën wotöököpre omën piiring Yesu ngarangk wëa pörö yanger

moup yamöön omnant oröa pötön itenak kas kësang pan ëak epël mëëa. “Yaap, epop Anutuu Ruup.”

55 Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yewaisem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö ka-maarek wë iteneëa.

56 Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Semsre Yosep pöaarë ëlëpre, Sepeti pim ruaarë ëlëp piporö.

Yesu yang kel weera
(Maak 15:42-47; Luk 23:50-55; Son 19:38-42)

57 Wiap kanök Arimatia kakaan omën uröm kësang wieëa namp yapinte Yosep pöp sa. Pi Yesuu ru namp.

58 Puuk Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa. Pël maan Pailatök pim omnaröen sokur mampënëak ök mëëa.

59 Pël ëën Yosep pi sokur wak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak

60 wak së pimtëen wesak kël öngöp ngolöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëak sa.

61 Pël ëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip naë wel aisëak ngarangk wëa.

Ngaarö yangaöök ngarangk wakaima

62 Kë yesa akun ngëëngktakëën omnant kön yaëën ëlpam walën ngëëngk akun pöt oröön kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö wa top ëak Pailatë naë së epël mëëa.

63 “Kaöap, kaar omnamp pim öp wë epël ëaö pöten ten kön yawi. ‘Ne wel wiak kët nentepar nent won yesën kaalak wal ëëmaap.’

64 Pötaanök pim ruuröak së sokur këkain wak së ëlëëp wiak kaar ‘Wal ëa’ epanok ni maan nga omnarö pit yangaöök së ngarangk wëen kët nentepar nent won sëp. Pim ngaan kaar, ‘Ne Kristo,’ ëa pöt wiaan kaalak ‘Weletakaan wal ëëmaap,’ ëa epët rangk sëen kaö sëpan. Pötaanök yeniak.”

65 Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ar nga omnarö mësak së moulmëën këëkë ngarangk ëëp.”

⁶⁶ Pël maan pit ngaaröaring së këlöökë rangk kë il mowiak ngaarö ngarangk öpënëak moulmëa.

28

Yesu wal ëa
(Maak 16:1-10; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

¹ Kë yesa akunet pet irën Sante wangam kan ëlpam walëpënëak yaëen Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip itaampënëak yangaöökë sa.

² Yesën moup kësangpel möön Aköpë ensel namp kutömweriaan irëak këlö wa pëlëer wiak rangk wel aisëëa.

³ Pim möönre koröpö kent tangarötë ököp, ën ulpëenëp kölam panë tēaup.

⁴ Pël ëen ngarangk wëaurö pit itenak kas kësang ëak reireë urak it köpköp tiak së ngentiak wieëa.

⁵ Pël ëen öngaar së oröön enselëpök epël mëëa. “Arip kas ëëngan. Ne ëwat wë. Arip Yesu këra yetaprak möaupön itaampunëak waisan.

⁶ Pël ëanëp eprek won wiaap. Pim ngaan ök niia pöl ëak wal ëa. Wais, ur koseten iteneë.

⁷ Pël ëak së pim ruuröen epël ök maë. ‘Yesu pi weletakaan wal ëa. Pël ëak wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm së itaampunëet.’ Ngön kot pi tapët ök yeniak.”

⁸ Pël maan piarip teëntom yangaöökaan kaip tiak ërëpsawi kaö ë ruuröen ök mapënëak sa.

⁹ Yesën Yesu kan kourak koirak, “Yowe” mëëa. Pël ëen piarip pim naë së tok oriak ingesiare moröak yaya mëëa.

¹⁰ Pël ëen Yesuuk piaripön epël mëëa. “Kas ëëngan. Arip së nem karuröen Kalili yangerak wais neen itaampnaan ök man.”

Yangaöök ngarangk wakaimauröa ngönte

¹¹ Öng pöaar yesën nga omën yangaöök ngarangk wakaimauröakaan narö kak së kiri ar yaaö kaöaröen

omnant yangaöök oröön itena pötön ök mëëa.

¹² Pël ëen pit ngarangkörö wa top ë ulmëak ngön ë kopëta wesak nga omnarö sum kësang menak

¹³ epël mëëa. “Ar omnaröen epël man. ‘Rö kan ten ka uraan pim ruurö wais sokur këkain wak ëlëöp wia.’

¹⁴ Ngön pöt yang ngarangkëp kat wiak nga yaalniin pöt tenök wiap mowasën nga sëp wasëpnaat.”

¹⁵ Pël maan ngaarö pit mon pöt wak së pitëm mëëa pöl ëa. Pël ëen ngön kaar pöt Yutia yangerak kaö wesak om aim wë.

Yesu pim ruuröen ya ngön mëëa
(Maak 16:14-18; Luk 24:36-39; Son 20:19-20)

¹⁶ Ten ru 11 pörö Kalili yangerak së Yesuuk ngaan rosir naö pi koirënëak ök niia pöökël saut.

¹⁷ Së piin itenak narö yaya yemaan narö kön selap ëaut.

¹⁸ Pël yaëen Yesu tenim naë wais epël yenia. “Kutömweriare yangerakë weëre kosang pout Anutuuk ne nen pet iraut.

¹⁹ Pötaanök ar yang ël epotë yesem omën ke nampre namp pourö nem ingre mor sëpnaan ngönën ök maim ön. Pël yeem Pepere Ruupre Ngëëngk Pulö tenim yapintak i momëen.

²⁰ Pël ëak nem ngön ök niiaöre rë niulö pël elnieim pöt rë moulön ënëm ëëp. Ne niamaan kat wieë. Ne kët ël epotë arring wëen akun kaöaö te-manöm sëpën sa.”

Maak

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 35 pōta ök won sēen Maak puuk Yesuu ngön ompyaō epēt retēng ēa. Maak yapin nent Son pōp Yerusalem kak wilēn wē Pitaare Pool kaamök elmēa. Pi Rom omnarōaan retēng ēa. Rom omnarō pōt, weēre kosangōtōn kön wiin ompyaō yaaurō yak pi Yesuu ya retēng weēre kosangring mēneimauta ngōnte retēng ēa.

Pōt epēl wia.

Ngön ompyaut ngēs rēaut 1:1-13

Yesuu Kalili yangerak ya mēnaut 1:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemē saut 10:1-52

Yerusalem kak Yesuu naē orōaut 11:1-15:47

Yesu wal ēaut 16:1-8

Yesuu eō pet elmēaut 16:9-20

Son i yamēaupök ngönēn ök maima (Matiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

¹ Yesu Kristo Anutuu Ruup pim ngön ompyaut ngēs rēak epēl orōa.

² Aisaia Anutuu tektek ngön yaaupök epēl retēng ēa.

“Kat wi. Ne omēn nem ngōnte waup wes mēen wet rapnaat.

Puuk nim kanō ningēsēpnaat.

³ Yang pultakaan omēn nampök epēl ya.

‘Aköpēen kanō wotpil weseē. Ngēsak ompyaō panē weseē.’ ”

⁴ Aisaia pim retēng ēa pōl Son i yamēa pōp yang pultak orōak ngön epēl ēa. “Arim utpetat sēp wasēn ne ar i nimēēmaan. Pēl ēēn Anutuuk arim utpetat ent ē nuulapnaan.”

⁵ Pēl maan Yutia yangrakaanre Yerusalem kakaan omēn narō selap pim naē sē ngön kat wiak pitēm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momēa.

⁶ Son pōp pim ulpēen kosangēp pol kamel epōtök ket ēak mēak wēa. Pēl ēak pol korōpōök yepat ket ēaō naō urēea. Ēn pim kaōmp pōt ngēntre mop pēen neima.

⁷ Ngōnte pōt epēl ök maima. “Omēn nem ēnēm waisēpna pōp pim weēre kosangtak nemēt il wasēpnaap. Ne utpet epopök pim ing korōtepar wii nemowilnganēep.

⁸ Ne i yaaptaring yanimē. Puuk pōt Ngēengk Pulōök nimēepnaat.”

Sonök Yesu i momēa

(Matiu 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Akun pōtak Yesu Nasaret kak Kalili yangerakaan sē orōon Sonök Yotanēk i momēa.

¹⁰ Pēl ēēn imeriaan yaaprem itaangkēn kutömwer kēm nga ēēn Pulōök ekēpē ök sak pim rangk irēa.

¹¹ Pēl yaēēn kutömweriaan ngön nent epēl mēea. “Ni nem Ruup. Ne nimēēn ya kē sak niin kent panē yaalni.”

Setenök Yesu morök elmēa

(Matiu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Pēl yemaan Pulōök tapētakēer yang omēn wonrekē wes mēen sa.

¹³ Pōrek sē akun 40 wēen Setenök morök elmēeima. Pi animaurōa tektrak wēen enselōrōak kaamök elmēeima.

Yesu pim yaat ngēs rēa

(Matiu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Son wii kaatak moulmēen wēen Yesu pi Kalili yangerak sē orōak Anutuu ngön ompyaut war wesak epēl ök mēea.

¹⁵ “Akun temanōm yesēn Anutuuk peene wa ngaōök nimēepnaan yaē. Pōtaanök lup kaip tiak ngön ompyaut wak taē weseē.”

Yesuuk ru kong nent pimēēn koira

(Matiu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Yesu pi Kalili i kaō pōökē pouuk yesem itaangkēn omp nanang naar, Saimonre nangap Entru, piarip i kaō pōök iir yoolaan itena. Piarip i kaō imēnōrō korak wes mēak mon wa pēl eim wēa.

¹⁷ Pēl ēēn epēl mēea. “Arip nem ēnēm waiseē. Pēl ēēn nook arpip i kaō imēnōrō yewan pi tapēl omnarōeta onēen niulēēmaan.”

¹⁸ Pēl maan piarip tapētakēer pi arpip iirōt om wiak pim ēnēm sa.

19 Pël een pi kot nent engkël yesem itaangkën omën nanang munt naar Semsre nangap Son, Sepeti pim ru-aar, piarpim wangaöökë rangk iiröt ompyaö yewasem wëen itena.

20 Pël ëak piaripön ngön maan piarpim pepap Sepeti pim ya omnaröaring wangaöök wëen sêp mowesak Yesuu ënëm sa.

*Yesuuk urmerap waö ë momëa
(Luk 4:31-37)*

21 Pël ëak pit Kapaneam kak sê oröak kët kë yesautak Yesu pi Yuta omnaröa ngönën tuptak sê ilëak ngës rëak ngönën ök mëëa.

22 Pël yaëen omnarö pim ngönntaan yaan panë sa. Pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa.

23 Pël yaëen akun tapëtak ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö nampök Yesuun ngön ëak epël mëëa.

24 “Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuun naëaan Omën Ngëëngkëp.”

25 Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak oröak sê.”

26 Pël maan urmerap orööpënëak omnamp mök ë moolaan sê ngentiak wiaan ngönëer oröak sa.

27 Pël een omnarö yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, epët oröpët? Ngön epët maim nent. Weëre kosangring maan urmeraröeta pim ngön ngaarëk yëo.”

28 Pël een ngön pöt ulöl sak Kalili yanger pangk ëa.

*Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Luk 4:38-39)*

29 Akun pötak ngönën tuptakaan oröak Semsre Sonring Saimonre Entu piarpim kaatakë sa.

30 Pël ëak Saimon pim öng lëlamöp yauman koröp es nga yeem wiaan teënt Yesuun ök mëëa.

31 Ök maan pim naë sê moresi moröak wal ë moulmëen tapëtakëer

koröp es nga pöt won sëen kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Luk 4:40-41)*

32 Wiap kan pötak këtëp yeilaan omën kak pörek wëaurö pit omën yauman yaauröere urmerarö pitëm lupötë wëaurö pourö pim naë wak sa.

33 Pël een kak pörekörö ka kanrak sê rongan ëa.

34 Pël een yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowesak urmerarö selap waö ë momëa. Pël ëak urmerarö pim songönte ëwatörö yak tekeri wesak apanëak nga mëëa.

*Yesu pi Kalili yangerak ngönën ök maö sa
(Luk 4:42-44)*

35 Röök nginömööring ëlpam këëkë newalën wiaan wal ëak yang lup omën won nentak sê Anutuun ök mëëa.

36 Pël een Saimonre pim karurö piin ap wasö ënëm sê

37 koirak epël mëëa. “Omnarö niin ap yewas.”

38 Pël maan epël mëëa. “Tiar ka munt temanöm wia pötëeta ngönën ök maö sêpa. Ne ya pöt mëmpëak waisaup.”

39 Pël mëak Kalili yangerak ka wieëa pötë sê ngönën tupötë ngönën ök maöre urmerarö waö ë më pël ëeim wakaima.

*Yesu pi omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)*

40 Omën kësë ëa namp pim naë sê rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëet.”

41 Pël maan Yesu pi piin yaköm een mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeëerek ompyaö sê.”

42 Pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa.

43 Pël een teënt wes yamëem pepanöm mëak epël ök mëëa.

44 “Epël yaalni epta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê

nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël äak omnarö nim ompyaö san pöt ewat sēpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar eēm.”

⁴⁵ Pël eēn Yesu pi ka kaōatē yoolök naaröön elēep omēn wonötē wēen omēn nalaan nal wēaurö pim naē seima.

2

Yesuuk omēn kosat kēl wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Wē enēmak akun nentak Yesu pi kaalak Kapaneam kak sē orōak ka nentak sē wēen ka peparö kat wiak

² pim ka wēa pötak sē wa top äak peö eēn ka kanēreta il wariak wēa. Pël eēn Yesuuk pitēn ngönēn ök yemaan

³ omēn mor kong nent pörōak omēn kosat kēl wa namp urtak wiak wak sē orōa.

⁴ Pël äak pim naē mowiipēnēak omēn selap peö äak wēen pomp äak kaata ngaarēk is Yesuu wēaurēk ka möör wak omnamp urtaring wes mēen irēa.

⁵ Pël eēn Yesu pitēm kön wi kosang yewesauten itenak omēn kosat kēl wa pöpön epēl ök mēēa. “Nem ruup, ne yok nim saunatē kangut ent ē yanuulak.”

⁶ Pël yemaan ngön kosangötē ngarangk pōrek wēa narö kat wiak epēl kön wia.

⁷ “Elei, omēn epop pi oröp eēnak epēl ya? Pi, ‘Ne yok nim saunatē kangut ent ē yanuulak,’ pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmē. Ya pöt Anutu pimtēetep.”

⁸ Pël yaēēn Yesu pitēm könötön pim könöök itenak epēl mēēa. “Arim lupötē tol eēnak kön ke pil yawi?”

⁹ Nem omēn kosat kēl waupön, ‘Nim saunatē kangut ent ē yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkēnte. Pöt ar ngön pōta kēēt tekeri nasēn eēn nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. En nem omnampön, ‘Wal äak sē,’ ngön pël yemak pöt könömēt. Pöt nem ngön pōta kēēt tekeri sēen ngön pöt yaap ma kaar pël wasēnēet.

¹⁰ Pōtaanök ar ne kaar wonöp Omēn Kēep e yangerak wē weēre kosang wak saunatē kangut ent ē yemoolak pōten ewat sēnēak epēl ök yemaan iteneē.” Pël mēak kosat kēl wa pöpön epēl mēēa.

¹¹ “Ne epēl niamaan kat wi. Ni wal äak korumōnte wak nim kaatakē sē.”

¹² Pël maan pi wal äak tapētakēer korumōnte wak pit pourōa itōök kan sa. Pël eēn yaan sak Anutuun ping wesak epēl ök mēēa. “Tiar omēn ke epēl nenten itnaangkēn äaut.”

Yesuuk Liwai pimēen koira

(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Yesu pi pël äak kaalak i kaö eöökēl yesēn omēn selap pim enēm sēen ngönēn ök mēēa.

¹⁴ Pël äak pōrekaan sē Liwai, Alpias pim ruup, pim mon yewaö kaatak wēen itenak epēl ök mēēa. “Nem enēm elnē.” Pël maan pi wal äak pim enēm sa.

¹⁵ Pël äak Yesuun yas maan pim kaatak sē wel aisēak kaömp yenēn takis yewaöre utpet yaaö munt narö kēsang piire pim ruurōaring kaömp ngawi na. Omēn ke pilorö kēsang pan pim enēm sa pōtaanök.

¹⁶ Pël eēn Parisi omēn ngön kosangötē ngarangknarōak itaangkēn pi omēn utpet yaaurōere takis yewaurōaring kaömp ngawi yenēn pim ruurōen epēl mēak pēel mēēa. “Arim rē yanuulaup, pi tol eēnak omēn takis yewaurōere utpet omnarōaring kaömp ngawi yen?”

¹⁷ Pël maan Yesu kat wiak kangiir epēl mēēa. “Omēn yauman wonörö rota ngēsē nasēn. Yauman-ringörōakēer rotaarōa ngēsē sa yaē. Ne omēn pitēmtēn kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memēak newaisēn. Won, omēn pitēmtēn kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipēnēak waisaup.”

Kaömp ngēs yoolēauta ngōnte

(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Akun pötak Sonē ruurōere Parisi omnarōa ruurö kaömp ngēs olēak wēa. Pël eēn omēn narö Yesuu naē

së epël mëak pëel mëëa, “Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wë. Ën nim ruurö tol ëënak pël naën yaë?”

¹⁹ Pël maan Yesuuk kanggiir epël mëëa. “Omën namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëën karuröak yaköm ëën kaömp ngës olëak öpën ma? Won. Pitring wëën kaömp ngës olëak naöpan.

²⁰ Ënëmak omën naröak pi wak kama ulmëën akun pötakökëër pim karurö yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëër nem ruurö neen yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.

²¹ “Omën namp poë koröp ngölöpöökaan kaö nent ilak ulpëën ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëën ngaanëp weruun ilak kaak sëpnaat.

²² Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngölöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngölöpët kep ngölöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngölöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

*Akun kë yesauta ngönte
(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesure pim ruurö pit rais yaöökë lup yesem ruurö ulöp narö töa.

²⁴ Pël yaëën Parisi naröak piin epël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak pitëm ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Pit tol ëënak yaë?”

²⁵ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Tewitre pim omnaröa kaömp won wë këënëën ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

²⁶ Apaiata pim kiri ar yaaö wotöök sak wëa akunetak Tewit pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp

Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yaauröakëër nempnaan omën pasurö nëmpanëak nga yaaut wakpimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

²⁷ Pël mëak epël mëëa. “Anutu pi omnarö kaamök ëëpënëak akun kë yesaut ket ëa. Pi akun kë yesaut kaamök ëëpënëak omnarö ket naën.

²⁸ Pötaanök Omën Këep ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap. Nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

3

Yesuuk omën kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Akun nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati ilëak itaangkën omën mores kël wa namp wëa.

² Pël ëën omnarö pit Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënëak ngai yeem wëa.

³ Pël ëën puuk omën mores kël wa pöpön epël mëëa. “Wal ëak wais itëkëël tau.”

⁴ Pël mëak omnaröen epël pëel mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Omnarö ompyaö mowasëpen ma utpet mowasëpen?” Pël maan pit nerek nemaan.

⁵ Pël yaëën pi pitëm lup kosang yaauten ya këlangön ëën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan mores el mëën kosang sa.

⁶ Pël ëën Parisi omnarö ka tomök së tapëtakëër Erotë omnaröaring pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Omnarö i kaöök wa rongan ëa

⁷ Yesu pi pim ruurö koirak i kaöök së wëën Kalili yangerakaan omën selap pan pitëm ënëm sa. Pörö pëën won, Yutia yangerakaanre

⁸ Yerusalem kakaan, Itumia yangerakaanre i Yotanë ëngk komuntakëlaanre Taiaare Saiton ka pöörarëaan omën selap pan pim yaautön kat wiak së oröa.

9 Pël een omën selap pörö pi ngepre un elmëëpanëak pim ruuröen wang naö temanöm wes ulmëëpënëak mëëa.

10 Omën selap pan ompyaö mowesa. Pötaanök omën ëmpölre yaumanörö pi mësël elmëëpënëak sè ngepre un elmëëpanëak wangaön mëëa.

11 Pël een omën urmeraröaringöröak Yesuun itenak pim ingrak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.”

12 Pël yemaan pit pim songönte tek-eri wesak apanëak kosang wesak nga mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö wa ulmëa

(Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Wë akun nentak pimënt rosir naöök sè wë pim ru öpënëak kent kön wiauröen yas maan pim naë sè rongan ëa.

14 Pël een omën 12 pörö ru wesak piiring wë ngönën ök maöre

15 urmerarö waö ë momë pël ëëpënëak mëëa.

16 Pim omën 12 ëak wa ulmëa pörö eporö. Saimonön yapin ngolöpët Pita mëëa.

17 Pël ëak Sems Sepeti pim ruupre nangap Son, piaripön yapin ngolöpët Poanesis mëëa. Tiarim ngöntak tangre kaö pöta ökaar pël apenaat.

18 Ën Entruure Pilip, Patolomiu-ure Matiü, Tomasre Sems Alpiasë ruup, Tatiasre Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire

19 Ën Yutas Keriot kakaanëp Yesuun kup mowiipnaap.

Yesure Pielsepulë ngönte

(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Yesu pi kaatak sè wëen omën kësang pan kaalak wa top yaëen pit ruuröa kaömp nëmpna mopët won ëa.

21 Pël yaëen pim ëlre nang kat wiak, “Kön irikor yaalmë,” pël mëak koirëpënëak sa.

22 Pël een ngön kosangötë ngarangk Yerusalem kakaan sa pöröak epël mëëa. “Urmeraröa kaöap, Pielsepul, pim lupmeri wëen pöpë weëre kosangöök urmerarö waö ë yamë.”

23 Yemaan wa top elmëak ngön nokoliil nent epël mëëa, “Setenök tol ëak pimënt waö elmëëpën?”

24 Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom ëak pöt naön ëëpnaat.

25 Ën ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëen ka kosaö wiaapnaat.

26 Tapël Setenök werak pimënt möak waö elmeëpna pöt pangk kosang sak naën ëëpnaat. Pi kö sëpnaat.

27 Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

28 Ne yaap niamaan kat wieë. Omën utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat.

29 Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoolapan, om kosang wiaapnaat.”

30 Ngön pipët, “Pim lupmeri urmerap wë,” mëëa pötaanök pil mëëa.

Yesuu ëlre nangaröa ngönte

(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Ngön pipot ök yamëem wëen pim ëlre nang ka tomök sè wë orööpënëak kakaatiil ngön wes mëa.

32 Pël een Yesu pi omnaröa öngpök wëen epël ök mëëa. “Nim ëlre nang tomök wë niin ya.”

33 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nem ëlre nang talörö?”

34 Pël mëak omën wirö wa taap elmëak wëa pöröen iteneë epël mëëa. “Nem ëlre nang pörö eporö.

35 Omën Anutuu këm ngön ngaarëk yeö piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

4

Omnant öpöt olëauta watepang ngönte

(Matiu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Yesu pi kaalak i kaö ëöök sê këekë wesak ngönën ök mëëa. Pël yaëen omën kësang pan pim naë wa rongan ëa. Pël ëën pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëën omnarö yangerak wëa.

² Pël ëaan watepang ngön nentere nent yamëem nent ngës rëak epël mëëa.

³ “Niamaan kat wieë. Omën namp pim yaak sê omnant öpöt olëa.

⁴ Pël ëën nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na.

⁵ Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël ëën yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa.

⁶ Pël ëën këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.

⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëën nönöt oröak ngep ëën sësë ëak mos ëa.

⁸ Ën nantökëër yang kolaptak olëa. Pël ëën pötökëër aprak ulöl sak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 30, nemorëët 60, nemorëët 100 pël uta.”

⁹ Ngön pipët maö sê epël mëak pet ira. “Katrिंगëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi tol ëënak watepang ngönöt mapënëak mëëa

(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Omnarö sa pet yairën pimënt wëën pim ru 12 pöröere omën munt piiring wëaurö pim watepang mëëautë songönötön pëël mëëa.

¹¹ Pël ëën epël mëëa. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëëp pöta songönte arënökëër pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak.

¹² Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut këre olapan itöök itaampënaatak këëten yok pangk itnaampan ma katëëpök kat wiipnaatak songöntën këëkë kön nawippan.”

Omnant öpöt olëauta watepang ngönta songönte

(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Pël mëak epël mëëa. “Watepang niak pöta songöntën ëwat nasën ma? Pël yaëen tol ëak watepang ngön pout niaan ëwat sën?”

¹⁴ Omnampë öpöt olëa pöt ngönën öpöt olëa.

¹⁵ Öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wa lupmeri wiin Seten tapëtakëër wais wak sëpnaat.

¹⁶ Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak tapëtakëër kent kön wiak wak öpnaat.

¹⁷ Pël ëak lupötë misën il natëën. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëën pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlangön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëër wil këlok ëëpnaat.

¹⁸ Öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiipnaatak

¹⁹ wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëën pötök ngep elmëën ngönën mos ëëpnaat.

²⁰ Ën öpöt kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wak wëën pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 30, narö kë 60, narö kë 100 pël orööpnaat.”

Esuwesi ngönte

(Luk 8:16-18)

²¹ “Talëpök esuwes mangiak wak sê kapita öngpök mëëre urta ikanöök wi pël ëëpën? Pël naëpan. Urta ngaarëk wesiren ëwa ëëpnaat.

²² Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat.

²³ Katringëpök ngön epët kat wiip.”

²⁴ Pël mëak epël mëëa. “Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuuk tapël kaip ti nimpnaat. Pël ëak muntat kaö wesak nimpnaat.

25 Namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mampnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëen elek öpnaap.”

Omnant öpöt olaan jaaröauta watepang ngönte

26 Yesu pi ngön nent epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt epël. Omën namp pim yaak omnant öpöt olapnaat.

27 Pël ëäk rö kan ka urööre këtëk wal ëäk wë pël yeem rengap jaaröön pöta songönte köpël öpnaat.

28 Yanger pimtök kaamök elmëen rengap orööpnaat. Wet reak rengap orööpnaat. Pörekaan ëp wilëpnaat. Pörekaan këët utöpnaat.

29 Pël ëäk köp sëen omnamp tööpnaat. Këët yatöa akunet temanöm yes.”

Këra lëlëp kotupë watepang ngönte (Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 Yesuuk omnaröen ngön nent epël ök mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëelte? Ne oröp nantë ök ëäk am?”

31 Pipët këra lëlëp nampë ököt. Lëlëp pöp kot panëëp, omën muntatë lëlëpöröak il yewas.

32 Pël yaëetak oröakökëer pöpök këra muntat il wesak wap wiak wëen intörö wais ngentiak kët kosöptak wëere ka ëp wi pël yaë.”

33 Yesu pi watepang ngön nentere nent mëäk ngönën ök maima. Pitëm ewat sëpnaat ök maima.

34 Nent war wesak nemaan, watepang pëen maima. Pimtë ruröaring pëen wëakëer war wesak ök maima.

Kentöök Yesuu ngönte ngaarëk wa (Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Kët taptak wiap kanök pim ruröen epël mëëa. “Tiar i kaö olëäk ëngk komuntakël sëpa.”

36 Pël maan omën kësang pörök wëen sëp mowesak teëntom piiring wangaöök ilëäk yesën wang muntat nant ënëm sa.

37 Yesën kent kësang panë möak kaö maat wangaöök ilëäk peö ëëpënëäk ëa.

38 Pël yaëen Yesu pimënt wangaöökë kasngaël ngan rerekta rangk ka uraan it moilak epël ök mëëa. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëäk yeëp ya ngës naën ma?”

39 Pël maan wal ëäk kentöön nga mëäk i kaöön epël ök mëëa. “Ni leng ëäk wia.” Pël maan kentö leng ëen i kaö wiap sa.

40 Pël ëen pitën epël mëëa. “Ar oröpëen kasiin sak yeë? Arim kön wi kosang yewesaut won ma?”

41 Pël maan pit yaan sak neneren epël mëëa. “Elei, omën epop tal namp apen? Puuk kentre i kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

5

Yesuuk omën nampökaan urmerarö waö ë mëa

(Matiu 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Pit i kaö olëäk ëngk komuntakël Kerasa yangerak së oröa.

2 Pël ëäk wangaöökaan jaaröön omen urmerap pim lupmeri wëaö namp omën yangaöökaan së pi koirä.

3 Omën pöp omën yangaöök wë nga yaëen ingre morötë wii yaapötökre seenötök të yemowiin pangk naën yaaup.

4 Omnaröak kët ël epotë ingre morötë wii yaapötök tëere seenötök të pël ëen wii yaapöt il olëäk seenötta tapël il olëäk wëen omnarö moröpënëäk yaëen pangk naën yaaup.

5 Pi rö kanre këtëk poutë omën yangaöökre rosiratë ka ureim wë ngön ë olëäk aimeë pimtök pimtë koröpö kël möeimën utpet ëaup.

6 Omën pöpök kamaarek wë Yesuun itenak pöömpö së rar rë wesirak yaya yamëem

7 ngön ëäk epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarëk Panëëpë Ruup. Ni ne tol elnëem? Ne Anutuu ëöetak niamaan. Ni këlangön nangkan.”

8 Yesuuk, “Urmerap ni, omnampökaan oröak se,” pël ök mëëa pötaanök.

9 Pël äak Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap. Ten selap wë pötaanök.”

10 Pël mëak ke urak kimang epël mëëa. “Ten yang epër sëp wasënaataan waö elnëengan.”

11 Pël ëën yang pörek tangitak pol narö kësang lupönöök wëa.

12 Pël äaan urmerarö pit Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten wes nimëën polöröa öngpök ilenaan sën.”

13 Pël maan Yesuuk kuure mak maan urmerarö pit omën pöpökaan oröak së polöröak ilëa. Pël ëën polörö pöömpö së parëaöök oröak së i kaöök ilëak i nak wel wia. Pol pörö selap 2000.

14 Pël ëën pol ngarangkörö kas së kaare yang pörekë omën wëauröen ök më pet ira. Pël ëën omnarö itaampënëak sa.

15 Pël äak omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë së oröak itaangkën omën urmerarö selap piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan itenak kas ëa.

16 Pël yaëën itenauröak omën urmerarö wakaima pöpë ngönteere polöröa ngönte poutepar ök mëëa.

17 Pël ëën pit Yesu pitëm yangër sëp wesak sëpënëak ke urak mëëa.

18 Yesu wangaöök yeilaan omën urmeraröaring wakaima pöp piiring sëpënëak ke urak mëëa.

19 Pël yaëën Yesuuk ke mourak epël mëëa. “Nim kak së nimoröaring wë Aköpë nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam.”

20 Maan omën pöp Tekapolis yangërak ka 10 pötë Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maö sa. Pël ëën pit kat wiak yaan sa.

Yesuuk Sairasë koontupre öng namp ompyaö mowesa (Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Pël äak Yesu pi wangaöök ilëak ëngk komuntakël së oröak i pisöök ngentiak wëën omën kësang pim naë së oröak wa top ëa.

22 Pël yaëën ngönën tupta ngarangk namp yapinte Sairas pi Yesuu naë së pim ingrak tok oriak

23 kosang wesak epël mëëa. “Nem koontup wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni wais moresi mor wëën ompyaö sak öp.”

24 Pël maan kat wiak yesën omën kësang pan pim ënëm yesem pi il mowari yesa.

25 Pël yaëën pitëm tekarak öng namp öng yauman ëeim wëën krismaki 12 äak won saup wëa.

26 Öng pöp rotaaröak ya mëngkën pangk naën om këlangön kat wieim wëa. Pël yeem pim sumat meneimën won sa. Pël ëën yaumante won nasën om ëeim wëa.

27 Öng pöpök Yesuu yaauta ngönte kat wiak omnaröa tekarak wë Yesuu kasngaël së pim ulpëënëpök mësël elmëa.

28 Pöt, “Ne om pim ulpëënëpök mësël elmëëma pöt ompyaö sumaat,” pël wesakök ëa.

29 Pël elmëën tapëtakëër won sëën kat men ëën pim koröpö taë sa.

30 Pël ëën Yesu pim weëre kosang won yesem yaan kat men äak omnaröa tekarak kaip tiak, “Talëpök nem ulpëënëpök mësël yaalnë,” mëak pëel mëëa.

31 Maan ruuröak epël mëëa. “Omnarö selap wë naröak mök ë yanimeërek, “Talëpök neek mësël yaalnë?” pël angan.”

32 Yemaan Yesu pi pöt talëpök yaalmë pöt ëwat sëpënëak omnaröen it nalaan nal elmëa.

33 Öngöp pi pöt pim koröpöök retëng oröa pöten itenak kas kön wiak reireë urak Yesuu naë së pim ingrak tok oriak pim songönte war wesak ök mëëa.

34 Pël maan puuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak së ompyaö öm.”

35 Öng pöpön pël yamëem wëën omën narö ngarangkëpë kaatakaan së ngarangkëpön epël mëëa. “Nim

koontup wel wiaarek kēpök rē yanu-
ulaup koirak waisngan.”

³⁶ Pël yemaan Yesu kat mowieë
ngarangkepön epël ök mēëa. “Kön
selap ēenganēp om kön wi kosang
newas.”

³⁷ Pël mēak omēn muntarōen nga
mēak Pitaare Semsre nangap Son-
ringörō pitēmēt sa.

³⁸ Sē ngōnēn tupta ngarangkepē
kaatak orōak omēn selap pan pit in-
gre kēlēl aō ngōn kaēp kaō aim wēen
itena.

³⁹ Pël ēak kakaati sē omnarōen epël
mēëa. “Ar tol ēēnak ingre ya ilak aō
epël yeē? Koontup wel nawiin om ka
ura.”

⁴⁰ Pël yemaan sōmre ēlak yeëa. Pël
ēēn pit koō ē mēēn jaarōōn ēlre
pepaarring pim ruurō pēēn koon-
tupē wieëa pōrek ilēa.

⁴¹ Pël ēak koontupē moresi morōak
epël mēëa. “Talita kumi.” Pöt tiarim
ngōntak, “Koontup, ni wal ēēmēak
yeniak,” pël apenaat.

⁴² Maan tapētakēēr koontup wal ēak
sak waisō ēa. Koont pōpē krismakiat
12 pël won saup. Pël ēēn omnarō
itenak yaan utpet sa.

⁴³ Pël yaēēn omnarōen ök
mepanēak kosang wesak nga mēak
koontup kaōmp mangkēn nēmpēnēak
mēëa.

6

*Nasaret omnarō Yesu kasēng mena
(Matiu 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Yesu pi kaare yang pör sēp wesak
pimtē ka songōntakēl yesēn pim ru-
urō ēnēm sa.

² Sē wēēn ngēēngk akunet temanōm
sēēn ngōnēn tuptak sē ngōnēn ök
mēëa. Pël ēēn omēn selap kat wiak
yaan sak epël mēëa. “Elei, omēn epēt
tarēkaan orō morēa? Ēwat kēsang ep-
pel talēpök rē moula? Pël ēak pim
retēng kaō yaaō pöt kaō panē maimal
yaē.

³ Tiar piin ēwat wē. Pi ka ök
yarēaupē ruyup. Pim ēlēp Maria.
Yokot pim nangarō Semsre Yosep,
Saimonre Yutas pörō. Ēn koont pim

nangarōeta tiarring wē.” Pël mēak
piin kaaōre kēēpöt elmēa.

⁴ Pël yaēēn Yesuuk epël mēëa. “Tek-
tek ngōn yaaō namp ka nantēērōak
piin ping wesak yema. Pël yaautak
pimtē kaare yanggerak wēēn piiring
wēaurōak kaō nasēn wē wesak piin
ping wesak nemaan ē yaē.”

⁵ Kak pōrekörō pitēm piin kön wi
kosang nemowasēn ēautaan ya retēng
wēēre kosangring nant kēsang pitēm
naē namēngkēn ēa. Om yauman
omēn kopēt nampnamp pim more-
siar rangk mowiak ompyaō mowesa.

⁶ Pël ēak pitēm piin kön wi kosang
nemowasēn ēa pōtaan yaan sa.

*Yesuuk pim ru 12 pörō ya nga wes
mēa*

(Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Yesu pi ka muntatē ngōnēn ök maō
seima.

⁷ Pël yeem pim ru 12 pörōen
yas maan sēēn urmerarō waō ē
momēēpēnēak wēēre kosang menak
ngēs rēak kom ēak naar naar pël pël
ēak wes momēa.

⁸ Pël ēak kan kourakē omnant wak
sēpanēak nga mēak sungkōrat pēēn
wak sēpēnēak mēëa. Kaōmpre kēre
monere pöt wak sēpanēak mēëa.

⁹ Ing körōtōkēēr mēak ulpēēnaarta
pouwaar mēēpanēak nga mēëa.

¹⁰ Pël mēak epël ök mēëa. “Kak
nerek sē orōak ka ilanē piptak pēēn
wē olēak orōak sēn.

¹¹ Kak nerek sē orōōn ngōntre kar
elniak arim ngōnōt kat nawiin yaēēn
pöt kasēng menak ing porpor elmēak
arim ingōtēaan yangre ulōlōt ka pōök
kērē moolēak sēēn pitēmētē songōnōt
kön wiipnaan.”

¹² Pël maan pit sē lup kaip tiipēnēak
ngōnēn ök mēëa.

¹³ Pël yeem urmerarō selap waō
ē momēēre yauman yaaurō selap
tapēl i kolapōt wa momēak ompyaō
mowasō pël ēa.

Erotök maan Son mēna

(Matiu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Yesuu yaauta ngōnte aō aō yesem
yang omp ak Erot pim naē orōōn kat
wia. Omēn narōak epël mēëa. “Omēn

pipop Son i yamëaup pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”

¹⁵ Narëak Yesuun, “Elia,” pël mëëa. Ën naröak, “Pi tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröa ök namp.”

¹⁶ Pël yemaan Erot pi kat wiak epël mëëa. “Won, Son nem ngernger ilaup pi tapöpök weletakaan wal ëak wë.”

¹⁷⁻¹⁸ Erot pi wet rëak pim nanëp Pilipë öngöp, Erotias, wa ëp ëa. Pötaanök Sonök Erotön epël ök mëëa. “Ni nim nanëpë öngöp wa ëp ëan pöt yok pangk naën.” Pël maan Erotök Sonë nga mëëa pötaan pi wali wak wii tëa.

¹⁹ Erotias Sonë piin nga mëëautaan ya sangën kön wiak mëmpënëak kan ap wesak sëp wesa.

²⁰ Erot pi pöt Sonön kön wiin omën wotpilre ompyaup pël weseë piin kasinkasin ëak mait elmëa. Pël yaëën yak Erotias pi namëngkën ëa. Pël yaëën Erot pi Sonë ngönöt kat wiak ëngk ma e wesak kön selap ëa. Pël yeemak kat wiipnaataanta kent ëa.

²¹ Wë ënëmak Erot pim wila akunet temanöm sëën pim ngarangköröere nga omën wotöököröere Kalili yangerakaan omën kaöarö wa top elmëak këere kaömp mena. Pël yaëën Erotiasë Son mëmpna kanö oröa.

²² Pit wa top ëak wëën Erotias pim koontup pitëm ëöetak së tan yaura. Pël yaëën Erotre piiring wëaurö itenak kent kön wia. Pël ëak Erotök koontupön epël mëëa. “Ni omën nenten kent ëën aan pöt nimpaat.

²³ Pël mëak Aköpë ëöetak kosang wesak epël mëëa. “Omën pasutön aan pöt nimpaat. Ën nem yangereta kom ëak kaö ner nimpëak aan pöt pangk nimpaat.”

²⁴ Pël maan koontup së ëlëpön epël mëak pëël mëëa. “Ne omën oröpötön mam?” Maan ëlëpök mëëa. “Son i yamëaup pim kepönöön ma.”

²⁵ Pël maan koontup pi pöömpö omp aköpë naë së epël mëëa. “Ni Son i yamëaup pim kepönö peene tapëtakëer söwarweri wiak nampëak kent yaë.”

²⁶ Pël maan omp aköp pi ya utpet kön wia. Pël ëaap kaöapre omën piiring wëauröa ëöetak ngön kosang wesak ök mëëa pötaan kuure mak mëëa.

²⁷ Pël ëak teënt nga omën namp Sonë kepönö wak waisëpënëak mëëa. Pël ëën pi wii kaatak së Son ngernger ilak

²⁸ kepönö söwarweri wiak wak së koontup mangkën wak së pim ëlëp mena.

²⁹ Pël ëën Sonë ruurö kat wiak së sokur wak së yang kel weera.

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Son 6:1-13)

³⁰ Yesuu ngön yaaö omnarö ya nga ë im olëak kaalak së pim naë wa top ëak pitëm ya mëmpööre ngönën ök maö imautë ngönöt ök mëëa.

³¹ Pël ë pet irën omën selap yesën yewaisën yaëën kë sëere kaömp në ëëpna mopö won yaëën ruuröen epël mëëa. “Tiarimënt omën wonrek së kë sëpa.”

³² Pël mëak pitëmënt wangaöök ilëak yang omën wonrekël sa.

³³ Pël yaëën omën selap pitëmtok itenak ewat sak ka poutëaan i kaö pouuk kan pöömpö së wet rëak oröa.

³⁴ Pël ëën Yesu pi wangaöökaan oröak omën selap pan wëën itenak sëpsëp pep wonöröa ök wakaima pötaan yaköm kön wiak ngës rëak ngönën ngönöt selap ök mëëa.

³⁵ Pël yaëën könöp wali yesën itenak ruuröak Yesuu naë së epël mëëa. “Tiar yang omën wonrek wëën könöp wali yesrek

³⁶ ni omnarö wes mëën ka wia pötë së kaömp sum ëak nëmp.”

³⁷ Maan Yesuuk epël mëëa. “Arök nant meneë.” Pël maan ruuröak mëëa. “Ten së 200 kina pötak kaömp sum ëak wais mampunëak yaan ma?”

³⁸ Maan epël mëëa. “Arim naë kaömp tolël ëak wiaarek së iteneë.” Maan pit së itenak, “Kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia,” pël mëëa.

³⁹ Pël ëën omnaröen nönö mö mëak rek mëak wel aisapënëak mëëa.

40 Pël maan pit rek nemor 100, nemor 50 pël pël äak wel aisëa.

41 Pël ëen Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. Pël äak i kaö imën pöarta tapël kom ë mampënëak mena.

42 Pël ëen pit pourö nak kep wesak

43 kaut olaan wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

44 Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000.

*Yesu i kaöökë roro sa
(Matiu 14:22-23; Son 6:15-21)*

45 Kaömp na pet irën tapëtakëer Yesuuk pim ruurö wes mëen wangaöök ilëak ëngk komuntak Pesaita kakël wet rëak yesën pimënt omnarö wes mëa.

46 Pël ëen yesën pimënt Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa.

47 Pël ëen koö yoolaan wangaö i kaö luptak yesën pimënt wëa.

48 Pël äak pi itaangkën kentö sëpnaalaan yamöön pit weë ngentiak poprak yaëen ëlpam walëpënëak yaëen kaöökë roro së pitëm naë oröak il mowasëpënëak ëa.

49 Pël yaëen pit itenak kas kësang äak, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëa.

50 Pit pourö itenak kas kësang ëen pël ëa. Pël yaëen teënt epël mëëa. “Nemtok yewaiserek kas ëëngan.”

51 Pël mëak pitëm naë wangaöök ilaan kentö leng ëa. Pël ëen pit yaan sak ngön won sak wëa.

52 Pöt kaömp mena pöta songönte ëngk ma e wesa pötaan pitëm lupöt om il wariak wëa.

*Yesu pi Kenesaret yangerak omnarö ompyaö mowesa
(Matiu 14:34-36)*

53 I kaö olëak Kenesaret yangerak së oröak wangaö leng ë ulmëa.

54 Pël ëen wangaöökaan yaaröön tapëtakëer omnarö Yesuun itenak

55 kaatë pöömpö së yaumanörö urötring wak Yesu wëautëël kat wiak pötëël seima.

56 Pël ëen ka kaöre kot Yesuu yesautë yauman omnarö wak së ka tomök mowiin pim ulpëen kautak pëen mësël äak ompyaö sëpënëak kék mëëa. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö sa.

7

*Yuta omnaröa ëaröa yaautë ngönte
(Matiu 15:1-9)*

1 Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë së wa rongan ëa.

2 Pël yeem pim ruuröakaan narö kaömp nëmpënëak ngön kosangta wieëaul mor i nairën kewilring kaömp yenën itena.

3 Parisiire Yuta omën pourö kaömp nëmpënëak pöt pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul mor iirakök yenaürö.

4 Pötaanök sum yaaurekaan pitëm kaatë së oröak mor i nairën kaömp nanëmpan. Pöt pëen won kapre kelönre omnant pout iirak pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul yaaurö.

5 Pötaanök Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun epël mëëa. “Nim ruurö pit tol ëënak tenim kaöaröa ngön kosangöt ilak pitëm moröt i nairën omnant wak yen?”

6 Maan epël mëëa, “Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëer arimëen ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël.

‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yanëem pitëm lupötök këëpöt yaalnëaurö.

7 Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.’

8 Ar Anutuu ngön kosangöt moolëak arimtë ngönöt kosang wesak wak wëaurö.”

9 Pël mëak epël mëëa. “Arim ëaröa ngön kosangöt ulöl wesak aö imeë Anutuu ngön kosangöt utpet wesak komun yauraurö.

10 Mosesök kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Ën nenteta epël.

‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’

¹¹ Mosesök pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” yemaan’

¹² arök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök elmëëpna pöt il yemowariaurö.

¹³ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak. Pël yeem omën utpet munt nantta yaaurö.”

Yenautök omnaröa lupöt utpet newaspan

(Matiu 15:10-20)

¹⁴ Yesu pi pël mëak kaalak omnaröen ngön maan sëen epël ök mëëa. “Ar pourö nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokoleë.

¹⁵ Omën nëen yaatak yes pipotök lupmer utpet newasën yaë. Lupmeriaan yaarö pötök lupmer utpet yewas.

¹⁶ [Katringëpök ngön epët kat wiip.]”

¹⁷ Pël mëak omnarö wëen kaata kakaati yesën ruuröak watepang ngön pötaan pëel mëëa.

¹⁸ Pëel maan Yesuuk epël mëëa. “E, arta om köpël wëan ma? Omën nëen yaatak yes pipötök tol ëak lupmer utpet niwasëpën?”

¹⁹ Pipot lupmeri nasën, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma?” Yesu pim ngön pöt, yenautök utpet naniwaspan pël mëëa.

²⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. “Lupmeriilaan omnant apër yaarö pötök utpet yaniwas.

²¹ Omën lupmeriaan yaarö pöt epot. Kön utpet, öngre omp nga yaaö, këkain, omën yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö,

²² war, omën utpet panëet, morök, omën kewilringöt, keimön, omnaröen utpet wesak yaaut, iep inging, irikor.

²³ Omën utpet pipotök omën lupmeriilaan apër oröak lupmer utpet yaniwas.”

Pinisia köpël öng namp Yesuun kön wi kosang wesa

(Matiu 15:21-28)

²⁴ Yesu kaare yang pör sëp wesak Taia kak naë së oröak ka nenta kakaati ilëak omnarö pim wëaut kat wiipanëak ëlëëp wëaap tol ëak ëlëëp öpën?

²⁵ Tapëtakëer öng namp pim wëaut kat wia. Öng pöp pim koontup lupmeri urmerap wëaup yak Yesu naë së pim ingrak tok oria.

²⁶ Öng pöp pi maim Siria yangerak Pinisia yangerakaanëp. Pöpök pim koontupökaan urmerap waö ë mëëpënëak ke urak mëëa.

²⁷ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Rungaarö kaömp nak kep ëëpënëak ëaut. Pötaanök rungaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan.”

²⁸ Pël maan öngöpök kangiiir epël mëëa. “Aköp yaap yaan. Pël ëaup kentörö rungaarö kaömp yenën ikanöök wë lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.”

²⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni pil yaan nim koontupökaan waö ë yamëerek së.”

³⁰ Pël maan öngöp kaatak së itaangkën pim koontup urmerap piikaan oröak sëen ompyaö ka uraan itena.

Yesu pi omën ngön won katun namp ompyaö mowesa

³¹ Yesu pi Taia kakaan kaip tiak Saiton kak il wesak Kalili i kaöökë naë Tekapolis yangerak ka 10 ëak wieëa pörek së oröa.

³² Pël ëen omën ngön won katun namp pim naë mësak së mores rangk mowiipënëak ök mëëa.

³³ Pël ëen omën pöp omnaröa naëaan mop nentakël mësak së ulmëak pim mor wotö kat kanöök mowiak waasöp ngësak yangapöök wa momëak

³⁴ kutömweriil iteneë ëm mëak omnampön epël mëëa, “Epata.” Tiarim ngöntak, “Kat kan të.”

³⁵ Maan katëëp kan tëen yangapöota kaip tiin ngön yaap ëa.

³⁶ Pël yaëen Yesu pi pöta ngönte kaö wesak apanëak nga mëëa. Pi kosang wesak yemaan pit ke ur moolëak aö sëen kaö sa.

³⁷ Pit yaan panë sak epël mëëa. “Omnant pout ompyaö wes pet yair. Katunörö kat nga mowasöore ngön wonörö ngön nga mowasö pël yaë.”

8

Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena

(Matiu 15:32-39)

¹ Akun pötak omën kaö pan pim naë wa top ëak wë këen wëen ruuröen ngön mëak epël mëëa.

² “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes.

³ Pit këen wes mëen pöt kan kourak yesem utpet ëëpnaat. Narö yang wali- itëaan waisaurö.”

⁴ Pël maan ruuröak epël mëëa. “Pul- tak wëep kaömpöt tarëkaan koirak omën selap eporö mangkën pangk ëëpën?”

⁵ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël ëak wia?” pël maan, “Kaömp 7,” pël mëëa.

⁶ Pël maan omnarö wel aisapën mëak kaömp 7 pöt wak Anutuun yowe mëak pelak ruurö mangkën omnarö mena.

⁷ Pël ëak i kaö imën kopët naar wieëa pöaar tapël wak yowe mëak om- narö mampënëak mëëa.

⁸ Pël ëen omën pourö nak kep we- sak kaut olaan wak kër 7 pötë waulön peö ëa.

⁹ Omën kaömp na pörö selap pan, 4000. Nëen wes mëen kaalak yesën

¹⁰ tapëtakëer ruuröaring wangaöök ilëak Talmanuta yangerak së oröa.

Parisi omnaröak retëngtaan mëëa

(Matiu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Pörek wëen Parisi omnarö Yesuu naë së oröak kutömweri retëng nent oröön itaampënëak morök elmëak këkre tö mëak piiring ngön nga ela.

¹² Pël ëen pi ya këlangönring ëm mëak epël mëëa. “Omën peene akun eptak wë eporö ar tol ëënak

ya retëngët ëëmëak yak? Ne yaap niamaan kat wieë. Ne utpet ke piloro arimëen ya retëng nent naalniingan.”

¹³ Pël mëak sëp wesak wangaöök ilëak ëngk komuntakël sa.

Parisiire Erotë omnaröa yisötë ngönte

(Matiu 16:5-12)

¹⁴ Yesem ruurö kaömpöt kat kol wiak sa. Pël ëen om kopët nent wan- gaöök wieëa.

¹⁵ Pël eaan Yesuuk pitën pepanöm mëak epël mëëa. “Ar Parisiire Erotë omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën.”

¹⁶ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën ëautaan epël yenia.”

¹⁷ Pitëmënt pël yaan kat men ëak epël mëëa. “Kaömp peretöt kat kol wiak waisan pöten tol ëen neneren yemak? Ar songönten ëwat nasën ma? Ar kön tektek nasën wë ma?”

¹⁸ Ar iteneëak omnant këëkë it- naangkën ëëre katöt wëak ngönöt këëkë kat nawiin yeë ma? Nem omnant yeë pöten kat kolak wë ma?

¹⁹ Ne kaömp 5 pöt kom ëak omën 5000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan wak kër tol ëak waulön peö ëa?” Pëel maan, “12,” mëëa.

²⁰ Ën kaömp 7 ëak kom ëak omën 4000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan kër tol ëak waulön peö ëa?” Pëel maan, “7,” mëëa.

²¹ Pël maan epël mëëa. “Pöten ar om kön tektek nasën wë ma?”

Yesuuk Pesaita kak omën it il tēja namp ompyaö mowesa

²² Yesure ruurö Pesaita kak së oröak wëen omën naröak omën it il tēja namp Yesuu naë wak së mësël elmëëpënëak ke urak mëëa.

²³ Pël ëen omën it il tējaupë mores i wak kaöökë wilëngkëël së ulmëak itöörarë waasöp mongësak mores kepönöök mowiak pëel mëëa. “Om- nantön ityaangkën ma?”

²⁴ Maan it il tējaupök it ngaulak epël mëëa, “Ne omnaröen itaangkën këraatë ökörö sak waisak yaë.”

25 Pël maan Yesuuk pim mores itöörarë mowiin ompyaö sa. Ompyaö sak itöörar nga ngëna. Pël äak omnant kamaarekre naë wieëa poutön këëkë pan itena.

26 Pël ëen Yesuuk, “Ka epöök ilangan,” pël mëak pim kaatakë wes mëen sa.

Pitaak Yesuu songönte war wes mëëa

(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Yesu pi pim ruurö koirak Sisaria Pilipai kakë naë ka kot wieëa pötëël sa. Kamtaöök yesem Yesuuk epël mëak pëel mëëa. “Omnarö neen talëp aim?”

28 Pël maan epël mëëa. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël yaan naröak, ‘Elia,’ naröak ‘Tektek ngön yaaö namp wes,’ pël aim.”

29 Pël maan epël mëëa. “Ën arimtok pöt neen talëp aim?” Pël maan Pitaak epël mëëa. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup.”

30 Pël maan omnaröen pim songönte ök mapanëak nga mëëa.

Yesuuk pimtë wel wiipna ngönte war wes mëëa

(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Akun pötak Yesuuk ngës rëak war wesak epël mëëa. “Omën Këep ne wë ënëmak këlangön kësang kat newiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangöte ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë wal ëëmaap.”

32 Ngön pöt war wesak ök mëëa. Pël ëen Pitaak pëentak koirak së ngës rëak nga mëëa.

33 Pël ëen kaip ti ruuröa ngësël iteneë Pitaan nga mëak epël mëëa. “Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte.”

34 Yesu pi omën selap pörek wëauröere pim ruurö wa top ë ulmëak epël ök mëëa. “Omën namp pi nem ënëm elnëepëneak pöt pimtë könöökë kentöt këepöt weseë, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël

wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm elnëep.

35 Namp pim wëwëet keimön äak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëenre nem ngön ompyautaan yak wëwëet këepöt wasëpna pöt pim wëwëet orö morëëpnaat.

36 Ën namp yangerakë omnant pout kent äak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëël kaamök elmëepën? Pël naëpan.

37 Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt öröpöt kangiiir mampën?

38 Namp pi omën utpet äak Anutuun kön wi kosang newasën yaaö eporöa tekarak wë nemëntre nem ngönëntaan kön wiin ëö ëëpna pöp pi Omën Këep nook nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem ensel ngëëngkörö koirak wais oröak piin kaaö elmëëmaap.

9

1 Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawin wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt weëre kosangring jaaröön itaampun sa.”

Yesu pi möönre koröp maim wa

(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Kët 6 äak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima. Pël äak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa.

3 Ulpëenëp kölam panë tëen ëwa elmëa. Pöt yang omnaröa naënganëël ëa.

4 Pël ëen pit itaangkën Eliaare Moses piarip oröak Yesuring ngönaak yeem wëa.

5 Pël yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaan ka kot nentepar nent äak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen äak.”

6 Ruurö pit yaan sak reireë yaurem Pita pi köntak pël mëëa.

7 Pël yaëen tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ar pim ngönte kat wiin.”

8 Pël maan pit it nalaan nal ëak itena pöt Yesu pimënt wëa.

9 Pit rosiraöökaan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këëp ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.”

10 Maan ruurö pit ngön pöt yak wesak wë pitëmënt neneren epël mëëa. “Weletakaan wal ëëpna pöt tol nent?”

11 Pël mëak Yesuun epël mëak pëël mëëa. “Elia wet rëak waisëpnaap ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak pël aim?”

12 Pëël maan epël ök mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu Yaö Neeaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak ëaut. Pötaanök ‘Omën Këëpön utpet wesak mëak këlangön kat mowiipnaat,’ ngönëntak pël retëng ëa pöta songönte tol nent?”

13 Eliaan pöt epël ök yeniak. Pi yok oröak wëen omnaröak pitëm kentöök utpet mowasëpënëak ngönëntak ëa pöl elmëaup.”

Yesuuk yokot nampökaan urmerap waö ë momëa (Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)

14 Pit rosiraöökaan ru muntaröa naë së itaangkën omën selap pitëm naë oröak wëen ngön kosangötë ngarangk narö pitring ngön nga yaalem wëa.

15 Pël yaëen omën pörö Yesuun itenak yaan sak tapëtakëer së koirak yoöre ërëp mëëa.

16 Pël ëën pi epël mëak pëël mëëa. “Ar tol ëënak ngön nga yaal?”

17 Maan omën pöröakaan nampök oröak epël mëëa. “Rë yanuulaup, urmer ngön won sa nampök nem yokotup utpet yemowasënak wak yewais.

18 Yokot epop urmerapök kët ël epotë mök ë moolaan ngentiak këmtakaan kepop yaaröem këët namp-namp mënak ingre mor kosang sak wiaakë yaë. Pël yaëen nim ruuröa

naë wak wais waö ëëpënëak ök maan pit ök ëën pangk naën yaë.”

19 Maan Yesuuk epël ök mëëa. “O omën kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Yokotup nem naë wak waiseë.”

20 Pël maan yokotup wak yesën urmerap Yesuun itenak tapëtakëer yokotup mök ë yangerak moolaan rikrik yaurem wieë kepop yangësa.

21 Pël yaëen Yesuuk pepapön epël mëak pëël mëëa. “Epët akun taltak orö morëa?” Maan pepapök epël ök mëëa. “Kotuukëer.

22 Urmer epop yokotup utpet wasëpënëak esuwesiire imeri wa yemoolëaup. Ni pöta weëre kosang wiaan pöt tenipön yaköm kön niwiak kaamök elni.”

23 Maan Yesuuk epël mëëa. “Weëre kosangtaan yaan. Pötaan niamaan kat wi. Namp pi kön wi kosang yewesautaring öpna pöp omnant pout yok pangk ëëpnaap.”

24 Pël maan tapëtakëer rungaapë pepapök ngön ë olëak epël mëëa. “Ne kot nent kön wi kosang yaniwas. Nimtok nem kön wi kosang yewesaut wiapre kor epët kosang newas.”

25 Pël yemaan Yesuuk omën selap pim naë së jaaröön urmerapön nga mëak epël mëëa. “Ngön won katun epop, ngön kosang yeniak. Ni oröak kama së kaalak waisngan.”

26 Pël maan urmerap ngön kaëpëer oröak sëpënëak yokotup wa moolaan ngentiak wel ök wiak wieëa. Pël ëaan omnarö itenak, “Wel wia,” pël mëëa.

27 Pël yemaan Yesuuk yokotup moresi moröak wal ë tau moulmëa.

28 Pël ëak kaata kakaati yeilaan pim ruurö pëëntak së epël mëak pëël mëëa. “Ten tol ëak waö elmëënëak poprak ëan?”

29 Maan epël ök mëëa. “Urmer ke pipëlörö omën nentak won, kimang ngöntak waö ë momëët.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar ëa (Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30 Pit yang pör sêp wesak Kalili yangerak sê oröak sa. Pöt omnarö piin kat wiipanëak ëlëep sa.

31 Yesem ruuröen epël mëak rë moula. “Omnaröak Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëen pit nemëngkën ket nentepar nent won sêen kaalak weletakaan wal ëëmaap.”

32 Pël maan pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëen pëel mapënëak ëak kas ëen sêp wesa.

*Wotöök wëauta ngönte
(Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48)*

33 Pël ëen yesem Kapaneam kak sê oröa. Pël ëak kakaati sê ruuröen pëel mëea. “Ar kamtaöök oröpmorëenök neneren mëëaurö?”

34 Pël maan pit om ngön won sak wëa. Pöt pit kamtaöök yesem, “Talëpök wotöök wë,” pël mëak neneren maö seima pötaanök.

35 Pël ëen wel aisëak ruurö wa top elmëak epël ök mëea. “Namp pi wotöök öpënëak pöt muntaröa kasngaël wë inëen elmëep.”

36 Pël mëak runga kot namp wak pitëm tekarak tau moulmëak moresök kaamök elmëeë epël mëea.

37 “Omën nemëen yak runga kot ke epëlëp sant elmëepna pipop ne sant elnëepnaap. Neen sant elnëepa pöpök nemënt won, nem wes nemëaupönta sant elmëepnaap.”

*Utpetatëen këkre tö yaauta ngönte
(Luk 9:49-50; Matiu 18:6-9; Luk 17:1-2)*

38 Sonök Yesuun epël mëea. “Rë yanuulaup, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëen itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pötaanök tenök pël ëëpanëak kan mowariaut.”

39 Maan Yesuuk epël mëea. “Kan mowariingan. Namp nem yapintak retëng ke pipëlöt yaaupök tol ëak kengkën sak neen utpet wesak apën?”

40 Tiarim yaat komun naurön ëëpnaapök tiarim karip kaamök yaalniaup pël sak öpnaap.

41 Ne yaap niamaan. Nampök ar Kristoë omnarö pël wesak i pëente nimpna pöt kangit won naëpan.

42 “Namp pi kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sêp wasëpënëak yaëen pöt pël ëëpanëen naröak wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sêp wasën pöt kangiiir utpet kaö panëet pim naë orööpnaat.

43 Pël ëak nim moresök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk parëaöök es kosangwesi niolaan pangk naën ëëpnaat.

44 [Parëaöökë ngëëpörö wel nawipañëerö. Esuwesta nariinwes.]

45 Ma nim ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk es parëaöök niolaan pangk naën ëëpnaat.

46 [Parëaöökë ngëëpörö wel nawipañëerö. Esuwesta nariinwes.]

47 Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring Anutuuk wa ngaöök yanimë pötak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëaöök wa niolaan pangk naën ëëpnaat.

48 Parëaöökë ngëëpörö wel nawipañëerö. Esuwesta nariinwes.

49 Tomunat yenautë yoola pöl esuwesök omën pouröa rangk olapnaat.

50 Tomun pöt ompyaaut. Pël ëautak pim misëngö won sak wiaan tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Ar tomuneta ök sak wë neneraan mayaap ëeim ön.”

10

*Öng wes yamëauta ngönte
(Matiu 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Yesu pi pörekaan Yutia yangerere Yotan êngk komuntakël sê oröa. Pël äak pörek wëen omën selap pan kaalak pim naë sê oröa. Pël êën pim yaaö pöl kaalak ngönên ök mëak rë moula.

² Pël yaëen Parisi naröak sê morök elmëak pëel mëëa. “Omën namp pim öngöp wes mëen pangk ëëpën ma?”

³ Maan Yesuuk epël mëëa. “Moses pi pöta ngönte tolëel niaa?”

⁴ Pël maan pit epël mëëa. “Namp wes mëëpënëak pöt pep kosangwer menak wes mëëpnaat. Moses pi pötaan kuure mak niaaut.”

⁵ Maan Yesuuk epël mëëa. “Moses pi arimtë lup kosang yaautaan yak ngön kosang pipët retêng ë nina.

⁶ Pël ëaap songöntak Anutuuk omën ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ë ulmëa.

⁷ Pël ëa pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sêp wesak öngöpë naë rë olaan

⁸ piarip möönre koröp kopët naö pël sak wë. Ngönte pël wia pötaanök piarip pouwaar won, kopëtap pël sak wë.

⁹ Anutuuk erën ë ulmëa pötaanök omnaröak pangk kom naëngan.”

¹⁰ Pël mëak kakaati sê wë ruuröak Yesuun taptën pëel maan

¹¹ songönte epël ök mëëa. “Omp namp pim öngöp wes mëak muntap öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap.

¹² Ën öng namp pim ompöp sêp wesak muntap koirëpnaap pi tapël öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap.”

*Yesu pi rungaarö welaköt elmëa
(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Omnarö pitëm rungaarö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëëa.

¹⁴ Pël yaëen pi itenak kön wiin utpet sëen ya këlangön kön wiak epël mëëa. “Nga mangan. Wes mëen naë waisëp. Ke pilorö Anutuuk wa ngaöök momëëpënëak yaö yema pötaanök.

¹⁵ Ne yaap niamaan. Namp pi runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.”

¹⁶ Pël mëak pit moröëë pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëa.

*Omën omnant kësang wieëaupë
ngönte*

(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Yesu pi pörek sêp wesak sêpënëak yaëen omën namp pöömpö sê pim naë oröak ingrak tok oriak epël mëak pëel mëëa. “Tenim rë yanuula ompyaup, ne tol äak wëwë kosangta yaö sum?”

¹⁸ Maan Yesuuk epël mëëa? “Tol ëënak neen, “Ompyaup,” pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup.

¹⁹ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. Ni omën mëngkanok. Öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni muntarö morök elmëak pitëm omnant wa ëp ëënganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.”

²⁰ Pël maan omnamp pi mëëa. “Rë yanuulaup, pipot pout nem kotuukaan ë waiseimaut.”

²¹ Pël maan Yesu pi pöpön iteneë piin kent ëën epël ök mëëa. “Kopëtant nent wia pöt ëëm. Ni sê nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël äak wais nem ënëm elnë.”

²² Pël maan omnamp pi urömere kaar es kësang wieëaup yak këëpöt sak ya utpetaring sa.

²³ Yesën Yesu kaip ti ruuröen iteneë epël ök mëëa. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.”

²⁴ Pël maan ruurö pit ngön pöt kat wiak yaan sak yaëen kaalak rangk epël mëëa. “Nem ruurö, Anutuu wa ngaöök yanimë pötak yeila pöt omën könöm panëët.

²⁵ Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere

uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëet.”

26 Pël maan ruurö pit kat wiak yaan panë sak epël mëëa. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlepök wëwë kosangtak öpën?”

27 Maan ruuröen it kos ëë epël mëëa. “Omnaröak pangk naëngan. Pël ëënëëetak Anutu ke nentere nent yaaupök omën ke pilötë kanöt koirëpnaataan poprak naëpan.”

28 Pita pi ngön pöt kat wiak Yesuun epël mëëa. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.”

29 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Namp pi kaare yang, sastre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya pöt nemëenre nem ngön ompyau-taan yak sëp wasëpna pöp

30 pi omën kangut kësang pan öpnaap. E yangerak wë kaare yang, sastre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya omën pipot kööre tokë rangk orö morëëpnaat. Pël ëak wë ënëmak akun kaöaöök wëwë kosangët öpnaap.

31 Pël ëak pöt wetëeröakaan selap ënëm rapnaat. Ën ënëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar nent ëa (Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Pël mëak kan yesem Yesuuk wet rëak Yerusalemë kanöököl yesën sa. Pël yeem pöl ko wesak yesën pit yaan sa. Pël ëak ënëm imaurekaan kas kön wial sa. Pël yaëen pim ru 12 pöröen pëlëer wa top elmëak omnant pim naë orööpnaatön war wesak epël ök mëëa.

33 “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëen Omën Këëp ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ngönën köpëlöröa naë wes nemëen

34 pitök ökre was neak waasöp ngës nenak pës nemöak këra yetaparak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëen kaalak wal ëëmaap.”

Semsre Son piarpim kaö sak öpënëak kimang mëëauta ngönte (Matiu 20:20-28)

35 Sepetii ruaar, Semsre Son, piarip Yesuu naë së epël mëëa. “Rë yanuu-laup, tenip omën nenten kimang ni-aan nimpëak kent kön yawi.”

36 Maan, “Tol elniimëak yak?” mëak pëel mëëa.

37 Pël maan piarip epël mëëa. “Ni kat wiin wë ënëmak nim weëre kosang ierre kasiröök tenip nim kopirarë, namp yaapkëel namp katnëel, wel aisëëë ngarangk öpenaat.”

38 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Arpim yenëak pöta songönte arip köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëewaar ma? Ën omnaröak i yanimë pöl këlangön kësang kat newiipnaap. Pöt arip pangk ëënëëewaar ma?”

39 Maan epël mëëa. “Yok pangk pël ëënaawaar.” Maan Yesuuk epël mëëa. “Nem i kakam numa pöt arip yaap nënëëewaar. Ën i nemëëpna pöt yaap pël ëënëëewaar.

40 Pël ëënëëetak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Pël ëëpënëak yaö mëëaurökëer wel aisapnaat.”

41 Pël yaëen ru munt 10 pörö kat wiak Semsre Son piaripön kön wiin utpet ëa.

42 Pël yaëen Yesuuk wa top elmëak epël ök mëëa. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.

43 Arim naë pël orööpan. Arëkaan namp kaö sak öpënëak pöt ar pouröa inëen elniip.

44 Ën arëkaan namp arim wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip.

45 Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këëp ne arök inëen elnëenëak neiraan. Nemtok inëen yaat mënak omën pouröa kangiir nem wëwëet këëpöt wes nimpëak irëaup.”

Yesuuk Yeriko kak omën namp it nga mowesa

(Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yesure ruurö kak sê oröak ka pö il wesak yesën pitëm ënëm omën kësang sa. Pël yaëen omën il tēja omnant won namp kan ëöök wel aisëak wëa, yapinte Patimias Timiasë ruup,

⁴⁷ puuk, “Yesu Nasaret kakaanëp yes,” yemaan kat wiak ngës rëak ngön ë olëak epël mëëa. “Yesu Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi.”

⁴⁸ Pël yemaan omnaröak leng ëëpën mëak nga yemaan pi kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël mëëa. “Ni Tewitë ëapök neen yaköm kön newi.”

⁴⁹ Ngön yemaan Yesu kat wiak kantaöök leng ëak taueë epël mëëa. “Maan waisëp.” Pël maan omnaröak it il tējaupön epël mëëa. “Ngön yeni-aarek kosang sak wal ëak wais.”

⁵⁰ Pël maan pi ngön pöt kat wiak tapëtakëer pim kelte er olëak wal ëak Yesuu naë sa.

⁵¹ Sê oröön epël mëak pëël mëëa. “Tol elniimëak yaan?” Maan it il tējaupök epël mëëa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”

⁵² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek sê.” Pël yemaan tapëtakëer itöörar nga sëen Yesuu ënëm sa.

11

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kak sê oröa

(Matiu 21:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

¹ Pörekaan yesem Yerusalem kak temanöm wesak Olip rosiraöök Petepasiire Petani ka pöteparë sê oröak Yesuuk ru naar wes mëak

² epël mëëa. “Arip ka ëngköök sê oröak tapëtakëer itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën.

³ Yawilën omën nampök aripön, ‘Oröp ëënëak yeë?’ pël yeniaan pöt epël man. ‘Aköpök epopön ya. Teënt kaalak wes mëen waisëpnaat.’”

⁴ Pël maan ruaar piarip sê pol tongki ruup ka kanrak temanöm wii tēja ulmëen wëen koirak wila.

⁵ Yawilën omën pörek wëauröak itenak epël mëëa “Aë, arip tol ëënëak yawil?”

⁶ Pël yemaan Yesuu ngön mëëa pöt ök maan kat wia.

⁷ Pël ëen Yesuu naë mësak sê pitëm ulpëenörö përeëak rangk wiin Yesu wel aisëa.

⁸ Pël ëen omën selap pitëm ulpëenöt përeëak kantaöök mourö yesën naröak ya lupöök sê kewisat ilak këemre kewis elmë sa.

⁹ Pël ëak omën selap, narö wetëere narö ënëm, pël yeem ngön ëak epël maö sa.

“Yowe. Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mëpa.

¹⁰ Tiarim ëap Tewit pim wa ngaöök mëa pöta ököt orööpënëak yaë.

Pötaan ërëpsawi ëëpa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

¹¹ Pël elmë Yerusalem kak sê oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sê ilëak omnant itenak ewat sak yanget wiap yoolaan pim ru 12 pörö koirak Petani kakë sa.

Yesuuk kementën nga maan umön rëa

(Matiu 21:18-19)

¹² Ëlpamök Petani kakaan wal ëak yesem Yesu këen elmëa.

¹³ Pël ëen kamaarekaan itaangkën kem nement ëp wileëa. Pël ëen uta wesak naë sê ap wesa. Ulöp yauta akunet temanöm nasën yak ëpöt pëen wëa.

¹⁴ Pël ëen itenak epël mëëa. “Ni-ikaan ulöpörö utön omnarö kaalak nanën panë ëëpnaat.” Pël yemaan ngön pöt pim ruurö kat wia.

Yesuuk ngönën tup kaöeten muumöngk mëëa

(Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹⁵ Pël ëak Yerusalem kak sê oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sê itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yaauröa

urötore omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti moolëa.

16 Pël elmëak ngönën tup kaöetak omën ke pilöt wak sëpanëak nga mëëa.

17 Pël elmëak epël mëëa. “Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem tup pipten yang ël epotë omnaröa kimang yenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëën këkain yaauröa kaata ök yes.”

18 Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit itenak, “Tol ëak mëngkën won sëpën?” pël mëak neneren mëëa. Pël ëak, “Omën pourö pim ngönëntaan yaan sak yaaurö,” pël mëak kas ëën sëp wesa.

19 Pël ëak wiap kan Yesure ruurö pit ka kësangö sëp wesak sa.

Kemmenti umön räuta songönte ök mëëa

(Matiu 21:20-22)

20 Ëlpamök kemmenti wëa pörek kaalak së itaangkën këra pöment umön réak wëa, misënötëaan ëpötë pout.

21 Pël ëën Pita itenak ngön mëëa pöt kön wiak epël mëëa. “Aköp itan. Këra kem nim umön rapënëak mëan pöment umön réak wëëp.”

22 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar Anutuun kön wi kosang weseim ön.

23 Ne yaap niamaan. Nampök tomön epöön, ‘Tiak i kaöökël së orö,’ pël yamëem kön selap ëak yok pangk pël ëëpën ma won pël kön nawiin pim ök mëëa pöt kë orööpnaat pël kön wi kosang wasëpna pöt kë orööpnaat.

24 Pötaanök ök niamaan. Ar omën nentaan kön wiak Anutuun kimang manë pöt, ‘Yok wa,’ pël weseë kön kosang yawiin orö nirëëpnaat.

25 Kimang manëak omën nampë saunat arim naë wiaan pöt won wes moolan. Pël yaëën arim Pep kutömweri wë pöpök arimot tapël ent ë nuulapnaat.

26 [Ën ar omnaröa saunat won wes nemoolan ëënë pöt Pep kutömweri wë pöpök arimot nemoolaan ëëpnaat.]”

Yesure wotöökörö neneren morök elmëa

(Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Yesure ruurö pit kaalak Yerusalem kak së oröak Yesu ngönën tup kaöeta kakaati së wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit pim naë së oröak

28 epël mëak pëël mëëa. “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?”

29 Maan Yesuuk kaalak epël mëëa. “Ne ngön kopët nent pëël niamaan. Ar këët ök neaan pöt ne talëpë këmtak omnant yeëan pöt niamaan.

30 Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtok kön wiak eima? Aan kat wiim.”

31 Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mapenaatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngöntan kön wi kosang newasën yeë?’

32 Ën, ‘Son pimtok,’ pël mapenaatak pöteta omën pourö Sonön tektek ngön yaaö omën këëp pël yamëëa pötaan kas ëa.”

33 Pël mëak Yesuun kangiir epël mëëa. “Ten köpël,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt ök neniangan.”

12

Wain ya ngarangk utpetaröa watëpang ngönte

(Matiu 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Yesu pi watëpang ngönöt apënëak ngës réak nent epël mëëa. “Omën namp wain ya newer ngëntak ëm ök réak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö tëak ngarangk ëëpna ka wali nent ök rëa. Pël ëak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima.

2 Pël ëak wë kë jaaröa akunet temanöm sëën inëën ru namp ulöp narö öpënëak ngarangk moulmëauröa naë wes mëën së oröön

3 tang möak waö elmëën elek kaalak sa.

4 Sëën ya pepapök kaalak inëën ru muntap wes mëën sëën kepönöök möak utpet mowesa.

5 Pël èen pi kaalak muntap wes meën sè oröön mèna. Pël èen kaalak muntarö wes meën sè oröön ngarangköröak nga elmèak narö tang möak narö mèna.

6 Pël èen pimtè ru ulööpök kopètap pimètring wèaup pim ngönte ngaarèk öpnaat wesak wes mèa.

7 Pël èen ngarangkörö piin itenak pitèmènt neneren epël mèëa. ‘Omèn epöp pim pepapè mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël èen yaat tiarimèen sèpnaan.’

8 Pël mèak mënak pim sokur ya lupöökaan wilèngkèèl moolèa.”

9 Pël mèak Yesuuk epël mèëa. “Yaaweri pepapök ngarangkörö tol elmèèpèn? Pi oröak ngarangkörö mënak pim ya lupöök ngarangkörö ompyaö narö moulmèèpnaat.

10 Ngönèn pepeweri ngön epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

‘Wap omèn ka ök yarèauröa wèl è moolèaut
Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

11 Anutu pimtök pël yaalmèen itaangkèn ompyaö panè yaè.’ ”

12 Yesu pi pël maan wotöökörö pit watèpang ngön pöt kat wiak pi pitèmèen ko wesak ya pël wesak wali öpènèak kön wia. Pël èautak omnaröen kas èen sèp wesak sa.

Yesuun takis yemengkautaan morök elmèa
(*Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26*)

13 Yuta omèn wotöököröak Parisi-ire Erotè omèn narö Yesuun morök elmèèpènèak wes mèa.

14 Pël èen pit Yesu naè sè oröak epël mèëa. “Rè yanuulaup, ten nim songönte èwat wè. Ni ngön kaar naèn, yaap panèet yaaup. Ni isaare irèa pouröen omnant mööngkraar kangk naalmèen yaaup, omèn ompyaut pèen Anutuuk ök niaut omèn pourö yaap wesak rè yanuulaup. Pötaanök ni aan kat wiin. Sisa takis monat yemangk pöt pangk yeè ma won?

15 Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimènt mampen?” Pël yemaan Yesu

pi pitèm morök yaalmèa pöten itenak epël mèëa. “Ar tol èenak morök yaalnè? Mon kèl nent neneè.”

16 Pël maan nent mangkèn pèèl mèëa. “Könre yapin epot talèpèet?” Maan pit epël mèëa. “Sisaèet.”

17 Pël maan puuk epël mèëa. “Sisaèn yaö èa pipot Sisa mampun. Èn Anutuun yaö èa pipot Anutu mampun.” Pël maan pit yaan sa.

Weletakaan wal yaauta ngönte
(*Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40*)

18 Pit yesèn Satusi ngönèn omèn narö Yesu naè sa. Pit weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö. Pit sè oröak epël mèak pèèl mèëa.

19 “Rè yanuulaup, Moses pi tiarimèen ngön kosang nent epël retèng èaap. ‘Omèn namp öng wak ru won wè wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wè rungaap oröön pöt pim nanèpè yaö sèpnaat.’

20 Pël èen omèn nanang narö 7 èak wakaima. Pël èaurö nanèp öng namp wak ru won wè wel wia.

21 Pël èen nang pim rakèp öng tapöp wak ru won wè wel wia. Pël èen ènèmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapèl wè wel wia.

22 Pël èaap omèn 7 eporö pit öng kopèt tapöp wak ru won wè wel wiin ènèmak pitèm öng kapirèpta tapèl wel wia.

23 Pötaanök omèn 7 piporö öng kopèt tapöp wauröep wè wal èèpna akunaöök talèpè öng sèpèn?”

24 Pël maan Yesuuk pitèn epël mèëa. “Ar ngönènre Anutuu weère kosangöön èngk ma e weseè irikor ngön yak.

25 Weletakaan wal èènè akunaöök ar omnarö öngre omp naèngan. Kutöm enselöröa ök tek önèèrö.

26 Èn weletakaan wal yaauta ngön pöt, Moses pi kèra kotumentèk es wèlèng yokotön itenak sèen Anutuu ngön ök mèëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Ngön pöt epèt. ‘Ne, Apramre Aisakre Yakop pitèm Anutu.’

27 Anutu pi wel wiauröaap won, öp wèauröa Anutu. Ar irikor ngön yak.”

Yesuun ngön kosang kaöeten pëel mää

(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Pit Yesuring neneren ngön kaip tiktik maim wëen ngön kosangötë ngarangk namp naë së kat wiin Yesu pi këekë wesak kaip ti yemaan kat wiak epël mëak pëel mëä. “Ngön kosang taltak kaöet?”

²⁹ Maan Yesuuk epël mëä. “Ngön kosang kaöet epël wia. ‘Israel omnarö, ar kat wieë. Anutu tiarim Aköp, pi kopëtap Omp Ak Këëp.

³⁰ Pötaan nim lupmerre könöpre kön yawiautere wëere kosang pipot nem Omp Ak, Anutuun muumöngk wasën wiaap.’

³¹ Pöta kar nent epël wia. ‘Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.’ Ngön kosang piptepar kaöetepar, muntat il yewas.”

³² Pël maan ngön kosangötë ngarangkëpök epël ök mëä. “Rë yanuulaup, ni ngönte aan kat wiin kë panë yes. Anutu pi yaap Omp Ak kë kopëtap. Pim ök namp naön.

³³ Pël ëak piin lupre kön yawiaare wëere kosangöt muumöngk pëel elmëere ën nimtëen yaën tapël nim karipëen lup sant elmëemëët piptak Anutuun kiri ke nentere nent ar yaa pöt il yewas.”

³⁴ Pël maan Yesu kat wiin omnamp kön tektekring yemaan kat wiak epël mëä. “Ni Anutuu wa ngaök nimëëpna pöta temanöm yesën.” Pël maan akun pötak omnarö Yesuun pëel mapnaaten kas ëen sëp wesa.

Yesu pimtök Kristoon pëel mëä
(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem epël mëak pëel mëä. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëenak Kristo pi Tewitë ëap pël aim?

³⁶ Ngëengk Pulöök Tewitën maan epël ëa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema. “Ni wais nem yaapkëetak öm.

Pël ëaan nimëen kööre tok yaa piporö nook nim wëere

kosangöökë karök moulmëëmaat.”’

³⁷ Tewit pimtök piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol ëenak Tewitë ëap pël yaë?” Pël yemaan omën ngönën tup kaöetak wëaurö kat wiin misëng pan ëa.

Yesuuk ngön kosangötë ngarangköröaan pëpanöm mëä

(Matiu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Yesu pi ngön ök maö yesem yal menak epël mëä. “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk këekë ëen. Pit ulpëen waliit mëak wa topök omnarö koirak ërëpsawi ngön mapnaaten kent yaaurö.

³⁹ Pël ëak ngönën tupötëere këere imën akunatë itëkëel omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö.

⁴⁰ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnarök pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit kangiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat.”

Öng kapir omnant wonöpë ngönte
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Yesu pi ngönën tupta kakaati mon yawia urta ngësnngësök wel aisëë itenaan omnarö mon yawia. Pël yaëen omën mon kësang wieëa selap së mon kësangöt wia.

⁴² Pël yaëen öng kapir omnant won namp pi mon kot köp möa nentepar wia.

⁴³ Pël yaëen Yesuuk pim ruuröen ngön mëak epël ök mëä. “Öng kapir omnant won epopë mon yawi eptak omën muntaröaat il yewas.

⁴⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

13

Yesu pi ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëä

(Matiu 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesu ngönën tuptakaan oröak yesën pim ru nampök epël ök mëëa. “Elei, ru yanuulaup itan. Ngönën tup epët kël kosangötök taë panë wesak ök rëaap. Ompyaö pan.”

2 Maan Yesuuk epël mëëa. “Peene itaangkën kësangpel ök rëaan itenak yaan pippel epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

*Këlangön akunet orööpnaata ngönte
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)*

3 Ngönën tup pöt nal komuntakël wiaan Yesu Olip tomök së wëen Pitaare Sems, Sonre Entru pit së Yesuun pëentak epël mëak pëel mëëa.

4 “Omën nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanön yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?”

5 Pël maan Yesuuk ngës rëak epël mëëa. “Ar omnaröak lupöt wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëen.

6 Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat.

7 Ar nga yapinte kat wiak kas ëengan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omën pipot wet rëak orööpnaat.

8 Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen moupötta tapël we naöökël së möak naöökël pël ëëpnaat. Pël yaëen kaömp ngöntök kësangpel orööpnaat. Pipot öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

9 “Ar omnaröen ngarangk këëkë ëen. Pit ar kaöaröa naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. Ar nem ruurö pël we-seë pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëen pitëm ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët.

10 Akun pöt teënt pet nairpan. Wet rëak ngön ompyaut yang ël epotë pangk ë pet irëpënëak ëaut.

11 Pötaanök ngön yaatak yanuulëen ngön tol nant man pël ëak kön selap ëenganok. Akun pötak Anutuuk arim lupötë anëët ök niapna pipot an. Pël ëen anë pöt arim ngönöt pël naëpan, Ngëengk Pulöökë ngönöt pël ëëpnaat.

12 Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat.

13 Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëen kööre tok elni-ipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat.”

*Omën utpet panëët omnant utpet
yewesauta ngönte*

(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 “Ënëmak omën utpet panëët omnant utpet yewesaut wiaapanëak nga ëaurek wiaan itaampunëët.” (Ar ngön epët sangk kelënëërö pöten këëkë kön wiaan.) “Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën.

15 Pël yeem ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan.

16 Ën yaak öpnaapta kak së ulpëenre omnant öpan.

17 Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemaurö tol ëëpën?

18 Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetak orööpanëen Anutuun kimang man. Akun pötak ar yok pangk kas nasëngan pötaanök.

19 Akun pötak këlangön kaö panë kat wiinëët. Ke pil nent Anutuu kutömre yang ket ëaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön ëaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat.

20 Aköp pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën ëa talte omën pourö kö sën. Omën yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

21-22 Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niaapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt

ëepnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëepnaat. Pötaanök nampök, 'Kristo e oröak wë,' pël yeniaan nampök, 'Kristo ëngkrek oröak wë,' pël yeniaan pöt kat mowiingan.

²³ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasganok."

Omën Këepë orööpnaata ngönte
(*Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28*)

²⁴ "Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp rök ulöpnaat. Pël ëën ngoonöpta ngaap yesën

²⁵ ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat.

²⁶ Pël yaëën Omën Këep ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë yaaröön itaampnaat.

²⁷ Pël ëën nem enselörö wes mëën së nem omën yaö wesaurö yang we naöokaan naöök, oorekaan öngkrek, kutömre yang kauteparëëlaan wa top elmëepnen ëa."

Këra wasmentë ngönte
(*Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33*)

²⁸ "Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas.

²⁹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, 'Pim waisëpna akunet temanöm sëën waisëpënëak yaë,' pël wasënëët.

³⁰ Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

³¹ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan."

Omën Këepë akunet köpël wë pöta ngönte
(*Matiu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36*)

³² "Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëëten ëwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ëwat naön. Pep pimtökëër ëwat wë.

³³ Ar nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaan ngarangk ëak ngaire wa kom ëeim ön.

³⁴ Omën namp ka wauret wiaan yang wali nerek sëpënëak pim inëënörö ngarangk moulmëak neenem ya ngönöt mëak kaata ngarangkëp ngai ëëpënëak mapnaat.

³⁵ Pöta ök arimtë wëwëat ngarangk këëkë ëeim ön. Ka pepap pi wiap kanök ma rök lupök ma rökre ëlpamën yaëën ma wangam kanök orööpën pöten köpël wë pötaan ngarangk ëeim ön.

³⁶ Ar om ka ureim wëën teënt wais oröön yaan sënganëën.

³⁷ Ngön epët ar omën pouröen ök yeniak. Ngarangk këëkë ëeim ön."

14

Yesu mëmpënëak kup wia
(*Matiu 26:1-5; Luk 22:1-2; Son 11:45-53*)

¹ Kaömp yis namëënöt yenaare Anutuu mait elmëa akunetepar temanöm sëpënëak yaëën kët nentepar wiaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö Yesu ëlëëp wak mëmpënëak ngön ë kopëta wesa.

² Pël yeem epël mëëa. "Omnarö pit tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan."

Öng nampök Yesu i köp nga kampët lë momëa
(*Matiu 26:6-13; Son 12:1-8*)

³ Yesu pi Petani kak Saimon kësë ëaup pim kaatak së ilëak wëa. Pël ëak kaömp yenem wëën öng nampök i köp nga kamp ompyaö sum kësangring nent kep ompyautaring wak së rëak kepönök pout lë momëa.

⁴ Pël yaalmëën omën pörök wëauröakaan naröak neneren këëpöt ngön epël mëëa. "Omën sum kësangringët oröp ëën utpet yewas?"

⁵ I kamp ompyaö piptak mon 300 kina il wesak koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep." Pël mëak öng pöpön ngön kosang mëëa.

⁶ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. "Pël mangan. Ar tol ëënak maan pi ya

këlangön kön yawi. Pi neen ompyaö pan yaalnë.

⁷ Omnant wonörö pit akun wali arring wëen sant elmëenëak pöt yok pangk pël elmëenëët. Ne pöt, arim naë akun wali naön ëëmaap.

⁸ Öngöp pi pim elnëepnaal yaalnë. Ne teënt wel wiin yang kel ne-weerëpnaat. Pötaan tiarim yeë pöl nem koröpöön kan yaö yaalmë.

⁹ Ne yaap niamaan. Ngön ompyaut yang ëlötë aö sëen pangk ëëpnaal öng epopë nem koröpöön kan yaö yaalmë epta ngönteta aö sëen pangk ëëpnaat.”

Yutasök Yesuun kup mowiipënëak mëëa

(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Akun pötak Yesuu ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas Keriot kakaanëp puuk kiri ar yaaö kaöaröa naë së piin kup mowiipënëak war wesak ök mëëa.

¹¹ Pël ëën pit kat wiak ya kë sak sum mampënëak mëëa. Pël maan pi Yesuun kup mowiipënëak kan ap we-seima.

Yesure ruurö mait kaömp na

(Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹² Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëengktak Anutuu mait elmëautaan kiri sëpsëporö yamöa akunet temanöm yesën Yesuu ruuröak piin epël mëak pëël mëëa. “Ka taltak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?”

¹³ Pël maan ru naarën epël mëak wes mëa. “Arip kak së oröak omën namp i kepit wak wëen koirak pöt pim ënëm sën.

¹⁴ Pël ëak kaatak yeilaan pöt ilëak ka pepapön epël ök man. ‘Rë yanu-ulaupök, “Nem ruuröaring ka taltak Anutuu mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën,” pël ya,’ pël man.

¹⁵ Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak tiarimëen kaömp ar ëak kopëta wasën.”

¹⁶ Pël maan ruuar kak së oröak mëëaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

¹⁷ Wiap kan Yesu pi ru 12 pöröaring ka pötak së ilëa.

¹⁸ Pël ëak kaömp yenem Yesuuk epël ök mëëa. “Ne yaap niamaan. Arëkaan nampök neen kup mowiipnaat. Neering kaömp yenem wë eporö arëkaan.”

¹⁹ Maan ruurö pit ngës rëak pöppöp epël mëak pëël mëëa. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö sa.

²⁰ Pël maan mëëa. “Ru 12 arëkaan namp neering kaömp peret iistak wariak mangkën yen epopök.

²¹ Omën Këep ne ngönëntak nemëen ëa kan pöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön.”

Kë mena

(Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Pit kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel menak epël mëëa. “Epët nem mësëpëtak wa neë.”

²³ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak mangkën pourö na.

²⁴ Yenën mëëa. “Epët nem iit. Arimëen il yoolaan Anutuuk sulöp ngolöpët taë yewas.

²⁵ Ne yaap niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaöök Anutuu naë wain i maim nent nëmpenen ëa.”

Yesu pi Pitaë yak mowasëpnaaten ök mëëa

(Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Son 13:36-38)

²⁶ Pit kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël sa.

²⁷ Kan kourak yesem Yesuuk epël mëëa. “Peene eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkëp mëngkën sëpsëporö repak sëpnaat.’

28 Ne yaap wel wiin wele-takaan wal ë neulëen wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisëneët.”

29 Pël maan Pitaak epël mëëa. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.”

30 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Peene röök eptak kokor ngön nentepar naën wiaan ni akun nentepar nent yak newa-sumëët.”

31 Maan Pitaak epël mëëa. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Maan ru pim karurö kaamök ëak tapël mëëa.

Yesu pi Kesemani ngësöök Anutuun ök mëëa

(Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek së oröak Yesuuk ruuröen epël mëëa. “Ar eprek wëen ne ëngkrek së Anutuun kimang memaan.”

33 Pël mëak Pitaare Semsre Son-ringörö koirak sa. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa.

34 Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering ititit öpa.”

35 Pël mëak kot nent ëngkël së ë kosaö yangerak wesirak këlangön akunet Pepapök kat wiin pël naën ëëpnaat ëën pöt mop mowiipënëak kimang mëëa.

36 Pël yeem epël mëëa. “Pep ni onnant poprak naën yaaup. Pötaanök ni kön wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.”

37 Pël më pet irak kaalak së itaangkën ka uraan Pitaan epël mëëa. “Saimon, ni tol ëënak ka uraan? Kot nent neering ititit naöngan ma?”

38 Moröktak wiap sënganëen lup ititit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.”

39 Pël mëak kaalak së kimang mëëa tapët kaalak mëëa.

40 Kimang më pet irak kaalak së itaangkën ka ureëa. Pit ka urakaim olëak wal ëën pangk naën ëën ngön nent nemaan ëa.

41 Pël ëën kaalak së kimang mëak waisën akun nentepar nent sëen epël mëëa. “Ar om ka könkën ureim wë ma? Peene epët nemëen kup mowipna akunet temanöm yes. Omën Këëp nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat.

42 Wal ëën sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e yaarö.”

Yesu wali wa
(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Son 18:2-12)

43 Yesu pi pël yamëem wëen pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö maan inre tang wak së oröa.

44 Yutas Yesuun kup mowiipna pöp wet rëak pitën epël mëëa. “Ar ëwat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali wak taintaë wesak wak sën.”

45 Pël mëak pi teëntom Yesuu naë së, “O Aköp,” pël mëak tot na.

46 Pël yaalmëen itenak wak kosang wesa.

47 Pël yaëen ru piiring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim katëëp per olëa.

48 Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Ar neen ngaap wesak ne wali neönëak inre tang wak yewais ma?”

49 Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap epël yaalnëen ngönën pepeweri nemëen retëng ëa pöt kosang yes.”

50 Pël yemaan pim ruurö sëp mowesak kas sa.

51 Pël yaëen yokot ulwas namp poë koröpö pëen ureëaup pim ënëm yesën

52 wali wëen poë koröpö wil menak kas pöömpö sa.

Yesu kiri yaaö wotöököpë kaatakël mësak sa

(Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

53 Pit Yesu mēsak kiri ar yaaō wotöököpē naē sē wēen kiri ar yaaō kaōarōere ngōn kosangötē ngarangkörōere kaōarō wa top ēa.

54 Pēl ēēn Pita pi ēnēmēnēm sa. Pēl ēāk kiri ar yaaō wotöököpē ka tomök orōak emōökē kakaati sē ilēak pit Yesu tol yaalmē pöt itaampēnēak ngai omnarōa tekarak wel aisēak es mor yesa.

55 Pēl ēēn kiri ar yaaō kaōarōaere kansol pourō Yesu mēmpnaan omēn narōak kaar rēak pim utpet ēautōn mapēnēak ap wesa.

56 Pēl yeem omēn selap pan pimēēn kaar maan pitēm ngōn pöt mēngkre mēngk naēn ēa.

57 Pēl yaēēn omēn naarök kaar epēl mēēa.

58 “Ten epēl aan kat wiaut. ‘Ne ngēēngk tup omēn moresök ök rēa epēt tōöl olēak kēt nentepar nent omēn moresök ök nerapanē nent ök remaat.’”

59 Pöteta aan mēngkre mēngk naēn ēa.

60 Pēl ēēn kiri ar yaaō wotöököpök pitēm tekarak wal ēāk Yesuun epēl ök mēēa. “Pitēm nimēēn ngōn ya epēten tol yewasēn? Ni kangiir nent naēngan ma?”

61 Pēl maan Yesu pi nerek wak ne-maan wēēn kiri ar yaaō wotöököpök epēl mēak pēēl mēēa. “Ni Kristo Yaya Yemak pöpē Ruup ma?”

62 Pēl maan Yesuuk kangiir epēl mēēa. “Nimtē yaan pi tapēt. Pōtaanök ne niamaan kat wieē. Ēnēmak Omēn Kēēp ne Anutu weēre kosangēp pim yaapkēēl wel aisēak kutöm kepilötē yewaisēn it nengempun sa.”

63 Pēl maan kiri ar yaaō wotöököp ya utpet pan ēēn pimtē ulpēēnēp keli yoolēm pim omnarōen epēl ök mēēa. “Tol ēēn omēn munt narō piin ngōn mapnaarōen kaalak ap weseim ōpen?”

64 Pi Anutu il yemowasem utpet wesak yaan ar yok kat wia. Ar tol yak?” Pēl maan epēl mēēa. “Pi utpet yaarek wel wiip.”

65 Pēl mēak narōak ngēs rēak waasōp ngēs menak itōōrarē ngep elmēēē mōak, “Talēpök yanimō?” pēl

mēak polisörō mangkēn pitök wak mōa.

Pitaak Yesuun yak wesa

(Matiu 26:67-75; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

66 Pita pi ka tomök emōökē kakaati wēēn kiri ar yaaō wotöököpē inēēn koont nampök sē

67 itaangkēn Pita es mor yesēn itenak epēl mēēa. “Namp, ni Yesu Nasaret kakaanēpring wēaup.”

68 Pēl maan pi yak wesak epēl mēēa. “Ne nim yaan pipten ēngk ma e yewas.” Pēl mēak em kanrak yaarōn kokor ngōn ēa.

69 Pēl ēēn inēēn koontup piin itenak kaalak omēn naē wēaurōen epēl mēēa. “Yaap, pitēkaan omēn namp epop.”

70 Pēl maan pi kaalak yak wesa. Pēl ēāk akun kot nent wē olēak omēn pim naē wēaurōak epēl mēēa. “Ni yaap pitēm toktakaanēp, Kalili omnamp.”

71 Pēl yemaan Pita pi kosang panē wesak ngōn kōntak epēl mēēa. “Ne Anutuu ēōetak omēn arim yak pipopōn kōpēlēp.”

72 Pēl yemaan kokor ngōn aan nentepar ēa. Pēl ēēn Yesuuk ngōn epēl mēēa pöt kön wia. Kokor akun nentepar ngōn naēn wiaan akun nentepar nent yak newasumēēp mēēa pōten kön wiak yakōm ēēn ing kaō ēa.

15

Yesu Pailatē naē wak sa

(Matiu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Son 18:28-38)

1 Ēlpam walēn kiri ar yaaō kaōarōere ngōn kosangötē ngarangkörōere kaōarōere kansol pourō wa top ēāk Yesuu mēmpnaata ngōnte kosang wesa. Pēl ēāk wii tēak narōak mēsak sē Pailatē naē moulmēa.

2 Pēl ēēn Pailatök epēl mēak pēēl mēēa. “Ni Yuta omnarōa omēn omp aköp ma?” Maan “Yok yaan pi tapēt,” pēl mēēa.

3 Pēl yemaan kiri ar yaaō kaōarō pit ngōn kēsang panē kosang wesak ök mēēa.

4 Pēl yaēēn Pailat pi Yesuun epēl mēak pēēl mēēa. “Pit nimēēn ngōn

könöm wesak yaan tol èënak kat wieëak nerek naën yaën?”

⁵ Pël maan Yesu pi ngön kangut ne-maan pan yaëen Pailat pi yaan sa.

Pailatök Yesu mëmpënëak mëëa
(*Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16*)

⁶ Krismaki poutë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnarök omën namp wii kaatakaan wes mëepënëak maan pöt wes më pël yeëa.

⁷ Akun pötak omën namp wii kaatak wëa yapinte Parapas. Puuk omën muntaröa wotöök wëak nga yaalem namp mëna. Pël èën pötaan wii kaatak ulmëa.

⁸ Pël èën omën selap pit Pailatë naë së wa rongan ëak krismaki poutë yaalmëaul elmëepënëak ök mëëa.

⁹ Pël èën Pailatök epël ök mëëa. “Yuta omnarö arim omp aköp mait elmëak wes nimëëmaan. Kat wiin pangk yaë ma?”

¹⁰ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa.

¹¹ Pël maan kiri ar yaaö kaöarök omnaröen Parapas Yesuu urtak wilak wes mëepnaan mapënëak kék mëëa.

¹² Pël yaëen Pailatök kaalak epël mëak pëël mëëa. “Pël ë kosang yewas pöt arim omp ak pël yemak pöp tol èëm?”

¹³ Maan elek wiak mëëa. “Pi këra yetaparak wel wiip.”

¹⁴ Maan epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan rangkrangk ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaparak wel wiip.”

¹⁵ Pël maan Pailat pi pitëm kentöt pet irëpnak yak Parapas wes mëa. Èn Yesuun pöt maan pol koröp wapötringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Ngaarök Yesuun ököökre waswas elmëa
(*Matiu 27:27-31; Son 19:2-3*)

¹⁶ Pël èën ngaarö pit Yesu mësak orök së yang ngarangkëpë ka kaö nerak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa.

¹⁷ Pël ëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëak wii öng oröauuk ul ket ëa nent kepönöök mowaëa.

¹⁸ Pël elmëak rar rë mowesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”

¹⁹ Pël mëak kalaö naööring kepönöök momöak waasöp ngës menak rar rë mowesirak ngëengk yemowesaul ököök elmëa.

²⁰ Ököökre waswas pël elmëak ulpëen köp möaup përeak kaalak pimtëep më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa
(*Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Son 19:17-27*)

²¹ Kamtaöök yesem omën namp koira yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, Alesantaare Rupas pi-arpim pepap. Pi yaakaan yewaisën koirak kék maan Yesuu këra yetapër waalën sa.

²² Yesem yang lup nenta yapinta Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pötak, së oröa.

²³ Pël ëak wain iitaring i kön kat yokola nent irikor ëak nëmpënëak mangkën kaaö ëa.

²⁴ Pël èën pit këra yetaparak möak pim ulpëenre poë koröpöt narö nant öpënëak ngasamtak wia.

²⁵ Pit këtëp kot nent luptakël yaaprën 9 kilok pötak möa.

²⁶ Pël ëak pim kepön löötak epël retëng ëa. “Epop Yuta omnaröa omën omp aköp.”

²⁷ Pël ëak ngaare kékain omën naar, namp yaapkëel namp katnëel, mö ulmëa.

²⁸ [Pël èën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa. “Omën utpet yaauröa rongan-tak ulmëaup.”]

²⁹ Pël èën omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëak epël mëëa. “Aë, ni, ‘Anutuu ngëengk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe

³⁰ nimtë koröpö kaamök èëm. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira.”

31 Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit tapël ökre was elmëak neneren epël mëëa. “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëën poprak yaë.

32 Pi Kristo, Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël ëën tiar itenak piin kön wi kosang wasëpenaan.” Pël yemaan omën ngësgës mö ulmëa pöarta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia
(*Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Son 19:28-30*)

33 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëën yanget koö olëak wieë së 3 kilok ëa.

34 Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Eloi, eloi, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak ne sëp yewasën?”

35 Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “E kat wieë. Eliaan merëk yemaap.”

36 Pël yaan omën namp pöömpö së i kaö kel newer wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak yemangkem epël mëëa. “Kora. Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa.”

37 Pël yemaan Yesu pi merëk kaö mëak wel wia.

38 Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak keliak nempelnem-pel ëa.

39 Pël ëën ngaaröa wotöököp Yesu pim koëel tau wëaup pi itaangkën Yesu wel wiin epël ëa. “Omën epop yaap Anutuu Ruup.”

40 Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yesem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa. Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Sems kotupre Yose pöaarë ëlëpre Salomi pörö.

41 Pit Kalili yangerakaan Yesuu ënëm inëën elmë imaurö. Pitëmënt pëën won, öng munt naröeta Yesuring së Yerusalem kak wakaima.

Yesu yang kel weera
(*Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Son 19:38-42*)

42 Kë yesa akun ngëengkët ëlpamökëën wiaan omnant kön yaaö akuneta wiap kanök Yosep Arimatia kakaanëp sa.

43 Pi kansolöröa wotöök wë Anutuu wa ngaöök nimëëpnaaten kent kön wieimaup. Puuk kas kön nawiin Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa.

44 Pël ëën Pailat pi teënt wel wia pöten yaan sak nga omnaröa wotöököpön yas maan sëën pël mëëa.

45 Pël ëën nga omnaröa wotöököpök “Teënt wel wia,” pël maan kat wiak Yosepön sokur öpnaaten kuure mak mëëa.

46 Pël maan Yosep pi së poë koröp kölam naö sum ëak së Yesuu sokur yetaprakaan ent ëak poë koröp pöök kör koëak wak së pimtëën wesak kël öngöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëa.

47 Pël yaëën Maria Matala kakaanëpre Maria Yoseë ëlëp piarip itena.

16

Yesu wal ëa
(*Matiu 28:1-8; Luk 24:1-12; Son 20:1-10*)

1 Kë yesa akunet pet irën Maria Matala kakaanëpre Maria Semsë ëlëpre Salomiiringörö pit Yesuu soku-rak kolap köp nga kamp ompyaut wa mëëpënëak sum ëak kopëta wesa.

2 Pël ëak Sante ëlpam yewalën oröak kan kourak yesën këtëp apra.

3 Pël ëën yangaö temanöm yewasem neneren epël mëëa. “Yan-gaöökë kanrakaan këlö talëpök wa pëlëer niwiipën?”

4 Pël mëak itaangkën kël kësang pö wa pëlëer wieëa.

5 Pël ëaan yangaöök ilëak itaangkën omp ulwas namp ulpëën kölam waliip

mëaup yaapkëel wel aisëaan itenak yaan sa.

⁶ Pël yaëen epël mëëa. “Yaan sëngan. Ar Yesu Nasaret kakaanëp yetaprak möaupön itaampunëak waisan. Pi eprek won wia. Yok wal ëa. Ur koseten iteneë.

⁷ Ar së pim ruurëere Pitaan ök man. ‘Pi Kalili yangerakël arimëen wet rëak sëpënëak ök niiaup. Pörek së itaampun.’”

⁸ Pël maan öngörö kas utpet ëak reireë urö yangaöökaan oröak kas pöömpö sa. Pël ëak kas panë ëen onnaröen ök nemaan ëa.

Yesuuk Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa

(Matiu 28:9-10; Son 20:11-18)

⁹ [Yesu pi Santeetak ëlpam yewalën wal ëak wet rëak Maria Matala kakaanëp ngaan urmer 7 ëak waö ë momëa pöp ëö pet elmëa.

¹⁰ Pël ëen së piiring wëäö muntarö ingre ya ilak aim wëen ök mëëa.

¹¹ Pël ëen Yesu pi wal ëak wëen öngöp itena ngön pöten kat wiin kë won ëa.

Yesuuk ru naarën ëö pet elmëa

(Luk 24:13-35)

¹² Akun nentak ingre mor sauröakaan omën naar kak nereké sëpënëak yesën kan kourak möönre koröp maim wak ëö pet elmëa.

¹³ Pël elmëen piarip së ru muntaröen ök maan kat wiin tapël kë won ëa.

Yesuuk ru 11 pöröen ëö pet elmëa

(Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Son 20:19-23)

¹⁴ Ënëmak ru 11 pörö wa top ëak kaömp neim wëen ëö pet elmëa. Pël ëak wal ëak wëen itenauröak ök maan pitëm lupöt il wariak wëen kön wi kosang nemowasën ëa pötaan kos elmëa.

¹⁵ Pël elmëak epël ök mëëa. “Ar yang ël epotë yesem onnaröa wëaul ngön ompyaut ök man.

¹⁶ Kön wi kosang yewesautaring i mëëpnaap pi kutömweri yaö sëpnaap. Kön wi kosang yewesaut wonöp pi pöt es parëaöökëen yaö sëpnaap.

¹⁷ Kön wi kosang yewesautaring öpnaarö nook weëre kosang mangkën retëng ke nentere nent epël ëëpnaarö. Nem yapintak urmerarö waö ë momëëpnaat. Ngön köngköm ngolöpöök apnaat.

¹⁸ Kamalörö moröak mësel ëëpnaat. I nak wel yawiaut nëen utpet nemowaspan. Yauman yauröa rangk pitëm moröt mowiin ompyaö sëpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Luk 24:50-53; Ngön 1:9-11)

¹⁹ Aköp Yesu pi ngön pipël ök më pet irën Anutuuk wak kutömweri isa. Pörek së pim yaapkëetakël wel aisëak wë.

²⁰ Pël ëen pit kaare yang ël epotë pim ngönte aö sa. Pël yaëen Aköpök kaamök elmëak retëng nentere nent yaalmëem pim ngön yaaö pöt yaap pël pet elmëa.]

Luk

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē ēnēmak Luk puuk Yesuu ngön ompyaō epēt retēng ēa. Luk pi ngaan root yaatak wakaimaupök Pool kaamök elmēa. Pi Yuta omēn wonöp, köpēl omnarōakaanēpök Krik omnarōaan retēng ēa. Krik omnarō pöt, wotpil yaauten kön wiin ompyaō yaaurō yak pi Yesuun wotpil yaapöp pōta ngönte retēng ē mena. Pi omnarōen Yesuuk yaköm yaalni pöt pet elmēa. Luk pi Ngön Yaaō Omnarōa Ya Mēmpeimauta Ngönteta retēng ēa.

Pöt epēl wia.

Son i yamēaupre Yesuu wilauta ngönte 1:1-2:52

Son i yamēaupē ya mēnaut 3:1-20

Yesu i momēen morök elmēaut 3:21-4:13

Yesuu Kalili yangerak ya mēnaut 4:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemē saut 9:51-19:27

Yerusalem kak Yesuu naē orōaut 19:28-23:56

Yesuu wal ēak kutömweri isaut 24:1-53

Luk puuk Tiopilas pöpēen pep ep-wer retēng ēa

¹ O omēn kaōap Tiopilas, tenim tekrakaan omēn selap pörōak Anutuuk elmēen tenim naē omnant orōa pötön ökre was retēng ēaut.

² Pit omēn wet rēak omnant orōön itena pörōa kēmötēaan ngön kat wiak retēng ēaut.

³ Pēl yaēen nem itena pörōen pēel mēak songönöt kēekē kat wiaut. Pōtaanök wotpil wesak nimēen ē yaningk.

⁴ Ni kat wiak wet rēak omēn muntarōak ök niaan kat wian epot yaap tapöt pēl wasumēak retēng ē yaningk.

Ensel nampök Sonē wilēpnaaten Sakaraiaan ök mēea

⁵ Erot pim Yuta omnarō ngarangk ēak wēa akun pötak kiri ar yaaō omēn namp wēa yapinte Sekaraia

pöp Eron pim kurmentēkaanrōa naēaan Apaisa pim toktakaanēp. Ēn pim öngöp Elisapet piita Eron tapöpē kurmentēkaanēp.

⁶ Piarip Anutuu ēöetak wotpil wē pim ngön kosang pout ngar weim wakaima.

⁷ Pēl ēak Elisapet pi ru köpēlēp yak piarip ru won wē ulöp sa.

⁸ Sekaraiaare kiri ar yaaō pim karurō pit Anutuu ngönēn tup kaōetak sē ilēak Anutuu ēöetak neenem yaat mēmpō yesem

⁹ Sekaraia puuk ka ngerō ngēēngktak sē köp nga kaampöt kiri ar ēak koulöp wes mēepēnak pitēm yaaul wēl elmēen sa.

¹⁰ Pēl yaēen akun pötak omēn yaap sa pörō pit tomök wa top kēsang ēak Anutuun kimang maim wēa.

¹¹ Pēl ēen Sekaraia pi itena pöt Aköpē ensel namp köp nga kaampöt kiri ar yaaō pōta wēē yaapkeōökēl tauaan itenak

¹² kas kaō ēak rēereē ura.

¹³ Pēl yaēen enselēpök epēl mēea. “Sekaraia, ni kas ēēngan. Anutu pi nim kimang ngönte kat wia. Pōtaanök nim öngöp Elisapet pi nim yokot namp wilēpnaat. Pēl ēen pim yapinte Son pēl mam.

¹⁴ Pēl ēak ni ya kē sak ērēpērēp yaēen omnarōeta pim orōöpna pōtaan ērēpērēp ēēpnaat.

¹⁵ Pi Aköpē ēöetak kaō sak wē wain iire i nga muntat nanēmpan. Pim ēlēpē yaatak wēen Ngēēngk Pulō pim lupmeri peō ēēpnaap.

¹⁶ Puuk Israel omēn selap pan lup kaip motiin Anutu pitēm Aköpē naē rē olapnaat.

¹⁷ Pi Eliaē ēa pöl wēere kosang wak Aköpē wotōök rapnaap. Puuk peparōa könöt kaip motiin rungaarōaring lup yal mampnaat. Pēl ēen omēn ngön wa olēolē yaaurōeta tapēl elmēen wotpil wēaurōa könöt kat mowiipnaat. Pēl elmēen omēn pörō Aköpē waisēpnaataan ko ēak öpnaat.”

¹⁸ Pēl maan Sekaraia pi enselēpön epēl mēea. “Ten öngöp pouwaar ulōpaar. Pōtaanök nim ngönta kēēt

orööpnaalën kön nawiin yeë.”

19 Pël maan enselöpök kangiiir epël mëëa. “Ne Kepriel, Anutuu ëöetak wë piin inëën elmëeim wëaup. Pimtok ngön ompyaö epët ök niamëak wes nemëën waisaup.

20 Pël ëën ni kat wiak kön wi kosang newasën yaën. Pötaanök ngön won sak wëën nem ngön yeniak pipot kë oröönak kaalak ngön amëët.”

21 Sekaraia pi ka ngerö ngëëngktak akun wali wëën omnarö kor wë kön selap ëa.

22 Pël ëeim wëën ënëmak kakaatiaan oröak ngönaak mapënëak poprak ëa. Pël ëën omnarö pit epël kön wia. “Pi ka ngëëngkta kakaati omën it ngolöp nent itena koröp.” Pël ëën pi ngön apënëak pomp ëak moresiarëring ök elmëa.

23 Ënëmak Sekaraia pim ngönën tup kaöetak ya yamëngka akunet pet irën kaalak kakë sa.

24 Pël ëën ënëmak Elisapet ru kepring sa. Pël ëak ëlëepëlëep ëeim wëën ngoon mor nas won sa. Pël ëën epël mëëa.

25 “Aköp pi kaamök elnëak omnaröa ëöetak nem ëöempel won newesak rungaap yenangk.”

Ensel nampök Yesu wilëpnaaten Mariaan ök mëëa

26 Elisapet pöp ru iirak ëaan ngoon mor nas nasiaan namp won sëën Anutuuk ensel Kepriel pöp wes mëën Kalili yangerak ka naö yapinte Nasaret pörekë sa.

27 Pörek öng ulwas namp wëa yapinte Maria pi omp namp Yosep piin yaö elmëën wëa. Yosep pi Tewit pim körööp.

28 Pël ëën Kepriel pi Maria pim naë së epël mëëa. “Yowe, Aköp pi nimëën ya ërëp ëak niiring wë.”

29 Pël maan Maria pi kat wiak ya ngës ëën epël kön wia. “Tol ëënak yoöre ërëp epël yenëa?” pël kön wia.

30 Pël ëën enselöpök epël ök mëëa. “Maria, ni kas ëëngan. Anutu pi nimëën ya ërëp yaë.

31 Nim yokot kepring sak wilumë pipop yapinte Yesu pël mam.

32 Puuk omën kaö sak öpnaap. Pël ëën omnaröak piin yaya mëak Anutu kaö panëepë Ruup pël mapnaap. Pël ëën Anutuuk pim körööp Tewit pim ëaul yangerakë omnaröa kaö wes moulmëepnaap.

33 Pi Yakopë ëere köröörö ngarangk ëak wakaim öpnaap. Pël ëën pim wa ngaöök nimëepna pöt won nasëpan.”

34 Pël maan Maria enselöpön epël mëëa. “Tol ëak pël ëëm? Ne omp wonöppe.”

35 Maan enselöpök kangiiir epël mëëa. “Ngëëngk Puloök nim naë wais Anutu ngaarëkep pim weëre kosangët nim rangk niwiin kaamök elniipnaat. Pël ëën nim ru wilumë ngëëngk pöpön omnaröak Anutuu Ruup pël apnaat.

36 Kat wi. Nim karip Elisapet pi ulöp saupök ru kepring wë. Ngaan, ‘Pi ru nawilpanëep,’ pël aimautak peene pöt pi ru kepring wëën ngoon mor nas nasiaan namp ëak yes.

37 Anutu pi omën nant ëëpënëak poprak naën yaaup.”

38 Pël maan Mariaak kangiiir epël mëëa. “Ne Anutuu inëën koontup. Pötaanök yaan pil elnëep.” Pël maan enselöp pi sëp wesak sa.

Maria pi Elisapeten itaampö sa

39 Maria pi akun tapëtakëer wal ëak Yutia rosir omnaröa kak nerekël sa.

40 Pël ëak Sekaraia pim kaata kakaati së ilëak Elisapeten yoöre ërëp mëëa.

41 Pël yemaan Elisapet pi Mariaë yoöre ërëp pöt kat yawiin ru Elisapet pim yaatak wëaö pöp elel ëa. Pël ëën Ngëëngk Pulö Elisapet piik ilëak peö ëa.

42 Pël ëën ngön ëak Mariaan epël mëëa. “O öng epop, ni öng muntaröa ök won. Anutu pi niin ompyaö yaalni. Ën nim ru wilumë pöpta ompyaö elmëëpnaat.

43 Ne ompyaö talëpëën nem Aköpë ëlëpök nem naë yewaisën?

44 Yoöre ërëp ngön neaan kat yawiin nem yaatak wëaupta kat wiak ërëpsawi ëak elel yaë.

45 Ni Aköpë ngön ök niia pöt kë rapna pöten kön wi kosang yewasën. Pötaan ërëpsawiring ömëöp.”

Mariaak ërëpsawi ngön mëä

46 Pël maan Maria pi epël mëä.
“Nem lupmerök Aköpë yapinte wak yawis.

47 Ën nem könöpök Anutu ne utpete-takaan yeneö pötaan ërëpsawi yaalmë.

48 Pi ne pim inëen koont pasip sant yaalnë.

Pötaanök omën peene wë eporöere ënëm orööpnaarö pitök neen, ‘Anutuuk ompyaö yaalmë,’ pël apnaat.

49 Anutu weëre kosangëp puuk retëng epët yaalnë.

Pötaan pim yapinte ngëëngk wia.

50 Pi omën pim iri wëaurö sant yaalmëaup.

Omnaröa öpnaal sant pöt pangk ëak wiaapnaat.

51 Pim moresök ya kosang mënak omën pitëmtëen wak isak yaaurö wa moolaan yes.

52 Pi yang omp ak weëröeta wa moolëak omën yapin wonörö pitëm yapinöt wak isak yema.

53 Pi omën ngöntök yaaö omnant wonörö ulöl wes yemangk.

Ën ulöpre moupring wëaurö ngöntök yemowas.

54-55 Pi tiarim ëaröen Apramre pim ruure ëarö kaamök elniipënëak kosang wesak ök mëä.

Pötaanök pi pim ngön kosang wesa pöten kön wiak Israel pim ya omnarö kaamök elnieim wë.”

56 Maria pi Elisapetring wëen ngoon naar namp ëak won sëen kaalak pim kakë sa.

Elisapetök Son wila

57 Elisapet pim akunet temanöm sëen yokot namp wila.

58 Pël ëen omën kaköröere nanan-garö pit Aköpë sant elmëa pöt kat wiak piiring top ëak ërëpsawi ëa.

59 Wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit yokotup Anutuun yaö wesak pim

koröp kaut ilëpënëak wa top ëa. Pël ëak pit Sekaraia pim pepapë yapin ngamp mapënëak mëä.

60 Pël maan ëlëpök ke urak epël mëä. “Won, tiar pim yapinte Son pël mepa.”

61 Pël maan pit epël mëä. “Nim nanang nampë yapinte pil won wia.”

62 Pël mëak pepapön mor ök elmëak yapin talte mapën pöten pëël mëä.

63 Pël ëen pi kël wësap naöön ki-mang elmëen wa mangkën puuk, “Yapinte Son,” pël retëng ëen pit yaan sa.

64 Pël ëen tapëtakëer pim këmët kengkën sëen ngönte orö rëen Anutuun yaya mëä.

65 Pël ëen kak pörök wëaurö pit yaan sak pöta ngönte ka poutë ök maö yesem Yutia yanggerak rosiratë ka wieëa pötëeta ök aö sëen pangk ë pet ira.

66 Pël ëen omën pöt kat wia pörö om ngön pöt kön wieim wë Aköpök weëre kosang mena pël wesak epël mëä. “Yokotup kaö sak tol ëëpën?”

Sekaraiaak tektek ngön mëak Aköpön yaya mëä

67 Ngëëngk Pulö Sonë pepap Sekaraia pim lupmeri peö elmëen tektek ngön epël mëä.

68 “Tiar Aköp, Israel omnaröa Anutu pim yapinte wak isak mapa.

Puuk tiar kaamök elniak utpete-takaan ent ë yanuulë.

69 Pim inëen ruup Tewit pim kurmentëkaan namp tiar utpete-takaan niöpënëak

omën weëre kosangring pöp tau yaulmë.

70 Omën pöpön ngaanëer pim tektek ngön yaaö ngëëngköröen ök maan pitëm këmötëaan epël aimaut.

71 Aköpök tiarim kööre toköröere këëpöt yaniwesaurö pitëm naëaan ent ë nuulëëpnaat.

72 Pi ngaanëer ngön ngëëngk kosang wes mena pöten kön wieë tiarim ëarö lup sant elmëeima.

- 73 Pim ngön kosang wes mena pöt tiarim köröop Apramön epël mëä.
- 74-75 'Ne ar neen akun poutë ompyaöre wotpil wë kas naën inëen elnëenëen arim kööre toköröa naëaan kama niömaat.'
- 76 Ën yokot epop, ni wet reak Aköpëen kan ngësum.
- Pël ëëmë pötak omnaröak niin, 'Anutu Ngaarëkëp pim tektek ngön yaaup,' pël niapnaat.
- 77 Ni Anutuuk pitëm utpetatë kangut kërë moolëak utpetetakaan öpnaat pël ök maan kat wiipnaat.
- 78 Anutu pi tiarimëen sant yaaup. Pötaan pël elniipnaat. Pi kutömweriaan namp tiarim naë wes mëen puuk këtëpë yema pöl ëwa elniipnaat.
- 79 Pël ëen omën koutak wëauröere wel wiipënëak yaauro ëwa elniak mayaap kanöök niulëen öpnaat."
- 80 Ënëmak yokot Son pöp kaö sëere könö kaö së pël ëa. Pël ëak yang omën wonrek së wakaim wiak pim ya mëmpna akunet temanöm sëen Israel omnaröa naë orö tekeri sa.

2

Yesu wila (Matiu 1:18-25)

- 1 Akun pötak Rom yang omp ak Sisa Okastas puuk omën pim iri wëauröa yapinöt öpënëak ngön kosang wia.
- 2 Ya pöt ngaan namëngkënte, Sairinias pim Siria yanggerak yang ngarangk ëak wëaö akun pötak ngës rëa.
- 3 Pël ëen omën pourö pit yapin wiipënëak pitëm ka songönötë sa.
- 4 Yesën Yosep pi Tewit pim körööpök Kalili yanggerak Nasaret pörek wëa. Pötaanök Yutia yanggerak Tewit pim kak Petelem pörekë sa.
- 5 Sëpënëak pim öng yaup Maria pöpta yapin wiipënëak koirak piarip pouwaar sa. Maria pöp ru kepringëp.
- 6 Pël ëak wëen Maria pim ru wilëpna akunet temanöm sa.

- 7 Pël ëen pim yokot wetkaalëp wila. Pël ëak poë koröp kautak kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri öngpök mowiin wieëa. Su kaat omën peö ëa. Pötaanök ur ap wesak purmakaö kaatak së wëa.

Enselöröak pol sëpsëp ngarangköröen ök mëä

- 8 Petelem kak pörekë naë omën narö pitëm pol sëpsëpörö rö kan koinë ngarangk ëim wëa.

- 9 Pël ëen Aköpë ensel namp pitëm naë së oröön Aköpë ëwaöök pitëk ëwa elmëen kas kaö ëa.

- 10 Pël yaëen enselëpök epël mëä. "Ar kas ëëngan. Kat wieë. Ne arimëen ping ngön ompyaut wak yewais. Yang poutë omnarö kat wiak ërëpsawi ëënëët.

- 11 Peene öng nampök Tewitë kak eprek rungaap yawil pipop ar omën pourö utpetetakaan niöpnaap. Pi Aköp Kristo, Anutuuk Yaö Mëëaup.

- 12 Itenak yaap ëa wasënëëtaan wetete niamaan. Poë koröpöök kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri wiaan itaampunëët."

- 13 Pël maötaring ensel muntarö kësang pan tapët pöt pitëm karipë naë oröak Anutuun yaya mëak epël mëä.

- 14 "Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isëp.

- Omen pim lup sant elmëaurö pitëm naë mayaap wiaap."

Pol sëpsëp ngarangkörö Yesuun itena

- 15 Enselörö pit kaalak kaip tiak kutömweri sëen sëpsëp ngarangkörö pit neneren epël mëä. "Tiar Petelem kak së oröak Aköpë ök yenia pipten itempa."

- 16 Pël mëak pit teëntom pan së Mariaare Yosep koirak itaangkën öngaap poë koröpö kör koëak pol purmakaöröa umweri wiaan itena.

- 17 Pël ëak yokot pöpëen ngön ök maan kat wia pöt ök mëä.

- 18 Pël ëen omën pörek wëa pörö pourö pit sëpsëp ngarangköröa ngön ök mëä pöt kat wiak yaan sa.

19 Ën Maria pöt ngön pöt kat wiak pim lupmeri wa wiak om kön wieima.

20 Pël èen pol sèpsèp ngarangkörö pit kaalak yesem enselèpök rungaapèen ök mèea pöl itaampööre kat wi èa pötèen Anutuun yaya maima.

Yesuun yapin mèea

21 Yesu wilèn wieë akun 7 èak won sèen 8 pötak pit pim koröp kaut ilak yapinte Yesu mèea. Yapin pöt pi yaatak won wiaan enselèpök ök mèeaut.

Simionre Ana piarpim ngönte

22 Mariaare ruup piarip kak wë piarpim iirèpna akunet temanöm yesèn Moses pim ngön kosangöt ngar wak Yosepring Yerusalem kak sè yokotup Aköpèen yaö mowasèpènèak wak sa.

23 Pöt Aköpè ngön kosang epël wia pöt ngar wak pël èa. “Yokot wetkaalörö wilèn pöt Aköpèen yaö mowasèn.”

24 Pël èak piarip Aköpè ngön kosangöt ngar wak Aköpèen yaö mowasèpnaataan int ek naar kiri ar èepènèak wak sa.

25 Yerusalem kak omèn namp wakaima yapinte Simion. Pi omèn wotpil ngönènrìngèpök omèn Israel omnarö utpetetakaan moöpna pöpön kor wèen Ngèèngk Pulö piiring wakaima.

26 Ngèèngk Pulöök ngaan piin epël ök mèea. “Ni wel nawiin om wèen Aköpè Yaö Mèeaup, Kristo, oröön itenakök wel wiimèèt.”

27 Omèn pöp Ngèèngk Pulöök elmèen Anutuu ngönèn tup kaöetak sè wëa. Pël èen Yosepre Maria piarip rungaap wak ngön kosangta wieëaul elmèèpènèak ngönèn tupta kakaati sa.

28 Pël èen Simion pi Yesu wak kapariak epël mèak Anutuun yaya mèea.

29 “Aköp nim neaan pöt yok kè yaarö. Pötaanök nuuk aan ne ya kè sak wë wel wiimaan.

30 Nem itöök nim omèn ten utpetetakaan niöpènèak yaan pöpön ityaangk.

31 Aköp ni omèn pouröak piin itaampunèak ko è ninaup.

32 Puuk kopël omnaröa lupöt èwa yaalmè.

Ën Israel nim omnarö tenim yapinte wak yawis.”

33 Yokotupön pël yemaan èlre pepaar piarip kat wiin pölöppölöp èa.

34 Pël èen Simion pi welaköt elmèak yokotupè èlèp Mariaan epël mèea. “Yokot epopè naè Israel omnarö pit komre kap èèpnaap. Pël èak narö pim naèaan kawi ngentiipnaat. Ën narö pim naè tauak kosang sèpnaat. Puuk sowi mowiin omnarö pimèen ngön utpet apnaat.

35 Pit pël yemaan pitèm kön èlèèpöt yoolök wasèpnaat. Pël yaèen nimèntta ya kèlangön èak yaköm kön wiimèèt.”

36 Tektek ngön yaaö öng namp wëa yapinte Ana. Pi Panuel pim koontup, Asa pim kurmentèkaanèp. Pim öng ulwasöök omp wak wèen krismaki 7 èak sèen

37 wel wiin öng tek wakaima. Pim krismakiat 84. Öng ulöp pöp pi akun poutè ngönèn tup kaöet sèp newasèn kètèkre rö kan poutè Anutuun yak kè ngès olèak wë kimang maim wakaima.

38 Öng pöp pi akun pötak pitèm naè sè Anutuun yokotupèen yaya mèak Yuta omèn Anutuuk pit utpetetakaan moöpènèak kor wakaimauröen yokotupè ngönte ök mèea.

Yosep Mariaare Yesu mèsak Nasaret kakè sa

39 Yosepre Maria piarip Aköpè ngön kosangta wieëa pöl omnant pout è pet irak kaalak Kalili yangerak Nasaret kakè sa.

40 Pël èak yokotup kaö sak weëre kosang wak èwat kaöempelring wèen Anutu pimèen ya kè sa.

Yesu kotupök Anutuu ngönèn tup kaöetakè sa

41 Yesuu èlre pepaar piarip Anutuu mait elmèa akun poutè Yerusalem kak seim yeëa.

⁴² Pötaanök piarpim yaaul Yesu krismakiat 12 äak won saupök mäsak pit pourö sa.

⁴³ Pël äak wë ngëengk akunet pet irën kaalak kakë sëpënëak yokotup Yerusalem kak om wëen piarip pöten köpël yak sa.

⁴⁴ Pël äak yesem yokotup omën karuröaring yes wesak kët pöt seim wiap kan piarpim kar pöröa naë ap wesa.

⁴⁵ Pël äak pitëm naë ap wes pet irak kaalak Yerusalem kak ap wasëpënëak sa.

⁴⁶ Pël äak ap weseim wëen akun nentepar nent äak won sa. Pël ëen ënëmak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën pörek rë yemoulauröa tekarak wel aisëeë pitëm ngönöt kat wiak songönötön pëël maim wëa.

⁴⁷ Pël ëen omën pim ngön kat wia pörö pit pim ngön kaip ti mampöore ëwat yaautaan itenak yaan sa.

⁴⁸ Pël ëen pim ëlre pepaar piin itenak yaan sak ëlëpök epël mëëa. “Yokot epop, tol ëënak tenipön epël yaalniin? Ten pep yaköm ë sak niin ap wasö imep.”

⁴⁹ Pël maan kangiir epël mëëa. “Oröpmorëënök neen ap wasö im? Arip köpël ma? Ne nem Pepapë kaatak wëep.”

⁵⁰ Pël maan piarip ngön pöt kat wiak ëngk ma e wesa.

⁵¹ Pël ëen ëlre pepaarring pit kaalak Nasaret kak së wë piarpim ngön ngar weim wakaima. Ën ëlëp pöt pi omën itenak kat wia pöt pim lupmeri wa wiak kön wieima.

⁵² Pël ëen Yesu pi wë kaö sak pim ëwatte ompyaö ëa. Pël ëen Anuture omnarö piin itaangkën pangk ëa.

3

*Son i yamëaup pim yaat ngës rëa
(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Son 1:19-28)*

¹⁻² Son, Sekaraiä ruup, pi yang omën wonrek wëen Anutuuk ya ngön mëëa. Akun pötak omën eporöak yang ngarangk eim wëen Anutuuk pël mëëa. Rom omp ak Taipirias

Sisa pi Rom yang pör ngarangk äak wëen krismaki 15 äak won sa. Akun pötak Pontias Pailat pi Yutia yanger ngarangk ëëëa. Ën Erot pi Kalili yangera kaö sak wëen pim nangap Pilip pi Ituriaare Trekonaitas yangera kaö sak ngarangk ëa. Ën Laisenias pi Apilini yanger ngarangk ëëëa. Ën Anasre Kaiapas piarip kiri ar yaauröa wotöök wëa. Akun pötak Anutuuk Sonön ya ngön mëëa.

³ Pël ëen pi i Yotanë we naöökään naöök yesem Anutuuk omnaröa saunaté kangut ent ë moolapnaataan lup kaip tiin i momëëpënëak ök maima.

⁴ Pöta ngönte tektek ngön yaaup Aisaia puuk epël ngönëntak retëng ëa pöt Son pim naë kë oröa.

“Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë.

⁵ I kön pipotta yang rë ngep ëëë.

Pël äak rosir kotre kaö pipotta pout mëngkën iri rëëp.

Kan pek wia pipotta wotpil weseë.

Pël äak kamtaöök kël wia pipotta wa moolëak won weseë.

⁶ Pël ëen omën pourö Anutuuk ut-petetakaan yaniö pöten itaampenaan.’ ”

⁷ Omën kësang Sonök i momëëpënëak pim naë sëen epël mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ya pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat. Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat.

⁹ Anutuuk iner këra songöntak wia. Këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.”

10 Pi pël maan pit piin pëel mëëa. “Elei, ten tol ëën?”

11 Pël maan puuk kangiir epël mëëa. “Omën namp pim ulpëën naar wiaan pöt omën wonöp namp mamp. Ën namp kaömpöt selap wiaan pöt tapël muntap nant mamp.”

12 Takis yewa omën naröeta i mëëpënëak sa. Pël ëak pi ngön pöt maan kat wiak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ten tol ëën?”

13 Maan puuk epël mëëa. “Ar omnaröa naëaan takis önëak pöt ngarangköröa niia pil pëën ön. Arök arimëën kaut önganok.”

14 Pël maan nga omën naröeta kaalak pëel mëëa. “Ën ten tol ëën?” Pël maan puuk epël mëëa. “Arta omnarö mööre kaar ëak sumat wë pël ëënganok. Ar arimtë ya yamëngkauta sumat pëën weë. Muntat önëak kent ëëngan.”

15 Son pi pël maan omnarö pit ërëpërëp ëak pimëën kön selap ëak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup Kristo tapöp koröp.”

16 Pël yaan pit pouröen epël ök mëëa. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epopök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp. Ne i yaaptaring i yanimë. Puuk pöt ar Ngëëngk Pulö nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat.

17 Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan ëak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël ëak unönre söksök pöt wa top ëak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

Erotök Son wii kaatak moulmëa

18 Son pi ngön pöt ök mëëak wa korkor ngön munt nantre ngön ompyaut omnaröen ök mëëa.

19 Pël ëak yang ngarangk kaöap Erot pi utpet nant yaaupök pim nanëpë öngöpta wa ëp ëa pötaan ngön kosang mëëa.

20 Pël ëa pöta rangk saun kaö panëët Son wii kaatak moulmëa.

Yesu i mëa (Matiu 3:13-17; Maak 1:9-11)

21 Son pi wii kaatak nemoulmëën wiaan omnarö i momëak Yesuta i momëa. Pël ëën pi Anutuun kimang yemaan kutömwer këm nga ëën

22 Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak Yesuu rangk irëa. Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël mëëa. “Ni nem Ruup. Ne niin ya kë sak kent pan yaalni.”

Yesuu ëere köröörö (Matiu 1:1-17)

23 Yesu pi pim krismaki 30 ëak won sëën pim yaat ngës rëa. Pël yaëën omnaröak piin kön wiin Yosepë ruup pël ëa.

Yosep pöp Ilai pim ruup.

24 Ilai pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

Liwai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Sanai pim ruup.

Sanai pöp Yosep pim ruup.

25 Yosep pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Emos pim ruup.

Emos pöp Neam pim ruup.

Neam pöp Eslai pim ruup.

Eslai pöp Nakai pim ruup.

26 Nakai pöp Meat pim ruup.

Meat pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Semen pim ruup.

Semen pöp Sosek pim ruup.

Sosek pöp Sota pim ruup.

27 Sota pöp Soanan pim ruup.

Soanan pöp Resa pim ruup.

Resa pöp Serapapel pim ruup.

Serapapel pöp Sialtiel pim ruup.

Sialtiel pöp Nerai pim ruup.

28 Nerai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Etai pim ruup.

Etai pöp Kosam pim ruup.

Kosam pöp Elmatam pim ruup.

Elmatam pöp Er pim ruup.

29 Er pöp Yosua pim ruup.

Yosua pöp Eliesa pim ruup.

Eliesa pöp Sorim pim ruup.

Sorim pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

30 Liwai pöp Simion pim ruup.

Simion pöp Yuta pim ruup.

Yuta pöp Yosep pim ruup.

Yosep pöp Sonam pim ruup.

Sonam pöp Elaiakim pim ruup.

31 Elaiakim pöp Melia pim ruup.

Melia pöp Mena pim ruup.

Mena pöp Matata pim ruup.

Matata pöp Netan pim ruup.

Netan pöp Tewit pim ruup.

32 Tewit pöp Sesi pim ruup.

Sesi pöp Opet pim ruup.

Opet pöp Poas pim ruup.

Poas pöp Salmon pim ruup.

Salmon pöp Nason pim ruup.

33 Nason pöp Aminatap pim ruup.

Aminatap pöp Atmin pim ruup.

Atmin pöp Anai pim ruup.

Anai pöp Esron pim ruup.

Esron pöp Peres pim ruup.

Peres pöp Yuta pim ruup.

34 Yuta pöp Yakop pim ruup.

Yakop pöp Aisak pim ruup.

Aisak pöp Apram pim ruup.

Apram pöp Tera pim ruup.

Tera pöp Neo pim ruup.

35 Neo pöp Serak pim ruup.

Serak pöp Reu pim ruup.

Reu pöp Pelek pim ruup.

Pelek pöp Epe pim ruup.

Epe pöp Sela pim ruup.

36 Sela pöp Kenan pim ruup.

Kenan pöp Apaksat pim ruup.

Apaksat pöp Sem pim ruup.

Sem pöp Noa pim ruup.

Noa pöp Lamek pim ruup.

37 Lamek pöp Metusala pim ruup.

Metusala pöp Inok pim ruup.

Inok pöp Saret pim ruup.

Saret pöp Malalal pim ruup.

Malalal pöp Kenan pim ruup.

38 Kenan pöp Inos pim ruup.

Inos pöp Set pim ruup.

Set pöp Atam pim ruup.

Atam pöp Anutu pim ruup.

4

*Setenök Yesu morök elmäa
(Matiu 4:1-11; Maak 1:12-13)*

1 Yesu pi Ngëengk Pulöök pim lup-
meri peö äak mäsak Yotan imer sêp
wesak yang omên wonrekê sa.

2 Pël äak wê kêt 40 äak won sêen
Seten pim naë sê oröak morök elmäa.
Akun pötak pi kaömp won pan äa. Pël
ëen akun pöt won sêen kêen wel wia.

3 Pël yaëen Setenök epël mëäa. “Ni
Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön
maan kaömp sêen në.”

4 Pël maan Yesuuk kangiir epël
mëäa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp
pöt pëenök omnaröa wëwëet nanim-
pan.’ ”

5 Pël maan Seten pi Yesu mäsak
rosir naöök is moulmëak tapëtakëer
yangerakê omên poutön pet elmëak

6 epël mëäa. “Yang epotê omên
nantre nant pötê weëre kosang
nem naë wiaan namp ngarangk
elmëepnaataan mempëak pöt mem-
paat. Pötaanök ni ngarangk
ëëmëetaan nimpëak yeë.

7 Pötaanök ni nem iri ilëak yaya
neamê pöt omên epot pout nimëen
sêpnaat.”

8 Maan Yesuuk kangiir epël mëäa.
“Ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun
yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen
elmëëm.’ ”

9 Pël maan Seten pi kaalak Yesu
mäsak Yerusalem kak sê ngönën tup
kaöeta möröök moulmëak epël mëäa.
“Ni Anutuu Ruup. Pötaanök eprekaan
öngkrek sörok ola.

10 Pöta ngönte ngönëntak epël wia.
‘Anutu pi pim enselöröen maan ni
ngarangk elniipnaat.’

11 Ën ngönën nenteta epël wia.
‘Këlötök nim ingesi niwalpanëen
pitök morötök akaak elniipnaat.’ ”

12 Pël maan Yesuuk kangiir epël
mëäa. “Ngönën nenteta epël wia.
‘Aköp Anutuun kaamök elniipnaaten
ököök elmëëngan.’ ”

13 Pël maan Seten pi morök ke nen-
tere nent elmë pet irak akun nen-
takëen wesak sa.

*Yesu pi Kalili yangerak pim yaat
ngës rëa*

(Matiu 4:12-17; Maak 1:14-15)

14 Yesu pi Pulöök weëre kosang
kaamök elmëen Kalili yangerakêl
kaalak sa. Pël ëen pim äa pöta ngönte
yang pörek sa pet ira.

15 Pël ëen ngönën tupötê ngönën
ök yemaan omên pourö pim yapinte
ngar wa.

Nasaret omnarö Yesu kaseng mena

(Matiu 13:53-58; Maak 6:1-6)

16 Yesu pi Nasaret kak pim kotuuk wakaimaurekë sa. Pël ëäk pim yaaul kë yesa akun ngëëngktak ngönën tup-tak sê ngönënte sangk kelëpënëäk wal ëa.

17 Pël ëën nampök Aisaia pim ngönën pepewer mangkën wilak epël retëng ëaö pöt koirä.

18 “Aköpë Pulö neering wë.

Pim ngön ompyaut omën omnant wonöröen ök mamëäk yenëa.

Pi ngön epël ök mamëäk wes nemëën waisaut. ‘Ar wii kaatak wëaurö, nook wil niulëën kan sënëët.

Ën ar it ngaap wëaurö, nook ompyaö niwasën nga sënëët.’

Pi këlangön kat wieim wëaurö pitëm këlangön yemengkauröa naëaan wil moulmëën sêpënëäk wes nemëaut.

19 Pi Aköpë omnarö utpetetakaan moöpëna akunet temanöm yes pötenta ök mamëäk wes nemëaut.”

20 Yesu pi ngön lup pöt sangk kelak pepewer kaalak koö möak ya omnamp menak wel aisëa. Pël ëën omën ngönën tup pötak wëa pörö pourö piin it kos elmëëa.

21 Pël ëën ngës rëäk epël ök mëëa. “Ngönën lup sangk kelën kat yawi pipët peene kë yaarö.”

22 Pël maan pit piin kön wiin isën kön selap ëäk pim këmtakaan ngön ompyaut oröa pöten yaan sak neneren epël mëëa. “E, tiar piin ëwat wëep. Pi Yosepë ruuppe.”

23 Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Tiar akun poutë, ‘Rotap nimtë yaumantë won wasum,’ pël yaauro. Pöta ök arök neen, ‘Pi yaap ma kaar ya,’ pöt itaampunëäk waswas ngön pöt an koröp. Pël neak arök kaalak, ‘Nim Kapanëam kak ya mëngkën kat wian pöt nimtë wëaö eprekta pël namëngkan ma?’ pël an koröp.”

24 Pël mëäk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Tektek ngön yaaö nampök

ngönte aan pimtë ka songöntakörö kat nawiin yaauro.

25 Ne yaap niamaan kat wieë. Arim köröörö tektek ngön yaaup Elia pim ngönten kat nawiin ëën Anutuuk maan kopi nepelën wiaan krismaki 3 ngoon 6 ëäk won sëën kaömp ngöntök kësang pan yang poutë wiakaima. Akun pötak öng kapir kësang Israel yanggerak wë kaömp ngöntök wakaima.

26 Pël yaëën Anutuuk Elia pitëm naë wes namëën, Saiton yanggerak Sarepat kak öng kapir kopët namp wëa pöpë ngësël wes momëën sa.

27 Pöta ök, tektek ngön yaaup Ilaisaë wakaima akunetak Israel omnaröa naë omën selap kësë ëäk wakaima. Omën pörö pitëm naëaan namp ompyaö nemowasën won. Neaman Siria yangerakaanëp pi kopëtapökëër ompyaö mowesa.”

28 Pël maan omën ngönën tupta kakaati wëaurö pit ngön pöt kat wiak ya sangën pan ëa.

29 Pël ëën wal ëäk Yesu moröak kaöökë wilëngkëël sa. Pitëm ka pö tomönta rangk wieëa. Pötaanök pit pi wak parëaöök moolapënëäk sa.

30 Pël ëën Yesu pi pitëm teköök ilëäk kö sak sa.

Yesuuk urmer namp waö ë momëa (Maak 1:21-28)

31 Yesu pi Kalili yangerak ka naöökë yapinte Kapanëam pörek sê kët kë yesa akun ngëëngktak omnaröen ngönën ök mëëa.

32 Pël ëën pit kat wiin pi pepapök öngpököt wa kotiak yemaan kat wiak yaan sa.

33 Pël ëën ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö namp puuk Yesuun ngön ëäk epël mëëa.

34 “Elei, Yesu Nasaretanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëäk waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp.”

35 Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëäk epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak oröak sê.” Pël maan urmer pöp

utpet nemowasën, om oröak sêpênëak pi kutpat ë omnaröa teköök moolëak oröak sa.

³⁶ Pël ëën pit yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, ngön epët tol nent? Pi weëre kosangring urmeraröen ngön maan kat wiak oröak kas yesëp.”

³⁷ Pël mëak pit pöta ngönte aö sêën yang pörek ka wieëa pötë sa pet ira.

Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa

(Matiu 8:14-15; Maak 1:29-31)

³⁸ Yesu pi ngönën tuptakaan oröak Saimonë kaata kakaati sa. Pël ëak itaangkën Saimonë öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem wieëa. Pël yaëën pit puuk kaamök elmëëpênëak mëëa.

³⁹ Pël ëën Yesu pi öng yauman wieëaupë naë sê tauëë yaumanten nga mëëa. Pël ëën öngöp pi tapëtakëër koröp es nga pöt won sêën wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën selap ompyaö mowesa

(Matiu 8:16-17; Maak 1:32-34)

⁴⁰ Kët yeilaan omnarö pitëm kar yauman ke nentere nent yaaurö mësak pim naë sêën pim moresiar pitëm rangk mowiak yaumanöt ompyaö mowesa.

⁴¹ Pël yaëën urmerarö pit omën naröakaan oröak yesem ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.” Pöt pit pi Kristo, Yaö Mëëaup, pöten ëwat wëa. Pötaanök pim songönten ök mapanëak nga mëëa.

Yesu pi ka nantë ya mëmpö sa
(Maak 1:35-39)

⁴² Ëlpan walën Yesu pi kaöökaan oröak yang lup omën won nentak sê wëën omnarö pit ap wasö sê koirak pi sêpanëak mëëa.

⁴³ Pël ëën Yesu pi epël mëëa. “Ne Anutuu omnarö wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök ni-amëak wes nemëaup. Pötaanök omën ka muntatëëröenta ök maö sum.”

⁴⁴ Pël mëak Yuta omnaröa ngönën tup wieëa pötë ngönën ök maima.

5

Yesuuk maan Pita i kaö imënörö kësang pan wa

(Matiu 4:18-22; Maak 1:16-20)

¹ Akun nentak Yesu pi Kenesaret i kaöökë pisöök wëën omën kësang pan pit Anutuu ngönte kat wiipênëak sê wa rongan ëak pi kör mokoëa.

² Pël ëën i pisöök pörek wang kot naöörar wieëa. Pepaar pöt wi ulmëak sê iiröt iireim wëa.

³ Pël ëën Yesu pi Saimon pimöökë ngaarëk isak Saimonön kot nent mök ë i kaöökël mëëpênëak mëak pöök wel aisëak wë omnaröen ngönën ök mëëa.

⁴ Pël ë pet irak Saimonön wangaö kaalak i kaöökël mök ë mëak iiröt olëak i kaö imën narö waulöpênëak mëëa.

⁵ Pël maan Saimonök kangiir epël mëëa. “Kaöap, ten röök epöök weë ngentiak pël ëeim imën namp naön ëautep nim ngöntak kaalak olamaan.”

⁶ Pël mëak pit iiröt olaan imën kësang pan ilëak peö ëën iiröt ilëpênëak ëa.

⁷ Pël ëën pit pitëm karurö wang muntaöök wëauröen kaamök elmëëpênëak moresring waiseë elmëën sê kaamök ëak wangaöörarë wiin könöm menak i kaöök ilapênëak ëa.

⁸ Pël ëën Saimon Pita pi pöten itenak Yesuu ingrak tok oriak epël mëëa. “O Aköp, ne utpetapök sêp newesak sê.”

⁹ Pöt piire omën pörek wëa pörö pit imën kësang pan wa pöten yaan sak pël mëëa.

¹⁰ Pël maan Sepeti pim ruaar Sem-sre Son, Saimon pim karaar, piaripta tapël yaan sa. Pël ëën Yesuuk Saimonön epël mëëa. “Ni kas ëëngan. Ënëmak nim i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta ömëët.”

¹¹ Pël maan pit wangaöörar weruak sê i pisöök më ulmëak pitëm omnant pout sasa sêp mowesak Yesu ënëm elmëa.

Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa

(Matiu 8:1-4; Maak 1:40-45)

12 Yesu pi kak nerek sê wëen omën namp pim koröp pou kësê äaup Yesuun itenak pim naë sê tok oriak ë koset yangerak elak wë epël mëak kimang mëea. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëet.”

13 Maan Yesuuk moresiar pim rangk mowiak, “Pël eëmëak yeërek, ompyaö sê,” pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa.

14 Pël eën Yesuuk ngön kosang mëak epël mëea. “Epël yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ewat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar eëm.”

15 Pël maan Yesu pim elmëa pöta ngönte ka poutë kat wi pet irak omën kësang pan pim ngön kat wiire yaumanöt won wasö pël eëpënëak pim naë sê oröa.

16 Pël yaëen pi yang omën wonrekël sê Anutuun kimang mëea.

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:1-8; Maak 2:1-12)

17 Kët nentak Yesu pi omnaröen ngönën ök maim wëen ka poutë Kalili yangerakaanre Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaan omën ngön kosangötë ngarangk naröere Parisi ngönën omën narö pitta pörek wel aisëak wëen Aköpë weëre kosangöök Yesu kaamök elmëen yauman omnarö ompyaö mowesa.

18 Pël yaëen omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak naë sê kakaati ilëak Yesu naë mowiipënëak itaangkën omën kësang pan peö ëak wëa.

19 Pël eën pit yaumanëp wak kakaati sêpënëak omnaröaan kan pomp ëak kamöröökë ngaarëk is kamörö kan wesak omën pöp urtar- ing wes mëen yangerak omnaröa tekarak Yesu naë ngemëa.

20 Pël eën Yesu pi pitëm kön wi kosang yewesautön itenak epël mëea.

“Ngöntöp, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak.”

21 Pël yemaan omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnarö neneren epël mëea. “Omën epop pim oröptak Anutu wa iri yemowas? Omën nampök yok pangk omën muntapë saunatë kangut ent ë nemoollangan. Ya pöt Anutu pimtëetep.”

22 Pël yaan Yesu pi pitëm lupötön itenak epël mëea. “Ar tol eënak kön pil yawi?”

23 Nem omnampön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën eën nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Èn nem omnampön, ‘Wal ëak sê,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëen nem ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet.

24 Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ewat sënëen epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëea. “Ne epël nia- maan kat wi. Ni wal ë korumönte wak nim kaatakë sê.”

25 Pël maan tapëtakëer pitëm itöök wal ë pim korumönte wak pim kaatakë yesem Anutuun yaya mëea.

26 Pël eën omën pourö itenak yaan panë sak Anutuun ping wesak epël mëea. “Peene ten omën it ngolöp nen- ten ityaangk.”

Yesuuk Liwaiën yas mëea

(Matiu 9:9-13; Maak 2:13-17)

27 Yesu pi kaatakaan oröak yesem takis yewa omën namp yapinte Liwai pöp pim takis yewa kaatak wëen ite- nak epël mëea. “Ni nem ënëm elnë.”

28 Pël maan Liwai pi wal ëak pim omnant pout sêp wesak Yesu ënëm sa.

29 Liwai pi Yesuun sis nëmpënëak kaömp ar ëak takis yewa pim kar naröere omën munt naröen maan pim kaatak sê piaripring kaömp na.

30 Pël eën Parisi omnaröere pitëm ewat omnarö pit Yesu ruuröen epël

ök mēēa. “Ar tol ēēnak omēn takis yewaurōere saun omnarōaring iire kaōmp ngawi yen?”

³¹ Pēl maan Yesu kangiir epēl mēēa. “Omēn yauman wonōrō rota ngēsē nasēn. Yaumanringōrōakēēr rotaarōa ngēsē sa yaē.

³² Ne omēn pitēmtēn kōn wiin wot-pilōrō pēl yewas pōrō lup kaip tiip-naan memēak newaisēn. Won, ne omēn pitēmtēn kōn wiin saun yaaurō pēl yewas pōrō ngōn ök maan lup kaip tiipēnēak waisaup.”

*Ngēs olēak wēauta ngōnte
(Matiu 9:14-17; Maak 2:18-22)*

³³ Yesuuk pēl maan pit kangiir epēl mēēa. “Sonē ruurō pit Anutuun yak kaōmp ngēs olēak wē kēt poutē Anutuun kimang mē yaē. Ēn Parisi tenim ruurōeta tapēl ē yaē. Ēn nim ruurō pōt kaōmp nēere i nē pēl ēeim.”

³⁴ Maan Yesuuk pitēm pim karurōaan kaaō ngōn mēēa pōten kat wiak kangiir epēl mēēa. “Ar yok pangk omēn namp ōng ōpēnēak yeem pim karuarōaring wēen pōt karurōen, ‘Kaōmp ngēs olēak wēē,’ pēl maan pit kat wiipēn ma? Won pan.

³⁵ Peene wē omēn ōng ōpna pōp pim karurōaring akun wali naōn ēēpnaat. Pi peene wēen ēnēmak omēn narōak pi wak kama ulmēen akun pōtakōkēēr pim karurō yakōm ēēn kaōmp ngēs olēak ōpnaat.” Pōl pit ne kama neōpna pōtakōkēēr nēm ruurō neen yakōm ēēn kaōmp ngēs olēak ōpnaat.

³⁶ Yesu pi watepang ngōn pil mēak kaalak munt nent epēl mēēa. “Omēn namp pim ulpēen ngolōpōpōkaan lup nent ilak ngaanēpōk wiak korir namēēpan. Pēl ēēpna pōt ulpēen ngolōpōp utpet wasēn ngolōp pōp kōpōpring ngōntre kar naēn ēēpnaat.

³⁷ Ēn omēn namp i kep pol korōpwerring ket ēa ngaan pōtak wain i ngolōpēt kolōn yok pangk naēpan. Pēl ēēpna pōt wain i pōt kep wetak pol korōp pōt sak il ngentiin iit orō sēpnaat. Pēl ēēn pol korōpwerta utpet ēēpnaat.

³⁸ Pōtaanōk wain i ngolōpēt kep ngolōptak lē mēēpna pōtak pangk ēēpnaat.

³⁹ Omēn namp wain i ngaante yenaupōk ngolōpta songōnte kōpēl ēak nanēn ēēpnaat. Pēl ēēpnaatak ngaante ēwat wē pōt pēen kent ēak nēmpnaat.” Yesuu pēl mēēa pōta songōnte epēt. Mosesē ngōn kosang ngaanōtre pimtē ngōn ngolōpōt pangk irikor naēpan pōtenōk ya.

6

*Kē yesa akun ngēēngkta ngōnte
(Matiu 12:1-8; Maak 2:23-28)*

¹ Kē yesa akun ngēēngk nentak Yesure pim ruurō pit rais ya neweri lup sa. Pēl ēak ruurō pit ulōp narō tōak sōngsōng ēak na.

² Pēl yaēen Parisi narōak pitēm epēl mēēa. “Kē yesa akun ngēēngktak arim ya yamēngk pipotōn pepanōm wia. Tol ēēnak yeē?”

³ Maan Yesuuk kangiir epēl mēēa. “Ar Tewitre pim omnarōa kēen wē ēa pōt sangk kelak kat nawiin yaaurō ma?”

⁴ Tewit pi Anutuu ngōnēn tup kaōeta kakaati sē kaōmp Anutuu ēōetak wieēa pōt kiri ar yaaurōakēēr nēmpnaan omēn pasurō nēmpanēak nga yaaut wak pimēt nak pim omnarō karut mangkēn na. Pōt ar sangk kelak kat nawiin yaaurō ma?”

⁵ Pēl mēak epēl mēēa. “Omēn Kēēp ne kē yesa akun ngēēngk pōta pepap.”

*Kē yesa akun ngēēngk nentak
Yesuuk omēn namp ompyaō mowesa
(Matiu 12:9-14; Maak 3:1-6)*

⁶ Kē yesa akun ngēēngk nentak Yesu pi kaalak ngōnēn tupta kakaati sē omnarōen ngōnēn ök yamēem pōrek omēn namp pim mor yaapkeēs kēl waup wēen itena.

⁷ Pēl ēēn ngōn kosangōtē ngarangkōrōere Parisi ngōnēn omnarōak Yesuuk akun ngēēngktak ompyaō wasēn pōt ngōn yaatak ulmēēpēnēak ngai yeem wēa.

⁸ Pēl ēēn pimtōk pitēm lupōtē itenak omēn mores kēl wa pōpōn epēl mēēa. “Ni wal ēak wais omnarōa

itëkëel tau.” Pël maan omën pöp wal ëak sê pörek taua.

⁹ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Ne arën pëlpël niamaan. Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma mëmpen?”

¹⁰ Pël mëak pitën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan omnamp pi pël ëen mores kosang sa.

¹¹ Pël ëen pit ya këlangön utpet ëen pitëmënt wa top ëak neneren epël mëëa. “Tiar Yesu epop tol elmëëpen?” pël mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö il ulmëa

(Matiu 10:1-4; Maak 3:13-19)

¹² Akun pötak Yesu pi Anutuun ök mapënëak rosir naöökël sa. Pël ëak röök pötak ök maim wëen ëwa tëa.

¹³ Pël ëen ëlpam walën pim ruuröen yas maan sëen pi pitëm naëaan omën 12 ëak il moulmëak pitëm yapinten pim ngönte yaaö omnarö pël mëëa.

¹⁴ Nampë yapinte Saimon pöpön Yesuuk yapinte Pita pël mëëa. Ën namp Entru pöp Saimon pim nangap. Ën naröa yapinöt Semsre Son, Patolomiuure

¹⁵ Mati, Tomasre Sems Alpiasë ruupre Saimon Selot pël yamëëa pöp,

¹⁶ Yutas Sems pim ruupre Yutas muntap Keriot kakaanëp, ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

Omën selap pan wëen Yesuuk ya mëna

(Matiu 4:23-25)

¹⁷ Yesu pitring rosiraöökaan ëëtöök sê oröak pim ruurö selap pan pitring tauaan omën selap Yutia yangërakaanre Yerusalem kakaanre i kaö ëöök Taiiare Saiton ka pöteparëaan narö pit pourö wa top ëa.

¹⁸ Omën pörö pit Yesuuk ngönën ök maan kat wiire pitëm yaumanöt won wasö pël ëëpënëak sa. Pël ëen Yesuuk omën urmerarö pitëk wëauröeta ompyaö mowesa.

¹⁹ Pël ëen omën pourö pit itaangkën weëre kosangö pim naëaan sëen ompyaö sëpën seëa pöt itenak pitta ompyaö sëpënëak kent ëen piik mörriing ngëen elmëëpënëak ök ëa.

Ërëpsawiarang wëautere yaköm ë sak wëauta ngönte

(Matiu 5:1-12)

²⁰ Yesu pi pim ruuröen iteneë epël mëëa. “Omnant wonörö ar Anutuuk wa ngaöök yanimë. Pötaanök ërëpërëp ëënëët.

²¹ “Omën peene këen ëeim wëaurö ar ënëmak kep ëënëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

“Omën peene ingre këlël aim wëaurö ar ënëmak söm anëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

²² “Ënëmak omnarö pit arën Omën Këep nemorö pël niak nga elniak kasëng nimampnaat. Pël ëak ngön utpet niak arim yapinöt utpet pan wesak niapnaat. Pël ëen ar pöten ërëpërëp ëënëët.

²³ Ngaan pitëm ëarö tektek ngön yauröen pil elmëaurö. Pötaanök pit ar pël yaalniin pöt, ‘Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak ërëpërëpring tan urön.

²⁴ “Ën monere urömaringörö ar omnant weimaurö, yakömpe. Ar kutömweri kaalak munt nant naöngan.

²⁵ “Kaömp nak kepring wakaimaurö, yakömpe. Ar këen eim önëët.

“Söm aim wakaimaurö, yakömpe. Ar ingre ya ilak aim önëët.

²⁶ “Omën peene omnaröak arim yapinöt ping wesak yaurö, yakömpe. Ngaan arim ëaröak tektek ngön kaarkaar yauröen tapël elmëa.”

Kööre tokörö lup sant yaalmëauta ngönte

(Matiu 5:38-48)

²⁷ “Nem ngönte kat yawiaurö arën ök niamaan. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëen. Utpet yaalniaurö ompyaö elmëen.

²⁸ Omën ar utpet niwasëpënëak ngön yaurö Anutuuk ompyaö

mowasëpnaan kimang man. Ën arimëen ökre was yaalniauröaan Anutuun kimang man.

²⁹ Omën nampök kerëm nentak yanimöön pöt nenteta nimööpnaan mowasum. Ulpëen rangkëp yeön pöt iriipön nga elmëenganok.

³⁰ Namp niin omën nantön kimang niaan mamp. Nampök niikaan wa ëp ëen kaalak nimpënëak ke urak manganok.

³¹ Ar omnaröak omnant elniipënëak kent kön yawi pipël arökta pitëmëen elmëen.

³² “Arim kar lup sant yaalniaurö kangiir lup sant elmëenë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta lup sant tapël elmë yaë.

³³ Ën omën ompyaö yaalniaurö kangiir ompyaö elmëenë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta ompyaö tapël elmë yaë.

³⁴ Ën ar omnarö kangut nimpënaak pël wesak omnant mampunë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta omnarö kangiir tapël mampënaak pël wesak omnant men yaë.

³⁵ Ar pöt, arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëak ompyaö elmëen. Ar omnarö omën kangutëen kön wiak mangkanok. Pël ëenë pötak kangut kaö pan wak Anutu Ngaarëkëpë ru sënëet. Pöt pi omën pimëen yowe nemaan yaaöre utpet yaalmëa pöröaan kësangën yaaup. Ar Anutuu ru sënë pötaan pim ök tapël omnarö elmëen.

³⁶ Arim pepapök yaköm yaalni tapël arta yaköm elmëen.”

Ngön ë pet yairauröa yaë pöta ngönte

(Matiu 7:1-5)

³⁷ “Ar omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl ëenganok. Pël ëenë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl naalniipan. Ar omnarö ngön ë pet yairaupë yaë pöl könöm mangkanok. Pël ëenë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl könöm nangingkën ëëpnaat. Ar omnaröa saunatë kangut

kërë moolan. Pël ëenë pöt Anutuuk arimotë kangut kërë nuulapnaat.

³⁸ Ar omnarö kësangën yaalmëen Anutuuk ar tapël elniipnaat. Pöt arim ëenë pöt il wesak kësang panë wesak wa top elniipnaat. Pöta ök omnaröen elmëenë pöt Anutuukta ar elniipnaat.”

³⁹ Pël mëak Yesu pi yal menak watepang ngön nent epël mëea. “Omën it il tēja naar piarip yok pangk namp-namp mësak sëpën ma? Won, pël naëpan. Piarip pouwaar kanö wiaan saarëak së parë orööpnaat.

⁴⁰ Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Pi omnant ëwat sa pet irak pim pepapë ök sëpnaat.

⁴¹ Ni tol ëenak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën?

⁴² Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk ëëpën? ‘Ngöntöp, ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk ëëpnaat.”

Këraatë songönte

(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Këra ompyaumentëk ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetementëk ulöp ompyaurö nautpan.

⁴⁴ Këraamenti songönte ulöpöröak war yewas. Wëleri ëer nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan.

⁴⁵ Omën ompyaup pi pim lupmeri kön ompyaut wieëa. Pötaanök omnant ompyaö yaë. Ën omën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieëa. Pötaanök pi utpetat yaë. Omën namp ke nentere nent pim lupmeri peö ëak wë pöt këmtak war yewas.”

Ka ök yarëauta songön nentepar wia

(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ “Oröp ëen, ‘Tenim Aköp,’ pël ye-neemak nem ngönte kat nawiin ëeim?

⁴⁷ Omën nem naë wais ngönte kat wiak nem këm ngön ngar öpna pipopön omën eptak ök ëen ar ëwat sënëen.

⁴⁸ Omën pipop pi omën ka weit ök rëaupë ököp. Omën pöp pi pim kaat ök rëepënëak wap waliit ilak pongön tëak wes mëen ngemaan yang menak taintaë wesa. Pël ëen kopi akunaöök i nga urak tööl noolaan ëa. Pöt omën pöp pi taintaë pan wesak ök rëa. Pötaanök kosang ëa.

⁴⁹ Ën omën nem ngönte kat wiak ngar naön ëëpna pipopön omën kaat mangkimangki ök rëa pöpëel ök ëëmaan. Omën pöp pi ka wapöt taë newasën ëa. Pötaanök kopi akunaöök i nga urak tööl olaan yangerak ngentiak utpet pan ëa.”

7

Yesuuk Rom nga omnaröa wotöököpë inëenëp ompyaö mowesa (Matiu 8:5-13)

¹ Yesu pi ngön pöt omnaröen ök më pet irak Kapaneam kak së oröa.

² Pörek Rom nga omnaröa wotöök nampë inëen namp yauman kaö pan yeem wel wiipënëak ëa. Wotöököp piin kent yaaup.

³ Pël ëen wotöököp pi Yesu pim yaauten kat wiak Yuta kaö narö pi koirak waisën pim inëen ruup ompyaö mowasëpënëak wes momëa.

⁴ Pël ëen pit Yesuu naë së oröak kosang wesak epël mëëa. “Omën pöp ompyaö yaaup. Pötaanök ni kaamök elmë.

⁵ Pi tiar Yuta omnarö lup sant elniak tiarim ngönën tupët ök rëaup.”

⁶ Pël maan Yesu pitring së kaata temanöm yesën nga wotöököp pim kar narö epël ök mapënëak wes mëen sa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte ni nem kaatak waisum?”

⁷ Ne nemtëen kön wiin pangk naën ëen nim ngësël waisumataan pomp yeë. Pötaanök ni om pirek wë këm pëentak aan nem inëen ruup ompyaö sëp.

⁸ Ne omën isauröa ikanöök inëen yaaup. Ën nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nampön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnaat. Pötaanök nim naë weëre

kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaat.”

⁹ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak kaip ti omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne ök niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoiren ë yeë.”

¹⁰ Pël maan nga wotöököpë karurö pit kaalak kaatak së itaangkën inëen ruup ompyaö sak wëa.

Yesuuk yokot namp weletakaan wal ë moulmëa

¹¹ Wë akun nentak Yesu pi ka nenta yapinte Nain pörekë yesën pim ruröaring omën kësang pan piiring sa.

¹² Pël ëen kak temanöm yesën öng kapir namp pim yokot kopëtap wëa pël ëëëaup wel wiin yang kel weerëpënëak omën pourö wak kakaan kan kourak koira.

¹³ Pël ëak Yesu pi öng pöpön itenak yaköm ëen epël mëëa. “Ing angan.”

¹⁴ Pël mëak naë së umkekët mor wëen wak sa pörö leng ëak tauaan epël mëëa. “Yokot epop, ni wal ëëmëak yeniak.”

¹⁵ Pël ök maan welap wal ëak ngön ëa. Pël ëen Yesuuk pim ëlëpring öpënëak mëëa.

¹⁶ Pël ëen omnarö pöten itenak kas ëen Anutuun yaya mëak epël mëëa. “Tektek ngön yaaö kaö namp peene tiarim tekarak jaarö.” Pël yemaan naröak epël mëëa. “Anutu pim omnarö kaamök elniipënëak yewais.”

¹⁷ Pël ëen Yesu pim ëa pöta ngönte Yutia yang pour pangk ëen yang naë wieëa pötë sa.

Sonök Yesuu ngësë ru naar wes mëa (Matiu 11:2-19)

¹⁸ Sonë ruurö pit Sonön Yesuu ëa pöta ngönte ök mëëa.

¹⁹ Pël maan Son pi ru naar ngön maan sëen Aköpön epël pëlpël mapënëak wes mëa. “Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?”

²⁰ Pël mëak wes mëen omën pöaar Yesuu naë së oröak epël mëëa. “Son i

yamëaup puuk niin epël pëel nianëak wes yanimë. ‘Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?’ ”

²¹ Akun pötak Yesu pi omën yau-man ke nentere nent yaauro ompyaö mowasöore omën urmeraröaring wëaurö urmerarö waö ë momëere omën it il tëaurö it nganga mowasö pël ëeim wëa.

²² Pël ëen omën pöaar së ök maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Arip së Sonön omnant arpim itaampöore kat wi yeë epotön ök man. It ngaapörö it nganga së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaauro kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaauro ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man.

²³ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëepnaap.”

²⁴ Pël maan omën Sonë wes mëa pöaar yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte epël mëëa. “Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won.

²⁵ Ma omën ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mëa pörö omnant kësangring omën omp aköröa ka ompyautë wë. Son pi ulpëen ke nalörö namëenëp.

²⁶ Ma ar omën ke tolëelëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël ëan. Ne ök niamaan. Pi tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngkaut il yemowas.

²⁷ Omën pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa.

‘Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen nimëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.’

²⁸ Ne ök niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël ëaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas.”

²⁹ Omën yaapöröere takis yewaurö pit makre ku mëak epël mëëa. “Mak, Anutu pi ompyaö yaaup.” Pöt Sonök wet rëak pit i momëa. Pötaanök pël mëëa.

³⁰ Ën Parisi ngönën omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Sonök i momëepnaaten kaaö yeem Anutu kan ompyaö pet yaalmë pö kasëng mena.

³¹ Pit pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar talöröa ökörö?”

³² Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem neneren epël yema.

‘Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.’

³³ Ar tapël yaauro. Son i yamëaup pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, ‘Pi urmerapring wë,’ pël aiman.

³⁴ Ën peene Omën Këep ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,’ pël aim.

³⁵ Pël ëaap Anutu pim ëwat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön.”

Öng utpet nampök Yesuu ingesiarë i köp nga kamp nent lë momëa

³⁶ Parisi ngönën omën nampök Yesu piiring kaömp nëmpënëak yas maan pim kaata kakaati së kaömp yenem wëa.

³⁷ Pël ëen kak pörök öng utpet namp Yesu Parisi omnampë kaatak kaömp yenem wë pöt kat wiak i köp nga kamp nent kep ompyautaring wak sa.

³⁸ Pël ëak Yesuu kasngaël së pim ingrak tauëë ing ëa. Pël ëen ing lelapöt pim ingesiarë ngentiin pim kepön ëptak kol mowesak ingesiar tot nak i köp nga kamp pöt lë momëa.

³⁹ Pël yaëen Parisi omën Yesuun yas mëëa pöp itenak kön epël wia. “Pi tektek ngön yaaö namp ëanëen öng

epopë songönten ewat ëan tapön. Öng epop saun öngöp.”

40 Pël kön yawiin Yesu pim kön pöt itenak epël mëëa. “Saimon, ne ngön nent ök niamaan kat wi.” Maan Saimonök epël mëëa. “Rë yanuulaup, ök a.”

41 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Omën naar piarpim sum kangit wiaapnaat. Namp 500 kina, namp 50 kina.

42 Piarip sum pöt kangiir mampënaat pangk naën ëa. Pël ëen mon pepap piarpim kangiir mampëna pöt sëp mowesa. Ni kön wiin omën pöaarëkaan talëpök mon pepapön lup sant elmëëpën?”

43 Pëel maan Saimonök epël mëëa. “Ne omën sum kangit selap sëp mowesa pöpön kön yawi.” Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni pangk yaan.”

44 Pël mëak kaip ti öngöpön itnee Saimonön epël mëëa. “Ni öng epopön itenaan ma? Ne nim kaatak waisën ni ingesiar iirömaan iit nenangkën. Pël ëen öng epop pim ing lelap tak nem ingesiar i neirak kepön ëptak kol yewas.

45 Ne waisën ni sant elnäak tot nenenën ëaup. Pël ëen öng epopök nem ingesiar tot yen.

46 Ni nem kepön ëptak iit wa nenenëmëen yaëën öng epopök ingesiarë i köp nga kampët wa yenemë.

47 Pötaanök öng epopë lup sant kësang yaalnë pöta songönte ök niamaan. Pim utpetat kësang pan pötë kangut kërë moolëaut. Namp pi nook pim saun kotta kangit kërë moolema pöt pim lup santeta kot tapël elnäëpnaat.”

48 Pël mëak Yesu pi öngöpön epël mëëa. “Nim saunatë kangut kërë niolëaut.”

49 Pël yemaan omën piiring kaömp neim wëaurö pit kön epël wesa. “Saunatë kangut yakërë epop pi omën ke tolëëlöp?”

50 Pël ëen Yesuuk öngöpön epël mëëa. “Nimtë neen kön wi kosang yewesautak utpetetakaan yaniö. Pötaanök ya kë sak së öm.”

8

Öng narö Yesuu ënëm sa

1 Akun kot nent won sëen rangkël Yesu pi ka kotre kaö poutë ngön ompyaut ök mëak Anutuuk wa ngaöök nimëëpna pöta ngönte ök maö yesën pim ru 12 pöröeta piiring sa.

2 Pël yaëën öng narö Yesuu nganëër urmerarö pitëkaan waö ë mëere yauman ompyaö mowasö ëa pörö pitta Yesuring sa. Namp Maria Matala kakaanëp urmerarö 7 ëak waö ë momëa pöp.

3 Namp Soana ngarangk namp Susa Erotë kaatak wëaup pim öngöp. Ën namp Susana piporöere öng munt narö pit Yesuring yesem Yesure ruurö sumre omnant kaamök elmë sa.

Omnant öpöt yaakyoolëauta ngönte (Matiu 13:1-9; Maak 4:1-9)

4 Ka poutëaan omën selap pan së wa top ëen Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa.

5 “Omën nampök pim yaak omnant öpöt olëa. Pël ëen nant kamtaöök ngentiin omnarök kan së waisö yeem ing mësak pötöp rep olaan intörök wa na.

6 Ën nant këlöökë ngaarëk ngentia. Pël ëaut orök yang kolapët won ëen umön rëa.

7 Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt orök ngep ëen sësë ëa.

8 Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak kë kësang pan, kengk nemorëet 100, nemorëet 100 pël uta.” Yesu pi pël mëak ngön ëak epël mëëa. “Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pim watepang mëëauta songönte

(Matiu 13:10-17; Maak 4:10-12)

9 Pël maan ruurök Yesu pim watepang ngön pöta songönten pëel mëëa.

10 Pëel maan Yesuuk epël mëëa. “Anutu pimtök wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënkëer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang

ngön ök yak. Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut këre olapan itöök itaampënaatak këëten yok pangk itnaampan ma katëëpök kat wiipnaatak songönten këëkë kön nawiipan.”

Omnant öpötëën watepang ngön ëa pöta songönte

(Matiu 13:18-23; Maak 4:13-20)

11 “Watepang ngön niak pöta këët epët. Anutu pim ngöntak omnant öpöt yoolak pötë ök yaë.

12 Omnant öpöt kamtaöök ngentia pötë ökorö, omën narö ngönën kat wiak Anutuun kön wi kosang wasën utpetetakaan moöpanëak Setenök pitëm lupötëaan wa yemoola.

13 Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökorö, omën narö ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat. Pitëm lupötë misën il natëën. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen morököt oröön wil këlok ëëpnaat.

14 Ën öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökorö, omën narö ngönën kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen ngönën këët mos ëëpnaat.

15 Ën öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökorö pit ngönën kat wiak lupöt ompyaö wesak wak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut koirëpnaarö.”

Esuwes mangiak ëlëëp yawiauta ngönte

(Maak 4:21-25)

16 “Omnarö esuwes mangiak kapita öngpök mëere urta ikanöök wi pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

17 Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat.

18 Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Omën namp Anutuuk ngön ompyaö lup nant mangkën ompyaö wesak öpna pöp muntat kësang wesak

mampnaat. Ën namp naön wë wak wë wes öpna pöt wa ëp ëëpnaat.”

Yesure ëlre nang pitëm ngönte

(Matiu 12:46-50; Maak 3:31-35)

19 Akun nentak Yesuu ëlre nang pit Yesuun itaampëneak sa. Pël ëën omnarö kësang pan peö ëën pit om pëlëer wëa.

20 Pël ëën omën nampök epël mëëa. “Nim ëlre nang niin itaampëneak wais tomök wë.”

21 Maan kangiir epël mëëa. “Omën Anutuu ngönöt kat wiak ënëm yaë piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

Yesuuk kent kaöaöön nga maan leng ëa

(Matiu 8:23-27; Maak 4:35-41)

22 Kët nentak Yesure pim ruurö pit wang naöök ilëak pitën epël mëëa. “Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa.” Pël mëak sa.

23 Yesem Yesu pi itkaan ëën ka ura. Pël ëën kent nempel möön i kaö maat wangaöök ilaan utpet ëak i kaöök ilapëneak ëa.

24 Pël ëën pit Yesuu naë së it moilak epël mëëa. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeë.” Pël maan pi wal ëak kentööre kaö maatön nga maan kentö leng ëën kaö maat wiap sa.

25 Pël ëën pitën epël mëëa. “Ar oröpmorëen neen kön wi kosang newasën yeë?” Pël maan pit yaan sak kas ëak neneren epël mëëa. “Omën epop tal namp apen? Puuk kentre kaö ma pöteparën nga maan pim ngönte ngar yeöp.”

Yesuuk omën kaökaö yaaö nampökaan urmerarö waö ë mëa

(Matiu 8:28-34; Maak 5:1-20)

26 I kaö olëak së Kalili ëngk komuntakël Kekesa yangerak së oröa.

27 Pël ëak pörek wangaö leng ë ulmëak wëen ka pöökaan omën namp pitëm naë sa. Omën pöp pim lupmeri urmerarö wëen akun wali yool wakaimaup. Akun wali urmer pörö omën pöpök taintaë wakaima. Pël ëaan omnaröak kët poutë ngarangk këëkë elmëeimeë wii weitring wii motëeima. Pël ëaap omën pöp pi wii

pötta wil moolaima. Pël äak urmer pöröak omnamp mësak omën wonrekë seima. Pi kakaati ka naurönöp, omën yangaöök pëen wëaup.

²⁸ Omën pöpök Yesuun itenak merëk mëak pim ingesiarë së ngen-tiak epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarëk panëepë Ruup. Ni ne tol elnëëm? Ne këlangön nangkanëak kimang yeniak.”

²⁹ Pöt Yesuuk urmeraröen ngön ök maan orööpënëak yeem urmeraröak ngön pil mëëa.

³⁰ Pël ëën Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap.” Pöt urmer selap piik ilëak wakaima pötaanök.

³¹ Pël ëën urmer pöröak Yesuun ngön äak epël kimang mëëa. “Ni ten es parëaöökël waö ë nimëëngan.”

³² Yang pörök tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. Pël ëën urmerarö pit es pariaöökël sëpanëak kas ëën Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten om wes nimëën polöröa öngpök ilenaan sën.” Pël maan Yesuuk kuure mak mëëa.

³³ Pël ëën urmerarö pit omën pöpökaan oröak së polöröak ilëa. Pël ëën polörö pöömpö së parëaöök oröak së i kaöök ilëak i nak wel wia.

³⁴ Pël ëën pol ngarangkörö pit itenak kas së ngön pöt ök maan kaare yang pörökë omën wëaurö pangk ë pet ira.

³⁵ Pël ëën omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë së itaangkën omën urmerarö piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan pit itenak kas ëa.

³⁶ Pël ëën omën pöten itena pöröak Yesuu omën urmerarö lupmeri wakaimaup ompyaö mowesa pöta ngönte omnaröen ök mëëa.

³⁷ Pël ëën Kekesa yang pörökë omën pörö pim ëa pöten kas ëën Yesu pi pitëm yanger sëp wesak sëpënëak maan kaalak wangaöök ilëa.

³⁸ Pël yaëën omën urmerarö piikaan waö ë momëa pöpök Yesuring sëpënëak ke urak kimang mëëa. Pël ëën Yesuuk kaalak wes mëak epël

mëëa.

³⁹ “Nim kak së omnaröen Anutuu nim naë retëng kaö elniak sant yani-was pipta ngönte ök mam.” Pël maan omën pöp pim kak së omën pörök wëauröen Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maima.

Yesuuk öng namp ompyaö mowesak Sairasë koontup weletekaan wal ë moulmëa

(Matiu 9:18-26; Maak 5:21-43)

⁴⁰ Omnarö pit Yesu kaalak sëpënëak yaëën kor wëën së oröön omën pourö wa top äak ërëpsawi elmëa.

⁴¹ Pël ëën ngönën tupta ngarangk namp Sairas pi Yesuu naë së pim ingrak tok oriak kosang wesak kimang epël mëëa. “Ni nem kaatak wais,” pël mëëa.

⁴² Omën pöp pim koont kopëtap krismaki 12 äak saup wëa pöp yauman kaö pan wel wiipënëak yeëa.

Yesu piiring yesën öngre omp kësang pan pi il mowaria.

⁴³ Pël ëën pitëm tekarak öng namp öng yauman ëeim wëën krismaki 12 äak saup wëa. Pël yaëën rotaaröakta kaamök elmëën pangk naën ëa.

⁴⁴ Öng pöp Yesuu kasngaë së pim mores ulpëënëpök mësël elmëën tapëtakëer won sa.

⁴⁵ Pël yaëën Yesu kat men äak pëel mëëa. “Talëpök mësël yaalnë?” Pël maan pit wonwon yemaan Pitaak epël mëëa. “Kaöap, omnarö tetang menak wëep naröak mësël yaalniip oröpmorëën yaan?”

⁴⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Won, omën nampök mësël elnëën nem weëre kosang nant piik yesën kat men yeë.”

⁴⁷ Pël maan öngpöp pi itaangkën pim songönte tekeri yewasën reireë urak Yesuu naë së pim ingrak tok oriak omnaröa itöök pim yaumanta songöntere mësël ëlmëak teëntom ompyaö sa pöta ngönte war wesak ök mëëa.

⁴⁸ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.”

49 Pi pël yamëem taprek om wëen omën namp ngarangkëpë kaatakaan së ngarangkëpön epël mëëa. “Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanu-ulaup koirak waisngan.”

50 Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak kangiir ngarangkëpön epël mëëa. “Ni kon selap ëenganëp om kön wi kosang newas. Pël ëën nim koontup ompyaö sëpnaan.”

51 Pël mëak kaatak së oröak omën muntaröen kakaati sëpanëak nga mëak Pitaare Sonre Semsre koontupë ëlre pepaar pitëmënt piiring koon-
tupë wieëaurekë sa.

52 Pël ëak öngre ompörö koontupëen ingre ya ilak kësang yaan Yesuuk epël mëëa. “Ar ing angan. Koontup pi wel nawiin om ka ura.”

53 Pël maan pit wel yaap wiaup pël kön wiak söm ëa.

54 Pël yaëen Yesu pi koontupë moresi wak epël mëëa. “Koontup aë, ni wal ë.”

55 Maan pim könöp kaalak së ilaan tapëtakëer teëntom wal ëa. Pël ëën kaömp mampënëak ök mëëa.

56 Pël ëën ëlre pepaar pöten itenak yaan panë sa. Pël yaëen Yesuuk omën oröa pöta ngönte omnaröen mepanëak nga mëëa.

9

Yesuuk pim ru 12 pöröen ya ngön mëëa

(Matiu 10:5-15; Maak 6:7-13)

1 Yesu pim ru 12 pöröen yas maan sëen urmerarö waö ë momëere yauman yaaurö ompyaö mowasö pël ëëpënëak weëre kosang mena.

2 Pël ëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pël maöre yaumanörö ompyaö mowasö pël ëëpënëak pit wes momëa.

3 Wes momëëpënëak yeem epël ngan rë mena. “Ar kan kourakë omnant wak sënganok. Sungkөрere kërre kaömpre monere pötring ulpëen naar wak sënganok.

4 Kak nerek së oröak ka ilanë piptak pëen wë olëak sën.

5 Nerek së oröön pit ka naningkën ëën pöt ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë ka pöök moolan.”

6 Pël maan sa. Pël ëak ka poutë yesem ngönën ök maö yauman omnarö ompyaö mowasö pël ë sa.

Erot pi Yesuu ngönte kat wia
(Matiu 14:1-2; Maak 6:14-29)

7 Omën omp ak Erot pi Yesuu omnant yaaö pötön kat wiak ëngk ma e wesa. Pöt omën naröak Yesuun Sonök weletakaan wal ëak wë yaë pël mëëa pötaanök.

8 Ën naröak tapël, “Eliak oröak yaë koröp,” yemaan naröak, “Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëak yaë koröp,” pël mëëa.

9 Pël yemaan Erot pi epël mëëa. “Son pöp nook maan ngernger ilauppe. Talëpök yaauten ne kat yawi?” Pël mëak Yesuun itaampënëak kent elmëa.

Yesuuk omp 5000 ëak kaömp mena
(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Son 6:1-13)

10 Yesu ngön yaaö pim wes mëa pörö pit ya nga im olëak kaalak sa. Pël ëak pitëm ya mëmpööre omnant ë ima pötön ök mëëa. Pël ëën pit koirak kak pörek sëp wesak ka nenta yapinte Pesaita pörek së pitëmënt öpënëak sa.

11 Pël ëën omnarö pöten kat wiak kaalak pim ënëm së oröön Yesu pitën itenak ngöntre kar elmëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök mëak yaumanringörö ompyaö mowesa.

12 Pël ëeim wëen wiap kanök këtëp yeilaan ru 12 pörö pim naë së epël mëëa. “Tiar omën wonrek wë. Pötaanök ni omnaröen maan repak yang eprek ka wieëautë së kaare kaömp koirëp.”

13 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Arök kaömp meneë.” Maan pit epël mëëa. “Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia. Ma ten kak së omën selap eporöa kaömp nant sum ëënëak yaan ma?”

14 Ompörö selap pan 5000. Pötaanök pël mëëa. Pël maan Yesuuk pitën epël ök mëëa. “Ar omnaröen ök maan pit kom ëak rongan 50 50 pël wel aisap.”

15 Pël maan ruurö pit pël elmëen omën pourö wel aisëa.

16 Pël ëen Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena.

17 Pël ëen omën pourö nak kep ëak kaut olaan ruurö wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

*Pitaak Yesuun Kristo mëëa
(Matiu 16:13-19; Maak 8:27-29)*

18 Akun nentak Yesu pi pimtë ruuröaring pëen wë kimang ya mëna. Pël ëak pitën epël mëak pëel mëëa. “Omnarö neen talëp aim?”

19 Pël maan pit kangiir epël mëëa. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël aim. Ën naröak pöt, ‘Elia,’ pël yaan naröak, ‘Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëa,’ pël aim.”

20 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ën arimtok pöt talëp aim?” Pël maan Pitaak kangiir epël mëëa. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup.”

*Yesu pi pimtë wel wiak wal ëëpna
ngönte ök mëëa*

(Matiu 16:20-28; Maak 8:30-9:1)

21 Pël maan Yesuuk pitën Pitaë ngön mëëa pöt omnaröen ök mepanëak nga mëëa.

22 Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omën Këëp ne wë ënëmak këemre këlangön kësang kat wiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak akun nentepar nent kaalak wal ëëmaap.”

23 Pël mëak omën pouröen nent epël mëëa. “Namp pi nem ënëm el-nëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër kët poutë waalak nem ënëm ëëp.

24 Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.

25 Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëëpën? Pël naëpan.

26 Namp pi nemëntre nem ngönëntaan omnaröa ëöetak ëö ëëpna pöp ënëmak Omën Këëp ne nem Pepapre ngëëngk enselöröaring pitëm ëwaat nem rangk elaan nem kutöm ëwaöring oröak piin kaaö elmëëmaap.

27 Ne yaap niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin om wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yaaröön itaampun sa.”

*Yesu pi möönre koröp maim wa
(Matiu 17:1-13; Maak 9:2-13)*

28 Yesu pi ngön pöt mëak wë kët 8 ëak won sëen Pitaare Sonre Sem-sre pël ëak pit koirak Anutuun ök mapënëak rosir naöökë sa.

29 Pël ëak ök yemaan ë kosaö maim koröp oröön ulpëenëpta kölam panë tëen ëwa elmëa.

30 Pël ëen omën naar oröak piiring ngönngön ëa yapintepar Mosesre Elia.

31 Piarip kutöm ëwaöring oröak wë Yesu pi Anutuu yaö mëëa pöl Yerusalem kak së wel wiipna pöta ngönte piiring aim

32 wëen Pitaare karaar pit kakom pan yaëënak ke urak it nganga sak itaangkën Yesuu ëwaö wiaan omën pöaar piiring tauaan itena.

33 Pël ëen piarip Yesu wil moulmëak sëpënëak yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaanök ten ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak.”

34 Pël yemaan tapët pöt uröam nempel iri kaka elmëen pit kas ëa.

35 Pël ëen uröam pömpelë öngpökaan ngön epël oröa. “Epop nem Ruup, piin

yaö mēēaup. Pötaanök ar pim ngönte kat wiin.”

³⁶ Pël een pit ngön pöt kat wieë itaangkën Yesu pimënt tauaan itena. Pël äak pit omnant pitēm itaampööre kat wi äa pöt tapetakēer omnaröen ök nemaan om yak wesak wakaima.

Yesuuk yokot namp urmerap piik wēēn waö ē momēa
(*Matiu 17:14-21; Maak 9:14-29*)

³⁷ Elpam walēn rosiraöökaan nge-maan omēn kēsang pan Yesu kan kourak koirā.

³⁸ Pël äak omēn pöröa tekrakaan nampök epël mēēa. “Rē yanuulaup, ni nem yokotupön iteempēek yak kosang wesak kimang yeniak. Pi kopëtapök yaë pötaanök.

³⁹ Urmerapök pi taintaë wak wēēn këlēl aim wē. Pël äak pöpök pi kutpat ē moolaan ngentiak ing elre mor el äak wieë kepeep yangēsem wiaakē yaë. Pël een këlängön panē yemengkem wil nemoulmēēn yaēēn

⁴⁰ nim ruuröak waö ē momēepēnēak kosang wesak kimang maan pitök waö een pangk naēn äaut.”

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mēēa. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasēn yeem kön wiin akun tolēel arring wē arim könömöt weim öm? Nim yokotup nem naë wak wais.”

⁴² Maan yokotup wak yesēn urmer pöpök kutpat ē moolaan ngentiak ing elre mor el äak wiaan Yesuuk urmerapön ngön kosang mēak yokotup ompyaö mowesak pim pepap kaalak mena.

⁴³ Pël een omnarö Anutuu weëre kosang pöten itenak yaan sa.

Yesu pi kaalak pim wel wiipnaata ngönte ök mēēa
(*Matiu 17:22-23; Maak 9:30-32*)

Pit Yesuu äa pöten om kön wieim wēēn Yesuuk pim ruuröen yas mēak epël mēēa.

⁴⁴ “Ar ngön epël kēekē kat wieë. Omnaröak Omēn Kēep ne ngaaröa moresi neulēepna akunet temanöm yes.”

⁴⁵ Yesuuk pit ngön pöta songönten kön wiipanēak elēep mowesa. Pël een pit ngön pöt kat wiak engk ma e een pēel mapēnēak äak kas een sēp wesa.

Kaö sak wēauta ngönte
(*Matiu 18:1-5; Maak 9:33-37*)

⁴⁶ Ruurö pit, “Tiarim naēaan talēpök kaö sak wē,” pël mēak pitēmēt ngön nga ela.

⁴⁷ Pël yaēēn Yesu pi pitēm kön pöten itenak runga kot namp wak pim naë tau ulmēak

⁴⁸ pitēn epël mēēa. “Omēn namp nemēēn yak runga kot ke epëlēp ompyaö elmēēpna pipop ne el-nēēpnaat. Ne elnēēpna pipop nem wes nemēaup elmēēpnaat. Arim tekrakaan namp, ‘Ne irēak wē,’ pël apna pipop pi isak öpnaap.”

Omēn namp arim yaaut utpet newasēn ēēpna pipop arim karip
(*Maak 9:38-40*)

⁴⁹ Pël maan Sonök epël mēēa. “Kaöap, ten itaangkën omēn namp nim yapintak urmerarö waö ē yamēēn itenaut. Pël äaupök omēn pöp tiarim enēm naēn yaë. Pël een tenök pël ēēpanēak kan mowariaut.”

⁵⁰ Pël maan Yesuuk piin epël mēēa. “Ar kan mowariingan. Omēn namp arim yaat komun naurön ēēpna pipop arim karip.”

Sameria omnaröak Yesu ka nemangkën äa

⁵¹ Yesu pi Anutuuk pi koirak kutömweri sēpna pöt temanöm yesēn kosang weseēak Yerusalem kakē sēpēnēak mēēa.

⁵² Pël äak omēn narö wes mēēn wet rēak sē Sameria yangerak ka naöök sē oröak Yesuun kaare omnant kopëta wasēpēnēak mēēa.

⁵³ Pël maan omēn pörö pit Yesu Yerusalem kakē sēpnaat ewat wē yak pi sant nemowasēn äa.

⁵⁴ Pël een Yesuu ruaar Sonre Sems piarip pöten itenak epël mēēa. “Aköp, tenip maan kutömweriaan esuwes irē pit kotöpēn ma?”

⁵⁵ Maan kaip ti nga mēēa.

⁵⁶ Pël äak pit kak nerekē sa.

*Yesuu ənəm ēēpenaata ngönte
(Matiu 8:19-22)*

⁵⁷ Yesən kan kourak omən nampök epəl mēea. “Nim yasumēētē ne ənəm elniimaap.”

⁵⁸ Maan Yesuuk epəl mēea. “Kent tokörö pit pitēm ka yauraut wia. Ēn intörö pitta pitēm ka epöt wia. Pəl ēaap Omən Kēep nem ka uröma kaat won.”

⁵⁹ Pəl mēak Yesuuk omən nampön epəl mēea. “Ni nem ənəm ē.” Pəl maan kangiir epəl mēea. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rēak sē nem pepap yang kel weerum.”

⁶⁰ Maan Yesuuk epəl mēea. “Sēp was. Omən nem ngönte ngaarēk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitēm karurö yang kel weerēpnaat. Ēn ni pöt sē Anutuuk wa ngaöök nimēak wē pöta ngönte ök ma.”

⁶¹ Pəl maan omən munt nampök epəl mēea. “Aköp, ne nim ənəm elniimaaten kent yaē. Pəl ēaap ni kat wiin wet rēak kak sē nem karurö mor menak waisum.”

⁶² Maan Yesuuk epəl mēea. “Omən namp pi Anutuu yaatak wē wēwē ngaanten yaköm ēēpna pöpök Anutu pim wa ngaöök mēak wēaö pöta yaat yok pangk namēmpan.”

10

*Yesuuk omən 70 ēak ngönən yaatak
wes mēa*

¹ Ēnēmak Aköp pi omən munt 70 ēak kom ē ulmēak pim ənəm sēpnaal ka kotre kaö poutē naar kak nerekēen naar kak nerekēen pēlpəl ēak wet rēak wes mēen sa.

² Wes mēēpēnēak yeem epəl mēea. “Ya lupöök kaömp kē kēsang pan köp sak wē. Pəl ēaap ya omnaar kopēt. Pötaanök ar yesem pöt ya Pepapön kimang man. Pəl ēen puuk ya omən munt narö koirak wes mēen kēet wa rongan ēēpnaan.

³ Seē. Yesem epəl kön wieē. Pol sēpsēp ruurö kent toköröa öngpök wē pöl nook ar omnaröa öngpök wes nimēen sē önēen yeē.

⁴ Pötaanök monere kërre ing kërre pöt wak senganok. It wompwomp ēēnganēen kan kourak yesem omnarö koirak ngönaak manganok.

⁵ Ar ka nentak sē ilanē piptak wet rēak epəl man. ‘Anutuuk öngre omp ka eptakörö mayaap elniip.’

⁶ Pəl ēen ka pötak omən mayaap namp wēa pöt arim mayaap ök mēea pöt pim naē orööpnaat. Won ēen pöt arim mayaap pöt arimtē ngēsəl kaip tiak waisēpnaat.

⁷ Ya omnarö pit pitēm ya yamēngkauta kangiir omnant yok pangk yeö. Pötaanök ar ya omnarö arim ka önē pötak pēen wēen kaömpre iire pöt pit ningkēn pöt yok pangk nēn. Pəl ēak ar ka paspas ēēnganok.

⁸ Kak nerek sē oröön sant niwesak kaömp ningkēn pöt nēn.

⁹ Pəl ēak kak pörökē yauman omnarö ompyaö mowesak, ‘Anutuuk wa ngaöök nimēēpēnēak yaē,’ pəl man.

¹⁰ Ēn ar kak nerek sē oröön pit sant naalniin ēen pöt ar ka tomök sē taueē epəl man.

¹¹ ‘Ar kön wiak “Ten utpet yeē,” pəl wasēnēek yak arim ka epöökāan yangre ulöl tenim ingötē el menaut kaalak kërē arimtēen yanuulak. Pötaanök ar kēēkē kön wieē. Anutuuk wa ngaöök nimēēpnaaten kaaö yeē.’

¹² Ne niamaan kat wieē. Ngaanēer Sotom kakörö pit utpet ēeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotom kakaanörö pitēm utpetatē kangut mampnaat. Ēn ka ke pilötē pörö utpet pan ēen Sotom omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

*Yesuuk ka nantē omən lup kaip
natiin ēauröaan yaköm ngön mēea
(Matiu 11:20-24)*

¹³ “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retēng weēre kosangöt arim naē elnia pöl Tāiaare Saiton omnaröen elmēanēen pit ngaanēer pitēm lupöt kaip tiak ulpēenre poē koröp sinöt ēak ka kosöt kolak pitēm koröpöök wa mēan tapön.

14 Pötaanök wë enëmak akun kaöaöök Anutuuk Tajaare Saiton onnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt utpet pan eën pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.

15 Ën Kapaneam onnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët.”

16 Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Arim ngönöt kat wiipna piporö nem ngönte kat wiipnaat. Ar kasëng nimampna piporö ne kasëng nemampnaat. Ne kasëng nemampna piporö wes nemëaupta kasëng mampnaat.”

Ya omën 70 pörö kaalak waisa

17 Omën 70 pörö ya nga im olëak kaalak ërëpsawaring së oröak Yesuun epël mëëa. “Aköp, ten nim yapintak urmerarö waö elmëen tenim ngönöt kat yawi.”

18 Maan epël mëëa. “Ne itaangkën Seten pim weëre kosang won sëen pi kent tangaarötë yaë pöl kutömweriaan wais yengenti. Pötaanök ar peene urmerarö waö yaalmë.

19 Kat wieë. Ne yok weëre kosang ninaut. Pötaanök ar kamalre körngap pörö ing mësaan kööre toköp Seten pim weëre kosang pötak ar il naniwaspan ma këere nga nentak utpet naniwaspan.

20 Ar pöt, urmerarö arim ngönöt kat wia pötaan ërëpsawi ëengan. Won, ar Anutuuk arim yapinöt kutömweri wa yawi pötaanökëër ërëpsawi ëëë.”

Yesu pi ërëpsawi ëak pim Pepapön yaya mëëa

(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Akun pötak Ngëëngk Pulöök Yesu kaamök elmëen ërëpërëp kësang ëak Pepapön epël mëëa. “O Pep, ni kutömre yang poutë Pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ewatöröaan nim ngönönte ëlëp yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”

22 Pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Pepak omnant pout ne naut. Pötaanök onnarö ne Anutuuk Ruupë songönten köpël wë, Pepakëër

ëwat wë. Ën Pepenta tapël wia. Onnarö piin köpël wë, Ruupökëër ëwat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ëwat sëpnaat.”

23 Pël mëak Yesu pi kaip tiak ruurö pitëmtën epël mëëa. “Omën it ngölöpöt arim ityaangk epötön ërëpërëp ëëneët.

24 Ne ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre yang omp akörö kësang pit omën epötön itaampënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

Sameria omën nampök pim kööre toköp ngarangk elmëa

25 Omën ngön kosangöt ewat nampök Yesuun morök elmëëpënëak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?”

26 Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngön kosangöt pepeweri tolëël wiaan sangk kel yaaup?”

27 Pël maan omën pöpök epël mëëa. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupmerre könre weëre kosangre kön yawiaare pipot pout pimëen pëel elmëak nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem pël wiaap.”

28 Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Yok pangk yaan. Pël ëëmë pötak wëwë kosangta yaö sumëët.”

29 Pël maan omën pöp pi pimtën wak isëpënëak Yesuun epël mëëa. “Ën nem karip talëp?”

30 Maan Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa. “Yuta omën namp Yerusalem kakaan Yeriko kakë sëpënëak yesën këkain yaaö naröak kamtaöök koirak mën olëak pim ulpëenre omnant wak sëen wel wiipënak eim wieëa.

31 Pël eën kët pötak kiri ar yaaö namp kan tapöök së itaangkën wiaan keker elmëak sa.

32 Pël eën Liwai ngönën omën kiri ar yaaö kaata inëen namp kan tapöök së oröak itenak keker elmëak sa.

³³ Pël èen Sameria omèn namp Yuta omnaröa kööre toköröa naëaanëp pi kan tapöök sè oröak omèn pöpön itenak yaköm pan ëa.

³⁴ Pël èen naë sè mën ilautë kolapötre wain iit wa momëa. Pël ëak kör mokoëak wa pim pol tongkiipë rangk ulmëak mësak sè su ka nentak moulmëak ngarangk yeem ka ura.

³⁵ Pël ëak wangam kanök sèpënëak sum 2 kina pöt su ka pöta pepap menak epël mëëa. ‘Ni omèn epop ompyaö wesak ngarangk ëëm. Nim sum nant pimëen won wesan èen pöt nem kaalak waisumaatak kangit nimpaat.’ ”

³⁶ Yesuuk watepang ngön pöt më pet irak ngön kosangöt ewat pöpön epël mëëa. “Omèn naar namp pöröakaan talëpökëer omèn këkainöröak mëna pöpë karip yaë?”

³⁷ Pël maan omèn pöpök mëëa. “Mënaup sant mowesa pöp.” Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. Niinta sè tapël ëëm.”

Mataare Maria piarpim ngönte

³⁸ Yesure pim ruurö pit sè kak nerek oröön öng nampë yapinte Mata puuk Yesu pim kaatak koirak sè ulmëak sant mowesa.

³⁹ Pël èen Mataë nang namp wëa yapinte Maria pöpök Yesuu naë sè pim ingrak wel aisëak wë ngönëen yaan kat wia.

⁴⁰ Pël èen Mata pimënt kaömp kësang ar yeem pangk naën èen kön selap ëak Yesuu naë sè epël mëëa. “Aköp, nem nangap pi ne wil neulëak sëen nemënt kaömp ar yeë. Pöten ni kön wiin yok pangk yaë ma? Ni maan ne kaamök elnëep.”

⁴¹ Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. “Mata, Mata, ni kaömp kësang ar ëëmëëtaan kön selap ëak ya ngës yaën.

⁴² Pël ëaap ar omèn kopët nent èënë pöt pangk. Maria pi omèn kopët ompyaö tapët yaë. Pötaanök sèp waspanok mangan.”

11

Kimang yamëëauta ngönte (Matiu 6:9-15; 7:7-11)

¹ Akun nentak Yesu pi nal sè Anutuun ök maima. Pël ëak pet irën ruuröakaan nampök epël mëëa. “Aköp, Son pi pim ruuröen Anutuun ök mapënëak rë mouleima pöl nuuk ten nent rë nuul.”

² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ar Anutuun ök manëak pöt epël man: ‘Pep, nim yapinte ngëëngk wiaap. Ni wais wa ngaöök nimë.

³ Kët poutë tenim kaömpöt nimp.

⁴ Tenim saunatë kangut kërë nuula. Tenök omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

Moröktak nuulëenganok, ”

⁵ Pël mëak Yesuuk kaalak yal menak pim ruuröen epël mëëa. “Arim naëaan nampök rök ulöpöök sè pim karip ka uraan it moilak epël mapnaat. ‘Ngöntöp, ni kaömp nemesiar nemes ëak nan.

⁶ Nem kar namp kan im wais nem naë oröön kaömp mempaat won.’

⁷ Pël maan ka pepap pi wal ëak epël mapnaat. ‘Ni tol èen ka uraan it yeneilën? Kaat kan wariaan rungaaröeta ka uraap. Yok pangk kaömp naningkan sa.’ ”

⁸ Pël mëak Yesuuk yal menak epël mëëa. “Ka pepap tol ëëpën? Ne niamaan kat wieë. Pi ‘Nem ngöntöpök ya,’ pël wesak nemampan. Om pim ke urak mapna pötaan omnant pim mapna pöt mampnaat.

⁹ Pöta nokoliit niamaan. Kimang maim olëak omèn këët önëët. Ngaöl ëeim sè këët koirënëët. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat.

¹⁰ Anutuun kimang yamëëaurök omnant yeö. Ngaöl yaurö Anutuun naëaan këët yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi.

¹¹ Arim naëaan namp pim ruupök animauten maan kamal utpet namp wa mampën ma?

¹² Ma kokor ngeepön maan körngap namp wa mampën ma? Won.

13 Ar omèn utpetaröak arim run-gaarö omèn ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wëaup puuk il niwesak Ngëengki Pulöön piin kimang maan nimpnaat.”

Omèn naröak, “Pielsepul pöpök Yesu kaamök eën ya yamëngk,” pël mëëa (Matiu 12:22-30; Maak 3:20-27)

14 Yesuuk omèn urmerapök elmëen ngön naën wëaö namp waö ë momëen oröak sëen ngön yaap yaan onnarö itenak yaan sa.

15 Pël yaëen naröak epël mëëa. “Pi urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë,” pël mëëa.

16 Pël yaëen naröak Anutu piiring wë ma won pöten itaampënëak kutöm retëng nent eëpën mëak morök elmëa.

17 Pël yaëen pi pitëm lupötë itenak mëëa. “Yang nerakë onnarö pitëm naë nga oröön nga elak kom ëak wëen weëre kosangring naön eëpnaat. Ën ka naöök wëaurö pit tapël kom elmëen repak sëen ka kosaö wiaapnaat.

18 Pöta ök Setenë onnarö pit kom ëak pitëmënt nga elëpna pöt tol ëak pim yaat kosang sëpën? Ar neen, ‘Pielsepulök kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël yak. Arim ngön pöt yaap ëanëen nemorö waö ë mëan tapön.

19 ‘Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtok arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

20 Ne Anutu weëre kosangöök urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

21 Omèn nga namp, Seten, pim raëep wak tupre ka pimtak ngarangk ëak öpna pöt pim onnant muumöngki wiaapnaat.

22 Pël ëaap omèn nga munt namp weëre kosangringëp nook wais il mowesak raare inre tang pim kosang

wesak weëa pöt wa ep ëak pim onnant pout kom ëak omèn muntarö mempaat.

23 Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.”

Urmerap kaalak waisëpna pöta ngönte

(Matiu 12:43-45)

24 Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök mëëa. “Urmer namp omèn nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’

25 Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa.

26 Pël eën pi kaalak së urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëërö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël eën omèn pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa utpet pan sa. Pöta ök namp pim lupmeri ne won kos wiaapna pöt pi ënëmak utpet pan eëpnaat.”

Ërëpsawiarang wëauta ngönte

27 Yesu pi pël yemaan öng nampök onnaröa tekrakaan ngön ëak epël mëëa. “Niwilak kapa nina pöpön kön wiin ërëpsawi yaë.”

28 Maan Yesuuk epël mëëa. “Pipët yaap yaan. Nook pöt, Anutuu ngönte kat wiak wak wë piporöen kön wiin ërëpsawiarang yaë.”

Omèn naröak Yesu ya retëng nant mëmpënëak mëëa

(Matiu 12:38-42; Maak 8:12)

29 Omèn kësang pan pim naë së wa top yaëen pi pitën epël mëëa. “Omèn peene akun eptak wë eporö ar utpetarö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, ngaan Sona pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëët.

30 Sona pim naë omèn oröa pipët Niniwa kak wëauröaan Anutuuk pitën

retëng pipët pet elmëa. Pipta ököt Omën Këëp nem elnëëpna pipët akun eptak wë eporö arën retëng pet elni-maat.

³¹ Ënëmak Anutuu omën kom elni-ipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.

³² Ënëmak Anutuu omën kom elni-ipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak peene wë eporö arim utpetat tekeri wasëpnaat. Pöt Niniwa omnarö pit Sonaak ngönën ök maan kat wiak lup kaip tiaurö pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

*Tiarim lupötë ëwa wiaap
(Matiu 5:15; 6:22-23)*

³³ “Ar esuwes mangiak karök wiire kapita öngpök më pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

³⁴ It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. Ën arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat.

³⁵ Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapanëën ngarangk këëkë ëën.

³⁶ Pël ëën arim lupötë kout won, ëwaat pëën wiaan pötak esuwesi yaë pöl ëwa elniaan önëët.”

Yesuuk Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pitëm utpet yaaut war wesa

(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Yesu pi ngön pöt më pet irak wëën Parisi ngönën omën nampök kaömp nëmpënëak yas maan pim kaatak së ilëak wel aisëa.

³⁸ Pël ëën omën pöp itaangkën Yesu Yuta omnaröa yaaul kaömp akunetak i nairën ëa pöten kön wiin pangk naën ëa.

³⁹ Pël yaëën Yesuuk itenak epël ök mëëa. “Ar Parisi omnarö kelönre söwarre pöt kasngaëël pëën i yairem öngpök i nairën ëën kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre utpet yaaut peö ëak wë.

⁴⁰ Kaökaurö aë. Anutu omnantë koröpöt ket ëaup pi lupötta ket naën ëa ma? Ar pöt, arim koröp pëën kölam wasënëak kent yeëetak Anutu pöt, tiarim lupötta kölam sëpenëak kent yaë.

⁴¹ Ar arim lupötëaan kësangën yaat mëmpunë pötak arim lupötë kout won sëpnaat.

⁴² “O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këënre pöt wa top ëak more-siar wesak nokoliil nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil omën ompyaut ëëre Anutuun lup sant elmë pöt naën yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö.

⁴³ O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën tupötë kakaati së omnaröa itëkëël wel aisanëëten kent yaaurö. Pël ëak omnarö wa ronganöök koirak ërëpsawi ngön niapnaaten kent yaaurö.

⁴⁴ O yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö yangaöökë ongpök weera pöta ök. Pël ëaan omnarö utpet wia pöten köpëlëk roro sak waisak yaë.”

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt maan ngön kosangötë ngarangk nampök epël mëëa. “Rë yanuulaup, nim ngön pipët tenta yaniö.”

⁴⁶ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “O ngön kosangötë ngarangkörö, yakömpe. Arta arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngön kosang nant pit ngar öpënëak arim könöökään mangkën pit ngar öpënëak këlangön kat yawiin arimënt kaamök naën yeë.

⁴⁷ Yakömpe. Arim ëarök tektek ngön yaaurö mënaut. Pël ëën arök

pitèm yangaö wa ngolöp wesak ë yemorangi.

⁴⁸ Pël yeem arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pitök tektek ngön yaauro mëngkën wel wia. Ën arök yangaö ë yemorangi.

⁴⁹ Pötaanök Anutu ëwatëpök epël ëaut. ‘Ne tektek ngön yaauroere nem ngön yaaö omnarö pitèm naë wes meën narö këlangön kat mowiire narö mëmpö pël ëëpnaat.’

⁵⁰ Ar arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pötaanök omën ngaan tektek ngön yaauro mëmpö waiseima pöröa saunatë könömët akun eptak wë eporö ar önëët.

⁵¹ Ngaanëer arim ë nampök ngës rëak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia pi kiri ar yaaö kaata kakaati mënaut. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Mëneima pöta könöm pöt peene ar akun eptak wë eporöa naë pet irëpnaat.

⁵² O ngön kosangötë ngangkörö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën kat yawiauröa kanö il yemowariaurö. Arimëntta kan pöök nasën wë omnarö sëpanëak kan yemowariaurö.”

⁵³ Ngön pöt mëak yesën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö ngës rëak pim ököök ë yesem morök elmë sa.

⁵⁴ Pël yeem pim këmtakaan ngön nent kat wiin korar aan pöt pötak utöpënëak ngarangk këëkë pan ëa.

12

Kaarötön ngarangk ëëpenaata ngönte

(Matiu 10:26-27)

¹ Omën selap pan Yesuu naë wa top ëak teptep ëak naröa ingötë rangk naröaat mësäak wëa. Pël ëën Yesuuk pim ruuröen wet rëak epël mëëa. “Parisi omnarö pit kaar yaauro. Yis kaömp peret ket yaaö pöt korupaë kas möautë öngpök ëlëëp repak yes pöl pitèm kaar yaaö pöt repak yes. Pötaanök arim naë repak waispanëen ngarangk këëkë ëën.

² Omën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. Ën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat.

³ Pötaanök arim koutak ngön yak pipot omnarö pit ëwaatak kat wiipnaat. Ën arim kaata kakaati ngön laöök yak pipot ënëmak omnaröa tektrak wë kaö wesak orööpnaat.”

Omën kopët nampönökëer kas elmëëpa

(Matiu 10:28-31)

⁴ “Ngöntörö, ne niamaan. Ar koröpö pëen nimëmpnaaröen kas ëëngan. Pit pël ëak rangkël munt nant naalniipan.

⁵ Ën arim kas ëënë pöpön nook ök niamaan. Ar Anutu nimënak ënëmak kaalak es parëaöök wa nuulapna pöpönökëer kas ëën.

⁶ Omnarö tiar int sëpër mor nas pörö 2 toea pötak sum ëëpenaatak Anutu pi int kot ke pëlöröenta kat nokolön yaaup.

⁷ Ën omnarö ar pöt, arim kepön ëpötönta ëwat wëaup. Pötaanök ar kas ëëngan. Anutuuk kön wiin arök int koturöa sum pöt il mowasën arën kat nokolön yaaup.”

Yesuu yapinte apenaata ngönte

(Matiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp Omën Këëp nookta kangiir Anutuu enselöröa ëöetak, ‘Pi nemop,’ pël amaata.

⁹ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta Anutuu enselöröa ëöetak piin yak mowasömaap.

¹⁰ Namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk këre moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim sauneta kangit ent ë nemooolapan.

¹¹ Ën omnaröak ngönën ngarangköröere yang ngarangköröa naë mës nuwak së ngön yaatak niulëëpënëak yaëën

pöt ngön nokoliit tolël menet äak kön selap eënganok.

¹² Akun pötak ngön anë pöt Ngëengok Pulöök tekeri wes nimpnaat.”

Mon omën kaökaupë ngönte

¹³ Omnarö pitëm tekrakaan nampök Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, nem nanëp pi tenpim pepapë mor kolöt pimënt wak wë. Pötaan ni ök ma. Pël eën nent kom äak ne nampnaan.”

¹⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. “Talëpök ne arim ngön ë pet irööre omnant kom ë pël eëmëak yaö neea? Pël naëngan.”

¹⁵ Pël mëak yal menak pitën epël mëëa. “Ar ngarangk eën. Ar omnantëen kentre kaur eënganok. Omnarö pitëm omën kësang wa pipotök wëwëet koir nemangkën yaaut.”

¹⁶ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omp ak namp pim yaak kaömp kësang pan oröa.

¹⁷ Pël eën pi epël kön wia. ‘Ne kaömp kaat wonöp. Oröptak kaömp epot wa wiim?

¹⁸ Ne epël eëm. Kaömp kaat töölak kaö wes ök rëak nem kaömpre omnant pout wa wiimaan.

¹⁹ Pël äak epël kön wiimaat. Peene akun eptak nem kaömpre omnant kësang pan wia. Pötaanök akun wali wak wë në pël ëeimeë ërëpsawaring kë seim ömaat.’

²⁰ Pël maan Anutuuk epël mëëa. ‘Kaökaup, ni rööök eptakëër wel wiimëep. Talëpök kopëta wes wian pöt öpën?’” Pël mëak Yesuuk ngön kaut epël mëëa.

²¹ “Omën narö Anutuu naëaan ulöpre moup pöt pitëm lupötë won wiaan yangaakë omnant ulöpre moupring öpna pörö omën pöpë ök sëpnaat.”

Koröpöökë omnantëen kön selap naën eëpa

(Matiu 6:25-34)

²² Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Pötaanök ne niamaan. Ar arim wëwëetaan kön selap äak epël anganok. ‘Tiar kaömp tarëkaan öpen?’

Ën koröpöönta kön selap äak epël angan. ‘Oröpötök kör koëpen?’

²³ Kaömp pöt këet won, wëwëetakëër këet. Ën ulpëenre poë koröp pöt këet won, koröpöökëër këö.

²⁴ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömpöt ngëntööre wa peram wi pël naën yaauröak Anutuuk kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat.

²⁵ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap äak kot nent wali wasëpën sa ma? Won.

²⁶ Arök kot ke pëlöt naënöröak tol eënak omën muntatëen kön selap yeë?

²⁷ Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen waur naën yaë. Pël yaëetak ne niamaan. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël äaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën.

²⁸ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

²⁹ Pötaanök ar iire kaömp nënë pötön kön selap eëngan.

³⁰ Yangerak köpël omnarö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël äaap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pöten kön wia. Pötaanök omën pötëen kön selap eëngan.

³¹ Ar pöt, Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaataan weë ngentiin. Pël eën puuk omën pipotta koir nimpnaat.”

Kutömweri omën ompyaut wa top eëpenaata ngönte

(Matiu 6:19-21)

³² “Sëpsëp rongan kot epët ar kas eëngan. Pep pi ar wa ngaöök nimëëpënëak kön wiin pangk yaë.

³³ Arim omnant pout sum äak mon kangiir önë pöt wonörö meneë. Pël äak ar mon weë panëët wak wëen utpet nasëpanëët. Titi tëere kain wë

pël naëpanëët. Mon pöt arimëen kutömweri wiaapnaat pötaanök.

³⁴ Arim omën ompyaut wia pörekël könötta wiaapnaat.”

Lup itit öpenaata ngönte

³⁵ “Ar poë koröp mënt wes urak es rangiak kopëta weseë.

³⁶ Ar pël ëak inëen omën narö pitëm kaöap wa topöokaan wais kanwer körang elmëen të mowiipënëak kor wakaima pöta ök ëëë.

³⁷ Pël ëen inëen ruurö ka naurön wiaan wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. Ne yaap niamaan. Kaöap pi poë koröp mënt wes urak urötë wa moulmëak kaömp nëmpnaataan inëen elmëëpnaat.

³⁸ Ën pi röök lupöök ma ëlpam walëpënëak yaëen pit ka naurön wëen wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat.

³⁹ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë waisëpna akuneten ëwat wëanëen pi itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön.

⁴⁰ Omën Këep nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte

(Matiu 24:45-51)

⁴¹ Yesu pi ngön pöt maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni watepang ngön pipët tenimëntëen ma ten omën pouröaan yaan?”

⁴² Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök pim karurö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa.

⁴³ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat.

⁴⁴ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat.

⁴⁵ Ën inëen ru pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë inëen koont yokot muntarö tang mö

kaömpre i ngaat nak kön irikor ëeim wë

⁴⁶ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt pi yokot pöp möak utpet wesak omën ngön wa yoolëauröa näë moulmëëpnaat.

⁴⁷ “Inëen ru namp pim kaöapë këm ngönten ëwat wëak kangk naën kat koko öpna pöp kaöapök pës kaö panë mööpnaat.

⁴⁸ Ën ru namp kaöapë këm ngönten köpël wë omnant pës mööpna salöt ëëpna pöp kaöapök pës kaö namöön ëëpnaat. Pötaanök nem kaalak waisuma pötak ko ëak ön. Namp pi omnant kësang mampnaap këët kësang tapël koirën pangk ëëpnaat. Ën namp pi ya kaö tapël menaupök kosang ngentiak ya kaö mëmpna pöp kësang tapël koirën pangk ëëpnaat.”

*Yesu pi omnarö kom elniin kööre tok ëëpenëak irëaup
(Matiu 10:34-36)*

⁴⁹ “Ne esuwes marën ulölöt yokot pöta ök ar omnarö kom elniimëak yangerak waisaup. Pötaanök esuwes teëntom wëlëng kotöpnaaten kent yaë.

⁵⁰ Ne këlangön kat wiimëak ëautak pël naën wë. Pötaan ya ngësring wë pet irumaaten kent yaalnë.

⁵¹ Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne omnarö kom elniin kööre tok ëëneak waisaup.

⁵² Pötaanök peene ngës rëak ka nentak omën mor nas önëerö ar kom elniin naar namp ëak nal naar nal pël ëak neneraan kööre tok ëëneët.

⁵³ Epël ëëneët. Pepapök ruupön kööre tok yeëa. Ruupök pepapön kööre tok yeëa. Ëlëpök korömpëen kööre tok yeëa. Korömpök ëlëpëen tapël yeëa. Pël yaëen öng lëlamringaarta nampnampön kööre tok ëëpnaat.”

*Omën orööpnaatön ëwat sëpenaata ngönte
(Matiu 16:2-3; Maak 8:11-13)*

⁵⁴ Yesuuk pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Ar uröam yewariin itenak, ‘Kopi waisëpënëak yaë,’ pël yaan yok wais yaë.

⁵⁵ Ën yanget ompyaö ëak yesën itenak, ‘Kët mapnaan yaë,’ pël yaan yok kët më yaë.

⁵⁶ Kaar omnarö, ar mopöök uröamre kepilötön itenak ewat yaauröak tol ëen akun wë eptak Anutu pim yaauta songönten köpël yeë?”

Omën nimëen ngön apnaapring ngönte wotpil wasum

(Matiu 5:25-26)

⁵⁷ “Tol ëenak utpetre ompyaö pötepar kom naën yeë?”

⁵⁸ Ni ngön yaatak sumëak yeem pöt wet reäk niiring ngön wieëaupring ë kopëta wasum. Ni pël naën së niiring ngön wieëaupök ë pet yairaupë naë niulëen puuk ë pet irak polisöröa naë niulëen pitök wii kaatak niulëëpan.

⁵⁹ Ne niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pout pet ir olëakök oröömëëp.”

13

Omnarö lup kaip natiin ëëpena pöt kö sëpenaat

¹ Akun pötak omën naröak Yesuu naë së epël mëëa. “Kalili yangerakaan omën narö ngaan animaö iit Anutuu kiri ëëpënëak yaëen Pailatök maan pim ngaaröak mëngkën wel wia.”

² Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ar epël kön wiingan. ‘Pitëm saunat Kalili omën muntaröaat il yemowasën yak mëngkën wel wia,’ pël wasnganok.

³ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.

⁴ Ën ngaan Yerusalem kak Siloam ka waliimpel töölak omën 18 ëak ngep ëen wel wia pöröeta pitëm saunat Yerusalem omën muntaröaat il yemowasënak ëa wasngan.

⁵ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.”

Këra ulöp nautön yaauta watepang ngönte

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omën namp pim ya lupöök kem nement ngëntën wëa. Pël ëen ënëmak ulöpörö tööpënëak së itaangkën won wieëa.

⁷ Pël ëen inëen yaaupön epël ök mëëa. ‘Krismaki nentepar nent pötë öngpök këra epment töömëak wais itaangkën won yaë. Pi këpök yang kolapöt yen. Pötaanök ni ku ti ola,’ pël mëëa.

⁸ Pël maan inëen ruupök epël mëëa. ‘Pël ëenganëp om öp. Pël ëen krismaki kopët epëta öngpök nook songöntak yang inin ëak pol yaat köm lëëmaat.

⁹ Pël ëen krismaki ootak utöpna pöt yok pangk. Nautön ëëpna pöt ku timëët.’”

Yesuuk kë yesa akun ngëëngk nentak öng namp ompyaö wesa

¹⁰ Yesu pi kë yesa akun ngëëngk nentak ngönën tup nentak së omnaröen ngönën ök mëëa.

¹¹ Pël yaëen omnaröa tekarak öng namp urmerap piik wëen yauman sësë eim wëen krismaki 18 ëak won saup wëa. Öng pöp kasngelö pak ëak wë wotpil tau naön yaaup.

¹² Pël ëen Yesuuk öng pöpön ngön mëak epël mëëa. “Öng epop, nook nim yaumante wa yoolak.”

¹³ Pël mëak moresiar pim rangk mowiin tapëtakëer wotpil sak Anutuun yaya mëëa.

¹⁴ Pël yaëen ngönën tup pöta ngarangkëp Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö yemowasën itenak ya sangën ëen omnaröen epël mëëa. “Kët 6 pipot ya akunat. Pötaanök ar ompyaö niwasëpënëak pöt akun pipotë waisën. Ën akun ngëëngktak pipotëen waisngan.”

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Kaar omnarö ar, akun ngëëngkötë ar pol purmakaöre tongkiiröa kaatak së kan tē mowiak mësak sëen i na yaë. Ar kön wiin arim animaurö pël yaalmëem ya yamëngk pipët ompyaut pël yewas.

16 Pël äap öng epop pöt tiar Yuta omnaröa kar namp Apramë äapök Setenök krismaki 18 pötë öngpök wii motëak wakaima. Pötaanök nook akun ngëëngktak wil yemoulmëep pangk naën yaë ma?”

17 Pël maan pimëen kööre tok yaurö pit ëo sa. Ën omën ëlorö pöt pim ya ompyaö yamëngka pötëen ërëpërëp ëa.

*Këra lëlëpre yis pöteparë ngönte
(Matiu 13:31-33; Maak 4:30-32)*

18 Yesu pi yal menak epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëelte? Ne oröp nantë ök ëëm?”

19 Pipët këra lëlëp nampë ökö. Omën nampök lëlëp pöp pim yaak së ngëntën oröak kaö sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi.”

20 Pël mëak munt nent epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöten oröptak ök ëëm?”

21 Pöt yis pöta ökö. Öng nampök yis pöt korupaë kas möautring wa irikor ëen pötak ekek sëpnaat.”

*Kan koturakë ngönte
(Matiu 7:13-14, 21-23)*

22 Yesu pi Yerusalemë sëpënëak yesem ka kotre kaö poutë ngönën ök maö sa.

23 Pël yaëen omën nampök pëel mëak epël mëëa. “Aköp, Anutu pi omën kopët nampnamp utpetetakaan öpën sa ma?” Maan Yesuuk pitën epël mëëa.

24 “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sënëëtaan wëe panë ngentiin. Ne niamaan. Omën selap pan kan pörak ilapënëak wëe ngentiipnaatak pourö neilapan.

25 Ka pepap pi pim kaat kan wariak öpnaat. Pël ëën ar tomökël wë pomp ëak taueë körang elmëak epël manëët. ‘Aköp, tenimëen kan të niwi.’ Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö?’

26 Pël niaan ar epël manëët. ‘Ten niring kaömpre i ngawi naut. Ni tenim kak wais rë nuuleimënte.’

27 Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö? Utpet

omnarö, ar mop newiak kama seë, pël niapnaat.

28 Pël ëën ar itaangkën Apramre Aisakre Yakopre tektek ngön yaurö pit Anutuu naë wëen itaampunëët. Ën ar pöt kaaö yaurö. Pötaanök tomökël wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim önëët.

29 Pël ëën omën yang we naöökaan naöök, këtëp yengampiaulaanre yeilëaulaan pourö wais Anutuu naë wel aisëë kaömp neim öpnaat.

30 Kat wieë. Tiar yang omnaröa naëaan kot narö kutömweri së kaö sëpnaat. Ën kangiir kaö narö kot sëpnaat.”

*Yesuuk Yerusalem omnaröen
yaköm ngön mëëa
(Matiu 23:37-39)*

31 Akun taptak Parisi omën narö së Yesuun epël mëëa. “Yang omp ak Erot pi ni nimpënëak ya. Pötaanök ni eprek sëp wesak nal së.”

32 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ar kaalak së kent tok utpet pöpön epël man. ‘Yesuuk pimtën epël ya. Pi akun eptak omën urmerarö wëaurö waö ë momëak yauman omnarö ompyaö mowesak akun kot nent won sëen pet irëpnaap pël ya,’ pöt man.

33 Peeneere ëlpamök yesem munte-tak Yerusalem kak oröömaap. Pöt tol ëënak? Tektek ngön yaaö namp Yerusalem kak naaröön wiaan namëngkën ëëpnaat.”

34 Pël mëak pimtëen epël mëëa. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaurö mëmpööre ngönën omën arim ngësë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaurö. Kët ël eptë ne kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimauro.

35 Pötaanök ne sëp niwasën ngarangk won önëët. Ne yaap niaan kat wieë. Ar it nenengaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wes nimëen yewais epopön yaya mepa.’”

14

Yesuuk omën namp kë yesa akun ngëengnk nentak ompyaö mowesa

¹ Kë yesa akun ngëengnk nentak Yesu pi Parisi omën kaö nampë kaatak së kaömp yenën omnarö pit iteneëa.

² Pël yaëen omën koröpö pön mena namp pim naë wëa.

³ Pël ëen Yesuuk itenak ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnaröen epël mëak pëël mëëa. “Tiar yok pangk akun ngëengktak yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma won?”

⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëen omën pöp moröak ompyaö mowesak wes mëen sa.

⁵ Pël ëen pitën epël mëëa. “Arim naëaan namp akun ngëengktak pim rungaap ma pol namp yang öngöpöök ilëaan sëp wasëpen ma yok pangk akun ngëengnk taptak öpën?”

⁶ Pël maan pit kangiiir mapënaat ap wesak sëp wesa.

Omnarö irëak öpenaat

⁷ Yesuuk omën kaömp nëmpënëak së wëa narö itkëel wel aisapënëak yaëen itenak watepang ngön nent epël mëëa.

⁸ “Ni omën nampë këere imëntak yas niaan së pöt itkëel wel aisanganok. Pël ëëmë pöt omën yapinring namp ni il niwasëpna pöp waisën pöt

⁹ omën yas niaa pöpök epël niapnaat. ‘Ni itkëel ur epët omën epop man.’ Pël niaan ëö kaö sak kasngaëël së ömëët.

¹⁰ Ën nampök pim këere imën nentak yas niaan së pöt kasngaëël pan wel aisam. Pël ëen këere imën pepapök wais itenak epël niapnaat. ‘Ngöntöp, ni itkëel wais wel aisa.’ Pël niaan ni omën muntaröa ëöetak itkëel wëen niin kön wiin isëpnaat.

¹¹ Namp pi pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaat. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isëpnaat.”

Këere imën nëmpënëak yas mëëauta ngönte

¹² Pël mëak omën yas mëëa pöpön epël mëëa. “Ni këere imën numëak nim ngöntre kar, sasre nanre nim kak omën mon wieëa piporöen yas manganok. Ni pitën mamë pöt pitök kangiiir niin yas niak kangut nimpnaat.

¹³ Pötaanök pël ëënganëp. Ni këere imën ar ëak pöt omën omnant won, ingre mor il tëaare it il tëa piporöen yas mam.

¹⁴ Omën ke pilöröakëer kangut nanimpan. Pötaanök ni ërëpsawi ëëmëët. Om wiaan wë ënëmëak omën ompyaüröa weletakaan wal ëëpna akunetak Anutuuk nim kangut nimpnaat.”

Këere imën kaö ëauta watepang ngönte

(Matiu 22:1-10)

¹⁵ Yesu pi pël maan kaömp yenaürö pit kat wiak pitëm naëaan nampök epël mëëa. “Omën Anutuuk wa ngaöök mëaan piiring kaömp nëmpna pörö ërëpsawi ëëpnaarö.”

¹⁶ Pël maan Yesuuk ngönaak nent piin epël ök mëëa. “Omën nampök këere imën kaö nent nëmpënëak omën kësang pan yas mëëa.

¹⁷ Pël ëak nëmpëna akunet temanöm sëen pim inëen ruup wes mëen së yas mëëauröen epël mëëa. ‘Yok waisëë. Omnant pout yok wa kön ë pet iraut.’

¹⁸ Pël maan pit pourö omën pasutëel utak om öpënëak nampök epël mëëa. ‘Ne yang nent sum ëaut yak pötak wer yeneön sumaan yeë. Pötaanök nemop newaisngan sa.’

¹⁹ Pël yemaan nampökta tapël mëëa. ‘Ne pol purmakaö moresiar ya kaamök elnëëpënëak waut yak së ya ökre was ë pet ëëmaan yeë. Pötaanök nemop ne newaisngan sa.’

²⁰ Yemaan nampök epël mëëa. ‘Ne peene tapët öng waup. Pötaan newaisngan sa.’

²¹ Pël maan inëen ruup së pim kaöapön ök mëëa. Pël ëen kaöap pi kat wiak ya këlangön ëen inëenëpön epël mëak kaalak wes mëa. ‘Ni teënt së kaatë omën omnant won ingre mor

il tēaare it il tēa piporö pourö koirak nem kaatakē waisum.'

²² Pël maan inēen ruup pim mēea pöl äak sē kaōapön epël mēea. 'Kaōap, nim aan pöl äautep omnarö pangk naēn ur nant om wiaap.'

²³ Maan kaōapök kaalak epël mēea. 'Ni kan kaō poutē sē pël äak wilēngkē kaatē sē öngpök ilēak omēn pouröen kēkre tō mēak koirak wais ulmēen nem kaat peö eēp.'

²⁴ Ne niamaan kat wi. Omēn wet rēak nem yas mēea piporö nem kaōmp pöt nanēmpan pan.' "Yesu pi watepang ngön pipēt yamēem yas maan pim naē sēpnaaten kaaō yaaurö kutömweri piiring kaōmp nanēn eēpēn pël mēea.

*Yesuu enēm eēpenaata ngönte
(Matiu 10:37-38; 5:13; Maak 9:50)*

²⁵ Omēn kēsang pan Yesuring sa. Pël eēn pi kaip ti pitēn itneē epël mēea.

²⁶ "Omēn namp nem enēm eēpēnēak pim elre pep, öngre ru, sasre nan pimoröen kent äak neen kaaō elnēepna pipop ma pimtē koröpöökē wēwēeteta kasēng nemangkēn eēpna pipop nem ruup pël nasēpan.

²⁷ Pötaanök omēn namp pi, 'Ne Yesu pimēen wel wiima pöt pangk eēmaap,' pël wesak pim kēra yetapēr wak enēm naalnēen eēpna pipop nem ruup pël nasēpan.

²⁸ Arim naēaan namp pim ka kaō nent ök rapēn pël kön wiak pöt wet rēak monet ka pöt pangk eēpēn ma won pöten sangk kelēpnaat.

²⁹ Ēn pël naēnrek köntak wap we-sirak mormor ē yesem luptak sē pangk naēn eēn sēp mowasēn om wiaan pöt omnaröak itenak ökre was epël mapnaat.

³⁰ 'Omēn epop pi kaat ök rapēnēak ngēs rēaupök pet nairēn ēa.'

³¹ Ēn yang omp ak namp pi yang omp ak munt nampring nga elēpēnēak wet rēak pimētē nga omnaröa saarēet sangk kelēn pimtēet 10,000, ēn muntapēet 20,000. Pël eēn pimēt kön wiipnaat. Pi yok

pangk muntapring nga elēpēn ma won pöten kön wiipnaat.

³² Pël äak pi kön wiin pangk naēn eēn pöt pim kööre toköp kamaarek wēen omēn narö wes mēen sē ngön äak nga pöt wiap wasēpnaat.

³³ Pötaanök arim naēaan omēn namp pi pim omnant pout kasēng nemangkēnēpök nem ru nasēpan.

³⁴ "Tomun pöt omēn ompyaut. Pël äautak pim misēngö won sak wiaan tiar tol äak kaalak misēng wasēn pangk eēpēn? Pël naengan.

³⁵ Tomun ke pēltak ya lupöök olaöre purmakaō yaatring irikor ē pël naengan om moolapenaat. Katēēpringēpök ngön epēt kat wiip." Pöta ök tapël narö yaap Yesu pim enēm naēn eēpna pöt Anutuuk wa moolapnaat.

15

*Sēpsēp kö saupē watepang ngönte
(Matiu 18:12-14)*

¹ Akun nentak omēn takis yewaare utpet yaaō munt narö Yesuuk ngönēn ök yemaan kat wiipēnēak pim naē sa.

² Pël yaēen Parisi omnaröere ngön kosangötē ngarangkörö pit Yesuun yak kēepöt ngön mēak epël mēea. "Omēn epop omēn utpet yaaurö ngöntre kar elmēak kaōmp ngawi yen."

³ Pël yemaan Yesu pimēt kat wiak watepang ngön nent epël mēea.

⁴ "Ar nampē pol sēpsēpörö 100 äak wēauröak kopēt namp kö sēpnaat. Pël eēn sēpsēpöröa pepap pi 99 pörö we naöökēl kaōmp neim wēen pi we naöökēl kö sa pöpön ngaöl ē sē koirēpnaat.

⁵ Pël äak ya kē sak wa kuröpweri waalak

⁶ kak sē oröak karuröen ngön äak epël ök mapnaat. 'Nem sēpsēp epop kö sēen ngaöl ē sē koirak yewais. Pötaanök erēpsawi eēpa.'

⁷ Ne ök niamaan kat wieē. Pöta ök omēn wotpil 99 pörö lup kaip tiipēnēak kön nawiin yaaurö omēn kutömweri wēaurö pitēmēen erēpsawi kotkot yaē. Ēn utpet kopēt epop lup

kaip yati pötaan kutömweri wëaurö
ërëpsawi kaö yaë.”

Mon kö sauta watepang ngönte

8 “Öng namp pi mon 1 kina wak
wëen 10 toea nent kangk ngentiin pöt
pi kalaö rangiak kakaati katëp ilak
këëkë panë ap wesak koirëpnaat.

9 Pël ëäk pim karuröen epël map-
naat. ‘Nem 10 toea irikor ëen ap
weseim pöt peene yokoir. Pötaanök
ërëpsawi ëëpa.’

10 Ne ök niamaan kat iweë. Pöta
ök omën utpet kopëtap lup kaip tiin
Anutuu enselörö ërëpsawi yaë.”

*Yokot pim pepap sëp wesak
maimerekë saupë watepang ngönte*

11 Yesu pi pël mëäk munt nent epël
mëëa. “Omën namp pim yokot naar
wëa.

12 Wë yokot ënëmapök pepapön epël
mëëa. ‘Nim monere uröm tenpimëen
yaö ëan pöt kom ëäk nemëen ëaut
nan.’ Pël maan pepapök pim omnant
pout kom ëäk yokotaar mena.

13 Pël ëen akun kot nent wë yokot
ënëmap pi pimot wak yang wali
nerekël sa. Pörek së wë omnantëen
kentre kaur ëäk pim monat pout won
wes olëa.

14 Pël ëäk omnant pout won wesak
wëen ënëmak yang pörek këen kësang
nempel oröa. Pël ëen pi ngöntök panë
ëen

15 yang pörek omën nampë naë
së wëen omën pöpök pim polöröa
ngarangk moulmëen wakaima.

16 Pël ëäk polöröa kaömp karut
mangkën nak kep ëëpën wesak
itaangkën pötta nemangkën ëa.

17 Pël ëen pi kön tektek sak epël kön
wia. ‘Nem pepapë inëen ruurö kaömp
kësang pan neim wëen ne eprek wë
këenëen wel wiimëäk yeë.

18 Pötaanök nem pepapë ngësë
kaalak sumaat. Së oröak epël
memaat. “Pep, ne Anutüre niire ëäk
utpet elniaut.

19 Pötaanök peene pöt nim ru
panëëp pël neangan. Om nim inëen
ru newasën ömaat.”

20 Pël wesak wal ëäk pim pepapë
ngësël sa. Seim së kak temanöm yesën

pepap itenak ya utpet ëen naë së ka-
pariak tot na.

21 Pël ëen ruupök epël mëëa. ‘Pep,
ne Anutüre niire ëäk utpet elniaut.
Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël
neangan.’

22 Pël maan pepapök pim inëen ru-
uröen epël mëëa. ‘Ar teëntom nem
ulpëen wali ompyaup momëäk mor
ëngö wak wais moresi momëäk ing
körtepar wak wais ingesiarë momëäk
pël ëëë.

23 Pël ëäk purmakaö ru ompyaö
mësëpringëp möëë. Pël ëen ar ëäk
yenem ërëpsawi ëëpenaan.

24 Nem ruup wel wia wesaupök
kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak
orö yarë.’ Pël mëäk pit ërëpsawi ëa.

25 “Wëen yokot kaöap pi yaak
wakaim olëak kaalak wais kaat
temanöm yewasem kat wiin into
ngönre tanre pöt yeëa.

26 Pël ëen inëen ru nampön maan
sëen, “Tol ëenak ya?” pël mëäk pël
mëëa.

27 Pël maan puuk epël mëëa. ‘Nim
nangap kaalak waisa. Pi irikor ëäk
saupök kaalak wais oröa. Pötaanök
arpim pepapök maan purmakaö ru
ompyaö mësëpringëp möak ar ëäk
yen.’

28 Pël maan pi kölöp ëäk kakaati
sëpnaaten kaaö ëa. Pël ëen pepapök
wais wiap wesak ngön ök mëëa.

29 Pël ëen pi kangiir epël mëëa. ‘Kat
wi. Ne krismaki selap pan nim naë
pas ya mëneimeë nim ngön nent wa
noolaan ëaut. Pël ëen ni pol meme
ru namp nem karuröaring ërëpsawi
ëëmaan nenangkën ëaupök

30 nim ru pipmor pi öng pas-
pas yaauröaan nim omnant pout
won wes olëak kaalak waisën ni
pimëenökëër purmakaö ru ompyaö
mësëpringëp yamöön.’

31 Pël maan pepapök epël mëëa.
‘Yokot epop, ni kët ël epotë tepër
wëaup. Pötaanök nem omnant epot
pout nimot.

32 Ën nim nang epop wel wia we-
saupök kaalak waisa. Irikor ëaupök

kaalak orö yarë. Pötaanök tiar pimëen ërëpsawi ëen pangk yaë.' ”

16

Ngarangk utpetapë watepang ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen ngönaak nent epël ök mëëa. “Omën omp ak namp pim inëen ru omnant ngarangk yaaö namp wëa. Pël ëen wë akun nentak omnaröak omp aköpön epël mëëa. ‘Nim omnant ngarangk yaaup pi nimot köntak pentak yaë,’ pël mëëa.

² Pël maan kat wiak omnant ngarangk yaaupön yas mëak epël mëëa. ‘Ni tol yaëen omnarö nimëen yaan kat yawi? Pöta songönte iteempanan nem omnant nim ngarangk yaën pötë pepewer wak wais nan. Ke pilëpök nem omnant ngarangk naëngan.’

³ Pël maan inëen ru omnant ngarangk yaaup pim könöök epël wesa. ‘Nem kaöapök nem omnant ngarangk yaauteen nga neak wes nemëen tol ëem? Ne yang kelumaata weëre kosang won. Ën sumatön kimang memaatenta ëö yaë.

⁴ Peenök nem ëëmaaten kön yokoir. Pël ëëma pötak nem kaöapök wes nemëen pöt kaamök elmëëmaaröa naë sëen sant elnëëpnaat.’

⁵ Pël kön wiak omën pim kaöapë naë kangut wieëauröen ngön maan pöppöp waisa. Pël ëen wet reak waisaupön pëël mëëa. ‘Nem kaöapë kangut nim naë tolëël wia?’

⁶ Maan pi epël mëëa. ‘Kolap tram 100,’ pël mëëa. Pël maan ngarangkëpök pep nent menak epël mëëa. ‘Nim pep eptak 100 pöt kërëak 50 retëng ë.’

⁷ Pël mëak nampön pëël mëëa. ‘Nim naë nem kaöapë kangut tolëël wia?’ Pël maan puuk epël mëëa. ‘Rais kër 100,’ pël mëëa. Pël maan pep nent menak epël mëëa. ‘Ni eptak 100 pöt kërëak 80 retëng ë,’ pël mëëa.

⁸ Pël ëen kaöap pi ngarangk utpet pöpë ewat ëa pöten itenak piin ping wesak mëëa. Pöt tol ëënak? Omën yangerakë omnantön kentre kaur

yaurö pit pitëm omnant ngarangk ëëpënëak pitëm ewat pöt omën Anutuuk ëwaatak wë pöröa ewatöt il yewas.

⁹ “Pötaanök ne niamaan. Ar tapël monere uröm omën pasut omnarö menak ngötre kar reak önë pötak omën pas pöt pet irën Anutuuk yas niiaan wëwë kosangta kaatak së önëët.

¹⁰ Ën namp pi omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk ëëpnaat. Ën namp omën pasut ompyaö wesak ngarangk naën ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk naën ëëpnaat.

¹¹ Ar yangerakë monere uröm pasut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen talëpök omën këët arök ngarangk ëëneen nimpën?

¹² Ar omnaröaat yaam ninaut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen Anutuuk yaö niia pöt nangingkën ëëpnaat.

¹³ Inëen ru kopëtapök kaö naarë inëen naëpan. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngötre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuuk yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Yesuuk Parisi omnaröen pepanöm mëëa

(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)

¹⁴ Yesu pi ngön pöt maan Parisi omnarö pit monere urömen kent yaurö yak kat wiak ökre was mëëa.

¹⁵ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. “Arimtok arimtën omnaröa itöök ping wesak yaurö. Pël ëaap Anutuuk arim lupötë ityaangk. Omnaröak ompyaut pël yewas pipot Anutuuk itaangkën kömkëenring yaë.

¹⁶ “Moses pim ngön kosangötre tek-tek ngönöt im wais Son pim naë orök pet ira. Ën Sonë naëaan wais peene wë epëtak pöt Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pöta ngön ompyaut yaan

omën pourö kat wiak pötak ilapënëak weë yengenti.

17 Wë enëmak kutömre yang epraar won sèpënëak pöt yok pangk won sèpnaat. Ën ngön kosang pöt nent won nasëpan, pout om wiaapnaat.

18 “Omp namp pi pim öngöp wes mëak munt namp öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëaup öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat.”

Mon omnampre Lasaras piarpim ngönte

19 “Mon omën namp wakaima. Pël ëaup pi akun poutë ulpëen retëngretëng ëa ompyaut mëak wë kaömp ompyaut neim wakaima.

20 Pël ëen omën elek yaaö namp wëa yapinte Lasaras. Pöp koröp pouuk ëmpöl pep saup pi mon omnampë kaata kanra naë wëen

21 mon omën pöp kaömp yenën lupöt ngentiin wa nëmpënëak kön wieim wëaakë yeëa. Pël yaëen kentöröak wais pim ëmpölöt öngör neim yeëa.

22 Pël ëen wë elek yaaö omën pöp wel wiin enselöröak koirak së Apramë naë moulmëa. Pël ëen wë mon omën pöpta wel wiin yang kel weera.

23 Pël ëen pi es parëaöök së wë këlangön kaö kat yawiem ool itaangkën Apram maimerek wëen Lasaras pim naë wëa.

24 Pël ëen mon omën pöpök Apramön ngön ëak epël mëëa. ‘Pep, ni neen yaköm kön wiak Lasaras wes mëen wais pim mor wotö iitak wariak nem yangapöök wa nemëen kot nent ëp sëp. Ne esuwesi öngpök wë këlangön kaö kat yawi.’

25 Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Nem ruup, ni kön wi. Ni ngaan yangerak wë omën ompyaut ëeim wëen Lasaras pi pöt utpetat pëen eima. Pötaanök peene pöt pi kak eprek wais ya kë sak wëen ni kangiir këlangön kat yawiin.

26 Pël ëaap Anutuuk tiarim tekarak parë naö wiau wia. Pötaanök eprekaanörö pipël yeiraan pirekaanörö epël yaapren pël naëngan.’

27 Pël maan mon omnampök epël mëëa. ‘Pep, ne kosang wesak ök yeniak. Ni Lasaras wes mëen nemoröa naë sëp.

28 Nem nangarö mor nas wë. Pötaanök Lasaras pi së pitta eprek wais këlangön kat wiipanëen nga map.’

29 Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Won. Pit Mosesre tektek ngön yauröa ngön pitëm naë wia pipot kat wiip.’

30 Maan mon omnampök epël mëëa. ‘Apram nem pepap, pöt pangk naëpan. Omën wel wiaö nampök weletakaan wal ëak së ngön ök mapna pöt pit kat wiak lup kaip tiipnaat.’

31 Pël maan Apramök kaalak epël ök mëëa. ‘Pit Mosesre tektek ngön yauröa ngönöt wa olapna pöt weletakaanëpök wal ëak së mapna pöteta wa olapnaat.’ ”

17

Utpetatök kön wi kosang yewesaut utpet yewas

(*Matiu 18:6-7, 21-22; Maak 9:42*)

1 Yesuuk pim ruuröen ngön nent epël ök mëëa. “Morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël ëaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? Yaköm.

2 Omën ke pilëpök runga kotup morök elmëen saun koirpanëen ar kël kaöaö wii ngan ëak omën pöpë mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt ompyaö.

3 Ar ngarangk këëkë ëen. Arim kar namp saun yokoirën pöt nga man. Pël ëen pi lup kaip tiin pöt saun pöta kangit ent ë moolan.

4 Pël ëen arim kar namp pi kët kopët nenta öngpök akun 7 ëak utpet elniak akun 7 tapël arim naë wais, ‘Ne lup kaip yati,’ pël niaan pöt ar pim saun pötë kangut ent ë moolan.”

Kön wi kosang yewesauta ngönte

⁵ Yesuu ngön yaaö omnarö pit Yesuun epël mäak kimang mëäa. “Ni tenim kön wi kosang yewesaut kaö wes nin.”

⁶ Pël maan Yesuuk epël mëäa. “Ar kön wi kosang yewesa kot panë nent wieëan talte këra kaö epmentën, ‘Ni kaam tiak i kaökë öngpök së orö,’ pël maan yok pangk kat wiak pël ëëpën.”

Inëen yaauta ngönte

⁷ “Arim tekraakan nampë inëen ruupök ya lupöök së yang mëmpën ma polörö ngarangk ëëpën pël ëeim olëak yewaisën yok pangk epël mam ma? ‘Ni kakaati wais kaömp numëen,’ pël mam ma?”

⁸ Pël naëpan. Pi epël mapnaat. ‘Ni nem kaömpöt ar elnëëm. Pël ëak poë koröpö mënt wes urak kaömpre iit wak waisën numaan. Pël ëen ënëmak nimtëët ar ëak numëen.’

⁹ Pi inëen ruup pim ngan rë menaul ëa pötaan yowe mapën ma? Yok pangk pël naëpan.

¹⁰ Pötaanök arim naë tapël ëëpnaat. Anutuu ya ngön niaut ë pet irak pöt epël an. “Ten inëen ru katkoko yaaurö. Ya ngön niaut pëen yaaurö, pël an.”

Yesuuk omën kësë ëa moresiar pörö ompyaö mowesa

¹¹ Yesu Yerusalem kakë sëpënëak Kalili yanger nal, Sameria yanger nal pël ëaan teköök sa.

¹² Pël ëak së kak nerek oröön omën kësë ëa narö moresiar pörö pit kamtaöök së koirak pëlëer tauëë

¹³ ngön ëak epël mëäa. “Yesu, Kaöap, ni tenën yaköm kön wi.”

¹⁴ Pël maan pi pitën epël mëäa. “Ar së kiri ar yaauröen arim koröpöt pet elmëen pit ar ompyaö san pël apnaat.” Pël maan yesem koröpöt ompyaö sa.

¹⁵ Pël ëen pitëkaan kopët namp pi pim koröpöön itaangkën ompyaö sa. Pël ëen kaalak së ngön ë olëak Anutuun yaya mëäa.

¹⁶ Pël ëak Yesuu ingesiarë së tok oriak ë koset yangaak wesirak wë

yowe mëäa. Omën pöp Sameria yangerakaanëp.

¹⁷ Pël ëen Yesuuk epël mëäa. “Omën moresiar ompyaö sauröep 9 pörö tarëk wë?”

¹⁸ Pit kaip tiak së Anutuun yoöre ërëp mapnaaten kön nawiin. Katkoko ëak sëen Sameria yangerakaan omën maim epop pimënt waisa.”

¹⁹ Pël mäak omën pöpön epël mëäa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek wal ëak së.”

Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaata ngönte

(Matü 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisi ngönën omnaröak Yesuun, “Anutu taan wa ngaöök nimëëpën?” pël mäak pël mëäa. Maan Yesuuk kangiir epël mëäa. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yoolök pël yaalniin itnaangkan.

²¹ Kat wieë. Anutu pi peene arim tekarak wë wa ngaöök yanimë. Pël yaëen naröak, ‘Anutuu wa ngaöök yanimë pöt e yaarö,’ pël yaan naröak, ‘O ëngk yaarö,’ pël naëpan.”

²² Pël mäak ruuröen epël mëäa. “Wë ënëm akun nent temanöm sëen ar këlëre ngön epël anëët. ‘Omën Këëp yaaröön ten itaampun,’ pël anëëtak yok pangk itnaangkan.

²³ Pël yaëen akun pötak naröak, ‘Eprek yaaröök iteneë,’ pël yeniaan naröak, ‘Ëngkrek yaaröök iteneë,’ pël yeniaan kat wiak pitëm ënëm ëënganok.

²⁴ Kent tangarët kopëter tar elmëen yang poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këëp nem waisuma akunetak pël ëëm sa.

²⁵ Pötaanök omën peene wë eporö kasëng nangkën këëmre këlangön kësang kat wiimaat.

²⁶ Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këëp nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

²⁷ Pit iire kaömp në, öngre omp ë, pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök yeilaan i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa.

28 Lot pim naëëta tapël äaut. Omnarö iire kaömp në, omnant sumre kap ë, ëmre ya ë, ka ök raö, pël ëeim Anutu kasëng menak wëa.

29 Pël ëën Lot pi Sotom kak sëp wesak yesën akun tapëtak kutömweriaan esutre kël es ngaat kopiitë yepel pël ëën omën pourö won sa.

30 Pöta ök omnarö tapël eim wëën Omën Këëp nem tekeri suma akunetaktapël ëëpën sa.

31 “Akun pötak omën ka tomök öpnaapök kakaati së pim omnant öpan. Ën yaak öpnaapta tapël kaalak kakë sëpan.

32 Ar Lot pim öngöp Anutuu ngön wa olëak wel wia pöten kön wieë.

33 Omën namp pi pim wëwëet keimön ëëpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp pim wëwëet këëpöt wasën pöt orö morëëpnaat.

34 Ne niamaan kat wieë. Akun pötak omën naar rö kan ur kopëtetak ka uraan namp yeweem namp sëp wasumaat.

35 Öng naarta kaömp koröp yokoëem wëën namp yeweem namp sëp wasumaat.

36 Ën omp naar ya lupöök wëën namp yeweem namp sëp wasumaat.”

37 Pël maan ruurök epël mëak pëël mëëa. “Tarëk pël ëëpën?” Maan Yesuuk omën piin kön wi kosang newasën yaauröa këlangön kat wiipnaataan kön wiak watepang ngön nent epël mëëa. “Omnantë söp kampaöök wer moön tuparö wa top yaë.”

18

Öngöp ngön ë pet yiraupön kimang mëëauta ngönte

1 Yesuuk pim ruuröen kaaö köpël kimang maim öpënëak watepang ngön nent epël mëëa.

2 “Kak nerek ngön ë pet yaira namp wëa. Omën pöp pi Anutüre omën pouröen kas naën yaaup.

3 Kak taprek öng kapir namp wëaup pi kët poutë omën pöpë naë së, ‘Nemëën kööre toköpëën ngön yaatak kaamök elnëem,’ pël më yeëa.

4 Pël ëeimën omën pöp pim lupmeri epël kön wia. ‘Ne Anutüre omën pouröen kas naën yaauppe.

5 Öng kapir epop ke urak neaim. Pötaanök kaalak wais neaan kaaö kön wiingönëën kaamök elmëëmaat.’”

6 Yesu pi ngön pöt mëak kaalak epël mëëa. “Ar ngön ë pet yaira utpetapë ngön ök yeniak epëten kön wieë.

7 Ën Anutuun tol yewes? Omën pimëën yaö wesaurö kët kanaan rö kanë piin kimang maim wëën kaamök naalmëëpan ma? Ma kat wiak kat nawiin koröp orök öpën ma? Pël naëpan.

8 Ne niamaan. Pi teënt kaamök elmëëpnaap. Omën Këëp nem waisuma akun pötak yangerakë omnaröa naë kön wi kosang yewesaut koirum ma won?”

Parisi omnampre takis yewaö omnampë watepang ngönte

9 Omën narö pitëmtok pitëmtën kön wiin wotpilörö pël kön wieë muntaröen wak irëak ya pöröaan Yesuuk watepang ngön nent epël mëëa.

10 “Omën naar piarip ngönën tup kaöetak së Anutuun ök mapënëak sa. Namp Parisi ngönën omën namp, namp takis yewa namp.

11 Pël äak Parisi omnampök taueë pimtën weseë epël mëëa. ‘O Anutu, ne omën naröa ök wonöp. Pötaanök niin yowe yeniak. Pit këkain ëëre omën utpet nant ë, öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaaurö. Ne pitëm ök wonöp. Pël äak omën takis yewa epöpë ök wonöp.

12 Pël äak sant poutë akun nentepar pöteparë kaömp ngës olëak wëaakë yaaup. Pël yeë omnant koirak pöt wa top äak moresiar wesak nokoliil nent nimëën yaö yaalniaup.’

13 Pël yemaan takis yewa pöp pëlëër taueë kutömweriil itaampnaaten ëö ëën tok oriak epël mëëa. ‘O Anutu, ne saun omnamp. Pötaan yaköm kön newi.’

14 Kat wieë. Takis yewaup pi Anutuuk pim saunatë kangut won wes moolëak piin, ‘Omën wotpilëp,’

pël maan kaalak pim kaatakë sa. Ën Parisi pöp pim saunatë kangut om wiaan sa. Omën namp pimtök pimtën wak isak apna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

Yesuuk runga koturö welaköt elmëa

(Matiu 19:13-15; Maak 10:13-16)

¹⁵ Omnarö pit pitëm runga koturö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëepënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëëa.

¹⁶ Pël ëën Yesuuk rungaaröen ngön mëak pim ruuröen epël mëëa. “Nga mangan. Wes mëën nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëepënëak yaö yema pötaanök.

¹⁷ Ne yaap niamaan. Namp runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëepna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëepnaat.”

Ngarangk monere urömaringëpë ngönte

(Matiu 19:16-30; Maak 10:17-31)

¹⁸ Ngarangk nampök Yesuun pëlpël mëak epël mëëa. “Rë yanuula ompyaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?”

¹⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Tol ëënak neen, ‘Ompyaup,’ pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup.

²⁰ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. ‘Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni omën mëngkanok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.’ ”

²¹ Maan ngarangkëpök epël mëëa. “Nem kotuukaan pipot ë waiseimaut.”

²² Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak epël mëëa. “Kopët nent wia pöt ëëm. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëepnaan. Pël ëak wais nem ënëm elnë.”

²³ Pël maan omën pöp pi monere uröm kaö panë wieëaup yak ngön pöt kat wiak ya utpet ëa.

²⁴ Pël yaëën Yesu itenak epël mëëa. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.

²⁵ Pol kamel namp wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.”

²⁶ Pël maan omën ngön pöt kat wia pöröak epël mëëa. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangët öpën?”

²⁷ Maan Yesuuk epël mëëa. “Omnaröak omnant pangk naën ëënë pipot Anutuuk yok pangk ëëpnaat.”

²⁸ Pël maan Pitaak epël mëëa. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.”

²⁹ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Namp pi Anutu wa ngaöök yamëauta yaat mëmpënëak pim kaare öngre ru, sasre nan, ëlre pep pörö sëp wasëpna pöt

³⁰ pi peene akun epöök kangut selap wak wë ënëm akunaöök wëwë kosangët öpnaap.”

Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaaten ök maan akun nentepar nent ëa

(Matiu 20:17-19; Maak 10:32-34)

³¹ Yesu pi pim ruurö wa top elmëak epël mëëa. “Kat wieë. Tiar Yerusalem kakë yewais. Pël ëën Omën Këëp nemëën tektek ngön yaauröak ngön epël retëng ëa pöt kë rapnaat.

³² Pit ne newak ngönën köpëlöröa moresi neulëen pitök ökre was neak utpet newesak waasöp ngës nampnaat.

³³ Pël ëak pës nemöak mën wel newiin akun nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap.”

³⁴ Pël maan ngön pöta songönte ilëep ilaan pit ëngk ma e wesak ëwat nasën ëa.

Yesuuk omën it il tēa namp ompyaö mowesa

(Matiu 20:29-34; Maak 10:46-52)

³⁵ Yesu pi yesem Yeriko kak temanöm sē itaangkēn omën it il tēa namp kan eöök wel aisēē monatōn kimang maim wēa.

³⁶ Pël êak pi kat wiin omnarō yesem yaan omën muntarōen epël mēēa. “Pit tol yaē?”

³⁷ Maan pitök epël mēēa. “Yesu Nasaretöpök yewais.”

³⁸ Pël maan pi ngōn êak epël mēēa. “Yesu, Tewitē êap, ni neen yakōm kōn newi.”

³⁹ Pël yemaan omën wet rēak yesaurōak leng eēpēn mēak nga yemaan pōten kat nemowiin ke urak kaalak ngōn êak epël mēēa. “Ni Tewitē êapök, neen yakōm kōn newi.”

⁴⁰ Pël maan Yesu pi leng êak kamtaōök taprek tauēē epël mēēa. “Nem ngēsēl wak waisēē.” Maan mēsak sēen piin epël mēak pēl mēēa.

⁴¹ “Nook ni tol elniimēak yaan?” Maan puuk epël mēēa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”

⁴² Pël maan Yesuuk epël mēēa. “It nga sē. Nimtē neen kōn wi kosang yewesautak ompyaö yesēn.”

⁴³ Pël yemaan tapētakēer itōōrar nga sēen Yesuu enēm yesem Anutuun yaya mēēa. Pël yaēen omën pōrek wēaurō pōten itenak pitta Anutuun yaya mēēa.

19

Sakias pim ngōnte

¹ Yesu pi Yeriko kak sē orōak el wesak sēpēnēak yaēen

² kak pōrekaan omën takis yewaurōa ngarangk namp wēa yapinte Sakias. Pöp pi mon kaō wieēaup.

³ Pi Yesuu möönre koröp itaampēnēak kent elmēa. Pël êaap pi omën mēntēp yak omën muntarōak il mowariin pomp êak itnaangkēn êa.

⁴ Pël êak wet rēak pōōmpō sē, “Eprek yewaisēn itampaatak,” pël wesak kēra nementē ngaarēk isa.

⁵ Pël ēen Yesuuk pōrek sē orōak ngaarēk itenak epël mēēa. “Sakias,

teënt ira. Ne peene nim kaatak wais ömaat.”

⁶ Pël maan pi ya kē sak kēraamentēkaan irē ngentiak Yesu koirak pim kaatakē sa.

⁷ Pël yaēen omën pōrek wēaurō pit pōten itenak kaaö mēak epël mēēa. “Pi tol ēēnak saun omnampē naē sē ilēak wē,” pël mēēa.

⁸ Pël ēen Sakias pi Yesuu naē tauēē epël mēēa. “Kaōap, ni kat wi. Nem omnant kom êak tok nentepar wesak nent omën omnant wonōrō mempaat. Pël êak omnarōen morök elmēak monat waut pōtē kangiir peene nook il wesak maim oorek mempaan.”

⁹ Pël maan Yesuuk epël mēēa. “Omën epop niinta Apram pim körōöp yak Apram pim ök Anutuun kōn wi kosang yewasēn. Pōtaanök niire nim kaatakōrō Anutuuk utpetetakaan yaniö.

¹⁰ Ne Omën Kēepök omën epopē ök Anutuu naēaan kō saurō wa rongan êak ompyaö mowasumēak waisaup.”

Inēen ru moresiar mon wa pōta watepang ngōnte

(Matiu 25:14-30)

¹¹ Yesu pi ngōn pōt ök maan omnarōak kōn epël wia. “Pi Yerusalem kak temanöm yewasēn Anutu peene wa ngaōök nimēepnaan yaē,” kōn pël yewasēn Yesuuk itenak yal menak watepang ngōn nent epël mēēa.

¹² “Omp kaō namp yang wali nerak sēen omp ak wes moulmēen wē kaalak waisēpēnēak sa.

¹³ Pi sēpēnēak yeem pim inēen ru moresiar pōrōen yas maan waisēn mon 20 kina, 20 kina pël pangk pangk menak epël mēēa. ‘Ar mon epot wak ya mēnak kaō wes wiak wēen waisumaa.’

¹⁴ Pël mēak yesēn pim kaatak narō kaaö êak piin epël mapēnēak omën narō pim enēm wes mēēa. ‘Ten nuuk omp ak sak ngarangk elniimēeten kaaö.’

¹⁵ Pël maan pi sē wēen pit pi omp ak wes moulmēen wakaim olēak kaalak waisa. Pël êak inēen ru mon menak sa pōrōen ngōn êak epël mēēa. ‘Ar nem mon ninak san pōtök ya mēngkēn

muntat tolëel koirak wë pöten itaampaan.'

¹⁶ Pël maan nampök wet rëak wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 200 kina pël oröa.'

¹⁷ Pël maan epël mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ompyaö wesak ngarangkëan. Pötaanök nook ka moresiar pötë ngarangk niulëëmaan.'

¹⁸ Pël ëen inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 100 kina pël oröa.'

¹⁹ Maan omp aköpök epël mëëa. 'Nook, ni ka mor nas pötë ngarangk niulëëmaan.'

²⁰ Pël maan inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, nim mon 20 kina nangkën pöt e wia. Ne poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut e wia.'

²¹ Ne niin itaangkën ni nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant yewaup. Ni omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Pötaanök niin kas ëak kö sëpanëak poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut.'

²² Maan omp aköpök epël ök mëëa. 'Ni inëen ru utpetap. Nimtë ngön yaan taptak nimënt utpet ëaup pël yeniak. Ni neen, "Nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant wëere omnant omën muntaröak ngëntën watö pël yaaup," pël yenëaan pöt yaap.'

²³ Ni nem songönte pipël ëwat wëak tol ëënak nem monet mon kaatak nawiin ëaup? Pël ëanëen ne wais kangitaring wan tapön.'

²⁴ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 20 kina epët piikaan wa ëp ëak 200 kina wa epop mënëë.'

²⁵ Pël maan pit epël mëëa. 'Kaöap, pi yok 200 kina waap.'

²⁶ Maan puuk epël mëëa. 'Ne nia-maan kat wieë. Namp pi omnant menaut ngarangk ëak wëen pöt muntant erën wes mempaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën tapët wak wëen pöt wa ëp ëen om pas öpnaat.'

²⁷ Peene pöt, nem kööre tokörö

nook pitëm omp ak sumaaaten kaaö ëa pörö mësak wais nem itöök mëngkën wel wiip.' "

Yesu pi pol tongkiipë rangk wel aisëak Yerusalem kakë sa (Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Son 12:12-19)

²⁸ Yesu pi ngön pöt më pet irak Yerusalem kakël ko wesak wet rëak isa.

²⁹ Pël ëak yesem Olip tomök is oröak Petepasiire Petani ka pöteparë temanöm yesem ru naarën epël mëak wet rëak wes momëa.

³⁰ "Arip ka ëngköök së oröak öngpök së itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ul-mëen öpna pipop wilak mësak waisën.

³¹ Arip së pël yaëen omën nampök aripön, 'Oröp ëënëak yawil?' pëel yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epopön ya.' "

³² Pël maan piarip së itaangkën Yesuu mëëa pöl ëëëa.

³³ Pël ëen itenak yawilën tongkiipë peparöak itenak epël mëëa. "Arip oröp ëënëak yawil?"

³⁴ Maan piaripök mëëa. "Aköpök epopön yaanak yeë."

³⁵ Pël mëak Yesuu naë mësak së tongkiipë rangk pitëm ulpëenöt përe mourak Yesu wa ngaarëk moulmëa.

³⁶ Pël ëen wel aisëak yesën ulpëenöt përeëak kamtaöök mourö sa.

³⁷ Pël ëen Olip tomökaan ngemë Yerusalem kak temanöm yewasën omën pimëen saö rongan pötak wëauröak pim ya it ngolöpöt yaaö pötëen ngön ëak epël maö Anutuun yoöre ërëp mëëa.

³⁸ "Yowe.

Omën omp aköp Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Kutömweri mayaap wiaap.

Anutu Ngaarëkep pim yapinte wak isak mepa."

³⁹ Ëlak wiak pël yemaan Parisi omën narö pitëm öngpök wëauröak Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, nim ruuröen pël epan ma."

⁴⁰ Pël maan Yesuuk mëëa. "Ne nia-maan kat wieë. Pit yaya yenëa pöt

ompyaö ya. Leng eëpna pöt kël epotök yaya neapnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröaan ing äa

⁴¹ Yesu pi pël mëak yesem Yerusalem kaöökë tomök së oröak kakën itenak yaköm eën ing yeem epël mëäa.

⁴² “Yerusalem wëaurö, ar peene ep-takëer mayaap önë kanöön ewat wë talte yok pangk ön. Pël äaap kan pö ëlëöp wia. Pötaanök itnaangkën yeë.

⁴³ Kat wieë. Wë akun nentak arim kööre toköröak wais taap elniak em ket äak kaö poutë il niwariipnaat.

⁴⁴ Pël äak arimëntre arim ruurö pourö won niwesak arim kaat töölak wapötta ti olaan ur kosat wiaapnaat. Pöt tol eënak? Anutuuk kaamök elniipënëak wes nemëen arim ngësë yewaisën köpël äak kaaö ëan. Pötaanök pël elniipnaat.”

Yesu ngönën tup kaöetakaan omën narö waö ë momëa

(Matiu 21:12-17; Maak 11:15-19; Son 2:13-22)

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt më pet irak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë yemomëem epël mëäa.

⁴⁶ “Ngönën pepeweri Anutuuk epël äa. ‘Nem ka pipët kimang yenëa kaat pël eëpnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yaauröa kaata ök yes.”

⁴⁷ Pël äak pi akun poutë ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere omën kaöarö pit mëmpënëak kanten ngaöl äa.

⁴⁸ Omën pourö pim ngönëntaan pim naë rë olëak wëen sëp wesa.

20

Yesure ngarangkörö neneren pëel elmëa

(Matiu 21:23-27; Maak 11:27-33)

¹ Kët nentak Yesu pi ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön

kosangötë ngarangköröere kaöarö pit së epël mëäa.

² “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak eëimën? Talëpök pël eëm niia?”

³ Pël maan Yesuuk kangiir pitën epël mëäa. “Nookta arën kangiir nent pëel niamaatak ök nean.

⁴ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima. Anutuuk ma pimtok kön wiak eima?”

⁵ Pël maan pitëmënt neneren epël mëäa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol eënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’

⁶ Ën, ‘Son pimtok,’ pël mepenaatep omnarö pit Sonön. ‘Pi tektek ngön yaaö namp,’ pël weseë kël nimööpan.”

⁷ Pël mëak Yesuun kangiir epël mëäa. “Sonë i mëeima pöta songönten ten köpël.”

⁸ Pël maan Yesuuk epël mëäa. “Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt neniangan.”

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Matiu 21:33-46; Maak 12:1-12)

⁹ Yesu pi ngön pöt ök mëak watepang ngön nent omnaröen epël mëäa. “Omën namp wain ya newer ngënta. Pël äak ya omnarö ngarangk eëpënëak moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima.

¹⁰ Pël äak wë kë jaaröa akunet temanöm sëen ngarangk moulmëaurök ulöp narö tö mampënëak inëen ru namp wes mëen sa. Së oröön pit möak waö elmëen elek kaalak sa.

¹¹ Pël eën pepapök kaalak munt namp wes mëen sëen pöpta möak utpet mowesak waö elmëen elek tapël sa.

¹² Pël eën pepapök kaalak wa ngolöp wesak wes mëen sëen pöpta këlangön kat mowiak ke ur mëen elek sa.

¹³ Pël eën ya pepappi epël wesa. ‘Ne tol eëmete? Nem ru ulöpököp wes mëemaan. Pit yok pangk pim ngönte kat wiak ngar öpën koröpök.’

¹⁴ Pël äak wes mëen sëen yaakë ngarangkörö piin itenak pitëmënt

neneren epël mëëa. ‘Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël ëën yaat tiarimëën sëpnaan.’

¹⁵ Pël mëak pit wain yaaweriaan wa wilëngkël moolëak mëna.” Yesu ngön pöt mëak epël pëël mëëa. “Yaaweri pepapök ngarangköröen tol elmëepën?”

¹⁶ Pi wais ya ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëepnaat.” Pël maan pit ngön pöt kat wiak epël mëëa. “Won. Pël ëëpan.”

¹⁷ Pël yaan Yesu pi pitën iteneë epël mëëa. “Ngönën pepeweri ngön nemëën epël wia pöt tol nentaanök? ‘Wap omën ka ök yarëaurök wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

¹⁸ Omën namp wap epëtak söë urak kawi ngentiipnaap pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt omën pöp ilak unön ëak utpet panë sëpnaap.”

Yesuun Sisa takis yemengkauten pëël mëëa

(Matiu 22:15-22; Maak 12:13-17)

¹⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere kiri ar yaaö kaöarö pit Yesu pim wain ya ngarangk utpetaröaan watepang ngön mëëa pöt pitëmël ko wesak yemaan kat wiak mor öpënëak ëäkök omnaröen kas ëën sëp wesa.

²⁰ Pël ëäk Yesu moröak Rom yang ngarangkëpë moresi moulmëepënëak it wawaö ëeim wëa. Pël ëëë omën narö wes mëën Yesuu naë së ngönën kat yawia koröp oröak wë ngön nent maan pöt öpnaat weseë Yesuun morök elmëak epël mëëa.

²¹ “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, omnaröenta wotpil wesak ök yeniaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëën yaaup, omën ompyaut pëën Anutuuk ök niaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup.

²² Pötaanök ni kön wiin Rom omp aköp Sisa takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

²³ Pël maan pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa.

²⁴ “Mon kël nent koirak neneë. Könre yapin epot talëpëët?” Pël maan pit epël mëëa. “Sisaëët.”

²⁵ Pël maan puuk epël mëëa. “Om-nant Sisaën yaö ëa pipot Sisa mam-pun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.”

²⁶ Pël maan omnaröa itöök pi aan wali öpna nent nokoirën ëa. Pël ëäk pit kaip ti mangkën kat wiak yaan sak këm ur wariak wëa.

Weletakaan wal yaauten Yesuun pëël mëëa

(Matiu 22:23-33; Maak 12:18-27)

²⁷ Akun nentak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Omën pörö wele-takaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö.

²⁸ Pit së Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëën ngön kosang nent epël retëng ëaap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’

²⁹ Pël wiaap omën nanang narö 7 ëäk wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia.

³⁰ Pël ëën nang pim rakëp öng tapöp wak wë wel wia.

³¹ Pël ëën ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. Pël ëaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wia.

³² Pël ëën ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

³³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpna akunaöök talëpë öng sëpën?”

³⁴ Maan Yesuuk kanggiir epël mëëa. “Peene yangerak wë epöök öngre omp yeë.

³⁵ Ën wë ënëm akun kaöaöök Anu-tuuk kat mowiin wëwë kosangtak weletakaan wal ë rëëpnaarö pit yok pangk öngre omp naëpan.

³⁶ Anutuuk pit weletakaan wal ë moulmëepnaat. Pötaanök pit pim ru sak enselöröa ök wë kaalak wel nawippan.

³⁷ Weletakaan wal ëëpena pöta ngönte Mosesök ngönën pepeweri retëng ëaut. Këra kotumentëk es wëlëng koteima pöta ngöntak Anutuuk piin epël mëëa. ‘Ne Apramre Aisakre Yakopre pörö pitëm Anutu.’

³⁸ Omën wel wia pourö Anutuuk wëwëetaring wë pël wesa. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won. Pi omën öp wëauröa Anutu.”

³⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangk naröak, “Rë yanuulaup, ni aan ompyaö yes,” pël mëëa.

⁴⁰ Pit kaalak pëël mapnaaten kas ëën sëp wesak pipët pëën mëëa.

Yesuuk Kristo pötaan Parisi omnaröen pëël mëëa

(Matiu 22:41-46; Maak 12:35-37)

⁴¹ Pël ëën Yesu pi epël mëak pëël mëëa. “Tol ëënak, ‘Kristo, Yaö Mëëaupön pi Tewitë körööp’ pël aim?”

⁴² Tewit pimtök Sam pep pöweri tan nent epël ëa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema. “Ni wais nem yaapkëetakël öm.

⁴³ Pël ëaan nimëën kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.”’

⁴⁴ Tewit pimtök piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?”

Ngön kosangötë ngarangköröa ngönte

(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Pël mëak Yesu pi omnaröa ëöetak pim ruuröen ngön epël ök mëëa.

⁴⁶ “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk ëën. Pit ulpëen waliit mëak wa topöök koirak ërëpsawi mapnaaten kent yaurö. Pël ëak ngönën tupötëëre këere imën akunatë omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaurö.

⁴⁷ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin

isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit wë kangiiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat.”

21

Öng kapir nampë Anutuun kiri wiauta ngönte

(Maak 12:41-44)

¹ Yesu pi ngönën tup kaöetak wë we riak itaangkën omën monaringörö pit Anutuun monat kiri yawia.

² Pël yaëën Yesu pi itaangkën öng kapir omnant won nampä pim mon kot köp möa nentepar wia.

³ Pël yaëën Yesuuk itenak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Öng kapir omnant won epopë mon yawi epëtak omën muntaröaat il yemowas.

⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

Yesuuk ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:1-2; Maak 13:1-2)

⁵ Yesu pim ru narö pit ngönën tup kaöetak këlöt retëng ke nalre nal ëak ök rëëëa pötön itenak aöre mon Anutuun kiri mowia pötë ngönöt aö pël ëeim wëen Yesuuk epël mëëa.

⁶ “Wë akun nent temanöm sëën omën ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

Yesuuk könöm nentere nent orööpnaat pël mëëa

(Matiu 24:3-14; Maak 13:3-13)

⁷ Pël maan pit epël mëak pëël mëëa. “Rë yanuulaup, nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?”

⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëën. Pit morök elniak naröak nem yapintak wais, ‘Ne Kristo,’ pël aöre naröak, ‘Kristo pim orööpna akunet yok temanöm yes,’ pël yeniaan pitëm ënëm elmëënganok.

9 Ar nga yapinte kat wiak kas eëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omèn pipot wet réak orööpnaat.”

10 Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omèn kur nementëkaanöröak kur nementëkël nga eëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak nampëeröaan nga eëpnaat.

11 Pël yaëen moup kësang pan yangerak mööpnaat. Pël ëak yang we nantë këenre yauman kaöat orööpnaat. Pël yaëen mopöök oorek omèn retëng ke nentere nent yaaröön ar kas eëneët.

12 Omèn pöt naaröön wiaan pit wet réak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat. Pël ëak ngön kaatë së niulëak wii kaatë niulëepnaat. Pël ëak omèn omp akre yang ngarangköröa naë niulëepnaat. Ar nem yapinte wak wë pötaanök pël elniipnaat.

13 Akun pötak ar nem songönten ök manëët.

14 Ar epël kön kosang wiaan. Ar wa nanuulëen wiaan tol man pël ëak kön selap eënganok.

15 Nemtok arim këmötë ngön anëëtë wetetöt nimpaat. Pël ëak ompyaö elniin kööre tokörö arim ngönöt wak irëak ke ur noolepan.

16 Arim ëlre pep, sasre nan, ngöntre kar, pöröak arim kööre toköröen kup mowiin arim tekrakaan narö nimpënaat.

17 Pël ëak nem yapinte wak wë pötaan omèn pourö ya sangën ëak kööre tok elniipnaat.

18 Nook ngarangk elniak wëen ar kö nasëngan pan, arim ngan ëp naööta mop nerapan.

19 Weëre kosangring wakaim olëak wëwë kosangët önëët.”

Yesuuk Yerusalem kaö utpet eëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:15-21; Maak 13:14-19)

20 “Ar itaangkën ngaarö Yerusalem kaö taap yawiin pöt ka töölak utpet wasëpna akunet temanöm yes pël wasëneët.

21 Pël ëak Yutia yangerak wëaurö ar kas rosiraöökël sën. Yerusalem kak

wëaurö ar kaö sëp wasën. Ën yang nantë wëaurö ka kaöaöökël sëngan.

22 Ngönëntak retëng ëa pöt kë rapnaan Anutuuk akun piptak kangut wes mëen orööpnaat.

23 Elei, öng ru kepringöröere ru kapa yemenaurö, tol eëneëerö? Akun pötak Anutuuk omnaröen ya sangën elmëen yanggerakë omnarö këlangön kaö panë kat wiipnaat.

24 Ngaaröak narö öp wesir olapnaat, narö moröak wii tëak wak pitëm kaatë së inëen wesak ulmëak öpnaat. Pël ëak ngönën köpëlörö pit Yerusalem kaö utpet weseim wëen Anutu pimtë akun mampna pötak sëak pet irëpnaat.”

Omèn Këep orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Maak 13:24-27)

25 “Këtre ngoonre ari pötë omèn it köpëlöt yaaröön yanggerak i kaö maat kësangöt yamöön omnarö kas kaö eëpnaat.

26 Pël yaëen kutömwer ëtëp eën ariat tiak yesën omnarö yanggerak omnant orööpna pötaan kor wë kas kaö panë ëak it köpköp tiak së wiaapnaat.

27 Pël yaëen Omèn Këep ne nem weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepiltak yaaröön itaampnaat.

28 Omèn ke pöt yaaröön, ‘Anutuuk niöpna akunet temanöm yes,’ pël wesak wal ë taueë we riak itaampun.”

Këra nantön itenak akunet ewat yes pöta watepang ngönte

(Matiu 24:32-35; Maak 13:28-31)

29 Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Ar këra wasre munt nantön itenak wa weswes ë yeë.

30 Ar itaangkën këre sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas.

31 Pöta ök omèn yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Anutu wa ngaöök nimëepënëak yaë,’ pël wasën.

32 Ne yaap niamaan. Omèn e wë eporö wel wi won nasën wiaan omèn yeniak epot orööpnaat.

33 Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Pim ruuröen wa korkor ngön ök mēēa

³⁴ “Ar iire kaömp na olölö imeē yangerakē omnantēen kön selap pötēen lupre kön arimot wes mēak wēen akun kaöaö kalaapöökē yaē pöl teent pan niöpanēen ngarangk kēēkē ēeimeēak ön.

³⁵ Akun kaö pöt yang el epotē wē eporö ar pouröa naē orö nirēēpnaat.

³⁶ Pötaanök ar kēt el epotē ngaire wa kom eimeē Anutuun kimang ngaangan maim ön. Pël ēēn omēn könöm orööpēnēak yeniak pöt jaaröön Anutuuk weēre kosang ningkēn ing mēs ngep ēak Omēn Kēēp nem ēöetak tauanēēt.”

³⁷ Akun poutē Yesu pi kētēkötē ngönēn tup kaöetak omnaröen ngönēn ök maim olēak pöt rö kanötē Olip tomöntak sē ka ur pël ēeima.

³⁸ Pël ēēn omnarö pit ngönēn kat wiipēnēak wangam kan röökēērötē ngönēn tup kaöetak pim naē seima.

22

Yutasök Yesuun kup mowiipēnēak kosang wes mena

(Matiu 26:1-5, 14-16; Maak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)

¹ Kaömp peret yis namēēnöt yena akun ngēēngkēt pitök Anutuuk mait elmēaut pël yamēēa pöt temanöm sa.

² Pël yaēēn kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötē ngarangkörö pit omnaröen kas ēēn Yesu elēēp mēmpēna kanten ap weseima.

³ Pël yaēēn Seten pi Yutas Keriot kakaanēp pim lupmeri ilēa. Pöp Yesuu ru 12 pöröakaanēp.

⁴ Pël ēēn kiri ar yaaö kaöaröere ngönēn tup kaöeta polisöröa naē sē Yesuun kup mowiak pitēm moresi ul-mēēpnaata ngönte pitring ēa.

⁵ Pël ēēn pit ērēpērēp ēak mon mampnaata ngönte ē kopēta wesa.

⁶ Pël ēēn Yutas pi makre ku mēak ngēs rēak akun nentak omnarö Yesu ent ē mēēn pimēt wēen kup mowipna kan ap weseima.

Ru naar mait elmēa akun ngēēngktakēēn kaömp kopēta wesa

(Matiu 26:17-25; Maak 14:12-21; Son 13:21-30)

⁷ Kaömp peret yis namēēnöt yena akun ngēēngktak Anutuu mait elmēautaan kiri sēpsēpörö yamöa akunet temanöm sa.

⁸ Pël ēēn Yesuuk Pitaare Sonön epël mēak wes mēēa. “Arip sē mait elmēauten kön wiipenaan kaömpöt kopēta wes wiin. Pël ēēn ten waisēn nēmpenaan.”

⁹ Pël maan piarip epël mēēa. “Ka taltak kopēta wes wiinēak kent kön yawiin?”

¹⁰ Maan puuk kangiir epël mēēa. “Kat wieē. Arip kak sē orök itaangkēn omēn namp i kepit wak wēen koirak pöt pim ēnēm sē ka ilapnaatak ilan.

¹¹ Pël ēak ka pepapön epël man. ‘Rē yanuulaupök, “Ne nem ruuröaring ka taltak Anutuuk mait elmēauten kön wiinaan kaömp nēn?” pël ya,’ pël man.

¹² Pël ök maan ka kaö ngaarēk nent urre korumön ēak ompyaö wesauten pet elniin pötak kaömp ar ēak kopēta wasēn.”

¹³ Pël maan piarip sē mēēaul ēak mait kaömpöt ar ēak kopēta wesa.

Mait kaömp nak kē mena

(Matiu 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Nēmpna akunetak Yesure pim ngön yaaö omnarö pit kakaati sē kaömp yenautak wel aisēak wēa.

¹⁵ Pël ēak Yesuuk epël ök mēēa. “Nem kēlangön kat wiima akunet temanöm yenewas. Pötaanök wet rēak mait kaömp epēt arring ngawi numataan kent pan yaalnē.

¹⁶ Ne yaap niamaan kat wieē. Ne mait kaömp epēt kaalak nanēn wē Anutuu wa ngaöök nimēēpnaatak kaömp pöta kēēt tekeri sēēn numaat.”

¹⁷ Pël mēak wain kelön nent wak Anutuun yowe mēak epël mēēa. “Ar epēt wak ngawi nēē.

18 Ne niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Ar-ring kaalak nanën wë ënëmak Anutuuk wa ngaöök nimëak wëen piiring nëmpenen ëa.”

19 Pël mëak kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak epël mëak mena. “Epët nem mësëpët. Ar kaamök elniipnaan këeröt wes nimpaat. Pötaanök nënëël neen kön wieim ön.”

20 Kaömp pöt nëen wain kelönte wak tapël ëak epël mëak mena. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp ngolöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni.

21 Iteneë. Omën kup newiak kööre toköröa moresi neulëepnaap neering kaömp ngawi yen.

22 Omën Këep ne pöp nem Pepapë kan yaö neeaöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, pi kangut kësang pan öpnaap.”

23 Pël maan ngön yaaö omnarö pit, “Talëpök ëëpnaaten ya,” mëak neneren pëel mëëa.

Ruurö pit pitëm naëaan talëpök isëpën pötaan ngön nga ela

24 Ruurö pit, “Talëpök tiarim naëaan isak wë,” pël mëak ngön nga ela.

25 Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Yang omp akörö pit omën pitëm iri wëaurö ngarangk elmëimeë pitök kangiir pitëmëen ping wesak, ‘Kaamök yaurö,’ pël mapënëak kent yaaurö.

26 Ar pël ëënganok. Ar pöt, kaöaröak koturöa ök sak ön. Ën wotöököröak inëen yaauröa ök sak ön.

27 Ma ar aë. Talëpök isa? Wel aisëë kaömp yen pöpök ma ar ëak korak wais yemangk pöpökëer isa? Wel aisëë kaömp yen pöpökëer. Pël ëaap ne pöt, arim tekarak wë inëen yaauröa ök koröp oröak wëaap.

28 “Akun poutë këemre këlangön pöt nem naë yaaröön ar sëp nenewasën yaaurö.

29 Nem Pepapök ar wa ngaöök nimëëmëak wes nemëaut nook ar tapël wa ngaöök momëënëak yeniak.

30 Ne wa ngaöök nimëak wëen ar neering këere kaömp ngawi neimeë omp aköröa urötë wel aisëë Israel kur 12 pötëaanöröa ngönte ë pet irënëët.”

Yesuuk Pitaë piinyak mowasëpnaaten ök mëëa

(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Son 13:36-38)

31 “Saimon, Saimon kat wi. Seten pi raisatë koröp koëak wël yeë pöl ar morök elniipënëak ya.

32 Pël ëen nook nim kön wi kosang yewesaut won sëpanëak kaamök elniak Anutuun kimang mëëaut. Pötaanök ni ënëmak kaalak kaip tiak pöt nim karurö taë mowasum.”

33 Pël maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni weletak ma wii kaatak yesën pöt ne tepër sëpëaap.”

34 Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Pita ne niamaan kat wi. Ni peene rök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen won-won mamëëp.”

Kërre monere öpre pötön mëëa

35 Pël mëak pim ruuröen epël mëëa. “Ngaan ne ar wes yanimëem, ‘Monere kërre ing kërre pöt wak sëngan,’ pël ni-iaut. Pël ëa akun pötak omën nantön elek ëaurö ma won?” Pël maan pit, “Won,” mëëa.

36 Pël maan kaalak epël mëëa. “Peene pöt nga akunaö yaaröön namp monet wiaan pöt pangk waap. Ën namp kërëep wiaan pöt yok pangk wetaap. Ën namp öpwer won ëen pöt ulpëen rangkëp përe omnamp mangkën öpwer kangiir mamp.

37 Ne niamaan kat wieë. Ngönën pepeweri ngön epël ëa pöt nem naë kë orööpnaan yaë. ‘Pit pi utpetap wesak utpetaröa öngpök moulmëaup.’ Ngön nemëen retëng ëa pipot kë orööpnaat.”

38 Maan ruuröak epël mëëa. “Kaöap, ni itan. Ten öp neweriar wia.” Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ngönte sëp weseë.”

Yesuuk Kesemani ngësöök sê ki-mang maima

(Matiu 26:36-46; Maak 14:32-42)

³⁹ Pël mëak wë olëak kakaan oröak pim ë yaaul Olip tomöntakël yesën ruurö ënëm sa.

⁴⁰ Pël ëak sê oröön Yesuuk ruuröen epël mëëa. “Ar moröktak wiap sënganëën kimang maë.”

⁴¹ Pël mëak këlötë mööna yaë pöl ëak sê rar rë wesirak Anutuun kimang epël mëëa.

⁴² “Pep ni kat wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot keker elnëep. Nem könöök won, nim kentöökë wiaul ëëm.”

⁴³ Pël yemaan kutömweriaan en-sel namp irë pim naë oröak kosang mowesa.

⁴⁴ Pël ëën Yesu pi lupmer këlangönring wë ke urak kimang yemaan köömöt omën iitë ök sak oröak yangaak il ngentia.

⁴⁵ Kimang më pet irak wal ëak sê pim ruuröen itaangkën pit piin yaköm pan ëën ka uraan

⁴⁶ epël mëëa. “Ar tol ëënak ka ureim? Moröktak wiap sënganëën wal ëak Anutuun kimang maë.”

Yesu kööre toköröa moresi moulmëa

(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Son 18:3-12)

⁴⁷ Pël yamëem wëën omën kësang pan pim naë oröa. Pël ëak pim ru 12 pöröakaan namp Yutas pöp Yesu tot nëmpënëak pim naë sa.

⁴⁸ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Yutas, ni Omën Këep neen kup mowiin nempëna pötaan tot yenenën ma?”

⁴⁹ Pël ëën pim ruurö pit omën orööpënëak yaaö pöten itenak piin epël mëëa. “Aköp, ten öp möön ma?”

⁵⁰ Pël mëak pitëm naëaan nampök kiri ar yaaö wotöököpë inëën ru namp möak pim kat yaapkëep per olëa.

⁵¹ Pël ëën Yesuuk itenak epël mëëa. “Ar sëp weseë.” Pël mëak omën pöpë katëep moröak ompyaö mowesa.

⁵² Pël ëak Yesu kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröere kaöarö pi öpënëak sa

pöröen itenak epël mëëa. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma?”

⁵³ Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak aaring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap peene akun epët arim akunet. Akun eptak kouta weëre kosangët tekeri yaarö.”

Pitaak Yesuun wonwon mëëa.

(Matiu 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72; Son 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Pël maan pit Yesu wali wak kiri ar yaaö wotöököpë kaatakë sa. Pël ëën Pita pi ënëmënëem sa.

⁵⁵ Pël ëak itaangkën ngaarö ëmöökö kakaati sê ilëak ka tomök es merak mor yesem wëën Pita pi pitëm tekrak sê wel aisëa.

⁵⁶ Pël ëak es ëwaöök wel aisëaan inëën koont nampök piin itneë epël mëëa. “Omën epopta Yesuring wëaup.”

⁵⁷ Pël maan Pitaak wonwon mëak epël mëëa. “Koont epop, ne piin köpëlëp.”

⁵⁸ Pël mëak kot nent wëwë yaëën kaalak omën nampök piin itenak epël mëëa. “Niinta pitëkaan nampök.” Pël maan Pitaak epël mëëa. “Omp epop, ne wonöp.”

⁵⁹ Pël mëak wë ngöpngöp yaëën kaalak omën munt nampök kosang wesak mëëa. “Yaap, omën epopta Yesuring wëaup. Pi Kalili omnamp.”

⁶⁰ Maan Pitaak mëëa. “Omp epop, ne nim ngön yaan pipten ëngk ma e yewas.” Pël maötaring kokor ngön ëa.

⁶¹ Pël ëën Aköp kaip ti Pitaan itena. Pël ëën Pita pi Aköpë ngön epël mëëa pöten kön wia. “Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëep.”

⁶² Ngön pël mëëa pöten kön wiak ya ilak sëën tomökël sê ing kaö pan ëa.

Ngaaröak Yesuun ökre was mëak tang momöa

(Matiu 26:67-68; Maak 14:65)

⁶³ Yesu ngarangk wëaurö pit piin ökre was mëak tang momöa.

⁶⁴ Pël äak itöörarë poë koröpöök kör mokoëak epël mëäa. “Ni tektek ngön yaauppe. Talëpök yanimö?”

⁶⁵ Pël mëak ngön utpetat kësang mëäa.

Yesu kansolöröa naë moulmëak ngön ya mëna

(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Son 18:19-24)

⁶⁶ Ëlpam walën omën kaöarö, kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö, wa top äak wë maan Yesu mësak pitëm naë sëen epël mëäa.

⁶⁷ “Ni tenën ök nia. Ni Yaö Niiaup Kristo tapöp ma?” Pël maan Yesuuk epël mëäa. “Ne niamaatep ar kat wiak wa yaap newasngan.

⁶⁸ Ën nookta pëel niaan yok pangk ök nenëangan.

⁶⁹ Peene pöt Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëaama akunet temanöm yes.”

⁷⁰ Maan pit pouröak epël mëäa. “Ni Anutuu Ruup ma?” Pël maan kangiir epël mëäa. “Yok yak pil.”

⁷¹ Pël maan pit epël mëäa. “Oröpmorëen ngön ya mëmpen? Pimtë këmtakaan yok aan kat yawi.”

23

Pit Yesu Pailatë naë së ulmëak ngön ya mëna

(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Son 18:28-38)

¹ Omën pourö wal äak Yesu mësak Rom yang ngarangkëp Pailatë naë sa.

² Pël äak Pailatën ngës rëak epël mëäa. “Tenim itöök omën epmor ten omën pourö morök elnieimeë pi omp ak Sisa takis mangkanëak nga ni-aimeë pimtök pimtën, ‘Ne Kristo Yaö Neeaup,’ pël aöre ‘Ne omën omp aköp,’ pël yaaumor.”

³ Pël maan Pailat pi Yesuun pëel mëak epël mëäa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan kangiir epël mëäa. “Yok yaan pi tapët.”

⁴ Pël maan Pailat pi kiri ar yaaö kaöaröere omnaröen epël mëäa. “Ne omën epopë saun nent nokoirën.”

⁵ Maan pit kosang wesak ke urak epël mëäa. “Pi omnaröen ngön ök

mëak lup es nga mowasën Yutia yang pourak akak yes. Pi Kalili yangerak ngës rëak pël ë waisaumorök eprekta tapël yaë.”

Pit Yesu Erotë naë së ulmëak ngön ya mëna

⁶ Pël maan Pailat pi pöten kat wiak pitën epël mëäa. “Omën epop Kalili yangerakaanëp ma?”

⁷ Maan pit kangiir mëäa. Pël ëen Pailat pi omën omp ak Erot pim yang ngarangk ëëaurekaanëpök ëa pël wesak akun pötak Erot piita Yerusalem kak wëen yak Yesu wes mëen pim ngësël sa.

⁸ Pël ëen Erot pi Yesuun itenak ërëpërëp ëa. Pöt pi Yesu yaaütön kat yawiem itaampënëak kent kön yawia. Pël äak pim itöök retëng nent ëen itaampën pël wesak ërëpërëp ëa.

⁹ Pël äak Yesuun pëel ke nentere nent yemaan Yesu pi ngön kangut nemaan ëa.

¹⁰ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit pim naë së tauak kosang wesak pi utpet ëa pöt mëäa.

¹¹ Pël ëen Erotre pim ngaarö pit piin ököök elmëak ökre was mëäa. Pël äak ulpëen wali retëngretëng ëa ompyaö namp wa momëak kaalak wes mëen Pailatë ngësë sa.

¹² Erotre Pailat piarip ngaan pöt nampnampön kööre tok yaauwaarök akun pötak ngöntre kar ëa.

Pailat pi Yesu këra yetaprak mööpënëak kat mowia

(Matiu 27:15-26; Maak 15:6-15; Son 18:39-19:16)

¹³ Pailatök maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröere omën muntarö wa top ëa.

¹⁴ Pël ëen epël mëäa. “Ar omën epopön, ‘Pi omnarö wa irikor yaalmëaup,’ pël aö nem naë wak waisan. Pël ëen nook pim songönte tekeri wasëpënëak arim ëöetak pëel mëëaut. Pël ëautak ne piin kat wiin pim utpet yaëen arim ngön yaatak moulmëan pöt nokoirën yeë.

¹⁵ Erotta tapël äak kaalak wes meën waisa. Kat wieë. Omën epop pi utpet tiarim mëmpena nent naën.

¹⁶ Pötaanök ne maan ngaarök om tang pëen möak wes mëepnaat.”

¹⁷ [Krisimaki poutë Anutuu mait elmëa akun ngëengktak Pailatök omën namp wes më yeëa.]

¹⁸ Pël maan pit omën pourö ëlak wiak epël mëëa. “Pipmor mëngkën wel wiip. Parapasökëër wes nimë.”

¹⁹ Parapas pöp kak wë omën naröaring nga yaalem namp mëngkën wii kaatak ulmëaup.

²⁰ Pël maan Pailatök kaalak epël mëëa. “Ne Yesu wil momëëmaat.”

²¹ Maan pit ngön ëak epël mëëa. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.”

²² Pël maan Pailat pi akun nentepar nent pötak epël mëëa. “Omën epop pi utpet oröp nent ëa? Ne itaangkën pi mëmpena nent naën. Pötaanök ne maan ngaarök tang pëen möak wii kaatakaan wes mëepnaat.”

²³ Pël maan pit ke ur olëak ngön ëak, “Pi këra yetaprak möön wel wiip,” pël mëak ngön kaëpre ngön ëak Pailatë ngönte wa irikor ë olëa.

²⁴ Pël ëën Pailat pi pitëm ngön mëëa pöt kat wiak möön wel wiipënëak mëëa.

²⁵ Pël ëak pitëm këk mëëa pötaan omnamp mëngkën wii kaatak ulmëaöpöp wil moulmëak Yesu pitëm kentök möön wel wiipënëak pëël elmëa.

*Yesu këra yetaprak möa
(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32;
Son 19:17-27)*

²⁶ Pit Yesu mësak yesem kamtaök omën namp yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, pi yaakaan yewaisën koirak wali wak këra yetapër mangkën waalak Yesuu ënëm sa.

²⁷ Pël ëën omën selap ënëm yesem öng narö Yesuun ingre tanëër sa.

²⁸ Pël ë yesën Yesu kaip ti epël mëëa. “Yerusalem öngörö, ar neen ing angan. Arimëntre arim ruuröanökëër ing aë.

²⁹ Kat wieë. Ënëmak akun nent temanöm sëen epël anëët. ‘O, öng ru

köpëlörö. Pit ru wilöore kapa mampöpël naën yaurö. Pötaanök pitökëër ërëpërëp yaë,’ pël anëët.

³⁰ Akun pötak rosir kaöatön, ‘Pelak ngep elnieë,’ pël mëak kotutön, ‘Kör elnieë,’ pël manëët.

³¹ Këra iiringöt es yemarën pangk naën yaë pöta ök ne omën ompyaöp yaaup wel newiinë pöt pangk naën yaëetak ar wel newiinëak kent yeë. Pötaanök këra umönöt es marën pangk yaë pöta ök ar utpet yaurök wel wiinëët.”

³² Pit omën utpet yaaöp naarta Yesuring mööpënëak mësak sa.

³³ Pël ëak yang lup nent yapinte “Kepön Kos” pël yamëëa pörek së orök pi këra yetaprak momöa. Pël ëak utpet omën naarta, namp yaap-këël namp katnëël, mö ulmëa.

³⁴ Pël ëën Yesu pi epël mëak kimang mëëa. “Pep, pitëm yaalnë epot köpël wë yaalnë. Pötaan pitëm saun epotë kangut won mowas.” Pël yemaan ngaaröp pit pim ulpëenre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.

³⁵ Pël yaëën omnaröp itenaan omën kaöaröp pit epël mëak ökre was mëëa. “Pi omën muntaröp kaamök yaaupök peene pimtok pimënt kaamök ëëp. Pi Kristo, Anutuu Yaöp Mëëaup pöt pël ëëp.”

³⁶ Pël yemaan ngaarökta ökre was mëak naë së wain i somit menak epël mëëa.

³⁷ “Ni yaap Yuta omnaröa omën omp aköp pöt nimtok nimënt kaamök ë.”

³⁸ Pël mëak pim kepön löötak epël retëng ë ulmëa. “Omën epop Yuta omnaröa omën omp aköp.”

³⁹ Pël yaëën utpet omën naar piiring möa pöaar nampök utpet wesak epël mëëa. “Nim ök pilëpta Kristo ma? Ni yaap pöp pöt nimënt kaamök yeem tenipta pël elni.”

⁴⁰ Pël yemaan ngöntöpök nga mëak epël mëëa. “Nim këlangön kat yawiin tapël yaëëp ni Anutuun kas naën yaan ma?”

41 Tepër pöt, tepërim saunatë kangiir ompyaö yaalni. Ën omën epop pöt, saun wonöp.”

42 Pël mëak Yesuun epël mëëa. “Yesu nim omp ak sak waisumëetak neen kön wiim.”

43 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Peene tapëtakëer ni neering ngës ompyauuk ömëet.”

Yesu wel wia
(*Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Son 19:28-30*)

44 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen kët itte utpet ëen yanget koö olëak wieë së wiap kan 3 kilok oröa.

45 Pël yaëen ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel luptak keliak nempelnempel ëak sa.

46 Pël ëen Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Pep, nem könöp nim moresi yanuulë.” Pël mëak yok wel wia.

47 Pël ëen ngaaröa wotöököp pi omën oröa pötön itenak Anutuun yaya mëak epël mëëa. “Omën epop pi yaap saun wonöp.”

48 Pël yaëen omën itaampënëak së wa top ëa pörö pit omën oröa pötön itenak yaköm kön wi kakë sa.

49 Pël yaëen Yesu pim karuröere Kalili yangerakaan ënëm sa pörö pit pëlëer wë omnant oröa pötön itena.

Yesu yang kel weera
(*Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Son 19:38-42*)

50 Omën namp yapinte Yosep pöp Yutia yangerak

51 Arimatia kakaanëp, pi omën ompyaup yak wotpil wë Anutuuk wa ngaöök momëepënëak kor wakaima. Pi kansol wotöököröaring wëaup. Pël ëaupök pim karurö Yesu mëmpënëak ngön yaan pi nerek wak nemaan ëa.

52 Omën pöpök Pailatë naë së Yesu sokuren ök mëëa.

53 Pël ëen kat mowiin së yetaprakaan ent ëak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak kël öngöp naö omnarö wa wiipënëak tëau wieëa pörökël wak sa. Kël öngöp pö omën namp wa nawiinö.

54 Pöt kë yesa akun ngëëngkët ëlpamök wiaan omnant kön ëa.

55 Pël ëen öng Kalili yangerakaan Yesuring saurö pit Yosepë ënëm së omën yangaöön itena. Pël ëak Yosep pi sokur tolëel yawi pöten itena.

56 Pël ëak kaalak kak së kolap köp nga kamp ompyaut Yesu sokurak wa mëepnaan wak sëpënëak kopëta wes wiak akun ngëëngktak ngön kosangta wieëaul koröp kë sa.

24

Yesu kaalak wal ëa
(*Matiu 28:1-10; Maak 16:1-8; Son 20:1-10*)

1 Sante wangam kan röökëer pan öngörö kolap köp nga kamp kopëta wes wia pöt wak yangaöökë sa.

2 Së oröak itaangkën kël kësang kan wari ulmëaumpel wa olaan kan të wieëa.

3 Pël ëen pit kël öngöpöökë kakaati së itaangkën Yesu sokur won wieëa.

4 Pël ëen ap wesak ëngk ma e wasö yaëen omën naar ulpëen kölam panëepëaar mëauwaar piarpim naë oröak taua.

5 Pël ëen öngörö itenak kas ëen tok oriak yangaakël itenaan omën pöarök epël mëëa. “Ar oröp ëënak öp wëaupön wëlaaröa naë ap yewas?”

6 Pi eprek won. Yok wal ëa. Ar pim ngaan Kalili yangerak wë ngön epël ök niaö pöten kön wieë.

7 Pi epël niaup. ‘Omën Këep ne saun omnaröa naë neulëen pitök këra yetaprak nemöön wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap,’ pël niaup.”

8 Pël maan öngörö Yesu ngaan ngön ök mëëa pöten kön wiak

9 yangaöökaan kaalak kak së Yesu ru 11 pöröere omën muntaröen pitëm omën itaampöore kat wi ëa pötön ök mëëa.

10 Öng pörö Maria Matala kakaanëpre Soanaare Maria Semsë ëlëpre öng munt naröere pël ëak öng pöröak së Yesu ngön yaaö omnaröen ök mëëa.

11 Pël ëen pit ngön pöt kat wiak, “Öngre yokot ngön ya,” pël mëak wa yaap newasën ëa.

12 Pël äak Pita pi wal äak pöömpö së yangaöök oröak tok oriak kël öngöpöök itaangkën poë koröp kör koëau pëen wiaan itena. Pël äak omën oröa pöten kön selap ë kakë sa.

Omën naar Emeasë kanöök Yesuun itena

(Maak 16:12-13)

13 Kët tapëtak Yesuu ingre mor sauröakaan naar Emeas kakë sëpënëak sa. Ka pö Yerusalem kak naë 11 kilomita pöta ök wieëa.

14 Omën pöaar kamtaöök yesem omnant oröa pötë ngönöt aö yesa.

15 Pël yaëen Yesu pimënt piarpim naë oröak piaripring sa.

16 Pël ëen omën pöaar itenak Yesuun pi newasën ëa.

17 Pël ëen pëel mëak epël mëëa. “Oröp nantëen nampnampön maö im?” Pël maan piarip leng äak tok orieë yaköm ë sak ëa.

18 Pël äak namp Kliopas puuk epël mëëa. “Elei, ka ël epotëaan omën pourö Yerusalem kak wëep ni kopëtapökëer omën pörek oröauten köpël wëen ma?”

19 Pël maan Yesuuk piaripön pëel mëak epël mëëa. “Pöt tol ëa?” Pël maan piarip kangüir epël mëëa. “Yesu Nasaret kakaanëpë elmëa pöten yak. Pi tektek ngön yaaö namp, Anuture omnaröa ëöetak ngön kosang aöre ya weëre kosangringöt mëmpö pël yaapök

20 kiri ar yaaö kaöaröere tiarim ngarangköröak Rom yang ngarangkëpë naë wes mëen puuk mëmpënëak maan këra yetaprak möaup.

21 Ten pöt, puuk Israel omnarö tiar utpetetakaan niöpnaat pël weseëan pöt pitök möön wel wia pöta ngöntere kët nentepar nent ëen munt nant oröa pötë ngönöt yak.

22 Tenim naëaan öng naröak Santee-tak röökëer yangaöök së itenak wais ök niaan yaan saut.

23 Pit së sokuren ap wesak wais epël niiaut. “Ten së itaangkën ensel naarök, “Yesu pöp öp sak wë,” pël yenia.’

24 Pël niaan tenim naëaan omën naar piaripta së yangaöök itaangkën öngöröa aan kat wia tapël itena. Pël äaap pimtën itnaangkën ëa.”

25 Pël maan Yesuuk kangüir epël mëëa. “Arip kön won pan. Arip oröp ëënak tektek ngön yaaö omnaröa ngön retëng äautön kön wi kosang newasën yeë?”

26 Kristo Yaö Mëëaup pi këlangön kat wiak kaalak pim ëwaare weëre kosang pimot öpna pöten arip köpël ma?”

27 Pël mëak Moses pim ngön ëa pötak ngës rëak tektek ngön yauröak ngönën pepatë pimëen ngön ëa pöt pout ök mëëa.

28 Piaripring kak së oröak el wesak sëpënëak yaëen piarip epël mëëa.

29 “Këtëp ilaan köö olapënëak yaëërek tenipring öpa.” Pël maan piaripring kakaati sa.

30 Pël äak wë kaömp nëmpënëak wel aisëë puuk kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak piarip mena.

31 Pël yaëen piarip pörekök kön tek-tek sak iten sokola. Pël ëen pi ëlëep ilëa.

32 Pël ëen piarpimënt namp-nampön epël mëëa. “Tepër kamtaöök yewaisem pi ngönën pepatëaan ngön songönöt ök niaan kat wiak ya kë saut.”

33 Pël mëak akun tapëtakëer wal äak kaalak Yerusalem kakël sa. Pël äak pörek së itaangkën ru 11 pöröaring pi-arpim karurö wëen itena.

34 Pël ëen pitök epël mëëa. “Yaap pan, Aköp wal äak wë Saimonön ë pet elmëen itena.”

35 Pël maan piaripök piarpim kam-taöök yesën ëa pöta ngönte ök mëak kak së kaömpöt yepelën piarpim piin këkë itena pöta ngönteta ök mëëa.

Yesuu ruurö pit piin itena
(Matü 28:16-20; Maak 16:14-18; Son 20:19-23)

36 Pit ngön pöt aim wëen Yesu pimënt pitëm tektrak orö rëak epël mëëa. “Arim lupötë mayaap wiaap,” pël mëëa.

37 Pël ëen pit yaan sak, “Yesuu könöpök yaë,” wesak kas ëa.

38 Pël één pi epël mëëa. “Ar oröp één yaan utpet sak kön selap yeë?”

39 Nemënt tapöpök wë. Ar nem ingre morötön iteneë. Pël ëak morö pat ëak këëkë it nengëneë. Ne koröpre mësëpring wë. Kön pörö epël wonörö.”

40 Pël mëak pim ingre moröt pet elmëa.

41 Pël één pit ya kë sak pim ngönte kat wiak kön wi kosang newasën om yaan sak yeem wëen epël mëak pëël mëëa. “Arim kaömp nant eprek wia ma?”

42 Pël maan pit i kaö imën kota kaö nent mangkën

43 wak pitëm itöök na.

44 Na pet irak epël mëëa. “Ne arring wë epël niaimaut. ‘Ngaanëer Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaauröa pepatë ngön wia pipotre tan pep Sam pöweri nemëen ngön ëa pipot pout kë rapënaat, pël niiaut.”

45 Pël mëak pimtök ngönën pepeweri ngön wia pöt ök maan kat wiak pitëm lupöt kan tëa.

46 Pël één Yesuuk epël ök mëëa. “Ngönën pepeweri epël wia. ‘Yaö Mëëaup, Kristo, pi këlangön kat wiak wel wiak akun nentepar nent pël wieë kaalak yangaöökaan wal ëëpnaap.

47 Pël één omnarö lup kaip tiin pitëm utpetat kërë moolapëna pöt pim yapintak ök maan Yerusalem kak ngës rëak aö yesem yang poutë së pet irëpnaat, ëaut.

48 Pötaanök arim itenan puot tekeri wesak ök man.

49 Kat wieë. Nem Pepapök ngaan omnant arimëen yaö niia pöt nook wes nimëëmaat. Pötaanök ar om kak eprek wëen kutömweriaan weëre kosang pöt arim naë irapnaat.”

*Yesu kutömweri isa
(Maak 16:19-20; Ngön 1:9-12)*

50 Pël mëak pit mësak Petani kak naë së oröak pim moresiar ngaarëk weë pit welaköt elmëa.

51 Pël yeem wil moulmëak kutömweri isa.

52 Pël één pit piin yaya mëak ërëpsawi kaö ë kaalak Yerusalem kak së

53 wë kët ël epotë ngönën tup kaöetak wakaimëë Anutuun yaya maim wakaima.

Son

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 60 pöta ök won sèen Sonök Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Son pi Yesuu ru 12 pöröakaanëpök omën pouröaan ëa. Pim ngön pöt, omnarö Yesuun kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenëak retëng ëa. Pötaanök Yesuu ya mëna pöta ngönte naën, pim ök mëea pöta ngönte ëa.

Pöt epël wia.

Yesu pi Anutuu Këmët 1:1-18

Son i yamëaupre Yesuu ru wetëero
1:19-51

Yesuu ya mënaut 2:1-12:5

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut
13:1-19:20

Yesuu wal ëak öo pet elmëaut 20:1-
21:25

Këm Ngönte wëwëetaringtak omën sak oröa

¹ Ngaan panëer kutömre yang won wiaan Këm Ngön pi wakaima. Këm Ngön pi Anuturing wakaima. Këm Ngön pi Anutu tapöp.

² Ngaan panëer pi Anuturing wë.

³ Piaripök ël epot pout ket ëauwaar. Omën nant kan naöökëlaan naaröön. Won, Anutu puuk Këm Ngön piin maan omën ël epot pout ket ëa.

⁴ Pël ëak pimënt wëwë pepap pël saarëen pim wëwë pötak omnarö piin kön wiipenëak ëwa elnia.

⁵ Ëwa pepap pi ëwa elnieim wë. Pötaanök koutak ëwaat ngep naalmëëpan.

⁶ Omën namp Anutuuk wes mëen oröa yapinte Son.

⁷ Pi ëwa pöta ngönte omnaröen ök maan ëwa pepapön kön wi kosang wasëpënëak oröa.

⁸ Son pi pöp ëwa wonöp pi om ëwa pepapë ngönte ök apënëak oröa.

⁹ Ëwa pep kë pöp pi oröak yangerakë omën pourö ëwa elnia, wë epop.

¹⁰ Anutu puuk Këm Ngön piin maan puuk yangerakë omënere omnant ket ëaup pitring wëenak pit piin ewat nasën wakaima.

¹¹ Pi pimtë yang songöntak oröak wëenak omnarö pit piin ngöntre kar naalmëen ëa.

¹² Ën omën ngöntre kar elmëak piin kön wi kosang wesaurö tiar Yesuuk pimëen yaö niwasën wë Anutuu koröngre ru seim wë.

¹³ Tiar omnaröa yaaul Anutuu koröngre ru sak naön. Ëlre peparö pitëm kentöök ma könöök pël naën. Anutu puuk elniin pim koröngre ru seim wë.

¹⁴ Këm Ngön pi omën orö rëak tenim tekarak wëen ten pim ë rangiatön iteneimaut. Pi komre kolap elnieimeë ngön këet pëen ök niamaup. Ten pim ë rangiat iteneimaö pöt Anutuuk pim ru kopëtap mena.

¹⁵ Son i yamëaup pi ru pöpë songönten war wesak ök mëak epël mëea. “Omën epopön ne ngaan arën epël ök niiaut. ‘Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.’”

¹⁶ Pi komre kolap pepap yak tiar pourö pim naëlaan komre kolap kësangën yaalniin nganngan weim wë.

¹⁷ Pöt tol ëenak? Anutuuk tiarimëen tektek ngönöt pëen Moses pim moresi mowiin nina. Pël ëautak Yesu Kristo puuk komre kolap niwesak ngön këet tekeri wes nina.

¹⁸ Omën nampök Anutuun itnaangkëntak pim Ruup pimtökëer Pepapring wëaup. Pötaanök Pepapë songönte war wesak tiarën ök yenia.

Son i yamëaupök war wesak mëea (Matu 3:1-12; Maak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuta ngarangk Yerusalem kak wëaurö pit Anutuun kiri ar yaaö naröere Liwai ngönën omën narö Sonë naë wes mëen së epël pëlpël mëea. “Ni talëp?”

²⁰ Pël maan Son pi ngep naën war wesak epël ök mëea. “Ne Yaö Mëëaup, Kristo won.”

²¹ Pël maan pit piin kaalak epël pëlpël mëea. “Ën ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Elia ma?” Pël maan pi wonwon mëea. Pël maan

pit kaalak epël pël pël mēēa. “Ma ni Anutuu tektek ngön yaaō omnamp tenim kor wakaima pöp ma?” Pël maan pi kaalak wonwon mēēa.

²² Pël maan pit epël mēēa. “Ēn ni talēp? Tenim wes nimēaurōen sē ök menaan. Nim songōnten ök nia. Nimtok nimtēēn talēp yamēēaup?”

²³ Pël maan Son puuk epël mēēa. “Ne yang pultak wē ngön ēak epël yaaup.

‘Aköpēēn kanō ngēseē.’

Ngaanēēr Anutuu tektek ngön yaaō omnamp Aisaia pim tektek ngön ēa pöt nem naē kē yaarō.”

²⁴ Pël maan omēn wes mēaurōa naēaan Parisi ngōnēn omēn narō pit piin epël pël pël mēēa.

²⁵ “Ni Kristo won, ma ni Elia won ma ni Anutuu tektek ngön yaaō omnamp tenim kor wakaima pöp won ēēn pöt ni tol ēēnak omnarō i yamēaup?”

²⁶ Pël maan Son pi epël mēēa. “Ne omnarō i yaaptaring yamēaup. Ēn omēn namp arim tektrak wēēn itnaangkēn wē.

²⁷ Ne utpet epopök yok pangk pim ing korōtepar wii nemowilngan.”

²⁸ Yotan i pouuk Petani kak Son pim omnarō i mēa lup pötak ngön pöt orōa.

Yesu Anutuu Sēpsēp Ruup

²⁹ Ēlpamök Son pi itna pöt Yesu yewaisēn itenak epël mēēa. “Iteneē. Ēngkop Anutuu Sēpsēp Ruup. Kiri ar yaaurō sēpsēp ruurō Anutuuk omnarōa ketöt won wasēpēnēak pit kiri ar ē yaē ök tapël Anutuuk tiar omnarōa ketöt puuk won niwasēpēnēak wes mēēn orōaup.

³⁰ Omēn pipopōnōk ne ngaan epël niiaut. ‘Omēn nem ēnēm yewais pöp puukēēr kaōap. Ne naarōōn wiaan pi wakaimaup.’

³¹ Nemēntta piin kōpēlēp. Pël ēautak ar Israel omnarō piin ēwat sēnēak i yanimē.”

³²⁻³³ Pël niak Son pi epël yenia. “Neenta kōpēl wēēnak Anutuu omnarō i momēēmēak neeapök epël neeaut. ‘Ni omēn namp i yemomēēn Ngēēngk Pulō irē rangk ngentiak

öpna puopök omnarō Ngēēngk Pulō momēēmēpnaap.’ Pël neaan ne itaangkēn Ngēēngk Pulō int ekēpē ök sak kutōmweriaan irē pim rangk ngentiak wēa.

³⁴ Ne pōten itenak war wes nia-maan. Yaap, epop Anutuu Ruup.”

Yesuuk ru kong nent koirā

³⁵ Ēlpamök Son pim ru naarring wē

³⁶ itaangkēn Yesu kan yesēn epël ök yenia. “Iteneē. Ēngkop Anutuu Sēpsēp Ruup.”

³⁷ Pël niaan tenip kat wiak Yesu ēnēm saut.

³⁸ Pël ēēn Yesu kaip ti itaangkēn tenip pim ēnēm yesēn itenak epël pël pël yenia. “Arip orōp wē yewais?” Pël niaan tenip epël pēēl mēēaut. “Rē yanuulaup, ni ka taltak wēaup?”

³⁹ Pël maan Yesuuk tenipōn epël yenia. “Arip wais iteneē.” Pël niaan tenip piiring sē ka wēauten itenak kēt taptak piiring wē ka uraut. Tenip wiap kan 4 kilok saut pōtaanök.

⁴⁰ Yokot Son pim ngōnte kat wiak neering Yesu ēnēm sa pöpē yapinte Entru, Saimon Pita pim nangap.

⁴¹ Pi teēntom sē pim nanēp Saimon koirak epël ök mēēa. “Tenip Anutuu Yaō Mēēaup Kristo koirak itenaut.”

⁴² Pël mēak Entruuk Saimon koirak Yesu naē waisa. Pël ēēn Yesuuk Saimon piin itenak epël mēēa. “Ni Saimon, Sonē ruup. Ne nim yapinte Sipas yeniak.” Yapin Sipas pōtere Pita pōtepar tiarim ngōntak kēl.

Yesuuk Pilipre Nataniel koirā

⁴³ Ēlpamök Yesu pi Kalili yangerakē sēpēnēak kōn wia. Pël ēak itaangkēn Pilip wēēn epël ök mēēa. “Ni nem ruurōaring wē.”

⁴⁴ Pilip pi Entruure Pita piarpim ka songōnte Pesaita pōrekaanēp.

⁴⁵ Pilip pi sē Nataniel koirak epël ök mēēa. “Ngaanēēr Anutuuk ngön kosangōt Moses mangkēn retēng ēēre tektek ngön yaaurōa retēng ē pël ēaut kat wieim pöp ten koiraut. Pöp Yesu Yosep pim ruup Nasaret kakaanēp.”

⁴⁶ Pël maan Nataniel pi epël mēēa. “Omēn ompyaup ke pēlēp Nasaret

kakaan naarööpanpe.” Pël maan Pilipök epël mëëa. “Wais itaampëën.”

⁴⁷ Pël mëak Pilip Nataniel koirak Yesu pim naë waisën itenak pim songönten epël yenia. “Omën yewais ëngköp pi yaap Israel omën yaapöp. Pi morököt wonöp.”

⁴⁸ Pël yeniaan Nataniel pi Yesuun epël yema. “Ni tol ëak nem songönten ewat wëën?” Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilipök ngön neniaan wiaan ni kem songöntak wëën itenaut.”

⁴⁹ Pël maan Nataniel kangiir epël mëëaut. “O rë yanuulaup. Ni Anutuu Ruup. Ni Israel omnaröa omën omp aköp.”

⁵⁰ Maan Yesuuk kangiir epël ök yema. “Kem songöntak wëën nem itnak niaö kot taptaan kön wi kosang yenewasën. Pötaanök ënëmak omën kaöat oröön itaampëët.”

⁵¹ Pël mëak Yesuuk kaalak rangk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ënëmak ar itaangkën kutömwer kan tëën Anutuu enselörö Omën Këep nem naë isak yeiraan itaampunëët.”

2

Yesuuk maan i yaaptak wain i sa

¹ Kët nentepar won sëën Kena kak Kalili yangerak omën namp öng mor mampënëak yaëën Yesu pim ëlöp omën pöpë kaatak wëa.

² Pël ëën Yesure pim ruurö ten këere imën nënëak tenën yas niia.

³ Pël ëën së wë wain iit won sëën Yesu pim ëlöpök piin epël ök yema. “Pitëm wain iit kos sa.”

⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Öng epop, ni nem ëëma pöten kön selap ëëngan. Nem songönte tekeri wasuma akunet naën.”

⁵ Pël maan ëlöpök inëënöröen epël ök yema. “Omën nant ëënëak niaan pöt ënëm elmëën.”

⁶ Yuta omnarö tenim ngönënta wieëaul kaömp nënëak pöt mor i yairaut. Pötaanök ka pötak yang kap 6 ëak wieëa. Kap nent peö ëaan pöt 20 ma 30 kalen i ke pël wiaapnaat.

⁷ Pël ëën Yesu pi inëënöröen epël ök mëëa. “Ar i kolak lë mëën peö ëëp.”

Pël maan pit kolak wais mëak peö panë ë ulmëa.

⁸ Pël ëën Yesu pi epël ök mëëa. “Ar nant kap pötëaan lë mëak wak së këere imën ngarangkëp meneë.” Pël maan pit kolak lë mëak wak së mangkën

⁹ i yaaptak wain i sa pöten kön nawiin ëa. Inëënörö i kolak së mena pörö pitökëer ewat wëa. Pël ëën ngarangkëp pi omp öng koirra pöpön ngön mëak epël mëëa.

¹⁰ “Omnaröa yaaul wain i ompyaut mangkën omën pourö nëmpënaatep tol ëënak ompyaut om wiaan wain i pasit wet rëak ningkën nak kep ëak wëënak ënëmak wain i misëng wesaut ëlëëp ngëp ëak wakaimaut wak yaën? Talëp pël yeëa?”

¹¹ Yesu pim retëng nentere nent ëëpna ngës rëak Kena Kalili yangerak pim weëre kosang pet elniipënëak retëng pipët ëën itenak ten pim ruurö weëre kosangö pim naë wia pël kön wi kosang wesaut.

¹² Ënëmak Yesu ëlre nangre ruurö pël ëak ten Kapaneam kak së oröaut. Pörek së akun wali naön.

Yesuuk ngönën tup kaöetak omnarö sum ëeim wëën waö ë mëa

(Matiu 21:12-13; Maak 11:15-19; Luk 19:45-46)

¹³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ten Yesuring Yerusalem kakë saut.

¹⁴ Pël ëak pörek së Anutuu ngönën tup kaöetak ilëak Yesu pi itaangkën omnarö ka lup nentak wë pol purimakaöre sëpsëpre intre pörö sum ë ën monat ngawingawi ë pël ëeim wëa.

¹⁵ Pël ëën Yesu pi itenak wii koö nenges wak omënerë pol purimakaöre sëpsëp pörek wëaurö waö ë mëak mon ngawingawi yaauröa monat wak kömen moolëak urötta kaip ti yemoola.

¹⁶ Pël ëak intörö wak ngawingawi ëeim wëauröen epël yema. “Piporö wak kama seë. Nem Pepapë tup ngëëngk epët uröm kaatë ök wasngan.”

¹⁷ Pël yemaan pim ruurö ten ngönën pepeweri ngön epël retëng

ëa pöten kön wiaut. “Ne nim kaat ompyaö wiaapnaataan weë yengenti.”

¹⁸ Yesu pit waö ë momëen ngönënë kaöaröak epël yema. “Nim ten waö yaalniin pöta songönte pet elniimëen retëng weë nent pet elniin itaampun.”

¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ar tup epët tööl olaan pöt nook kaalak akun nentepar nent ök rëëmaat.”

²⁰ Pël maan pit epël yema. “Akun selap pan krismaki 46 ke pël ök rëautep. Nuuk yok pangk akun nentepar nent kaalak ök ram ma?”

²¹ Yesu pim ngön mëëa pöt ngönën tupten nemaan, pimtë koröpöön yema.

²² Pël ëautak wë ënëmak weletakaan wal ë moulmëa akun pötak pim rurö ten pim ngaanëer ngön ök niia pöten kön wiaut. Pël ëak ten ngönën pepeweri wieëa pötëre Yesuu ök niia pötëparën kön wi kosang wesaut.

Yesu pi omën pouröa songönöt ëwatëp

²³ Anutuu mait elmëa akun ngëengktak Yesu Yerusalem kak wëen omën selap pim retëng weëre kosangring yaaö pötön itenak piin kön wi kosang yemowas.

²⁴ Pël ëen Yesu pi pitëm songöntën ewat wëa. Pötaanök pitëm piin kön wi kosang yemowas pöten yaap newasën yaë.

²⁵ Pël ëen nantön köpël naënëp yak omnaröak ök nemaan wiaan pimtök pitëm lupötë iten pet ira.

3

Yesu pi Nikotimasring ngönngön ëa

¹ Omën namp wëa yapinte Nikotimas, pi Parisi ngönën omën, Yuta omnaröa kaö namp.

² Pi röök nentak Yesuu naë së epël mëëa. “Rë yanuulaup, niin ten ewat wë. Anutuuk ni ten rë niulömëak wes nimëaup. Anutu omën nampë naë won wiaan yok pangk nim yaën epël retëng it ngolöp nent naëpan.”

³ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Ne yaap pan niamaan. Namp pi ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak öpna pöp Anutuuk wa ngaöök mëëpnaap. Pël naënëpök yok pangk naëpan.”

⁴ Pël maan Nikotimas pi epël mëëa. “Tol ëak omën namp pi kaö saupök ngolöp wesak wilëpën? Ma kot sak kaalak ëlëpë lupmeri ilaan ngolöp wesak wilëpën ma?”

⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Yaap pan niamaan. Namp pi iitere Pulöök elmëen ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak naön ëëpna pöp Anutuuk wa ngaöök namëëpan.

⁶ Omën kepëtakaan wilëpna pöp omën möönre koröp pëen wak öpnaat. Ën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpna pöp Pulöökë weëre kosang wak öpnaap.

⁷ Ni nem ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak ön pël ök yeniak pötaan yaan sak ëengan.

⁸ Kentö pi pimtë yamöaul yamö. Pël ëak omnant pout ëtëp ë yesën nga ngönpel pëen kat yawiin. Ën songönte tarëkaan oröak yewais ma tarëk së pet yair pöt ni köpël wëen. Omën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpnaarö pit tapël ëëpnaarö. Ni Pulöökë yaë pöten köpël wëen pötaanök.”

⁹ Pël maan Nikotimas kangiir epël mëëa. “Pöt tol ëak pël ëëpën?”

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni Israel omnaröa rë yanuula kaö nampök tol ëënak köpël yaën?”

¹¹ Ne yaap pan niamaan. Omnant tenim itenak kat wiak pël yaautön yeniak. Ök yeniaan ar kasëng yemengkaurö.

¹² Ne yangerakë omnantëel niiaanakta ar kön wi kosang newasën yeë. Pötaanök kutömweriil ko wesak niamaatep ar pötön köök kön wi kosang newasën ëen sa.

¹³ Arëkaan namp kutömweri nawisën Omën Këep nemtokëer kutömweriaan yangerakël irëaup.

¹⁴ Ngaan Moses puuk yang pultak

kamal könöp ket ëak këraarak möak wesir ulmëa pöta ök Omën Këep ne tapël elnëepnaat.

¹⁵ Pël ëen neen kön wi kosang newasëpnaarö wëwë kosangtak öpnaarö.

¹⁶ Anutu pi yangerak omnarö lup sant elniak pim Ru kopëtap wes nemëen irëaut. Pötaanök narö ar neen kön wi kosang newasënëerö kö nasëngan, wëwë kosangtak önëerö.

¹⁷ Ruup ne ngön ë pet yairauröa yaë pöl elniimëak won, omnarö utpetetakaan kama niömëak Anutuuk wes nemëen irëaut.

¹⁸ Pötaanök namp pi kön wi kosang newasëpnaap pi ngön ya nampan. Ën namp pi kön wi kosang nenewasën ëëpna pöp pi kö sëpënëak ngön ë pet irën wë. Pöt tol ëënak? Anutuu Ru kopëtap neen kön wi kosang nenewasën ëa pötaanök.

¹⁹ Ngön ya mëmpna pöta songönte epël. Yesu pi ëwa pepap yangerak oröak wëënak omnarö pit pim ëwa pöten itaampnaaten kaaö ëen kouten kent ëa. Pöt pitëm wëwëet utpet pötaanök ëwaaten kaaö ëa.

²⁰ Omën utpetat yaaurö pit ëwaaten kaaö yaë. Pit pitëm yaaut tekeri sëpan pötaan kas ëak ëwaatak naaröön yaë.

²¹ Ën namp pi këet ngar öpna pöp ëwa pöt temanöm wasëpnaap. Pël ëen pim omnant yaaut Anutu pim ngönta ököök ima pöta songönte tekeri sëpnaat."

Sonök Yesuu songönte war wesak ök mëëa

²² Pël mëak Yesu pi pim ruurö tenring Yutia yangerakël saut. Pörek së wë omnarö i momëaut.

²³ Inon kak, Selim kak naë pörek i kësang wieëa. Pötaanök omnarö sëen Son piita i momëeim wëa.

²⁴ Akun pötak Erot pi Son wii kaatak nemoulmëen wiaan pël ëa.

²⁵ Pörek Sonë ru naröere Yuta omën namp pitëm i yamëa pötaan neneren ngön nga ela.

²⁶ Pël ëak pit Sonë naë së piin epël ök mëëa. "Rë yanuulaup, ni omën namp ngaantak Yotan i pouuk niiring

wë pim songönte war wesak ök mëëen pöpön kön wiaan ma? Omën pöpök omën i yemomëen omën pourö pim ngësël sa pet yair."

²⁷ Pël maan Sonök kangiir epël mëëa. "Pi yok pangk yaë. Anutuuk omën namp omnant ëëpënëak weëre kosang nemangkën wiaan pimtök yok pangk naëpan.

²⁸ Arimtokëer ewat wë. Ne ngaan epël niiaut. 'Ne Yaö Mëëaup, Kristo won. Pi tapöpëen wet rëak wes nemëaup.'

²⁹ Omën namp pim öng yaup koirën pöt öngöp pimtë naë së öpnaat. Pël ëen ompöpë karip pi naë wë pim ngöntöpë ngönte kat wiak ërëpërëp ëëpnaat. Pöta ök omnarö Yesuu naë yesën itenak nem lupmer ërëpsawi kaö yeë.

³⁰ Puukëer isëp. Ne irem."

³¹ Omën ngaarëkaan irëaup pi omnant pout il niwesaup. Omën yangerakaan oröaup pi yangerakaanëp. Pi yangerakë omën epoteël ngön apnaat. Omën kutömweriaan irëaup pi omën epot pout il niwesaup.

³² Pi pim omnant itaampöore kat wi ëautön ök yeniaanak omën naröak kat wiak kön wi kosang newasën yeë.

³³ Omën namp pi kat wiak kosang wasëpnaap Anutuu ngönte këet pöt pet yaalmë.

³⁴ Anutu pim wes mëen waisa pipop pim Pulö mangkën peö ëaup. Pötaanök pi Anutuu ngön këet ya.

³⁵ Anutu pi pim Ruup lup sant elmëak ngarangk elniipënëak omnant pout pim moresi mowia.

³⁶ Pötaanök namp pi Ruupön kön wi kosang wasëpna pöp wëwë kosangtak wakaim öpnaap. Namp pi Ruupë këm ngönta ënëm naën ëëpna pöp pi wëwëet naön ëëpnaap. Anutu pim ya këlangönte pim rangk wiakaim wiaapnaat.

4

Yesu pi Sameria öngöpring ngönaak ëa

¹ Akun pötak Parisi ngönën omnarö pit ngön nent epël kat wia. "Yesu

pi omnarö kësang pan i momëen pim ënëm yesën Sonë ruurö il yemowas,” pël kat wia.

² Pöt Yesu pi won, pim ruurö tenimënt omnarö i momëimaut.

³ Pël ëen Yesu pi ngön pöt kat wiak ten Yutia yangerakaan kaip tiak kaalak Kalili yangerakël saut.

⁴ Tenim kan sa pö Sameria yangerak oröak seëau.

⁵ Pöök yesem Sameria yangerak ka naö Saika pël yamëëa pöök së oröaut. Ka pö Yakop pim ruup Yosep pim yang mena pöra naë wieëa.

⁶ Ka pöökë naë Yakop pim i öngöp ngaanëer tëau wieëa. Ten kan im Yesu koröpön ëen itaangkën këtëp luptak wëen i öngöp pöökë pourak wel aisëak kë yes.

⁷⁻⁸ Kë yesem wëen pim ruurö ten ka pöökë omnaröa ngësë kaömp sum ëënëak saut. Pël ëen pimënt wëen Sameria kak pörekaan öng namp i kolöpënëak sa. Së pim naë oröa. Pël ëen pi öng pöpön iit nëmpënëak kimang mëëa.

⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ni Yuta omnampök yaanëp ne Sameria öngöppe. Tol ëënak neen i kimang yenëaan?” Pim mëëa pöt Yuta omnaröere Sameria omnarö pit omnant ngawi naën yeëa. Pötaanök mëëa.

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ni Anutuu omën ompyaut nimpna pöten ëwat wë omën niin i kimang yeniak epop neen ëwat wëen talte neen kimang neaan nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpna pöt nimp.”

¹¹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, ni i kepit wonöpök ëaanëp öngöp epö wali panëööp nim i won nasën yaaut yaan pipët tarëkaan öm?”

¹² Tenim ëap Yakop puuk i öngöp epö tëak pimëntre pim ruuröere pim pol sëpsëpre purimakaö pörö neimau. Nuuk Yakop il mowesak i won nasën yaaut koiröm ma?”

¹³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Omën i öngöp epöökëan yena piporö pourö kaalak iiten ëëpnaarö.

¹⁴ Ën omën nook iit ningkën nënëerö kaalak iiten naëngan. I köloköta olaim wë pöl arim lupötë wieë pötë menmen eim wëen ar wëwë kosangtak önëerö.”

¹⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, i nim yaan pit nan. Pël ëen ne i pipët nak kaalak iiten naën ëëmaan. Pël ëak eprek wais yokola pöt sëp wasumaan.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ni së nim ompöp koirak epël waiseë.”

¹⁷ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne omp wonöp,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim omp wonöp yaan pipët yaap.

¹⁸ Ngaan ni omp mor nas waup. Pël ëaupök peene omp namp niiring wë pipop nim omp yaapöp won. Nim ngön yaan pit yaap.”

¹⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne peene niin ëwat yes. Ni Anutuu tektek ngön yaaö namp.

²⁰ Tenim ëarö pit rosir epöök wais Anutuun yaya maimaurö. Ën ar Yuta omnaröak pöt epël yak. ‘Omnaröa yaya mapena pörek Yerusalem kak.’ ”

²¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni nem ngönte kat wiak kosang was. Akun nent orööpën sa. Pël ëak tiar rosir epöök wais nem Pepapön yaya nemangan. Ën Yerusalem kak sëeta yaya nemangan.

²² Ar omën arim köpëlötön yaya yamëëaurö. Ën ten Yuta omnarö pöt tenim ëwatötön yaya yamëëaurö. Pöt tol ëënak? Anutu pim omnarö utpetetakaan kama yewa ya pöt ten Yuta omnaröa naë oröa pötaanök.

²³ Akun nent temanöm sëpnaat ëa pöt yok oröa. Pël ëen omnarö piin yaap yaya yamëëaö pörö nem Pepapön pitëm lupötök yaap yaya mapnaat. Nem Pepap pi omën ke pëlöröaan kent yaaup.

²⁴ Anutu pi Pulö. Pötaanök omën piin yaya yamëëaurö pit lupötök yaap yaya map.”

²⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne ëwat wë. Yaö Mëëaup orööpnaap, pim yapinte Kristo. Pim orööpna akun

pötak omën epot poutëet war wesak ök niapnaap.”

26 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ne tapöp, niiring ngönaak yak epop.”

27 Yesuuk pël yamëem wëën pim ruurö ten kaalak së oröak pim öngöpring ngönaak yeëa pöten itenak yaan saut. Pël ëak nampök öngöpön, “Ni oröpmor ömëak yewaisën?” pël nemaan. Ën Yesuunta, “Oröp ëënak öng pipopring ngönaak yaan?” pöt nemaan ëaut.

28 Pël ëën öng pöp i kepit pörek wiak kak së omnaröen epël ök mëëa.

29 “Waiseë. Itaampunëën. Omën namp e wais wë nem ngaan ëaö pöt poutön ök yenëa. Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo koröp.”

30 Pël maan pit kakaan oröak Yesuu ngësë waisa.

31 Akun pötak Yesuu ruurö tenök piin ke urak epël mëëaut. “Rë yanulaup, ni kaömp në.”

32 Pël maan pi epël yenia. “Ne nem kaömp ke nampöt wia pöten ar köpël wë.”

33 Pël niaan ten ruurö neneren epël mëëaut. “Omën nampök kaömp nant wak wais mena koröp.”

34 Pël yemaan Yesuuk epël yenia. “Nem kaömpöt epël. Nem wes nemëaupë ngönte ngaarëk wak pim ya ngön ëaut mëmpa pötak nem kaömpöt yaë.

35 Ar këere kaömp önëak epël aim. ‘Ngon kong nent won sëën këere kaömp köp sëënak öpen,’ pël aim. Pël ëautak ne arën ök niamaan. Omnaröen iteneë. Arim këere kaömp yewaul arök pit nemëën neweë. Nem omën nemëën öma akunet temanömsa.

36 Ya omën namp këet yeön ya pepap pi sumat yemangk. Ök tapël ya omën namp nemëën wë pöp pi kangit mempaat. Pël ëën pim öpna pörö pit wëwë kosangtak öpnaat. Pötaanök omën yangëntaupre yewaup piarip pouwaar ërëpsawi ë yaë.

37 Pötaanök ngaanëër omën namp pim ngön epël ëa pöt yaapët. ‘Omën namp pi ya ngëntën nampök këet yeö.’

38 Ne arim ngaan ya mënak nangëntënrekëlök om këet önëëtaan wes yanimë. Ya pöt naröak mënak ngëntën kë oröaut. Ar om pep sak këet önëët.”

39 Akun pötak Sameria omën kësang ka pöök wëaurö pit öng pöpë ngönte kat wiak Yesuun kön wi kosang wesa. Pöt öng pöp epël mëëa. “Pi nem ngaan ëaö pöt poutön ök yenëa.”

40 Pël ëën Sameria omnarö pim naë wais pitring öpënëak yema. Pël ëën pi akun nentepar pitring wakaimaut.

41 Pël ëën omën selap pimtë këmtakaan ngön kat wiak piin kön wi kosang wesak

42 öngöpön epël mëëa. “Ten nim ngön pëente kat wiak omën epopön kön wi kosang newasën. Tenimtokta pim ngönte kat wiak epël kön yawi. ‘Omën epopök yangerakë omnarö utpetetakaan kama niöpnaap,’ pöt peene kön yawi.”

Yesuuk yang ngarangkepë ya omnamp pim yokotup ompyaö mowesa

43 Akun nentepar won sëën ten Kalili yangerakël saut.

44 Pöt Yesu pimtök pimtëën wet rëak tekeri wesak epël ök ëa. “Tektek ngön yaaö namp pimtë kaare yangerak wëën omnaröak pi kaö nasën wë wesak piin yaya nemaan ë yaë.”

45 Pël ëak Kalili yangerak së oröaut. Pël ëën Kalili omnarö pit Yesu piin itenak ërëpsawi yaë. Pöt wet rëak pit pourö Yerusalem kak Anutuu mait elmëa akun ngëngktak wëën pi ya yamëngkën itena. Pötaanök pi sëën ngöntre kar yaalmë.

46 Ten Kena kak Kalili yangerak së oröaut. Pörek pimtë ngaan maan i yaaptak wain i sa pörek. Pël ëën kak pörekë naë Kapaneam kak pörek yang ngarangkepë pim ya omën nampë yokotup yauman wieëa.

47 Pël ëën pöp pi Yesu pim Yutia yanger sëp wesak Kalili yangerak së yaarö pöt kat wiak pim naë wais oröak epël kimang yema. “Nem yokotup yauman kaö panë yeem wel

wiipënëak yaë. Pötaanök ni tepër sê nem yokotup ompyaö wasumëak yewais.”

48 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar retëng it köpëlöt arim itöök pet naalniin één pöt kön wi kosang newasën éénëerö.”

49 Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, teënt pan sêpa, nem yokotup wel wiipanok.”

50 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni sê, nim yokotup öp wëerek.” Pël maan omnamp Yesuu ngönte wa yaap wesak kaalak kakë yes.

51 Pël ëak pi kan kourak yesën pim inëen ruurö sê koirak epël ök mëëa. “Nim yokotup yok öp sak wë.”

52 Pël maan pi pitën akun taltak ompyaö sa pöten pëlpël maan pit epël mëëa. “Kusi, kët luptak wëen pim koröp es nga pöt won sa.”

53 Pël maan pepap pi pimënt epël kön wia. “Akun taptak Yesuuk neen, ‘Nim yokotup yok öp öpnaap,’ pël neeautep.” Pël ëak piire pimorö Yesuun kön wi kosang wesa.

54 Yesu pi Yutia yangerakaan Kalili yangerak sê oröak retëng weëre kosang pipët kaalak één nentepar pël saut.

5

Yesuuk Petesta i kaöök omën namp ompyaö mowesa

1 Wë akun nentak Yuta omnarö pitëm akun ngëengk nent temanöm sëen ten Yesu piiring Yerusalem kakë saut.

2 Yerusalem kak naë sêpsöpöröa ka kanra ëöök i kaö nent Yuta ngöntak Petesta pël yamëëaut wieëa, pöta ëöök kët kosöp ka mor nas wieëa.

3 Ka pötë omën yauman ke nentere nent yaaurö, it ngaap saare ing il tãöre omën kël wëere pël ëaurö wë i kaö ëtëp elmëepënëak kor wakaima.

4 Akun nantë Aköp pim ensel namp wes mëen wais i kaö ëtëp elmëen ëtëp yaëen omën wet rëak ilapna pöp pim yaumante won sêpnaat.

5 Pël ë yaaurek omën namp kët kosöp ka nentak wieëa. Pi yauman

eim wëen akun wali pan krismaki 38 pël won saup wieëa.

6 Yesu pi omën pöp ka uraan itenak akun wali yauman eimaup pöten ëwat wë omnampön epël yema. “Nim yaumante won sêpënëak kent saan ma?”

7 Pël maan yauman omnampök epël yema. “Kaöap, i kaö ëtëp yaëënaar omën namp wa neulëpnaap won. Nemtok sumaat pangk naën ëak ilamëak yaëen wet rëak saupök il yenewas.”

8 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni wal ë tauak nim korumönte wak kan sê.”

9 Pël maan tapëtakëer ompyaö sak pim urte wak kan yes.

Yesu pim omnamp ompyaö mowesa akun pöt kë yesa akunetak ëa.

10 Pötaan Yuta omën kaöaröak omën ompyaö mowesa pöpön epël mëëa. “Peene akun epët kë yesa akunetak. Nim korumönte ömë pötaan nga wia.”

11 Pël maan omën ompyaö sa pöpök pitën epël mëëa. “Omën nem ompyaö newesaupök nem korumönte wak sum pël neeautep.”

12 Pël maan pit epël pëël mëëa. “Omën talëpök nim korumönte wak sum pël yenia?”

13 Pël maan omën ompyaö sa pöp omën tok kësang ëaan Yesu omën pöröak irikor ëak yesën köpël ëak ëngk ma e wesa.

14 Ënëmak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöetak sê omën pöp koirak epël yema. “Ni ompyaö saupök kaalak utpetat ëënganok. Pël ëëmë pöt omën könöm nant nim yaumante il niwasëpna pöt nim naë orööpnaat.”

15 Pël maan omën ompyaö mowesa pöp Yuta kaöaröa naë sê epël mëëa. “Omën ne ompyaö newesa pöp Yesuuk ëa.”

16 Pël maan Yuta kaöarö pit pöten kat wiak kë yesa akunetak Yesuuk omnamp këëkë mowesa pötaanök pörök ngës rëak kööre tok elmëak mëmpënëak kent wia.

17 Pël één Yesuuk kangiir epël mëëa. “Nem Pepap pi akun poutë

ya yamängkaup. Pötaanök ne ök tapël yeë.”

¹⁸ Pël maan Yuta kaöarö pit akun pötak Yesu mëmpënëak nga kup ria. Pöt pi pitëm ngön kosang wiaut ilap riak kë yesautak ëa pötaanök. Pi Anutu pim Pep panëep yamëem Anutu ok sak pimtëen omnaröen pet elmëa. Pötaanök pit pouteparëen pi mëmpënëak ngön ë kosang wesa.

Yesuuk pi ya weëre kosangöt wak wë pël ök mëëa

¹⁹ Yesu pi kangiir yema. “Ne yaap pan niamaan. Ruup ne nemtë könöök omën nant naëngan. Nem Pepap yamängkën iteempa pöt mëmpaat. Pötaanök omnant nem yeë epot nem Pepap yaëenak ök yeë.

²⁰ Nem Pepap ne pim Ruupön kent ëak pimtë omnant yamängka pout neen pet elnëeim wë. Pël ëak kaalak munt kësang nant pet elnëen pöt epot il wesak mëmpa pötön ar yaan sënëet.

²¹ Nem Pepap pi omën wel wiaurö wal ë moulmëak wëwë yemengkaupök tapël Ruup neenta nem kentöök omën narö wëwë yemengkaup.

²² Nem Pepap pi omnarö ngön yaatak kom naalmëen yaaup. Ngön ya yamängka pöt pout ne nenaut.

²³ Pötaanök omën narö Pepen yaya mapnaarö, ök tapël Ruup neenta yaya neapnaat. Ën omën Ruup neen yaya nenëaan ëëpnaarö pit Pep nem wes nemëaup piinta yaya nemaan ëëpnaat.

²⁴ “Ne yaap pan arën niamaan. Omën namp nem ngönte kat wiak nem wes nemëaup piin kön wi kosang wasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. Ne pi ngön yaatak naulmëengan. Pi yok wel yawiaurek sëp wesak peene wëwë kosangtak wë.

²⁵ Ne yaap pan arën niamaan. Akun orööpënëak ëa pöt jaarö. Pötaanök omën wëwë kosangtak naön lup wel wiaurö pit peene Anutuu Ruup nem ngönte kat wiipnaat. Pël ëak këëkë kat wiipna porö wëwëeta öngpök ilapnaan.

²⁶ Nem Pepap pi wëwëeta songönte. Pötaanök pi pim Ruup ne elnëen neenta wëwëeta songön saup.

²⁷ Ne Omën Këëp. Pötaanök ar omnarö ngön ya mënak kom elniimëak weëre kosang nenaup.

²⁸ Ar epëten yaan sak ëëngan. Akunet temanöm yesën omën wel yangaöök wieëaö pourö nem ngönte kat wiak

²⁹ wal ëëpnaat. Omën ompyaö ëaurö pit wal ëak wëwëetak öpnaan. Ën omën utpetatringörö pit wal ëak nem naë ngön ya mëmpnaat.”

Narök Yesuu songönte war wesak ök mëëa

³⁰ Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne omën nant nemtë könöök naëngan. Nem Pepapök ëëmëak neea pöl ne omnarö ngön ya yemomëngk. Nem ngön ya yamängk pöt wotpil panë yeë. Pöt ne nemtë könöök naën, wes nemëaup pim könöök yeë.

³¹ Nem ngön ök yeniak epot nemtë könöökkaan nemtok nga ilak yeniak talte ar kat wiak yaap ma kaar wasënëet.

³² Nem Pepapök nem songönte aan yaap ëëpnaat.

³³ Ar ngaan omën narö Sonë naë wes mëen pëel maan puuk nem ya yamängkautaan ngön këet ök mëëa.

³⁴ Nem Pepapök nem songönte ök yaaup yak omën nampök nem songönte ök apëna pötaan ne kön selap naën. Pël yeëetak ar neen kön wi kosang wasën Anutuuk ar utpetatë öngpökaan niöpënëak Sonë nemëen ök niia pöt kön wiinëak ök yeniak.

³⁵ Son pi kalaötë rangiak ëwa yeë pöl omnarö ar ëwa elniin akun kot nent ëwa pöön ërëpsawi ëan.

³⁶ Ar nem songönte ewat sënëak omën munt nantök pet yaalni. Omën weëre kosang pöt Sonë neekël utak niia pöt il yewas. Omën epot pout mëmpö së mën pet irumëak Pepak neeaut. Pötaanök nem ya yamängk epot pimtök omnaröen nem songönte pet yaalni. Pël ëen ar itenak neen, ‘Pi Pepapök wes mëen irëa,’ pöt kön wiinëet.

³⁷ Pep, nem wes nemëaup, pimtök nem songönte tekeri wes nina. Ar pim këmtakaan ngön kot nent kat wi-ire ë kos iteempö pël naënörö.

³⁸ Pël ëak pim ngönte arim naë wi naön. Pöt ar Pepak wes mëaup nemëen kön wi kosang newasën yeë.

³⁹ Ar wëwë kosangtak önëak ngönën pepeweri ngön wia pipot pout sangk kelak kat yawiaurö. Ngön pipotök nem songönte war wes yaningk.

⁴⁰ Pël yaëënak arökëer nem naë wais wëwëet önë pötaan kaaö yeë.

⁴¹ Ne omnaröak yaya neapnakök naën.

⁴² Ën arën ne ëwat wë. Arim lupöt Anutuun rë noolaan wë.

⁴³ Nemtok nem könöök newaisën. Nem Pepapök wes nemëen waisën ar ne sant newesak nem ngönte ngar naön yeë. Ën omën namp pim könöök waisëpna pöpökëer ar pi sant mowesak pim ngönte kat wiinëët.

⁴⁴ Ar arimtok arimtëen neneraan yaya aimeë Anutu kopëtapök yaya niapnaaten kaaö yaauröak tol ëak Anutuun kön wi kosang wasën?

⁴⁵ Arök nook Pepa naë arimëen ngön ya mëmpaat wasngan. Moses pim ngön kosang retëng ëaut wia pipotök ar ngön yaatak niulëëpnaat. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötök, 'Tiar kaamök elniipnaat,' pël yewas. Pël naëpan.

⁴⁶ Moses pim ngön retëng ëa pipot nemëen retëng ëaut. Pötaanök ar pim ngön pout kat wiak kosang wesan talte nemotta tapël kat wiak kosang wasën.

⁴⁷ Ar pim ngön retëng ëa pöt kat wiak kosang newasën ëauröep tol ëak nemotta kosang wasën?"

6

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹⁻⁴ Yesu pi ngön pit më pet irak wë Anutuu mait elmëa akun ngëëngk pöt temanöm yesën, Kalili i kaö yapin nent Taipirias pöökë we naöökël saut. Pël ëen omën selap pan pi yauman

omnarö ompyaö yemowasën ite-naurö yak pim ënëm waisa. Pël ëen ten Yesu pim ruuröaring rosir naöök is wel aisëak

⁵ itaangkën omën kësang pan yewaisën Yesuuk Pilipön epël yema. "Omën selap eporö kaömp tarëkaan wak mangkën pangk ëëpën?"

⁶ Pöt pimënt pöp pim ëëpnaat kön wieëak Pilipön ököök mëëa.

⁷ Pël maan Pilipök epël yema. "Tiar yok pangk mon kësang 200 kina pöta kön kaömp sum ëak mempenaatep pöteta omnarö pangk naëpan sa."

⁸ Pël maan Yesu ru namp Entru, Saimon Pita pim nangapök Yesuun epël yema.

⁹ "Yokot omp ulwas namp e wë epop pim naë kaömp kotut mor nas ën i kaö imën kot naar pël ëaap epteparök tiar omën selap eporö pangk naëpan sa."

¹⁰ Pël maan Yesu itna pöt nön kësang naö wieëa. Pël ëen ten pim ruuröen epël yenia. "Ar omnaröen wel aisapën maë." Pël niaan omnaröen maan wel aisëa. Omp pörö kësang pan 5000.

¹¹ Pël ëen Yesuuk kaömp pöt wak Anutuun yowe mëak mampö së pet irak kaalak i kaö imënaar wak tapël ëak mangkën pangk ëa.

¹² Pël ëen pit na pet irën Yesu pi ten pim ruuröen epël yenia. "Ar kaömp yenem kaö olëa epot wieë ut-pet ëëpanok wa top ëëë."

¹³ Pël niaan ten kaömp mor nas pöteparë kaut wa top ëak kër 12 pötë waulön peö ëaut.

¹⁴ Omnarö pit pim retëng ëa pöten itenak epël yema. "Omën epop Anutuu tektek ngön yaaö kaöap tiarim kor wakaima pöp yangerak orööpnaat pël aan kat wia tapöp."

¹⁵ Pël mëak pit Yesu moröak pitëm kaö was ulmëëpënëak yaëën pimënt itenak kaalak rosiraöökë sa.

Yesu i kaöökë roro sa
(Matiu 14:22-23; Maak 6:45-52)

¹⁶ Wiap kan kët yeilaan Yesu ruurö ten i kaö ëöökël ngemëaut.

17 Pël äak pörek oröak wëen Yesu newaisën wiaan koö olaan ruurö tenimënt wangaöök ilëak Kapaneam kakël saut.

18 Pël äak yesën kent kësangpel yamöön kaö maat kësang panë yamöa.

19 Pël ëen ten kaö ma ilë luptak 7 ma 8 kilomita pöta ök yesem itaangkën Yesu pi i kaöökë roro wangaöökë naë yewaisën ten itenak kas äaut.

20 Pël ëen Yesuuk epël yenia. “Nemtok yeërek kas ëengan,” pël yenia.

21 Pël ëen ten pi wangaöök wa moulmëenëak yaëen tapëtakëer tentimë san pörek yaarö.

Om narö Yesu koirëpënëak ap wesa

22 Ëlpamök om narö i kaöökë ëngk komuntakël wëen sa pörö pit wal ë Yesuun ap wesak epël mëëa. “Kusi rö kan wang kopëtaö wiaan iteëngk pöök Yesu om wëen pim ruurö pitëmënt saut.”

23 Pël yamëem wëen Taipirias kakëlaan wang nant kusiitak Yesu pim kaömp Anutuun yowe mëak om narö mangkën na pörek së oröa.

24 Pël ëen omën Yesu pim kaömp mangkën na pörö pit itaangkën Yesure pim ruurö ten pitëm naë won. Pël ëen wang nantë ilëak Yesuun ap wasö Kapaneam kakë waisa.

Yesu pi wëwë koirëpena pöta kaömpët

25 Pörek wais i kaöökë ëngk komuntak Yesu koirak epël yema. “Rë yanuulaup, ni taan epël waisaup?”

26 Pël maan Yesu pi kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar nem retëng weëre kosangring pet elniin itenan pötaan won, om kaömpöt ningkën nëen kep elnia pötaan pëen neen ap wasö waisan.

27 Ar kaömp lëngë sasa yangerakë epëtaan pëen ya kaö mëngkanok. Kaömp munt arim nak wëwë kosangtak önë pötaan weë ngentiak ya mëmpun. Kaömp pöt Omën Këep nook ar nimpaat. Pöt nem Pepap Anutu puuk ne wëwë kosangët nimpëak yaaö neeaö pöt tekeri wesa. Pötaanök

nook ningkën nak wëwë kosangtak önëët.”

28 Pël maan pit epël yema. “Ten tol äak Anutu pim yaat mëmpun?”

29 Pël yemaan Yesuuk kangiir pitën epël yema. “Anutu pim yaat mëmpunëak pöt pim wes mëen waisaup neen kön wi kosang wasënëët.”

30 Pël maan pit kangiir ngön epël yema. “Ni retëng talte yaëen ten itenak nim ngönte kön wi kosang niwasën? Ma ni ya oröpët mëmpëep?”

31 Tiarim ëarö yang pultak imeë kaömp mana pëenë neima. Pöt ngönëntak epël retëng ëa. ‘Pi pit nëmpënëak kutömweriaan kaömp meneima.’”

32 Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Moses pi kutöm kaömpöt nemangkën eima. Nem Pepapök kutöm kaömp yaapöt yaningk.

33 Kaömp Anutu pim yaningk epët kutömweriaan irëaut. Pötaan omën pourö nak wëwë koirënëak irëaut.”

34 Pël maan pit epël yema. “Kaöap, ni kaömp epët kët poutë ten nineim öm.”

35 Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nemënt tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët. Pötaanök omën namp nem naë waisëpnaap pi kaalak këen naëpan. Ën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp pi iitenta naëpanëëp.

36 Ne arën epël niiaut. Ar nem yaautön iteneëak kön wi kosang newasën yeë.

37 Omën pourö Pepak nem ngësël waisënëak niaurö nem ngësë waisënëët. Pël ëen nem naë waisën nook yok pangk ke nanuurngan. Won pan.

38 Ne nemtë könöök ya mëmpëak kutömweriaan neiraan. Nem wes nemëaup pim könöök ya mëmpëak yangerak wes nemëen irëaut.

39 Pötaanök omën wes nemëaupë kentöök epël ya. Omën nemëen nenaö pörö namp il nanimëëngan, won. Akun kaöaöök nenaül wal ë niulëëmaat.

40 Nem Pepapë kentöök epël ya. Omën narö it këekë nengënak ne Anutuu Ruup pöt kön wi kosang newasënëerö ar wëwë kosangtak önëerö. Pël ëën akun kaöaöök nook ar wal ë niulëëmaat.”

41 Yesu pi pimtök pimtëën, “Ne kaömp tapët kutömweriaan irëaup,” wet reak pël mëëa. Pötaanök Yuta omnarö pit piin ya sangën ëak pimëën kaaö ngön mëëa.

42 Pit neneren epël mëëa. “Omën epop Yesu, Yosepë ruuppe. Tiar pim ëlre pepaarën ewat wëep. Pi tol ëënak, ‘Ne kutömweriaan irëaup,’ pël ya?”

43 Pël yemaan Yesuuk epël yema. “Arimënt neneren kaaö ngön mangan.

44 Omën namp pi pim könöök nem ngësë newaispan. Nem Pepapök mök ë momëënak nem ngësë waisëpnaat. Pël ëën nook akun kaöaöök wal ë moulmëën wëwëetak öpnaat.

45 Anutuu tektek ngön yaaurö pitök nem ngësël waisëpnaaröan wesak ngön nent ngönëntak epël retëng ëaut. ‘Anutu pi omën pourö rë niulöpnaat.’ Pël ëën omën narö Pepa ngönte kat wiak ewat sënë pörö nem naë waisënëët.

46 Arim naëaan nampök nem Pepapön itnaangkënrö. Anutuuk wes nemëaup nookëer nem Pepapön itenaup.

47 Ne yaap pan niamaan. Namp pi neen kön wi kosang newasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap.

48 Nemënt kopët tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët.

49 Ngaanëer arim ëarö pit yang pultak kaömp mana pëenöt neimeë ulöp sak wel wi saurö.

50 Ën kutömweriaan kaömp nak kö nasënganëët nem naë epët.

51 Wëwë kosangta kaömp epët kutömweriaan irëaut. Pötaanök narö ar kaömp pöt nënë pörö wëwë koirënëët. Nem kaömp ar nimpa pöt nemtë mësëpët yangerakë omnarö wëwë koirënëëtaan nimpaat.”

52 Pël maan Yuta omnarö pit pitëmënt neneren epël mëak ngön

nga yaal. “Omën epop pi tol ëak pim mësëpët tiar ningkën nëmpenëak ya?”

53 Pël yemaan Yesuuk kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar Omën Këep nem mësëpët nëere nem iit në pël naën ëënë pöt wëwëetak naön ëënëët.

54 Omën nem iire mësëp nënë pörö ar wëwë kosangtak wëën ënëm akun kaöaöök wal ë niulëëmaarö.

55 Pöt tol ëënak wasnganok. Yangerakë kaömp pöt kaömp pasut. Ën nem mësëp epët kaömp panëët, i epët i kë panëët.

56 Pötaanök omën narö ar nem iire mësëp pöt në seim önë pörö ar neering wëën ne arring wakaim ömaat.

57 Nem Pep wëwë pepapök wes nemëën irëaut. Pötaanök ne pim wëwëetakël wëaup. Ök tapël omën ne neneim önëerö ar nem wëwëetakël wakaim önëët.

58 Kaömp kutömweriaan irëa epët arim ëaröa ngaan yang pultak neimeë ulöp sak wel wieima pötaat won. Omën narö kaömp epët nënë pörö akun wali pan wëwëetaring wakaim önëët.”

59 Yesu pi Kapaneam kak wë Yuta omnaröa ngönën tupta kakaati ngön pipot ök mëak rë mouleima.

Wëwë kosangtak öpena ngönte Yesuu naë wia

60 Pël maan Yesuu ënëm yaaö narö pit ngön pipot kat wiak neneren epël yema. “Ngön epot könöm yesëp. Talëp kat wiipën?”

61 Pitëmënt neneren kaaö ngön yemaan Yesu pimtë könöök itenak epël yema. “Ar ngön pipot kat wiin utpet yaë ma?”

62 Ma ar itenaan Omën Këep ne nem ka songöntakë kaalak isën pöt tol ëënëerö?

63 Pulöök tiar wëwëat yaningk. Omnaröa weëre kosangöök yok pangk pël naëpan. Nem ngön ök yeniak epot kat wiak kosang wasën Pulöök arring wëën wëwëetaring önëët.

64 Pël ëënëëtak arim tekrakaan omën narö pit kön wi kosang newasën eim.” Pël mëëa pöt Yesu pi

omën pimëen kön wi kosang newasën eëpnaaröere ën pimëen kup mowiipna pöpön wet reäk ewat wëa.

⁶⁵ Pël mëak yal menak epël yema. “Songön pi taptaanök epël niiaut. ‘Omën narö nem Pepapök kan mowasëpnaarö pitëmënt nem ngësël waisëpnaat,’ pël niiaut.”

⁶⁶ Yesu ngön pötaan pim ënëm yaaö narö selap pit pi sëp mowesak sa, piiring kaal wak naën.

⁶⁷ Pël ëen Yesuuk ten pim ru 12 pöröen epël pëel yenia. “Arta sëp newesak sën ma?”

⁶⁸ Pël niaan Saimon Pita puuk epël yema. “Aköp ten talëpë ngësë sën? Ten nimtë ngöntakaan wëwë kosangët yeö.

⁶⁹ Pël niaimeë ten niin kön wi kosang wesak ni Anutu pim omën ngëengkep pël yaniwas.”

⁷⁰ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yenia. “Ne ar yokot 12 ëak wa nilëaut. Tol ëënak arim naëaan namp Setenë ënëm yeë?”

⁷¹ Pël niaa pöt pi Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim yokotup piinök niaa. Pi Yesu pim ru 12 pörö tenëakaan namp pi pöpök wë ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

7

Yesuu nangarö pit piin kön wi kosang newasën ëa

¹ Wë ënëmak Yesu pi kaalak Yutia yangerakël sëpnaaten kaaö ëen Kalili yangerakël sa. Pöt Yuta ngarangköröak pi mëmpënëak nga wëen kat wiak nasën ëa.

² Yuta omnarö akun ngëengnk nent wiire këra ëp ka yaaö akun nent temanöm yesën

³ pim nangaröak epël ök yema. “Ni kak eprek sëp wesak Yutia yangerakël së. Pël ëak retëng nant yaëen nim ruurö itaampnaan.

⁴ Omën namp pi pim yaautön omnarö itenak kent eëpënëak pöt ëlëep naën yaaup. Ni retëng weëre kosangringöt yaaup. Pötaanök pitëm tekarak së wë yoolök pël yaëen omën pourö it ningampnaan.”

⁵ Pim nangarö pitta piin kön wi kosang nemowasën. Pötaan pël yema.

⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Arimtokëër akun pasutë ëënëët. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akun pöt ngolöp yaë.

⁷ Omën ngönën wonörö pit arimëen yok pangk kööre tok naalniipan. Pit nemëenökëër kööre tok yaalnëaurö. Pöt nook pitëm utpet yaaut war wesak yemak. Pötaanök nemëen kööre tok elnë yaë.

⁸ Pötaanök arökëër tiarim akun ngëengnk pipten itaampunëen seë. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akunet ngolöp yaëerek peene nasëngan.”

⁹ Pël mëak Yesu pi Kalili yangerak om wakaima.

Yesu pi akun ngëengktak Yerusalem kakë sa

¹⁰ Wëen nangarö wet reäk wa topöök së wëen ënëmak sa. Omnarö itaampnanëak ëlëep sa.

¹¹ Pël ëen Yuta ngarangkörö pit wa topöökë öngpök ap wasën won ëen epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?”

¹² Pël yemaan omnarö pit pimëen ngön laaökneneren naröak, “Ompyaö yaaup,” pël yemaan naröak, “Won, pi omnarö lup wa irikor yaalmëaup,” pël mëëa.

¹³ Pöt pit Yuta kaöaröen kas ëen ngaarëk wesak naën ëlëep pitëmënt pël ëa.

¹⁴ Akun ngëengnk pöta luptak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök yema.

¹⁵ Pël ëen Yuta ngarangkörö pit yaan sak epël mëëa. “Omën epop tiarim pep kaatak neilaanëppe. Pi tol ëak pepeweriaan ngönën songön ewat sak ök ya?”

¹⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Nem ngön arën ök yeniak epot nemtëët won. Anutuu ngönötök ök yeniak puuk ne wes nemëen waisaut.

¹⁷ Pötaanök narö ar Anutuu këm ngönta ënëm ëënë pörö nem ngön ök yak epotë songönöt ewat sënëët. Pël

ëak ar nemtok rëak yeëan ma Anu-
tuuk ök neaan yeëan pöt ëwat sënëet.

18 Omën namp pimtë könöokaan
apna pöp pimtök pimtëen koröp ngar
wak apnaat. Ën omën namp pi pim
wes mëaupë yayaat orööpënëak ya
mëmpëna pöpön korar won, wotpil
yaë pël mapnaat.

19 Ngaanëer Moses puuk ngön
kosang retëng ëaut wiaan ngar naön
yaurö. Tol ëënak ne nempunëak
yeë?”

20 Pël maan omnaröak kangiir
epël yema. “Urmerap nim lupmeri
ilëak wëen kaökaö saup. Talëpök ni
nimpënëak yaë?”

21 Pël maan Yesu pi epël yema. “Ne
kë yesa akun ngëengktak retëng weere
kosang kopëtet ëen ar yaan sak yeë.

22 Moses puuk arim yokoturöa
koröp kaut ilënëak niia pipët yaap
Mosesök nga ilak neniaan. Ngaanëer
arim ëaröak ngës rëaut. Pël ëautak
Moses puuk rangk niaan kë yesaö
akunatë arim yokoturöa koröp kaut
ileim yeë.

23 Ar Moses pim ngön kosangöt ilap
ringanëak kön wieimeë arim yoko-
turö kë yesa akunatë pitëm koröp
kaut il yeë. Pël yauröak oröp ëen
kë yesa akunetak nook omën yauman
wiakaima namp ompyaö yemowas
pötaan nemëen ya sangën yeë?

24 Ar itöök itneë ngön köntak angan.
Omnant ompyaö wesak kön wi soko-
lak wotpil kanöökël ë pël ëëë.”

*Omnaröak Yesuun, “Pi Kristo ma?”
pël mëëa*

25 Yerusalem kakaan omën naröak
epël yema. “Omën mëmpënëak aim
pöp e tapöp.

26 Iteneë. Pi yoolök wë ngön ök
yeniaan omën kaöaröak pit ke urak
nemaan yaëëp. Ma pit kön wiin pi
Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp yaë
ma?

27 Pël ëaap tiar pim ka songönten
ëwat wë. Pi Anutuu Yaö Mëëaup Kristo
ëanëen tiar pim ka songönten köpël
ëan tapön.”

28 Pël maan Yesu pi ngönën tup
kaöetak ngönën ök yamëem ngön ëak

epël yema. “Ar yaap neen ëwat
wë, nem ka songöntenta ëwat wë
ma? Ar pël naën yeëetak ne nem
könöök newaisënëp. Nem Pepapök
wes nemëen waisaup. Pi këëp. Ar
piin köpël wë.

29 Ën ne piin ëwat wë. Pöt ne
ngaan piiring wakaimaupök puuk
wes nemëen waisaup.”

30 Pël maan pit wii motëëpënëak
kön wiin mor könöm ëa. Pöt pim
mëngkën wel wiipna akunet te-
manöm nasën ngolöp yaëen yak mor
könöm ëen sëp wesa.

31 Pël ëen omën selap piin kön wi
kosang wesak epël mëëa. “Omën
epöp Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo
tapöp koröp. Omën munt nampök
ënëm oröak pim retëng yaë epot il
nemowaspan sa.”

Polisörö Yesu wali öpënëak sa

32 Omnarö ngön laaök pël yemaan
Parisi ngönën omnarö kat wiak kiri
ar yaaö kaöaröen ök maan polis narö
Yesu wak wii tëëpënëak wes mëen sa.

33 Pël ëen Yesuuk epël yema. “Akun
kot nent ne arring wë olëak kaalak
nem wes nemëen waisaupë ngësë
sumaap.

34 Pël ëen arök yok pangk ngaöl ë
wais ne koirak itnaangkan. Ma nem
öma pörekta ar pangk newaisngan.”

35 Pël maan Yuta kaöarö pitëmënt
neneren epël mëëa. “Pi talël sëen tiar
ngaöl ëëpenaaten ya? Ma tiarim kar
Krik omnaröaring wëaurö pitëm naë
së Krik omnarö rë moulöpënëak ya
ma?

36 Pi, ‘Ngaöl elnëënëetak yok pangk
koirak itnaangkan,’ pël niak kaalak,
‘Nem së öma pörek ar yok pangk
newaisngan,’ pël yenia epëtëp, tol
ëënak yenia?”

*Yesu pi wëwë kosangta i köloköt
yaning*

37 Yuta omnarö pitëm akun
ngëëngkët wieë pet irëpënëak te-
manöm yesën akun nent ngëëngk
wesak wa top kaö yeëa. Akun pötak
Yesu pitëm tekarak wal ë ngön ëak epël

yema. “Omën namp iiten eën pöt wais nem naëaan iit nëmpnaat.

³⁸ Anutuu ngönëntak wia pöl, ‘Omën narö neen kön wi kosang newasëpnaarö i yaapötë kölok olaim wë pöl pitëkaan wëwë kosangët oröeim öpnaat.’ ”

³⁹ Yesu pim ngön mëëa pipët Pulöön kön wieëak mëëa. Pi Pul pö omën piin kön wi kosang wasëpna pöröaan wes mëën pitëk ilapnaat weseëak mëëa. Akun pötak Yesu pi pim ë rangi urtak nawisën wiaan Pulö neiraan. Pötaanök mëëa.

Omñarö kom ëak tok nentepar sa

⁴⁰ Pël maan omën narö pöten kat wiak epël mëëa. “Omën epop pi yaap Anutu pim tektek ngön yaaup tiarim kor wakaim pöp.”

⁴¹ Pël yemaan naröak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup, Kristo tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Kristo puuk pöt Kalili yangerakaan newaispan.

⁴² Ngönëntak epël wia. ‘Kristo pöp Tewit pim kurmentëkaan orööpnaap. Pötaanök Tewit pim wakaimaurek Pe-telem pörek orööpnaat,’ pël äaut.”

⁴³ Pël maan omñarö pit komkap eën tok nentepar sa.

⁴⁴ Pël ëak naröak Yesu wii motëëpënëak kön wiin mor könöm eën sëp wesa.

Omën kaöaröak Yesuun kön wi kosang newasën ëa

⁴⁵ Polisörö pit kaalak së Parisi ngönën omnaröere kiri ar yaaö kaöaröa naë oröön, “Ar tol eënak pi koirak newaisën yeë?” pël mëëa.

⁴⁶ Pël maan polisörö pit kangiir epël mëëa. “Ngaan omën epopë ngön ya epël naënte.”

⁴⁷ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit epël mëëa. “Pi arënta morök elnia ma?”

⁴⁸ Ten Parisiire ngönënë kaöarö nampökta piin kön wi kosang yemöwas ma? Won.

⁴⁹ Omën ngön kosang wiaut köpël piporö Yesuuk morök elmëën piin kön wi kosang wesa pörö pit Anutuuk kangut elmëën kö sëpnaarö.”

⁵⁰ Pël maan pitëm kar namp Nikotimas ngaan Yesuu naë sa pöpök pitën epël mëëa.

⁵¹ “Ma tiarim ngön kosang nentak omnarö pas ngön yaatak ulmëëpen pël wia ma? Won. Pötaanök tiar pim songönten kat wiakök omën pipot elmëëpenaat.”

⁵² Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Niinta Kalili omën namp ma? Ngönëntak ngön wia pipot këëkë sangk kelak ewat së. Anutuu tektek ngön yaaö namp Kalili yangerak naarööpanpe.”

8

Öng utpet yaaö nampë ngönte

¹ [Omën pourö pitëm kaatë repak sëen Yesu pimënt Olip tomökël saut.

² Pël ëak pörekaan ëlpamök röökëër kaalak ngönën tup kaöetakë saut. Pël eën omën pourö pim ngësë waisën pi wel aisëak pitën ngönën ök yema.

³ Pël yaëën ngönënë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit öng namp ompringöpök omp këkainëpring yaëën itenak mësak Yesuu naë wais pitëm tekrak tau moulmëak epël yema.

⁴ “Rë yanuulaup, öng epop ompringöpök omp maimapring yaëën itena.

⁵ Pël äautep Moses pim ngön kosangtak pöt öng ke pëlörö kël mö wel wiipënëak äautep ni tol amte?”

⁶ Pitëm mëëa pöt pit pi morök elmëën ngön nent maan ngön yaatak moulmëëpënëak kön wiak yema. Pël eën Yesu pi wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë.

⁷ Pël yaëën pit piin pëel mëak rangkëër yaëën wal ë tauak epël yema. “Arim tekrakaan namp saun wonöp wë pöt puuk wet rëak kël mööp.”

⁸ Pël mëak pi kaalak wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë.

⁹ Pël yaëën pit ngön pöt kat wiak ngarangkörö wot raan omën pourö pöp pöp oröak yesem won sa. Pël eën Yesu pimënt wëën öngöp pim naë tauëëa.

10 Pël een Yesu pi we riak öngöpön itenak epël pëel yema. “Öng epop, omën ni mës niwak waisaurö pit tarëk wë? Ma pit nampök ni këlangön yaatak niulëepënëak ngön ë pet nairën ëepën ma?”

11 Pël maan öngöpök epël yema. “Kaöap, omën nampök yok pangk pël naalnëëpan.” Pël maan Yesu kangiiir epël yema. “Nookta yok pangk ni këlangön yaatak nanuulëëngan. Pötaanök ni së wë kaalak utpetat ëënganok.”]

Yesuuk yang omnarö ëwa yaalni

12 Yesu pi omën ngönën tup kaöetak wëauröen kaalak epël ök yema. “Ne ar yangerakë omnaröaan es ëwa yaalniaup. Pötaanök namp pi nem ënëm elnëëpna pöp koutak kan sak waisak naëpan. Pi ëwaatak ëwa elmëaan wëwëetak öpnaat.”

13 Pël maan Parisi ngönën omnarö pit kangiiir epël yema. “Nimtok nimtë songönte war wesak aan kat wiak yaap newasën yeë.”

14 Maan Yesuuk epël yema. “Omën namp pimtök pimtë songönte yaan pöt ar pi yaap ya pël newasngan pöt yaap. Pël ëaatak nemtok nemtë songönte ök yak epët yaap. Ne nemtë kak waisaurekën ewat wë. Ën kaalak suma pörökënta ewat wë. Pël ëaap ar nem kakën köpël wë. Ën ne talël sumaap pötenta ar köpël wë.

15 Ar pöt yangerakë wëwëetakël kön wieë omnarö ngön yaatak yaalmëaurö. Ne pöt arim yeë pöl ngön yaatak naniulëënganëëp.

16 Nook omnarö komkap ëëmëak pël ëëma pöt yaapët. Pöt nemënt won, nem Pep wes nemëaup tenip pouwaarök pël ëënaat.

17 Tiarim ngön kosangtak epël retëng ëaut wia. ‘Omën naar piarip ngön kopët nent, pouwaarök apna pöt yaap pël wasëpenaat.’

18 Nemtok nemtë songönte ök yeniaan Pep wes nemëaup puukta kaamök ëak ök yenia.”

19 Pël maan pit epël yema. “Nim pepap tarëk wë?” Pël maan Yesuuk

kangiiir epël yema. “Ar neen köpël wë. Pötaan nem Pepapönta köpël wë. Neen ewat sanëën nem Pepapönta ewat san tapön.”

20 Yesu pi ngönën tup kaöeta ka kaö mon kiri yawiaurek wë omnaröen ngön pipot pout ök maimaut. Pël ëa akun pötak omnarö pit pi wii nemotëën yaë. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën pötaanök.

Yesuuk, “Ar nem së öma pörök newaisngan,” pël mëëa

21 Yesu pi ngön wet rëak ök mëëa tapët ngolöp wesak epël ök yema. “Ne ar sëp niwesak sëën neen ap wasö wais itnaangkan. Arim saunatring wë wel wiinëët. Pël ëënë pötak nem së öma pörök newaisngan.”

22 Pël maan Yuta kaöarö pit neneren epël mëëa. “Pi tol ëëpënëak, ‘Nem ömaarek ar newaisngan,’ pël ya? Ma pimtök pimënt ënën ëak wel wiipënëak ya ma?”

23 Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël ök yema. “Ar yangerakaanörö. Ën ne ngaarëkaanëp. Ar yang eprekaanörö. Ën ne eprekaan wonöp.

24 Pötaanök ne epël niiaut. ‘Ar arim saunatring wë wel wiinëët.’ Ën arën nemtë songönte ök niak pöten kön wi kosang nenewasën ëënë pötak arim saunatring wë wel wiinëët.”

25 Pël maan pit epël yema. “Ni talëp?” maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp ngaan nem songönte ök niaim tapöp.

26 Ne arim omnant yeë pötë ngönöt selap wia. Pël ëak ök niak arim yaaut ngön ya nimpaat. Pël ëëmaatak omën nem wes nemëaupë yaaut yaap yaaup. Pim neeautök ar yangerak omnaröen tekeri wesak ök niaim.”

27 Pël maan pit pim Pepap Anutuun mëëa pöten kön tektek nasën ëa.

28 Pël een Yesuuk epël ök yema. “Ar ënëmak ne Omën Këëp wak ngaarëk nemöönë pötakök nem songönte ök niak pöten kön wi kosang newasënëët. Pël ëak pörökök ne nemtë könöök omnant naën nem

Pepapök ök neeautök iman pöten ewat sënëet.

²⁹ Pep wes nemëen waisaup pi neering wë. Pi ne wil nenemëenëp kët epotë nem omnant yeë epot pim kentöök yeë.”

³⁰ Pël yemaan omën selap pan pim ngön pöt kat wiak piin kön wi kosang mowësa.

Ngön këetak söë niwasëpnaat

³¹ Yesu pi Yuta omën piin kön wi kosang wesa pöröen epël yema. “Ar nem ngönte kat wiak kosang yenewas pöt nem ënëm panë yaalnë.

³² Pötaanök ar ngön këet kat wiak ewat sënë pötak ngön epetak söë niwasën utpetatë inëen naëngan.”

³³ Pël maan pit ngön kangit epël yema. “Ten Apram pim ëarö. Ten omën narök pitëm inëen naniwasënöröep. Tol ëënak, ‘Ar söë sënëet,’ pël yeniaan?”

³⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir pitën epël yema. “Ne yaap pan ök niamaan. Omën narö utpetat yaë piporö pit utpetatë inëen yaë.

³⁵ Inëen ruup pi inëen yaalmëaupë kaatak sasa naön yaaup. Ën ru panëepökëer pim pepapë kaatak sasa wëaup.

³⁶ Pötaanök narö ar Anutuu Ruup nook söë yaniwas eporö ar söë pëen önëet.

³⁷ Ar Apramë ëarö pöt ne ewat wë. Pël ëaap nem ngönte arim lupötë wi naön. Pötaanök ar ne nempunëak aim.

³⁸ Ne nem Pepapë naëaan omnant itenak ewat saut arën ök yeniaan, arta arim pepapë ök niiaut pël yeë.”

Yesuuk, “Arim pepap Seten,” pël mëëa

³⁹ Pël maan pitök kangiiir, “Ten Apramë ruure ëarö,” maan Yesuuk epël yema. “Ar yaap Apram pim ruure ëarö talte pim omnant eima pöl ëën.

⁴⁰ Ne Anutuu naëaan ngön kë kat wiaut ök niaan ar peene ne nempunëak aim. Apram pi ngaan omën ke pil nent naën eimaup.

⁴¹ Ar arim pepapë ëaut yeë,” maan pitök kangiiir epël yema. “Ten kain ru wonörö. Tenim Pep kopëtap Anutu.”

⁴² Pël maan Yesuuk epël yema. “Anutu pöp yaap arim Pepap talte ar ne ompyaö elnëen. Pöt tol ëënak? Ne Anutu piiring wakaim wiak waisaut. Nemtë könöök newaisën. Won. Anutuuk wes nemëen waisaut.

⁴³ Ar tol ëënak nem ök yeniak pötön kön nawiin yeë? Ar nem ngönte kat wiinëëtaan kaaö yeë pöta songönte epël wia.

⁴⁴ Arim pepap Seten. Pötaanök ar pim kentöökë ënëm yeë. Pi ngaanëer omën mëneimaupök om pël ëeim wë. Ngön këet pim naë won. Pötaanök ngön kë yaapët sasa sëp wesak wë. Pi kaar pepap yak kaar yaaup. Pötaanök pim könöökëen kaar aim wë.

⁴⁵ Ën ne pöt, ngön kë yaapöt ök yeniaan ar kön wi kosang newasën ëeim.

⁴⁶ Ar nampök nem saun nent nokoirngan. Ne omën ke pëlëpök ngön yaap këet ök yeniaan tol ëënak kön wi kosang newasën yeë?

⁴⁷ Anutuu ruurö pit pim ngönöt kat yawiaurö. Ar pöt Anutuu ruurö won. Pötaanök pim ngönöt kat nawiin yeë.”

Yesuuk, “Ne Apram naaröön wiaan wakaimaup,” pël mëëa

⁴⁸ Pël maan Yuta omnarö kangiiir epël yema. “Ten niin, ‘Sameria omën urmerap pim lupmeri ilaan kaökaö saup,’ pël aim yaaut yaap aiman.”

⁴⁹ Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël yema. “Urmerap nem lupmeri won. Ne nem Pepapön wak isak yaan ar koröp kolak neaim.

⁵⁰ Ne nemtën wak isak naën. Neen wak isak apna pöp omën namp wë. Pöp Anutu pi tiar wak kom elniipnaap.

⁵¹ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ngön epët ngaarëk öpna pöp pi wel sasa nawiipan.”

⁵² Pël maan Yuta omnarök epël yema. “Ten niin ewat yes. Urmerap niik isak wë. Apram wel wiaup. Ën tektek ngön yaaö omnaröeta wel wiaut. Pël ëautep ni epël yaanëp.

‘Omën namp nem ngönta ë pël eëpna pöp pi wel sasa nawiipan.’

⁵³ Pël äautep nuuk Apram tiarim äap il mowasumëak yaan ma? Pi wel wiaup. Ën tektek ngön yaauroeta wel wiautep. Nuukëer talëpë ök sak omëak yaan?”

⁵⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nemtok nemtëen wak isak ama pöt pangk naëpan. Nem Pepapök neen wak isak yaaup. Arök, ‘Pi tiarim Anutu pël yemak pöp,’ pël yaatak neen wak isak naën yeë.

⁵⁵ Pël äaap ar piin köpël wëen nookëer ewat wë. Ën nook arën ne piin köpël pël niamaatep arim yeë pöl kaar niangan. Ne piin ewatëp. Pötaanök pim ngönte ngaar wak ënëm yaaup.

⁵⁶ Tiarim äap Apram pi nem yangerak oröomaaten ewat sak ërëpre sawi äa. Anutuuk elmëen pim könöök itenak ya kë sa.”

⁵⁷ Pël maan pitök kangiir epël yema. “Nim krismakiat 50 naën wiaap. Ni yaap Apramön itenaup ma?”

⁵⁸ Maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ne ngaanëer Apram naaröön wiaan wakaimaup.”

⁵⁹ Pël maan kël korak mööpënëak yaëen Yesu ngönën tupta kakaati ëlëep ilëak oröak saut.

9

Yesu omën it il tēaō namp ompyaō mowesa

¹ Yesure pim ruurö ten kan yesem itaangkën omën namp it il tēaup wëen itenaut. Omën pöp pim pëlëp ëlëpök wilaup wëa.

² Pël eën ten Yesuu ruuröak Yesuun epël pëel mëëaut. “Rë yanuulaup, talëpë saunetak omën epop it il tēaup ëlëpökaan oröa? Pimtë saunetak ma pim ëlre pepaarë saunetak epël äa?”

³ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Pimtë saunetakre ëlre pepaarë saunetak won. Omën epët Anutuu ya yamëngkauta këët war wasëpënëak omën epop epël oröa.

⁴ Pötaanök këtëp wë epëtakëer Anutu nem wes nemëen waisaup pim yaat mëmpa. Koö olapnaan yaëërek koutak omën nampök ya nent namëngkan.

⁵ Nem yangerak öma pötak ar omnarö ewat sënëen nem es ewaöök ewa elniaapnaat.”

⁶ Yesu pi pël niak waasöpët ngësak yangetaring ngawi sak omën pöpë itöörarë wa yemomë.

⁷ Pël äak epël yema. “Ni Siloam i kaöök së nim itöörar iiröm.” Siloam pöt tiarim ngöntak, “Wes mëen sa,” pël yak pöt. Pël maan së iirën it nga ngënak kaalak waisa.

⁸ Pël eën omën pim kaköröere ka nantëaan piin ewatörö, ngaan omnaröen sum kimang yemaan itenauröak pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop ngaan wel aisëë omnaröen sum kimang yeniauppe.”

⁹ Pël yemaan naröak mëëa. “Mak, omën epop tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Won, omën munt tapöpë ök nampök wë.” Pël yemaan omën pöp pimënt kat wiak mëëa. “Ne tapöp.”

¹⁰ Pël maan pit epël mëëa. “Ni tol äak itöörar ompyaö saup?”

¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëëa. “Omën pitëm Yesu pël aim pöpök pim waasöptaring yanget ngawi sak itöörarë wa nemëak epël neea. ‘Ni Siloam i kaöök së iiröm,’ pël neaan së iiran pötak nem itöörar ompyaö sak omnantön ityaangk.”

¹² Pël maan pit epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?” Pël maan pi, “Ne köpël,” pël mëëa.

¹³ Pël maan Yuta omnarö pit omën it il tëak wakaima pöp mëesak Parisi ngönën omnaröa naë sa.

¹⁴ Akun Yesuu yanget kaplak ngawi sak omnampë itöörar ompyaö mowesa pöt Yuta omnaröa kë yesa akun ngëëngk nentakök äa.

¹⁵ Pötaan Parisi omnarö pit pëel mëak epël mëëa. “Tol äak nim itöörar ompyaö saup?” Pël maan itöörar ompyaö sa pöpök epël mëëa. “Puuk yanget waasöptaring kaplak ngawi

sak itöörarë wa nemëen iirën it nga yangëngk.”

16 Pël maan Parisi omën narök epël mëëa. “Omën epop akun ngëëngkët kë sèpënëak ngön kosang wi aut yailën yak ten Anutuuk wes mëen newaisënëp pöt ewat yes.” Pël maan narök epël mëëa. “Tol ëak omën saunaringëpök retëng ke epël ëëpën?” Pitëmënt neneren pël mëak pitëm wëwëet kom ëa.

17 Pël ëak pit kaalak omën it il tēja pöpön epël mëëa. “Omën nim itöörar ompyaö niwesa pöpön talëp yemaan?” Pël maan epël mëëa. “Pi tektek ngön yaaö omën namp.”

18 Yuta kaöarök omën pöp it il tëak wakaimaupök it nga ngëna pöten kön wi kosang wasëpnaaten kaaö ëen ëlre pepaarën yas mëëa.

19 Pël ëak epël mëëa. “Epop arpim ruup ma? Èlëpë yaatakaan it ngaap oröaup ma? Yak tol ëakök peene it nga yangëngk?”

20 Pël maan ëlre pepaar kangiir epël mëëa. “Epop tenpim ruup pöt ewat wë, ëlëpök it ngaapöp wilaup.

21 Pël ëaupök peene tol ëak it nga yangëngk pöten tenip köpël. Talëpök itöörar ngaul moulmëa wes pötenta tenip köpël. Ar pimtën pëel maë. Pi kaö saupök pimtök pimtë songönten ök niapnaan.”

22 Èlre pepaar piarip Yuta kaöaröen kas ëënak pël mëëa. Pöt Yuta kaöarö ngön epël kosang wia. Omën nampök Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup pël war wesak apna pöp ngönën tuptakaan yaya mepanëen waö ë mëëpnaat.

23 Pël wieëa pötaanök ëlre pepaar piarip epël mëëa. “Pi kaö saupök arimtok pëel maë.”

24 Pël maan pit kaalak omën ngaan it il tëak wakaima pöpön ngön maan akun nentepar sa. Pël ëak epël mëëa. “Ni Anutuu ëöetak yaap am. Ten omën pipopön ewat wë. Pi saun omnamp.”

25 Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Pi saunaringëp ma won pöt ne

köpël. Èn ne omën kopët nentenökëer kön wia. Ne ngaan itöörar ngaap wakaimaup. Pël ëautak peenökëer it nga yangëngk.”

26 Pël maan pit epël mëëa. “Pi tol elnia? Tol ëak itöörar ompyaö niwesa?”

27 Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak ök yeniaan kat wiinëeten kaaö yeë? Kaalak tol ëak niaan kat wiin? Ma arta pim ënëm ëën ma?”

28 Pël maan pit piin utpet wesak epël mëëa. “Nimtokëer omën pömorë ënëm yaaumoröp. Ten pörö Moses pim ngön wia pöta ënëm yaauro.

29 Ten pörö Anutuuk Mosesën ngön ök mëëa pöt ewatörö. Èn omën pipmorön ten köpëlëp. Talëlaan oröa?”

30 Pël maan omën pöpök kangiir epël mëëa. “Elei, omën epët piita ke nalte. Ar köpël, pi talëlaan waisa wes. Pël ëaupök nem itöörar ompyaö newesaut.

31 Tiar ewat wë. Anutu pi saun omnaröa ngönöt kat nemowiin yaaup. Èn omën namp Anutuun yaya maimëë pim könöökë ënëm yaaupök më yaë pötak pim ngönte kat mowi yaë.

32 Ngaanëer öng nampök ru it il tēja namp wilën omën nampök itöörar ompyaö mowesa pël aan kat nawiin ëaut.

33 Anutuuk omën epop wes nemomëen ëanëen retëng ke epëlte naën ëan tapön.”

34 Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Nim ëlëpë yaatak saunaring wëen pötaring wil niulëen wakaimaamor. Nuuk yok pangk ten ngönen rë niulömëak yaan ma?” Pël mëak waö ë mëa.

Yesuun kön wi kosang newasën yaauro pit lupmeri it ngaap sak wë

35 Yesu pitëm pimëen pël elmëa ngön pöt kat wiak omën pöp koirak epël yema. “Ni Omën Këëpön kön wi kosang yewasën ma?”

36 Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, Omën Kë pöp talëp? Ni ök nea. Pël ëën ne kön wi kosang wasumaan.”

³⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni yok piin itenaup pöp peene niiring ngönngön yaë epop.”

³⁸ Pël maan omën pöpök epël yema. “Aköp, ne kön wi kosang yaniwas.” Pël mëak pi rar rë wesirak Yesuun yaya yema.

³⁹ Pël yaëen Yesuuk epël yema. “Ne yangerakë omnarö ar kom elniimëak waisaup. Pötaanök omën it ngaap pël yewesaurö pit it nga ngëmpnaat. Ën omën pitëmtok pitëmtën it nga yangënaurö pël yewesaurö pit kangiir ngaap sëpnaat.”

⁴⁰ Pël yemaan Parisi ngönën omën narö pim naë wëaurö pit ngön pöt kat wiak Yesuun epël yema. “Nuuk tenën, ‘Arta it ngaapörö’ pël yeniaan ma?”

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim itöt ngaap talte saunaté kangut won ön. Ar it ngaarö pël yaurö. Pötaanök arim saunaté kangut wiaan ön.”

10

Sëpsëp ëmööké watepang ngönte

¹ Yesu pi watepang ngön nent epël yema. “Ne yaap pan niamaan kat wieë. Omën namp sëpsëp ëmöök ëm kanërak neilaan maimerek ngaar kaö möak wel rëak öngpök yes pipop pi koröp kosangëp omnant këkain yewaupt.

² Ën ëm kanërak yeila pöpökëer sëpsëpöröa ngarangkëp.

³ Pi sëen kanweri ngarangkëpök kan të mowiin ilapnaat. Pël ëak yapin maan kat wiin mësak orööpnaat.

⁴ Pimorö mësak orö ulmëak pimënt wet rapnaat. Pël ëen sëpsëpörö pit ngön kat yawiaurö. Pötaanök pimtë ngönte kat wiak ënëm sëpnaat.

⁵ Pit omën maimapë ënëm nasëpan. Won, pit piin kas ëëpnaat. Pöt tol ëënak? Pit omën maimaröa ngönötön köpël ëak pötaan kas ëëpnaat.”

⁶ Yesu pi watepang ngön pöt maan pit pim ngön pitën mëëa pöta songönte ëngk ma e wesa.

Yesu pi sëpsëp ngarangk ompyaup

⁷ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Nemënt tapöp sëpsëpöröa kanwer.

⁸ Tektek omën kaarkaarörö, nem wet rëak waisa piporö, omnant këkain yaurö. Pötaanök sëpsëpörö pitëm ngönöt köpël ëak kat nemowiin eima.

⁹ Nemënt tapöpök kanwer. Pötaanök omën namp nem naë wais oröak kakaati ilapna pöp Anutuuk utpetetakaan kama moöpnaap. Pël ëen pi ilëak oröak ëeimeë kaömp neim öpnaap.

¹⁰ Kain omën pöp pas newaispan. Pi sëpsëpörö kain wak mënak utpet wasëpnaap. Ën ne pöp ar omnarö nem naëaan wëwëet önëak waisaut. Pötaanök ërëpsawiarang wëwëetak önëët.

¹¹ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök sëpsëp ngarangk ompyaup pim wëwëet sëpsëpöröaan këëpöt wes mampnaat.

¹² Omën sëpsëp pep panëëp won, sumetaan pëen ngarangk yaaup pi kent tokörö yewaisën itenak sëpsëpörö moolëak kas sëen mënak rep mëëpnaat.

¹³ Pöt pi sëpsëpöröaan kön selap naën, sumetaan pëen yeëa pötaanök.

¹⁴⁻¹⁵ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök nem Pepap pi neen ëwat wëen ne piin ëwat wë. Ök tapël ne nem sëpsëpörö arën ëwat wëen ar neen ëwat wë. Pötaanök nem wëwëet arimëen këëpöt wes nimpnaat.

¹⁶ Ën nem sëpsëp munt naröeta wë. Pörö ëm epöök wonörö. Pötaanök ne pöröeta koirumaap. Pël ëen pit nem ngönte kat wiak tok kopët nent ëen ngarangk kopëtap nemënt pötaan nemtok ngarangk ëëmaan.

¹⁷ Nem wëwëet pitëmëen sëp wesak kaalak ömaat. Pötaanök nem Pepap ne lup sant yaalnë.

¹⁸ Omën nampök elnëen pangk wel nawiingan. Won. Pöt nemtë könöök wëwëet sëp wasumaat. Ne nem wëwëet sëp wasuma pöta weëre kosangët pangk wia. Ën kaalak öma pöta weëre kosang pöteta pangk wia. Ne pël ëëmëak Pepak ngan rë

nenaut.”

¹⁹ Yesu pi pël maan Yuta omnarö ngön pöt kat wiak kaalak kom ëak tok nentepar sa.

²⁰ Pël ëak naröak epël mëea. “Urmerap pim lupmeri ilëak wëen kaökao yaë. Tol ëënak ar pim ngönöt kat mowieim?”

²¹ Pël maan naröak epël mëea. “Ngön epët omën urmerapring wëaupë ngönte won. Urmerapring wëaupök yok pangk omën it il tëaurö ompyaö mowasëpën ma?”

Yuta omnarö Yesuun kööre tok elmëa

²² Yuta omnaröa Yerusalem ngönën tup kaöeta kan tëa akunet temanöm sëen pöt ngëengk wesak kë sa yeëa pöt kopiirir akunetak temanöm sa.

²³ Pël ëën Yesu pi ngönën tup kaö pöta kaö nera yapinte Solomon pöta kakaati yesën,

²⁴ Yuta omnarö pit wais pi tekarak ulmëak tauëë epël yema. “Ni tol ëënak nim songönte wa ngep yaëën ten kön selap yeë? Ni yaap Kristo, Anutuu Yaö Niiaup pöt tenën war wesak ök nia.”

²⁵ Pël maan Yesuuk pitën kangiiir epël yema. “Ne yok ök niiautak ar kön wi kosang nenewasën yeë. Nem ya yamëngk epot pout nem Pepapë këm ngöntak yeë epotök ne Anutuu Yaö Neeaup pöt tekeri yenewas.

²⁶ Pël yeëetak ar nem sëpsëp tok-takaanörö won. Pötaanök ar kön wi kosang nenewasën yeë.

²⁷ Ën nem sëpsëpörö nem ngön kat yawiaurö. Pël ëën ne pitën ëwat wëen nem ënëm yaaurö.

²⁸ Pël ëën nook wëwë kosangët koir mangkën wakaim öpnaarö. Pit kö nasëpan. Won pan. Omën nampökta nem moresiaan wa ëp naëpan.

²⁹ Nem Pepapök pit nemëën ne-naurö. Pi weëre kosang panëëp omën ël pout il wesaup. Pötaanök omën nampök Pepa moresiaan wa ëp naëpan.

³⁰ Neere nem Pepap tenip kopëtap.”

³¹ Pël maan Yuta omnarö pit kaalak këlöt wak pi mööpënëak yaë.

³² Pël yaëën Yesuuk epël yema. “Ne ya ompyaö epot pout Pepa naëaanötök pet elniäutep, tol nentaanök ar kël nemöönëak yeë?”

³³ Pël maan Yuta omnarö pit nerak wak epël yema. “Ten ya ompyaö pöt nentaan kön wiakök ni kël nimöönëak naën. Ni omën yaapöpök Anutuun ökre was aimeë nimtën Anutu pël aimën. Pötaanök kël nimöönëak yeë.”

³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim ngönën pepeweri Anutuuk maan retëng ëaut omën pim ya yamëngkauröaan epël wia. ‘Ar Anutu nem ökörö.’

³⁵ Omën pörö pit ngaan Anutuu ngönte pitëm naë sëen pitën Anutuu urtak wë mëea ngönën ngön epët kaëngk naën yaë.

³⁶ Pël ëautak ne pöt, Pep pim-tok neen yaö neak wes nemëënak yangerak irëaut. Pötaanök epël yak. ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yakap tol ëënak arök, ‘Ni Anutuun ökre was yaan,’ pël neaim?

³⁷ Nem Pepapë yaat namëngkën yeë pöt ar neen kön wi kosang nenewasën ëënëët.

³⁸ Ar nem ngöntën kön wi kosang nenewasën yeë. Pël yeëetak ne nem Pepapë yaat yamëngk epot pöt Pep neering wëen ne Peparang wë pöt këkë ëwat sënëën nem ya yamëngk epotön itenak neen kön wi kosang wasën.”

³⁹ Pël maan pit kaalak wali öpënëak ëak mor könöm ëën yes.

⁴⁰ Ten Yesuring kaalak së Yotan olëak ëngk komuntakël Sonë ngaan omnarö i momëeima pörek së wakaimaut.

⁴¹ Pörek wëen omën selap pim naë wais oröak wë neneren epël yema. “Yaap, Son pi ya retëng nent naën ëaut. Ën Son pim omën epopön ngön aim pöt nent kaar won.”

⁴² Pël mëak omën pörek wëa pörö narö piin kön wi kosang yewas.

11

Lasaras wel wia

1 Petani kak omën namp wëa yap-
inte Lasaras pi pörek yauman wieëa.
Pim sasaar Mataare Maria piaripta
kak taprekaar.

2 Ngaan Maria pöpök i köp nga
kampët Aköpë ingesiare lë momëak
pim kepön èptaring kol mowesau.
Pim nangap Lasaras pi yauman yeëa.

3 Pël èën sasaarök Yesuu ngësël
ngön epël wes mëa. “O Aköp, nim kent
yaën pöp yauman yaë.”

4 Pël maan Yesu pi ngön pöt kat
wiak tenën epël yenia. “Yauman
pipët pi wel wiipënëak naën. Piptak
omnarö Anutuun yaya maimeë pim
Rup neenta yaya neanëët.”

5 Yesu pi Mataare Mariaare
Lasarasringöröen kent yeëa.

6 Pël yaaup yak Lasarasë yauman
yaut kat wiak pim kak wëaurek wëen
akun nentepar sa.

7 Pël èën ten pim ruuröen epël
yenia. “Tiar kaalak Yutia yangerakë
sëpa.”

8 Pël niaan ten epël mëëaut.
“Rë yanuulaup, peene tapët Yuta
kaöarök kël nimööpënëak èautep ni
kaalak tapël sëpenëak yaan ma?”

9 Pël maan Yesuuk epël yenia. “Kët
nenta öngpök aöa 12 ëak wia. Pötaanök
yanget ëwa wiaan omën namp këtëk
kan yesem kawi nengentiipan.

10 Èn omën namp rö kan yesem
ëwaat won pötaan kawi ngentiipnaat.”

11 Pi ngön pöt niak kaalak ènëm
tenën epël yenia. “Tiarim ngöntöp
Lasaras pi ka uraarek së it moil-
maan.”

12 Pël niaan ten epël mëëaut. “Aköp,
pi ka urak pöt ompyaö sëpnaat.”

13 Yesu pi Lasaras wel wiauten
yeniaanak tenök pöt ka yaap uraan
yenia wesan.

14 Pël yeëan pöt Yesu pi war wesak
epël yenia. “Lasaras wel wia.

15 Ne wet rëak pim naë nasën
ëaut. Èn wel wiak wiaanak neen
kön wi kosang newasënëëtaan së ya
momëmpaat. Pötaanök arim kön wi
kosang wasënëëtaan èrëpërëp yeë.
Yok peenök pim naë sëpa.”

16 Pël niaan Tomas, yapin nent
Ruprup Èak Wilaup, puuk ten pim
karuröen epël yenia. “Sëpa, tiarta pi-
iring erën ëak wel wiipenaan.”

*Yesu pi weletakaan wal yaautere
wëwëeta pepap*

17 Pël niak ten Yesuring së orök
Lasaras yangaöök kët kong nent
wieëa pöt ëwat saut.

18 Petani kak pörek Yerusalem kak
naë 3 kilomita pöta ök wieëa.

19 Pötaanök Yuta omën narö se-
lap pan Mataare Mariaan yaare sër
mapënëak së wëa.

20 Pël èën Mata pi Yesu yesën kat
wiak koirëpënëak kamtaöök tenim
naë waisa. Pël èën Maria pi om kak
wëa.

21 Pël èën Mata pi wais ten nikoirak
Yesuun epël yema. “Aköp, ni eprek
wëanëen nem nangap wel nawiin èan
tapön.

22 Pël ëaap ne niin ëwat wë. Peenta
ni Anutuun omën nantön kimang
maan pöt yok pangk nimpnaat.”

23 Pël maan Yesuuk epël yema.
“Nim nangap kaalak wal ëëpnaap.”

24 Pël maan Mataak epël yema.
“Pim akun kaöaöök ten omën pourö
wal èëna pötak wal ëëpna pöten ne yok
ëwat wë.”

25 Pël maan Yesuuk epël yema.
“Weletakaan wal yaautere wëwëeta
pepap nemënt tapöp. Omën namp
neen kön wi kosang newasëpna pöp
pi wel sasa nawiipan. Om wakaim
öpnaat.

26 Pötaanök omën narö nem naëaan
wëwëet wak neen kön wi kosang
newasëpna pörö wel nawiipanëërö.
Pit om wakaim öpnaarö. Ni pöten kön
wi kosang yewasën ma won?”

27 Pël maan Mataak Yesuun epël
yema. “Mak Aköp, ne niin kön wi
kosang yeniwas. Ni Anutuu Ruup,
pim tenën Yaö Niiiaup Kristo, ngaan
Anutuuk yangaak oröömëëp pël
ëaup.”

Yesu pi ing ëa

28 Mata pi Yesuun pël mëak së
pim nangap Mariaan ngön laaök epël

mëëa. “Rë yanuulaup pi wais wë niin ya.”

²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak teënt wal ëak Yesuu ngësë waisa.

³⁰ Yesu pi kakë nasën, Mataë koira pörek om wëa.

³¹ Pël ëën Maria pi teënt oröak yewaisën Yuta omën piaripön yaare sër mapnak së piarpim kaatak wëaurö pit itaangkën Maria pi teënt wal ëak yaaröön yangaöök së ing apënëak yes wesak pit pim ënëm waisa.

³² Pël ëën Maria pi tenim naë wais oröak Yesuun itenak pim naë iri wel aisëak piin epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapön.”

³³ Pël mëak ing yemaan Yuta omën pim ënëm waisaö pöröeta top ëak ing ya. Pël ëën Yesu pi pöten itenak ya ilak sa.

³⁴ Pël ëak epël yema. “Ar pim sokur tarëk weaurö?” Pël maan pit piin epël yema. “Aköp, së itaampa.”

³⁵ Pël maan Yesu pi ing ya.

³⁶ Pël yaëën Yuta omnarö pit neneren epël yema. “Iteneë. Omën epop pimëën kent pan kön wieëaap.”

³⁷ Yemaan naröak epël yema. “Omën epop pi it il tëaup ompyaö mowesaupe. Pi kaamök elmëanëën Lasaras wel nawiin ëan tapön.”

Yesu pi Lasaras wal ë moulmëa

³⁸ Yesu pi kaalak ya ilak sëën yangaöök së oröa. Omën pöp kël öngöpöök wi ulmëak kël saulöp naöök ur wari ulmëëëa.

³⁹ Pël ëaan Yesuuk epël yema. “Ar kël epö wa pëlëer wieë.” Pël maan omën wel wiaupë sasëp Mata puuk epël yema. “Aköp, pi wel wiin wieë akun kong nent saup yak kamp utpet yaë.”

⁴⁰ Pël maan Yesuuk piin epël yema. “Tol ëënak yaan? Ne wet rëak epël niakat. ‘Ni kön wi kosang wasumë pötak Anutuu weëre kosangët oröön itaampëët,’ pël niakat.”

⁴¹ Pël maan pit këlö wa pëlëer wiin Yesu pi ngaarëkël iteneë epël yema.

“Pep, ne niin yowe yeniak. Ne kimang niaan kat yawiaup.

⁴² Ne niin ëwat. Ni kët poutë nem kimang ngönöt kat yawiaup. Ën om omën e taua eporöaan kön wiak pit nuuk ne wes nemëën waisan pöt kön wi kosang wasëpna pötaanök epël yeniak.”

⁴³ Pël mëak pi ngön ëak epël yema. “Lasaras, ni wal ëak orö.”

⁴⁴ Pël maan omën welap wal ëak oröa. Ingre moresiarë wii tëautre ën kepönöök poë koröp kör koëaöre pöt om ëaul ëaan. Pël ëën Yesuuk omnaröen epël yema. “Wil moulmëëë. Pël ëën sëpnaan.”

Kaöaröak Yesu mëmpënëak kup ria (Matu 26:1-5; Maak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Yuta omën selap Mariaaring wais wëaurö pit Yesuu ëa pöten itenak narö piin kön wi kosang wesa.

⁴⁶ Pël ëën naröak së Parisi ngönën omnaröen Yesuu ëa pöten ök mëëa.

⁴⁷ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pit kansolörö wa top ë ulmëak epël mëëa. “Omën Yesu pömor retëng it ngolöpöt yaëep tol elmëëpen?”

⁴⁸ Pi om pël ëeim wëën tiar kat koko öpena pöt omën pourö pim naë së rë olëak piin kön wi kosang wasëpnaat. Pël ëën Rom ngaarö wais tiarim omnaröere ngönën tup kaöere pöt utpet niwasëpnaat.”

⁴⁹ Pël yaan pitëm kar namp yapinte Kaiapas pöp krismaki pötak kiri ar yaauröa wotöök wëaup puuk epël mëëa. “Ar kön won pan.”

⁵⁰ Epël kön wieë. Yuta omën pourö kö sënganëën kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut.”

⁵¹ Pim ngön mëëa pipët pimtë könöök won, pi krismaki pötak kiri ar yaauröa wotöök wë yak Yesu kopëtapök Yuta omnaröaan wel wiipna pöten war wesak mëëa.

⁵² Pël ëaup Yesu pi Yuta omnarö tenimtëën won, Anutuuk pim omnarö yang ël epotë wë eporö rongan kopëtet ë niulëëpënëak pël ëaup. Pöt Kaiapas pi kön nawiin wë ëa.

53 Pël maan pit kët pötak Yesu mëmpna ngönte ngës rëa.

54 Pël yaëen Yesu pi Yuta omnaröa itöök sak waisak naën. Kak pörek söp mowesak yang omën wonra kautakël kak nerekë yapinte Iprem pörek së ten pim ruuröaring wakaimaut.

55 Yuta omnaröa Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ka kotutëaan omnarö lup kölam tëëpënëak wet rëak Yerusalem kakë sa, pitëm ngön kosangta wieëaul.

56 Pël ëen pit ngönën tup kaöeta kakaati së Yesuun ap wesak pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar tol yewas? Pi akun ngëëngk eptak newaisën ëëpën koröp.”

57 Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö pit ngön kosang epël wia. “Omën namp pim wëaurekën ëwat wë pöt ök aan wali öpenaan.”

12

Mariaak Yesuu ingesiarë i köp kaampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Maak 14:3-9)

1 Anutuu mait elmëa akunet temanöm sëpënëak ngölöp yaëen kët 6 ëak wiaan ten Yesuring Petani kak së oröaut. Kak pörek Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëaup pim kak.

2 Pël ëen omën pörek wëaurö pit Yesuring kaömp ngawi nëmpënëak kaömp ar ëa. Pël ëak Mata pi kaömp yokorön Lasaras pi omën Yesuring wel aisëë kaömp yena pöröaring wëa.

3 Pël ëen Maria pi i köp nga kamp sum kësang yaaö kep kot nent wak Yesuu ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol yemowas. Pël ëen i pöta kamppel ka pöt ur wariak wieëa.

4 Pël ëen Yesuu ruurö tenim naëaan namp, Yutas Keriot kakaanëp, Yesuun kup mowiipnaap puuk epël ya.

5 “Tiar tol ëënak i köp nga kamp epët omnarö menak 300 kina wak omnant wonörö mempen naën?”

6 Pi omën omnant wonöröaan kön nawiin wë mëëa. Pi mon kërëëp

ngarangk ëë kain yaaup yakök pël ëëpënëak mëëa.

7 Pël yemaan Yesu pi epël yema. “Pël mangan. Pi epët nem yangerak neweerëpna akunetaan peram wiak wakaimautak yaalnë.

8 Omën ngöntök yaaö piporö arring akun wali öpnaarök ar ënëmak yok pangk ompyaö elmëëneët. Ën ne pöt, arring akun wali naön ëëmaap yak pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.”

Kiri ar yaaö kaöarö Lasaras mëmpënëak kup ria

9 Yuta omën selap pan Yesu Petani kak wë pöt kak wiak waisa. Pit Yesu pimtën itaampënëak won, Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëa pöpönta itaampënëak waisa.

10 Pël ëen kiri ar yaaö kaöarö pit Lasaras piita Yesuring mëmpënëak kup ria.

11 Pöt Yuta omën selap pan Lasarasë ëa pötaan kiri ar yaaö kaöarö kasëng menak Yesuun kön wi kosang wesa pötaanök.

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kakë sa

(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Ëlpamök omën rongan kësang Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wa top ëak wëa pörö Yesu Yerusalem kak waisëpnaan yaë pöt kat wia.

13 Pël ëak pit ërëpërëp yeem këëmre kewis wak kamtaöök koirëpënëak yewaisem ngön ëak epël ya.

“Yowe. Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Pi Israel omnaröa omp aköp.”

14 Pël yemaan Yesu pi pol tongki ru namp koirak rangk wel aisëa. Pöt ngönën pepeweri wieëa pöl ëa.

15 “Saion kak wëaurö ar kas ëëngan. Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.”

16 Pël elmëauta songön pöt pim ruurö ten akun pötak kön nawiin ëaut.

Ënemak pi kutömweri is ë rangiat wak weënak ten epël kön wiaut. “Ngaan pimëen ngönën pepeweri wia pöt kë rapënëak omnaröak pimëen pël elmëa,” pöt kön wiaut.

17 Ngaan omën Yesuuk Lasarasën ngön mëak weletakaan wal ë yemoulmëen itena pöröak Yesu pim ëa pöten ök maima.

18 Pël ëen omën kësang pan pim retëng ëa pöt kat wiak pi koirëpënëak kamtaöök waisa.

19 Pël ëen Parisi ngönën omnarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar iteneë. Omën pourö pim naë së rë olëak wë. Tiar yok pangk naënganpe.”

Krik omën naröak Yesuun itaampënëak mëëa

20 Yuta omnarö akun ngëëngktak Yerusalem kak së Anutuun yaya mapënëak yesën Krik omën narö pitring sa.

21 Pël ëak omën pörö pit Pilip, Kalili yangerak Pesaita kakaanëp, pim naë wais epël mëëa. “Ngöntöp, ten Yesuun itaampunëak yewais.”

22 Pël maan Pilip pi së Entruun mëak piarip së Yesuun ök mëëa.

23 Pël ëen Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Omën Këep nem kutömweri is ë rangiat öma akunet temanöm yes.

24 Ne yaap pan niamaan. Korupaë öpö yangerak nangëntën ngaarëk wiaapna pöt kopët tapö om wiaapnaat. Ën yangerak ngëntëpna pötak rëngap jaaröön ëlëp moö sëen kaalak kë selap utöpnaat.

25 Ök tapël namp pi pimtë möönre koröpöön kent ëëpna pöp kö sëpnaat. Ën namp e yangerak wë pi nemëen yak pim möönre koröpö këëpöt wasëpna pöp wëwë kosang koir mangkën wakaim öpnaat.

26 Pötaanök omën namp nem inëen elnëëpënëak pöt nem ngönte kat wiak ënem ëëp. Pël ëak nem kak öma pörek nem inëen ru sak öpnaap. Pël ëen nem inëen elnëëpna pöp nem Pepapök ping mowasëpnaat.”

Yesu pimtë wel wiipnaataan ök mëëa

27 Yesuuk pël niak kaalak epël yenia. “Nem lupmer könöm yaëëp tol am? Ma epël mem ma? ‘Pep, nem naë orööpënëak yaë epët wa ap was,’ pël mam ma? Pël mema pöt pangk naëpan. Könöm orö nerëëpënëak waisaut.

28 Pötaanök Pep, ni nim yapinte kaö was.” Yesu pi pël yemaan kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Ne nem yapinte kaö wesaut. Pötaanök kaalak kaö wasumaan.”

29 Pël ëen omën piiring taueëaurö pit ngön pöt kat wiak naröak epël yema. “Tangre kaö yera.” Pël yemaan naröak epël yema. “Ensel nampök piin ngön yema.”

30 Pël yaan Yesuuk nerek wak epël yema. “Ngön pipët nemëen naën. Ar kaamök elniipënëak jaarö.

31 Peene Anutuuk omën ngönën wonörö këlangön yaatak niulëak yangerakë kaöap, Seten, pi il mowasëpnaat.

32 Pöt omnarö pit ne yangerakaan wak ngaarëk këraarak nemöönak yang ël epotë omnarö pourö wa nem naë niulëëmaat.”

33 Pim ngön mëëa pöt pimtë wel wiipnaaten mëëa.

34 Pël ëen omën piiring wëaurö pit epël yema. “Ten ngön kosangtak epël kat wi yeë. ‘Yaö Mëëaup, Kristo pi akun wali wakaim öpnaap.’ Pël wiaap tol ëënak ni epël yaan? ‘Omnarö pit Omën Këep wa ngaarëk mööpnaat,’ pël yaan. Omën Kë pöp talëp?”

35 Pël maan Yesu pi pitën epël yema. “Nem es ëwa epö arim naë akun kot nent wiaapnaat. Pötaanök ar ëwa elniipnaatak koutak ngep elniipanok sak waiseë. Pöt omën namp koutak yesem pöt, pim sëpna kön wiaul nasën ëëpnaat.

36 Pötaanök ëwa elnia epöökëer pöten kön wi kosang weseë. Pël ëënë pötak ar ëwa pepap nem ingre mor sënëët.”

Yuta omnarö Yesuun kön wi kosang newasën ëa

Yesu pi pël më pet irak së ëlëëp ilaan pit itnaangkën ëa.

³⁷ Pit ngaanëer pitëm itöök Yesu pim retëng selap pan yaëënak piin kön wi kosang nemowasën eima.

³⁸ Pöt Aisaia pim tektek ngönte epël retëng ëa pöt kë oröa.

“Aköp, omnaröa naëaan nampök tenim ngönte kön wi kosang newasën yaë.

Ën Aköp, ni ya yamëngkem nim weëre kosangö pet elmëen nampökta pöten itenak kön nawiin yaë.”

³⁹ Pël ëäk pitëm Yesuun kön wi kosang newasën ëa pöta songönte Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

⁴⁰ “Pitëm itöök itaampöore lupmeri kön wi pël ëäk

Anutuu naë rë olaan ompyaö mowaspanëak

Anutuuk pit it ngaap mowesak lupöt këlötë ök wes moulmëaurö.”

⁴¹ Aisaia pi Yesuu kutöm ë rangiatön itneëak ngön pipot wet rëak ëaut.

⁴² Pël ëaut omën kaö narö selap pit Yesuun kön wi kosang weseëak war wasëpnaatep Parisi omnaröak ngönën keimön elmëëpanëak kas ëen yak wesak wakaima.

⁴³ Pit Anutuuk pitëm yapinte wak isëpnaaten kent panë naën. Omnarö pitëmtok pitëmtë yapinte wak isak mapna pötenök kent pan ëa.

Yesuu ngöntak omnarö kom elniipnaat

⁴⁴ Yesu pi ngön ëäk epël yema. “Omën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp nemtën pëen naëpan. Pep wes nemëen waisaup piinta kön wi kosang wasëpnaat.

⁴⁵ Ën namp neen itnengempëna pöp Pep wes nemëen waisaup piinta itaampnaat.

⁴⁶ Ne ëwa pepap yak omën neen kön wi kosang yenewesaurö koutak önganëak ëwa elniimëak yangerak irëaut.

⁴⁷ Pötaanök omën namp nem ngönte kat wiak ngaar naön ëëpna pöp ne këlangön yaatak moulmëëmëak ngön ë pet nairën ëëmaap. Ne omnarö këlangön yaatak moulmëëmëak neiraan, utpetetakaan kama moömëak irëaup.

⁴⁸ Omën namp ne kasëng nemenak nem ngönten kaaö ëëpna pöp ngön ë pet yairauröa ök pi kom elmëëpnaap. Pöt nem ngön wet rëak ök yeniak epotök akun kaöaöök ngön ë pet yairauröa yaë pöl ëëpnaat.

⁴⁹ Nem ngön aim epot nemtë könöökaan naën. Won, Pep wes nemëaup puuk ök neeautök pim neeaul war wesak ök niainm.

⁵⁰ Pël ëäk ne ëwat wë. Ar nem Pepapë ngön ngaar öne pöt wëwë kosangët koir nimpnaat. Pötaanök nem ngön ök niainm epot pim ngan rë nenautök ök niainm.”

13

Yesuuk pim ruuröa ingöt i moira

¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën Yesu pimtë ëëpnaaten epël kön wia. “Ne yanger sëp wesak nem Pepapë ngësë suma akunet temanöm yes,” pël kön wiak omën pimorö yangerak wëaurö lup sant elnieima. Pim lup sant elnieima pöt om wiaan wel wiipnaat.

² Wiap kanök ten kaömp neim wëen Setenök Yutas Keriot kakaanëp, Saimonë ruup, pim lupmeri ilaan Yesu kööre toköröa moresi moulmëëpënëak kön wia.

³ Ën Yesu pi pöt epël kön wia. “Ne nem Pepapë naëaan irëaup kaalak pim ngësë sumaap. Pötaanök pi nook omnant pout ngarangk ëëmëak rë nemëa.”

⁴ Pël kön wiak kaömpöt sëp wesak wal ë ulpëen rangkëp përe wiak poë koröp sak kol yewas pöp nent wa ura.

⁵ Pël ëäk Yesuuk iit söwarweri lë wiak ngësë rëak ruuröa ingöt i yaniir. Pël ëäk poë koröp pötaring kol niwesaut.

⁶ Pël ë Saimon Pitaë naë sëen epël yema. “Aköp, nuuk nem ingesiar yok pangk i neneirngan.”

⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nem yeë epëten ni köpël wëen. Ënëmak ëwat sumëët.”

⁸ Pël maan Pitaak epël yema. “Nuuk yok pangk nem ingesiar i neneirngan pan.” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nook i naniir ëëma pöt ni neering naöngan.”

9 Pël maan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ingesiar pëen i neirnganëp, morre kepönre pötta i neir.”

10 Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Omën namp koröp pou iirëpna pöp pi ënëm kaalak irëpnaataan ya kaö namëngkën ëëpnaat. Om ingesiar pëen kaalak iirëpnaat. Pël ëaap ar kölam tëauröak pourö kölam pëen naön.”

11 Pim pël niia pöt piin kup mowiipnaap tenring wëen itneëak epël yenia. “Ar pourö kölam pëen naön.”

12 Yesu pi ten pim ruuröa ingöt iir pet irak pim ulpëen waliip wa mëak kaalak tenim naë wel aisëak epël yenia. “Ar nem yaalni epëta songönten ëwat wë ma?”

13 Ar neen, ‘Aköp, tenim rë yanuulaup,’ pël neaim pöt yaap, ne arim pöp.

14 Pötaanök ne arim Aköp, rë yanuulaupök arim ingöt iir yanuulë epël arök arim karuröa ingöt i moirën.

15 Arim ëënëel nook peene pet yaalni. Pötaanök nem yaalni epët arök yal menak nem yeë epël ëen.

16 Ne yaap pan niamaan. Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan. Ma omën ya nga wes mëen sa nampökta pim wes mëaup il nemowaspan.

17 Ar pipët ëwat wë. Pöta ök ëënë pötak ërëpsawiarung eim önëët.

18 Ne ngön epët ar pouröaan neniiaan. Omën nemëen wesa pöröen ne ëwat wë. Pël ëaap omën epot ngönën pepeweri ngön wia pöt kë rap. Pöt ngönën pepeweri epël wia. ‘Omën neering kaömp yen epopök neen utpet pan elnëëpënëak yaë.’

19 Omën pöt naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön pöt epël kön wiinëët. ‘Pi yaap Kristo pim ök niia tapöt,’ pël kön wiinëët.

20 Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ya ngan rë menak arim naë wes yanimë epop sant mowasënë pöt ne tapël sant newasënëët. Ën ar ne sant elnëënë pöt nem wes nemëaup tapël sant elmëënëët.”

Yesu pi Yutasë pimëen kup mowiipnaaten war wesak mëa

(Matiu 26:20-25; Maak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Yesu pi pël niak ulöp es mokotön epël yenia. “Ne yaap pan niamaan. Arim naëaan namp ngaaröa naë së nemëen kup mowiipnaat.”

22 Pël niaan ruurö ten it neneren ëak talëpön ya pël kön wiak ëngk ma e wesaut.

23 Pël ëak ruuröa naëaan ne Yesu pi neen kent yaaup yak pim naë wëen,

24 Saimon Pita puuk kepönööring, “Tol?” elnëak, “Talëpön yaarek pëel maan ök niap,” pël yaalnë.

25 Pël elnëen ne Yesuu ngësël ko wiak epël mëëaut. “Aköp, talëpön yaan?”

26 Pël maan Yesuuk epël yenëa. “Kaömp kaut iistak mëak mempa pipopön yeniak.” Pël neak kaömp kaut iistak mëak Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim ruup, yemangk.

27 Pël ëen Yutas kaömp pöt nëen Seten pim lupmeri ilëa. Pël ëen Yesuuk epël yema. “Omën nim ëëmëak yaën pipët teënt ëëm.”

28 Pël ök yemaan ten piiring wëa pörö kat wiak këëkë kön nawiin ëaut.

29 Pël ëak ten naröak epël kön wiaut. “Yutas pi tiarim mon kërëëp wieëaupok akun ngëëngktakëen omën nant wë wes yamë ma ngöntök yaurö omën nant mampënëak wes yemomë,” pël wesaut.

30 Yutas pi kaömp kaö pöt wa nak tapëtakëer kakaatiaan oröak rö kan koutak sa.

Kan ngolöpö

31 Yutas pi oröak yesën Yesuuk epël yenia. “Peene Omën Këëp nem yapin pingët tekeri jaaröön nook Anutuu yapin pingëteta tekeri wes yamë.

32 Omën Këëp ne Anutuu weëre kosangöt tekeri yewas. Pötaanök Anutuuk Omën Këëp nem weëre kosangöt tekeri wasëpnaat. Akun wali nasën wiaan pël ëëpnaat.

33 Nem ruurö, ne akun kot nent arring wë olëak sëen ar neen ap wasënëët. Pötaanök Yuta omnaröen

mëëa tapët arënta yeniak. Nem sê öma pörek ar peene yok pangk newaisngan.

³⁴ Ne kan ngolöpö epël koir yangk. Ar neneren lup sant ëeim ön. Nem ar lup sant elnieimaa pöl arta arimtok neneraan lup sant ëeim ön.

³⁵ Pël ëënë pöt omnaröak arën itaangkën nem ruurö pël koröp orööpnaat.”

Yesuuk Pitaë yak mowasëpnaat war wes mëëa

(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Pël yeniaan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ni talël sum?” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Nem sê öma pörek yok pangk peene newaisngan. Ënëmak waisumëët.”

³⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Aköp, tol ëënak nim ënëm newaisën ëëm? Ne nimëën wel wiimëak pöt yok pangk wel wiimaat.”

³⁸ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ni nim wëwëet nemëën këëpöt wasumëëp ma? Ne yaap pan niamaan. Kokor ngön naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët.”

14

Yesu pi tiarim Pepa ngësë sëpena kanö

¹ Yesuuk kaalak yal menak epël yenia. “Ar ya ngës ëëngan. Anutuun kön wi kosang wesak neenta kön wi kosang newasën.

² Pöt tol ëënak? Nem Pepapë kak kaat kësang wia. Pötaanök ne wet rëak pörek sê arimëën ur nant kopëta wes ulmëëmaan. Pël naën wieëanëën ne wet rëak ngön pipët arën ök neniaan ëan tapön.

³ Pël ëa pötaanök ne pörek sê arim uröt kopëta wes ulmëak ar neering önëën kaalak wais nikoirumaat.

⁴ Ën nem kan suma pöön ar ëwat wë.”

⁵ Pël niaan Tomasök epël yema. “Aköp, nim kan sumë pöön ten köpël. Tol ëak ëwat sën?”

⁶ Pël maan Yesuuk epël yema. “Kan pö nemënt tapöp. Ne ngön këëtere wëwëeta pepap. Kan maim naöök sê Pepa naë naaröongan. Nemënt kan kopët tapö.

⁷ Ar wet rëak neen yaap ëwat sanëën nem Pepapönta ëwat san tapön. Peenök ar piin itenak ëwat yes pël kön wiinëët.”

⁸ Pël maan Pilipök epël yema. “Aköp, ni Pepen pet elniimë pötak ten yok pangk ëënaat.”

⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilip, ne akun wali pan arring wakaimauppe. Ni neen ëwat nasën ma? Omën neen ityaangk pöp nem Pepapönta ityaangk. Oröp ëënak ni epël yaan? ‘Ni Pepen pet elni,’ pël yaan.

¹⁰ Ni, ‘Ne Pepaaring wëën Pep pi neering wë,’ nem yak pöt kön wi kosang newasën imaup ma? Nem ngön arën ök yeniak epot nemtë könöokaan nga ilak ök neniaan. Pep pi neering wë pintok pim yaat yamëngk.

¹¹ Ar ne Peparing wëën Pep pi neering wë nem ök yeniak epot kat wiak kosang weseë. Pël naën ëak pöt nem ya yamëngk epötön itenak kön wi kosang neweseë.

¹² Ne yaap pan niamaan. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp puuk yok pangk nem ya yamëngk epot mëmpnaat. Pël ëak kaö panë wesak mëmpö yesem pim ya pötak nemët il newasëpnaat. Ne Pepa ngësë sumen ëa pötaan pël ëëpën sa.

¹³ Pël ëën ar nem yapintakël kimang neanë pöt Anutuu Ruup nook nem Pepapë weëre kosangöt tekeri wesak yok pangk nimpaat.

¹⁴ Ar nem yapintak neen omën nant ëëmëak kimang neaan pöt pangk ëëmaat.”

Yesuuk Ngëëngk Pulö wes mëëpënëak ök mëëa

¹⁵ “Ar ne lup sant elnëënë pötak nem ök yeniak pöl ëënëët.

¹⁶ Pël ëak ne Pepen kimang maan puuk Ël Kaamök munt namp arimëën

wes mēēpnaat. Pēl ēēn akun wali ar-ring wakaim öpnaat.

17 Ngēēngk Pul pö ngön kēēt tekeri yewesa pöta Pulö omēn ngönēn wonöröak itaampöore ēwat sē pēl naēn yaau. Pötaanök pit sant mowesak naön ēēpnaat. Pi peene arring wē arim lupötē wakaim öpnaap. Pötaanök ar piin ēwat wē.

18 Ne ar sēp niwasēn ru wamir sak naöngan. Arim ngēsē kaalak waisumaap.

19 Akun kot nent wia pöt pet irēn omēn ngönēn wonöröak neen itnaangkēn ēēpēn sa. Ēn ar pöt neen itaampunēēt. Ne öp wēaup. Pötaanök arta öp önēēt.

20 Akun pötakök ne Pepar-
ing wakaiman, ar neering wēēn ne
arring wakaiman pöten ēwat sēnēēt.

21 Omēn namp nem kēm ngönte ngaar wak öpna pöp pi lup sant el-nēēpnaap. Ēn namp lup sant el-nēēpna pöp nem Pepapök pi lup sant elmēēpnaat. Nookta tapēl lup sant elmēak nem songönte tekeri wesak pet elmēēn itaampnaap.”

22 Yesu pi pēl maan Yutas, Keriot kakaanēp won, pim ngampupök epēl yema. “Aköp, ni tol ēēnak nim songönte tenimtēn tekeri wes niak omēn ngönēn wonöröaanta pēl naalmēēn ēēmēak yaan?”

23 Pēl maan Yesuuk kangiir epēl yema. “Omēn namp ne lup sant elnēēpna pöp pi nem ngönta ēnēm ēēpnaap. Pēl ēēn nem Pepapök pi lup sant elmēēn tenip pim naē sē piiring önaat.

24 Ēn namp pi ne lup sant naalnēēn ēēpna pöp nem ngönötē ēnēm naēn ēēpnaap. Ngön arim e kat yawi epot nemtēēt won. Pep nem wes nemēaupök nangkēn wak waisaut.

25 “Nemēt arring wē ngön epot pout ök yeniai.

26 Ēnēmak arim Ēl Kaamököp, Ngēēngk Pulö, Pepak nem yapintakēl wes mēēpna pök ar rē niulak arim könöt wa ngölöpngölöp niwasēpnaat.

Pēl ēēn ar nem ök niamaö pöt poutön kön wiinēēt.

27 Ne ar sēp niwasumēak nem mayaapēt ningkēn arring wiaapnaat. Nem pöt omnaröa mayaap pöta ök wontak yaningk. Ar ya ngēs ēak kas ēēngan.

28 Ar ngön epēl ök niaan kat wiaurö. ‘Ne kamaarek sē rēak kaalak waisumaat,’ pēl niaut. Pep pi kaöap ne il newesaup. Pötaanök ar yaap neen lup sant elnēan talte nem Pepa ngēsē suma pöten ērēpērēp ēēn.

29 Kēēt naaröön wiaan wet rēak ök yeniai. Pötaan ēnēmak oröön itenak ar kön wi kosang newasēnēēt.

30 Yangerakē kaöap Seten pi waisēpēnēak kan ko yaē. Pötaanök ne arēn ngön wali neniaan ēēm sa. Pi wais ne il nenewaspan.

31 Yangerakē omēn ngönēn wonörö nem Pepapön lup sant yaalmēa pöten itenak kön wiipēnēak pim ngön ök neeautē ēnēm yaaup. Yok, wal ēak sēpa.”

15

Yesu pi wain ēlweē

1 Yesu pi ten pim ruuröen ök niak kaalak watepang ngön nent epēl ök yenia. “Ne wain kēwei ököp. Ēn nem Pepap pi wain ya ngēsēp.

2 Nem lööre morötē nautön ēēpna pöt ngēsēpök oröak il moolapnaat. Ēn mor nant ütöpna pöt pi mēt il moolēak ompyaö mowasēn selap ütöpnaat.

3 Ar pöt, nem ngön ök niaan kat wian pötak ompyaö niwesa.

4 Pötaanök nem arring eim öma pöl ar neering eim ön. Wain mor nemor ēlwei yal naēn pēlēer wē yok pangk nautpan. Ök tapēl, arta neering naön ēēnē pöt kē won ēēnēēt.

5 Ne wain songönte. Ar nem moröt. Pötaanök namp neering wēēn ne pi-
iring ömaap pim kēēt selap uteim
öpnaat. Ēn ar ne sēp newesak wē
arimēt omnant pangk naēngan.

6 Pötaanök neering naön ēēpna pöp ngēsēpök wain morötē yaē pöl il

moolaan wa top äak esuwesi yemar pöl elmëepnaat.

⁷ Ar neering wë nem ngönte kat wieim önë pöt ar omën nenten kimang neaan yok pangk nineim ömaat.

⁸ Pötaanök ar kë selap yautön nem ruurö pöt tekeri yesën önë pöt nem Pepapë weëre kosangöt oröön omnarö itaampnaat.

⁹ Nem Pepapök ne lup sant elnäeim wë pöl nook ar lup sant yaalni. Pötaanök ar nem lup sant pöta öngpök ön.

¹⁰ Ar nem këm ngönta önëm eim önë pötak nem lup sant pöta öngpök wakaim önëët. Neenta tapël nem Pepapë ngön ngaar weimeë pim lup sant pöta öngpök wëaup.

¹¹ “Ne ngön pipot nem ya ërëpërëp pöt arim naë oröak peö äak wiaapënëak ök yeniak.

¹² Ne ngön epël niiaut. ‘Nem lup sant elnieima pöl ar nener lup sant elmëeim ön,’ pël niiaut.

¹³ Omën namp pim karuröaan wel wiipna pöpön, ‘Lup sant panë yaë,’ pël mepenaat.

¹⁴ Ar nem yeniak pöl ëënë pötak nook itaangkën nem ngöntörö pël koröp orööpnaat.

¹⁵ Inëen yaaup pi pim ngarangkëpë omnant yaauten köpël wë. Pötaanök nook arën, ‘Inëenörö,’ pël naniwasën yeë. Nem Pepapë naëaan ngön kat wiaut ök niaimaut. Pötaanök ne arën, ‘Nem ngöntörö,’ pël yaniwas.

¹⁶ Arök ne arimëen kom ë neneulëen ëaurö. Nookëer ar këët selap uteim önëak yaatak kom ë niulëaut. Pël ëen arim kë pöt oröak wiaan ar nem yapintak Pepen omën nantön kimang manë pöt yok pangk nimpnaat.

¹⁷ Ne arën kosang wesak epël yeniak. Ar neneraan lup sant ëeim ön.”

Ngönën wonöröak Yesuu ruurö kööre tok elniipnaat

¹⁸ “Ngönën wonöröak kööre tok yaalniin pöt, ‘Pit wet reak Aköpön

kööre tok elmëaurö yak tenënta tapël yaalni,’ pël wasën.

¹⁹ Ar yaap ngönën wonöröa rongantak wëan talte pitëm karurö pël wesak kent elniipën. Ar pitëm tok-tak wonörö. Nook pitëm naëaan kama niön pitëm wëwëet sëp we-saurö. Pötaan kööre tok yaalni.

²⁰ Arën nem ngön epël niak pöten kön wiaan. ‘Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan.’ Pit neen kööre tok elnäaut. Pötaan arënta tapël elniipnaat. Pit nem ngönta önëm yeëa talte arimteta kat wiak önëm ëepën.

²¹ Pël ëepnaatak pit Pep ne wes nemëaup piin köpël äak kasëng mena. Pötaanök ar nemorö pël wesak kööre tok elniipnaat.

²² Ne yaap pitëm naë oröak ngön ök nemaan ëan talte pitëm saun pötë kangut tekeri nasën ëepën. Pël ëepnaatak ök maan kat wiak kaaö ëaurö. Pötaan saunat wiaapnaat.

²³ Omën neen kööre tok yaalné piporö nem Pepapönta kööre tok yaalmë.

²⁴ Ne ya ke nentere nent omën ngaanöröa naënöt pitëm tekarak mëneimaut. Pël naën ëan talte saunatë kangut pitëm naë naaröön ëepën. Pël ëepnaatak pit nem ya mëna pötön itenak ten Pep pouwaarën kööre tok yaalni.

²⁵ Pël yaë pötak ngönën pepeweri ngaan ngön kosang nent epël ëa pöt kë jaarö. ‘Pit pas neen kööre tok elnäaut.’

²⁶ El Kaamököp nook nem Pepapë naëaan wes mëen arim ngësë waisëpnaat. Pöp ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö Pepapring wëaupök wais nem ngönöt war wesak ök niapnaat.

²⁷ Pël ëen pöt arta ngaanëer nem ya ngës réaurekaan akun wali neering wakaimaurö. Pötaan nem songönte arökta tekeri wesak ök anëët.”

16

¹ Yesu pi ten pim ruuröen kaalak epël ök yenia. “Ar kön wi kosang

yewesaut sêp wasnganok pël niiaut.

² Pit ar pitëm ngönën tupötëaan waö ë nimëëpnaat. Pël ëak kaalak akun nent oröön pit ar mën wel yaniwiem Anutuun kaamök yaalmë pël kaar wasëpnaat.

³ Pit neen köpëlre Pepenta köpël. Pötaanök pël elniipnaat.

⁴ Naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak oröön pöt epël wasënëët. ‘Pim ngaan ök niia pötak jaarö,’ pël wasënëët.”

Ngëëngk Pulöökö ya yamëngkaut

“Ne ngaan arëring wë yak ngön pipot ök neniaan ëaut.

⁵ Pël ëautak peene pöt nem wes nemëaupë ngësë sumëak yaëën arim naëaan nampök neen, ‘Ni talël sum?’ pël nenëaan yeë.

⁶ Ne sëën omën orööpnaaten ök niak pötaan ya ngës yeë.

⁷ Pötaanök ne yaap niamaan. Ne ar sêp niwesak sëën arim naë omën ompyaut orööpnaat. Ne nasën ëëma pöt Èl Kaamököp arim naë newaispan. Èn nem suma pötak nook wes mëën irapnaat.

⁸ Pi irapna pötak ngönën wonörö saunaring wëanre wotpil sak wëan pöta songönte tekeri wes menak ngön ya yamëngkauta songönteta tekeri wes mampnaat.

⁹ Saunaring wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Neen kön wi kosang nenasen yaaurö pötakël tekeri wasëpnaat.

¹⁰ Èn wotpil sak wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Ne nem yaat pet irak Pepa ngësë sëën ar kaalak itnaangkën ëënëët pötakël tekeri wasëpnaat.

¹¹ Èn ngön ya yamëngkauta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Anutuuk yangerakë kaöap Seten pi këlangön yaatak ulmëëpënëak ngön ë pet irak wë pöl pit tapël elmëëpnaat pötakël tekeri wasëpnaat.

¹² “Ngön kësang wiaap ök nia-maatëp peene tapëtakëër ar yok pangk ënëm naën ëënëën sa.

¹³ Ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö irëak ngön këëta songönte pet elniin ëwat sënëët. Pël yeem pim könöökaan rëak nant neniapan. Pepa naëaan kat wiaul war wesak omën ënëm orööpnaatönta ök niapnaat.

¹⁴ Pi nem ngönre omnant wak ök yeniaan nem yayaat orööpnaat.

¹⁵ Pepa omën pout nemot. Pötaanök, ‘Pi nem ngönre omnant wak tekeri wes nimpnaat,’ pël niiaut.”

Yesu pi sak kaalak waisëpnaap

¹⁶ “Akun kot nent won sëën ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëën waisën itaampunëët.”

¹⁷ Pël niaan ruurö tenimtok tenimënt neneren epël mëëaut. “Pi tol ëënak epël ya? ‘Akun kot nent won sëën ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëën waisën itaampunëët,’ pël yaap. Pël niak kaalak, ‘Pepa ngësë sumaat,’ pël yaap.

¹⁸ ‘Akun kot nent,’ pël ya pöt tol nenten ya? Tiar pöta songönten köpël yeë.”

¹⁹ Pël mëak ten Yesuun pëël menëak yaëën pimtok itenak epël yenia. “‘Akun kot nent won sëën ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëën waisën itaampunëët,’ ar nem pël niak pötaan pëël neanëak yeë ma?”

²⁰ Ne yaap pan niamaan. Ar ingre ya ilak kaö panë anëët. Pël yaëën omën ngönën wonörö pit ërëpsawi ëëpnaat. Arim lupöt ya ngës ëënëët. Pël ëënëëtak pötak kaip tiin ërëpsawi koirënëët.

²¹ Öng namp pi ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat wiipna akunet temanöm yesën ya ngës ëëpnaat. Pël ëën ruup oröön pöt ya ngës pöt won sëën rungaap oröa pötaan ya ërëpërëp kön wi yaë.

²² Pöta ök ar peene ya ngësring wë. Pël yeëetak ne kaalak arën itaangkën ënëmak ar ërëpsawiarëng önëët. Pël ëën omën nampök arim ërëpsawi pöt wa ëp naalniipan.

²³ Akun pötak arök neen omën nentaan pëël nenëangan. Ne yaap pan

niamaan. Ar nem yapintak Pepen omën nentaan manë pöt yok pangk nimpnaat.

²⁴ Ar ngaan omën nent önëëtaan nem yapintak kimang nemaanörö. Pötaanök kimang maan ningkën arim naë erëpsawi kësang pan oröak wiaapnaat.”

Yesu pi yangerakë omën utpetat il wesa

²⁵ “Ne wet reak arën watepang ngön niiaut. Ën ënem pöt kaalak watepang neniangan. Nem Pepapë songönte tekeri wesak ök niamaat.

²⁶ Akun pötak arimtok nem yapintak Pepen kimang manëët. Nook arimëën kimang mema pöt neniaan yeë.

²⁷ Ar ne lup sant elnäak Pepa naëaan waisaup pöt kön wi kosang yenewes. Pötaan Pepak ar lup sant yaalni.

²⁸ Ne ngaan Peparing wakaim olëak pi moulmëak e yangerakë waisaup. Pël ëak peene wakaim olëak yanger sëp wesak kaalak Pepa ngësë sumaat.”

²⁹ Pël niaan ruurö ten epël yemak. “Peene pöt watepang neniaan, tekeri wesak ök yeniaan.

³⁰ Ten peene niin ëwat yes. Omnaröak pëlpël neniaan wiaan nim könöök war wesak yaaup. Ni omën poutön ëwatëp. Pötaanök ten peene ni Anutuu naëaan irëaup pöt kön wi kosang yewas.”

³¹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Yaap, peenök kön wi kosang yewas ma?

³² Kat wieë. Akun orööpnaat pël niak pöt yok oröa. Pël ëen ar repak arim kaatë sënëak noolëak sëen nemënt ömaat. Pël ëëmaatak nemënt won. Nem Pepap pi neering wë.

³³ Ar neering wëen arim naë mayaap oröak wiaapënëak niiaut. Ar yangerak wë këlangön kat wiinëët. Pël ëënëëtak yangerakë omën utpetat nook il yemowas. Pël yaëen arim lupöt kosang sak ön.”

17

Yesu pim ruurö tiarimëen kaamök elniipënëak kimang mëä

¹ Yesu tenën pël niak we riak kutömweriil iteneë epël yema. “Pep, akunet yok oröa. Pötaanök nook nim yapin pingët tekeri wes mempaat, nuuk nim Ruup nem yapin pingët tekeri wes man.

² Nuuk omën nem naë wa neulëaurö wëwë kosangët koir mampëak ne yangerak omnaröa ngarangk wes neulëaup.

³ Wëwë kosangta songönte epël. Pit ni Anutu këep niin ëwat wë nim wes nemëaup, Yesu Kristo, neenta ëwat öpna pötak wëwë kosangët pitëm naë orö rëëpnaat.

⁴ Ne nim ya ngön neaan pöt mënak pet irumëak yeë. Pël yeem yangerak nim yapin pingët tekeri wes yemangk.

⁵ O Pep, ngaan kutömre yang naaröön wiaan ne nim naë wë kutöm ë rangiatring wakaimaut. Pötaanök kaalak peene ë rangi tapët nan.

⁶ “Ne yangerakë omën nim ne nenan pöröen nim songönte ök maimaut. Omën nimëen yaö wesak nem naë wa neulëa pörö nim ngönta ënem yaë.

⁷ Pël ëak omën ne nenan pöt pout nim naëaanöt pöt pit ëwat yes.

⁸ Ngön pout ne nenan pöt nook pit mangkën yeö. Pël ëak ne nim naëaan waisan pöt pit ëwat sak nuuk ne wes nemëan pötenta kön wi kosang yewas.

⁹ Ne pitëmëen kimang yeniak. Omën ngönën wonöröaan won, omën nim ne nenan pöröaan kimang yeniak. Ni pit nimëen yaö wesaurö pötaanök.

¹⁰ Omën nim piporö tepërimorö. Nem eporö tepërimorö. Pit nem weëre kosangö pet yaalmëen nem yapin pingët orö yarë.

¹¹ Pit pöt yangerakë wëwëet om yal menak öpnaarö. Ën nem yangerakë wëwëet pet yair. Pël ëak ne nim naë waisumaan yeë. Pep, ni ngëëngkëp, nim weëre kosang nenan pötring nuuk ngarangk elmëem.

Pël èen muumöngk öpnaan. Pël äak tepërim lup kopëtemer sak wë pöl pitta tapël äak öpnaat.

¹² Ne pitring wë nim weëre kosang nenan pötring ngarangk elmëen muumöngk wakaimaut. Ne ngarangk yaalmëen namp kö nasën. Nim ngönëntak èan pöt kë rapënëak kopët namp kö sèpënëak yaö èan pöpökëer kö sa.

¹³ Ne peene nim ngësë aprumëak yeë. Pötaanök nem èrëpsawiet pitëm lupötë oröak ulöl sak wiaapnaataan yangerak wë ök yeniak.

¹⁴ Ne nim ngönöt ök më pet irën omën ngönën wonörö pit kööre tok yaalmë. Pöt ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. Pötaanök kööre tok yaalmë.

¹⁵ Ne pit yangerakaan ömëak kimang neniaan. Omën utpetapë moresiaan ent è moulmëemëak kimang yeniak.

¹⁶ Ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën, ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën.

¹⁷ Nim ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpnaan. Nim ngön pöt këet.

¹⁸ Nuuk neen ya ngön neak yangerak omnaröa ngësë wes nemëen pöl nook pit ya ngön mëak omnaröa ngësë wes yemomë.

¹⁹ Nuuk pit ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpënëak nook nem wëwëet pitëmëen yaö yemowas.

²⁰ “Ne pitëmëen pëen kimang neniaan. Omën pitëm ngön kat wiak neen kön wi kosang wasëpna pöröaanta yeniak.

²¹ Ne omën eporö pourö lup kopëtemer sak öpna pötaan kimang yeniak. Pep, ni neering wëen nem niiring wë pöl pit tepëring öpënëak kimang yeniak. Pël èen ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpënëak pötenta kimang yeniak.

²² Pit tepërim lup koptemer sak wë epël pitta tapël sak öpënëak è rangiat nim ne nangkën pöt nook pit ye-

mangk.

²³ Pit lup kopëtemer panë sak öpnaataan ni neering wëen ne pitring wë. Pël èen omën ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöten kön wiak nuuk ne lup sant yaalnëen pöl pit lup sant yaalmë pötenta kön wiipnaat.

²⁴ Pep, omën nim ne nangkën pörö nem kutöm è rangiat itaampnaan nem ömaarek ten pourö önëak kimang yeniak. Nem kutöm è rangi pöt ni ngaanëer kutömre yang won wiaan ne lup sant elnëak nenaup.

²⁵ O Pep wotpilëp, omën ngönën wonörö pit niin köpël wëen nookëer niin ewat wë. Èn omën nem naë wë eporö pit nuuk ne wes nemëen waisan pöten ewat wë.

²⁶ Ne nim songönte tekeri wes menaut. Pël äak tekeri wes meneim ömaat. Pël èen ne lup sant yaalnëen pöl pitta tapël elmëen. Pël èen ne pitring ömaan.”

18

Yesu Kesemani wëen ngaaröak wali wa

(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Yesu pi kimang ngön pet irak pim ruurö ten koirak i Kitron pömer olëak èngk komuntakël Olip ya newer wieëa pörökë saut.

² Pörök së wëen Yutas ngaaröen kup mowiipnaap pi Olip ngës pöön ewatëp yak Yesure ruurö ten ngës pöök kët poutë pörök wa top è yaaut yak.

³ Pörök së wëen Yutas pi Rom nga naröere kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnaröa naëaan polis narö koirak nga è omnant wak es mangiak waisa.

⁴ Pël èen Yesu pi omnant elmëëpna pötön ewat wëak kepöngk wiak naë së epël pëel yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?”

⁵ Pël maan epël yema. “Ten Yesu Nasaret kakaanëp koirënëak yewais.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp.” Pël mëak itaangkën Yutas ngaaröen kup yemowiem pit pourö wëa.

6 Pël èen pit pim, “Ne tapöp,” pël mëea pötaan kasngaë kan sê yangaak yengenti.

7 Pël èen kaalak rangk pëel yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?” Pël maan epël yema. “Yesu Nasaret kakaanëpön.”

8 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp niakat. Ar nemtën ap yewas pöt omën eporö om wes momëen sêp.”

9 Pi pim wet rëak Anutuun, “Omën nim ne nenan pörö namp ap naön,” pël mëea pöt kë rapënëak ngön pipët mëea.

10 Pël yemaan Saimon Pita pi öpwer wëaup yak yepatuukaan përeak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp yapinte Malkas pöp möak pim kat yaapkëep per olëa.

11 Pël èen Yesuuk Pitaan epël yema. “Öpwer kaalak yepatuuk më. Këlangön Pepak yenangk epot sêp newasngan.”

Pit Yesu wak Anasë naë sa

12 Pël maan ngaaröere pitëm wotöököpë polisörö pit Yesu wali wak wii tëa.

13 Pël ëak pit pi wak wet rëak Anasë naë sa. Pöt Kaiapas pi akun pötak kiri ar yauröa wotöök wëaup Anasë koontup wak wëa.

14 Kaiapas pöp wetkaal Yuta onnaröen, “Omën pourö kö sënganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut,” pël mëea pöp.

Pitaak Yesuun yak mowesa

(*Matiu 26:69-70; Maak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

15 Ten Saimon Pita pit Yesu wak yesën ënëm saut. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököp pi neen ëwatëp yak nemënt Yesu ënëm kiri ar yaaö wotöököpë ëmööké öngpök ilëaut.

16 Ën Pita pi om ëm ngësöök taueëa. Pël èen kiri ar yaaö wotöököpë ëwatëp nook kaalak ka tomök orö öng ëm kanëra ngarangk wëa pöpön mëak Pita koirak öngpök saut.

17 Pël èen öng ëm kanëra ngarangk pöpök Pitaan epël yema. “Yesu ruuröakaan namp ni koröp.” Pël maan Pitaak, “Ne won,” pël yema.

18 Pël mëak polisre inëen yaurö tomök ëp èen es merak taueë mor yesa pöröa naë sê es mor yes.

Kiri ar yaaö wotöököpök Yesuun pëel mëea

(*Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Luk 22:66-71*)

19 Kiri ar yauröa wotöököpök Yesuun pim ruuröen pëel mëak onnaröen ngönën ök yamëea pötenta pëel mëea.

20 Pëel maan kangiir epël mëea. “Ne onnaröa ëöetak ngön ök yamëëaup. Yuta onnaröa ngönën tupötëere ngönën tup kaöetak wa top ëak wëen ök yamëëaup. Elëep naën.

21 Tol èen neen pëel yenëaan? Nem ngön ök yamëëauröen pëel ma. Pit nem yamëea pöt ëwat wëerek kat mowi.”

22 Pël yemaan polis namp pim naë taueëaupök Yesu mor kaë momök epël mëea. “Ni wotöököpön pil mangan.”

23 Pël maan Yesuuk epël mëea. “Ne ngön utpet yak pöt utpet pöt war wesak aan ten kat wiinaatep. Yaap yakap oröp ëënak pas yenëmöön?”

24 Pël maan pim moresiarë wii motëa pöt om ëaul ëaan Anasök wes momëen kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim ngësë sa.

Pitaak kaalak Yesuun yak mowesa (*Matiu 26:71-75; Maak 14:69-72; Luk 22:58-62*)

25 Saimon Pita pi es mor yesem tauaan piiring wëa pöröak epël yema. “Niinta pim ru namp koröpök.” Pël maan pi yak wesak, “Ne won,” pël yema.

26 Pël maan kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp Pitaë öp möak katëep per olëa pöpë karipök epël yema. “Yaap, ne itaangkën Olip yaök piiring wëen itenaut koröp.”

27 Pël maan Pitaak epël yema. “Ne won.” Pël yemaan kokor namp ngön ya.

*Pit Yesu wak Pailatë naë sa
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5;
Luk 23:1-5)*

28 Pit wangam kan röököör Yesu Kaiapasë naëaan mësak Rom yang ngarangkepë ka kaöetakë mësak yes. Pël ëak pitëmënt porö yang ngarangkepë kaatak lup kewil ëëpanëak kakaati neilan ëa. Pöt tol ëënak? Pit lup kewil ëak pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak kaömp nanën ëëpën sa pötaanök.

29 Pël wesak om tomök tauaan Pailat pi pitëm naë së epël pëël yema. “Ar oröpmor ëën omën epop ngön yaatak ulmëënëak mësak yewais?”

30 Pël maan pit epël yema. “Pi utpet naën ëanëën ten pas mësak newaisën ëan tapön.”

31 Pël maan Pailatök epël yema. “Arimtok mësak së ngön yaatak ulmëak arim ngön kosangta wieëaul elmëë.” Pël maan Yuta omnarök epël yema. “Ar Rom omnarö arim ngön kosangtak tenim naë omën yamëngkautaan nga wia.”

32 Yuta omnarö pit pël yemaan ngaan Yesu pimtök pim këra yetaprak möön wel wiipnaat ngön pël mëëa pöt kë oröa.

33 Pël maan Pailat pi kaalak kakaati ilë wë Yesuun ngön maan sëën epël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?”

34 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön pit nimitok kön wiak yaan ma omën narök ök niaan yaan?”

35 Pël maan Pailatök kangiiir epël mëëa. “E, ne Yuta omnamp ma? Nimitë omnaröere kiri ar yaaö kaöarök nem naë mësak wais yanu- ulëep. Ni tolël ëaup?”

36 Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte. Pël ëëëanëën nem ruurök nga elmëën Yuta omnarök ne neneön ëan tapön. Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte.”

37 Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ën ni omën omp ak namp ma?” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim neen omp

ak namp pël yenëaan pipët yaap. Ne ngön këët tekeri wasumëak yangerak wes nemëën nem ëlëpök newilaup. Pötaanök namp pi ngön këëta ënëm ëëpna pöp nem këm ngönte kat wiip- naap.”

38 Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ngön kë pöt tol nent?”

*Pailatök Yesu këra yetaprak
mööpënëak mëëa*

*(Matiu 27:15-31; Maak 15:6-20;
Luk 23:13-25)*

Pël mëak kaalak tomökël orö epël yema. “Nem piin nga elmëëma utpet nent pim naëlaan nokoirën.

39 Arim yeë pöl ne Anutuu mait elmëa ngëëngk akunetak omën namp wii kaatakaan öpënëak wes nimë yeë. Pötaanök ne ar Yuta omnaröa omën omp aköp wes nimëën sëpën ma?”

40 Pël maan pit ngön ë olëak epël yema. “Pipmor won. Ni Parapasökëër wes nimë,” pël yema. Parapas pöp pi omnarö mënak pitëmöt kain yewaup.

19

1 Pailatök pim ngaaröen maan Yesu pol koröp wapötringöök momöa.

2 Pël ëak ngaarök ökre was mëak wii këmampön ulte ket ëak kepönök mowaëak ngaaröa ulpëen köp möa namp wa momëa.

3 Pël elmëak naë së epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omën omp aköp,” pël mëak mor kaë momöa.

4 Pël yaëën Pailat pi kakaatian orö Yuta omnaröen epël yema. “Iteneë. Ne piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaan arimëntta ëwat sënëak wes yanimë.”

5 Pël mëak Yesu pi këmampön ulre ulpëen pötring mësak tomök orö ulmëak epël yema. “Omën epopön iteneë.”

6 Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere polisörö iteneë ëlak wiak epël yema. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” Pël yemaan Pailat pi epël yema. “Piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën.

Pötaanök arimtok wak këra yetaprak momöeë.”

⁷ Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Pimtok pimtën, ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yamëem Anutuu yapinte wa ngep yaë. Pötaanök tenim ngön kosangtak, ‘Pi wel wiip,’ pël ya.”

⁸ Pël yemaan Pailat pi ngön pöt kat wiak kas pan ëa.

⁹ Pël ëak kaalak Yesu mësak pim ka kaöeta kakaati ilë epël mëëa. “Ni tarëkaan oröaup?” Pël maan Yesuuk kangiir nemaan ëa.

¹⁰ Pël ëën Pailatök epël mëëa. “Töl ëënak neen ngön nenëaan yaën? Ne wil niulëëmaare këra yetaprak nimööma poutë weëre kosangët pangk ëaap. Ni pöten köpël ma?”

¹¹ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Anutuuk weëre kosang nan- ingkën ëanëen neen ngep ëak nenëaan ëan tapön. Pötaanök omën ne newak nim ngësë wes nemëa pöpë saunetak nimët il yewas.”

¹² Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak wes momëëpënëak yemaan Yuta omnaröak ngön ëak epël yema. “Ni omën pipmor wes mëëmë pöt Rom omën omp ak kaöap Sisa ngöntre kar naalmëën ëëmëët. Omën namp pi pimtok pimtën omën omp aköp apna pöp pi Sisa piin kööre tok elmëëpnaat.”

¹³ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu mësak tomököl orö ngön ë pet yaira urtak wel aisëa. Ur pöta yapinte Kël Purpurwer. Pöwer Yuta ngöntak Kapata pël yamëëa.

¹⁴ Akun pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëen omnant wa kön yaaö këttak yak këtëp luptak wëen Pailatök Yuta omnaröen epël yema. “Arim omën omp aköpön iteneë.”

¹⁵ Pël maan pit ngön ëak epël yema. “Pi wel wiip, wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” Pël maan Pailatök epël yema. “E, arim omën omp aköp këra yetaprak möömëak yak ma?” Pël maan kiri ar yaaö kaöaröak epël yema. “Ten omën omp ak munt nampta won, Sisa kopëtap.”

¹⁶ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu këra yetaprak mööpënëak

ngaaröa naë wes yemomë.

*Yesu këra yetaprak möa
(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32;
Luk 23:26-43)*

¹⁷ Ngaarö pit Yesu pimtë këra yetapër menak waalën kakaan mësak yang lup nenta yapinte Kepön Kos, Yuta ngöntak Kolkota, pörekë yes.

¹⁸ Pörek së Yesu këra yetaprak mö yemoulmë. Yesu tektrak, ën omën naar, namp we naöök ë yaulmë.

¹⁹ Pël ëën Pailatök ngön nent epël retëng ëak këra yetaprak wi yaulmë. “Yesu, Nasaret kakaanëp, Yuta omnaröa omën omp aköp.”

²⁰ Yesu yetaprak möa yang lup pöt Yerusalem kak naë yak Yuta omnarö kamtaöök kaal wak yeem sangk kel yeëa. Retëng pöt Pailatök Yuta ngöntakre Rom ngöntakre Krik ngöntak poutë wi ulmëaut.

²¹ Pël ëën Yuta omnaröa kiri ar yaaö kaöaröak Pailatën epël yema. “Ni, ‘Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël retëng ëënganëp. Epël ë. ‘Puuk, ‘Ne Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël yaaupok,’ pël retëng ë.”

²² Pël maan Pailatök epël yema. “Yok retëng ëanrek epël wiaap,” pël yema.

²³ Ngaarö pit Yesu yetaprak mö ulmëak pim ulpëenre poë koröpöt kom ëak kong nent wesak neenemot ëa. Pël ëak pit pim ulpëen waliip omnaröa ket yeem ilak korir namëënëp wa.

²⁴ Pël ëak pit neneren epël ök mëëa. “Tiar epop kelinganëp. Om ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itaampa.” Pit pël ëën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa.

“Pit nem ulpëenre poë koröpöt kom ëak wak ngasamtak wiak talëpök nem ulpëen waliip öpën pöten itena.”

Pël wia pötak ngaarö pit pël ëa.

²⁵ Yesuu këra yetapra ingtak öng epël ëak taueëa. Yesu ëlëpre ëlëpë nangapre Maria, Klopasë öngöpre Maria Matala kakaanëp pël ëak taueëa.

²⁶ Pël ëën Yesu pi itaangkën pim ëlëpre ne pim ru kent yaaup, tenip

pim naë tauaan ëlëpön epël yema. “Ma, epop nim ruup.”

²⁷ Pël mëak neen epël yenëa. “Epop nim ëlëp.” Pël neaan akun pötak ne Maria mësak nem kaatak së ulmëak ngarangk elmëeimaut.

Yesu wel wia
(*Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Pël mëak Yesu pi pim yaat pet yair pël kön wiak ngönëntak wia pöt kë rapënëak epël ya. “Ne iiten yaë.”

²⁹ Pël yaan pit i kaö kel newer wak wain i som kep nent peö ëak wieëa pötak wariak këkalëp naö yapinte isop pöök wa tëak këmtak yemowas.

³⁰ Pël ëen Yesu i pöt nak epël ya. “Yok pet yair.” Pël ëak kepönö töak ngemaan pim könöp oröön wel yawi.

Nga omën nampök Yesuu kalapmorök ingëp wesira

³¹ Anutuu mait elmëa akun ngëengktakëen Yuta omnarö pit omnant wa kön yeëa. Pötaanök pit omën sokur akun ngëengktak këra yetaprak möaurö ngaarëk utaapnaaten kaaö ëen së Pailatën epël mëëa. “Ten yok pangk së ing kilöt rë moutak sokur ent ë wiin ma?”

³² Pël maan Pailatök ngaarö wes mëen së omën Yesuu naë möa pöaarë ing kiltepar rë yemout.

³³ Pël ëak Yesuun itaangkën pi yok wel wia ëen ing kiltepar nemoraan yaë.

³⁴ Pël ëautak nga omën kopët nampök ingëper kalapmorök wesirën iire ëröt yaarö.

³⁵ Omën pöt yaëen itenaup nook arta kön wi kosang wasënëak ngön yaap ök yeniak. Ne ëwat wë ngön yaap yeniak. Pötaanök ar kön wi kosang wasën.

³⁶ Ngönëntak epël wia pöt kë rapënëak oröa. “Pit pim kos naö mö narëëpan.”

³⁷ Ën ngönëntak ngön munt nent epël ëa. “Omnaröak pitëm ingëp moëa pöpön itaampnaan.”

Yesu weera
(*Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Yesu wel wiin Arimatia kakaan omën namp Yosep ngaan Yesuu ru sak wakaimaupök Yuta omën kaöaröen kas ëen ëlëep wëaupök Pailatë naë së Yesuu sokur ent ëëpënëak ök mëëa. Pël ëen Pailat pi kuure mak maan së sokur ent ëa.

³⁹ Pël ëen Nikotimas ngaan rööknentak Yesuu naë sa pöp pi kolap köp nga kamp yaaö kep nent pim könömët 45 kilokram pöta ökök wak sa.

⁴⁰ Pël ëen piarip Yuta omnaröa wëlarö weerëpënëak yaaul kolap köp nga kamp yaaö pöt wa momëak poë koröpöök kör koëa.

⁴¹ Yesuu yetaprak möa yang lup pöta nokoliil ngës naö wieëa. Ngës pöök omën sokut wak së wiipënëak yaö ëa kël öngöp naö wieëa. Pö omën namp nawiinö.

⁴² Pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengktakëen Yuta omnarö pit omnant kön yaëen kël öngöp pö naë wiaan yak piarip Yesuu sokur wak së weera.

20

Yesu weletakaan wal ëa
(*Matiu 28:1-8; Maak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ Santeetak röökëer Maria Matala kakaanëp koutaring omën yangaöökë sa. Pël ëak së itaangkën kël ur wari ulmëaumpel wa olaan kan të wieëa.

² Pël ëen pi itenak pöömpö wais ten Saimon Pitaë naë oröak epël yenia. “Pit tiarim omp aköp wak së tarëk wia wes? Ten köpël.”

³ Pël niaan ten Pita kaatakaan oröak omën yangaöökë saut.

⁴ Pël ëak kan kourak yesem nook Pita ënëm rë moolëak ne wet rëak omën yangaöök së oröaut.

⁵ Pël ëak ne öngpök neilaan. Om tok ori öngpök itaangkën Yesuu poë koröp pëenö wieëa.

⁶ Pël ëak wëen Saimon Pita pi nem ënëm wais omën yangaöökë öngpök së itaangkën poë koröpö wieëa.

⁷ Pël èen itaangkèn poë koröp Yesuu kepönöök kör koëauta wieëa. Pö muntaöring erën äak wi naön. Ponspons äau pëlëer wieëa.

⁸ Pël èen wet rëak së oröaup nookta öngpök së itenak kön wi kosang wesaüt.

⁹ Pël äa akun pötak Anutuuk ngönëntak, “Pi weletakaan wal èëpnaap,” pël äa pöt kön nawiin äaut.

¹⁰ Pël äak tenip kaalak kakël saut.

Yesu pi Maria Matala kakaanëp öö pet elmëa

(Matiu 28:9-10; Maak 16:9-11)

¹¹ Maria pi omën yangaöök om wë ing aim wiak kël öngöpöök tok oriak itena.

¹² Pël äak itaangkèn ensel naar ulpëen kölamaar mëëauwaar kël öngöpöökë kakaati Yesuu urtak, namp ingesiarë urtak namp kepönöökë urtak äak wel aisaëëa.

¹³ Pël èëäurekaan epël mëëa. “Öng epop, ni tol èënak ing yaan?” Pël maan epël mëëa. “Omnaröak nem Aköpë sokur wa pi nerek wia. Ën ngaöl yeëep pit korak tarëk wia wes? Ne pöten köpël.”

¹⁴ Pël mëak kaip ti itaangkèn Yesu tauëëa. Pël èen Maria pi itenak, “Epop Yesu,” pël newasën äa.

¹⁵ Pël èen Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni tol èënak ing yaan? Talëpön ap yewasën?” Pël maan Maria pi ngës pöökë pepapök ya wesak epël mëëa. “Kaöap, nuuk pim sokur wak së nerek wiaup pöt wiaurekën ök nea. Pël èen ne së ömaan.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Maria.” Pël maan Maria pi kaip tiak Yuta ngöntak, “Raponai,” pël mëëa, pöt tiarim ngöntak, Rë yanuulaup.

¹⁷ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni ne wali neöngan. Ne nem Pepapë ngësë nawisën wë. Pël äaarek ni së nem karuröen epël ök mam. ‘Ne Anutu nem Pepapë ngësë isumaap. Nem Pep pöp arim Pepap. Ën nem Anutu pöp tapël arim Anutu.’ ”

¹⁸ Pël maan Maria Matala kakaanëp pi wais ten Yesuu ruuröen epël yenia. “Ne omp aköpön itenaut.”

Pël niak Yesu ngön piin mëëa pöt tenën ök niiaut.

Yesu pim ruurö öö pet elmëa

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Yesuu ruurö ten Sante rö kan Yuta omnaröen kas èen ka kan wari ulmëak kakaati wëen Yesu pi wais tenim tekarak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.”

²⁰ Pël niak pim kalapre morre pöt pet elniin piin itenak ya kë saut.

²¹ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap. Pepak ne wes nemëen waisaut, nook tapël ar wes yanimë.”

²² Pi pël niak pul mën nimëak epël yenia. “Ar Ngëengk Pulö weë.

²³ Pël äak omnaröa saunat kërë moolaan won sëpnaat. Ën nemokërëen èen pöt om wiaapnaat.”

Yesuuk Tomas öö pet elmëa

²⁴ Yesu ten pim ru pöröen öö pet elnia akun pötak tenim kar namp yapinte Tomas yapin nent Ruprup Äak Wilaup, pi won.

²⁵ Pël èen tenök piin epël ök mëëaut. “Ten Aköpön itenaut.” Pël maan Tomas pi epël yenia. “Nemtok nem itöörarök pim moresiarë wap sëëteparën itaampöore mor wotööring morö itaampöore ën kalapmorök ingëp äa seltak mores wesir itaampö pël naën èëma pöt yaap newasngan.”

²⁶ Wë sant nent won sëen Santeetak Yesuu ruurö ten Tomasring kaalak kakaati wa top äak ka kan wari ulmëak wëen Yesu pi kaalak wais tenim tekarak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.”

²⁷ Pël niak Tomasën epël yema. “Nim mor wotö nem moresi wiak itan. Pël äak mores nem kalapmorök ingëp äa seltak wesir. Pël äak kön selap èënganëp kön wi kosang newasum.”

²⁸ Pël maan Tomasök epël yema. “Ni nem Aköp. Ni nem Anutu.”

²⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni neen itenakök kön wi kosang

yenewasën ma? Omën neen it-naangkënöröak kön wi kosang newasëpna pörö ërëpërëp ëëpnaarö.”

Son pim pep epwer retëng ëauta songönte

³⁰ Yesu pi tenim itöök retëng selap pan imaut. Pël ëa pöt ne pout pep epweri retëng naën.

³¹ Ne pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo, Anutuu Ruup pöt ar kön wi kosang weseimeë pim naëaan wëwë kosangët koirënëëk yak kopët eptepar retëng yëë.

21

Ru 7 pörö i kaöök wëen Yesu ëö pet elmëa

¹ Wë akun nentak Yesuu ruurö Taipirias i kaöök së wëen Yesu tenim naë oröa. Ten ru eporö,

² Saimon Pitaare Tomas yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, Nataniel Kena kak Kalili yangerakaanëpre Sepeti pim ruaarre ten Yesuu ru munt naar pël ëak wëen oröa.

³ Wë Saimon Pita pi epël yenia. “Ne i kaöök imën nga ë sumaan.” Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar pourö sëpenaan.” Pël mëak tenta wangaöök ilëak ten pourö së röök pötak animaö namp naön ëaut.

⁴ Ten i kaöök së wëen ëwa tëak kët mapënëak yaëen itaangkën Yesu pi i pisöök taueëa. Pël ëen ten itenak piin Yesu pël newasën ëaut.

⁵ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. “Nem ruurö ar imën namp koran wesetak?” Pël niaan ten epël mëëaut. “Won pan.”

⁶ Pël maan pi epël yenia. “Ar wangaöökë ë yaapkeëlöök olaë. Pël ëak narö korönëen.” Pel niaan ten iirëep kaöökë öngpök olaan imënörö kësang pan ilëak peö ëak wëen werunëak propak ëaut.

⁷ Pël ëen nook Pitaan epël mëëaut. “Ëngkop Omp Aköppe.” Pël maan Saimon Pita pim ulpëenëp përe wiak ya yamëngkem wëaurekaan Omp Aköpë yapinte kat wiak ulpëenëp wa mëak i kaöök sörok yoola.

⁸ Pël yaëen ten wangaöökë ngaarëk së imën iirëep weru wiaut. Pöt i pisö wali won, kot nent temanön, 100 mita pöta ök.

⁹ I pisöök së el ulmëak itaangkën es newes meraan imënre kaömp nant ar ëëëa.

¹⁰ Pël ëen Yesuuk epël yenia. “Ar arim imën peene wan pöröakaan narö wak waiseë.”

¹¹ Pël niaan Saimon Pita pi wangaöökë ngaarëk is iirëep weru i pisöökël yawi. Pël ëak itaangkën imënörö peö pan ëëëa. Pitëm saareet 153 pöt selap pan iirëep ilëpna saltak nailën ëaut.

¹² Pël ëaan Yesuuk ten së kaömp nën yenia. Pël ëen ten pourö, “Epop Omp Aköp,” pël wesak tenëkaan nampök Yesuun, “Ni talëp?” pël nemaan ëaut.

¹³ Pël ëen Yesuuk wais kaömpöt kom ë ninak imënöröeta tapël yaë.

¹⁴ Yesu pi weletakaan wal ë wë tenim naë orö nirëen nentepar nent ëa pöt pipët.

Yesuuk Pitaan sëpsëpörö ngarangk ëëpna pötaan akun nentepar nent ök mëëa

¹⁵ Ten kaömp na pet irak Yesuuk Saimon Pitaan epël yema. “Saimon, Sonë ruup, nim neen lup sant yaalnëen pöt eporöaat il yemowasën ma won?” Pël maan Pitaak epël yema. “Omp Aköp, yaap ni ëwat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni nem sëpsëp ruurö ngarangk ëeim öm.”

¹⁶ Pël mëak Yesuuk kaalak akun nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Maan Pitaak epël yema. “Aköp, yaap ni ëwat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sëpsëpörö ngarangk ëeim öm.”

¹⁷ Pël mëak kaalak akun munt nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Pël maan Pita pi Yesu pim akun nentepar nent, “Ni neen lup sant yaalnëen ma?” pël mëëa pötaan ya ngës ëak epël yema. “Aköp, ni omën poutön ëwat yaaup. Nem niin lup sant

yaalni pötenta ewat wëen.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sèpsèpörö ngarangk ëeim öm.

¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Ni ngaan ulwas wë kan nim kent kön wiautëel sumëak nimitok nim yepatu urak seimaup. Wë ulöp sumë pötak nim moresiar elmëak wëen maim nampök wii nitëak nim kaaö ëëmë pöl mës nuwak sèpnaat.”

¹⁹ Yesu pi ngön pipët Pitaë wel wi-
ipna akunetak Anutuu yapinte wak isèpnaat pötakëlök mëëa. Pël mëak kaalak epël yema. “Nem ënëm ëëm.”

Yesuu ru kent yaaup, Son, pim ngönte

²⁰ Yesure Pita piarip yesem Pita pi kaip ti itaangkën ne piarpim ënëm yesan. Ne ngaan kaömp naö akunetak Yesuu naë wel aisëëë piin epël mëëaut. “Aköp, talëpök niin kup mowiipën?”

²¹ Pël ëën Pitaak neen itenak Yesuun nemëën epël yema. “Omp epop tolël ëëpën?”

²² Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nem kentöök pi om wëen ne kaalak waisuma pöt nemtëët. Ën ni nem ënëm ëëm.”

²³ Pël maan pit repak së pitëm karuröen epël mëëa. “Omën pöp wel nawiin ëëpën ya,” pël mëëa. Pël ëaap Yesu pi pöt, wel nawiin ëëma pöten nemaan. Pi om epël mëëa. “Nem kentöök pi om wëen ne kaalak waisuma pöt nemtëët.”

²⁴ Yesu pi neenök ngön pipot ëa. Ne tapöpök ngön epot retëng ë yaningk. Epot pout yaapöt. Nem karuröeta nem epotön yaap ya pël yewas.

²⁵ Yesu ya ke nentere nent mëneimaut kësang wiaap. Ne kön wiin pöt pout pepatë wiipena pöt selap pan ëëpnaat.

Ngön Yaaö Omnarö

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 33 pōta ök won sēen Luk puuk Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mēmpeimauta Ngön epēt retēng ēa. Pi wet rēak Yesuu ngön ompyaut retēng ēak kaalak epēt ēa. Ngön epēt, Ngēēngk Pulöök kaamök elmēen Yesuu ruuröak ngön ompyaut Yerusalem kak ngēs rēak ök mēak Yutiaare Sameria yang pōtē ök maō sa. Pēl ēak yang nantē ök maō sē pet ira. Pitaē ya mēnauta ngōnte Sowi 1-12 wia, ēn Poolēet Sowi 13-28 wia.

Pöt epēl wia.

Ngönēn ya mēmpēnēak kopēta we-saut 1:1-26

Yerusalem kak ngönēn ya mēnaut 2:1-8:3

Yutiaare Sameria pōtē ngönēn ya mēnaut 8:4-12:25

Poolē ngönēn ya mēnaut 13:1-28:31

1. Pim ngēs rēak ya mēnaut 13:1-14:28

2. Yerusalem kak ngönēnē wa top kēsangpel 15:1-35

3. Pim ēnēm ya mēnaut 15:36-18:22

4. Pim ēnēm panē ya mēnaut 18:23-21:16

5. Pim wii kaatak ulmēaut 21:17-28:31

Yesu pi Ngēēngk Pulö wes mēēpēnēak kup mowia

¹ O Tiopilas,

Ne peene kaalak pep epwer retēng ē yaningk. Nem ngaantak ngön retēng ē nina pōtōn ni ēwat wēen pōt Yesu pim ya mēmpōöre ngönēn aō pēl ima pōtē ngönöt akun pim yaat ngēs rēa

² pōrekaan mēmpō yesem Pepapē akun mowia pōt temanöm sēen pepapök koirak kutömweri isa. Pēl ēēn akun pōtak Yesu pi weletakaan wal ēak kutömweri nawisēn wēen Ngēēngk Pulöök kaamök elmēen puuk pim ngön yaaö omēn wet rēak yaō elmēaō pōrōen pitēm ya mēmpnaata ngönöt ök maima.

³ Pēl ēak kēt akun selap 40 ruuröa naē ēō pet elmēeim wakaima. Pöt pit piin itenak pi yok yaap wal ēak wēa wesak kön wi kosang mowasēpna yak pēl ēak pi wet rēak ruurōen Anutuu songönöt ök maima. Puuk omēn pourō wa ngaaök nimēak wē.

⁴ Pēl ēēn akun nentak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa top ēak wēen Yesu pi pitēn ngön kosang wesak epēl ök mēēa. “Ar teēntom Yerusalem kak sēp wasnganok. Ar eprek om kor ön. Pēl ēēn nem Pepapök Ngēēngk Pulö nimpēnēak neen ök neaan nem arēn ök niaa pō nimpnaat.

⁵ Ngaan ök niak pōt omēn eptaanök ngaan Son pi i yaaptak öngre ompörö i momēa. Ēn kot nent wē pōt nem Pepapök Ngēēngk Pulöök i ket ēak nimēēpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶ Akun nentak kaalak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yesuring Olip tomök sē wē ruurö pit epēl pēlpēl mēēa. “Aköp aē, tiarim ēaröa ngaanēer eima pöl ni yok pangk aan Israel omnarö tiarimtok tiarimēt nener ngarangk ēēpen ma won?”

⁷ Pēl maan pi kangiir epēl ök mēēa. “Iteneē. Nem Pepap pimtok akun nenten yaō wasēn wia pōtakök omēn puot orōöpnaat. Yaō ēa pōtakök omēn pōt orōöpna akun pōten ar ēwat nasēngan.

⁸ Pēl ēēnēetak ar epēl kön wiaan. Pi weēre kosang kēsang ar nimpēnaat, akun Ngēēngk Pulö arim ngēsē waisēpna pōtak. Pēl ēēn ar nem ngōnta omnarö pēl sak wē nem songōnte tekeri wesak Yerusalem omnarōen ök mēak aō aō ē yesem Yutia omēn muntarōen ök mēak om aō yesem Sameria omnarōen ök mēak aō yesem kaare yang nantē sē pet irēp. Pēl ēēn omēn pourō neen ēwat sēpnaan.”

⁹ Akun pōtak Yesu pi ngön epot ök mē pet yairēn Anutuuk koirak kutömweri isa. Pēl ēēn ruurö pit mopōök iteneim wēen kepēltak is ilēak kö sak sa.

10 Pi sēen pit ngaarēkēl om iteneim wēen tapētakēer omēn naar pitēm naē orōak taueēa, ulpēen kōlam panēēwaar mēauwaar pōaarōk pitēn epēl ök mēēa.

11 “Kalili omnarö, ar oröp morēen mopōökēl we riak itnakaim? Yesu pi Anutuuk koirak o kutōmweri yawis. Pi peene ar itenaan yawis pi tapēl kaalak irapnaap.”

Yutasē urtakēp koir ulmēa

12 Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Olip tomōkaan kaalak Yerusalem kakē sa. Tomōkaan kakē saö pöt wali won, om wan kilomita pōta ök.

13 Pēl ēak Yerusalem kaōökē öngpök sē orōak el wesak ka wet rēak pitēm sē wakaim wiak sa pōtak sē ilēa. Pēl ēak ka kaö ngaarēkēl wieēa pōrēk sē wel aisēak wakaima. Pit omēn eporö, Pitaare Son, Semsre Entru, Pilipre Tomas, Patolomiuure Matiu, Sems muntap Alpias pim ruup, pi ire Saimon pi ngaan Rom kamanēp sēp mowasēpēnēak aima omēn tok pōtakaanēp, piire Yutas muntap Sems muntapē ruup.

14 Pit omēn piporö öng narōaring pit pourö wa top ēak wēa. Maria Yesu pim ēlēp, piire pim yokoturö pit pourö wē Anutuun ök maima.

15 Akun nentak Yesu ru 120 pörö kaalak wa top ēak wē Pita pi pitēm tekarak wal ē tauak epēl ök mēēa.

16 “Nemorö, Ngēēngk Pulöök ngaanēer elmēen omēn omp ak Tewit puuk ngönēn pepeweri ngön nent retēng ēaö pöt peene kē orōa. Pi Yutas pöp omēn Yesu moröpnaarö mēsak kan pet elmēen Yesu morōaup piinök ēa. Pöt Yutas pi kawi ngentiin muntap pim urtak sēpna pōtenök ēa.

17 Tiar ēwat wē. Yesu pi Yutas tenring öpēnēak mēēaup. Pēl ēēn Yutas pi tenring ya waup.”

18 Pi pēl ēak Yesuun kup mowia utpet pōta sumet waup. Pēl ēak pi sum pōtaring yang lup nent sum ēa pöt, kawi ngentiak yaat pör menak orōa.

19 Pēl ēēn Yerusalem kakē omēn pourö pit ngön pöt wak wē yok wel

wia wesa. Pēl ēak pit yang pōta yapinte Akeltama pēl mēēa. Yapin pōta songönte pöt epēl, Omēn Iita yanget.

20 “Tewit pi tan pep Sam pōweri Yutas pimēen epēl retēng ēa.

‘Pim kaat om pas wiaap.

Omēn namp pōtak öpan.’

‘En Sam pōweri tan munt nentak epēl ēa.

‘Omēn muntapök pim urtak sak pim ya mēna pöt kaalak mēmp.’

21-22 Pōtaanök tiar omēn munt namp pim urtak koir ulmēēpenaan, Yesu pim ngön yaaö omnarö 11 tenim naē. Pēl ēēn puuk Aköp Yesu weletakaan kaalak wal ēa pöt apnaap. Pōtaanök tiar omēn namp tiarimtē naēlaan koirēpenaan. Pi ngaan pan tiarring wēen Sonök Yotanēk Yesu i yemomēen itenaupök om wē yewaisem wēen Anutuuk Yesu koirak mopōök kutōmweri yawisēn itenaö pöpök.”

23 Pita pi ngön pēl ök maan pit omēn naar tekeri wesa. Nampē yapinte Yosep, omnaröak Pasap pēl yamēēa pöp, pim yapin munt nent Sastas pēl yamēēaup. En nampē yapinte Mataias.

24 Pōaar wēl ē ulmēak Aköpön epēl ök mēēa. “O Aköp, ni omēn pouröa lupötön ēwatēp. Pōtaanök niin pēlpēl yeniak. Omēn epaarē naēaan namp ma nampök ya epēt wak Yesu pim ngön yaaö omnamp pēl sēpnaap?”

25 Pēl ēak puuk Yutas pim ya sēp wesa epēt mēmpnaan. Pi pöt yok sa, Aköpē pimēen kaare yang yaö elmēaö pōrēkē.”

26 Pēl mēak talēpök isēpēnēak itena pöt Mataiasök isa. Pēl ēēn pit pi il moulmēen Yesu pim ngön yaaö 11 pitring wakaima.

2

Ngēēngk Pulö irēa

1 Yuta omnaröa akun ngēēngk kēsang nent yapinte Pentikos pēl ya pōtak Yesu ingre mor saurö pit ka nentak wa top ēak wēa.

² Akun pötak pit kakaati wëen omën nempel mopöökään uure kapkapëer kent ket äak teentom irë pitëm wëa ka pötak ilëak pangk äak wieëa.

³ Pël yaëen pit itaangkën omën pitëm tekarak oröa pöt es wilëngre yangap pötë ök sak kom kap äak omnaröa rangk ngentia.

⁴ Pël äak Ngëengk Pulö Yesuu ingre mor saurö pitëm lupötë ilëak peö äak pit weëre kosang kësang kaamök elmëen ngës reak ka nantëeröa kakë ngönötring ngön ök aima.

⁵ Akun pötak Yuta omën ka waliitëaanörö Yerusalem kak së peö äak wëa. Pit ngönëntaan kent äak pitëm kaat sëp wesak së wëa.

⁶ Pël äak wë pit u pömpelën kat wiak naë së ityeengka pöt Yesu pim ruurö pit omën sa pöröa ngönötë ngönën ök maan kat wiak yaan sa.

⁷ Pël äak epël mëëa. “Elei, omën ngön ya epörö pit pourö Kalili omnaröep.

⁸ Pit tol äakök aan tiar neenem ngönötë kat yawi?

⁹⁻¹¹ Tiarim kakë ngön ke nentere nent kësang wia. Pël äaatak tiar ka poutë ngönötëël ya kësangöt Anutu pim weëre kosangööring yamëngkauten kat yawi. Itneë. Tiar narö Patia yangrakaanörö, narö Mitia yangrakaanörö, narö Ilam yangrakaanörö, narö Mesopotemia yangrakaanörö, narö Yutia yangrakaanörö, narö Kapatasia yangrakaanörö, narö Pontas yangrakaanörö, narö Esia yangrakaanörö, narö Prisia yangrakaanörö, narö Pampilia yangrakaanörö, narö Isëp yangrakaanörö, narö Lipia yanggerak Sairini kak naëaanörö. Tiarim naëaan, narö Rom kakaanörö, Yuta yaapöröere köpël Yuta panëeröa öngpök ilëaurö. Ën tiarim naëaan naröeta Krit kustaakaanörö, narö Arepia yangrakaanörö. Yaap pan, tiarim kakë ngönöt selap wiaatak yok pangk tiarimtë ngönötë Anutu pim weëre kosangring ya yamëngka pöta ngönte ök niaan kat yawi.”

¹² Pël mëak pit yaan sak kön selap

äak neneren epël maima. “Elei, pit tol äak epël ya?”

¹³ Pël yemaan naröak ökre wasiin wesak epël mëëa. “Pit wain i ngaat nak kön irikor äak ya.”

Pitaak omnaröen ngönën ök mëëa

¹⁴ Pitëmënt pël aö yesën Pita pi Yesuu ngön yaaö omnarö 11 pitëm naëaan wal ë tauak maap ngön äak epël mëëa. “Yuta omnarö, ar tenim karuröere Yerusalem kak wëaurö, ar këëkë wesak kat wieë. Pël ëen omën e yaarö epëta ngönte ök niamaan.

¹⁵ Arim naëaan naröak ten i nak kön irikor äak wë yak pël aim. Pöt won. Peene wangam kan ngolöp 9 kilok yaë. Talëp epëtak i nak kön irikor yeëa?

¹⁶ Epët Anutu pim ngaanëer tek-tek omnamp Soel piin epël ök maan retëng ëa.

¹⁷ ‘Anutuuk epël ya. Ënëm pan yanggakë wëwëet won wasuma akunetak

nem Pulö wes mëen irëak yang poutë omnarö pangk elniipnaat.

Pël ëen arim koont yokoturö pit nem ngön pöt war wesak apnaat.

Ën omp ulwas narö pit pöt, nook wanger ke pëlöt rë moolamaat.

Ën omp ulöpörö pitta nook wanger rë moolamaat.

¹⁸ Yaap, akun pötak nem Pulö wes mëen iraan

inëen öngre ompörö pitök nem ngön ompyaut war wesak ök apnaat.

¹⁹⁻²⁰ Pël ëen akun pötak elmëen mopöök retëng kësang orööpnaat.

Këtëp röök wiipnaat.

Ën ngoonöp pöt, i möak omën iitë yaarö ke pöl koröp orööpnaat.

Pël ëen yangrakta tapël yaaröön ar yaan sak ëënëët.

Es koulöpre es yaapre omën i ököt orööpnaat.

Omën pipot wet reak orööpnaat.

Pël ëen Aköp nem akun kaöet orööpnaat.

²¹ Pël ëen omën namp pi neen merëk neaan pöt ne pi kama ömaat’

22 Soel Anutu pim tektek ngön yaaup puuk ngön lup pöt retëng ëa. Pël ëen ënëmak Pita puuk muntat kaalak yal menak epël ök mëëa. “Israel omnarö, ar këëkë wesak kat wiaan. Ne peene Yesu Nasaret kakaanëp piin ök niamaan. Anutu puuk omën pipop weëre kosang retëng ke nampre nampöt tiarim it köpëlöt pet elniipënëak wes nimëaup. Anutu puuk weëre kosang pöt mangkën wak irëa pöt arim naë oröa. Pël ëaut ar yok ëwat wë.

23 Ën ngaanëer Anutu puuk Yesu pimëen kön wia pölök arök omën utpet ngaarö pitëm naë wes mëen pitök këra yetaprak möa.

24 Pël ëen Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. Weleta këlangön ke nentere nent kat wia pötë öngpökaan ent ë moulmëa. Pi weletak kosang sak wii naön ëa.

25 Iteneë. Omën omp aköp Tewit pi ngaanëer pan wetete ngön nent Yesu pim naë omën orööpna pötaan retëng ëa.

‘Ne itaangkën Aköp pi neering wëaup. Pi nem naë pan wë.

Pël ëen ne omën nantön kas naëngan.

26 Pötaanök nem lupmer ërëpsawi panë yeë.

Pël ëak ërëpsawi tan yamëem nem koröpwerta omën ompyaut orööpnaataan kor wë.

27 Oröpmorëenök? Ni ne sëp newasën welaaröa wii kaatak öma saltak wal ë neulëan.

Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaöök wieë söp ëëmëak nenëaan ëan.

28 Ni yok wet rëak wëwë ngolöp ompyaut öma pöta kanö pet elnëaup.

Pël ëak akun poutë neering wëen ne ërëpsawi om eim ömaap.’ ”

29 Pita puuk Tewitë retëng ëa pöt ök më pet irak yal menak epël mëëa. “O karurö, ne ngön epët tekeri wesak ök niamaan, omën omp aköp Tewit pim ngönte. Ngaan panëer pi wel wiin yang kel weerauppe. Pël ëaup pim

yanget Yerusalem kak eprek e wiaan iteneim wë epët.

30 Tewit pi Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Anutuuk piin kosang wesak epël ök mëëa. ‘Nim ëaröa naëaan nampök nimtë ök omën omp ak sëpnaat.’

31 Tewit pi Anutu pim omnant ëëpna pötön pi wet rëak ëwat sa. Pël ëak Anutuuk Kristo Yaö Mëëaup welaaröa naëaan wal ëëpnaap pöteta ök mëëa. Pël ëak pi epël ök mëëa. ‘Anutu pi omën pöp sëp mowasën welaaröa wii kaatak wieë söp naëpanëep.’

32 Omën pöp Yesu Anutuuk welaaröa naëaan wal ë moulmëen ten itenakök pöta ngönte arën ök niaim.

33 Pël ëaup pi Anutu pim pepapök yok pim yaapkëetakël moulmëen weëre kosang kësang wak wë. Pël ëen Pepapök ngaanëer kup mowia pöl Ngëëngk Pulö mena. Pël ëautak omnant arim itaampöore kat wi pël yeë epot Yesu pim Ngëëngk Pul ten ninaö pö.

34 Pël ëaap tiar ëwat wëep. Tewit pi pimtëenök ngön epot naën. Pi kutömweri nasënëpök om ngön epot epël ëa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël ya. Ni wais nem yaapkëetakël öm.

35 Pël ëeë neen kor wëen pöt omën nimëen kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.’

36 Pötaanök Israel omnarö ar epël kön wieë. Yesu epop arök këra yetaprak möan pöp Anutu puuk kaö wes moulmëen pi tiarim Kristo pim Yaö Mëëaup pël sak wë.”

Omën selap pan lup kaip tiin i momëa

37 Pita pi pël maan omnarö pit pöt kat wiak pitëm lupöt könöm ëa. Pël ëen narö pit Pitaan pëel mëëa. Ën narö pit ngön yaaö omën muntaröen pëlpël mëak epël mëëa. “Karurö, ten tol ëen?”

38 Pël maan Pita pi pitën epël ök mëëa. “Ar neenem utpet yaaut kasëng mampun. Pël ëen Anutuuk

arim ketöt ent elniin ar Yesu Kristo pim ru ulöpökörö pël sak önë pötaan ten ar i nimëënaan. Ar pël äak wëen Ngëengk Pulö nimpnaat.

³⁹ Pöt oröpmorëënök? Anutu pim ngön kosang wesa pöt epël wia. ‘Ne omën epot ningkën pöt arimëntre arim koröngre ruuröere ën omën yang ël epotë wëaurö pourö pangk elniipnaat.’ Omën epot Aköp tiarim Anutu puuk omën pourö yas niaan pim naë sëpenaarö tiar nimpnaat.”

⁴⁰ Pita pi ngön pöt ök më pet irak kaalak ngön nant kosang wesak epël ök mëëa. “Omën utpet yauröaring ar pourö kö sënganëën.”

⁴¹ Pël maan omën kësang pan pit ngön pöt kat wiak kön wi kosang wesa. Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök i momëa. Akun pötak omën i momëa kësang pan, 3000 pörö, pit Aköpök wet rëak kön wi kosang yewesa pöröaring erën ë moulmëa.

⁴² Omën pël ëa pörö pit Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök omnant rë moulopna pötaan kent pan ëeima. Pit pël äak wa top äak kaömp ngawi neimeë Anutuun yaya maöre kimang maö pël eima.

Ingre mor saurö ompyaö wakaima

⁴³ Anutu puuk kaamök elmëën pim ngön yaaö omnarö weëre kosang ke nentere nent yaëën omnarö pöten itenak yaan seima.

⁴⁴ Pël ëën omën wet rëak Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak wë pitëm omnant neenemot wieëa pöt sëp wesak ngawingawi ëeim wakaima.

⁴⁵ Pël äak akun nantë pit pitëm yangre omën nantë sumat wak pöt kaömp sum äak omën ngöntök yaaurö meneima.

⁴⁶ Pël eimeë akun poutë pit Anutu pim ngönën tuptak wa top äak pitëm kaatë kaömp ngawi në pël eimeë ërëpsawi yaautaring wakaima. Pël äak pit lup kopëtemer sak wë kaömp ngawi neimeë, Anutuun yaya maima.

⁴⁷ Pël ëën Yerusalem kak omën wëaurö pit pitëm wëwë pöten

itaangkën ompyaö pan ëa. Pël ëën ket poutë Aköpök omën muntarö koirak kön wi kosang yewesa pöröaring yal men moulmëa.

3

Omën ing il tëaup ompyaö mowesa

¹ Kët nentak wiap kan 3 kilok Yuta omnaröa Anutuun kimang yamëëa akun pötak Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetakë sa.

² Pël äak itaangkën ngönën tup kaöetak ka kanër pitök ka kan ompyaaur pël yamëëa pöra naë omën namp ing il tëaup wëa ngaanëër ëlëpë yaatakaan pël ëaup wilaup pi pintok kan sak waisak pël naën yaaup. Pi akun poutë omnaröak wak së moulmë pël yeëa. Pël ëën omnarö Anutu pim ngönën tuptak ilëak jaaröön sumatön kimang maim yeëa.

³ Pël ëaö pöpök Pitaare Son piarip Anutu pin ngönën tup kaöetak ilapënëak yaëën sum kot nent mampënëak mëëa.

⁴ Pël ëën piarip pörök tauak omën pöpön it kökö ngëneë Pitaak epël mëëa. “Ni tenipön itan.”

⁵ Pël maan pi omnant mampënëak ya wesak piaripön itena.

⁶ Pël ëën Pita puuk epël mëëa. “Yaköm, ne kot nim nimpaat won. Pël ëaatak ne omën maim nent wa pötaar ni nimpaan. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök ök niamaan. Wal äak kan së.”

⁷ Pël mëak Pita puuk mor yaapkëësi moröak kaamök elmëak wal elmëën tapëtakëër pim ingesiar el mö rëën kosat kosang sa.

⁸ Pël äak ingesiar ompyaö sëën pi sörok olëak tauak kan ing ëa. Pël äak piaripring Anutu pim ngönën tup kaöetak ilëak kaalak kan ing äak sörok olëak Anutuun yowe mëëa.

⁹ Pël ëën omën Anutu pim ngönën tup kaöeta kakaati wëaurö pit itena pöt pi kan ing ë Anutuun yaya yamëëa.

¹⁰ Pël ëën pit itenak epël mëëa. “E, omën epop pi Anutu pim ngönën tup

kaöeta ka kan yapinte ompyaaur pörek wë sum kimang yaaup,” pël mëëa. Pël mëak pit omën pöpön itenak pim naë oröa pöten yaan sa.

Pitaak Anutuu ngönën tup kaöetak ngönën ök mëëa

11 Omën pöp pi Pitaare Son ent ë moulmëak sëpnaaten kaaö ëa. Pël ëak pi piaripring mor yal ëak Anutu pim ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wëen omnarö pit yaan sak së pitëm naë wa top ëa.

12 Pël ëën Pita pi pitën itenak epël mëëa. “O Israel nem karurö, ar epëten yaan sak ëëngan. Tenip tenpimtë weëre kosang nentak omën epët naën. Arök tenpim ngönën wak wëaö pötaan omën epop ompyaö sa wesak tenipön itaangkan. Won.

13 Omën epët Anutu pimtök yaë. Anutu, pöp pi tiarim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm yaya maima pöp, tiarim Anutu, puuk pim inëënëp, Yesu, pim weëre kosangöt tiarën pet yaalni. Pöp ngaan arök kaöaröa naë wes momëënak pimëën ngön ya mënaup. Pël ëak Rom yang ngarangkëp Pailat pi mangkën puuk kan wes momëëpënëak ëa pöt

14 arök kosang ngentiak omën wot-pil ompyaö pöp kasëng menaurö. Mak, ar ke urak Pailatën maan Yesu pim urötak omën yamëngkaup wii kaatakaan kan wes mëën sa.

15 Pël ëën arim ngöntaan pitök tiarim omën wëwë ompyaut yangkaup mëna. Pël ëaupök Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëën wëwëetaring wëen tenip itenaut. Pötaanök pöta ngönte ök aim wë.

16 Tenip Yesuun kön wi kosang yewasën pim weëre kosangööring omën epop ompyaö yemowas. Yaap, Yesu pi tenip piin kön wi kosang wasënëak kaamök elnia pötak omën epop arim itöök ompyaö sak wë.

17 “Ngöntre karurö, ne arën ëwat wë. Arre arim kaöaröak Yesuun utpet elmëaurö. Pël ëautak ar pim songönte ëwat nasën wë yak pël elmëaurö.

18 Pël ëaap Anutu pim ngaanëër tek-tek ngön yaaö pöröen ök maan tekeri wesa pöt kë oröa. Pi ngaan epël mëëa. ‘Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pi këlangön kaö pan kat wiipnaap.’

19 Pël mëëa pötaanök ar arim lupöt kaip tiak Anutu pim ë pël elmëën. Pël ëën arim saunat won niwasëpnaan.

20 Pël ëak wë ënëmak Anutu puuk ulöpre moup elniak arim lupöt weëre kosang niwasëpnaan. Pël ëak kaalak Yesu Anutu puuk tiarim kama niöpënëak Yaö Mëëaö pöp arim naë wes mëëpnaan.

21 Pël ëëpnaatak pi kutömweri om wë Anutu pim ngolöp ngolöp wasëpna akun mowia pöten kor wë. Pël ëëpënëak ngaanëër Anutuuk tektek ngön yaaö omën ngëëngköröen ök maan tekeri wesa.

22 Pöt Moses puuk nant epël ëa. ‘Anutu, tiarim Aköp, puuk tektek ngön yaaö namp wes mëën waisëpnaat. Pöp arimtë naëaan namp. Pël ëën Anutu pi neen yaö elnëa ke pëlëp. Ar pim ngön apna pipöt pout ngar ön.

23 Ën omën Anutu pim tektek ngön yaaö omnampë ngön kat nawiin ëëpna pörö Anutu pim omnaröaring naöpan. Pit kö sëpnaat.’

24 Moses puuk ngön pël retëng ëa. Pël ëën Anutu pim tektek ngön yaaö omën muntarö Samuelre pim kasngaël pöröen ngön ök maan tekeri wesa pöt peene tiarim tekrak yaarö.

25 Ngön epot Anutu puuk tektek ngön yaaö omnaröen maan pitök pitëm këmötëaan ngaanëër retëng ëën wiakaimautök peene tiarim naë këët yaarö. Tol ëënak wasngan. Ar pitëm kurmentëkaanörö. Pötaanök ngön kosang wia epët Anutu puuk arim ëaröaan ëaö epët ar pouröaan yes. Kat wieë. Anutu puuk Apramön epël ök mëëa. ‘Ne nim ëere köröörö ulöpre moup elmëën yangerak omën pourö pangk ë pet irëpnaat.’

26 Pël ëak Anutu pi pim Inëënëpön yaö mëak wes mëën wet rëak arim ngësë waisa. Pi ulöpre moup elniin arim utpet yaaut sëp wasënëak

waisa.”

4

Pit Pitaare Son ngön yaatak moulmäa

¹ Pitaare Son piarip omnaröen ngön ök maim wëen kiri ar yaauröere Anutu pim ngönën tup kaöeta polisöröa ngarangkëpre Satusi ngönën omnarö piarpim naë sa.

² Pit së kat wiin piarip Yesu pim wel wiak weletakaan wal ëa pöta ngönte ök mëak tiarta wel wiak tapël wal ëëpenaarö omnaröen pël ök maim wëen pit së kat wiak piarpimëen ya sangën kön wia.

³ Pël ëak këtëp irë ilapënëak yaëen yak om moröak ëlpamök ngön ya mëmpënëak wii kaatak moulmäa.

⁴ Ën piarpim ngön ök maim omën pöröa naëaan omën kësang pan saareet 5000 pörö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵ Ëlpamök ngönënë ngarangköröere kaöaröere ngön kosangötë ngarangk yaaurö pit pourö Yerusalem kak wa top ëa.

⁶ Anas kiri ar yaauröa wotöököp pi ire Kaiapas, Sonre Alesantaare Anas pim kurmentëkaanörö pit pourö wa top ëak wëa.

⁷ Pël ëak wa top pötak Pitaare Son piarip pitëm tekrak tau moulmäak pëlpël mëä. “Arip talëpön maan pimtök pimtë weëre kosang ningkënak omnamp ompyaö wesauwaar? Ma talëpë yapinte mëak ompyaö wesauwaar?”

⁸ Pit pëel maan Pita pi Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëen epël ök mëä. “Omën kaöere ngarangkörö,

⁹ ar tenpim omnamp ngaanëer ing il tëaup ompyaö mowesan pöten pëlpël yeniak.

¹⁰ Pötaanök arën ök niaan Israel omnarö ar pourö ëwat seë. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök omën arim tekrak taua epop ompyaö sak wë. Arök Yesu Kristo pöp këra yetaprak möön wel wiaupök Anutuuk weletakaan wal ë moulmäa.

¹¹ Ngönëntak ngön nent epël wia.

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

Wap pöta yapinte Yesu.

¹² Pi tapöpök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpnaap. Yang epera rangk omën wë eporö tiarim naëaan nampök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpna pöten yaö neniaan. Yesu pimënt kopët tapöp.”

¹³ Pël maan ngönën ngarangkörö pit yaan panë sa. Pöt Pitaare Son piarip kaö wonaar. Pël ëak piarip ëwat kaatak neilaanaarök wa top kaöetak ngön apnaaten kas köpël weëre kosangring ök mëä. Pël ëen pit piaripön epël wesa. “Piarip Yesuring wë weëre kosang epël wa,” pël wesa.

¹⁴ Pël ëak pit itaangkën omën ingesiar ompyaö mowesa pöp piarpim naë yaap tauaan itenak ngön kangiir mapnaat pangk naën ëen sëp wesa.

¹⁵ Pël ëak omën kaöarö pitëmënt ngönaak apënëak piarip ka ngerö nentakël wes momëa.

¹⁶ Pël ëakök pitëmënt ngön epël ë kopëta wesa. “Tiar omën epaar tol elmëëpen? Omën Yerusalem kak wëa pörö pit epël kön wia. ‘Omën weëre kosang epët omnarö yok pangk naënganëët. Retëng piarpim yaë epët tiar yak newasngan.’ Ngarangkörö tiar piarpim ëa pöt kaar newasngan.

¹⁷ Kopëtet om ulöl sak sëpan pötaanök tiar ngön ë kosang wasën piarip kaalak Yesu pim ngönte naën ëëpnaan.”

¹⁸ Pël mëak pit kaalak piaripön yas maan koirak së tau moulmäak Yesu pim ngönte omën muntaröen ök mapanëak nga mëä.

¹⁹ Pël maan Pitaare Son piarip tauëë Pitaak ngön kangit epël mëä. “Arimtok omën eptepar kom ëak iteneë. Kan taltakëer ompyaut? Ten arim ënëm ëen ma Anutu pim ënëm ëen? Pël ëautak ten Anutuu ënëm ëëna pöt arim ënëm naëngan.

²⁰ Tenip yok pangk pim ngönte anaaten kaaö naëngan. Omnant Yesu

pim yaäen tenpim itenak kat wiak pël ääo pipot tenip yok pangk ngep naengan.”

21-22 Omën Anutuuk pim ingesiar ompyaö mowesa pöp pim krismakiat omën naar ulpëen il wesaup pöp pi ulwas wonöp. Pël ëen omnarö pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowesa pötaan Anutuun yaya mëä. Pötaanök ngönënë kansolörö pitök piarip këlangön kat mowiipënëak itaangkën kan won ëen ap wesak piarip kaalak omnaröen ngön ök mepanëak nga mëak wes mëen sa.

Ingre mor saurö pit ngönënë ök anaataan weëre kosang öpënëak Anutuun kimang mëä

23 Pitaare Son piarip wes mëen kaalak piarpimoröa naë së kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë ngarangköröa ngön mëäo pöt ök mëä.

24 Pël ëen kat wiak pit pourö kön kopëtaö wesak Anutuun epël ök mëä. “Nuukëer kaöap, ni kutömwer ket äak pöweri omnant mowian. Pël äak yanger ket äak pörak omnant moulmëan. I kaö ket äak i kaöökë omnant moulmëan.

25 Ni ngaan panëer Ngëengk Pulö elmëen tenim äap omën omp aköp Tewit nim inëen ngaanëpön maan ngön nent epël retëng äa.

‘Tol ëënak köpëlörö neen ya sangën äa?

Ën tol ëënak omnarö nemëen kup riipënëak äa?

26 Yang omp aköröere wotöökörö ne Aköpre nem Yaö Mëëaup nga elniipënëak wa rongan äa.’

27 Ngön pöta këet peene e yaarö. Pöt oröpmorëen? Yerusalem ka kaö eprek omën omp aköp Erot piire Pontias Pailatre köpël omnarö pit Israel omën kaöaröaring wa top äak Yesuun nga elmëepënëak äa. Pi nim Inëen ompyaup ni ngaan ya yaö mëëaup.

28 Pit wa top äak omnant orööpënëak ngaan nim kopëta wes menan pöpön nga kupre wap wieima. Pël ëeim wëen omnant orööpënëak äan pöt nimtë weëre kosangöök elmëen oröa.

29 Pötaanök ten peene ni tenim Aköpön kimang yeniak. Omnarö pit nga kup yari pötaanök ni ten nim inëenörö kaamök elniaan kas köpël nim ngön ompyaut war wesak ök menaan.

30 Ni kaamök elniaan yauman omnarö ompyaö mowesak weëre kosang it ngölöp ke nampöt nim inëen ru ngëengkëp Yesu pim weëre kosangöök mëmpunaan.”

31 Pit Anutuun ngön pil ök maö së pet yairën ka pitëm wëa pöt moup ket äak möa. Pël ëen Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëak peö ëen pit Anutuun ngönte kas köpël omnaröen ngës rëak ök maö sa.

Ingre mor saurö pit lup kopëtemer sak wakaima

32 Akun pötak omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak pitëm naëaan nampök epot nemtëet pöt naën. Won. Pitëm omnant pout ngawi wiak wakaima.

33 Pël äak Yesuu ngön yaaö omnarö weëre kosang kësang wak pitëm Aköp Yesu weletakaan wal äa pöten omnaröen ök maan Anutuuk omën piin kön wi kosang wesa pörö komre kolap kaö elmëen pit ompyaö wakaima.

34-35 Pël wakaimeë pitëm tekrakaan nampök omën nentaan ngöntök naën. Pit tol ääkök pël eima wasngan. Pitëm naëaan nampök kaare yangatë sumat wak pöt Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë wak së mangkën kom äak ngöntök yaaurö meneima.

36 Akun pötak omën namp pim yapinte Yosep pi pitring wakaima. Omën pöpön Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök pim yapin nent Panapas pël maima. Yapin pöta songönte Omnarö Lup Ketumön Yemowesaup. Pi Yuta omnamp Liwai pim kurmentëkaanëp Saipras kustak wilaup.

37 Omën pöp pim yang lup nent omnarö menak sumat wak ngön yaaö omnaröa naë së kom ë mampënëak mena.

5

Ananiasre Sapaira

1 Panapas pi pël äa. Ën omën pöröa naë öngre omp naar wëa. Ompöpë yapinte Ananaias. Ën öngöpë yapinte Sapaira. Ananaias puuk pim yang lup nent omnarö menak sumat wa.

2 Pël äak kaö nent yoolök wasëpënëak kaö nent ëlëep wia. Pël ëën pim öngöp piita ëlëep wia pöten kön wiin ompyaö äa. Pël ëën pi sum kaö nent wak së ngön yaaö omnarö menak, e tapët pël mëä.

3 Pël ëën Pitaak piin epël ök mëä. “Ananaias, Seten puuk nim lupmer utpet panë niwasën Ngëengk Pulöön morök elmëëmëak nim yangeta sumat wak kaö nent ëlëep wian.

4 Ni wet rëak yanget sum naën wieäa akun pötak yang pöt nimtëët pël wieäa. Ën ënëmak ni yang pöt omnarö menak sumat ningkën wan pöt nimtëët. Oröpmorëënök ni sum kaö nent ëlëep wiak ngön kaar äaup? Nim ngön kaar pipët ten omnaröen pëen nenian, Anutuun kaar yemaan.”

5-6 Pël maan Ananaias pi ngön pöt kat wiak wel wiak së ngentia. Pël ëën yokoturö pit kat wiak së pim sokur poë koröpök kör koëak wak së yang kel weera. Pël ëën omnarö pit ngön pöt kat wiak kas kaö panë äa.

7 Kot nent wë ngöpngöp äak 3 aöa pël won yesën pim öngöp Sapaira pim ompöp wel wia pöten kat nawiin yak Pita pim kaata kakaati së ilëa.

8 Pël ëën Pita pi epël pëlpël mëä. “Arip yangeta sumet epët pëen wauwaar ma?” Pël maan öngöpök epël mëä. “Yok nim wan pi tapëtëp.”

9 Pël maan Pita puuk epël mëä. “Aripök Aköpë Pulöön morök elmëënë pöten kön wiin kengkën sama? Kat wiaam. Omën nim ompöp yang kel weaurö pit ka kanrak pi yawir niinta niöpnaat.”

10 Pël maan tapëtakëer öngöpta wel wia. Pël ëën yokoturö pit kaalak wak së pim ompöpë naë moweera.

11 Pël ëën Yesuu ingre mor sauröere omën muntarö ngön pöt kat wia pörö pourö kas kësang panë äa.

Retëng it köpëlöt mëna

12 Akun pötak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit weëre kosang it ngolöpöt kësang omnaröaan elmëä. Pël ëën omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit Anutuu ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm äapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wa top äak Anutuun ök maim wakaima.

13 Pitëmënt pëen pël ëeim wëën omën muntarö pitëm wëwëatön itenak pit ompyaö wëaurö pël yamëëaurö yak pitring öpnaaten kas ëeima.

14 Pël äaatak omën kësang pan Aköpön kön wi kosang wesak pim ingre moröröaring yal mena.

15 Pël ëën Yesuu ngön yaaö omnarö pit pitëm yaat om mëmpö yesën omnarö pit pitëm yauman omnarö wak së kamtaöökë kan ëöök urötring wi moulmëa pöt pit epël mëakök äa. “Pita pi kamtaöök yesem pim moresök moröpnaat. Ën nent pöt pi yesën pöt pim könöpök pitëm rangk ilap riak sëën ompyaö sëpnaat.” Pit pël mëak wak së mowieima.

16 Pël ëën Yerusalem kak we naöökaan naöökë ka pötëaan yauman omnaröere omën pitëm lupötë urmerarö wëaurö pourö wak së Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë oröön waö ë momëak ompyaö mowesa.

Ensel nampök ngön yaaö omnarö wii kaatakaan ent ë moulmëa

17 Ënëmak kiri ar yaaurö pitëm wotöököpre omën piiring wëaurö pitëm yapinte Satusi, pit Yesuu pim ngön yaaö omnaröa yaaö pötön itenak war kön wiak ya sangën ëën utpet mowasëpënëak kön wia.

18 Pël äak së ngön yaaö omnarö wak wii kaatak moulmëën utpet yaauröaring wëa.

19 Pël ëën rö kan Anutuu ensel nampök wii kaata kanwer të mowiak ngön yaaö omnarö wël äak mësak orö epël ök mëä.

20 “Ar Anutu pim ngönën tup kaöetak së wëwë ngolöpta ngönte omnaröen ök man.”

21 Pël maan pit ngön pöt ngar wak wëën këtëp ngampi yoolaan ngönën

tup kaöetak ilëak ngës rëak omnarö rë moula.

Pit pël ëeim wëen kiri ar yauröa wotöököpre pim omnarö pit Yuta omën kaöaröen yas maan ngönënë kansolörö wa top ëa. Pël ëak wii kaata kaöapë ngësël ngön wes mëa, Yesu pim ngön yaaö omnarö wii kaatakaan koirak waisëpënëak.

²² Pël ëaatak ngönënë polisörö pit wii kaata kakaati së itaangkën Yesu pim ngön yaaö omnarö pit won wieëa. Pël ëen pit kaalak ngönënë ngarangköröa naë së pitën ök mëëa.

²³ “Ten wii kaatak së itaangkën kan ngarangkörö wëen ka kanötta om wari seëa. Pël ëaan ten koirënëak kakaati së itaangkën won wieëa.”

²⁴ Pël maan ngönën tup kaöeta polisöröa kaöapre kiri ar yauröa wotöököp pöt kat wiak kön selap wiak neneren epël mëëa. “Pitëm yaë pipëtakaan oröpöt orööpënëak yaë?”

²⁵ Pël aö yeem wëen omën namp pitëm wa topöök së epël ök mëëa. “Kat wieë. Arim omën wii kaatak ulmëan porö pit ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök maim wë.”

²⁶ Pël maan polis ngarangkëpre pim koturö pit së Yesuu ngön yaaö omnarö koirak sa. Pit koirak yewaisem tang nemomöön, omnaröak pit kël momööpanëak kas ëa.

Ngön yaaö omnarö pit ngönënë kansolöröen kas naën, ngön ök mëëa

²⁷ Pit Yesu pim ngön yaaö omnarö koirak kakaati së ngönënë kansolöröa naë tau moulmëen tauaan kiri ar yauröa wotöököpök pitën epël pëël mëëa.

²⁸ “Ten arën Yesuu ngönte anëëtaan nga nenian ëan ma? Ma arök kön wiin pöt omën pasit yaë ma? Yerusalem omnaröen ngön pöt ök maan pitök tenën Yesu möan pël apna pöten ar kent yeë.”

²⁹ Pël maan Pitaare karurö pit kangiir epël mëëa. “Ten yok pangk ar yang omnaröa ngönte ngar naöngan. Ngön Anutu pim ök niia pöta ënëm ëënaat.

³⁰ Arök Yesu këra yetaprak möön wel wia. Pël ëaupök tiarim ëere körööröa Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa.

³¹ Pël ëak Anutuuk koirak së pimtë naë ulmëen pim yaapkëetakël wë. Pël ëen Anutu puuk kaö wes moulmëen tiarim kepönöök wë kaamök elniak Israelörö tiarim kanöökël pourö wa nuulëen utpetat kasëng mampunëen. Pël ëen Anutuuk arim utpetat wa moolapnaat.

³² Ngön pöt tenök ök yeniaan Ngëëngk Pulöökta omën pötön war wesak yenia. Anutuuk omën pim ngönte kat yawiaurö ten Pulö yangk.”

Kameliel pi ngönënë kansolöröen ngön yaaö omnarö kön wialök elmëëpënëak mëëa

³³ Ngönënë ngarangkörö ngön pöt kat wiak ya sangën ëen Yesuu ngön yaaö omnarö mëmpënëak ëa.

³⁴ Pël yaëen Parisi omën kaö namp Moses pim ngön ë kosang wesaut rë yemoulaup pi pitëm tekarak wëa, pim yapinte Kameliel. Pit omën pöpön kön wiin ompyaö yaaup. Puuk ngönënë ngarangköröa tekraakaan wal ëak Yesuu ngön yaaö omnarö ka kaö nerakël wes momëen sa.

³⁵ Pël ëen pitën epël ök mëëa. “Israel omën nem karurö, tiar omën eporö omën nant elmëëpenëak pöt kön wialök elmëëpenaan.

³⁶ Kat wieë. Ngaan panëer won, peen peen omën namp wakaima yapinte Tiutas. Pimtok pimtën kön wiin, ‘Ne omën kaöap,’ pël wesak omnaröen maan omën kësang 400 ke pël ëak yang ngarangkëpön nga elmëëpënëak sa. Pël ëen narö pitök pi mëngkën pim iri wëaurö pit pim ngön pöt sëp wesak repak sa.

³⁷ Pël ëen kaalak Yutas Kalili omnamp puuk omën muntarö wak Rom yang ngarangkëpëen nga elmëa. Pël ëa akun pötak yang ngarangkëp pi ka poutë omnaröa yapinöt wë yesën ngaarö pitök pöpta mëna. Pël ëen pim iri wëauröeta pim ngönte sëp wesak repak sa.

38 Pël äaut pötaanök Yesuu ngön yaaö eporöen tiar mop mowiak itöök elmäapa. Pitëm ngön epot omën pëenök yeëa pöt won sëpnaat.

39 Ën omën puot Anutuuk kaamök elmëen pim weëre kosangöök yeëa pöt tiarök yok pangk il nemowasngan. Pötaanök mowëen it mongënaapa. Tiar pël yeem Anutu pimtën nga elmëenganok.”

Ngön yaaö omnarö Yesuu yapintaan ëö sëpna pöten ërëpërëp ëa

40 Pël maan ngönënë kansolörö pit Kameliel pim wes mëen sëpënëak ëa pöt ngar wa. Pël ëak pit Yesuu ngön yaaö omnarö koirëpënëak maan koirak sëen ngönën ngarangköröak polisöröen maan pës möön epël mëëa. “Ar kaalak Yesu pim ngönte omnaröen ök manganok.” Pël mëak wes mëen sa.

41 Pël ëak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa toptakaan oröak yesem ërëpsawi ëa. Pöt Anutuuk pitëm ya mëna pöten itaangkën yok pangk ëën pit Yesuu ngöntaan yok ëö mongawisëpnaat pël wesa.

42 Pël ëak kët ël epotë pit ka yaapötëere Anutuu ngönën tup kaöetak së omnaröen Yesu Anutu pim Yaö Mëëaup ngön ompyaö pöt ök maima.

6

Pit omën 7 ëak ngön yaaö omnarö kaamök ëëpënëak moulmëa

1 Akun pötak Yuta omën narö Yesuu ingre mor saurö selap sak wë tok nentepar pitëm tekarak kom kap oröa. Pöt Krik ngön yaauröak Yuta ngön yaauröen kaaö ngön mëak epël mëëa. “Kët poutë omën omnant ngöntök yaaurö kaömp yemangkem ar Krik ngön yaauröa öng kapirörö ompyaö wesak nemangkën ë yeë.”

2 Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö 12 pöröak Yesuu ingre mor sauröen yas maan së wa top ëën epël ök mëëa. “Kat wieë. Kaömpre monat kom yaaö ngön pötak tenim ya mëmpuna kanöt il yeniwari pipët pangk naën yaë. Tenim ya kë pöt

Anutu pim ngönte omnaröen ök nianëak äaut.

3 Karurö, ar peene arim naëaan omën 7 ëak kom ë moulmëen pitök omnant kom ëëpëna ya pöt ngarangkëep. Pit omën Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wieëa könringöröak moulmëen.

4 Pël ëën tenimtokëer kët ël epotë Anutuun ök maimëe pim ngönte tekëeri wesak ök niaim önaan.”

5 Pël maan omën pourö ngön pöten kent ëak omën eporö ulmëa. Wet rëak Stiwen omën pöp pi Anutuun kön wi kosang pan yewesaup Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëaö pöp moulmëa. Pël ëak namp Pilip, namp Prokoras, namp Naikena, namp Taimon, namp Pamenas, namp Nikolas Antiok kakaanëp, pi köpël omnamp ngës rëak Israel omnaröa ngönën wak wëaö pöt yaaup. Pël ëak Yesuun kön wi kosang wesaup. Pit omën piporö moulmëa.

6 Pël ëak pit Yesu pim ngön yaaö omnaröa naë moulmëen pitëmëen Anutuun ök mëak pitëm moröt kepönötë mowiak welaköt elmëa.

7 Anutu pim ngönte ulöl sëen Yerusalem kak omën wëaurö pitëm naëaan selap pan Yesu pim ru sa. Pël ëën kiri ar yaauröa naëaan selap pitta Yesuun kön wi kosang wesa.

Yuta omnarö pit Stiwen wali wa

8 Stiwen pi Anutuuk komre kolap elmëak ngönënë weëre kosang ke nentere nent kaamök elmëen retëng weëre kosang omnaröa yok pangk naënganëët omnaröa tekarak mëneima.

9 Pël yaëën omën narö Stiwen pim yaaö pötön kaaö ëëima. Omën pörö pit tok nentak wë Yuta omnaröa ngönën tup nent, yapinte wii natëënöröa ka pötak wa top ëëima. Omën pörö pit Alesentriaare Sairini kakaanörö. Ën narö Silisiaare Esia yangrakaanörö. Pit së wa top ëak Stiwenring ngön nga ela.

10 Pël ëaap Pulöök kaamök elmëaan yak pitök pi il nemowasën ëa.

11 Pël ëën pit omën naröak Stiwen pimëen ngön mööngk rëak mapëna yak sum elmëen pitök ngön mööngk

rëak epël mëëa. “Pi Moses tiarim ëapre Anutuun pim këmtakaan utpet wesak yaan ten kat wiaut.”

¹² Pël maan omën pörö pit omën yaapöröere ngönënë ngarangköröere ngön kosangötë ngarangkörö pit es nga mowesak Stiwenë naë së moröak wais ngönënë kansolöröa tekarak tau moulmëa.

¹³ Pël ëak omën ngön kaar apnaaröeta piiring tau moulmëen kaar epël mëëa. “Omën epop pi akun poutë Anutuu ngönën tup ngëëngk epëtëre Mosesë ngön kosangötön utpet wesak yaaup.

¹⁴ Ten kat wiin pi epël ya. ‘Yesu Nasaret kakaan pipöpök ngönën tup epët tööl komun ëak Mosesë ngaan-tak tiarim ëarö ngön mena pötë urtaköt wiipnaat.’ ”

¹⁵ Pël maan ngönën ngarangk kaöarö pourö pit Stiwen pim ë kosaöön it kökö mongnaan ëwa panë tëak enselöröa ë kos koröp oröa.

7

Stiwen pi ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

¹ Pël ëën kiri ar yaauröa wotöököpök Stiwenën epël pëlpël mëëa. “Ngön e ya epët kaar ma yaap?”

² Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Nem pepere karurö, ar nem ngön epët kat wieë. Anutu, ëwa pepap, pi nganëër tiarim ëap Apram pi Mesopotemia yangerak om wëënaar Anutu pi pim naë oröak epël ök mëëa.

³ ‘Ni nim omënere kaare yanger sëp wesak nem yang pet elniima pörek së öm.’

⁴ Pël maan pi Kaltia yang pör sëp mowesak ka kaö naö Aran pörek së wëen pim pepap wel wia. Pël ëën ënëmak Anutu puuk wes mëen kaalak yang Israel omnarö tiarim wë eprekël waisa.

⁵ Pël ëaap Anutu pi yang lup nent pimtëen panë wesak, ‘Epët nemët,’ pël apna nent wël ë nemangkën ëa. Won pan. Anutu pöp om epël kosang wes ök mëëa. ‘Ënëmak yang epër nim-paat. Pël ëën nim ruure ëarö oröak

pep sak öpnaat.’ Pël mëëaö akun pötak Apram pim öngöp ru nawilën ëa.

⁶ Pël ëën Anutuuk kaalak ngön munt nent epël ök mëëa. ‘Nim ruure ëarö yang maim nerek së wëen omën pörek wëauröak ngarangk elmëen ya pas mëneim sum won öpnaat. Pël ëën pörekörö pitök këlangön ya pas mangkën krismaki 400 pil wakaimpënaat.

⁷ Pël ëën ënëmak nook omën pit këlangön kat mowiipna pipörö ngön ya mëmpaat. Pël ëën ënëmak nim ruure ëarö pit yang pör sëp wesak yang eprek wais wë neen yaya neaimpënaat.’

⁸ Pël mëak Anutuuk Apramre ëaröaan pim ngön kosang wes mëëa pöt pet elmëepënëak Apramön pim ruure ëaröa koröp kaut ilëpënëak ök mëëa. Pël ëën omnaröak koröp kaut ila pöten itenak Anutu pim Apramön ngön kosang wes mëëa pöten kön wiipnaan. Pël ëën wëak pim öngöp yokot namp wila yapinte Aisak wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak koröp kaut ila. Pël ëën Aisak puuk wë pim ruup Yakop wilak tapël elmëa. Pël ëën Yakop puukta wë pim ruurö 12 pörö tapël elmëa. Pël ëën pöröak wë 12 tapël ëak pitëm naëaan Israel omnarö tiarim kur 12 ëak oröa.

⁹ “Yakopë ruurö pit omp kaö sak wë Yosepëen këepöt kön mowia. Pël ëak pi omën narö mës menak sumat öpënëak kön wiak mangkën pit koirak Isëp yangrakë sa. Pi pörek së inëen ru sak wë waur eima, sum won. Pël ëën Anutuuk pi sëp nemowasën,

¹⁰ könöm nant pim naë yaaröön Anutu puuk ngarangk elmëeima. Pël ëak Anutuuk pi ël kaamök elmëak kön tektek kaö mangkën Pero Isëp yang omën omp aköp pim naë wëen piin itaangkën ompyaö ëën kaö wes moulmëen puuk Isëp yang ngarangkëpë yaat ngarangk ëa. Pël ëak wë Pero pim kaata yaat pour pi ngarangk ëak wakaima.

¹¹ Pël ëën wë ngöntök kësang nempel Isëpre Kanan yangrak oröak wiaan omnarö kaömpëen utpet ë

yesën Israel tiarim earöeta tapël äa.

12 Pël yeem Yakop pi kat wia pöt Isëp yangrak omnaröak wet réak akun pötaan kaömpöt wa kön wiaut wia. Pël maan pi ngön pöt kat wiak tiarim earö pim ruurö ngës réak wes meën Isëp yangrak së kaömp wak waisa.

13 Pël äak wais wë akun nentak kaalak sa. Së oröön Yosepök nanöröen epël ök mëëa. 'Ne arim nangap Yosep.' Pël yemaanak Pero piita Yosepë nanöröen ewat sa.

14 Pël eën Yosepök nanöröen epël ök mëëa. 'Ar së tiarim pepap Yakopön maan wais eprek Isëp tiarim karuröaring öpenaan.' Yakopë omën kurmentëkaan pörö 75.

15 Yakopre pim kuröökaan pörö Isëp yangrak së wë ulöp sak we pöök wel wia.

16 Pël eën enëmak pit pouröa kosat wak së omën yangaöökë wieëaurek Sekem pörek weera. Yang pör ngaanëër Apram puuk Emo pim omnaröa naëaan sum äa.

17 "Israel omnarö pit Isëp yangerak wë ulöl sa. Pël eën Anutu pim Apramön yang yaö mëëa pörekë sëpënëak Isëp yanger sëp wasëpna akun mena pöt temanöm sa.

18 Pël äa akun pötak Isëp omën ompak munt namp oröa, pöp Yosepön köpëlöp.

19 Omën pöpök Israel tiarim èere körööröen morök elmëak epël maima. 'Ar ru wilak pöt wak së pëlëer mowiin. Pël eën wel wiipnaan.'

20 Pël maan akun pötak Moses pi pim ëlöpök wilak itaangkën pim möönre koröp ompyaö eën itenak ëlöpök ngarangk äak kapa yemangkën ngoon naar namp won sa.

21 Pël eën ëlöp pi yang ngarangkëpë ngönte ngar wak Moses wak së pëlëer mowia. Pël eën yang ngarangkëpë koontupök së koirak pim ru ket äak ngarangk elmëeima.

22 Pël eim wëen Moses pi kaö sak wë Isëp omën kaöaröa naëaan kön tek-tek wak kaö panë sa. Pël äak pi

ya kësangöt wak ngön weëre kosangringöt pitën ök maima.

23 "Wë enëmak krismaki 40 äak won sëen Israel omën pim karurö kaamök elmëëpënëak kön wia.

24 Pël äak pi yesem itna pöt Isëp omën nampök Israel omën namp möa. Pël eën pi pim karip kaamök äak Isëp omnampë utpet elmëa pöta kangiir Isëp omnamp mëna.

25 Pël äa pöten Moses pi epël kön wia. 'Nem omnarö pit neen epël kön wiipnaat. "Anutuuk pi kaamök elmëen tiar Israel omnarö Isëp yangrakaan nikoirëpënëak yaö mëëaup," pël kön wiipnaat.' Pël äa pöt pit pël kön nawiin äa.

26 "Ka urak wangam kanök Israel omën naar nga yaalën pi ngeröök yaalmëem epël mëëa. 'Arpimënt tapaarök yeëerek nga elngan.'

27 Pël maan omën ngöntöp ngep äak yamöa pöpök Moses mök ë moolëak epël mëëa. 'Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niia?

28 Ma nim peen kusi Isëp omnamp mënan pöl kaalak neenta nemëmpëak yaan ma?

29 Pël maan Moses pi ngön pöt kat wiak yang pör sëp wesak Mitian yangerak kas së wakaim wë öng namp wak yokot naar wila.

30 "Moses pi yang pörek wëen krismaki 40 äak won sëen akun nentak yang pultak Sinai tomök ikanöök këra kot nementëk es wëlëng yokota. Pël eën Anutu pi enselëpë ök sak es wëlëngöökë öngpök wëen

31 Moses pi pöten itenak yaan sak itaampënëak naë yesën Aköpök epël ök mëëa.

32 'Ne nim earö Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.' Pël maan Moses pi yaan sak reireë urak kaalak itaampnaaten kas äa.

33 Pël yaëen Aköpök epël ök mëëa. 'Ne ngëëngkëp yang eprek wë. Pötaan yang nim tauaan pipët welakët yak kan wariaarek nim ing korötepar përe ola.

34 Ne itaangkën Isëp omnaröak nem omnarö utpet moweseim wë. Pël eën

ne kat wiin pit ya utpetaring wë neen merëk neaim wë. Pötaanök ne pitëm könömöt ent ë moolamëak yewais. Wal ë. Wes nimëen Isëp yangerakë sumëen.’ ”

³⁵ Stiwën puuk kaalak epël ök mëëa. “Moses pi ngaanëer Israel omnarö pitök pim ngönte wa moolëak epël mëëa. ‘Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niia?’ pël mëëa. Pöt pit omën pöp Anutuuk Israel omnarö pit ngarangk ëak këemre këlangönë öngpökaan ent ë moul-mëepënëak yaö maan wëen enselëpök këra kotumentëk es wëlëngöökään ök mëëa pöten pit köpël pötaanök.

³⁶ Pël ëak Moses puuk omën pörö mësak yesem Isëp yangerakaan i kaö Köp Möauukaan yang pultakë pötë yesem retëng ke nampöt mëneim wëen krismaki 40 ëak won sa.

³⁷ Pël ëak Moses puuk Israel omën pïmoröen epël ök mëëa. ‘Anutu tiarim Aköp puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp arimtë naëaan namp. Pël ëen Anutu pi neen yaö elnäa ke pëlëp,’ pël mëëa.

³⁸ Moses pi tapöp ngaan yang pultak omnaröaring wa top ëak wakaima. Pi akun pötak tiarim ëaröaring wëen ensel Sinai tomök ngön ök mëëa pöp piarip pouwaar wëa. Pël ëëak Moses pi Anutu pim naëaan pim ngön lëngë nasëpanë pöt wak tiarimëen mena.

³⁹ Pël ëënak tiarim ëarö pit Moses pim ngön pipët wa olëak kaalak Isëp yangerakël sëpënëak ëa.

⁴⁰ Pël ëak pit Moses pim nanëp Eron pim naë së oröak epël mëëa. ‘Moses pi tiar Isëp yangerakaan mësak wais eprek niulëak pi talël sa wes? Ten köpël yaëërek nuuk omën kön nent ket ë nin pötak tenim omp ak sak wotöök rëak mës niwak sëpnaan.’

⁴¹ Pël mëak akun pötak purimakaö ru kön namp ket ëak animaö narö möak kön kaar pöpëen kiri ar ë mowiak pitëmtë omën ket ëaö pötaan ërëpsawi elmëeima.

⁴² Pël eim wëen Anutuuk mopöök omnant wia epot këtre ngoonre ari puotön yaya mapënëak pit kasëng mo-

mena. Omën pipot Anutu pim tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëa.

‘Israel omnarö ar yang pultak imeë krismaki 40 ëak sa.

Akun pötak animaö kiri ar ëëiman.

Pël ëan pöt nemëen won.

⁴³ Ar wet rëak omnant arimtë ket ëautön yaya maimaurö.

Pël ëak ar omp ak kaarëp Molok pim poë koröp ngönën tup kaarkaarte tiak wak

pötaring omp ak kaarëp Repan pim ari könthe wak sa pël eimauro.

Pötaanök peene nook ar kama niwak wes nimëen maimerek Papi-lon yangrakë sënëen.’

⁴⁴ “Tiarim ëarö pit yang pultak wakaima akun pötak poë koröp ka nent Anutu pi pitring wë pöta ökre waste tiak wak ima. Ka pöt Anutu pïntok Mosesën ök rapnaal pet elmëen ök rëak wak ima.

⁴⁵ Pël ëen ënëmak tiarim ëaröak poë koröp ka pöt pitëm pëparöa naëaan wak Yosuaaring imeë yang munt ner Anutuu omën yang pörek wëaurö waö ë momëa pörek së oröa. Pël ëaut poë koröp ka pöt om wiakaim wiaan yang omën omp aköp Tewit pi oröa.

⁴⁶ Pël ëen Tewit pim wëwëeten Anutu kent elmëa. Pël ëen Tewit pi Anutuun epël kimang mëëa. ‘Ne yok pangk ni, nem ëap Yakop pim Anutu, nimëen ngönën tup ompyaö nent ök ram ma?’

⁴⁷ Pël mëëautak omën omp aköp Solomon, Tewit pim ruup, puuk ka pöt ök rëa.

⁴⁸ Pël ëaap Anutu O Ngaarëkëp pi ka omën moresök ök yera epotë pëen naöpanëpön tektek ngön yaaö om-nampök pël ëa.

⁴⁹ ‘Aköp pi epël ëa. Ne kaöap kutömweri wë omën pout ngarangk ëak wëaup.

Ën yang pipër nem weëre kosangöökë iri wia.

Pötaanök arök yok pangk ka nent nem wel aisëëë kë sumaan ök nen-erangan sa.

⁵⁰ Iteneë. Nemptok nem omën ket ëaö epot pout il wesak wë.’ ”

⁵¹ Stiwen puuk kaalak kansolöröen epël ök mëëa. “Arim lupötë wa olëere kön utpet pötök peö ëak wë köpël omën ket ëak Anutuu ngönte kat nawiin yaauro. Ar kët ël epotë Ngëëngk Pulöökë ngönötta wa olaim wëaurö. Tiarim ëarö pit pim ngönöt wa olaimaurö. Arta tapël yeë.

⁵² Yaap, tiarim ëarö pit Anutu pim tektek ngön yaaö omnarö pitëm naëaan namp öp sa wasngan. Pourö utpet mowesa. Pit omën wotpil waisëpnaapön tektek ngöntak war wesak ëaö pörö pourö mënak won wesaurö. Pël ëauröak peene arökta omën wotpil tapöp ngaaröa naë wes mëën mëna.

⁵³ Tiar tapöröak Anutuu naëaan ngön ë kosang wesa pöt öpenëak enselöröak tiarim ëaröen ök mëëautak arta ngön pötë ënëm naën yeë.”

Pit Stiwen kël möön wel wia

⁵⁴ Stiwen pi pël maan ngönënë kansolörö pit ngön pöt kat wiak ya sangën ëën kë ruru kön wia.

⁵⁵ Pël ëën Ngëëngk Pulö pim lupmeri ilëak peö ëa. Pël ëën pi we riak itena pöt Anutuu naë ëwa kësangpel ëaan Yesu Anutu pim yaapkëetak tauaan itena.

⁵⁶ Pël ëak Stiwen pi pitën epël ök mëëa. “Kat wieë. Ne peene itaangkën kutömwer kan tëën Omën Këep pi Anutu pim yaapkëel tauaan ityaangk.”

⁵⁷ Pël yemaan kansolörö pit Stiwen pi Anutuu yapinte ngep yaë wesak kat wiipanëak kat ur wariak ngön kaëpre ngön ëak wal ëak së moröak

⁵⁸ weruak Yerusalem ka pöökë wilëngkëel koliil së olëak kël momöa. Pël ëak omën pimëën ngön aima pöröak pitëm ulpëënöt përeäk omp ulwas nampë yapinte Sool pim naë rongan ë ulmëa.

⁵⁹ Pit pi kël yemomöön Stiwen pi kimang ngöntak Aköpön epël ök mëëa. “O nem Aköp Yesu, ni nem könöp kama neö.”

⁶⁰ Pël mëak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. “Aköp, ni omën utpet

yaalnë eporö kangit mangkan.” Pi ngön pil ök më pet irak wel wia.

8

Sool pi Yesuu ingre mor saurö utpet moweseima

¹⁻² Sool pi Stiwen mëngkën ya kësä. Pël ëën omën ngönën kat wiaurö pitök pim sokut wak së yang kel weera. Pël ëak pit ingre ya ilak aima. Pël ëa akun pötak Yerusalem kak omën wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saurö mëmpö waö ëak rep momëën Yutia yangrakaan Sameria yangrakë sa. Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëmënt Yerusalem kak wakaima.

³ Pël ëaan Sool pöpök Yesu pim ingre mor sa pörö utpet mowesak pitëm kaatë kakaati ilëak öngre omp pourö moröak wii tëak wak së wii kaatak ulmëa.

Pit Sameria kak ngön ompyaut ök mëëa

⁴ Yesu pim ingre mor rep momëën saö pörö pit neenem yesautë pim ngönte ulöl wesak ök maö sa.

⁵ Pël ë yesën Pilip pi Sameria kak së omnaröen Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pim ngönte ök mëëa.

⁶ Pël yemaan omën kaö pan pim naë wa top ëak retëng omnaröa it köpëlöt ëaö pötön itenak pim ngönöt këëkë pan kat wieima.

⁷ Pël yaëën omën selap urmerarö pitëm lupötë wëa pörö waö ë mëën merëkre ngönëer oröak sa. Pël yaëën omën kosat kël waare kan utpet yaaö pourö ompyaö panë sa.

⁸ Pël ëën omën Sameria kak wëaö pörö Pilip pim ëa pöten itenak ërëpsawi kaö pan ëa.

⁹ Akun pötak kak taprek omën namp wëa pim yapinte Saimon pi kempre pölang pöt ëwat panëëp. Pël ëën Sameria kak pörökë omnarö pit pim yaaö pöten yaan sa. Omën pöp omnaröen pi pitëm kaöap pël maim yeëa.

¹⁰ Pël ëën kak pörökë omën kotre kaö pourö pit pim ngön mëëaö pöten këëkë pan kat wiak epël maima.

“Omën epop pi weëre kosang kaö pan wak Anutuu naëaan irëa.”

11 Yaap, pit akun wali pim yaaö pötön itenak yaan sak pim ngön yaaut këëkë kat wieima.

12 Pël eim wëënak Pilip pi waisak Anutu pi omnarö wa ngaöök nimëak wë pöpë ngön ompyaö pötire Yesu Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pim ngön ompyaö pöteta ök maan omën narö piin kön wi kosang wasën Pilip pi omën pörö i momëa.

13 Pël ëën Saimon piita Yesuun kön wi kosang wasën Pilipök i momëën Pilipring wakaima. Pël ëak pi Pilipë retëng kësang ke nalöt yaaö pötön itenak yaan sa.

14 Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yerusalem kak wë Sameria omnarö Anutuu ngönte wak wëa pöt kat wiak Pitaare Son wes mëen itaampö sa.

15-17 Pël ëak pitëm naë së oröak itaangkën pit Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëën wëa. Pël ëaap itaangkën Ngëëngk Pulö pitëm naë neiraan wieëa. Pël ëën Pitaare Son piaripök Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilapna pötaan kimang mëak piarpim moresiar pitëm kepönötë rangk mowiin Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilëa.

18 Pël ëën Saimon pi Yesu pim ngön yaaö omnaarë moresiar omnaröa kepönötë yemowiin Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilëa pöten itenak pi weëre kosang pöt piarpim naëaan sum ëëpënëak kimang mëëa.

19 “Arpim weëre kosang wa pipët nampun. Pël ëën nookta omnaröa kepönötë nem moresiar mowiin Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilapnaan.”

20 Pël maan Pita pi epël mëëa. “Ni korar pan yaanëp. Nim sum pötak yok pangk Anutuu naëaan Pulö sum ëëm wesak yaan. Pötaanök nim sumetaring utpet kak sumëët.

21 Anutu pi nim lupmeri itaangkën yok pangk naën. Pötaanök ni tenring ya epëtak naön ëëm sa.

22-23 Yaap, ne niin ëwat wë. Nim lupmer warre kaur pömpelök peö ëak wiaan utpetatök par elniak wë.

Pötaanök ni pipot kasëng menak Aköpön kimang maan puuk nim utpetatë saunat lupmeri wia pipot won niwasëpnaan.”

24 Pël maan Saimon pi piaripön epël mëëa. “Arip nemëën Aköpön kimang maë. Pël ëën omnant nim yenëaan pöt nem naë kaalak naaröön ëëpnaan.”

25 Pitaare Son piarip ngön weëre kosangringöt pël ök mëak Yesu naëaan ngön kat wia pöt ök mëak Yerusalem kakë sa. Yesem Sameria yangera öngpök ka wieëa pötë ngön ompyaut ök maö sa.

Pilipök Itiopia omnampön ngön ompyaut ök mëëa

26 Ënëmak Aköpë ensel nampök së Pilipön epël ök mëëa. “Wal ëak ëngkël së Yerusalemëlaan kan Kasa kakël sa pipöök sum.” Kan pö yang pultak yesau.

27-28 Pël maan Pilip pi wal ëak sa. Yesem itaangkën omën kaö namp Itiopia yangerakaanëp piita kan tapöök yesa. Omën pöp Itiopia yangerak öng aköp yapinte Kantesi pim kaatere ya omnaröa ngarangkëp, pi Yerusalem kak së Anutuun yaya mëak kakë sëpënëak kar pol osöröak weruak yaaö naöök wel aisëak yesem Aisaia Anutuu tektek ngön yaaup pim pep retëng ëauwer sangk kelö yesa.

29 Pël yaëën Anutuu Pulöök Pilipön epël ök mëëa. “Ni kar osöröa weruak yes ëngköökë naë së.”

30 Pël maan Pilip teëntom së itaangkën omën pöp Aisaia pim pep ngaan retëng ëa pöwer sangk kelö yesa. Pël ëën pi omën pöpön pëël mëëa. “Ni ngön sangk yaalën pita songönten ëwat wëen ma won?”

31 Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Omën nampök pet naalnëën ëëpna pöt ne tol ëak ëwat sum? Pötaanök ni nem naë wais wel aisëak ök nea.”

32 Pël maan Pilip pi karöökë ngaarëk is wel aisëak omën pöpë ngönën pepeweriaan sangk kelö yesa pöten kat wia. Pöt epël.

“Omnaröa sëpsëpörö mööpënëak wak yes pöl elmëa.

Sëpsëp ruuröa epöt ilëpënëak yaëen
këlël naën yaë pöl ngön won
sak wëa.

³³ Omnarö pit pi ngep äak utpet
elmëak ngön yaat wotpil wesak
namëngkën äa.

Pit pim wëwëet won pan wes
moolaan pim yangerakë
wëwëet won sa.

Omnarö pitök pim ru wilëpnaaröen
itnaampan.”

³⁴ Omën kaö pöpök Pilipön epël
pëlpël mëëa. “Omën epop ngön epot
pimtëen ya ma omën nampëen ya?”

³⁵ Pël maan Pilipök ngön kangit
ök mëëa. Pi ngës rëak Anutu pim
ngönën pepeweriaan omën kaöap
pim sangk kela pöt war wesak Yesu
pim songönte pim ngön ompyaö pöt
ök mëëa.

³⁶ Pël äak kamtaöök om yesem
omën kaö pöpök i kaö naöön itenak
Pilipön epël ök mëëa. “Itan. I kaö
nent ëngk wiaap. Ni yok pangk ne i
nemëem ma won?”

³⁷ [Pël maan Pilip pi epël mëëa.
“Nim lupmerök Yesuun kön wi
kosang wasën pöt ne yok pangk i
nimëëmaat.” Pël maan pi epël mëëa.
“Ne Yesu Kristoon pi Anutuu ruup pöt
kön wi kosang yewas.”]

³⁸ Pël mëak pi karaö leng ëëpën
maan leng ë ulmëen piarip i kaöötak
ngemë Pilipök i momëa.

³⁹ Pël äak piarip i kaöötakaan
yaaprën Aköpë Pulöök Pilip kama
wak yang maimerekël sa. Pël ëën
omën kaöap pi Pilipön itnaangkën äak
pim sëpënëak sa pöl yesem ërëpërëp
kaö ë sa.

⁴⁰ Ën Pilip pi itaangkën pi Astot kak
wëa. Pël äak Astot il mowesak kan
yesem kamtaöök ka wieëa pötë Anu-
tuu ngön ompyaut ök maö yesem Sis-
aria kak së oröa.

9

*Sool pi lup kaip tiak ingre mor sa
(Ngön 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Sool pi Aköp Yesu pim ingre mor
saurö mëmpënëak ngön kosang wia.
Pël äak pi kiri ar yaauröa wotöököpë
naë së

² pep nant Yuta omnaröa ngönën
tupötë ngarangk Tamaskas kak
wëauröaan retëng ëëpënëak maan pël
äak Sool mena. Pep pötë ngön epël
retëng äa. Sool pi omën öngre omp
Yesuu ingre mor saurö koirak wii tëak
Yerusalem kakë wak sëpënëak wiak
mena.

³ Pël ëën Sool pi sa. Seim Tamaskas
kak temanöm yewasën kutömweriaan
ëwa naö teënt pan irë piik ela.

⁴ Pël ëën pi yangerak së ngentiak
kat wiin ngön nent epël mëëa. “Sool,
Sool, ni tol ëënak ne utpet newe-
seimën?”

⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa.
“Aköp ni talëp?” Pël maan pi epël ök
mëëa. “Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne
utpet neweseimën.

⁶ Wal äak Tamaskas kak së orö. Pël
ëën omën nampök nim omën ëëmë
pöt ök niapnaat.”

⁷ Pël yemaan omën Soolring kan
pöök yesaö pörö pit yaan sak ngön
wonök tauëë pit ngön yamëëa pöt yok
kat wieëak omën ngön pöt yaaö pöpön
itnaangkën.

⁸ Pël ëën Sool pi yangerakaan
wal äak it ngaulak omnantön
itaampënëak äa pöt pangk naën. Pël
ëën omnaröak mor yal äak Tamaskas
kak së moulmëa.

⁹ Pël ëën akun nentepar nent om it
ngaap sak wakaima. Pël yeem iire
kaömpre omnant nanën.

¹⁰ Tamaskas kak pörek Yesuu ingre
mor saö namp wëa yapinte Anana-
ias. Pi wangarötë yemangk ke pël
äak itaangkën Aköp pim naë së ëö pet
elmëak epël ök mëëa. “Ananaias.” Pël
maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp, ne
e wëep.”

¹¹ Pël maan Aköpök piin epël mëëa.
“Ni wal äak kan naö yapinte Wotpil
kan pöök së Yutas pim kaatak oröak
pitën epël pëlpël mam. ‘Omën namp
Tasas kakaanëp yapinte Sool pi wë
ma?’

¹² Omën pöp pi wangarötë ye-
mangk ke pël äak itaangkën omën
namp pim yapinte Ananaias pöpök së
pim moresiar kepönöök mowiin pim
itöörar kaalak ompyaö sa pël itena.”

13 Pël maan Ananias pi kangiir epël mëëa. “Aköp, omnaröak omën pipopön aan kat wiaut. Pi nim omnarö Yerusalem kak wëaurö utpet yemowesaup.

14 Pël yaaupök kiri ar yauröa kaöarö pitök maan pi omën niin yaya yeniaurö wii tëepënëak Tamaskas kakë waisa.”

15 Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ni pim ngësë së. Omën puop pi nem ngönte wak köpël omënere yang omp aköröere Israel omnarö arën ök niapënëak yaö mëëaut.

16 Pötaanök nemtok pim ënëmak nem ngönte aö yesën këëmre këlangön orö morëëpna pötönta ök memaat.”

17 Pël maan Ananias pi së ka pötak ilëak pim moresiar Sool pim kepönök mowiak epël mëëa. “Sool, nem karip, Aköp Yesu kamtaök koirak ngön ök niia pöpök nook nim itöörar nganga sëen Ngëëngk Pulö nim lupmeri ilëak peö ëëpënëak wes nemëen yewais.”

18 Pël maötaring omën pim itöörarë pe ëëëa pömpel ilak ungvön it nganga sa. Pël ëak wal ë tauaan Ananias puuk i momëa.

19 Pël ëënak Sool pi kaömp nak weëre kosang wa.

Sool pi Tamaskas kak ngönën ök mëëa

20 Sool pi Yesuu ingre mor saurö Tamaskas kak wëaö pöröaring akun nentepar ma nentepar nent wë teëntom Yuta omnaröa ngönën ka wieëautë ilëak Yesuu songönte war wesak omnaröen epël ök mëëa. “Yesu pi Anutu Ruup.”

21 Pël maan omnarö pit kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omën epop pi Yerusalem kak omën Yesuun yaya yamëëauröaan nga yaaupök kaalak eprek wais tapël ëak wii tëak wak kiri ar yaaö kaöaröa ngësë sëpënëak waisaupök tolël ëak epël ëa?” pël mëëa.

22 Pël ëaap Sool pi weëre kosang pan wesak Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta ngönte ök maan Yuta

omën Tamaskas kak wëaurö pit ngön kangit mapnaat won ëa.

23 Wë akun wali yesën Yuta omën ngönënë ngarangkörö pit wa top ëak Sool mëmpënëak ngön ëa.

24 Pöt pi kat wiak wëen omnarö pit Tamaskas ka pöök kël ëmöökë ëm kanrak kët kanaan rö kanë Sool mëmpënëak nga wieima.

25 Pit pël ëaan rök lupök omën pim karuröak Sool mësak së kolöm ëp kë naëëpök waulak ëm kë kanök wii ngan ëak wilëngkëel wes momëen ngemë ngentiak orök sa.

Sool Yerusalem kak wakaima

26 Yerusalem kak së Yesuu ruröaring yal mëmpënëak ëen pit pim Yesuu ru sak wëa pöten kaar yema wesak pit piin kas elmëa.

27 Pël ëen Panapas pi Sool koirak Yesuu ngön yaaö omnaröa naë sa. Pël ëak Panapas puuk Sool pim kamtaök yesem Aköpön itaangkën ngön ök maan Tamaskas kak së kas köpël omnaröen Yesuu ngönte ök mëëa pöten Yesuu ngön yaaö omnaröen ök mëëa.

28 Pël ëen Sool pi pitring wë Yerusalem kak we naöökëan naök kas naën Yesuu ngönte ök maima.

29 Pël eimeë Sool pi Yuta omën Krik ngön yauröaring ya mëmpöore ngön nga elö pël eim wëen pit kangiir pi mëmpënëak nga kup rieima.

30 Pël yaëen pim ingre morörök kat wiak Sool koirak Sisaria kak së wes mëen Tasas pim kakë sa.

31 Akun pötak Yutiaare Kaliliire Sameria yang pötë omën Yesuu ingre mor saurö pitëm naë mayaap orök wiakaima. Pël ëaan pit Aköpë ikanök wëen Ngëëngk Pulök kaamök elmëen weëre kosang wak ulöl sak wakaima.

Pita pi Inias ompyaö mowesa

32 Pita pi yang poutë Anutuu ingre mor sauröa wëwëatön wa kom ë sak waisak eima. Akun nentak pi Anutuu omnarö Lita kak wëaurö pitëm naë së oröa.

33 Pël ëak itaangkën omën namp ingre mor kël waup yapinte Inias pöp

wëa. Pi urtak pëen ka urakaimën krismaki 8 ëak won saup.

³⁴ Pël ëen Pita puuk piin epël ök mëëa. “Inias, Yesu Kristo ompyaö yaniwas. Pötaan wal ëak nim urre korumön ompyaö was.” Pël maan tapëtakëer wal ëa.

³⁵ Pël yaëen Litaare Seron ka pöteparë omën pörö pit pöpön itenak lup kaip tiak Aköpë ë pël ëa.

Pitaak Tapita öp wes moulmëa

³⁶ Kak nerekë yapinte Yopa pörek Yesuu ingre mor sa öng namp wëa yapinte Tapita, Krik ngöntak Tokas pël yamëëa. Öng pöp pi kët poutë omnaröaan ompyaö elmëimeë pit omnant ngöntök yaëen pöt kaamök elmëim wëaup.

³⁷ Pël ëak akun pötak öng pöp pi yauman nent koirak wel wia. Pël ëen öngörö pit sokur i moirak wak së ka ngerö ngaarëk nentak së mowia.

³⁸ Yopa kak pörek Lita kak naë wieëa. Pötaan Yesuu ingre mor saurö pit Pita Lita kak wë pöten kat wiak omën naar wes mëen së epël mëëa. “Ni tiarip koirak teënt sëpa.”

³⁹ Pël maan Pita pi wal ëak pi- aripring sa. Pël ëak ka tomök oröön mësak ka kaö ngaarëktakël isa. Pël ëen öng kapiröröak Pita tekarak ulmëak elre waar ë poë koröpre ulpëen Tokas pim öp wë korir mëak pit menautön pet elmëa.

⁴⁰ Pël ëen Pita pi öngörö waö ë tomökël momëen yaröön rar rë we- sirak Anutuun kimang mëëa. Pël ëak sokura ngësël kaip tiak epël ök mëëa. “Tapita, wal ë.” Pël maan öngöp it ngaulak Pitaan itenak wal ë wel aisëa.

⁴¹ Pël ëen Pita puuk moresi moröak wal ë tau moulmëak öng kapiröröere Anutu pim omën muntaröen ök maan ilaan Tapita mës mena.

⁴² Pël ëen Pita pim ëa pöta ngönte ulöl sak sëen omën munt narö kësang pan Yopa kak wëaurö Aköpön kön wi kosang wesa.

⁴³ Pël ëa akun pötak Pita pi Yopa kak pörek omën pol koröpöt ket ëëpënëak

kopëta yewesa nampë yapinte Sai- mon pöpring akun wali wakaima.

10

Ensel nampök Koniliasën ngön ök mëëa

¹ Sisaria kak omën namp wëa pim yapinte Konilias pi Rom nga omën 100 pöröa wotöököp. Nga omën pörö pit Itali yangerakaan waisa.

² Omën pöp pi ngönënringëp yak pit öngre ruurö Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëeimeë omën pöp Yuta omnarö omnantëen ngöntök yaëen kaamök ëak Anutuun ök yamëëaup.

³ Kët nentak wiap kan 3 kilok pötak pi wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën Anutuu ensel nampök së piin epël mëëa. “Konilias.”

⁴ Pël maan pi enselëpön itenak kas ëak pëlpël mëëa. “E Aköp tol ë?” Pël maan enselëpök epël mëëa. “Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëen puuk kangut nimpnaat.

⁵ Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së omën namp yap- inte Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp.

⁶ Omën pöp pi Saimon yapin ngam- pup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.”

⁷ Pël mëak sëen Konilias pi pim inëen ru naarre nga omën ngönënring namp piiring wëaup pöröen ngön maan sëen,

⁸ Konilias pi pitën enselëpë ngön ök mëëa pöt pout ök mëak wes mëen Yopaë sa.

Pita pi wangerötë yemangk pöl ëa

⁹ Omën pörö së ka urak ëlpamök kan kourak yesem së Yopa kak temanöm oröak itna pöt këtëp luptak wëen Pita pi Anutuun ngön mapënëak ka kaö kë yesaur ngaarëkël wieëa pörekël isa.

¹⁰ Pël ëak pi këen pan ëen kaömp nëmpënëak yeëa. Pël ëen pit kaömp kopëta yewasën Pita pi kor wë wan- garötë yemangk ke pël ëak itaangkën,

11 kutömwer kan teën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes meën yangerak irëa.

12 Pömpelë öngpök animaö ke nampre namp intre imën, kamal pörö wëa.

13 Pël ëën Pita pi ngön nent epël kat wia. “Pita, ni wal ë narö möak ar ëäk në.”

14 Pël maan Pita pi epël mëea. “Aköp, ne yok pangk pël naëngan. Omën epot Yuta omnarö tenim naë nga pan wia. Pël ëën ne ngaanta nanën yaaup.”

15 Pël maan ngön tapët kaalak rangk mëea. “Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan.”

16 Omën pöt akun nentepar nent oröak teënt kaalak kutömweri isa.

17 Isën Pita pi wel aisëak pim wangerëta ök itena pöta songönten kön wieim wëen Koniliasë naëaan sa pörö pit Saimon pim kaaten pëel maan omnaröak pet elmëen ka pöta ëmööké ëm kanrak së taueë,

18 epël pëlpël mëea. “Omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp eprek wë ma?”

19 Pël maan Pita pi omën pim naë oröa pöten kön ya mëneim wëen Ngëëngk Pulöök epël mëea. “Kat wi. Omën naar namp ëäk ni nikoirëpënëak waisaurö e wë.

20 Pötaanök wal ëäk orö pit koirak pitring së. Nemtok wes meën yewaisrek kön selap ëëngan.”

21 Pël maan Pita pi oröak ngemë pitën epël mëea. “Arim ap weseiman pöp ne epop. Ar tol ëënak yewais?”

22 Pël maan pit kangiir epël mëea. “Rom nga omnaröa wotöököp yapinte Konilias puuk ten nim ngësë wes nimëen yewais. Omën pöp pi ompyaö panëep Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëën Yuta omnarö pit pim wëwëeten itaangkën ompyaö yaaup yak Anutuu ensel nampök ni koirak pim naë sëen nim këmtakaan ngön kat wiipënëak mëea.”

23 Pël maan Pita pi omën pörö

koirak së piiring ka ura.

Ëlpamök Pitaare omën Yopa kakaan Yesuu ingre mor saurö pit kopëta wësak pitring sa.

24 Pël ëäk pit yesem kan kourak së ka nent ura. Wangam kan yesem Sisaria kak së oröa. Pël ëën Konilias pi pim nanang karuröen ök mëak wa top ëäk Pitaan kangk eim wëa.

25 Pël ëën Pita pi së oröak kakaati ilapënëak yaëen Konilias pi koirak ngëëngk mowesak rar rë mowesira.

26 Pël ëën Pitaak Koniliasën epël ök mëea. “Wal ë. Ne ngëëngkëp won, omën nim karip.”

27 Pël mëak piarip ngönnöngön aö kakaati ilë itaangkën omën kësang pan wa top ëäk wëen Pita puuk pitën epël mëea.

28 “Ar ten Yuta omnaröa songönten ëwat wë. Ten omën muntaröaring omnant ngawi ëënganëak kan waria. Pël ëautak Anutuuk ne arim naë waisumaaten ngel könöm ëënganëak wangerëtak ök neak pet yaalnë.

29 Pötaanök ne arim ngönte kat wiak wa nanuulaan ngar wak yewais. Pötaanök ne pëlpël niamaan. Oröp ëënak neen ngön neeaurö?”

30 Pël maan Konilias pi kangiir epël ök mëea. “Ne omën it ngölöp nenten itenak wëen kët akun nentepar nent yes. Pël ëënak niin yas niiaut. Pöt epël. Ne wiap kanök 3 kilok pötak Anutuun kimang maim wëen akun tapëtakëer omën poë koröp kölam panëö wetaö namp nem naë oröak epël ök neeaut.

31 ‘Konilias, Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëën puuk ni kangut nimpnaat.

32 Pötaanök ni peene omën narö wes meën Yopa kak së omën namp, yapinte Saimon yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesauup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.’

³³ Pël neaan ne nim ngësë teëntom ngön wes nimëaut. Pël één ni ompyaö äak tenim naë wais oröön ya kë yes. Pötaanök ten Anutuu ëöetak wais wa top äak wë. Aköp pi ngön tol nent ök niamëak niia?”

Pita pi Konilias pim kaataköröen ngönën ök mëä

³⁴ Pël maan Pita pi ngës rëak epël ök mëä. “Yaap pan. Anutu pi omnarö mööngkraar kangk naalmëen yaaup.

³⁵ Pi yok pangk omën ke nampre namp, ngön nerre ner pimëen yaya maö ompyaö elmëeim wëäö pi-poröaan kent yaaup.

³⁶ Anutu pim Israel omnarö tenën ngön ök niiaö pöten ar ëwat wë. Pi Yesu Kristo pim ngön ompyaut war wesak ök niia. Pi omën pouröa Aköp pël sak wëen tiar Anutuuk yal mangkën lup kopëtemer sak öpenaat.

³⁷ Ar Son pim omnarö i momëen omën ompyaut oröa pöten ëwat wë. Pöt Kalili yangerak oröak Yuta yang poutë ulöl sak sa.

³⁸ Ar yok ëwat wë. Anutu pi Yesu Kristo Nasaret kakaanëp yaö mëak pim Ngëëngk Pulö elmëen weëre kosang kaamök elmëen pi yang poutë ya ompyaö mëmpö yesem Setenë omën utpet mowesaö pörö ompyaö moweseima.

³⁹ Pël één ten pim ngön yaaö omnarö pim Yerusalemre Yuta yang poutë ëa pöt pout iteneim wëen pit pi këra yetaprak momöön wel wia.

⁴⁰ Pël één yangaök wieë kët nentepar nent won sëen Anutuuk wal ë moulmëen omën naröen ëö pet elmëa.

⁴¹ Pël ëaup pi Yuta omën pouröa ëöetak naröön. Ten Anutu pim ngönte anëak yaö niiaurö tenimtokëer piin itenaut. Pi weletakaan wal één ten piiring iire kaömp ngawi naut.

⁴² Pël yeem tenën pim ngön ompyaut omnaröen ök maö yesem Anutuuk omën öpre wel pourö pim naë ngön ë pet irëpnaat pöta ngönte omnaröen ök menëak niiaut.

⁴³ Anutu pim tektek ngön yaaö omnaröak epël ëa. ‘Omën namp pi Yesuun kön wi kosang wasëpna pöp

pim utpetat Anutuuk Yesuu weëre kosangöök ent ë moolapnaat.’ ”

Ngëëngk Pulö köpël omnaröa naë irëa

⁴⁴ Pita pi ngön pöt ök maim wëen Ngëëngk Pulö omën pim ngön kat wieim wëäö pöröa naë irëa.

⁴⁵⁻⁴⁶ Pël één omën pörek wëa pörö pit omën muntaröa kakë ngönötë aö Anutuun yaya maima. Pël één Yuta omën Yesuu ingre mor saurö Yopa kakaan Pitaaring sa pörö pit Anutuuk Ngëëngk Pulö köpël omnarö ulöl wes mena pöten itenak yaan sa. Pël één Pitaak epël ök mëä.

⁴⁷ “Ngëëngk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl peene pitëm naë yeira. Pötaanök tol één tiar i nemomëen ëëpen?”

⁴⁸ Pël mëak Pitaak pit Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëëpënëak maan pël ëa. Pël äak pit Pita pitring wëwë yeem moulmëak sëpënëak mëä.

11

Pita pi Yerusalem kak ingre mor sauröen ngön ök mëä

¹ Yesuu ngön yaaö omnaröere ingre mor sa Yutia yangerak wëauröak köpël omën narö pitta Anutuu ngönte wa kosang wesa pël aan kat wiak wëen, Pita pi Yerusalem kakë sa.

² Pël één akun pötak Yesuun kön wi kosang wesa narö ngön ë kosang wesautak Anutuun yaö äak koröp kaut ila pöröak piin epël mëä.

³ “Ni tol éénak Anutuun yaö äak koröp kaut nailënöröa naë së pitring kaömpre omnant ngawi yaën?”

⁴ Pël maan Pita pi omnant pim naë oröa pötön ök mëä.

⁵ “Ne Yopa kak wë Anutuun ök yemaan wangarötë yemangk ke pël äak itaangkën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes mëen kutömweriaan irë nem naë ngentia.

⁶ Pël één ne öngpök itaangkën ani-maö ke nampre namp kosangöökaan

kakë, kamalre int pourö omën pömpelë öngpök wëa.

⁷ Pël èen ngön nent epël yaan kat yawi. 'Pita, ni wal ë narö möak në.'

⁸ Pël neaan ne epël yemak. 'Aköp, ne pël naëngan. Omën epot Yuta omnarö tenim naë nga pan wia. Pël èen ne ngaanta nanënëp.'

⁹ Pël maan ngön tapët kaalak rangk kutömweriaan epël yenëa. 'Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan.'

¹⁰ Omën pöt akun nentepar nent oröak kaalak sasa kutömweri isa.

¹¹ Pël èen akun tapëtak omën naar namp ëak ka nem wëauta ka kauni wais taueëa. Omën pörö pit Sisaria kakaan omën nampök ne koirak sënëak wës mëen waisa.

¹² Pël èen Pulöök neen epël ök yenëa. 'Ni omën eporöaring sum. Köpëlöröak ya wesak kön selap èënganok.' Pël neaan ne omën tiarim kar ingre mor sa 6 ëak neering e taua eporöaring së Konilias pim kaatak oröak kakaati ilëaut.

¹³ Pël èen ensel namp pim kaata kakaati tauaan itaangkën ngön ök mëëa pöt tenën ök yenia. Enselëpök Koniliasën epël ök mëëa. 'Ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp.

¹⁴ Pël èen omën pöpök wais Anutuuk kama niön niire nim kaatakörö ompyaö sënë pöta ngönte ök niapnaat.'

¹⁵ Konilias pi enselëpë ngön ök mëëa pöt ök yenia. Pël èënak ne ngës rëak ök yemaan Ngëëngk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl pitëm naë yeira.

¹⁶ Pël èen ne Aköp pim ngaan ngön ëa pöten kön yawi. 'Son pi i yaaptak omnarö i momëa. Èn ënëmak nem Pepapök Ngëëngk Pulöök i ket ëak ar nimëëpnaat.'

¹⁷ Pël ëaut yak Anutuuk akun tiarim Aköp Yesu Kristo piin kön wi kosang wesa pötak tiarim naë kësangën porpor elniaut ök tapël peene pit kësangën yaalmëen nook tol èen Anutuun kan mowariim?"

¹⁸ Pita pi pël maan pit ngön pöt

kat wiak pitëm nga ëa pöt sëp wesak Anutuun yaya mëak epël mëëa. "Anutuuk pit wetete mowasën köpël omnaröeta pitëm utpetat kasëng menak wëwë ngolöpta kanöök yes."

Antiok kak ngönën oröa

¹⁹ Stiwen wel wiin ngönënë ngaaröak Yesu pim ruurö këemre këlangön ke nentere nent wa menak rep momëen narö Pinisia yangerakël yesën, narö Saipras kustakël yesën, narö Antiok kakël yesën, pël ëa. Pël ëak pit pötë së wë Yuta omnaröen pëen ngönën ök maima.

²⁰ Èn omën narö Saipras kustakaanre Sairini yangerakëlaan Antiok kakël sa pöröak köpëlöröenta Aköp Yesu pim ngön ompyaut ök maima.

²¹ Pël èen Aköpök omën pim ngön ompyaut ök maima pöröak wëere kosang mangkën omën kësang pan piin kön wi kosang wesak pim naë rë olëa.

²² Pël èen Yesuu ingre mor Yerusalem kak wëaurö pit ngön pöt kat wiak Panapas Antiok kakë wes mëen sa.

²³ Së oröak Anutu pim omnarö ompyaö elmëa pöten itenak ërëpsawi ëak Aköpë naë rë olëak öpënëak kosang wesak ök maima.

²⁴ Panapas pi omën ompyaup, kön wi kosang yewesautere Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëëëaup. Pötaanök omën kësang pan Aköpë ingre mor sa.

²⁵ Pël èen Panapas pi Sool koirëpënëak Tasas kakë sa.

²⁶ Pël ëak koirak kaalak Antiok kakë sa. Pël ëak piarip pörök Yesuu ingre mor sauröaring wë krismaki köpët nenta öngpök omën kësang pan rë mouleima. Pël èen Antiok kak omën wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saö pöröen yapinte Kristoëërö pël maima.

²⁷ Akun pötak Anutuu tektek ngön yaaö narö Yerusalem kakaan Antiok kakë sa.

²⁸ Pël ëaö pöröa tekrakaan omën namp Akapas pi Pulöök elmëen ënëmak yang poutë ngöntök kësangpel

orööpna pöta ngönte pitëm tekrak wal ë tauak tekeri wesak ök mëëa. Pël ëën ënëmak Klotias Rom omën omp aköp pim wëa akunetak ngöntök pömpel oröa.

²⁹ Pël ëën Yesuu ingre mor saurö pit neenem sumatëaan kaut ingre mor sa pitëm karurö Yutia yangerak wëa pörö kaamök elmëëpënëak ngön kopëta wesa.

³⁰ Pël ëäk sum pöt Panapasre Sool mangkën wak Yerusalem kak së Yesuu ingre mor sauröa wotöökörö mena.

12

Erot puuk Sems mënak Pita wii kaatak ulmëa

¹ Akun pötak yang omp aköp Erot pi Yesuu ingre mor sa narö utpet mowasëpënëak ngës rëa.

² Pël ëäk maan Sems Son pim nanëp öp wesirën wel wia.

³ Pël ëën pi Yuta omnaröen itaangkën pit pöten kent ëa. Pël ëën kaalak maan Pita wali wak wii tëa. Pël ëa akun pötak kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët wia.

⁴ Pël ëa akun tapëtak pit Pita moröak wii kaatak moulmëën wëën nga omën 16 pöröak akun nentak kong nent pöröak ngarangk yeem kaalak akun nentak kong nent pöröak së ngarangk yeem pël eima. Anutuu mait elmëa akunet pet irënak Erot pi omnaröa itöök ngön yaatak moulmëëpënëak ëa.

⁵ Pël ëën pit Pita wii kaatak moulmëak ngarangk pan ëaap Yesuu ingre mor saurö pitök Anutuun kaamök elmëëpënëak kosang wesak kimang maima.

Ensel nampök Pita wii kaatakaan ent ë moulmëa

⁶ Erot pi ëlpamök Pita ngön yaatak moulmëëpnaat yak nga omën naar, namp mor nasring wii motëa, namp nasring motëa. Pël ëën rö kan Pita pi-arpim tekrak ka uraan nga muntarö ka kanrak ngarangk wëa.

⁷ Pël ëaan tapëtakëër Aköpë ensel namp oröön wii kaata kakaati ëwa kësang ëa. Pël ëën enselëpök

kuröpweri moröak yaan mowesak epël ök mëëa. “Ni teënt wal ë.” Pël yemaan pim moresiarë wii tëa pöngesiar wilak yangaak ngentia.

⁸ Pël ëën enselëpök epël ök mëëa. “Nim poë koröpö taë wes urak ing körötepar wa më.” Pël maan Pita pi pël yaëën enselëpök kaalak ök mëëa. “Nim ulpëënëp wa mëak nem ënëm wais.”

⁹ Pël maan Pita pim ënëm oröak wë enselëpë elmëa pöten yaap yeë pël newasën, wanger yemangk pël wesa.

¹⁰ Pël ëäk ngarangk rongan nent il wesak së kaalak rongan munt nent il wesak së ka kan aini kosangpelök warieëa pömpel pimënt om tëak yesën itnal oröak sa. Ka kan pömpel Yerusalem kakël ko wesak wieëa. Pël ëäk piarip kamtaöök yesem enselëp pi tapëtakëër irikor ëäk kö sa.

¹¹ Pël ëën Pita kön tektek sak epël ëa. “Ne peenök kön tektek sak kön yawi. Aköp pi pim ensel namp wes mëën wais ne Erot pim moresiaanre Yuta omnarö pitëm omnant elnëëpënëak ëaö pötëëlaan ent ë yeneulë.”

¹² Pi kön tektek sa pet irak Maria, Son yapin nent Maak, pim ëlëpë kaatakë sa. Ka pötak omën kësang pan wa top ëäk Anutuun kimang maim wëa.

¹³ Pël ëën Pita pi ka pöta kanrak së körang körang yaalmëën inëën koont namp yapinte Rota pi kanwer motëëpënëak wal ëäk orö,

¹⁴ kat wia pöt Pitaë ngön köngkömö ëa. Pël ëën pi ërëpëpëp pan ëäk teëntom kakaati ilë wëauröen, “Pita e ka kanrak taua,” pël mëëa.

¹⁵ Pël maan pit epël mëëa. “Ni kaökaö yaan ma?” Pël maan pi ke urak, “Yaap, e wë,” pël maan pit epël mëëa. “Pipop pim enselëpön yaan.”

¹⁶ Pit pël aim wëën Pita pöp om ka kanwer körang körang maim tauaan orö kanwer të mowiak itena pöt Pita ëën yaan kaö sa.

¹⁷ Pël ëën Pita pi pit ngön ngaarëk wesak apanëak moresring angan elmëak Aköpë wii kaatakaan mësak së wes momëa pöten ök mëëa. Pël mëak

epël mëëa. “Ar Semsre pim karuröen ök man.” Pël mëak Pita pi oröak we naöökël sa.

¹⁸ Ëlpam walën ngaarö pit yaan kaö sak Pita talël sa pël mëak ap wesa.

¹⁹ Pël ëën Erot pi omën narö wes mëën Pitaan ap wes pet ira. Pël ëën pi nga omën wii kaatak ngarangk wëaurö koirak omën pöten pëël maan ök nemaan ëa. Pël ëën Erot pi pit mëmpënëak mëëa. Pël ëäk Yutia yanggerakaan Sisaria kakël së wakaima.

Erot wel wia

²⁰ Erot pi Tiaaare Saiton omnaröaan nga elmëeim wëën pit pöta ngönte piiring apënëak wa top ë së wet rëak Erot pim kaata ngarangkëp Plastas pim naë oröa. Pël ëäk piin ngöntre kar elmëak Erot pim kööre tok wieëa pöt won wasëpënëak ök mëëa. Pöt tol ëënak? Pit omën omp aköp Erot pim yanggerakaan kaömp sum yeëa pötaanök.

²¹ Pël ëäk Erot pi omnarö akun mena. Pël ëäk wë akun pöt temanöm sëën pi ë rangiak pim omp ak urtak wel aisëëë ngön kësang pan ök mëëa.

²² Pël yemaan omnarö pit ëlak wiak epël mëëa. “Omën epop omën ngön won, Anutuu apna pöl ya.”

²³ Pël yemaan Erot pi ngön pöt kat wiak pimtëën kön wiin isën Anutuu yapinte wa ngep ëa. Pötaanök tapëtakëër Anutuu ensel nampök elmëën pim yaatak iwalörö ka ëäk mën ilën wel wia.

²⁴ Anutuu ngönte kaö sak ka poutë sa.

²⁵ Pël ëa pötak Panapasre Sool piarpim yaat pet irak Son, yapin nent Maak, pöp koirak pit pourö Yerusalem maan Antiok kakë sa.

13

Soolre Panapas ngönën yaatak wes mëa

¹ Antiok kak Yesuu ingre mor sauröa tekarak tektek ngön yaaöre rë yemoula narö wakaima. Pitëm yapinöt epot. Panapasre Simion yapin nent Koröp Koup, piire Lusias Sairini yangrakaanëp, Maneyen Erot

yang omp aköp piiring piarip piarip yaaupre Soolre piporö wakaima.

² Pël ëäk ingre mor saurö pit akun nentak Anutuun yaya mapënëak kaömp ngës olëak wëën Ngëëngk Pulöök epël ök mëëa. “Ar Panapasre Sool piarip nem ya mëmpënëak mëëa pöt menak wes momëëë.”

³ Pël maan pit kaömp ngës olëak om wë Anutuun kimang mëak pitëm moröt piarpim rangk mowiak welaköt elmëak wes mëën sa.

Soolre Panapas Saipras kustak ngön ompyaut ök maima

⁴ Ngëëngk Pulöök wes momëën piarip Son, yapin nent Maak, pöp ya kaamök elmëëpënëak koirak piaripring yesem Selusia kak së oröak i kaö wangaöök ilëak së Saipras kustak oröa.

⁵ Pël ëäk wangaöökaan ngentiak pit Salamis kak Yuta omnaröa ngönën tupötë Anutuu ngön ompyaut ök maima.

⁶ Pël ëäk pit kus pötak ya mëmpö wirö wa pak ëäk yesem Pepos kak së oröak itaangkën Yuta omën namp kak pörek pölangre këap ke nentere nent yaaup wëa yapinte Payesu. Omën pöpök omnaröen, “Ne Anutuu tektek ngön yaaup,” pël kaar maima.

⁷ Omën pöp pi kus pötakë Rom yang ngarangkëp Sesias yapin nent Polas piiring ngönt rëak wëa. Yang ngarangk pöp pi ëwat panëëp. Pötaanök Panapasre Sool piarpim këmtakaan Anutuu ngönte kat wiipënëak yas mëëautak

⁸ pölangre këap omën pöp Krik ngöntak Elimas pël yamëëaup pöpök yang ngarangkëp pi Yesuu ngön ompyaut kat wiipanëak piaripön nga mëëa.

⁹ Pël ëën Sool yapin nent Pool pim lupmeri Ngëëngk Pulö peö ëäk wëën Elimas pöpön nga iteneë epël mëëa.

¹⁰ “Setenë ruup, ni omnant ompyautëën kööre tok yaaup. Ni kaarötëën wot kaö sak wë saun koireim wëaup. Ni Anutu pim ngön yaapöt wak kaip tiktik ëäk nimtë könöökaan kaaröt yaaup.

¹¹ Pötaanök peene Anutu pim weëre kosangta songönte nim naë oröön ni itöörar ngaap sak akun nantë ewaaten itnaangkën eëmeët.” Pël yemaan tapëtakëër kepil koutë ök nempel itöörarë kaka elmëen pi talëpök mor yal ëak kan pet elmëepënëak eim wakaima.

¹² Pël ëen omën pöten itenak yang ngarangkëp pi Yesuun kön wi kosang wesa. Pël ëen piarip Aköpë ngönte ök yemaan kat wiak yaan sa.

Poolre Panapas Antiok kak Pisitia yangerak ngönën ök mëäa

¹³ Poolre karurö pit Pepos kakaan wangaöök ilëak Peka kak Pampilia yangerakël së wangaöökaan ngen tiak Son Maak sëp wesak kaalak Yerusalem kakë sa.

¹⁴ Pël ëen pitëmënt Peka kak sëp wesak Antiok munterek Pisitia yangerak së oröa. Pël ëak pit kë yesa akunetak Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak wel aisëa.

¹⁵ Pël ëen omnarö Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaauröa ngönöt ngönën pepeweri wia pöt nent sangk kelën kat wia. Pël ëak ngönën tup ngarangköröak Poolre Panapas piarpim ngësël ngön epël wes mëa. “Karaar, arip ngön ompyaö ten lup taë niwesak ök nianë nent wiaan pöt peene ök niaan kat wiinaan.”

¹⁶ Pël maan Pool pi wal ëak mores ring angan elmëak ngës rëak epël ök mëäa.

“Ar Israel omnaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë.

¹⁷ Ngaan panëër ten Israelöröa Anutu puuk tenim ëere körööröen yaö elmëen pit akun wali Isëp yangerak yaam wëen Anutuuk kaamök elmëen ulöl panë sa. Pël ëaan Anutu pim weëre kosangöök elmëen pit yang pör sëp wesa.

¹⁸ Pël ëen Anutu pi pitëm yang pul tak eima pötaan könömët wak wëen krismaki 40 ëak won sa.

¹⁹ Pël ëen ënëmak yang 7 pötë omën Kanan yangerak wëaurö Anutuuk won wes moolëak pitëm yanger Israel

omnarö mangkën pit krismaki 450 pël wakaima.

²⁰ Wë ënëmak Israel ngarangk narö moulmëen wë wë ë yesem Samuel tektek omën pöp oröa.

²¹ Akun pötak pitëm naë omën omp ak namp orööpënëak maan Anutuuk Pensaminë kurtakaan Kis pim ruup, Sool pöp tekeri wes mangkën pöpök Israel omnarö ngarangk ëak wëen krismaki 40 ëak won sa.

²² Pël ëen Anutu puuk Sool wa moolëak Tewit urtak moulmëa. Pël ëak Anutu pi Tewit pimëen epël mëäa. ‘Ne Sesi pim ruup Tewit pim wëwëeten itaangkën ompyaö ëen kent yaalmë. Pötaanök nem ya ngön mema pöt mëmpnaat,’ pël mëäa.

²³ Pël ëautak Anutuuk Tewit pim ëere körööröa naëlaan Israel omnarö tenim ompyaö niwasëpna namp orööpënëak yaö ëa pötak Anutuuk maan Yesu oröa.

²⁴ Yesu naaröön wiaan Sonök Israel omnarö pitëm utpetat kasëng mangkën i momëepënëak mëäa.

²⁵ Pël ëak Son pi pim ya pet irëpna akunet temanöm yesën omnaröen epël ök mëäa. ‘Ar neen tol weseim? Ne Anutuu kama niöpënëak Yaö Mëäaö pöp wasngan. Ar kat wieë. Omën namp nem ënëm yewais pöp pi omën kësangëp. Ne utpet epöpök yok pangk pim ing körötepar wii nemowilngan. Omën pöp arim kor wakaima pöp.’

²⁶ “Karurö, Apramë ëaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë. Anutuuk tiar utpetatë naëaan niöpëna pöl pet elnia ngön pöt tiarim naë yaarö.

²⁷ Omën Yerusalem kak wëauröere pitëm wotöökörö pit omën pöpë songönten këëkë kön nawiin ëa. Pël ëak pit tektek omnaröa ngönöt pitëm kë yesaö akunatë ngönën pepeweri sangk kelak pötë songönötta kön nawiin wel wiipëna ngön yaatak moulmëa. Pöt tektek omnaröak ngön pël ëëpnaat ëa pöt kë oröa.

²⁸ Pit Yesu pim saun nent nokoirënrek om pas Rom yang

ngarangkep Pailatök kek maan möön wel wiipëneäk ke urak mëëa.

²⁹ Pit tektek ngön yaaö omnaröa pimëën ngön ëa pöt pout elmë pet irak këra yetaprakaan ent ëak së yangaöök weera.

³⁰ Pël ëën Anutuuk weletakaan wal ë moulmëa.

³¹ Omën wet reäk piiring Kalili yangerakaan Yerusalemë sa pörö pit ket selap piin iteneima. Pël ëa omën pöröak pöta ngönte Yuta omnaröen ök maim wë.

³²⁻³³ Pël ëënak tenök Aköpë ngön ompyaut arën epël ök niaim. Omën pipëten Anutuuk tiarim ëaröën ök mëëaut peene pitëm ruure ëarö tiarën ök yenia. Pi Yesu wal ë moulmëa pötak tan pep Sam pöweri tan 2 pöta lupët epël ya.

‘Ni nem Ruup.

Peene ket eptak ne nim Pepap pöt pet yaalmë.’

³⁴ Anutuuk pi weletakaan wal ë moulmëaup. Pötaanök kaalak wel wiak söp naëpan. Anutuuk pim ngönte pil ök mëëa.

‘Nem Tewiten kup mowia pöt ne wëwë ompyaö pöt nimpaat.’

³⁵ Pël ëën tan munt nent Tewit puuk Anutuun epël mëëa.

‘Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaöök wieë söp ëëpënëak nenëaan ëan.’

³⁶ Pël retëng ëak omën omp aköp Tewit pi Anutuuk ya ngön mëëa pöt omën pimoröa öngpök mëneim olëak wel wia. Pël ëën pit pim ëere körööröa naë yang kel weerën pim koröpö yangaöök wieë söp ëa.

³⁷ Ën Tewit pim mëëa pöp yangaöök wieë söp naën Anutuuk wal ë moulmëaup.

³⁸ Pötaanök ar këëkë ewat seë. Ten arën epël ök niaim. Omën pöpök arim utpetat wa niolëaut.

³⁹ Moses pim ngön kosang pötak arim utpetat ent ë niolëak ar omën wotpil pël naniwasën. Omën pöpök omën pouröa utpetat ent ë niulaan piin kön wi kosang mowasën puuk, ‘Nem omën wotpilörö,’ pël niaim wë.

⁴⁰ Pötaanök ar këëkë ngarangk yeemak ön, tektek ngön ëa pöt arim naë orööpanëën. Pit epël ëa.

⁴¹ ‘Kat wieë, ar Anutuun ökre was yaaurö.

Ar itenak yaan sak wel wiinëën.

Ne omnant arim tekarak ëëmaatep ar yok pangk kön wi kosang newasngan.

Ën omën nampök pöten ök niaan yok pangk yaap ya pël newasngan.’ ”

⁴² Pool pi ngönën ök mëak piar Panapas kakaatiaan orööpënëak yaëën omnarö pit epël mëëa. “Kaalak kë yesa akun muntetak ngön pipot ök nian.”

⁴³ Pël mëak ngönën tuptakaan tomökël oröa. Pël ëën Yuta omën naröere kopël ngön kat wia narö pit Poolre Panapas piarpim ënem sa. Pël ëën piarip ngönën ök mëak pitëm lupöt es nga mowasën pit weëre kosang Anutuu ulöpre moup pötak öpënëak mëëa.

⁴⁴ Kë yesa akun muntetak ka pöökë omën pourö Anutuu ngönte kat wiipënëak wa top ëa.

⁴⁵ Omën kësang pan së wa top ëën Yuta omën narö pit itenak piarpimëën ya sangën ëa. Pël ëak Pool pim ngönten wak irëak koröp kolak mëëa.

⁴⁶ Pël ëën Poolre Panapas piarip kas köpël ngön epël mëëa. “Yaap, tenip Anutu pim ngönte wet reäk ök niiaut. Pël ëautak ar kasëng menak Anutuuk wëwë ompyaut nimpëna pöt pangk naën pël pet yaë. Pötaanök tenip ar sëp niwesak köpël omnaröa ngësë sënaat.

⁴⁷ Aköpök ngönën pepeweri epël retëng ëak ten nina pöt yaapët pötaanök.

‘Nook ar köpël omnaröa es ëwaö pël wes yanuulë.

Pötaanök ar ëwa ngön pöt yang poutë ök më pet irën pöt Anutuuk pit kama moöpnaat.’ ”

⁴⁸ Pël maan köpël omnarö pit ngön pöt kat wiak ya kë sak Anutuu ngönten ompyaö pan pël mëëa. Pël

ëen Anutuu wewë kosangtaan yaö elmëa pörö piin kön wi kosang wesa.

⁴⁹ Pël ëen Anutuu ngönte yang pörek ulöl sak sa.

⁵⁰ Pël ëen Yuta omën narö pit öng kaöarö ngönën wak wëauröere kak pörekë kaöarö es nga mowasën Poolre Panapas utpet panë mowesak waö elmëen pitëm yang pör sëp mowesak sa.

⁵¹ Pël ëen piarip pitëm utpetat wieëa pötë ökre was ëak piarpim ingesiarëaan yangre ulölöt kërë ngep elmëak Aikoniam kakë sa.

⁵² Pël ëen Yesuu ru Antiok kak wëaurö pit ërëpsawiarëng wëen Ngëëngk Pulö pitëm lupötë peö ëak wiakaima.

14

Poolre Panapas Aikoniam kak ya mëna

¹ Poolre Panapas piarpim Antiok kak ëa pöl kaalak Aikoniam kak pörek ëa. Piarip Yuta omnaröa ngönën tup-tak ilëak ngönën ök maan pit piarpim ngön pöten kat wiin ompyaö panë ëen omën kësang pan Yuta omën naröere köpël omën narö pit Yesuun kön wi kosang wesa.

² Pël ëen Yuta omën piarpim ngön wa yoolëaurö pit köpëlöröen këk maan Yesuu ingre mor sauröen kaaöre këepöt elmëa.

³ Pël ëen piarip Aikoniam kak akun wali wë Aköpë ngönte ök mapnaaten kas naën Yesuuk weëre kosang kaamök elmëaan retëng ke nentere nent weëre kosang panëët mëna. Piaripim ya ke pël mëna pötak Aköpë lup sant pömpel kësang pan pitëm naë wia pöta ngönte yaapët pet elmëa.

⁴ Pël ëa akun pötak ka pöökë omnarö pit kom ëa. Narö Yuta omnarö pitëm ënëm ëa. Ën narö pit Yesuu ngön yaauwaar piarpim ënëm ëa.

⁵ Pël ëen Yuta omnaröere köpëlörö pit pitëm kaöaröaring wa top ëak Poolre Panapas utpet mowasëpënëak ngön ëak kël mööpënëak mëëa.

⁶ Pël ëen piarip kat wiak kas së Likionia yangerak Listraare Tepi ka

kaö pöörarë sa. Pël ëak pöörarë naë ka kot wieëa pötë wa pakpak ëeim wakaima.

⁷ Pël ëeimeë Yesuu ngön ompyaut ka pötë ök maim wakaima.

Poolre Panapas Listraare Tepi pöörarë ya mëna

⁸ Listra kak pörek omp namp ingesiar utpet ëaup wëa. Omën pöp pi ëlëpë yaatakaan pël ëak oröaup yak kan naënëp.

⁹ Pi wel aisëë Pool ngön ök yaan kat wieëa. Pël ëen Pool pi omën pöpön itaangkën pi Yesuuk ompyaö mowasëpnaat pöt kön kosang wieëa. Pël ëen Pool pi it kökö ngëneë kosang wesak epël mëëa.

¹⁰ “Ni wal ëak nim ingesiar mëngkre mëngk mësäak tau.” Pël maan omën pöp pi teëntom wal ëak yok kan ing yaap ëa.

¹¹ Pël ëen Likionia yang pörek wëaurö pit Pool pim ëaö pöten itenak pitëm ngönrak ngön ëak epël aö sa. “Ëlarörö pit omën möönre koröp wak tiarim tekarak oröak wë.”

¹² Pël mëak pit Panapas pöpön pitëm ëlar nampë yapinte Sus pöpë ngamp mëëa. Pël ëak Pool pöp pi ngön kaö yaaup pël mëak pitëm ëlar nampë yapinte Ëmis pöpë ngamp mëëa.

¹³ Pël ëen pitëm ëlar Sus pöpë tupët ka pöökë wilëngkëel wieëa. Tup pöta ngarangkëpök pol purimakaö omp narö wak këra puut wii mëak öngö moutak ka kaö pöökë ëm kanrak wak së omnaröaring wa top ëak pol pörö möak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa.

¹⁴ Pël ëen Poolre Panapas piarip pöt kat wiak pitëm elmëëpënëak ëa pöten kaaö yaë pël pet elmëak ulpëënaar wa keliak pitëm toköök së ngön ëak epël mëëa.

¹⁵ “Ar pël ëëngan. Tenip omën arim karaar. Tenip arën ngön ompyaut omën utpet pipot sëp wasënëak ök ni-aim. Pël ëen ar lup kaip tiak Anutu wewë pepap pim naë önëak ni-aim. Pi kutömrë yangre i kaö epot ket ëak pötë omën wia epot ket ëaup.

16 Yaap, omnarö pit ngaan pitëmtë könöök omnant yaëen pi it mongnaan ë seima.

17 Pël äaatak pi akun poutë ompyaö elmëeim wiak pi yaap wë pöt pet elmëeima. Pi mopöök kopiimor elmëen kaömp këet orööpna akunet yemangk. Pël ëen pöt nak kep äak wë ërëpsawi eim wë.”

18 Pël mëak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa pötaan ke panë urak maan sëp wesa.

19 Yuta omën narö Antiokre Aikoniam ka pööraréaan së omnaröen këk maan pit Pool kël möak wel wia wesa weruak kaöökë wilëngkëel koliil së moolëak kaalak kakë sa.

20 Pël ëen Yesuu ingre mor saurö pit së pi tekarak ulmëak wëen wal äak kaalak kakë sa. Pël äak ëlpamök Panapas koirak Tepi kakë sa.

21 Pël äak piarip ngön ompyaut ök maim wëen ka pöökë öngpök omën kësang pan pit kat wiak Yesuu ënëm ëa. Pël ëen piarip kaalak Listraare Aikoniam kak së wë kaalak Antiok Pisitia yangerak wieëa ka pötakël sa.

22 Yesem Yesuu ingre mor sauröen ngön kosang wesa epël ök maö sa. “Tiar Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak kent yeë pöt wet rëak e wë eprek këemre këlangönë rangk öpenaat. Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak kosang sak ön.”

23 Piarip ök maö yesem ka poutë ingre mor saurö pitëm wotöökörö moulmëak piarip kaömp ngës olëak Aköpön kimang ngöntak mëak pitëm kön wi kosang yewesaup pim naë wa moulmë sa.

Poolre Panapas kaalak Antiok kak Siria yangerakë sa

24 Ënëmak piarip kaalak Pisitia yangerak së oröak yesem Pampilia yangerak së oröa.

25 Pël äak Peka kak ngönën ök mëak Atelia kak së oröak,

26 wangaö wak kaalak yesem Antiok kak së oröa. Kak pörekök ingre mor sauröak Anutuu lup sant pöta öngpök wa moulmëak wes mëen sa. Piarip ya ngön mëea pöl mëmpö së pet

irak kaalak së piarpim ya ngön wak saö pörek së oröa.

27 Pël äak ingre mor saurö wa top elmëak Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönötre ën köpël omnarö Anutuuk kan të mowiin piin kön wi kosang wesa pöta ngönöt ök mëea.

28 Pël äak piarip akun wali pan Yesuu ruuröaring pörek wakaima.

15

Ngönënë wa top kësangpel Yerusalem kak oröa

1 Yesuu omën narö Yutia yangerakaan së Antiok kak oröak ingre mor sauröen epël ök maima. “Ar Moses pim ngön ë kosang wesa pöt ngar wak arim koröp kaut nailën ëënë pöt Anutuuk yok pangk kaalak naniöpan.”

2 Pël maan Poolre Panapas ngön pöten kaaö äak piarip pitëmëen ngön kosang kaö pan äak piaripring ngönngön apanëak nga mëea. Pël ëen ingre mor saurö pit Poolre Panapas piarip omën naröaring Yerusalem kak së Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pitring ngön pöt wotpil wasëpnaan sëpënëak mëea.

3 Pël äak ingre mor saurö pit wes momëen yesem Pinisiaare Sameria yang pötë ingre mor sa pöröen köpël omnarö Yesu pim ënëm sa pöten ök maan pit ërëpërëp pan ëa.

4 Pël ëen pit Yerusalem kak së oröön Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere Yesuu ingre mor saö muntarö pit itenak yoöre ërëp kaö mëea. Pël ëen piarip Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönöt ök mëea.

5 Pël ëen Yesuun kön wi kosang wesa narö Parisi pöröak wal äak epël mëea. “Ar pitëm koröp kaut ilak Anutuun yaö mowesak Moses pim ngön ë kosang wesauta wia pöl ëëpnaan ök maë.”

6 Pël maan Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pit ngön pöt äak söë wasëpënëak wa top ëa.

7 Pël äak pit ngön selap aim olëak Pita pi pitëm tekarak wal ë tauak

epël ök mëëa. “Nem karurö, ar ewat wë. Ngaanëër Anutuuk tiar ya kom ë ninak neen köpël omnaröen ök maan pit kat wiak kön wi kosang wasëpënëak neeaut.

⁸ Anutu tiarim lupötön ity-eengkaupök tiarimëën elnia pöl Ngëengk Pulö köpël omnarö mena. Pim elmëa pötak pitëmëën ya kë sa pöt pet yaalni.

⁹ Pi tiarën nal elniak pitën nal naalmëëpan. Won. Pit piin kön wi kosang mowesa. Pötaanök pitëm lupöt kölam mowesa.

¹⁰ Pël yaalniin oröp ëënak ar Anutuun ököök elmëënëak yeë? Tiarim ëaröa eima pöl tiarta Moses pim ngön ë kosang wesa pöta ënëm naën yaaurö. Ngön ë kosang wesa pöt tiarim kasngelötë omën könöm nant weta pöl wetak imaut. Pötaanök könöm tapöt kaalak Yesuu ingre mor saurö er mowatngan.

¹¹ Tiar epël kön wi kosang wesaut. Aköp Yesu pim lup sant pötak Anutu tiar niwaupök omën pöröeta yemoö.”

¹² Pita pi pël maan wa topöök wëäo pörö ngön naën wëën Panapasre Pool piarip piarpim ya mëmpö yesën Anutuuk kaamök elmëën köpëlöröa itöök ya retëng nant mëmpö ima pötë ngönte ök maan kat wia.

¹³ Pël ëak Sems pi epël mëëa. “Karurö, ar nem ngönte kat wieë.

¹⁴ Anutu puuk wet rëak köpël omnarö pimtëën wesak mokoira pöta ngönte Saimon yapin nent Pita puuk ök niaan kat yawi.

¹⁵ Anutuu këmtakaan tektek ngön yaaurö pitëm ëa pötëët ök yenia. Pöt epël ëa.

¹⁶ ‘Aköp pi epël ya.

“Ne ënëmak kaalak waisak omën omp ak Tewit pim ka töölak wia pipët köpre mor ëak

ka pöta omnant köt sa pipot ngolöp ngolöp wesak wa wesir ul-mëëmaat.

¹⁷ Pötaanök omën muntarö pit ne pitëm Aköp neen ngaöl el-nëëpnaat.

Köpël omën tapörö nemëën wesak yaö wesaurö.”

¹⁸ Aköp ngaanëër pan ngön pöt tekeri wes wiaupök peeneeta tapël ya.’

¹⁹ Pël yaatak ne kön epël yawi. Köpël omën narö lup kaip tiak Anutuu ngësël ko yawi piporö tiarök kaalak könömër nemangkan.

²⁰ Köpëlörö pit omp ak kaarkaaröröaan animaö kiri ar ëak wak në imeë, öngre omp nga ë, animaurö iit orööpanëak nailën om ar ëaut në, ën animauröa iit në, pël eim wë pöt sëp wasëpnaan pep retëng ë mempen.

²¹ Köpëlörö pit Yuta omnarö ya utpet mowesak omën pipot ëëpan. Yuta omnarö pit omën pipot Moses pim pepeweri retëng ëa pötön ngaantakëër iteneë kë yesa akun poutë ngönën tupötë së ilëak sangk kelak kat wieim wë. Pötaanök tiar kan kosang mowariipenaan.”

Pit köpël omën ingre mor sauröa ngësël pep wes mëa

²² Pël mëak Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere ingre mor saö muntarö pit ngön kopëta wesak omën naar Poolre Panapasring Antiok kakë sëpënëak yaö mëëa. Pël ëën Yutas yapin nent Pasapasre Sailas piarip sa. Omën pöaar ingre mor saö pöröa wotöökaar.

²³ Piarip sëpënëak yaëën pep newer epël retëng ëak piarip mena. “Ten Yesuu ngön yaaöre wotöök arim karurö, tenök arimëën pep epwer retëng ë yaningk. Ar köpëlöröa öngpökaan ingre mor sak Antiok kakre Siria yangerakaan Silisia yangrakë wëaurö arën yowe yeniak.

²⁴ Tenim naëaan omën narö wais arën ngön ke nampnampöt ök niak arim könöt wa irikor elnia pöt yaan kat yawi. Piporö tenök arim ngësë wes namëën.

²⁵ Pötaanök ten wa top ëak lup kopëtemer sak omën epaar wes mëën arim ngësë yewais. Piarip Panapasre Pool tiarim kar ompyauwaar piaripring wes momëën yewais.

26 Panapasre Pool piarip tiarim Aköp Yesu Kristo pim yaatak wë kö sêpnaaten kön selap naën yaauwaar.

27 Yutasre Sailas pöaar arim ngësë wes mēen yewais. Pël äak tenim ngön pepeweri retëng äan pöt piarpim kēmtakaanta ök niapnaat.

28 Ten Ngëëngk Pulööring kön kopëtaö wesak wë. Pötaanök Yuta omnaröa yaë pöl könöm muntat naningkan. Ar omën epotökëer eim ön.

29 Omp ak kaarkaaröröaan kiri ar äaut nēnganok. Ar Animauroa iit nēnganok. Animauro iit orööpanëak nailën om ar äaut nēnganok. Öngre omp nga eënganok. Ar ngarangk kēëkë äak omën pipot keker elmëeim önë pöt ompyaö önëet. Yowe pan. Ompyaö ön.”

30 Pit pepewer pël äak mangkën wak Antiok kak sê oröön Yesuu ingre mor saurö wa top eën pep pöwer mena.

31 Pël eën pep pöweri ngön wieëa pöt sangk kelak pit ngön ompyaö pöt kat wiak ërëpërëp kaö ëa.

32 Pël eën Yutasre Sailas piarip Anutu pim tektek ngön yaaö omnaar pël sak wë akun wali pan ingre mor sauröen ngönën ök maim wë taë mowesa.

33 Piarip Antiok kak pörek akun wali wakaim wiak sêpënëak yaëen ingre mor sauröak kan yaö mëak wes momëen saö pöröa ngësël sa.

34 [Pël äautak Sailas pi pimtë kentöök Antiok kak om wakaima.]

35 Pël eën Poolre Panapas Antiok kak om wë ingre mor saö naröaring omën muntarö rë mouleim Aköpë ngönënte ök maim wakaima.

Poolre Panapas kom ëa

36 Wakaim wiak ënëmak Pool puuk Panapasën epël ök mëëa. “Tepër kaalak ka poutë yesem ingre mor sauröen itaampö sêpa. Tepër ngaan pitën ngön ompyaut ök mëëaut. Pötaan pit ompyaö wë ma utpet wë pöten itaampëaan.”

37 Pël maan Panapas pi Son, yapin nent Maak, pöp koirak piaripring sêpënëak maan,

38 Poolök epël mëëa. “Omën pipop ngaan Pampilia yangerak sê ök ë nimëaup. Pötaan tepërring nasëpan.”

39 Pël mëak piarip ngön nga yaalem wiak kom äak Panapas pi Maak koirak wangaöök Saipras kustakël sa.

40 Pël eën Pool pi Sailas koirak piarip sêpënëak yaëen ingre mor saurö pitök Aköpë lup sant pöta öngpök moulmëak wes mēen sa.

41 Siriaare Silisia yang pötë yesem ingre morörö taë mowasö sa.

16

Timoti pi Poolre Sailasring sa

1 Poolre Sailas piarip Tepi kak sê wë olëak Listra kak sê oröa. Pël äak itaangkën omën Yesuun kön wi kosang yewesaö namp wëa pim yapinte Timoti. Pim ëlëp Yuta öngöp tapël Yesuun kön wi kosang yewesaup. Ën pim pepap pöt Krik ompöp.

2 Ingre mor sa Listraare Aikoniam ka pöörarë wëa pöröak Timoti piin, “Omën ompyaup,” pël maima.

3 Pötaanök Pool pi Timoti piiring pim yaatak sêpënëak kön wia. Pël eën Yuta omën ka pötë wë seëaurö pit Timoti pim pepap Krik omnamp yak kön selap ëa. Pöt tol eënak? Pit Anutuun yaö äak koröp kaut nailënörö. Pötaanök Pool puuk Timoti koröp kaut ila.

4 Pël äak pit ka poutë yesem Yerusalem kakaan Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröa ngön ëmön ë mena pöt ingre mor sauröen ök mëak ngar weim öpënëak mëëa.

5 Pël eën ingre mor sauröa kön wi kosang yewesa pöt kaö sēen kët poutë omën muntarö yal mangkën selap sa.

Pool pi Masetonia kak wangerötë yemangk pöl ëa

6 Ngëëngk Pulöök Esia yangerak sê ngön ök mapanëak nga maan pit om yesem Prisiaare Kalesia yang pöraarël sa.

7 Pël äak pit Misia yangera kautak sê oröak Pitinia yangerakël sêpênäk yaëen Yesuu Pulöök kan mowaria.

8 Pël èen pit Misia pôrekaan el wesak Troas kak sê oröa.

9 Pël äak rô kan Pool wangerötê yemangk pôl äak itaangkên Masetonia omên namp pim naë wais taueë kosang wesak epël ök mëëa. “Ni i kaö olëak Masetonia yangerak wais ten kaamök elniim.”

10 Pël yemaan Pool pi itenak ten Sailasën ök niaan Anutuuk Masetonia yangerak ngön ompyaut ök manëak yas yenia pël wesak sênëak teëntom ko äaut.

Litia pi Pilipai kak ingre mor sa

11 Ko äak wangaöök ilëak Troas kakaan Samotres kustak sê oröak ëlpamök Niapolis kak sê oröak,

12 wangaöökaan ngentiak pôrekaan yangerak sê Pilipai kak sê oröaut. Ka pô Rom omnaröa wëau, Masetonia yang pôrekê ka kaöaö. Pöök ten akun selap selap wë,

13 kê yesa akunetak ka ëmöökê ëm kanërak wele rëak imeri saut. Ten kat wiin Yuta omnarö pit pôrek Anutuun ök yamëëa. Pël äaut yak sê itaangkên öng narö wais wëa èen pitring wel aisëak ngönaak äaut.

14 Pël èen öng pôröa naë Tiatira kakaan öng namp poë koröp köp möömaap ëa ompyaut ket yeem mon yewaup yapinte Litia pi Anutuun yaya yamëëaup. Aköpök lupmer kaip motiin Poolë ngön ök yamëëa pöt këëkê kat wiak kön wi kosang yewas.

15 Pël èen piire pim kaatakörö i momëën öng pôpök tenën epël yenia. “Ar neen kön wiin, Aköpê ënëm yes pöt, nem kaatakê waiseë.” Pël niak ke yaurön ten pim ngönte ngar wak piiring saut.

Pit Poolre Sailas Pilipai kak wii kaatakulmëa

16 Akun nentak ten yang lup Yuta omnaröa Anutuun ök yamëëautak yesem koont urmerap pim lupmeri wëaö namp koiraut. Urmer pôp piiring wë omên orööpnaatön ök më pël yaaup. Pël èen omên kësang pan

pitëm naë omnant ënëm orööpnaatön puuk itenak yemaan sumat mangkên pim ngarangk yaaurö pit mon kësang pan weim yeëa.

17 Koont pôp tenim ënëm yewaisem ngön äak epël aö yewais. “Omên eporö Anutu O Ngaarëkêpê ya omnarö. Pitök Anutuuk kama niöpna pôta ngönte ök niaaö yaaurö.”

18 Kêt ël epotê pël aimën Pool pi kaaö èen kaip tiak urmerapön epël yema. “Ne Yesuu weëre kosangööring yeniakerek koont pipop sêp mowesak oröak sê.” Pël maan tapëtakëer koontup sêp wesak oröak yes.

19 Oröak sêen koontupë ngarangkörö pit itaangkên pitëm ngaanë mon yewa pôl kaalak naöpanëen yeëa. Pël èen Poolre Sailas moröak ka tomök sê kaöaröa naë ngön yaatak yemoulmë.

20 Pël äak ngön ë pet yairauröen epël yema. “Iteneë. Yuta omên epaar ieping äak wëwë utpetat tiarim tekarak wais yawi.

21 Pël äak piarip tiar Rom omnaröa ëënganëak nga wieëaut pet elniak ënëm ëëpenëak yenia.”

22 Pël maan omên ngön pöt kat wia pôrö pit pourö el sak maan ngarangköröak ulpëënaar keli moolëak pitëm nga omnaröen maan pës yemomö.

23 Pël äak utpet mowesak wii kaatak moulmëak ka pôta ngarangkêpön këëkê pan ngarangk ëëpenëak ök yema.

24 Pël maan wii kaata ngarangkêp kat wiak wii kaata ka kakaati panëetak sê moulmëak ingesiar këra uamngesiarë tep mö mowia.

25 Röök lupöök Poolre Sailas Anutuun kimang mëak rangk tan yemaan wii omnarö kat wiaan,

26 tapët pöt moup kësang nempel möön wii kaata wapöt tiak sê yengentiin ka kanöt tëak yesën wii omnaröa morötê wii tëa pötta wilak sa.

27 Pël èen wii kaata ngarangkêp pi ka ureimaurekaan wal äak itena pöt wii kaata kanöt tē wiaan itenak wii omnarö oröak kas sa pël wesak yepatöökaan öpwer tëak pintok

pimënt wesirëpënëak äa.

²⁸ Pël yaëen Poolök ngön äak epël mëäa. “Nimtok nimënt utpet wasngan. Ten pourö e om wë.”

²⁹ Pël maan wii kaata ngarangkëp pim ya omën nampön maan esuwes mangkën wak pöömpö kakaati ilëa pöt kas äak reireë urö Poolre Sailasë naë së ngentia.

³⁰ Pël äak piarip koirak tomök orö epël ök mëäa. “O nem kaöaar, ne tol yaal ëënak Anutu pi ne kama neöpën?”

³¹ Pël maan piarip epël ök mëäa. “Ni Aköp Yesuun kön wi kosang wasumë pötak niire nimorö Anutuuk kama niöpnaat.”

³² Pël mëak piarip Aköpë ngönte piire pim kaatak wëauröen ök mëäa.

³³ Pël maan röök tapëtakëer pi piarip koirak së piarpim pës momöaut i moirën teëntom piire pimorö i momëa.

³⁴ Pël elmëen pi piarip koirak pim kaatak së ulmëak kaömp menak piire pimoröa Anutuun kön wi kosang wesa pötaan ërëpsawi kaö äa.

³⁵ Pël äak wëen ëlpamök ngön ë pet yairaurö pitök polis narö wes mëen së epël ök mëäa. “Ni omën epaar wes momëen sëpën pël ya.”

³⁶ Pël maan wii kaata ngarangkëp pi ngön pöt kat wiak Poolön epël mëäa. “Ngön ë pet yairaurö pit ne arip wes nimëëmëak ya. Pötaanök wes nimëëmaatak lup wiaptaring sën.”

³⁷ Pël maan Pool pi polisöröen epël mëäa. “Tenip Rom omën sauwaarök tenpim saun nant wiaan pöt pit yok pangk ngön yaatak niulëak tekeri wasëpnaatep pit köntak tenip pouröa ëöetak niulëak pës nimöak wii kaatak niulëaurö. Pël ëautep peenök kaalak ëlëep wes nimëëpënëak äa ma? Pël naëngan pan. Pitëmtok waisak wes nimëen oröonaat.”

³⁸ Pël maan polisörö pit piarpim ngön pöt kat wiak së ngön ë pet yairauröen ök maan pit kat wia pöt Rom omnaarök äa. Pël ëen pitëm utpet elmëa pöten kön wiak kas äa.

³⁹ Pël äak pit së yaköm köm mëak wii kaatakaan wes mëen oröa. Pël ëen piaripön epël ök mëäa. “Arip yok pangk ka epö sëp wesak sën ma?”

⁴⁰ Pël maan piarip wii kaat sëp wesak Litia pim kaatak së ingre mor sauröen itenak wa korkor ngön mëak sa.

17

Tesalonaika kak Poolre Sailas mööpënëak äa

¹ Poolre Sailas piarip së Ampipolisre Apolonia ka pöorar il wesak Tesalonaika kak së oröa. Kak pörek Yuta omnarö pitëm ngönën tupët wieëa.

² Pël äak Pool pim yaaul Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak ngönën pepeweri ngön wia pöt omnaröaring aima. Pi kë yesa akun nentepar nent pötë öngpök pël eima.

³ Pi Anutuu ngönta songönte werak epël ök mëäa. “Anutuuk Kristo pim Yaö Mëäaö pöp këlangön kat wi yesem wel wiak kaalak wal ëëpënëak mëäaup. Yesu nem peene ök yeniak epop pi Kristo Anutu pim Yaö Mëäaup.”

⁴ Pël maan pitëm naëaan omën narö pit kat wiak wa yaap wesak Poolre Sailas piarpim ngësël rë olëa. Pël yaëen Krik omën Anutuun yaya maim wëaö naröere öng isa narö pitta tapël äa.

⁵ Pël ëen Yuta omnarö pit pöten itenak ya sangën ëen omën utpet kan paspas eim wëaö naröen maan pitök omën ka pöök wëa muntarö koirak ëlakëlakëer Sesonë kaatak së Poolre Sailas ngön yaatak moulmëëpënëak kaata kanöt të moolëa.

⁶ Pël äak Poolre Sailas won ëen ap wesak Sesonre ingre mor saö narö koirak ka ngarangköröa ngësë weruak yesem ngön äak epël maö sa. “Omën pöaar utpet petpet ë ka nantë imauwaarök eprek wais oröön,

⁷ Sesonök pim kaatak koirak së ulmëak wë. Omën pöaar piarip Rom omën omp aköp Sisa pim ngön ë kosang wesaut ilak omën omp ak ngölöp namp yapinte Yesu pim ënëm ëëpënëak ök aö yaauwaar.”

8 Pël maan ka ngarangköröere omnarö pit ngön pöt kat wiak yaan kaö sa.

9 Pël äak Sesonre piiring wëaurö pitëm naë oröa pöt kaalak orööpanëak pitëm naëaan sumat wak wes meën sa.

Poolre Sailas Peria kak ya mäna

10 Rö kan tapöök ingre mor saurö pit Poolre Sailas wes meën Peria kak së oröak Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëa.

11 Omën pörek wëaurö pit ngön kat yawiaurö, Tesalonaikaaröa ök wonörö. Pit Anutuu ngönte kat wiipënëak kent äak kët poutë ngön pöten yaap ma kaar pöten itaampënëak ngönën pepat wak iteneima.

12 Pël äak Yuta omën naröere Krik öng yapinring naröere omp narö pit selap Yesuun kön wi kosang wesa.

13 Pël ëen Yuta omën Tesalonaika wëaurö pit Pool Peria kak wë Anutuu ngönte ök yamëem wëaut kat wiak kak pörek së piarip utpet mowasëpënëak omnaröa könöt irikor mowesak lupöt es nga mowesa.

14 Pël yaëen ingre mor saurö pit Pool wes momëen i kaöökël sa. Ën Sailasre Timoti piarip Peria kak om wakaima.

15 Pël äaan omën Pool mësak saurö pit Atens kak moulmëa. Pël äak kaalak sëpënëak yaëen Pool pi Sailasre Timoti pim ngësël teëntom sëpënëak maan sa.

Pool Atens kak ngönën ök mëea

16 Pool pi piaripön kor Atens kak wë itaangkën kak pörek omp ak kaarörö kësang wëen itenak pim yaat utpet pan ëa.

17 Pël ëen pi Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak Yuta omnaröere köpël omën munt Anutuun yaya yamëëa naröaring ngönëntaan aima. Pël äak pi kët poutë wa top yaaurek së omën pas së wëauröen ngönën ök maima.

18 Pël ëen Epikurianre Stoik ëwat omën narö pit piiring ngön nga yaalem pitëm naëaan naröak epël mëea. “Omën ngön paspas aö pipop pi tol apënëak aim?” Pël yemaan

naröak epël mëea. “Pi ka nantëeröa omp aköröa ngön nant apënëak niaim koröp.” Pool pi Yesu weletakaan wal äaup pim ngönënte ök yemaan yak pit pël maima.

19 Pël äak pit Pool koirak ngön ök äak kat yawiaö yang lup nent yapinte Ariopakas pörek së kaöaröa naë ulmëak epël mëea. “Ten nim ngön ngolöp omnaröen ök maimën piten aan kat wiin.

20 Ten nim ngönten kat wiin maim yaë. Pötaanök ngön pita songönte ök aan kat wiinaan.”

21 Pitëm Poolön mëea pöta songönte epël. Pit omën suure kak Atens kak wëaö pörö pit akun poutë ngön ngolöpöt ök äak kat wieima.

22 Pit Pool Ariopakas pörek moulmëak, pëel maan wal äak kaöaröen epël ök mëea. “Atens omnarö, arim omp aköröen kosang wesak yaya yamëëauten ne ëwat wë.

23 Ne arim kak yesem itaangkën arim omp ak yaya yamëëauröa kaat wia. Pël äaan itaangkën omp ak nampë könta rangk retëng nent epël wiaan itenaut. ‘Epët omp ak tiarim köpëlöp pimët.’ Pël äaan itenaut. Pötaanök arim omp ak köpël wë yaya pas maö iman pöpë ngönte ök yenia.

24 Anutu pi yanger ket äak yangera rangk omnant wia epot ket äaup pi kutömre yangë Kaöap. Pötaanök pi yok pangk ka omnaröa ök rëautak naöpanëëp.

25 Pi nantön elek ëen aan omën moresök yok pangk kaamök naalmëënganëëp. Piita pimtok omnaröa wëwë pipotre omën pout nineim wëaup.

26 Anutu pi tiarim ë kopetap ket äaup. Pël ëen piikaan ulöl sak wëen rep nimëak kaare yang ninaup. Pimtok tiar öpenëak yaö niak niulëaup yak tiar yanger ninak yangerak öpena akunet ninaup.

27 Tiar Anutuun ngaöl ë yesem koirëpenaat pël ëëpenëak epël ket elnia. Pël äak pi kamaarek naön tiar omën pouröak pangk pangk äak wëaup.

28 Pël äa pötaanök puuk tiarim songön ket äak wëen tiar wëwëetaring wë kan së waisö ëeim wë. Pötak arim naëlaan ewat omën naröak epël niaim. 'Tiartha pim ruurö,' pël niaim wë.

29 Yaap, tiar Anutuu ruurö. Pötaanök tiar piin kön wiin omp ak morökörö kolre siluwaare këlötök omnaröak kön wiak moresring ket äak pitëmëen ngëengkw mowasö ima pötëel kön nawiingan.

30 Yaap, ngaanëer omnarö pit köpël wë yak omnant pipot ket ëeima. Pël yaëen Anutu pi pitëm omën wak ima pötön nga nemaan äa. Ën peene akun eptak Anutuuk yang ël epotë omën pouröen pim ngön kosangët epël ök yenia. 'Ar arim utpet yaaö pout kasëng menak nem naël waiseë.'

31 Pël äak pi yang ël epotë omën pourö wotpil niwesak wël äak kom elniipna yak akun nent wia. Pi ngaanëer omën namp tiar kom elniipënëak yaö mëëaup. Pi pim ëëpna pöt yaapöt tiar omën pouröen pet elniipënëak omën pöp weletakaan wal ë moulmëa."

32 Pël maan pit omnamp weletakaan wal äa pöt kat wiak naröak ökre was mëëa. Ën naröak epël mëëa. "Ni ënëmak omën pipëta ngönte kaalak aan ten kat wiinaan."

33 Pël maan Pool pi pit sëp mowesak sa.

34 Pël ëen narö Pool pim ënëm äak Yesuun kön wi kosang wesa. Pël äa pörö eporö, namp Taionisias Ariopakas kaöaröa naëaanëp, ën öng namp yapinte Tamaris, piaripre ën piarpim kar narö.

18

Pool pi Korin kak ya mëna

1 Ënëmak Pool pi Athens kak sëp wesak Korin kakë sa.

2 Pël äak së Yuta omën yapinte Akuila pöp koirä. Pi Pontas yangerakaanëpök piar öngöp Prisila Itali yangerak wë olëak ngaan ngaantakëer së wëa. Pöt Rom omën omp aköp Klotias puuk Yuta omën Rom kak wëaö pourö kan sëpënëak maan

sa. Pël äauwaar piarpim naë Pool pi sa.

3 Pi piaripring ya ngawiap yak piaripring së wë poë koröp ka ök yarëaut ket ëeima.

4 Pël ëeimeë Pool pi kë yesaö akunatë Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak Yutaare Krik omnaröaring Yesuun kön wi kosang yewesauta ngönöt aima.

5 Pël eim wëen Sailasre Timoti Masetonia yangerakaan ënëm së oröön Pool pi pim waur muntet sëp wesak akun poutë Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta songönte kosang wesak ök maima.

6 Pël ëen narö pit kat wiak pim ngönte wa olëak piin utpet wesak maan pi kangiiir pim ulpëenëpökaan ulölöt keke ur moolëak epël mëëa. "Ar kö sënë pöta songönte arimtëët, neering ngawi won. Pötaanök ne peene ar sëp niwesak köpël omnaröa ngësë sumaan yeë."

7 Pël mëak Pool pi Yuta omnaröa ngönën tupët sëp mowesak Tisias Sattas pim kaatak së wakaima. Omën pöp pi Anutuun yaya maim wëaup pim kaat Yuta omnaröa ngönën tupta naë wieëa.

8 Pël ëen Yuta omnaröa ngönën tupta wotöököp, pim yapinte Krispas, piire pim kaatakörö pit Aköpön kön wi kosang yewasën Korin omën narö pitta Pool pim ngönte kat wiak Aköpön kön wi kosang wasën i momëa.

9 Pël äak rök nentak Pool pi wangerötë yemangk pöl ëen Aköpök ngön nent epël ök mëëa. "Ni kas äak ngönën ök yamëëaut sëp wasnganok, om ök maim öm.

10 Ne niiring wëen omën nampök wal äak ni utpet naniwaspan. Ne omën selap pan ka epök nem ënëm sëpënëak yaö mëëaup pötaanök."

11 Pël maan Pool pi ka pök Anutu pim ngönte ök maim wëen ngoon 18 äak won sa.

12 Ënëmak Rom yang ngarangk namp, pim yapinte Kalio, pi Krik yang pör ngarangk äak wëen akun pötak Yuta omnarö pit wa top äak Pool

wali wak sē ngön yaatak moulmēak epēl ök mēēa.

¹³ “Omēn epop Rom omnaröa ngön kosangöt ilap riak omnaröen Anutuun yaya mapēnēak kan maimat pet yaalmē.”

¹⁴ Pēl maan Pool pi ngön apēnēak yaēen Kalio pi wal ēak Yuta omnaröen epēl mēēa. “Yuta omnarö, ar kat wieē. Omēn epop Rom ngön ē kosang wesaut ilap riak utpet nant yaēen neen neanē pöt ne yok pangk arim ngönöt kat niwiimaat.

¹⁵ Pēl ēēmaatep ar neen ngön nentere nent, yapin ke nentere nent arim ngönēntakēl wieēaut aim. O o, arök neen ngön ke pilöt kat wiimaat wesaurö ma? Won pan. Arimtok omēn pita ngönöte wotpil weseē.”

¹⁶ Pēl mēak ngön yaatakaan waö ē momēa.

¹⁷ Pēl ēēn pit tomök oröön Krik omnarök Yuta ngönēn tupta ngarangkēp yapinte Sostenis, pöp morök tang möak utpet mowasö yesēn Kalio pi om it mongneēa.

Pool pi kaalak Antiok kak Siria yangerakēl sa

¹⁸ Pool pi Yesuu ingre mor sauröaring kēt selap wē ēnēmak pit sēp mowesak Akuilaare pim öngöp Prisila pit naar namp ēak Senkria kakēl sa. Pēl ēak pörek sē Anuturing ngön kosang wesaö pöta kēēt pet irak pim ngan epēt kat ē moolēa. Pēl ēak wang Siria yangerakēl sēpna naöök sa.

¹⁹ Pēl ēak Epesas kak sē orök pit Yuta omnaröa ngönēn tuptak sē ilēak Pool pi pitring ngönaak wali aima.

²⁰ Pēl ēēn pit Pool akun wali pitēm naē öpēnēak maan, “Pēl naēngan,” mēak sēpēnēak yeem epēl ök mēēa.

²¹ “Enēmak Anutuuk kaalak arim naē waisumēak neaan pöt waisumaat.” Pēl mēak Akuilaare Prisila piarip kak pörek moulmēak pit pouröen yaköm köm mēak sa.

²² Yesem Sisaria kak sē orökak Yerusalem kak sē ingre mor sauröen yoöre ērēp mēak kaalak Antiok kakēl sa.

²³ Pörek sē orök wē akun wali wali sēen Antiok kak pörek sēp wesak ka nantē Kalesiaare Prisia yang pöraarēl yesem Yesuu ingre mor sauröen ngönēn ök mēak taē mowasö sa.

Apolos pi Epesasre Korin pöteparē ya mēna

²⁴ Omēn namp, Alesantria kakaanēp pim yapinte Apolos, pi Epesas kak sē wakaima. Omēn pöp pi omnant kēsang ēwat sa pet irak ngönēn pepeweri ngön wia pöt pout ēwatēp.

²⁵ Omēn pöp pi Aköpē elnia kan pöt ēwat wē pöta ngönöte kosang wesak yaaup. Pēl ēak pi Yesu pim songönöte apēnēak pöt pout mēngkre mēngk yaaup. Pēl ēaap pi om Son pim omnarö i momēa pöten pēen ēwat wakaima. En Yesuu ru ulöpöököp pēl sak wē pötaan i momēēpna pöten köpēl wēa.

²⁶ Pi ngön pöt kosang wesak Yuta omnaröa ngönēn tuptak ök maima. Pēl ēēn Akuilaare Prisila piaripök koirak sē piarpim kaatak ulmēak kan Anutuuk tiarimēen elnia pötön ök maima.

²⁷ Pēl ēēn Apolos pi Krik yangerakē sēpēnēak kent yaē maan Epesas kak ingre mor saurök kaamök elmēak pep newer Yesuu ingre mor saö Krik yangerak wēauröaan pi sant mowasēpēnēak retēng ē mena. Pēl ēēn pörek sē wē Anutuuk lup sant elmēen omēn piin kön wi kosang yewesaurö pit ompyaö kaamök elmēeima.

²⁸ Pēl eimeē Yuta omnaröa köpēl waswas eim wēaut omnaröa itöök ke ur moolēak pepeweri ngön wia pipot Yesu Kristo Anutuu Yaö Mēēa pöp pim ngönöte kēekē wesak ök mēēa.

19

Pool pi Epesas kak ya mēna

¹ Apolos pi Korin kak wēen Pool pi yang lup nerak ya mēmpö yesem Epesas kak sē orök itaangkēn Yesu pim ēnēm yaaö narö wēa.

² Pēl ēēn pitēn epēl pēlpēl mēēa. “Ar ngaan Yesuun kön wi kosang

wasën Anutuuk Ngëëngk Pulö nina ma won?" Pël maan pit ngön kangit epël mëëa. "Ten ngaan Anutuuk Ngëëngk Pulö yemengka pipët kat nawiinörö."

³ Pël maan Pool pi pitën epël pël pël mëëa. "Ën ar i mëënëak talëpë ënëm ëaurö?" Pël maan pit epël mëëa. "Ten pörö Son pim omnaröak i nimëak ngön niaö pöta ënëm yaaurö."

⁴ Pël maan Pool pi pitën epël mëëa. "Son pim i momëa pöt omnarö pit lup kaip tiak pitëm utpetat kasëng mena pötaanök pël elmëa. Pël ëak pi pitën epël ök mëëa. 'Ar nem ënëm waisëpna pöpön kön wi kosang wasën.' Omën pöp Yesu."

⁵ Pël maan pit ngön pöt kat wiin Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëa.

⁶ Pël ëak Pool pi pim moresiarring pitëm kepönötë mowiin Ngëëngk Pulö pitëm rangk iraan ngön maimat aö Anutu pim ngönöt tekeri wesak ök mëëa.

⁷ Omën pörö pit 12 ëak wëa.

⁸ Pool pi Yuta omnaröa ngönën tup-tak ilëak pitring ngönënëën yak aöre elö eim wëën ngoon naar namp ëak ilëa. Pi Anutu pim tiar wa ngaöök nimëa pöt pit kat wiipënëak kent ëa.

⁹ Pël ëën omën narö pit lup kosang panë ëak kön wi kosang newasën omnaröa ëöetak Aköpë elnia kan pötön utpet wesak ëa. Pël ëën Pool pi Yesu ingre mor saurö pit koirak omën kaö namp yapinte Tiranas pim pep kaatak së omnaröaring ngön ngawi aima.

¹⁰ Pi pël eim wëën krismaki nentepar pöteparë öngpök Yuta omënre köpël omnarö pit pourö Esia yangerak wëaurö Aköpë ngönte kat wia.

Siwa pim ruuröa ngönte

¹¹ Anutu pi Pool weëre kosang kaamök elmëaan retëng omnaröa it köpëlöt eima.

¹² Omnarö pit poë koröp kaut Pool piik mësël ëak wak së yauman yaaurö

mësël elmëën ompyaö sa. Ën urmerarö wëaurö tapël ëak waö ë momë pël ëeima.

¹³⁻¹⁴ Pël ëën Yuta omën Anutuun kiri ar yaauröa wotöök namp pim yapinte Siwa pim ruurö 7 ëak pit kaatë sak waisö imeë omën urmerarö pitëm lupötë wëaurö waö ë momë pël eima. Pël ëak pit Yesuu yapintak urmeraröen ököök mëak epël mëëa. "Ni urmer utpetap, ten Yesu, Pool pim ök aö yaaup, pim weëre kosangtak waö ë yanimë."

¹⁵ Pël maan urmerap epël mëëa. "Ne Yesuun ewat wë, Poolönta ewat wë. Pël ëaap ar tarëkaanörö?"

¹⁶ Pël mëak omën urmerap wëa pöpök akak sak omën ököök eima pörö mëmpö waö elmëak poë koröp pöt keliak moolaan koröp yoolörö kaatakaan oröak kas sa.

¹⁷ Pël ëën Yuta omënre köpël omën Epesas kak wëa pörö pourö omën pöta ngönte kat wiak pit kas panë ëën Aköp Yesu pim yapinte ngar wa.

¹⁸ Pël ëën Yesuun kön wi kosang wesa narö së omnaröa ëöetak pitëm ngaan utpet eima pötön war wesak ök mëëa.

¹⁹ Pël ëak kempre këar nga yaaurö pit pitëm kempre këar pep kësangöt wak së omnaröa itöök war wesak es momera. Pep pötë sumat 50,000 kina ke pëlëët.

²⁰ Pël ëën omën weëre kosangring pöten itenak maan omën muntarö pitëk yal mangkën pitëm lupötë Aköpë ngönte taë sa.

Epesas omnarö pit ngön ë olëak mëëa

²¹ Ënëmak Aköpë Pulöök Poolön ya ngön maan pi Masetoniaare Krik yang pöraarëel ya nga ë yesem kaalak Yerusalem kak orööpënëak mëëa. Pël maan Pool pi pim omnaröen epël mëëa. "Ne pötë sa pet irak pöt Romëelta sumaap."

²² Pël mëak pi Timotiire Erastas pim kaamökaar piarip Masetonia yangerak wes mëën yesën pi Esia yangerak wakaima.

23 Akun pötak omën narö selap pan Epesas kak wëaurö pit Aköpë kanöök yesauröaan kööre tok kësang pan elmëa.

24 Pöta songönte epël oröa. Omën namp yapinte Temitrias pi siluwaa-tring öng ak nampë yapinte Atemis pim ka könöt ket ëeima. Piire pim ya omnarö sum kësang orööpnaak yak ket ëak wes mëeima.

25 Pël yaurö yak Temitrias pi pim ya omnaröere ën pim ngönt ya tapët yamëna narö pitën yas maan sëen epël ök mëea. “Karurö, ar ëwat wë. Tiarim omën eptak mon kësang koir yankingën ompyaö wëaut.

26 Ar Pool piin ëwat wë. Pim yaautön tiar kat yawiaurö. Pi Epesas kak eprekaan Esia yangerakë omnaröen epël ök maim wëaup. ‘Öngre omp ak kaarkaar omën moresök ket ëa eporö kë wonörö.’ Pool pi pël yemaan omën kësang pim ngön pöta ënem yaë.

27 Tiarim mon wauret utpet ëëpnaaten ne ya ngës yaë. Pël ëen omnaröak ökre was niapanëak. Pötaanök tiar këekë ngarangk naën ëëpena pöt ngön pöt kaö sak Atemis pim yaya yamëëa kaat utpet wasëpnaat. Pi tiarim öng ak kaöap Esia yangerakre ën yang kaö nantë omnaröa yaya yamëëaup pöt kön nawiipan.”

28 Pël maan pit Temitrias pim ngön pöt kat wiak ya sangën ëen ngön ëak epël maima. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp,” pël maima.

29 Pël mëak Epesas kak pörekaan omën kësang pan ngön pöt maö së Masetonia yangerakaan Pool pim ya kaamök omën naar Kaiasre Aristakas piarip moröak wak weruak së pitëm wa top kaöaöök moulmëa.

30 Pël ëen Pool pi pitëm wa topöök sëpënëak yaëen Yesuu ruurö pitök pörek sëen utpet mowaspanëak kan mowaria.

31 Pël ëen Esia yangerakaan yang ngarangk Pool pim ngönt naröakta pi wa topöök sëpanëak nga mëak ngön wes mëa.

32 Pël ëen wa topöök wëaö pörö

pit kön irikor ëak pitëm wa top ëa pöta songöntenkön nawiin, narö ngön nent aö yesën, narö nent aö yesën pël eima.

33 Pël eim wëen Yuta omnarö omën namp yapinte Alesanta pöp mök ë momëen wa topöök tauaan pit itenak wa top pöta songönte apënëak yaë wesa. Pël ëen Alesanta pi moresring angan elmëak wa top pöta songönte Yuta omnaröak naente pöt ök mapënëak ëa.

34 Pël ëen omnarö pit itena pöt, pi Yuta omnampök yeëa ëen pit këm top ëak ngön ëak epël mëea. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp.” Pël maim wëen aöa nentepar sa.

35 Pël ëen ka pöökë omnant komre kap yaaupök omnaröen ngön angan pël mëak epël mëea. “Epesas omnarö, ar kat wieë. Omën ka nantëerö pit Epesas omnarö tiar öng ak kaöap, Atemis, pim yaya yamëëa kaatere kël ngëengk mopöökään irëa pö ngarangk yeë pöt pit ëwat wë.

36 Omën nampök ngön pöt yok pangk wa noolapan. Pötaanök arök pas köntak ëënganëp wiap sak weë.

37 Ar iteneë. Omën tiarim wa topöök wak waisan epaar piarip tiarim ngönën tuptakaan omnant kain naön. Pël ëak tiarim öng aköpönta utpet wesak naënaar.

38 Pötaanök Temitriasre pim mon waur yaurö pit omën nampëen kööre tok wieë pöt ngön yaaö akunetak ngön yaatak moulmëen kat yawiaupök kat wiak wotpil mowasëpnaan.

39 Ën ngön nant om wieë pöt yok pangk wa toptak ngön yaaö akunetak ëak söë wasënëët.

40 Pötaanök tiarim wa top epö utpet yeëerek Rom yang ngarangköröak ngön yaatak niulëëpnen ëa. Iteneë. Peene wa top epöök ngön kaëpre ngön ë yoolak pötë songön nent won. Pötaan yang ngarangkëp pëel niaan tol mapen?”

41 Pël mëak omnant komre kap yaaup puuk rep momëen pitëm kaatë sa.

20

Pool pi Masetoniaare Krik yangeraarë sa

¹ Ënëmak ngön kaëpre ngön pöt ë olëak won wesak wëen Pool pi Yesuu ingre mor sauröen yas maan së pim naë wa top ëen pepanöm ngön ök mëak yaköm kôm mëak Masetonia yangeraakë sa.

² Pël ëak pi omën we pöököröa naë yesem ingre mor sauröen ngön kësang mëak lup taë mowasö yewaisem tenim naë Krik yangeraak wais yaarö.

³ Pël ëak pörek wëen ngoon naar namp ëak won sa. Pël ëen pi ko ëak wangaöök Siria yangeraakë sëpënëak kat wia pöt Yuta omnarö pimëen nga wia pël maan kat wiak kaalak Masetonia yangeraakël sëpënëak kön wia.

⁴ Pël ëen omën ke epëlok Timotiiring Poolë ënëm elmëa. Peria kakaan Sopata, Pirasë ruup, Tesalonaika kakaan Aristakasre Sekantas, Tepi kakaan Kaias, ën Esia yangeraakaan Tikikasre Tropimas omën piporö Timotiiring Poolë ënëm elmëa.

⁵ Pël ëak pit pörö wet rëak Troas kak së oröak tenën kor wëa.

⁶ Pël ëen Yuta omnaröa kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëëngkët won sëen Pilipai kakaan wang naöök ilëak akun mor nas kan kourak yesem won sëen Troas kak oröak pitring sant kopët nent wëen won saut.

Pool pi Troas kak Yutikas öp mowesa

⁷ Wangam kan sënaat yak Sante wiap kan kë nënëak wa top ëak wë Pool pi ngönën wali pan ök maim wëen röök lup yes.

⁸ Ka ngaarëk tenim wa top ëan pötak es rompeet selap uteëa.

⁹ Pël ëen omp ulwas namp yapinte Yutikas pi ulöl kanöök wel aisëë Pool ngönën ök yaan kat men ë wë ka kom eim olëak ka sasa ura. Pël ëak ka kaö wali pan nentepar nent ngaarëk pötakaan kawi ngentiak së yangaak ngentiin oröak itena pöt wel wia.

¹⁰ Pël ëen Pool pi oröak ngemë wa kapariak epël yema. “Ar kön selap ëëngan. Pi öp wë.”

¹¹ Pël mëak Pool pi kaalak kakaati ilëak kët pelak naut. Pël ëak kaalak ngön kaut ök maim wëen ëwa tëen ten saut.

¹² Pël ëen omnarö pit omp ulwas pöp öp wëen mësak së pim kaatak ulmëak pit ya kë pan sa.

Pool pi Troas kak wë olëak Mailitas kakë sa

¹³ Pool pi ten Asos kak së kor ön niak wet rëak wangaöök wes nimëak pimënt yangaak wais kak tenim wëa pörek oröaut.

¹⁴ Pël ëen koirak ten pourö kaalak wangaöök ilëak Mitilini kakë saut.

¹⁵ Pörekaan yesem ëlpan walën Kaios kuste il wesak kët kopët nent won sëen Semos kustak oröaut. Pörekaan yesem ëlpan walën Mailitas kak së oröaut.

¹⁶ Pël ëak Pool pi Yuta omnaröa akun ngëëngk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yerusalem kak së omnaröaring wa top ëëpënëak kön wia. Pötaanök Esia yangeraakë sëna akonet won ëen Epesas kak il wesak wangaöök el wesak Mailitas kakë saut.

Pool pi Epesas ngarangköröen yaköm kôm mëëa

¹⁷ Pool pi pörek wë ingre mor sauröa wotöökörö pim naë wais wa top ëëpënëak Epesas kakël ngön wes mëa.

¹⁸ Pël ëen pit naë wais oröön epël ök yema. “Karurö, ar ëwat wë. Nem ngaan Esia yangeraak wais oröak ya ngës rëak mëmpö wais pötön ar ëwat wë.”

¹⁹ Yuta omën narö kët ël epotë ne utpet newasëpënëak kan ëël eim wëen ne ya këlangön pötaring wëen nemtë yapinte wak irëak Aköpë yaat yamëngkaup.

²⁰ Pël yeem nem ngön ök niaöre rë niulö pël yaautë nant ök niak nant ngep naën ne ar kaamök elniak ompyaö sënëëk yak wa topötëere neenem kaatë ök niaö imaut.

²¹ Ne ngön pöt kosang wesak ar Yuta omënere köpël omnaröen epël niiaimaut. Ar utpetat kasëng menak

Anutuu naë rë olëak tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wasënëak ök niiaimaut.

²² Peene pöt ne Yerusalemë sumëak Ngëengk Pulöök yenëa. Pël äaap ne pörek së oröp nent koirum wes ne pöten köpël yaë.

²³ Om nem imautë yesën Ngëengk Pulöök epël neaimaut pöten ewat wë. 'Ni wii kaatak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat,' pël neeaimaut.

²⁴ Pël äaap ne nem koröpöön kön selap naën. Nemëngkën wel wiima pöteta yok pangk. Ne pöt, tiarim Aköp Yesuuk kan yaö neea pöök ulöp ngarngar wë mësaö yesem mës pet irumëak kent yaë. Pël äak Anutu pim ngön ompyaö pötak komre kolap niweseim wë pöta ngönte kaö wes ök amëak kön wia.

²⁵ "Ar kat wieë. Ne ngaan arim tekötë imeë Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök niiaö imaut. Ën peene pöt ne kön wiin ar kaalak neen itnaangkan.

²⁶⁻²⁷ Pötaanök ne peene war wesak ök niamaan. Akun poutë ne arring wë Anutu tiarim naë ya yamëngk pöta ngönte war wesak ök niiaö imaut. Pël äak ne pim ngönte amaataan pölöp naënëp. Pötaanök arim tekrakaan namp kö sëpna pöpë songönte nemët won.

²⁸ Ngëengk Pulöök ar omnarö pol sëpsëp ket äak ngarangk elmëënëak nina piporöere arimënt ngarangk këëkë ëeim ön. Anutu pimtë Ruupë iitak omën piporö kama wak pim ingre mor wesaurö. Pötaanök ar ngarangk këëkë ëeim ön.

²⁹ Ne ewat wë. Ënëmak nem ent ë niulëëma akun pötak omën utpetarö arim tekrak oröak utpet niwesak kent tokoröa sëpsëporö mëmpënëak waö yaalmë pöl elniipën sa. Pötaanök ngarangk këëkë ëeim ön.

³⁰ Arimtë tekrakaanta narö oröak Yesuu ingre mor saurö ar pitëm ngësël sënëëk yak pitëmtë könötëaan ngön kaar rëak niapnaan yaë.

³¹ Pötaanök ar këëkë panë ngarangk äak nem elnieima pöten kön wieim

ön. Ne arring krismaki nentepar nent pötë öngpök kët kanaan rö kanë ngön ompyaut ök niak taë niwasö imeë akun nantë arimëën yaköm äak ing lelaptaring kaamök elnieimaut.

³² "Peene ne ar Anutuu naë niulëak pimtök ngarangk elniipënëak piin kimang yemak. Pël ëën ar pim naëaan ngön ompyaö poutë weëre kosang pöt pim komre kolaptakaan önëët. Pim ngön pötak kosang niwasëpnaat. Pël ëën omën ompyaö Anutu pim omnaröaan yaö äaö pöt yok pangk nimpnaat.

³³ Ne monere uröm pötön kaur äak arën kimang neniaanëp.

³⁴ Ar ewat wëën neenta mor epe-siarring ya mënak koirak nemënt weëre nem kaamökörö mampö pël yaaup.

³⁵ Nem pël yeë pötak nook arën ya kosang mënak omnant koirak koröp wiap yaurö kaamök elmëënë pöt pet elnieimaut. Tiar pël yeem pöt Aköp Yesu pim ngön epël mëëa pöten kön wiipenaat. 'Omnant yemangk pöpë ërëpsawi pötak yeö pöpë ërëpsawi pöt il wasëpnaat.'

³⁶ Pool pi ngön pipöt ök më pet irak ngarangköröaring rar rë wesirak Anutuun ök yema.

³⁷⁻³⁸ Pël äak pit pim wet rëak epël mëëa pöten kön wia. "Ar neen kaalak itnaangkan," pël mëëa pöten kön wiak kapariak tot nak ingre ngön elmë mësak së wangaöök yanuulë.

21

Pool pi wangaöök Yerusalemë sa

¹ Pit ent ë moulmëak wangaöök ilëak el wesak Kos kustakël saut. Pörekaan yesem ëlpam walën Ros kustak së oröaut. Pël äak pörekaan Patara kak së oröaut.

² Pël äak itaangkën wang munt naö Pinisia yangerakë sëpënëak yeëa ëën pöök wamp riak saut.

³ Pël äak yesem Saipras kuste katnëël wiaan itnal keker elmëak Siria yangerakël yesem Taia kak së leng ë ulmëak kak pörekë urömat të menaut.

⁴ Pël ëën pörek Yesuu ingre mor saurö koirak pitring wë sant nent

won sēen Pulöök pit kaamök elmēen Pool Yerusalemē sēpanēak nga yema.

⁵ Pēl ēēn pōrek wēēn tenim akunet won sēen kak pōrek sēp wesak yesēn Yesuu ingre mor saurōere pitēm ōngre ruurō ten wes nimēēpēnēak kakaan weler rēak i kaō pouuk sē rar rē wē-sirak Anutuun kimang mēēaut.

⁶ Pēl ēak neneren yakōm kōm mēak ten wangaōök wamp yariin pit kaalak kakē yes.

Akapas Sisaria kak Poolön tektek ngön mēēa

⁷ Wangaōök ilēak Taia kakaan yesem Tolemes kak sē orōak Yesuu ingre mor saurōen yoōre ērēp mēak pitring wē ka kopēt nent yaur.

⁸ Ēlpamök Tolemes kakaan wal ēak yesem Sisaria kak sē orōak ngōnēn ōk yamēēa namp kak pōrek wēa yapinte Pilip pim kaatak sē piiring wakaimaut. Omēn pōp pi Yesuu ngōn yaaö omnarōa ngaan omēn ⁷ ēak ya ngōn mēēaō pōrōakaan namp.

⁹ Pōp koont kong nent wēa. Pit omp naōn Anutuu tektek ngōn aim wēaurō.

¹⁰ Ten Sisaria kak om wēēn Yutia yangerakaan tektek ngōn yaaö omēn namp pim yapinte Akapas pi wais jaarō.

¹¹ Pēl ēak tenim naē wais Pool pim yepatu wak pimtē ingre moresiarē tēak epēl ōk ya. “Pulöök epēl yenēa. ‘Yepat epōökē pepap Yerusalem kak sēen Yuta omnarōak epēl elmēak kōpēl omnarō mampnaat,’ pēl ya.”

¹² Pēl aan ngōn pōt kat wiak ten ka pōökē omnarōak Pool pi Yerusalemē sēpanēak nga mēēaut.

¹³ Pēl maan Pool pi epēl yenia. “Orōp morēēnōk ingre yailak ēak nem lupmer wa kōnōm yenewas? Ne Yerusalem kak sēen wii kaatak neulēere nemōōn wel wi pēl ēēma pōten kas naēn. Pōt orōp morēēn? Omnarō Yesuu ngōnte kat wiipēnēak kent yaē.”

¹⁴ Pēl niaan ten pim kōnō ilak menaat pangk naēn ēēn epēl yemak. “Akōpē kentōökē ya pil ēēp.”

¹⁵ Akun nant won sēen Yerusalem kakē sēnēak ko ēak,

¹⁶ Sisaria kakaan Yesuu ingre mor saō narōaring ten pourō sē Saipras kustakaan omēn namp yapinte Nelson pim kaatak niulēaut. Omēn pōp ngaanēer Yesuu ēnēm eim wēaup.

Pool pi Sems pim naē sa

¹⁷ Yerusalem kak sē orōōn Yesuu ingre mor saurōak ērēpsawi ēak koir yanuulē.

¹⁸ Pēl ēēn ēlpamök Poolring Sems pim naē sē itaangkēn wotōökōrō piiring wēa.

¹⁹ Pēl ēēn Pool pi yoōre ērēp mēak Anutuuk kaamök elmēaan kōpēlōrōa ōngpök ya ke nentere nent mēmpō ima pōtē ngōnōt ōk yema.

²⁰ Pēl ēēn pit ngōn pōt kat wi pet irak Anutuun yaya mēak Poolön epēl yema. “Karip, ni ēwat wēēn, Yuta omēn kēsang pan, tausen selap narō, Yesuun kōn wi kosang wesa. Omēn pōrō pit Moses pim ngōn ē kosang wesauta ōngpök ilēak wē.

²¹ Pēl ēaap omēn narōak nimēēn epēl ya. ‘Pool pi Yuta omēn kōpēl omnarōa ōngpök wēaurōen Moses pim ē kosang wesa pōt ngar wak rungaarōa korōp kaut moilōōre Yuta omnarōa kan ngaanōök sē pēl ēēpanēak nga yamēēan,’ pēl yaap.

²² Nim eprekē waisauteta pit kat wiaap tiar tol ēēpen?

²³ Pēl ēa pōtaanōk ni tenim niana epēl ēēm. Tenim naēaan omēn kong nent pit Anutuu ēōetak omēn nant naēn ēēpēnēak ngōn ē kosang wē-saurō wē.

²⁴ Pōtaanōk ni omēn pōrōaring Anutuu ngōnēn tup kaōetak sē pitēm ōpna pōl wē ngōnēnēen kōlam tēak ōm. Pēl ēak ni pit sum elmēen pitōk ngōnēnēen kōlam tēak ōpēnēak yaaö pōl kiri ar ēak pitēm kepōn ēpōt kat ēēpnaan. Pēl ēēmē pōtak omnarō pitōk niin itaangkēn ten Yuta omnarōa yaaul ēan pēl niwasēpnaat. Pēl ēēmē pōtak pit itenak omnarōa nimēēn ngōn aō ima pōtōn kaar pēl wasēpnaat.

25 Ën köpël omën Yesuun kön wi kosang wësauröaan tiar ngaan ngön epël kosang wesak pep retëng ë menaut. 'Ar omp ak kaarkaaröröaan kiri ar ëaut nënganok. Ar animaurö iit orööpanëak nailën ar ëaut nënganok. Ar animauröa iit nënganok. Ar öngre omp nga ëënganok.'

26 Pël maan Pool pi omën pörö koirak ëlпамök së Yuta omnaröa ngönënenëen kölam tëak öpënëak yaaö pöl ëa. Pël ëak pi Anutuu ngönën tup kaöetak së kiri ar yauröen kët taltak omën pörö ngönënenëen kölam tëa pöta kiri wiipën pël mëea.

Yuta omnaröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak moröa

27 Akun 7 kosang wesa pöt temanöm yesën Yuta omën Esia yangerakaan naröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak wëen itenak omnaröen këk maan moröeë ngön ëak epël mëea.

28 "Israel omnarö, ten kaamök elnieë. Omën epop kaatë yesem Israel omënere Mosesë ngön ë kosang wesautre Anutuu ngönën tup kaö epëten wak irëak yaaup. Pël ëak nenteta, pi köpël omnarö mësak Anutuu ngönën tup kaö epëtak wais kewil elmë pël yaaup," pël mëea.

29 Pöt pit ngaan Tropimas köpël omnamp Epesas kakaanëp piiring ka pöök wëen itenak Yuta omnaröa ngön ë kosang wesaut ilak Poolring Anutuu ngönën tup kaöetak yesaup pël wesak mëea.

30 Pël maan omën Yerusalem kak wëa pörö pourö lup es nga sak së wa top ëak Pool moröak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaatiaan weruak tomök së moulmëak tapëtakëer kanöt waria.

31 Pël ëak Pool mëmpënëak omën Yerusalem kak wëaurö pourö lup es nga sak nga yaal ngön pöt Rom nga omnaröa wotöököpë ngësël sa.

32 Pël ëen tapëtakëer pi nga omnaröere pitëm ngarangkörö koirak teëntom pitëm naë sa. Pël ëen omnarö pit piire pim nga omnaröen itenak Pool tang mööpënëak ëaurekaan sëp wesa.

33 Pël ëen nga omnaröa wotöököp pi Pool pim naë së wali weë pimoröen epël mëea. "Omën epop wii weë naöörar motëeë." Pël mëak omnaröen pëel mëea. "Epop talëp?"

34 Pël maan omën kësang pörek wëaurö pit ngön ëak naröak nent aö yesën naröak nent aö yesën ngaaröa wotöököp pi omën pöta songönten këkë kat nawiin ëak nga omnaröen maan Pool mësak pitëm kaatakël sa.

35 Pël ëen Pool pi ka pöta riringeweri së tauaan omnaröak mëmpënëak kosang pan ëa. Pël yaëen nga omnarö pit Pool ngar wak sa.

36 Pël ëen omën kësang pan pitëm ënëm yesem ngön ëak epël mëea. "Pipop mën wel wieë," pël mëea.

Pool pi pimtë songönte ök mëea

37 Nga omnarö pit Pool pitëm kaata kakaati wak ilapënëak yaëen Pool pi pitëm wotöököpön epël pëel mëea. "Ne niin ngön nent ök niam sa ma?" maan wotöököpök epël mëea. "Ni Krik ngönör ewat wëen ma?"

38 Ne kön wiin ni Isëp omnamp ngaantak pi nga wak yang ngarangkëpëen nga omën kësang pan 4000 pörö nga ë öpöt wak yang pultak mësak saup."

39 Pël maan Pool pi epël mëea. "Ne Yuta omnamp Silisia yangerak Tasas ka kepönöökäänëp. Ne yok pangk omnaröen ngön ök mam ma?"

40 Pël maan wotöököp pi kuure mak maan Pool pi riringeweri tauëë moresring omnaröen angan elmëen pit ngön leng ëen Yuta ngöntak omnaröen ngön ök mëea.

22

1 Pool pi epël ök mëea. "Pepere kar nemorö, ar kat wieë. Ne saun wonöp pël niamaan."

2 Pël maan pit kat wiaan Pool pi pitëmtë Yuta ngöntak ök yemaan pit ngön kaëp sëp wesak kat kökö wiaan pi epël mëea.

3 "Ne Yuta omën arim karip. Nem ëlëpök Silisia yangerak Tasas kak newilaup. Pël ëen kotuukëer Yerusalem kak e taprek Kameliel pim

pep kaatak wëen rë neulön omën tiarim ëere körööröa ngön ë kosang wesa pöt pout ewat saup. Pël ëak ar epreköröa yeë pöl neenta Anutuu ënëm ëëmëak kosang ngentieimaup.

⁴ Ne ngaan öngre omp Yesuu kan ngolöp epöök yaauro mëmpënëak utpet mowesak moröak wii kaatak moulmëeimaup.

⁵ Kiri ar yaauroa wotöököpre Yuta ngönënë kaöarö pitökta niapnaat. Omën pörö pit ne Yesuu ruurö wali ömëak pep newer retëng ë Yuta omën tiarim karurö Tamaskas kak wëaurö mampëak nena. Pël ëen omën pörö wali wak waisën Yerusalem kak eprek këlangön kat mowiipënëak saut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëä

⁶ “Ne seim Tamaskas kak te-manöm yewasën këtëp luptak wëen kutömweriaan ëwa kaöempel teënt pan irë neek yaalnë.

⁷ Pël ëen ne yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëenak ne utpet neweseimën?’

⁸ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan pi epël ök yenëa. ‘Ne Yesu Nasaret kakaanëp. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën.’

⁹ Pël ëen omën neering sa pörö ëwa pëenpelën itena. Ën omnampë neen ngön neea pöt pit kat nawiin.

¹⁰ Pël ëen ne epël pëlpël yemak. ‘Aköp, ne peene tol ëëm?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Wal ëak Tamaskas kak së örö. Pël ëen omën nampök nim ëëmëak Anutuu yaö ëa pötön ök niapnaat.’

¹¹ Pël neaan ëwa pömpelök nem itöörar ngaap wes noolaan wëen omën neering sauröak mor yal ëak Tamaskas kak së neulnëa.

¹² “Omën namp kak pörek wëa yap-inte Ananias, pi Moses pim ngön ë kosang wesa pötë ënëm yaaup. Omën pöpön Yuta omën ka pöök wëauröak pimëen kön wiin ompyaö yeëa.

¹³ Omën pöpök nem naë wais tauak neen epël yenëa. ‘Sool, nem karip, ni

peene kaalak itöörar nganga së, pël neaan tapëtakëer nem itöörar nganga sak piin itenaut.

¹⁴ Pël ëen pi epël yenëa. ‘Anutu, tiarim ëere körööröa yaya maimaup, pim ëëpnaatön ewat sumëak kom ë niulëak pim ya omën wotpilëpön itenak pim këmtakaan ngön kat wiimëak kom ë niulëaup.

¹⁵ Pötaanök ni Anutuu ya omën sak nim omën itenak kat wiak pël ëan pipot omën pouröen ök maan kat wiip.

¹⁶ Oröpmorëen kor ëëm? Wal ë. Pël ëen i nimëen tiarim Kaöapön merëk maan nim utpetat wa niulapnaan.’ ”

Anutuuk Pool köpëlöröa ngësël wes mëä

¹⁷ “Ne kaalak Yerusalem kak wais wë Anutuu ngönën tup kaöetak së kimang yamëem omnant wangartak ityaangk pöl ëaut.

¹⁸ Pël ëak itaangkën Aköpök neen epël yenëa. ‘Ni eprek wë nem ngönte ök amë pöt omnarö kat wiak kosang newaspan. Pötaanök teëntom sëp mowesak sum.’

¹⁹ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, pit ewat wë. Ne ngaan ngönën tupötë së omën niin kön wi kosang yewesaurö moröak wii kaatak moulmëere pës mö pël eimaup.

²⁰ Pël ëen Stiwen nim ngön ompyaut yaaup omën naröak mën wel wiaut. Akun pötak ne iteneë yok pangk yaë wesak pim momënauröa ulpëenöt ngarangk ëaut.’

²¹ Pël maan pi epël yenëa. ‘Ni peenëer sum. Ne kan maim panë nerek köpël omnaröa naë wes nimëëmaan yeë.’ ”

Rom nga omnaröa wotöököpök Pool ngarangk elmëa

²² Yuta omnarö pit kat wiaan Pool pi ngön ök aö së köpël omnaröa ngësël sëpëna ngön lup pöt yaan pit kaaö ëak ngön ë olëak epël mëëa. “Mën wel wieë. Omën ke pilëp yang eprek naöpan. Pi öp öpan.”

²³ Pël mëak pit ya sangën kaö ëak ëlak wiak pitëm ulpëenöt ent ëak keke

elmëak yangerakaan sumplolöt wes ngaarëk momëa.

²⁴ Pël ëën nga omnaröa wotöököpök pim koturöen maan pit Pool kaatak mësak sê moulmëa. Pël ëën nga omnaröa wotöököpök Yuta omnaröa Pool pimëën ngön ë olëak aö yesa pöta songönten kat wiipënëak pës kaö pan momööpënëak mëëa.

²⁵ Pël ëën pit pës momööpënëak wii yatëën Pool pi nga omnaröa ngarangk namp pim naë tauaan epël ök mëëa. “Arim ngön ë kosang wesautak ngön ë pet nairën wieë yok pangk ne Rom omnamp pës yamöaurö ma? Oröp ëënak ne pil elnëeim?”

²⁶ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp pi wotöököpë naë sê epël mëëa. “Ni tol elmëëmëak yaën? Omën epop Rom omnamp tiarimënt tapöröp.”

²⁷ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë naë sê epël mëëa. “Ni neen ök nea. Ni Rom omnamp ma?” Pël maan Pool pi mak mëëa.

²⁸ Pël maan wotöököpök epël mëëa. “Ne sum kësang panë ëak Rom ka pep saup.” Pël maan Pool pi epël mëëa. “Nem ëlre pepaar Rom kakaanaarök ne newilaup. Pötaan neenta Rom tapöp.”

²⁹ Pël maan omën Pool pës möak songönte kat wiipënëak yaaurö pit teëntom pan pölöp ëak sêp mowesa. Pël yaëën nga omnaröa wotöököp pi ita kat wiin Pool pi Rom omnampök wii motëa pöt kat wiak kas ëa.

³⁰ Ëlpamök nga omnaröa wotöököp pi Yuta omnaröa Poolön nga elmëa pöta songönten kat wiipënëak wii wil moulmëak kiri ar yaauröa wotöököröere ngönënë kansolörö wa top ë moulmëak Pool wii kaatakaan pitëm tekarak mësak orö moulmëa.

23

Pool Yuta ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

¹ Pool pi ngönënë kansolöröen nga iteneë epël mëëa. “Karurö, ne Anutuu

itöök wëaup. Peene wë epëtenta kat men ëën utpet nentaring naön.”

² Pël maan kiri ar yaauröa wotöököp Ananias puuk Pool pim naë taueëauröen këm kantak mor kaë mööpënëak këk mëëa.

³ Pël ëën Pool pi epël mëëa. “Ni nim koröpöök ompyaö saan lupmer pöt titi tëak utpet ëaup Anutuuk nimööpnaap. Ni ngön ë kosang wesauta ököök ne wotpil newasumëak nimënt pöp ngön ë kosang wesa tapët ilak nemööpënëak këk maan yenemö.”

⁴ Pël maan Pool pim naë taueëa pöröak epël mëëa. “Ni Anutu pim kiri ar yaauröa wotöök kaöapön utpet wesak yemaan.”

⁵ Pël maan Poolök epël mëëa. “Karurö, pi kiri ar yaauröa wotöököp pöt ne köpël yak mëëan. Ne piin ëwat ëën pël nemaan ëan tapön. Ngönëntak omën ngarangk ke pilöröen ökre was mangan yak nga wia pöten ne ëwat wë.”

⁶ Pool pi ëwat wëën ngönënë kaöaröa naëaan, narö Parisi ngönën yaaurö, narö Satusi ngönën yaaurö pël ëwat wë pitën epël ök mëëa. “Ne Parisi omnamp. Nem ëarö tapörö. Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön kosang wieë ök yaautaan yak ngön yaatak yeneulë.”

⁷ Pël maan Parisiire Satusi omnarö pit neneren ngön kaö mëak komkap ëa.

⁸ Pit epëtak pël ëa. Satusi omnarö pit weletakaan wal yaaöre omnarö könöpringöröere enselörö wë pötön kon wi kosang newasën yaaurö. Ën Parisiirö pit omën pötön kön wi kosang yewesaurö.

⁹ Pötaanök pit neneren ngaare ngön maö yesem Parisi omnaröa naëaan ngön kosangötë ngarangk naröak wal ë taueë ngön ëak epël mëëa. “Ten pim utpet nent nokoirën. Ensel nampök ma kön nampök piin ök maan apna pöt yok pangk.”

¹⁰ Pël ëak pit ngaampel kaö wesak yaalën nga omnaröa wotöököp pi omnarö Pool narö nal sak weruak

yesën koröp ilak wel wiipanëak kas èen pim nga omnaröen epël ök mëëa. “Ar pitëm tekarak sê Pool wali wak sê tiarimtë ka kaöetak ulmëë,” pël mëëa.

11 Röök pötak Aköpök Pool pim naë sê oröak epël ök mëëa. “Ni ya ngës èengan. Nem ngönte Yerusalem kak eprek war wesak omnaröen ök yemaan tapël Rom kak sê ök mam.”

Yuta omnarö Pool mëmpënëak kup ria

12-13 Èlpamök Yuta omën selap 40 il wesaurö wa top ëak Pool mëmpënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesa. Pit pi pan mëmpënëak pitëm iire kaömp ngës olëak wet reäk pi pan mënakök ënëmak iire kaömp nëmpënëak ngön ë kosang wesa.

14 Pël ëak pit kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë wotöököröa naë sê epël ök mëëa. “Ten kaömp ngës olëak Pool mënakök kaömp nënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesaut.

15 Pötaanök arre ngönënë ngarangkörö nga omnaröa wotöököpë ngësë ngön wes mëak epël ök maë. ‘Ni yok pangk Pool tenim naë wes mëen waisëpën sa ma? Ten pim ngön ëauta songönten këëkë kat wiinaan.’ Pël maan arim ngësë wes mëen yewaisën kan kourak nga wiak mëmpunaan.”

16 Nga kup yariin Pool pim sasëpë ruup kat wiak nga omnaröa kaata kakaati sê Poolön ök mëëa.

17 Ök maan Pool pi nga omnaröa ngarangk nampön ngön maan sëen epël mëëa. “Ni yokot epop wotöök kaöapë naë mësak sê. Pël èen pim ngön nent ök mapnaan.”

18 Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp yokotup mësak wotöök kaöapë naë sê epël ök mëëa. “Wii omnamp Pool pöpök yokot epop nimëen ngön nent waarek mësak waisën ök niapën pël anak mësak yewais.”

19 Pël maan nga omnaröa wotöök kaöapök yokot pöp moresi wak sê pëlëër moulmëak piarpimënt wë ëlëep epël pël mëëa. “Ni ngön tol nent ök neam?”

20 Pël maan yokot pöpök epël ök mëëa. “Yuta omën ngönënë wotöökörö pit ngön kup riak ni èlpamök Pool pitëm naë wes mëen sê pim ngön ëauta songönte këëkë wesak maan kat wiipën pël morök ya.

21 Pötaanök ni pitëm ngönte kat mowiingan. Pit omën 40 il wesak selap pan kaömp ngës olëak Pool mënakök iire kaömp nëmpënëak Anutuu ëöetak ë kosang wesak Pool kan kourak yesën nga wiak mëmpënëak nim kuure mak mamë pötaan kor wë.”

22 Pël maan nga omnaröa wotöök kaöapök yokotupön epël ök mëëa. “Nim ngön ök yenëaan epët omnaröen manganok.” Pël mëak wes mëen sa.

Nga omnaröa wotöököpök Pool yang ngarangkëp Pilis pim ngësë wes mëa

23 Nga omnaröa wotöök kaöapök ngön maan pim ngarangk naar sëen epël ök mëëa. “Arip nga omën selap pan 200 ëak koirak kaalak omën 70 pol osöröak yesauröere kaalak omën munt 200 ëak ingëpöt wak yaaurö pöröeta koirak rö kan 9 kilok pötak sënëen kopëta wasën.

24 Pël ëak Poolënta pol os narö koirën. Pël ëak ar ngarangk këëkë elmë yesem Rom yang ngarangkëp Pilis pim naë sê moulmëen.”

25 Pël mëak nga omnaröa wotöököpök epël retëng ëak mena.

26 “O Pilis, Klotias Lisias nook yang ngarangk ompyaup nimëen pep epwer retëng ë yaningk. Yowe.

27 Yuta omnarö pit omën pipop moröak mëmpënëak yaëen ne kat wian pöt pi Rom omnampök ëa. Pël èen neere nem nga omnarö tenök pitëm morötëaan wa ëp ëaut.

28 Pël ëak pit songön oröptak utakök Pool mëmpënëak yaë pöta songönte ewat sumëak ngönënë ngarangköröa wa toptak wak sê moulmëaut.

29 Pël ëak ne pitëm Poolëen ngön ëaö pöt kat wian pöt Yuta ngönënta ngön ë kosang wesautë wieëaul ëa. Pi omën utpet mëmpö ma wii motë pël ëëpn nent naën.

30 Pël een ne kat wiin omën naröak Pool mëmpënëak nga kup riak yaë pël ök yenëa. Pël een kat wiakök nim ngësë wes mëen waisëpën yewas. Pël ëak omën pimëen ngön apnaaröen epël ök mëëaut. ‘Ar Sisaria yang ngarangkëpë naë sëak ngön aë,’ pël ök mëëaut. Yok nem ngönte pi tapët.”

31 Nga omnarö pit pitëm wotöököpë mëëa pöl ëak Pool mësak ngarangk ë yesem rö kan Antipatris kak së oröa.

32 Pël ëak ëlpamök nga omën yangerak yaaurö pit kaalak pitëm kakë yesën pol osöröak yaaurö pitëmënt mësak Sisaria kak së oröa.

33 Pël ëak yang ngarangkëpë naë së pepewer menak Pool moulmëa.

34 Pël een yang ngarangkëp pi pepöwer sangk kelak Poolön epël pëël mëëa. “Ni yang lup taltakaanëp?” Pël maan Poolök epël mëëa. “Ne Silisia yanggerakaanëp.”

35 Pël maan epël mëëa. “Omën nimëen ngön aimaurö pit waisënak nim ngönten kat wiimaat.” Pël mëak pim nga omnaröen Pool wak së omën omp ak Erot pim ka ngaantak ulmëak ngarangk ëëpënëak mëëa.

24

Yuta omnarö Poolëen ngön ya mëna

1 Wë kët mor nas won yesën kiri ar yaauröa wotöök kaöap Ananaias piire pim ngarangk narö ën ngön yaatak ngön apna omën namp yapinte Tetalas pit pörö Sisaria kak së oröak yang ngarangk kaöap Pilis piin Poolëen ngön ya mëmpna pöta ngönöt ök mëëa.

2 Pël een Pool pitëm naë wëen yang ngarangkëp Tetalasën ngön maan wal ë Poolë ngësël wesak epël mëëa.

“Tenim kaöap Pilis, ni ewat kësangëp yak yoöre ërëp nianaan. Ni kan ompyauuk niulëak ngarangk elniaan tenim yang eprek mayaap wiaan wakaimaut.

3 Pötaanök ten ya ompyautaring wë niin yoöre ërëp yeniak.

4 Ne ngön muntat yal menak niaan wali sëpan. Pötaanök ni sant elniak tenim ngön kot niana epët kat wi.

5 Omën eit epmor, pi omën kööre tok koir mampö yaaumor. Pi Yuta omën kaare yang poutë wëauröa naë öngöpöngöp ëak nga wilö yaaumor. Pël ëak puuk Nasaret ka pepemor pël ya omën pömörë ngönnges wak yaaö pömeriarë kaö sak wëaumor.

6 Omën epmor pi Anutuu ngönën tup kaöet kewil elmëëpënëak yaëenak ten waut. [Pël ëak tenim ngön ë kosang wesauta wieëaul ngön yaatak moulmëenëak yaëenak,

7 nga omnaröa wotöököp Lisias puuk waisak kosang kaö ëak tenim moresiaan wa ëp ëaumor.

8 Pël ëak Lisias pi omën Poolön ngön apna pörö nim naë wais ök niapënëak mëëaut.] Pël een nimtok omën epmorön pëël maan pimtok pimtë këmpelëkaan niaan kat wiimëen. Pi tol yaëenak ten pimëen ngön ya mënan pöt ök niapnaat.”

9 Pël maan Yuta omnarö pitta kaamök ëak Poolë ngësël wesak epël mëëa. “Ngön pout yaapöt.”

Pool pimtë songönte Pilisën ök mëëa

10 Pël maan yang ngarangkëpök Poolön moresring ni a pël elmëen Pool pi epël ök mëëa.

“Ne niin ewat wë. Ni yang epëra kaö sak wëen krismaki selap saup. Pötaanök nem ngönte niin ök niamëak ërëpsawi yeë.

11 Pöt epël. Ne Yerusalem kak së Anutuun yaya memëak saut. Pörek së wëen akun 12 pëen yes. Ni pitën pëël mamë pöt pit ök niaan kat wiak yaap ëa wasumëët.

12 Akun pötak pit neen itenaan ne Anutuu ngönën tup kaöetak omën nampring ngön nga naalëenëp. Ne omën narö nga elëpënëak Yuta omnaröa ngönën tupötëere ka kaöaöökë öngpök wa top naalmëen ëaut.

13 Pitëm ngön nemël wesak aö ngön ya mëmpö pël yaë epot yaap wonötök ya. Kë nentaring aan ni kat wiak wa yaap newasnganëëtök ya.

14 Ën nem peene niama epët yaaptak niamaan yeë. Ne kan ngolöpöök yesem Anutu tenim ëaröa yaya

maimaö tapöpön yaya yamëëaup. Pël yaëenak pitök itenak ten kan ngolöp epöök yesauröen Yuta ngönën ngaante utpet mowasënëak yeë wesa. Pël äaap ne Mosesre tektek ngön yaauröa retëng äaö pöt pout erën äak itaangkën yaap eën kön wi kosang wesaut.

¹⁵ Ne yaap Anutuun kön wi kosang wesak pimtën kor wë. Ënëmak pimtök omën utpetre ompyaö pourö weletakaan wal ë niulëëpna pöten kor wë. Yuta omën eporöeta ten pourö pël kön wi kosang wesa.

¹⁶ Ne akun poutë Anuture omnaröa ëöetak ompyaö ömaataan kosang ngentieim wëaup. Pötaanök nem lupmerën kat men eën utpetat won.

¹⁷ “Ne Yerusalem kak nasën wëen krismaki selap sëen ënëmak omnarö kaamök elmëak mon mampööre Anutuun kiri mowi pël ëëmëak kaalak Yerusalemë saut.

¹⁸ Pël äak ne Anutuu ngönën tup kaöetak së ngönënen kôlam tëak öma pöta kiri yawiem wëen pit neen itenaut. Pël äautep omën selap neering wa top äak wë ngön paspas aim naön. Won.

¹⁹ Yuta omën Esia yangerakaan waisa narökëer pörek wëaup. Pötaanök pit nemëen ngön apënëak äanëen eprek waisan tapön.

²⁰ Pötaanök omën eporö pitök ne utpet tol nent äak ngönën ngarangköröa ëöetak tauaan itena pöt ök niap.

²¹ Songön kopët nent wia. Ne ngaan pitëm tektrak tauëë ngön äak epël mëëaut. ‘Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön wi kosang weseë ök yaautaan peene ngön yaatak yeneulë.’”

²² Pool pi pël më pet irën Pilis pi Aköpë kan ngolöpöök yesauröa wëwëatön ewat panë wë Yuta omnarö kor öpënëak epël ök mëëa. “Ënëmak nga omnaröa wotöököp Lisias pi waisënak ne arim ngönte pet irumaat.”

²³ Pël mëak nga omnaröa ngarangk nampön Pool wii nemotëen kakaati ulmëëpënëak mëëa. Pël äak pim karurö itenak omnant mampööre

ngarangk elmë pël yaëen nga mepanëak ök mëëa.

Pilis pi Pool wii kaatak krismaki nentepar moulmëa

²⁴ Kët akun nant won sëen Pilisre pim öngöp yapinte Trusila Yuta omnaröa naëaanëp piarip pouwaar sa. Pël äak Pilis pi ngön kat wiipënëak Poolön yas mëëa. Pël eën Pool pim naë së omnaröa Yesu Kristo piin kön wi kosang yewesa pölön ök maan kat wia.

²⁵ Pël eën Pool pi kaalak yal menak omnarö wëwë wotpil öpenaatre utpet ëënganëen ngarangk ëëpenaatre Anutuuk ënëmak tiar ngön yaatak niulnëëpnaata ngönte pël äak mëëa. Pi pël maan Pilis pi kat wiak kas äak epël ök mëëa. “Ni së, ënëmak mop nent oröön ngön niamaatak.”

²⁶ Pim pël mëëa pöt, “Ne ngaak Poolön ököök pël elmëen mon nangkën wii kaatakaan wes momëëmakkok,” pël weseë akun selap Poolön yas yemaan së piiring ngönngön eima.

²⁷ Ënëmak krismaki nentepar sëen Posias Pestas puuk yangerak ngarangk ëëpënëak Pilis pim urötak sak wëen Pilis pi sëpënëak yeem Yuta omnarö ya kë sëpnaak yak Pool wii kaatak om wëen sa.

25

Pool pi Sisa pim ngönte kat wiipënëak ngön äak mëëa

¹ Pestas puuk pim yanger ngarangk ëëpënëak Sisaria kak së wëen akun nentepar nent won sëen Yerusalemë sa.

² Pël eën kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pim naë së Poolë ngësël wesak epël ök mëëa.

³ “Ni tenim ngönte kat wiak Pool pipop wes mëen Yerusalemë waisëp.” Pit kamtaöök nga wiak mëmpënëak kaar pël mëëa.

⁴ Pël maan Pestas pi kangiir epël mëëa. “Pool pi Sisaria kak wii kaatak om wëen ne akun kot nent kaalak sumaap.

⁵ Pötaanök arim omën kaöarö neering sënaat. Pël äak së omën pöp utpet nent äa äen pöt yok pangk pimëen ngön apnaat.”

⁶ Pël mäak Pestas pi Yerusalem kak pitring wëen kët 8 ma 10 äak won sëen kaalak Sisaria kakë sa. Pël äak pi ngön kaatak së wë Pool mësak sëpënëak mëäa.

⁷ Pël äen pi së wëen omën Yerusalem maan sa pörö pim naë tauëë ngön könöm nant pim ngësël wesak mëäa. Pël äaap pitëm Pestasën mëäa pöt pi kat wiak yaap wasëpna nant nemaan äa.

⁸ Pël äen Pool pi pitëm ngön pöt ilak kangiir epël mëäa. “Ne utpet äak Yuta omnarö tenim ngön ä kosang wes wia pöt ilap nariin ma Anutuu ngönën tup kaöetenta utpet nent naënëp. Pël äak tiarim omën omp aköp Sisaanta utpet wesak nemaan yaaup.”

⁹ Pël maan Pestas pi Yuta omnarö wiap mowesak Poolön epël ök mëäa. “Ni yok pangk kaalak Yerusalem kak sëen ne pörökök nim ngönte kat niwiimaaten kent yaën ma?”

¹⁰ Pël maan Pool pi epël mëäa. “Ka e nem taua epët omën kaöap Sisa pim ngön yaaö kaat. E tapëtakökëer nem ngönte kat wiimëët. Ni ewat wëen ne Yuta omnarö utpet nent naalmëënëp.

¹¹ Ne utpet nent yaëen pit itenak nemëen ngön äak nempëna pötaan ngön won. Yok pangk nempënaat. Pël äaap pitëm nemëen ngön ya pipot kaar ya. Pötaan yang ngarangk omën nampök pitëm moresi pas wes namëen ëëpnaat. Pötaanök ne Rom omën omp aköp Sisa puuk ä pet irëpënëak yak.”

¹² Pël maan Pestas pi pim kaamököröaring ngön äak Poolön epël ök mëäa. “Ni ngön ä olëak Rom omën omp aköp Sisa puuk nim ngönte pet irëpënëak yaan. Pötaan ne pim ngësë wes nimëëmaan sum.”

Pestas pi Akripaan Poolön pëäl mëäa

¹³ Ënëmak akun nant won sëen omën omp ak namp Akripa, piire öng

ngap Penaisi, piarip Sisaria kak Pestasën yoöre ërëp mapënëak sa.

¹⁴ Pël äak wë akun selap selap yesën Pestas puuk Poolë ngönte Akripaan epël ök mëäa. “Omën namp eprek wii kaatak wë. Pilis pi pim ngönte ä pet nairën äen om wëaup.

¹⁵ Pël äen ne Yerusalem kak së oröön kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pit nook pim ngönte pet ir olëak mëmpënaan memëak ök yenëa.

¹⁶ Pël äen ne pitën epël ök mëäaut. ‘Ten Rom omnarö om pas könömöt omën muntarö nemangkën yaaurö. Omën ngönte wieëaup pimënt ngön yaatak tau moulmëen pimëen ngön eaö pöröa ëöetak tauëë ngön apnaat. Pötaanök ten akun mangkën pim äen pitëm ngön yaatak moulmëa pöta songönte ök niapnaat.’

¹⁷ Pël maan Yuta omnarö wais wëen kau naën wangam kan tapëtakëer ne ngön kaatak së wë pi koirak waisëpënëak mëäaut.

¹⁸ Pël äen wais wëen omën pimëen ngön yaaö pörö ngön äa. Pël äen ne wet réak pi utpetat yaaup wesak pit pim utpet äaö nent apënëak ya wesak kat wian pöt won.

¹⁹ Pit pitëmtë ngönën wak wëautaan ngön iraan isën yeemak aö omën namp yapinte Yesu pël yamëëaup wel wiaup pël ya. Ën Poolök pöt öp wë pël ya.

²⁰ Pël äen ëngk ma e wesak Poolön epël pëlpël mëäaut. ‘Ni kaalak Yerusalem kak së nim ngönte pörökök pet irum ma?’

²¹ Pël maan Pool pi kaaö neak wii kaatak wë ënëmak Rom omën omp ak Sisa pim naë së ngönte ä pet irëpënëak yenëa. Pël äen ne maan pi wii kaatak om wëen nga omnarö pit ngarangk eim wëen nem pi Sisaapë ngësë wes mëäma pötakök pet irëpënëak mëäaut.”

²² Pël maan Akripaak Pestas piin epël ök mëäa. “Nemtok omën pipopë ngönte kat wiimëak yeë.” Pël maan Pestas puuk, “Ëlpamök yok pangk kat wiimëët,” pël mëäa.

²³ Ëlpamök Akripaare Penaisi piarip ä rangi kësangöt äak omnaröa

itöök wa top kaatak yesën nga omnaröa wotöök kaöaröere kak pörekë omën yapinringörö pourö piaripring kakaati së wa top ëa. Pël ëën Pestas puuk maan Pool koirak sa.

²⁴ Pël ëën Pestasök pitën epël mëëa. “Omën omp ak Akripaare ar omën e wë epörö peene kat wieë. Ar omën epopön iteneë. Yuta omën selap pan Yerusalem kakaan eprekë wëaurö pit pourö ne omën epop pëël elmëën mëmpëna pötaan aim wë.

²⁵ Pël ëaap ne pim utpet ëa nenten kat wiin mëmpënaata ök naën yaë. Pël ëäk pimtok neen pi Rom omën omp ak Sisa puuk pet irëpënëak yenëa. Pötaanök wes mëën sëpnaan yaë.

²⁶ Pël ëäk ngön këët ap wesak omp ak kësangëpëen pep retëng ëäk wes mëëmaataan poprak yeë. Pötaanök omën epop omp ak Akripa nimëntre arim naë tau yaulmë. Pötaanök arök pim songönte tekeri weseë. Pël ëën pepewer retëng ëäk wes mëën sëpnaan.

²⁷ Ne wii omën namp wes mëëmëak pepetak pim songönte wes mëëma pötaar yok pangk ëëpnaat. Ën pël naën ëëma pöt pangk naën ëëpnaat.”

26

Pool pim ngönte Akripaan ök mëëa

¹ Akripa pi Poolön epël mëëa. “Ni nim ngönte yok pangk a,” maan Pool pim utpet naën pöten apënëak mor ngar wesak epël ök mëëa.

² “Omp ak kësangëp Akripa, ne kat men ëën ompyaö pan yaëen nim ëöetak war wesak Yuta omnaröa nem ngësël wesak aim pöta kangit nia-maan yeë.

³ Tiar Yuta omnaröa ngönëneën ngaal witwit ë omnant yeë pöten ni ëwat wëen. Pötaanök ni wiap sak kat wiaan ök niamaan.

⁴ “Nem kotuuk kak wëwë wakaimautre Yerusalem kak së wakaimaö pöten Yuta omnarö pit ëwat wë.

⁵ Ne ngaan pitring wakaimaup yak neen ëwat wë. Pötaan pitök yok pangk apënëak pöt nem pitëm naë

ngönën ya mëneimautön apnaat. Ne ngaan Parisi omnaröaring wë pitëm yaaö kan pöök imaup Pötak ngönën muntatë wëwëatre yaaut il yewas.

⁶ Ne peene eprek wëen pit nemëen ngön ya yenemëngk. Pöta songönte epël. Anutu pim tiarim ëaröen weletakaan wal ëëpenëak ngön ök mëëaö pöt kön wi kosang wesak këët orööpnaataan kor wëaö pötaanök ngön yaatak yeneulë.

⁷ Tiarim ëarö, kur 12 pötëaan pörö, kët kanaan rö kanë Anutuun yaya maimëë kön wi kosang wesak omën pötön kor wakaima tapël ne yeë. O omën omp aköp, ne pöten kor wëaö pötaanök Yuta omnarö pit nem ngësël wesak aö ne ngön yaatak neulnëim.

⁸ Tol ëënak ar Yuta omnarö Anutuun kön wiin puuk yok pangk omnarö weletakaan wal ë niulëëpna pöt pangk naën pël weseim? Ngön pöt kaar won.

⁹ “Ne ngaanëer Yesu Nasaret kakaanëp pim yapinte wak irapënëak omnant kësang elmëimaut.

¹⁰ Ne Yerusalem kak ya pöt mëngkën kiri ar yaaö kaöaröak neaan Yesuu ingre mor saö narö selap pan wii kaatak moulmëaup. Pël ëën ngön yaatak wëen ne omnarö pitring kaamök ëäk mëmpënëak maimaut.

¹¹ Pël eimeë akun selap ngönën tupötë ilëak omnarö Aköpön utpet wesak apëna yak këlangön kësang meneimaut. Pël ëäk ya sangën pan ëën ka kamaatëëta tapël utpet mowasumëak seimaut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëëa

(Ngön 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Ne pël eim wëen kiri ar yaaö kaöaröak Yesuu ingre mor saurö ömëak kosang newesak pep nant nangkën wak Tamaskas kakë saut.

¹³ O omën omp aköp, ne kan kourak yesem këtëp luptak wëen itnan pöt kutömweriaan ëwa kësang kët ëwaat il wesaö nempel irë neere omën neering saurö tenëk yaalni.

¹⁴ Pël ëën ten yangerak së ngentiak wieë ne kat wiin Yuta ngöntak ngön

nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën? Nim nemëën pël eimën pitaan omën kë nga ket ëa nent ing möak rë niwalën këëm kat yawiin,’ pël yenëa.

¹⁵ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën.

¹⁶ Ni wal ë tau. Ne peene ni nem inëën niwasumëak ëö pet yaalni. Pötaanök ni nem omën pet yaalni epëtëre ënëmak pet elniima pötön omnaröen ök mam.

¹⁷⁻¹⁸ Pël ëën ne Yuta omnaröere köpël omnaröa morötëaan ent ë niulëëmaan. Köpëlöröa ngësël wes nimëën pitëm naë së it ngaul moulmëën kout kasëng menak ëwaatakël ko wiak Setenë yaat sëp wesak Anutuu ngësël rë olapnaan. Pël ëak pit Anutuun kön wi kosang wasën pitëm utpetat kërë moolaan pit Anutuu yaö mowesauröa ronganta öngpök ilëak öpnaat.’ ”

Pool pim ya mënauten Akripan ök mëëa

¹⁹ “Omën omp ak Akripa, ne kutömweriaan omën pöt itaampööre ngön kat wi pël ëak wa nemoolaan ëaut.

²⁰ Wet rëak Tamaskas kak ök mëak pörekaan Yerusalem kak së ök mëak Yutia yangerak ka wieëa pötë ök maö yesem köpël omnaröenta epël ök mëëaut. ‘Arim utpetat kasëng menak Anutuu ngësël ko wiak wëën arim omnant yaautön itaangkën lup kaip tiauröa yaaul ëëpnaan.’

²¹ Nem pël ëaö pötaanök Yuta omnarök ne Anutuu ngönën tup kaöetak wëën wali newak nempënëak ëa.

²² Pël ëaatak Anutu pi ne kaamök elnëaan omën isaare irëa pouröen ngönën ök maö imeë tektek ngön yaauröere Moses pitëm ngönötta ök maö imaupök peeneeta e tauëë ök yak.

²³ Pit epël ëa. Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup, pi këlangön kat wieim olëak wel wiipënëak mëëaup. Pël ëak weletakaan wet rëak wal ëak Yuta omënere

köpël omën pouröaan ëwa ngön pöt tekeri wes mampënëak mëëaup pitëm ngön pöt kaamök yaaup.”

²⁴ Pool pi pim utpet naën pöten pël maan Pestas pöpök ngön ëak epël mëëa. “Pool ni kaökaö yaën. Pep kaatë ilëak ëwat kësangöt ömëak kön waur eimeë kön irikor ëak kaökaö yaën.”

²⁵ Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ngarangkëp, ne kaökaö naën. Yaap kön wieë yak.

²⁶ Omën omp ak Akripa pi omën epötön ëwat wë. Pötaanök ne kasinkasin naën ök yak. Omën epot ëlëëp naaröönöt. Pötaanök ne kön wiin omën omp aköp piita itenak kat wiak ëak ëwat wë.

²⁷ Omën omp ak Akripa, ni nganëër tektek ngön yaaurö pitëm ngönöt kön wi kosang yewasën ma? Ne ëwat wëën ni kön wi kosang yewasën.”

²⁸ Pël maan Poolön epël mëëa. “Ni pil neaim wë akun wali nasën tapët ne Yesuu ënëm ëëma yangap yeë pël yewasën ma?”

²⁹ Pël maan Pool pi epël mëëa. “Peen ëëmëere ënëm ëëmë poutepar yok pangk. Ne Anutuun epël yemak. Niire ar omën ngön epët kat yawi eporö pourö nem yeë epël Yesuu ënëm ëënëak yeniak. Pöt nem wii netëën wë epël ëënëën won.”

³⁰ Pool pi pël maan omp ak Akripare Rom yang ngarangkëpre Penaisiire pitring wel aisëaurö pit wal ëak,

³¹ repak yesem pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi mëmpööre wii kaatak ulmë pël ëëpëna pöta ök naën.”

³² Pël maan Akripaak Pestasën epël ök mëëa. “Omën epop pi omën omp ak kaöap Sisa puuk pim ngönte kat wiipënëak ngön nemaan ëën pöt nuuk yok pangk wes momëën sëpnaat.”

27

Pool wangaöök ilëak Rom kakël sa

¹ Pestas pi ten wangaöök Itali yangerakë sënëak yenia. Pël ëën Rom

omnarö Poolre wii omën munt narö Sulias mës yemangk. Sulias pöp Rom omën omp ak kaöap Sisa pim nga omën 100 pöröa wotöököp.

²Ten wang naö Atramitiam kakaan waisa pöök wamp riaut. Wang pö Esia yangerak kaö yangapötë sēpnaö. Pël een ten Aristakas, Masetonia yangerak Tesalonaika kakaanēp, pi ten pourö saut.

³Pël äak elpamök Saiton kak sē oröak Sulias pi Poolön ompyaö elmēen pim karuröa naē sē itenak kaömpre omnant yeö.

⁴Pël äak Saiton kak sēp yewasēn kent kēsangpel weēre kosangring yamöön wangaöökē ngarangkörö pitök wangaö wotpil wesak we kent wonöök Saipras kustakël saut.

⁵Pël äak i kaö oläak Silisiaare Pampilia yangeraar ngēsngēs elmēak yesem Maira kak Lisia yangerak oröak ngentiaut.

⁶Pörek nga omnarö wotöököpök wang munt naö Alesantria kakēlaan Rom kakël sēpēnēak yaēen koirak pöök wamp riaut.

⁷Pël äak yesēn kent nga yaēen poprak ē yesem akun nant won sēen Naitas kak temanöm wesaut. Pël een kentöök kan niwariin Krit kustakël yesem we kent wonöököl Salmoni wot köngkōmö temanöm wesaut.

⁸Pël äak wang ngarangkörö pit ya kēsang mēngkēn ten Krit kusta ngēsngēsöök i kaöök yesem yang lup nenta yapinte Kaö Yangap Ompyau pël yamēea naö Lasia ka kaöaöökē naē wieēa pörek sē oröaut.

⁹I kaöök akun wali seimēn Yuta omnaröa Anutuuk utpetat won mowasēpēnēak kön yawia akunet won sa. Pël een kaö ma nga yaaö akunet temanöm sēen wangat sēpēnēak pomp yaēen Poolök epël ök yema.

¹⁰“Ompörö, ne kön wiin peene sēpena eptak omën nant kö sēpenaan yeē. Urömat pēen wasngan. Wangäö utpet een omēnere urömere pout i kaöök ilapenaan yeē.”

¹¹Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolē ngön pöt kat wiak yaap

newasēn wangaöökē pepapre ngarangkēpē ngöntepar kat wiak yaap wesa.

¹²Kaö yangap pö kent akunaöök wangatē wiaapna urte wonrek yak omën wangaöök wēaurö Krit kus taptak kaö yangap munt naö yapinte Pinis pörek sē önēak ya. Pö kētēpē yeilēaul wieēau yak kentö maap namöön yaaü.

Kent kaöempel möa

¹³Kaö Yangap Ompyaö pöök wēen i kaöökaan kent ulöl kot nent yamö. Pël een pit pipöök kaamök elmēen yok pangk Pinis sē orööpnaat wesa. Pël äak wangaö taē yewesau weruak kopël ngaarök wiak Krit kus pöta ngēsngēsöök saut.

¹⁴Pël een akun wali nasēn tapēt kent kēsang nempel kus pötakēlaan yamö.

¹⁵Pël äak kent pöök wangaö mök äak wak yesēn ten kaalak i kaöökël wak sēnēak ök een pangk naēn een sēp mowesak wēen kentöök niwak saut.

¹⁶Pël een we kent wonöök kus kot nent yapinte Kota pötakël saut. Pël äak ten wang kot weruak yesaut wa kaöaöökē ngaarök wiinēak ya kaö mēnaut.

¹⁷Pël äak wangaöök waur yaaurö wa wang kaöaöökē ngaarök wiak wang kaöaö kelpanēak wa ngaöök mēak wii yatē. Pël äak pit Aprika yangerak i kaö kep rorookël sēpanēak kas ēa. Pël äak poē koröpöt ent ē ulmēen kentöök niwak saut.

¹⁸Pël een elpamök kaö maare kent nga kaö een wangaöökaan uröm nant ngēs rēak yemoola.

¹⁹Pël äak yesem wangam kan muntetak pitēmtē morötring wangaöökē omnant wa yemoola.

²⁰Pël een seimeē kētre ngoon nampön itnaangkēn kent kēsangpel möeim wēen omën pourö kö sēnēak yeē wesaut.

²¹Omnarö akun wali kaömp nanēn. Pël een Poolök pitēm tekarak sē tauak epël ök yema. “Ompörö, ar nem ngön kat wiak Krit kuste sēp newasēn

ëanëën tiar utpet epot nokoirën ëan tapön.

²² Pötaanök ne epël niamaan. Ar kosang seë. Tiarkaan namp kö nasëngan. Wangaöökëer utpet ëëpnaan yaë.

²³ Ne Anutuu omnamp yak piin yaya yamëëaup. Pötaanök peene rö kan pim ensel nampök nem naë tauëë epël yenëa.

²⁴ 'Pool, ni kas ëëngan. Nim ngön pet irumëën Rom omën omp ak kaöap, Sisa, pim ëöetak taumëët. Anutu ompyaö yaaup yak nim kimang mëëan pöt kat wiak kaamök elniin niire omën niiring wangaöök wëaurö öp sënëët.'

²⁵ Ompörö, ne kön wiin Anutuu orööpënëak neea pöt pout kë orööpnaat. Pötaanök ar kosang seë.

²⁶ Ën wang epö kentöök wak kus nentak së moolapnaö."

²⁷ Sant nentepar won sëën Etria i kaöök warial yesem rö kan röök lupöök wangaöök waur yaauröak kat men ëa pöt kus nent temanöm yewasem ëa.

²⁸ Pël ëën pit ökö i kaöök olëak itna pöt 36 mita pël ëa. Ën kot nent yesem wiak kaalak olëak itna pöt 27 mita ëa.

²⁹ Pël ëën këlötë wieëaurek sënganëak kas ëën wangaö leng ëëpënëak wangaö taë yewesa kong nent wangaöökë ëlëerakël yoola. Pël ëak pit këlötön itaampënëak këtëp teënt ngampiipnaataan pitëm omp aköröen kimang mëëa.

³⁰ Pël ëak wangaöök waur yaaurö wangaöökaan kas sëpënëak wang kotte wes mëën i kaöök ngemapënëak yeem ngön kaar wangaö taë yewesa muntat wot karerakëlaan olapën yema.

³¹ Pël ëën Pool pi nga omnaröa wotöököpön epël ök yema. "Wangaöök waur yaaö eporö pit wangaöök naön ëëpna pöt tiar pourö kö sëpenaat."

³² Pël maan nga omnarö wang kotta wii ngan ëaut il mëën i kaöök yes.

³³ Ëlpam walëpënëak yaëën Pool pi omnaröen kaömp nëmpënëak yema. "Akun wali ya ngësring imeë kaömp nanën waiseimën sant nentepar won yes.

³⁴ Pötaanök këk niamaan. Kaömp neë. Pötak kosang niwasën öp önëët. Kat wieë. Tiar pourö muumöngk öpenaat. Namp kot nent utpet naëngan."

³⁵ Pël mëak pi kaömp peret nent wak pitëm ëöetak Anutuun yowe mëak pelak ngës rëak yen.

³⁶ Pël ëën pit pourö ulöp ketumön sak kaömp yen.

³⁷ Ten omën wang pöök ima pörö 276.

³⁸ Kaömp na pet irak pit wangaö kengkën sëpëna yak kaömp kër köpötring munt nant wa i kaöök yemoola.

Wangaö utpet ëa

³⁹ Ëlpam walën wangaöök waur yaaurö pit yang lup pöten köpël yak itaangkën kaö yangap naö i pis pëënö wieëa pöökël wangaö ökre was leng ëëpënëak yaë.

⁴⁰ Pël ëak wii wangaö taë yewesa pöt il momëën öngpök yes. Pël ëën pit këra wangaöökë sëpnaal wotpil wasö yesauraar wil wiak poë koröp wot karërak ngan ë uteëau wëlël ë ulmëak wëën kentöök wak yesën kaö yangapöökël saut.

⁴¹ Yesem wangaö kep roro saurek së wangaöökë wot karër i pisöök elak taë sak wëën kaö maatök kasngaëlaan möön wangaö pötöp repa.

⁴² Pël ëën nga omnarö pit wii omnarö wangaöökaan i kaöök sörok olëak kas sëpanëak mëmpënëak kön wia.

⁴³ Pël yaëën ngaaröa wotöököpök pit Poolre wii omën muntarö mëmpanëak nga yema. Pël ëak ten pouröen ngön ëak epël yenia. "Ar pourö kaö ma yailaut ewat wë pöt wet rëak i kaöök sörok olëak seë.

⁴⁴ Ën muntarö ar wangaöökaan këra luprak rëaut wak pötë ngaarëk së i pisöök oröëë." Pël niaan namp utpet

naën. Ten pourö muumöngk sê karmak oröaut.

28

Pool pi Molta kustak wakaima

¹ Karmak sê oröak kat wiin kus pöta yapinte Molta pël ya.

² Kak pörekê omnaröak ompyaö yaalni. Kopi ngës reäk yepelën ëp yaëën pit es mer ulmëak niaan ten pourö esuwesi saut.

³ Pël ëak Pool es nant yangerakaan wa mera pöt kamal namp es nga ëën öngpökaan oröak pim moresi kant mënak wë.

⁴ Pël ëën kak pörekê omnarö pit Poolë moresi kamalöp mënak wëën itenak pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi omën yamëngkaupök i kaöök yewaisem wel nawiin om öp waisa. Pötaanök kangit orö yemorë.”

⁵ Pël mëëaap Pool pöp kamalöp pim moresiaan kërë es momerak won koröp oröak wëaut.

⁶ Pël ëën pit pön mampööre wel wiak sê ngenti pël ëëpënaat wesak itenaan utpet ke pël nent pim naë naröön ëa. Pël ëën pit kaip tiak neneren epël mëëa. “Omën epop ëlarëpön ëan,” pël mëëa.

⁷ Ka pöta naë yang wieëa pör kus pöta kaöpë yanget. Omën pöpë yapinte Papias, puuk ten mës nuwak sê pim kaatak niulëak ompyaö ngarangk elnieim wëën kët nentepar nent saut.

⁸ Pël ëak pörek wëën Papias pim pepap pi yauman koröp es ngaare ya wiap më pël yaëën Poolök pim naë sê Anutuun kimang mëak mores pim rangk mowiin ompyaö yes.

⁹ Pël yaalmëën kus pötakë yau-man omën muntarö kat wiak waisën ompyaö yemowas.

¹⁰ Pël ëën pit ten ompyaö ngarangk elnieimën wëak kan sëna akunetak kan kourakë kaömpre waatöt wa wangaöök niwiin wak saut.

Pool pi Rom kak sê oröa

¹¹ Kus pötak wëën ngoon naar namp ëak won saut. Pël ëën kent akunaöök Alesantria kakaan wang

naö kus pötak wais wiakaima pöök ten niwak saut. Wang pöökë wot karërak yang omp ak nanang naarë yapintepar Kastaare Polas pöaarë könaar wieëa.

¹² Pöök yesem Sairakius kak sê oröak wëën kët nentepar nent yes.

¹³ Pël ëën kak pörek wil ulmëak wa pak ëak yesem Risiam kak sê oröak kët kopët nent wëën nenta kautak kent ulöl kot nent i kaöökaan yamö. Pël ëën akun nentepar won sëën Putiolai kak sê oröak ngentiaut.

¹⁴ Pël ëak pörek Yesuu ingre mor saö narö koirak pitring önëak niaan sant nent wë olëak Rom kakël saut.

¹⁵ Ten yesën Yesuu ingre mor saö Rom kak wëaurö pit tenim yesaut kat wiak narö kan kourak wais kaömp yewaurek Apias kak pörek wais yanikoir. Ën narö kan köö ka nentepar nent ëak wieëa pörek wais yanikoir. Pël ëën Pool pitën itenak kön ketumön sak Anutuun yowe yema.

¹⁶ Pël ëak Rom kak sê oröön yang ngarangköröak Pool pi ka yaaptak öpënëak maan wëën nga omën namp kët poutë ngarangk eim wakaimaut.

Pool pi Rom kak ngön ompyaut ök maima

¹⁷ Kët nentepar nent won sëën Pool pi Yuta omën Rom kak wëauröa kaöaröen ngön maan wais wa top ëën epël yema. “Karurö, ne ngaan Yerusalem kak wakaimaut. Pël ëëë tiarim omnarö utpet nent naalmëën ma ëaröa ngön ë kosang wesa nent wa noolaan. Pël ëautak pit omën epëtaanök ne wii kaatak neulëak Rom yang ngarangkëpë ngësë wes yen-emë.

¹⁸ Pël ëën Rom yang ngarangkëp pi nem ngönte kat wiak itaangkën nempënaata ök won ëën wes nemëëpënëak ya.

¹⁹ Pël ëaap Yuta omnarö pit pöten kaaö ëën ke urak pitëmtoke ngön ë pet irëpënëak ya. Pël ëën ne kan munt ëëma nent won ëën ngön ëak Sisa pintok nem ngönte ë pet irëpnaat pël

mëëaut. Ne Yuta tiarim karuröaan ngön amëak newaisën.

²⁰ Pitëm ne elnëa epëta songönte ök niamëak yas niaanak waisan. Nem kentöök omnaröa moresiarë wii netëa epëta songönte ar ëwat sënëak yaalnë. Pöta songönte epët. Anutuuk omën namp tiarimëën yak wes nimëepënëak maan Israel omnaröa kor wakaima pöpë ngön epëtaanök.”

²¹ Pël maan pit epël yema. “Yuta omnarö pitök Yuta yangerakaan nimëën ngön anëak pep wes nanimëën ma nampök nim ngönte wak wais ök niaan nimëën utpet wesak naën.

²² Pël ëaatak omën we nantëaanöröak waisak pit omën Yesuu ingre mor sauröen kaaö yaë pël aim. Pötaanök ni omën Yesuu ingre mor sauröaan tolël kön wiaan pöten kat yaniwi.”

²³ Pël mëak akun wiak omën selap pan röökëer Pool pim kaatak wais wa top ëen ngönën songönöt ök maim wëen këtëp ngemë yeila. Ök maö së Anutu pim tiar wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök yema. Pël ëak Mosesre tektek ngön yaauröa retëng ëa pötta ök maan pit kat wiak pitën lupöt wal ëen Yesuun kön wi kosang wasëpënëak ök yema.

²⁴ Ök maan kat wiak narö kosang yewas. Ën narö kat wi kosang newasën yaë.

²⁵ Pël ëak pitëmënt ngön ngës wi yesa. Pöt Pool pi wet reak epël yema. “Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen ngaanëer tektek ngön yaaup Aisaia puuk ngön këet tiarim ëaröen epël ök mëëa.

²⁶ ‘Ni së omën piporöen epël ök ma. Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël ëak itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

²⁷ Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, kat il wariaurö, it mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön, Anutuuk pël ya.’

²⁸ Pötaanök kat wieë. Anutuuk tiar utpetetakaan kama yaniö ngön ompyaö pöt köpël omnaröa ngësël yes. Pël ëen pit kat wiipnaat.”

²⁹ [Pël maan Yuta omnarö pitëmënt ngön nga elö yes.]

³⁰ Pool pi Rom kak ka nent pimtök sum ëak wë omën pim naë yesaurö ompyaö moweseim wëen krismaki nenëepar sa.

³¹ Pi Anutuuk wa ngaöök nimëa pöta ngönte werak ök mëak Aköp Yesu Kristo, tiarimëën Yaö Mëëaup, pim ngönteta kas köpël omnaröen ök maim wëen nampök kan nemowariin ëa.

Rom

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 27 pōta ök won sēen Pool pi Korin kak wē pep epwer retēng ēak öng Pipi pöp mangkēn wak sē Rom kakē ingre morörö mena. Rom ka pō Itali yangerkē ka kaōaō. Pool pi Rom kak sē ngōnēn ya mēnak Yesuu ingre morörö kaamök elmēēpēnēak kent kön wia. Pōtaanök pit ēwat sak kopēta wasēpēnēak epwer retēng ē mena. Pep epwer Poolök ingre mor, Yutaare omēn ngōnēn köpēl wēaō pörōaan ēa.

Pool pi epēl ēa. Omēn pourö, Yutaare ngōnēn kopēlörö, utpetatē öngpök wē. Omēn Yesuun kön wi kosang yewesaurōakēer Anutuuk, “Wotpilörö,” pēl ya. Omēn pörö Ngēēngk Pulöök utpetatē öngpōkaan ent ē ulmēen Yesuuk yal mēnak wēwē ngolöptak wē.

Pöt epēl wia.

Ngōn ngēs räaut 1:1-17

Wēwē ngaante 1:18-3:20

Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaata ngōnte 3:21-4:25

Kristook yal menak wēauta ngōnte 5:1-8:39

Anutuu Israel omnaröen elmēēpnaata ngōnte 9:1-11:36

Ingre moröröa wēwēeta ngōnte 12:1-15:13

Ngōn mēēt 15:14-16:27

Pool pim ya mēneimauta songönte

¹ Ne Pool Yesu Kristo pim ya omnampök pep epwer retēng ē yaningk. Anutuuk neön pim ngōn yaaō omēn sak wēen pi ne pim ngōn ompyaut aim ömēak neulēaup.

² Ngōn ompyaō pipot ngaanēer Anutuuk tiarēn ök niapēnēak tektek ngōn yaauröen kosang wesak ök maan ngōnēn pep ngēēngkweri retēng ēaut.

³ Ngōn ompyaō pöt, Anutu pim Ruup omēn sak Tēwit pim kurtakaanöröa naē oröa.

⁴ Pēl ēak lup kölam wakaima. Pōtaanök Anutu pim weēre kosangöök weletakaan wal ē moulmēak pim

songönte tekeri wasēn tiar, “Yesu Kristo pi yaap Anutuu Ruup,” pēl yewas.

⁵ Anutuuk elmēen Yesu Kristook komre kolap elnēak pim ngōn yaaō omēn newesa. Pi omēn yang kaō poutē wēaurö pim ngōn ngaarēk wak Kristo piin ping wasēnēak pēl ēa.

⁶ Ar Rom kak wēaurö arta Anutuuk pitring Yesu Kristo pim omēn sēnēak yas niiaurö.

⁷ Rom omnarö ar Anutuuk lup sant elniak yas niaan pim omēn sak wēaurö. Ne arimēen ngōn epēt retēng ē yaningk. Tiarim Pepap Anutüre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naē wiaap.

Pool pi Rom omnaröen iteempēnēak ēa

⁸ Ne wet rēak ngōn epēt ök niaamaan kat wieē. Arim Kristoon kön wi kosang yewesauta ngōnte yang poutē omnaröak yaan kat yawi. Pōtaanök ne arimēen Yesu Kristoon yoöre ērēp yemaan Anutuu naē yes.

⁹ Pöt Anutu nem kosang ngentiak ēnēm yeem pim Ruupē ngōn ompyaut ök yamēēaupök neen itena. Pi neen ēwat wēen ne kēt ēl epotē arimēen kimang maim wē.

¹⁰ Ne wet rēak arim naē newaisēn wē Anutuuk kön wiin ompyaō ēen kan nent koir nangkēn waisumēak kimang maim wē.

¹¹ Nem waisumēak kent yaē pōta songönte epēl. Ne wais rē nuulön Pulöökaan kaamök nant wak kosang sak önēak kent pan yaē.

¹² Pöt nem kentöök arim kön wi kosang yewesautak ne kaamök yaalnēen nem kön wi kosang yewesautak ar kaamök yaalniin pēl ēak tiarim lupöt taē niwasēp.

¹³ Nem karurö, ar nem songönten ēngk ma e wasnganēen kat wieē. Ne omēn maimaröa naē sē ngōnēn ök maan Anutuu naē rē olēa pöl wet rēak arim naē wais ngōnēn yaata kē tapēt iteempēak kent kön wieimaut. Pēl ēautak akun poutē omēn nantök kan newariin arim naē waisumēak poprak ēeimaut.

14 Anutuuk ngönën ya epët nenaut yak omën pourö, kakaan kosangöökë ewatre köpël pourö ne yok pangk ök mam wesaut.

15 Pötaanök Rom omnarö ngönën epët arënta ök niamaataan ya walwal yaalnë.

Ngön ompyaö pöt Anutu pim weëre kosangtaringët

16 Yaap, ne ngön ompyauten ëö naën yaaup. Pipët tiar omën pourö Anutuun kön wi kosang yewasën ompyaö yaniwas. Pi wet réak ten Yuta omnarö pël elniak peene ar omën muntaröeta tapël yaalni.

17 Pöt ngön ompyautak Anutuu tiarim saun won wasën pim ëöetak wotpil wë pöta songönte epël pet yaalni. Tiar ngës réak Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil niwasën kön wi kosang yewesautak öpa. Pöt ngönëntak epël wia. “Omën Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil mowasëpna pipop wëwë kosangtak öpnaap.”

Omnarö pit Anutu kasëng mena

18 Anutuuk omën pi kasëng menak utpet eimeë pim ngön këët ngep yaalmë piporöaan kangiir pim ya sangënte kutömweriaan tekeri yewas.

19 Pöta songönte epët. Anutu pim songön nant tiarën pet yaalni. Pötaanök pim songön tiar omnaröa itaampena salöt tekeri niwesautak omën utpetat yaë piporö itaampënaaten kaaö yaëen Anutuuk kangiir ya sangën elmëeim wë.

20 Ngaan panëer Anutu pim omnant pout ket ëa pörekaan wais peene e wë eptak oröa pim omnant ket ëa pötön ityaangk. Anutu pöp omnaröa itnaangkënëp pim omnant ket ëa pötök pim retëngre weëre kosang pömpel om wiakaim wiaapnaampel pöt tekeri yewas. Pötaanök omnarö pitëm utpetatön, “Epot utpetatok pël newasën,” yok pangk pël naëpan.

21 Pöt tol ëen? Pit Anutu wë pöten ewat wëak won wiaana ëëpna pöl Anutuun ping wesak yoöre ërëp nemaan kön irikor selap pan eim wëen pötök

kör mokoëen koö panëetak wëen kön won sak wakaim.

22 Pël ëëë pitëmtën, “Ten ewatörö,” pël aö pitëmtën ing ti wak ya pötak kaökauröa ök yes.

23 Pël ëëë Anutu, ëwa pepap wëwëetaringëp, piin yaya nemaan omën kö yesaut omënere intre imënre kamalre pöröa könöt ket ëak pötön yaya maim wë.

Utpet ke nentere nent eima

24 Pël yaëen Anutu pi pit kasëng mangkën pitëm könötök kentre kaur kësang koirak kentöröa ök eimeë pitëm möönre koröpöt kewil ë pet yair.

25 Omën pël yaë piporö Anutu pim ngön këët kasëng menak pöta kangiir ngön kaarötön yaap wesak omnant Anutu pim ket ëa pötön Anutuu urtak yaya maim wë. Pël ëaap omnarö tiar ket ël epotë Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

26 Pit utpet pël yaëen Anutuuk kasëng mangkën kentöröa ök kentre kaur utpet panë eim wë. Öngörö pit Anutuu kan yaö mëëaö pö sëp wesak öng muntaröaring omën ëöaat eim wë.

27 Ën ompöröeta tapël öngörö sëp wesak pitëm lupötë kentre kaur pötök es ket ëak yokotön ompörö pitëmënt pitëmënt utpet panë ëeim wë. Pël yaëen wa irikor pöta kangut lupre koröp poutë yeö.

28 Pit pitëm könötök Anutu moröak öpnaaten kaaö ëa. Pötaanök Anutuuk kangiir pit wil moulmëen pitëmtë utpet pötë ënëm eimeë omën utpet ke nentere nent omnaröa naënganë salöt eim wë.

29 Pit omën utpet ke nentere nent pitëm lupötë peö ëak wia. Pit utpet ëëre korar ë, omnantön kentre kaur ëëre kööre tok ë pël ëeim wë. Pit war ëëre omën mën wel wi, ngön nga elööre kaar aan muntapëët ëp ë, muntarö utpet mowasööre omnaröa ngönöt kain wak kaö wasööre

30 ëöetak ökre was aö pël ëeim wë. Pit Anutuun kööre tok elmëëre ngön ë olëak aö, ieping ëëre pitëmtök pitëmtën wak isak aö, utpetatëen kan

ngësöore elre peparöa ngön wa olaö pël ëeim wë.

³¹ Pit ewat wonörö, ngön apnaatak pitëmtë ngön pöta ënëm naën yaaurö. Pitëmtë karuröen kent naën eimeë muntaröenta yaköm naën yaaurö.

³² “Omën utpet ke pipot yaaö piporö wel wiipnaat,” Anutu pim ngön kosang wesa pöt omën piporö pit ngön pöt yok ewat wë. Pël ëaap pit köntak utpet ke pilöt yaë. Pël yeem pitëment naën, omën muntaröeta tapël yaëen pit itenak ërëpërëp ëak taë yemowas.

2

Anutuu ngön ya yamëngka pöt wot-pil panëët

¹ Yaap, omën ke piporö utpetarö. Pël ëaap ar Yuta omën narö arimtok arimtën wak isak epël kön yawi. “Eë, omën porö utpet yaëen Anutuuk kangiir könöm mampna pöt yok pangk yaë.” Pël kön wieë arta utpetat yaaurö. Pötaanök arim utpetatë kangut naön ëënë pöta kan nent won. Ar pitëm yaë pöl yaaurö. Pötaanök ar pit utpet yaë pöt pet yaalmëem arimëntta utpet yaaurö pöt pet yaalni.

² Tiar ewat wë. Anutu pim ngön yaatak omën utpet ke pil yaë piporö pitëm utpetatë kangut mampna pöt yok pangk.

³ Ngöntörö, yaap ar pil kön yawi. Pël ëaap arimëntta utpet tapël yeem ar kön wiin Anutuuk arim utpetatë kangut nankingën ëëpën ma?

⁴ Tol ëën? Anutu pi ompyaö elniak akun wali kor wëen kangit teënt nankingën yaë. Ma Anutu pim ompyaö yaalni pöten kön wiin omën pasit yaë ma? Anutu pi arim lup kaip tiinëëtaan ompyaö yaalni ar pöten köpël ma?

⁵ Pël ëaap ar lup kosang pan ëak kaip natiin yeë. Ar pël ëeim wëen Anutu pim ya sangën pöt kaö sëen pim ngön yaatak wotpil niwasëpna akun pötak kangut nimpnaat.

⁶ Pöt Anutu pi omnant kom ëak tiarim wëwëatë ökök nimpnaap.

⁷ Tiar narö wëwë kosangtaring ëwaatak wëen Anutuuk yaya niap naataan weë ngentieim öpena piporö wëwë kosangët koir nimpnaat.

⁸ Ën narö pitëmtëen kön wieë ngön këet kasëng menak korar ëeim öpna piporö Anutuuk ya sangën kaö pan elmëak kangut mampnaat.

⁹ Këlangönre könöm kësang pipot omën utpet yaë piporö pourö pitëm naë orööpnaat. Wet reäk Yuta omnaröa naë yaaröön muntaröa naëta orööpnaat.

¹⁰ Ën tiar omën ompyaö yeë porö Anutuuk elniin mayaaptaring ëwaatak wëen yaya niapnaat. Wet reäk Yuta omnarö pël elniak omën muntarö tapël elmëëpnaat.

¹¹ Anutu pi mööngkraar kangk naën yaaup.

¹² Omën köpël wëa narö Moses pim ngön kosangöt won wë utpet yaë piporö Anutuuk pit pourö ngön kosangöt won om wëen ngön ë pet irën kö sëpnaarö. Ën Yuta omën Moses pim ngön kosangötring wë utpet yaë piporö Anutuuk ngön kosang pötë wieëa pöl pitëm ngönöt ë pet irën kö sëpnaarö.

¹³ Pöta songönte epët. Omën Moses pim ngön kosangöt kat pëenötë kat yawi piporöen Anutuuk, “Wotpilörö,” pël naëpan. Ngön kosangöt kat wiak ngaarëk yeö piporöen Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël mapnaat.

¹⁴ Omën maim narö ngön kosangöt ök nemaanöröak pitëmtë könöök ngön kosangötë wieëaul yaë. Pël yaë piporö ngön kosangöt won wëetak pitëm könötök ngön kosangöt pet yaalmë.

¹⁵ Pël yaëen pötök ngön kosangöt pitëm retëng ëa pöt tekeri yewas. Ën pitëm lupötökta kön ke nentere nent ök ëën nantëen, “Pangk,” nantëen, “Pangk naën,” pël yaë.

¹⁶ Pipët akun kaöaöökëenök pël yaë. Ënëmak Anutuuk Yesu Kristoon maan tiarim lupötë omnant ëlëëp yeë pipot pout tekeri wasëpnaat. Nem ngön ompyautak ök ni yeë pöl ëëpnaat.

Yuta omnarö pit kön wiin

ngön kosangöt yok pangk kaamök elmëëpnaat pël wesa

17 Ar narö arimtën, “Ten Yuta omnarö,” pël aimeë Moses pim ngön kosangöt kosang wesak wak wëen, “Pötök ngön yaatak yok kaamök elniipnaat,” pël yewas. Pöt arimtok arimtën ping wesak pipël yeem, “Ten Anutuu omnarö,” pël yak.

18 Ar Anutu pim kenten ewat wë. Ngön kosangöt rë nuulaurö. Pötaanök wotpilre korar pöteparë songönöt ewat wë.

19-20 Ar kön wiin, “Ten ngön kosangötring wëen ewat poutë songönöt pötë öngpök wia,” pël weseë, “Ten omën it ilëaurö kan pet elmëere koutak wëaurö ewa elmë, kön ëngk ma e yaurö wetete mowasö, rungaarö rë moulö pël yaaurö,” ar pël aim.

21 Yaap, ar omën muntaröen ngönën ök yamëem arimtä lupötëelta ök nemaan yaaurö. Ar omnaröen, “Kain ëënganok,” pël yaauröak arimëntta kain yaaurö.

22 “Öngre omp wëwëat kon ëëngan,” pël yamëëauröak arimtokëer öngre omp wëwëat kom yaaurö. Pël yeem omën muntaröa ngönën kaarötë ngëëngk yewesautön kaaö yaauröak pitëm tuptakaan kaar ngëëngk yewesa tapöt kain yewaurö.

23 “Ten Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewaurö,” pël aö arimtën wak isak yaauröak Anutuu ngön kosang pöt ilap riak pim yapinte utpet yewasaurö.

24 Arim yeë pipta ngönte ngönëntak epël wia. “Arim utpet yeë pipotön omën muntaröak itenak Anutuu yapinte utpet wesak ya.”

Koröp kaut yaila pötak Yuta omnarö kaamök naalmëen ëa

25 Ar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewan talte arim Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pöt kë ëëpën. Pim ngön kosangöt ilap yariauröak Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pörö omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wëaö pöröa ök wë.

26 Ën omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wë pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporö Anutuuk pitëmëen kön wiin ompyaö sëen omën pimëen yaö ëak koröp kaut yail pöröa ök mowasëpnaat.

27 Pël ëak omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënrek pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporöak ar Yuta omën Anutuu ngön kosangötring wë pimëen yak koröp kaut yailerek pël weseë ngön kosangöt ilap yari pöröen utpet yeë pöt pet elniipnaat.

28 Pöt tol ëen? Koröpöök pëen Yuta omnaröa möönre koröp wak wë koröp kaut ilak Anutuun yaö yewas pöt kaar yaë. Pit koröpöt ilauröak könöt Anutuu naë rë noolaan. Pötaanök pit Yuta omën panëerö won.

29 Yuta omën panëerö, Anutu pimörö, pitëm songönte epël wia. Pit lupmerök Yuta koröp oröak wë Anutuun sak wë. Pitëm koröp kaut yail pipët lupmeri yaat. Pipët ngön kosangtaanök naën, Pulöökë yaat. Omën pël yaë piporö omnaröak pëen ping wesak nemaan Anutuukta ping wesak ya.

3

Wëwë utpet pötak wëwë ompyaut wak neirapan

1 Koröpöök pëen koröp kaut yaila pöt yok pangk kë naaröpan. Pötaanök tiar Yuta omnarö omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë ma won? Ma Anutuun yaö ëak koröp kaut yaila pötakaan omën ompyaut yaarö ma won? Pöten kön wiipa.

2 Yaap, tiar Yuta omnaröak omën ke nentere nent poutëen omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë. Wet réak Anutuuk pim ngönente omën pouröa naë tekeri wasëpenëak ningkën tiarim naë wia.

3 Pël ëaan narö, “Tiar ngönën epta ënëm sëpenaat,” neneraan pël maimëë ënëm nasën yaëen ar kön wiin Anutuukta omnaröa yeë pöl pim ngön kosang wesak nina pöt sëp wasëpën ma?

⁴ Won pan. Tiar omën pourö tiarim ngön kosang wesa pöt kaar apenaat, Anutu pi kaar naënöp aan kosang yesaup. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Om naröak nim ngön kosangöt kë yaarö pöt itaampnaat.

Ën ngön ë pet yairautak ngön yaatak niulëen il mowasumëep.”

⁵ Ën nent epël kön wieë. Tiar utpet yaëen Anutu akun poutë wotpil yaaup. Pötaanök tiarim utpet pötak Anutuu wotpil yaaö pöt tekeri wasën pöt tol apen? “Anutuuk tiarim utpetatë kangiir elniipnaatak pi korar yaalni,” yok pangk pël apen ma? Ngön epët nem könöökaan won, om naröa yaautak yeniak.

⁶ Won pan. Anutu pi korar elnia talte wotpil wesak tiar om naröa ngön ë pet nairën ëëpën.

⁷ Ën nenteta kön wieë. Omën naröak epël kaar ya. “Tiarim ngön kosang wesa pöt söp yewasem kaar yak. Pël yeëetak Anutu pi ngön aan kosang yesaup. Pötaanök tiarim ngön kaar pötök Anutuu ngön yaapöt tekeri wes yaë. Pël ëen pötök Anutuun yaya kaö panë yes. Pël yaë pi tol ëënak tiarën, ‘Saun om narö’ pël niak utpet kangut yaningk?” pël yak.

⁸ Pël ëak omën naröak epël apën koröp. “Anutuu yapinte ompyaö söpnaan utpet ëëpa.” Omën naröak nem yapinte utpet wasëpënëak neen köntak, “Pool pi ngön utpet pipët ya,” pël yak. Pitën ngön kaar piptaan Anutuuk utpet kangut mampna pöt yok pangk.

Omën wotpil namp naön, won pan

⁹ Pöt tolëël? Tiar Yuta om naröak ompyaö ëak omën muntarö il yemowas ma? Won pan. Yutaare omën muntarö tiar pourö utpetatë weëre kosangta öngpök wë pöta ngönte wet réak war wes niiaut.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën wotpil namp naön, won pan.

¹¹ Omën Anutuun ewat namp naön.

Omën nampök Anutuun ëël naën yeë.

¹² Pourö Anutu kasëng menak yes.

Pël yeem pourö utpet panë sak wë.

Omën ompyaö yaaö namp naön, won ë won pan.

¹³ Omën yangaöök sok ner weerak yang ngep naën ëen kamp yaë pöl pitëm këmötëaan ngön pipot kamp yaë.

Pit ngön kaar kësang yaaurö.

Pit kamal ngaaröa omën utpet wesak yamëngk pöl ngön nga yaaurö.

¹⁴ Kët ël epotë om naröen utpet panë wesak ngön kosang yamëëaurö.

¹⁵ Nga kan kengkën eimeë omën mën wel yawiaurö.

¹⁶ Pitëm yesautë om narö utpet elmëëre këlangön mampö pël yaaurö

¹⁷ Pit ngöntre karuröaring lup koptemer sak naön.

¹⁸ Kot nent Anutuun kas naën yaaurö.”

Ngön pipot ngönëntak wia.

¹⁹ Yaap, tiar ewat wë. Ngönëntak ngön kosang epot Anutuu ngön kosangötë öngpök wëaurö tiarimëen ëaut. Pötaanök tiarim naëaan nampök, “Ne wotpilëp,” pël naëngan. Yang ël epotë omën pourö tiar Anutuu ëöetak saunaringörö pëen wë.

²⁰ Pöta songönte epët. Omën namp ngön kosangötë ënëm yaëen Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemapan. Ngön kosang tapötök tiarim saunat war yewas.

Omën Kristoon kön wi kosang wasëpna pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël mapnaat

²¹ Pël yaëëtak peene pöt, Anutuu tiarim saunat won wasën pim ëöetak wotpil wë pöt tekeri yewas epët Moses pim ngön kosang pöta kanöököl won, maimaöököl yaarö. Pöta ngönte Moses pim ngön kosangtakre tektek ngön yaauröak wet réak ëaut.

²² Wotpil öpena pöt epët. Omën namp Yesu Kristoon kön wi kosang yewas pipopön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yema. Yutaare omën muntarö tiar omën pourö piin kön wi kosang

wasën pöt Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël niapnaat. Pöt tiar omën kopëtarö, narö maimarö won.

²³ Tiar pourö utpet ëak Anutu pim ompyaö öpenëak niia pöl naön yaurö.

²⁴ Pël yaëen Yesu Kristo pi tiarim saunat wa pötaan Anutuuk komre kolap elniak utpetat pout won niwesak tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niia. Pöt pi tiarim ompyaö yaaö nenta kangiiir naalniin, yaap nina.

²⁵ Anutuuk Yesu pi wel wiin iit yangerak ngentiin omën pourö piin kön wi kosang wasën tiarim saunat won nuwesak Anutuu naë nuulëepënëak wes nimëa. Ngaan panëer Anutuuk omnaröen wiapre kor elmëak pitëm saunatë kangut teënt nemangkën ëa. Pël ëautak peene pöt, pim wotpil yewesa pöt pet elniipnaan Yesu tiarimëen wel wiipënëak wes nimëa.

²⁶ Pi wotpil yewesaöre omën pourö Yesuun kön wi kosang yewas piporöen, “Omën wotpilörö,” pël yaaö pöt peene akun epöök pet elniipënëak wes mëa.

²⁷ Pël ëaap tiarimtok tiarimtën ping wesak apen ma? Won, kan pöt il waria. Oröptak kan pöt il yewari? Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pötak il yewari ma? Won pan. Kön wi kosang yewesa pötak kan pöt il yewari.

²⁸ Pöta ngönte tiar epël yaurö. Omën namp kön wi kosangtaring wë pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yamëëaup. Ën namp Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemaan yaaup.

²⁹ Ma Anutu pi Yuta omnarö tiarimtë Anutu ma? Won, pi Yuta omënerë omën muntaröa Anutu.

³⁰ Anutu kopëtap pi tiar pouröaap. Pötaanök tiar Yuta omën koröp kaut yailauröak piin kön wi kosang yewas poröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Ën omën muntarö koröp kaut nailënröak kön wi kosang yemowas poröenta, “Wotpilörö,” pël yema.

³¹ Pël ëen, “Kön wi kosang yewesa

pötak Moses pim ngön kosangöt wak yeira,” pël ya ma? Won, ngön pël naën. Tiar ngön kosang tapöt ngölöp wesak taë yewas.

4

Anutuuk Apramön, “Wotpilëp,” pël mëëa

¹ Apram omën yaapöp, tiar Yuta omnaröa ëap, piin tol apen? Pim ëa pöten kön wiipa.

² Apram pi ompyaö eim wiak wotpil sanëen yok pangk pimtën kön wiak ing ti wak ëan tapön. Pël ëaap Anutuu ëöetak won.

³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang wesa. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpil sa.”

⁴ Pöta songönte tiar ëwat wë. Omën namp waur elniin omnant yemangk pötak kësangënte pël naën, waur ëa pöta sumet pël ë yaë.

⁵ Ën omën namp pimtök pimtën, “Nem ompyaö yeë pötaan Anutuuk nemëen kön wiin wotpil yes,” pël newasëntak, “Anutu pimtökëer kësangën elnëak wotpil yenewas,” pël kön wiin Anutuu pim piin kön wi kosang yewas pötaan, “Wotpilëp,” pël yema.

⁶ Tewitökta ngön ke pilöt ök ëa. Pi omën Anutuuk kön wiin wotpil yes pöpön ök ëa. Anutuuk omën pöpë ompyaö yaë pötaan won, pimtë kësangëntaan kön wiin wotpil yes pël ök ëa. Omën pöp ërëpsawi yaë pël ëa. Tewit pi ngön ke pilöt epël ëa.

⁷ “Omën Anutuuk pitëm ketöt ent ë moolëak saunat won wes yeemoola porö ërëpsawi ëëpnaarö.

⁸ Omën namp Kaöapök kön wiin saun won yaë pöp ërëpsawi ëëpnaap.”

⁹ Yuta omën Anutuun yaö ëak koröp kaut yail poröakëer Anutuuk tiarim saunat won yewas pötaan ërëpsawi yeë ma? Won. Omën muntarö koröp kaut nailënröeta Anutuuk pitëm saunat won yemowas pötaan ërëpsawi yaë. Tiar ëwat panë wë.

Anutu pi Apram pim kön wi kosang yewesauten kön wiin wotpilëp pël ëa.

¹⁰ Anutuuk akun taltak Apramön kön wiin wotpilëp pël ëa? Koröp kaut ilak wëautak ma nailën wëautak? Pi pël naënëpök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa.

¹¹ Apram pi koröp kaut nailën wë Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa pöt pet ëëpnaan pim koröp kaut ilëpënëak ök mëëa. Pötaanök Apram pi omën koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilörö pël yaë pöröa ëap.

¹² Pi tiar Yuta omën koröp kaut yail pöröeta tiarim ëap. Tiarim koröp kaut yail pötaan won. Tiarim ëap Apramë koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wesa pöl yeë pötaan pi tiarim ëap.

Kön wi kosang yewas pörö Anutu pim kup wia pöta yaö yes

¹³ Ngaanëër pan Anutuuk Apramre pim ëarö yang eprak pangk ëak öpenëak kup mowia. Pöt Apram pi Moses pim ngön kosangta ënëm yaëënak pël nemaan. Apram pi Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilëp pël ëa pötak pël kup mowia.

¹⁴ Omën ngön kosangta ënëm pëen yaaurö Anutu pim yaö mëëa pöt yewan talte Anutuun kön wi kosang yewesaut om pas wiaapën. Pël ëën Anutu pim kup mowia pöteta wiap sëpën.

¹⁵ Pöt ngön kosang pötak tiar utpet yaë pöt pet elniin saunaté kangut tiarim rangk jaarö. Pël yaëëtak ngön kosangöt won talte tiar ngön kosangöt yail pël naën ëëpen.

¹⁶ Anutu pi Apramre pim ëarö ënëm oröopenaarö tiar komre kolap elniak ngön kup niwia. Pötaanök Aköpök kup niwia pöt öpena pörö tiar piin kön wi kosang wesaak öpenaat. Pöt omën ngön kosangtaring wëaurö tiarimënt won, om ke tapël kön wi kosangtaring Apramë ëa pöl yaaö pörö pourö öpenaat. Apram pöp tiar pouröa ëap.

¹⁷ Anutuuk Apram pimëën ngönëntak ngön nenteta epël kup mowia. “Nook ni omën pouröa ëap pël wes yanuulë.” Ngön pöt, Apram pi yaap Anutu pim kön wi kosang wesa pöpë ëöetak tiarim ëap. Anutu pöp omën wel wiauröa wëwëat yemangk. Pimënt tapöpök omnant won wieëautön maan jaarö.

¹⁸ Anutuuk Apramön, “Nim ëarö selap kaö pan orööpnaat,” kup mowia. Pël maan Apram pim ru won ëën yang kaö nantë omnaröa ëap pël sëpna pöt kön wi kosang wesakaima.

¹⁹ Apram pim krismakiat 100 pöt temanöm yesën koröpö won sa. Ën Seraata tapël koröp won sëën ru wilëpna akunet pet ira. Pël ëauwaarök Apram pöp kön tapëten ëeim wë pim kön wi kosang yewesa pöt wiap newasën ëa.

²⁰ Apram pi Anutuu ngön kup mowia pöten kön selap ëak kön wi kosang yewesaö pöt këlok newasën ëa. Won, pi kön wi kosang yewesaut taintaë wes wak wakaima. Pël ëaö pötak Anutuu yapinte wak isa.

²¹ Pöt, “Anutu pim omën nant yaö neea pöt kë orööpnaat,” pël këëkë kön wiakaima pötaanök.

²² Apram pi kön wi kosang yewesautaring ke pël wakaima. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa.

²³ Ngönëntak Anutuuk Apramön wotpilëp pël kön wia ngön pöt Apram pimtën naën.

²⁴ Won, tiar pouröaan ëa. Anutu, tiarim Kaöap Yesu weletakaan wal ë ulmäup, puuk piin kön wi kosang yewesaurö tiarënta, “Wotpilörö,” pël niapnaat.

²⁵ Anutuuk Yesu pi tiarim saunatéën wel wiipënëak wes mëën wel wia. Pël ëën tiar wotpil niwasëpënëak weletakaan wal ë moulmäa.

5

Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pël yenia

¹ Tiar Aköp Yesu Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiarim Aköp Yesu puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer sak wë.

² Pi kopëtapök komre kolapring wëauta kanwer të niwiin peene pöta öngpök wë. Pël yeë Anutuu ëwaataring kutömweri öpena pöten kön wieë ërëpsawi yeë.

³ Pötaan pëën ërëpsawi naën. Könöm nant tiarim naë orö yaë pötëenta ërëpsawi yeë. Pöt könöm pötök tiarim lupöt kosang niwas yaë pötaanök.

⁴ Tiar lup kosang pötaring wëen Anutuuk moröktak ök elniin kosang wëen tiarimëen ya kë yes. Ya kë sak omën ompyaut nimpna pöten kön wiak kor wë.

⁵ Tiar kor wëen kë naaröön yaëen ëö yes pël naën. Pöt epël. Anutuuk pim Ngëëngk Pulö tiarim lupötë wes mëen lup sant yaalni. Pötaanök ëö naën yeë.

⁶ Tiar wëwë kosang öpenaata weëre kosang pöt won wëen Anutu pimtë akun mowia pötak Kristook Anutu kasëng menaurö tiar utpetetakaan niöpënëak wel wia.

⁷ Omën pimtok pimtën kön wiin wotpil yaapëen wel wiipena pöt tiarim naë pangk won. Ën omën omnarök kön wiin ompyaö nampëen wel wiipena pötaar yok pangk wel wiipen wes.

⁸ Pël ëaap tiar saunaring wëen Kristo pi tiar kaamök ëak wel wia. Pël ëa pötak Anutu pi lup sant yaalni pöt pet yaalni.

⁹ Pël ëen peene Kristo tiarimëen wel wiin pim iit il ngentiin tiarim saunat won sëen Anutu pi tiar pouröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Kristo pi kaamök elniin Anutuuk tiarim utpetatë kangut naningkën ëëpnaat.

¹⁰ Tiar Anutuun kööre tok elmëeim wëen pim Ruup tiarimëen wel wiak wiap niwasën Anuturing wë. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Peene Anuturing wë eptak pi wëwë kosangtak wë kaamök elniaan ompyaö panë

öpenaat.

¹¹ Pël ëen pöt pëen won. Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer saut. Pötaanök pim yaalni pötaan peene eptak Anuturing tiar pourö ërëpsawi yeë.

Atamök wel yawiaut koirën Yesuuk wëwëet koirä

¹² Ngaan panëer omën kopëtap Atam puuk saun koirën saun pöt yangerak oröa. Pël ëen saun pötaan wel yawia pöt oröa. Pël ëen omën pourö tapël utpet ëeimeë saun wak wel wieima.

¹³ Moses pim ngön kosangöt naaröön wieëa akun pötak utpet pöt yangerak ulöl sak wiakaima. Pël äautak ngön kosang pöt won wiaan Anutuuk, “Pit nem ngön wa olëa,” pël kön wiak kangut pangk nemangkën ëa.

¹⁴ Pël ëen wel pöt Atam pim naëaan ngës rëak orök wiaan wais Moses pim naë oröa. Pël ëen wel pötak omën pourö ngep ëak wiakaima. Omën porö köpël wë utpet eimeë Atam pim Anutuu ngön kat wiak wa olëa pöl naën äautak weletak pitta ngep ëa.

Atam pöp wel yawiauta wotöököp omën ënëm orööpnaap Kristo pim ökre was ëa.

¹⁵ Pël ëaap komre kolap pöt ngön wa yoolëauta ök naën. Omën kopëtap Atamë wa olëautak selap wel wian. Pël yaëen Anutu pim komre kolap pöt, omën kopëtap Yesu Kristo pim kësangën elnia pötak Atamë ngön wa olëa pöt il wesak omën selap kiri elnia.

¹⁶ Anutuu kësangën pöt omën kopëtap Atam pim utpet ëa pöta ök won. Yaap, omën kopëtap Atam pi Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk ngön ë pet irak omën pourö wel wiipënëak ök ëa. Pël ëaap omën selap Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk kësangën elniak wotpil niwesa.

¹⁷ Omën kopëtap Atam pi ngön wa olëak utpet sa. Pim pël ëa pötak wel pöt orök yang omën pourö ngep ëak wiakaima. Pël äautak omën kopëtap

Yesu Kristo pim ëa pöta këetak Atam pim ngön wa olëa pöta këet il yewas. Anutu pim komre kolapre kësangën pötak tiar, “Omën wotpilörö,” pël yenia. Pël niaan tiar Kristooring wë kaö sak öpenaat.

¹⁸ Pötaanök omën kopëtap Atamök Anutuu ngön wa olëa pötak Anutuuk ngön ë pet irak tiar omën pourö kö sëpenëak ök ëa. Tapël omën kopëtap Yesu Kristook wotpil wesak tiarimeën wel wia pötak Anutuuk tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niak wëwë kosangët yaningk.

¹⁹ Omën kopëtapök ngön wa olëa pötak selap utpet san. Tapël kopëtapök ngön ngaarëk wa pötak selap wotpil niwasëpnaat.

²⁰ Pël ëen ënëmak Moses pim ngön kosangöt oröön omnarö ngön kosang pöt ilap riak utpet kësang panë yeë. Pël yeëetak Anutu pim komre kolap pötak utpet pöt ngep ëak ompyaö niweseim wë.

²¹ Këet epël orööpënëak ëa. Saun pötak wel yawia pöt oröa tapël Anutu pim komre kolap pöt Yesu Kristo pim wel wia pötaan kaö sëpna pötak Anutuuk wotpil niwasëpënëak ëa.

6

Tiar Kristooring wel wian

¹ Yaap, Anutu pim komre kolap pötak utpetat ngep yaë. Pötaan tolëël apen? Tiar Anutu pim komre kolap pöt tiarim utpetat ngep ëak tekeri sëpnaan utpet ëeim öpenaan apen ma?

² Won pan. Tiarim lupötë utpetat wel wi olëauröak tol ëen kaalak utpet pöt yal menak öpen?

³ Tiar narö Yesu Kristook yal mampenëak i yamë akun pötak pim wel wia pöl tiarta piik yal menak wel yawi. Pöten ar köpël ma?

⁴ Iyamë piptak Kristook yal ëak wel yawi. Pël ëen tiar Kristooring yang kel yaniwer. Tol ëënak pël yaë? Pep pim weëre kosang pötak Kristo weletakaan wal ë ulmëa tapël tiarta wal ë niulëen wëwë ngolöpta kanöök yes.

Kristooring wëwëetak öpenaat

⁵ Tiar Kristoë wel wia pöl wel yawi pötak piik yal yemangk. Pötaanök tiar epël ëwat panë wë. Anutuuk pi wal ë ulmëa pöl tiar wal ë niulëen piik yal ëak öpenaat.

⁶ Pöta songönte epël kat wi yeë. Tiarim lup ngaanöt Kristooring këra yetaprak möaut. Pöt tiarim lupmeri utpetatë weëre kosang wia pöt kërë olaan utpetatë inëen naën ëëpenëak pël ëaut pötaanök.

⁷ Namp pi wel wiak utpetatë iriaan ent ëaupök kaalak utpetatë öngpök naön ëëpnaat.

⁸ Yaap, tiar Kristo piiring wel wiaurö. Pötaanök kön wi kosang panë wasën wëwëetakta piiring wë.

⁹ Pöt tiar ëwat wë. Kristo pi weletakaan wal ëaup. Pötaanök kaalak wel nawiipan. Wel pötak yok pangk pim weëre kosangö wak neirapan.

¹⁰ Pi utpetatë weëre kosangöt won wes olapënëak wel wiin pangk ëa. Wel wia pötaanök kaalak wel nawiipan. Peene wë epët pöt Anutuun yak wë.

¹¹ Ar tapël arimtën kön wiin arim lupötë utpetat wel wi olëak Yesu Kristook yal ëak Anutuun yak wë pël ëëp.

¹² Arim yang koröp lëngë sasa pipotë kentre kauratë ënëm ëënganok utpetat pörek wieë wer yanuun inëen elmëëngan.

¹³ Pël ëakta arim möönre koröp pipot korarötëël pëel elmëen utpetatëen inëen ëëpan. Ar weletakaan wal ë nuulëaurö. Pötaanök Anutu pim yaatak wë arim möönre koröpöt piin yaö elmëen wotpil wëauta inëen ëëp.

¹⁴ Pöt ar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök kaalak utpetatön kön wiin kaö nasën ëëpnaat.

Tiar wotpil wëauta inëen sak wë

¹⁵ Pötaanök tol ëëpen? Ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök yok pangk utpetat ëëpen ma? Won pan.

¹⁶ Ar epël kat nawiin yaaurö ma? Omën kaö namp arim möönre koröpöt pëel elmëak pim këm ngönte

ngaarék wak inëen elmëenëet. Pöta ök utpetatök arim kaö sëen pim inëen elmëeim wiak kö sënëet. Ën Anutu pim këm ngön ngaarék yewautak arim kaö sëen pöta inëen elmëenë pötak Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël niapnaat.

¹⁷ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen elmëeim wakaimaurök peene pöt ngönën rë nuula pöt ngaarék panë yeö. Pötaanök Anutuun yaya mepa.

¹⁸ Ar utpetatë weëre kosangtakaan ent ë nuulëen wotpil wëautak kaö sëen inëen sak wë.

¹⁹ Tiar yang omnarö pëen. Pötaanök ar ngön pipot kat wiin omnaröa omnant yautëel ök ëak yeniak. Ar ngaanëer arim möönre koröpöt kentre kaurre utpet ke nentere nent pötëel pëel elmëak pötë inëen elmëeim wakaimaurö. Tapël peene akun eptak pöt ompyaö panë sënëen arim möönre koröpöt wotpil wëautakël pëel elmëeim ön.

²⁰ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen ëimeë wotpil wëauta inëen naën eimaurö.

²¹ Pël eimeë pöta kë oröpöt koireimaurö? Utpet eima pöten peene eptak kön wiin ëö yes. Pöta këet wel.

²² Peene akun eptak pöt Anutuuk utpetatë sulöptakaan wil niulëen pim inëen sak wë. Pël yeë pöta këet arim wëwëat ngëengk sak ompyaö wë wëwë kosangët wak om wakaim önëet.

²³ Pöt arim utpetatë inëen yaauta kang pöt wel koirënëet. Ën Anutu pim kësangën yaalni pöta këet Yesu Kristook yal menak wëwë kosangët koirënëet.

7

Tiar wëwë ngölöptak wë

¹ Karurö, ne Moses pim ngön kosangötë öngpök wëaurö arën nia-maan. Ar ngön kosangöt kön yaw-iaurö epël ewat wë. Omën namp pi öp wë pötakëer ngön kosangötë iri wë.

² Pöta ngön nokoliil nent epël wia. Öng ompringëp pim ompöp

wel nawiin wëen ngön kosangtak piar ompöp erën elmëaan wë. Ën wë ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop yemowi.

³ Pötaanök öngöp pim ompöp öp wëen sëp wesak omp muntap koirak piiring wëen pöt öngre omp wëwëet utpet wesak saun yokoir. Ën ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop mowiin wë omp muntap koirak öngre omp wëwëet utpet newasën yaë.

⁴ Karurö, arim songönte tapël wia. Kristo pi pim koröpö weletaan pëel elmëaup ar piik yal ëen ngön kosang-taan wel wiin pötë öngpökaan wil nuulëen wë. Peene pöt ar weletakaan wal ëaup Kristo pimëen sak wë. Pi tiar Anutuu inëen yaëen tiarim wëwëatë këet pim yapintak sëpënëak wal ëa.

⁵ Tiar lup nganötring wakaiman akun pötak ngön kosangötök elniin utpetatëen kentre kaur eimeë tiarim möönre koröpöt saun koirën pöta ya mëneimeë weletaan yaö ëaut.

⁶ Peene pöt, Kristook yal menak ngön kosangtaan wel wian pötak ngön kosangötë nitëen wakaima pötakaan wil nuulëen wë. Pötaanök kaalak ngön kosang ngaan retëng ëa pötë ënëm naën wëwë ngölöp Ngëengk Pulöök pet yaalni eptak Anutuun inëen yaalmë.

Saunatök utpet niwesa

⁷ Pötaanök tol apen? “Ngön kosang pöt utpetat,” pël apen ma? Won pan. Ngön kosangöt won ëen ne utpetatë songönte ewat nasën ëan tapön. Ngön kosang pötak epël ya. “Ni omën muntaröa omnantön war ëënganok,” pël ya. Ën pötak pël naën ëanëen war yaaö pöten köpël ëan tapön.

⁸ Ngön kosang pipët war yaaö pöten ya. Pël ëen ne war yaaö pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak nem lupmerën këk yaalmëen war nentere nent orö yenerë. Ngön kosangöt won ëen utpet yaaö pöt weëre kosang won ëan tapön.

⁹ Ne ngaan ngön kosangöt këëkë ewat nasën wë nemtën kön wiin

ompyaö wakaimaup. Ënëmak war yaauta ngön kosangët orö rëa pötak utpetatë songönte ëwat wëen nem lupmeri utpetat kaö sëen

¹⁰ nemtën kön wiin, “Wel yawiauta kanöököl yes,” pël ëaut. Anutu pi ngön kosang pötak elnëen ompyaö ömëak ëautak pötak ne wel yawiauta kanöököl wakaiman pöt pet elnëaut.

¹¹ Ne ngön kosang pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak morök elnëak pipël ngön kosangtaan wel yawiauta kanöököl neulëa.

¹² Tiar epël ëwat wë. Ngön kosang pöt ngëëngköt, ën kom ëak nent nent wasëneta ngëëngk, wotpil, ompyaut.

¹³ E tol am? Ngön kosang ompyaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa pël am ma? Won pan. Utpet yaaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa. Piptak ngön kosang ompyaut pet elnëak pël ëa. Omën pipët tol ëënak ëa? Ne utpet yaauta songönte tekeri yesën ëwat sak utpet yaaö pöten utpet panëët pël wasumëak ëa. Pël ëën ngön kosang ompyaö pötak utpet yaaö pöt sasa utpet panëët pöt pet yaalnë.

Saunatök utpet niwesa

¹⁴ Tiar ëwat wë. Ngön kosangötëël Anutu pim Pulöök pimtë kentöön pet yaalni. Pël yaëënak ne yang koröpööring utpetatë öngpök wë pötë inëen yeë.

¹⁵ Ne nem omnant yaautë songönten köpël wë. Ne omën ompyaut ëëmëak kentre kaur yaalnë pöt naën yaaup. Ën utpetat ëënganëak kaaö yaalnë pötökëër yaaup.

¹⁶ Nem omën utpetat ëënganëak kaaö yaaut yaaö pöta ngönte ök yeniak pipët. “Ngön kosangöt ompyaut.”

¹⁷ Pötaanök nem korar yeë epot nemtë könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë këk yaalnëënak yeë.

¹⁸ Ne songönte epël ëwat wë. Nem lupmeri omën ompyaut wi naön, nem lup ngaan pömeri. Pötaanök ompyaut ëëmëak yeemak pangk naën yaaup.

¹⁹ Ne omën ompyaut ëëmaap pël yeemak naën yaaup. Ën omën utpetat naën ëëmaap pël yeemak yaaup.

²⁰ Ne utpetat naën ëëmaap pël aöök yaaö pöt nem könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë këk yaalnëënak yeë.

²¹ Ne itaangkën omën epët nem naë orö yaë. Omën ompyaut ëëmëak yeem utpetat pëen ë yeë.

²² Yaap, nem lupmerök Anutu pim ngön kosangötön kent pan yaalnë.

²³ Pël yaëen ne itaangkën utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötök nem ömpyaö ëëmëak kön yawi pötön kööre tok elmëak wii netëen pötë öngpök wë.

²⁴ O, ne omën utpetemor. Nem koröpö weletaan yaö yaë eptakaan talëpök ent ë neulëëpën?

²⁵ Ne tiarim Aköp Yesu Kristook ent ë niulëa pötaan Anutuun yoöre ërëp yamëëaup. Nem ök yeniak pipta songönte pöt epël yaë. Nemtë könre lupötök pöt Anutuu ngön kosangötëen inëen yaëetak utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötëen inëen yaë.

8

Kristook saunat ent ë nuulëak Ngëëngk Pulö yaningk

¹ Pötaanök omën Yesu Kristooring yal menak wëaurö tiarim naë utpetatë ngön kangit ë pet yaira pöt won ëëpnaat.

² Pöta songönte epël. Ngaan ne utpet pëen eimeë wel yawiauta kanöököl seimaup. Peene pöt, Yesu Kristooring yal menak wë pötaan Pul wëwë kosangët yaningk pöök ent ë neulëen utpetatë öngpök sëere wel wi pël naëngan ompyaö eim ömaap.

³ Mosesë ngön kosang pötök ompyaö niwasëpënëak yaëen tiarim lup ngaanötök weëre kosangöt wak iraan pomp ëa. Pël ëautak Anutuuk yok pangk ëak pimtë Ruup wes mëen tiar omën utpetaröa möönre koröp wak yangerak oröa. Pël ëën Anutuuk

elmëen pi tiarim saunatë kangut wak wel wia.

⁴ Anutuuk ngön kosangötë wotpil wieëaut tiarim naë orööpënëak pipël ëa. Pöt tiar lup ngaanötë wëwëetak naön wë Ngëengk Pulöökë yaalni pöl yeë pötaanök.

⁵ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö pitëm könöt ngaan wëwë potakël rë olëak wë. Ën omën Pulöökë yaalmë pöl yaë piporö pitëm könöt Pulöökë naë rë olëak piiring wë.

⁶ Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö wel wiak kö sëpnaarö. Ën könöt Pulöökë naë rë olëak wë piporö mayaaptaring wakaim öpnaarö.

⁷ Pöta songönte epël. Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö Anutuun kööre tok yaalmë. Pël yeem pit pim ngön kosangöt ngaarëk naön yaauröak tol ëak pël ëëpën?

⁸ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö Anutuuk pitën itaangkën pangk naën yaë.

⁹ Ar pöt, lup ngaanötë wëwëetakël naön. Pulöökë wëwëetak wë. Pël ëen Anutu pim Pulö arring wë. Omën namp Kristoë Pulö pim naë won ëëpna pöp pi Kristoë omnamp won.

¹⁰ Yaap, utpetat yaautak arim möönre koröpöt wel wiipënëak yaö elniaurö. Pël ëauröak Kristo arring wëen yak Anutu pim arën, “Omën wotpilörö,” pël niia pötaan wëwë kosangtak wë.

¹¹ Anutu pim Pul Yesu weletakaan wal ë moulmëa pö arring wë. Pötaanök Anutu Yesu Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök elmëen pim Pul arring wë pöök arim möönre koröp kö sëpënëak yaö yaalni pipot wal ë niulëen önëet.

Ngëengk Pulöök Anutuu ru yaniwas

¹² Karurö, Anutu pim tiarimëen elnia pötaan kangit elmëëpenëak pöt yok pangk lup ngaanötë wëwëetak naön ëëpenaat.

¹³ Pöta songönte epël. Ar lup ngaanötë wëwëetak önë pöt wel wiak

kö sënëet. Ën Ngëengk Pulöökë yenia pöl ëen weëre kosang ningkën koröpöökë utpetat moolëak pöt wëwë kosangtak wakaim önëet.

¹⁴ Omën Anutuu Pulöökë ënëm yes piporö Anutu pim ruurö.

¹⁵ Pöt Anutu pim Pul arim wa pö ar omën nantök wii nitëen kas ëënëak naalniin ëa pötaanök. Won, Pulöök Anutu pim ruurö elniin pim weëre kosangöök Anutuun, “Pep, ni tenim Pep ompyaup,” pël maim wë.

¹⁶ Ngön pöt tiar Anutu pim ru sak wë Ngëengk Pulöök tiarim lupötë kaö wesak tekeri wasën kat wiak pël yemak.

¹⁷ Yaap, tiar Anutu pim ru sak wë. Pötaanök pim omnaröaan omën ompyaup yaö ëa pöt öpenaat. Pël yeem Anutuu Kristoëen yaö ëa pöteta piiring öpenaat. Pöt Kristo tiarimëen këlangön kat wia pöl tiar pimëen këlangön kat yawi. Pötaanök Anutuuk kutömweri tiarënta piiring ping wesak niak ë rangiat nimpnaat.

Tiar ënëmak kutömweri wëwë ompyaup öpenaat

¹⁸ Ne kön wiin kutömweri ping wesak niak ë rangiat nimpna pöt kaöet. Ën peene wë eptak këlangön kat yawi epët pöta ök won, kotte.

¹⁹ Anutuu omën ket ëa epot pout Anutuuk pim ruurö tiarim ë rangiat tekeri niwasëpënëak ulöp kant mëneë kor ëeim wë.

²⁰ Anutuuk elmëen pim omën ket ëa pipot om pas wakaima. Pöt pitëmtë kentöök naën, Anutu pimtök pël ëëpënëak yaö mëëaut. Pël ëaut yak pit Anutu pimtë ompyaö mowasëpnaaten kor wë.

²¹ Pit Anutuuk pitëm söpre tet ëak wiakaima pötakaan ent ë ulmëen Anutuu ruuröaring yal ëak ompyaö wë kaalak omën nantë inëen naën ëëpna pöten kor wë.

²² Tiar ëwat wë. Omën pasut Anutuu ket ëa epot pout öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawiem rupeëen kor wë pöl akun kaöaö oröön ompyaö sëpnaaten kor wë.

²³ Pitëmënt peën won, Anutuuk Ngëengk Pulö kaö wesak ningkën waurö tiarta këlangön kat yawiem Anutuuk tiar pim ru wes pet niirak tiarim yang koröpöt ent ëak ngolöpöt nimpënëak kor wë.

²⁴ Pöta songönte epël. Anutu tiar utpetatë öngpökaan ent ë nuulëa. Pël ëautak peene tiar pi pet irak koröpöt ngolöp niwasëpënëak kor wë. Pi pet irak koröpöt ngolöp wesa talte tiar pim pël ëëpnaaten kor wë. Pöt namp pim omën kor wë pöten ityaangk talte pi kaalak kor naön ëëpën.

²⁵ Omën itnaangkënten kön wi kosang wesak öpenaat pël weseë ya kë sak kor wë.

²⁶ Tiarim kön wi kosang yewesa pötak tiar weëre kosang won ëën Ngëengk Pulöök kaamök yaalni. Pöt tiar Anutuun kimang mapenëak tolëel maan pangk ëëpën pöten köpël pötaanök. Pël yeëetak Pulö pimtök tiarim lupötë wë Anutuun kimang maim wë. Pi omnaröa naënël lupötëaan ing maimeë Anutuun kimang maim wë.

²⁷ Pël yaëën Pep pi omnaröa lupötön panë ityaangkaupök Pulöökë kön pötenta ityaangk. Pöt Pulö pi Anutuu könöökë ënëm ëak Anutuu omnarö tiarim kangüir kimang maim wë pötaanök.

²⁸ Tiar ëwat wë. Anutuun lup sant yaalmëa pörö, omën nentere nent tiarim naë orö nirëak ompyaö yanivesaut kaamök elmëëpnaat. Pi yas niapënëak kön wia pötaanök pël elnia.

²⁹ Anutuuk omën pim wet rëak kön wia pörö tiar pim Ruupë ök sëpënëak kom ëa. Pötaanök pim nangarö tiar selap sëën pimënt nan kaöap pël sak öpnaat.

³⁰ Pël ëën Anutuuk pim kom ëa pöröen yas niia. Pël ëak yas niia pöröen, "Wotpilörö," pël niia. Pël ëak wotpil niwesa pörö ping wesak ë ni-rangia.

Anutuu lup sant pöt tiar sëp nani-waspan

³¹ Anutu pi tiarimëën pipël kaamök yaalni pöten tol apen? Pi tiar kaamök

elniaap talëpök kööre tok elniak pim moresiaan wa ëp elniipën? Won.

³² Pi keimön naalniin pim Ruup tiarimëën wes nimëën tiarim kangüir wel wia. Pötaanök pi kaamök elniak omën muntatta kët ël epotë nineim öpna pöt tiar kön wia.

³³ Omën Anutu pimtëën yaö we-saurö tiar talëpök ngön yaatak niulëëpën? Won. Anutuuk wotpil niwe-seim wë.

³⁴ Pötaanök talëpök utpetatë kangut ningkën kö sëpen? Won. Yesu Kristo pi tiarimëën wel wia pöt peën won. Pi wel wiak kaalak wele-takaanta wal ëaup. Pël ëak Anutu pim mor yaapkëësi wë tiar kaamök elni-ipënëak Anutuun kimang maim wë.

³⁵ Pötaanök omën oröpötök Kristo pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nuulëëpën? Könömöt yewautak ma këlangön kat yawiautak ma utpet yaniwas pötak ma ngöntök yaautak ma omnantëën il ngentingenti yaautak ma nga yaalniutak ma yamëngkautak pötök pël naalniin ëëpnaat.

³⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Ten nimëën sak wëën yak kët ël epotë utpet wesak nimëneim wë.

Pitök tenën itaangkën pol sëpsëp yamö pöröa ök sëën pël elnieim wë."

³⁷ Omën könöm pipot tiarim naë oröak Anutuu naëaan ent ë nanuulaan yaëën tiarök könöm pipot il mowas pet yair. Pël yeë pöt Kristo lup sant yaalni pöpök weëre kosang niwasën taintaë wë.

³⁸ Nem pël yak pöta songönte epël. Nem kön kosang wia pöt omën nentak Anutu pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nanuulëëpan. Weletak ma wëwëetak ma enselöröak ma omën kaö sak kutöweriaan yangerakë wëaurö ma omën peene wia epotök ma ënëm orööpna pötök,

³⁹ omën olaanötök ma öngkölaan pötök, omën ke nentere nent wia pipotök Anutuu lup santakaan ent ë nanuulëëpan. Lup sant pöt tiarim Aköp Yesu Kristook yaalni.

9

Pool pi Yuta omnaröaan ya këlangön äa

¹ Ne Kristook yal menak wäaupök nem ök niama epot kaar won, yaapöt. Ngëengk Pulöökta ngön epot yaap pöt pet elnäen nem lupmerök kön yawi.

² Ne ngön epot ök niamaan. Yuta omën nem karuröen yaköm pan kön wieimee nem lupmer utpet pan.

³ Nem kentöök kan nent wiaan pöt Anutuuk pit kama moöpnaan ne kangiir es parëaöökë kanöökël sak Kristo pëlëer wëen ne pëlëer ömëak kent kön yawi.

⁴ Ten Israel omnarö Anutuuk pimëen yaö niwasën pim ru sëen pim ëwaat pet elnia. Pël ëak ngön taë wes mena pöt ninak pim ngön kosangöt ök niiaurö. Pël ëak piin yaya maim öna kan pöt pet elniak kup ke nentere nent niwia.

⁵ Tenim ëarö ngönënë kaö sak wakaimaurö. Pël ëenak Kristo omën möönre koröp wak tenim kurtak oröaup omën poutë kaö sak wë, Anutu tapöp. Piin yaya maim öpa, kët ël epotë. Yaap.

Anutu pi omnarö pimëen yaö yanias

⁶ Anutuuk ten Yuta omnaröen pim omën sënëak niia pöt ten pourö pöp panë nasën. Pël ëautak pim kup niwia pöt mos naën ëa. Pöt Israel pöpökaan ulöl sa Yuta omën pörö pourö Anutuun kön wi kosang wasën yaö nemowasën ëa pötaanök.

⁷ Ën Apram pim ëaröeta pourö pim ök nasën ëa, narökëer. Pöta ngönte ngönëntak epël kup mowia. “Aisak pim ëarökëer nim yaö sëpnaat.”

⁸ Pipta songönte epël wia. Omnaröa wëwëetakël pëen Apram pim wilën ulöl sa pörö Anutuu ru nasën. Anutu pim kup mowiautakël wilën ulöl sa pöröaar pit Apramë ë panëerö pël sa.

⁹ Pöta kup mowia pipët epël ëa pötaanök. “Krismaki nent won sëen nem akun wia pötak kaalak wais kaamök elmëen Sera pi yokotup wilëpnaat,” pël mëea.

¹⁰ Pötaar won. Repeka pim naëeta tapël oröa. Pi tenim ëap Aisak piiring wë ru naar yak sak wila.

¹¹ Piarip tep ëak ëlëpë yaatak wë omën utpetere ompyaö pöt naën ëa. Pël ëautak Anutu pim wet rëak pimtë könöök omnaröaan yaö ëa pöl akun pötakta pël ëëpënëak kent kön wia. Pi piarpim ëa pötaan won, pimtë yaö elmëa pötaan kom elmëa.

¹² Pël ëak Repekaan, “Nanëpök nangapë inëen ëëpnaat,” pël ök mëea.

¹³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne Yakopön kent yaë. Ën nanëp Isoon kaaö.”

¹⁴ Pötaan tiar Anutu pim ëa pöten, “Korar ëa” pël apen ma? Won pan.

¹⁵ Pöt pi Mosesën epël ök mëea pötaanök. “Ne omën nampön mait elmëëmëak pöt yok pangk pël elmëëmaap. Ën nampön yaköm elmëëmëak pöt pël ëëmaap.”

¹⁶ Pötaanök Anutu pi omën nampë kentöore wë yengentiaö pötaan won, pimtë yaköm pötak yaalmë.

¹⁷ Pöt Anutu pim Peroon ngön ök mëea pöt ngönëntak epël wia pötaanök. “Ne nem weëre kosang pöt nim naë tekeri wasën nem yapinte yang poutë aö së pangk ëëpënëak kaö wes niulëaut.”

¹⁸ Pötaanök tiar Anutuun ëwat wë. Pi omën nampön yaköm elmëëpënëak pöt yaköm elmëëpnaap. Ën namp pim lupmer il mowariipënëak pöt yok pangk pël ëëpnaap.

Anutu pi ya sangëre yaköm pout yaaup

¹⁹ Anutu pël yaëen arim naëaan narö köpël wë epël an koröp. “Ten Anutu pim kent ëëpna pöten yok pangk kan nemowariingan. Ten utpet ëek pim kentöökë ënëm yeë. Pël yaëen Anutu pi oröp ëenak tenën kön wiin utpet yaë?”

²⁰ Ar pël aan kangiir epël niamaat. Ar omën talöröak Anutuun ngön ke pil yemak? Pangk pël naengan. Ma yang kap nentak yok pangk pim ket elmëaupön, “Ni tol ëenak ne epël ket yaalnëen?” pël mapën ma? Won.

²¹ Omën kap ket yaaup pim kentöök yangetaring ket eëpënëak pöt yok pangk ket eëpnaat. Yang ulöp kopët nentak kap nentepar, nent kaöatëen nent kotutëen, pël ket eëpënëak pöt yok pangk.

²² Anutu pim kentöökë wia pöt kap ket yaaupë ök. Pi pim omën ket elnia eporö pim kentöök omnant elniipënëak pöt yok pangk. Omën naröen nga elmëak pitëm naë pim weëre kosangöt tekeri wasëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pi omën pim nga elmëak kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa.

²³ Anutuuk omën munt pim yaköm elniipënëak kön wiaurö tiarim naë pi ëwaare ë rangi pout pangk eëëaupök pöt tekeri wasëpënëak omën kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa. Pi wet rëak tiar ëwaare ë rangi pöt öpenëak kopëta wes niwia.

²⁴ Pöt tiar tapöröen pi yas niaaup. Yuta omën tenimëntëer won, ar omën muntaröeta.

²⁵ Pöta ngönte tektek omën Osea pöpë pepeweri epël wia.

“Omën wet rëak nemëen newasën ëauröen, ‘Nem omnarö,’ pël memaat.

Ën wet rëak lup sant naalmëenörö lup sant elmëëmaat.

²⁶ Ën, ‘Ar nemëen newasën yeë,’ pël mëëa yang pörökta kaalak, ‘Ar Anutu wëwëetaringëp pim ruurö,’ pël memaap.”

²⁷ Ën tektek omën Aisaia puukta Israel omnaröaan ngön ëak epël ëa.

“Israel omnarö selap sak i pis i kaöaöökë öök pötë wia pöl eëë pël ëautak Anutuuk om kopët naar kama öpnaat.

²⁸ Pöt Aköp pi ngön yaatak teënt pan ë pet irak kangut yangerakë omnarö mampnaat pötaanök.”

²⁹ Aisaia puuk kaalak tektek ngön nent epël ëa.

“Anutu kutömweri ngaarëk wëaupök tiarim ruure ëarö mait naalmëen ëanéen tiar Sotomre Komora ka pöörarë

wakaimauröa ëa pöl kö san tapön.”

Israel omnarö wotpil sëpënëak poprak ëa

³⁰ Pötaan tiar tol apen? Epël apenaat. Omën muntaröa naëaan narö wotpil sëpnaataan weë ngentiin ëauröak wotpil sak wë. Pit Anutuun kön wi kosang yewasën wotpil mowasën wë.

³¹ Ën Israel omnarö ten wotpil sënëak weë ngentiak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk weimeë pompre kaö ë imaut.

³² Pit tol eënak wotpil nasën ëa? Pël eëpnaan Anutuun kön wi kosang newasën, pitëmtë wëwëat kaamök eëen wotpil sëpën wesak ëa pöt pangk naën ëa. Pit Kristoon kaaö elmëak omnaröa këlötëaan söë urak kawi yengenti pöl ëa.

³³ Pöta ngönte ngönëntak Kristoën ngön nent epël ëa.

“Kat wieë. Ne Saion kak omnarö söë uröpënëak kël naö yawi.

Kël weë panë naö omnarö kawi ngentiak utpet sëpënëak yawi.

Pël eëen omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp öö nasëpan.”

10

Israel omnarö pit Anutu pim wotpil yewas kan pöök nasën ëa

¹ Karurö, nem lupmerök Anutuuk Israel omnarö pit utpetetakaan kama moöpënëak kent pan yaalneën Anutuun kimang maim wë.

² Ne pitën ewat wë. Pit Anutu pim inëen elmëëpnaaten kent ëak weë yengenti. Pël ëaap Anutuu kan ompyaut köpël wë yak köntak yaë.

³ Pit Anutuuk wotpil yaniwas kan pö kasëng menak pitëmtok wotpil sëpnaataan weë ngentiak ya yamëngk. Pël yeem Anutuu iri wë pim wotpil yaniwas kan pöököl nasën yaë.

⁴ Tiar ewat wë. Moses pim ngön kosang pöt Kristo oröön mop mowia. Pötaanök omën pourö piin kön wi kosang yewasën pit, “Omën wotpilörö,” pël yema.

5 Moses pi omën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël mapënëak ngön kosangöt ngaarëk yewa pöröaan epël retëng ëa. “Omën namp ngön kosang pout ngaarëk öpna pöp Anutuuk piin, ‘Wotpilëp,’ pël maan wëwë koirëpnaap.”

6 Omën Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël yema pörö epël kön nawiin yeë. “Talëp o kutömweri is Kristo koirak irapën?”

7 Ma “Talëp öngk yangera öngpök ngemë Kristo weletakaan koirak aprëpën?” Kristo pi tiar piin kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö tiarim naë wë. Pötaanök tiar piin ap newasngan.

8 Tiar Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö kön pël nawiingan. Tiar epël kön wiak yak. “Anutuu ngönte arim naë wia, arim këmötëere lupötë.” Ngön pöt kön wi kosang yewesauta ngönte tenim ök yeniak pipët.

9 Arim këmötëaan, “Yesu tenim Aköp,” pël ök yeem lupötök Anutuuk Yesu weletakaan wal ë ulmëa pöt kön wi kosang wasënë pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat.

10 Pöt tiarim lupötök Yesuun kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil niwasëpnaat pötaanök. Këmötök, “Pi tenim Aköp,” pël yaan utpetetakaan kama niöpnaat.

11 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën piin kön wi kosang wasëpna pöp pi yok pangk ëö nasën ëëpnaap.”

12 Pöt Yutaare omën muntarö tiar omën kopëtarö, narö maimarö won pötaanök. Tiarim Aköp kopëtap puuk omën pourö kaamök elniipënëak kimang maim wë pörö komre kolap elnieim wë.

13 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën Aköpön kaamök elmëëpënëak kimang mapna pörö Anutuuk utpetetakaan kama öpnaat.”

14 Tol ëak omën piin kön wi kosang newasën wë pöröak kaamök elmëëpnaataan mapën? Tol ëak Anutuu ngönte kat nawiin ëauröak

kön wi kosang mowasëpën? Tol ëak pim ngönte ök nemaan wiaan kat mowiipën?

15 Tol ëak pim ngönte ök mapënëak wes namëën wiaan ök mapën? Pöta ngönte ngönëntak epël retëng ëa. “Om-naröa Anutuu ngön ompyaut wak yewais pöt ompyaö pan.”

Israel omnarö pit ngön ompyaut kön wi kosang nemowasën ëa

16 Ngön ompyaut pitëm naë oröautak narö ngaarëk naön yaë. Pöta ngönte tektek omën Aisaia puukta epël ëa. “Aköp, ten nim ngönte ök mëëautak kat nawiin yaë.”

17 Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Kristoë ngön pöt, omnaröak ök niaan kat wiak kön wi kosang yewas.

18 Ne epël niamaan. Pit ngön ompyaut kat nawiin ma? Won, pit yok kat wiaurö. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Pitëm këm ngönöt yang epotë sa pet yair.

Ën ngönöt ka poutë pangk yaë.”

19 Ne kaalak pëlpël niamaan. Israel omnarö kön nawiin ëa ma? Pöta kang nent Mosesök Israel omën pimoröen epël mëëa.

“Ne omën maimarö arim urtak wa ulmëen ar pitëmëen yak wëwë ompyautaan warre kaur ëënëët.

Ën ne omën köpël narö arim kangiiir ömaat.

Pël ëen ar pitëmëen ya sangën ëënëët.”

20 Ënëmak Aisaia pi Anutu pim omën muntaröa ompyaö wasëpna pöten kön wieë kas köpël pitëmëen ngön epët pëen wes wia.

“Neen ngaöl naalnëenöröak nokoiraut. Nemëen pëlpël nenëaan ëaurö ëö menaut.”

21 Pël ëak Israel omnaröaan epël ëa.

“Ne akun wali pan pitën yas yemaan kat wiak wa olaimaut.”

11

Anutu pi Israel omën naröen yaköm elmëa

1 Ne kaalak pëel niam. “Anutu pi pim Israel omnarö kasëng panë momena ma? Won pan. Neenta Israel omnamp, Apram pim ëap, Pensaminë kurtakaanëp.

2 Anutu pi omën pim ngaanëer pimëen yaö wesa pörö kasëng nemangkën ëa. Pöta ngönte tektek omën Elia pim ngönte ngönëntak wia pöt kat nawiin ma? Elia pi kimang ngöntak Israel omnaröaan Anutuun kaaö ngön epël mëea.

3 “Aköp pit wet rëak nim tektek ngön yaaö nem karurö mënak kiri ar yaaö uröteta kelën nemënt wëen neenta nempënëak yaë.”

4 Pël maan Anutuuk kangiiir epël mëea. “Ne omën selap pan 7000 yang omp ak Paal pöpön yaya nemaan wë pörö ngaata öngpökaan ngarangk elmëeim wë.”

5 Tapël peene akun eptakta Anutuuk omën kopët naar komre kolap elniak yaö niwasën wë.

6 Anutu tiarim ompyaö yaautaan won, pimtë komre kolap yaalni pötaan yaö niwesa. Omnarö ompyaö yaëen pi yaö yemowas talte komre kolap yaalmë pöt kë ëëpën.

7 Pöten tol apen? Israel omnarö këet koirënëak wëë ngenti imautak pourö nokoirën ëan. Kopët yaö niwesauwaar tenimtokëer yokoir. Ën muntarö pöt Anutuu ngön wa olaan puuk elmëen lupöt il wariak wë.

8 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk pitëm lupöt wa irikor elmëak it ngaapre katun mowesa.

Pël ëa pötepar peeneta om wia.”

9 Ën Moses pim ngön kosang Yuta omnaröa kent eima pötak wii motëa pötaan Tewitök epël ëa.

“Pitëm kaömp neim wë pöt animauröaan kalaap wiire pongön të pël yeë pötë ök ëëp.

10 Pit omnantön itnaangkën ëëpnaan pitëm itöt röök ulak ëëp.

Pit omën könöm panëet wak wëen pitëm kasngelöt pak ëeim öp.”

Anutuuk omën maimarö kama yeö

11 Ne kaalak pëel niamaan. Yuta omnarö pitëm wiapre kor ëa pötak ngentiak sasa utpet ëa ma? Won pan. Pit omën muntaröa wëwë ompyautaan war ëen tapël öpënëak Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën munt pörö utpetetakaan kama wa.

12 Yuta omnarö Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën pourö ompyaö yaalmë. Pit kawiap ëen omën muntarö ompyaö yaalmë pöt pitëm kaalak Anutuu naë rë olëak öpna akun pötak Anutuuk kaö wesak ompyaö elniipnaat.

13 Ne peene ar köpël omnaröen ök niamaan. Anutuuk ar köpël omnaröen pim ngönte ök niamëak yaö neaan pël yeem arim naë ya yamëngk pöten kön wiin kaöet pël yaë.

14 Ne ya pöt yamëngkën Yuta omën nem kar narö Anutuuk arën ompyaö yaalni pötaan war ëen pim naë rë olaan kama niöpën wes.

15 Anutuu pitëm kasëng mena akun pötak puuk elniin köpël omnarö ar piiring lup kopëtemer san. Pötaanök Anutuu pitëm kaalak öpna pötak tolëel orööpën? Omnarö weletakaan wal ëak wë pöl Anutuuk kaö wesak ningkën ar wëwë ompyaö panëetak ön sa.

16 Ngön nokoli nentepar epël wia. Yuta omnaröa yaaul omën namp kaömp nemes wak Anutuun yak kom ëak kaö nent mangkën pöt Anutuuk pout pimot pël wasëpnaat. Ën këraamentta Anutuuk kön wiin misënöt pimot pël wasëpna pöt morötta pimot pël wasëpnaat. Pöta ök Anutuuk kön wiin Yuta omën tenim ëarö pimorö Yuta omën pourö yok pimorö pël yaë.

17 Yuta omnarö ten këra olip yaapmentë ök, ën ar köpël omnarö këra olip kosangöökmentë ök Anutuuk yaapmentë mor nant ulöp nautön ëautaan il moolëak kosangöökmentë mor nemor urtak yal men moulmëen ëlmentök kaamök ëak mor nailënötring kolap yaningk.

18 Ar arimtën kön wiin isën Yuta omën këra mor mosutë ök ëen il

moolëa pöröen ökre was manganok. Ar om mormor misënö kaamök naën, misënöök mormor kaamök yaalni. Misën pö Yuta omnaröa ëarö.

19 Ar, “Anutuuk ten urötak yal men niulëepënëak mor mosut il moolëa,” pël an koröp.

20 Yok. Pël anëetak pit kön wi kosang newasën ëautaanök il moolëa. Ën ar pöt, kön wi kosang yewesautaring pitëm urötak wëerek arimtën wak isak anganëen ngarangk këekë ëen.

21 Anutuuk mor ëlmentëkaan oröaut Yuta omën pörö pitëm utpet ëaö pötaan mait naalmëen il moolëaut. Pötaanök arta utpet ëënë pöt mait naalniipan.

22 Tiar Anutu pim yaë pöten iteneë pim yakömre ya sangën yaaö pöteparën ityaangk. Omën pim wëwëeten kaaö yauröaan ya sangën yaalmë. Pël ëautak Anutuuk arën yaköm elniin wë. Ar pim naë önë pöt tapël elnieim öpnaat. Ën pël naën ëënë pöt arta il niolapnaat.

23 Ën Yuta omën il moolëa pörö kaalak lup kaip tiak kön wi kosang wasën pöt Anutu kaalak yal mampënëak weëre kosang yaë pöpök pangk pël elmëepnaat.

24 Ar këra olip kosangöökmentë ök wëen pömentëkaan ilak omnaröa naënganëel Anutuuk yaapmentëk yal men nuulëaurö. Pötaanök Yuta omën il moolëa pörö kaalak ëlmentëk yal men ulmëepna pöten pomp naëpan.

Anutu pi tiarën yaköm yaaup

25 Karurö, ar arimtën kön wiin ispanëak ne ngön ngaan ëlëep wiakaimaut peene tekeri yes epët ëwat sënëak kent yaë. Israel omën narö lup kosang ëeim wëen akun won sëen köpël omnarö Anutuu naë rë olapënëak yaë pörö pël ë pet irënak

26 pötaan Israel omën pourö Anutuu naë rë olaan kama niöpnaat. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ompyaö Niwasëpnaap Saion kak oröak utpet Yakop pim ëaröa naë wia pöt won wasëpnaat.

27 Pël ëen nem pitëm saunat ent ë moolama pötak nem ngön taë wes mena pöt kë orööpnaat.”

28 Yuta omnarö ngön ompyaut kasëng menak Anutuun kööre tok elmëa. Pitëm pël ëa pötak ar köpël omnarö kaamök elniin ngön ompyaut kat wiak Anutuu naë rë olëaurö. Pël ëauröak Anutu pitëm ëaröen kup mowiak Yuta omnarö pimëen yaö wesa pötaan lup sant yaalmë.

29 Anutu pi pim kön kosangtak omnaröen ompyaö elmëepënëak yas mëea pöt wiap nasëpan.

30 Köpël omnarö ar ngaanëër Anutuu ngön wa olaimauröak peene Yuta omnarö Anutuu ngön wa olëa pötaan Anutuuk yaköm yaalni.

31 Tapël Anutuu arën yaköm yaalni pötaan puuk peene Yuta omnaröenta yaköm elmëepënëak elmëen pit peene pim ngön wa yoola.

32 Anutu pim elmëa pöta songönte epët. Pi tiar omën pouröen yaköm elniipënëak elniin pim ngön wa olaimaurö.

Anutuun yaya mepa

33 Elei, Anutu pim könre ëwat pöt maimalëp. Pim könre ëwat pöt öngpök pan tiar yok pangk naëngan. Ën pim ya yamëngka pöteta ëwat naëngan.

34 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Aköpë könpelën talëpök ëwat sa? Ma pi köpël wëen talëpök kön mena? Won.

35 Ma talëpök pi wet rëak menaurek kangit mampën? Pël naëpan.”

36 Omnant poutë songönte pim naë wia. Pi omnant poutë pepap. Omën pout pi kopëtapëët. Pötaanök tiar kët ël epotë piin yaya maim öpa. Yaap.

12

Tiarim möönre koröpöt Anutuun kiri elmëëpa

1 Karurö, ne Anutu pim yaköm yaalni pötaan kosang wesak nia-maan. Ar arim möönre koröpöt Anutuun pëel elmëen kiri yemangk pöta ök ëëp. Pël ëëë arimtën pimorö pël weseë pim yaë pöt eim ön. Pël

yeem pöt Anutuun yaap inëen eim önëet.

² Ar ngönën wonöröa yaaul ëënganok. Arim könre lupöt Anutuun pël elmëen ngolöp wes nimp. Pël ëak arim wëwëatta ngolöp wes nimpnaat. Pël ëen Anutuu yaalni pöten ëwat panë sënëet. Ar omën ompyaöre wotpil panë Anutuu kent yaë pöt kom ëak ëwat sënëet.

³ Anutuuk komre kolap elnëak ngön yaaö omën newesaup. Pötaanök ar pouröen niamaan kat wieë. Ar arimtë wëwëere ëwat yaautön köntak kön wiin ispan. Anutuu nina pöl kön kosang wieë arim wëwëere ëwat yaautön wotpil wesak kön weswes ëë.

⁴ Tiar ëwat wë. Tiarim möönre koröp kopëtaöökë kaut selap wë. Ën kaö pötök ya yamëngka pöt selap.

⁵ Tapël tiar omën selapök Kristook yal mangkën möönre koröp kopëtaö pël yes. Pël yeë tiar nener yal yeë.

Anutu pim weëre kosang pötring ya ke nentere nent mëmpa

⁶ Anutu pi komre kolap elniak pim ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk. Pötaanök omën namp pi Anutu pim ngönte tekeri wesak apnaataan weëre kosang mangkën pöt pim kön wi kosang yewesauta ökök pim ngönte tekeri wesak ap.

⁷ Namp pi kaamök yaaö yaataan weëre kosang mangkën pöt karurö kaamök elmëep. Namp rë yemoula yaatan weëre kosang mangkën pöt rë moulöp.

⁸ Wa korkor ngön yaaö yaataan mangkën pöt ap. Namp kësangën yaaö yaataan mangkën pöt panë wesak ëep. Ngarangk yaaö yaataan mangkën pöt ya kaö mëmp. Yaköm elmëak kaamök yaaö yaataan mangkën pöt ërëpsawi kön wieë elmëep.

Lup sant elmëëpena ngönte

⁹ Arim karurö yaap wesak lup sant elmëë. Ar utpet yaaut kasëng menak ompyaö yaautakël rë olëak weë.

¹⁰ Arim karurö pitta Kristoëerö pël weseë lup sant elmëë. Ar weë ngen-tiak arim karuröa yapinöt wak isak maë.

¹¹ Wiapre kor won, ya kë sak wë Aköpë inëen elmëë.

¹² Aköpön kor eimeë ërëpsawiarung weë. Pël ëen konöm nant arim naë oröön kosang sak tauëë kimang maim weë.

¹³ Ën Anutuu omnarö omën nantëen elek yaëen pöt pit kaamök elmëak omën ka nantëaanörö arim naë waisën pöt ompyaö ngarangk elmëë.

¹⁴ Omën narö ar utpet yanuwäsën pöt Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang maë. Ar piin utpet wasëpnaaten kimang manganëp ompyaö mowasëpnaan kimang maë.

¹⁵ Omën narö ërëpsawi yaëen pöt pit kaamök ëak ërëpsawi ëë. Ën narö ing yaan pöt kaamök ëak ing aë.

¹⁶ Ar omnaröaring lup kopëtëmer sak weë. Arimtën kön wiin ispan irëak omën yaapöröaring weë. Arimtën kön wiin ëwatingörö pël ëen ping wesak angan.

¹⁷ Utpetatëen kangiir kangiir ëënganok. Ar këëkë kön wiak omnaröa itaangkën ompyaö ëëpna pötökëer ëë.

¹⁸ Ar nga elmëënëak kön wiinganok. Kan nent wiaan pöt karuröaring mayaap weë.

¹⁹ Karurö, omën narö utpet yaalniin pöt kangiir elmëënganok. Anutuuk kangiir elmëëpnaan wiaap. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Saunaté kangut pet yaira pipot nem yaat. Nook kangiir elmëëmaat. Aköp pi pël ya.”

²⁰ Ar pöt epël ëë. “Arën kööre tok yaalniaurö këen yaëen pöt kaömp mënë. Iiten yaëen iit mënë. Pël ëen utpet yaautön kön wiak ëö sëpnaan.”

²¹ Utpetatök ar il niwaspan. Won, ar omën ompyaut yeem utpetat ngep ëë.

13

Yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa

¹ Tiar omën pourö yang ngarangköröaPötaanök lup sant yaë pipop Anutuu ngön ngaarëk öpa. Yang ngarangkörö pit om pas naaröön, Anutuuk ya menak moulmëen wë.

² Namp pi yang ngarangköröa ngön wa yoola pöp Anutu pim moulmëauröa ngön wa yoola. Pël yaë pöp kangut öpnaat.

³ Ompyaurö pit yang ngarangköröen kas naën ë yaë. Utpet yaaurö pitökëer kas ë yaë. Pötaanök ar pitën kasinkasin won önëak pöt omën ompyaut pëen ëen. Pël ëen pit arën itaangkën ompyaö sëpnaat.

⁴ Piporö pit Anutuu ya omën narö pitök ar ompyaö önëak ngarangk yaalni. Pël yaëetak ar utpet yaëen pöt pit kangut nimpnaatak pitën kas ëen. Pit Anutuu ngön ngaarëk wak utpet yaauröaan nga yaalmë.

⁵ Pötaanök pitëm ngönöt ngaarëk ön. Pöt kangut elniipanëen kasiin pëen won, arim lupötökta ompyaut ëenëeten kön wiak ön.

⁶ Pit Anutuuk ya pipot mangkën yamëngk pötaan ar monat takis men yeë.

⁷ Pötaanök omnant epot mam-punëak niapna piporö meneë. Pit takis ke nentere nent poutëen ki-mang niaan pöt meneë. Pit omën kaöarö ëen pöt pitëm yapinöt wak isak maë.

Tiar lup sant yeem Anutuu ngön kosangöt ngaarëkyeö

⁸ Ar omnaröa omën nant nina pötë kangut men pet ireë. Ën lup sant yaaö pötaar pet irnganëp om ëeim ön. Omën muntaröen lup sant yaalmë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö.

⁹ Anutu pim ngön kosang nant epël wia. “Öngre omp wëwëet kom ëëngan. Ni omën mën wel wiingan. Ni këkain ëëngan. Ni omën muntaröa omnantön war ëëngan.” Ngön kosang pipotre munt nantta wia pout erën ëak epël ya. “Nimtéen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.”

¹⁰ Omën lup santtaring öpna pipop muntapön utpet naalmëëpan.

Pötaanök lup sant yaë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö.

Tiar wotpil wesak öpa

¹¹ Pël ëenëak niiauta songönte epël. Ar akun epta songönte éwat wë. Kaëaan yaan sak wal ëëpena akun temanöm yes. Pöt ngaanëer ngës rëak ngönën kat wiak kön wi kosang wesan pötak Kristo pim kama yanu pöt pet irëpna akunet wali wieëaut peene pöt temanöm yes pötaanök.

¹² Kout pet irëpënëak yaëen ëlpam wal ëëpënëak yetapöörar yamë. Pötaanök koutakë yaaut moolëak ëwaatakë kelre ngilö wetak öpa.

¹³ Tiar kët ëwaatak wëaul wotpil wesak öpa. I ngaat nak kön irikor ëak ngön wa olangan. Ngasam pas eimeë öngre omp nga ëëngan. Ngön nga elööre omën muntaröa omnantön warre kaur ë pël ëëngan.

¹⁴ Tiar Aköp Yesu Kristo pim ök sak wë tiarim koröpökë kentre kaur pötë ënëm ëëpenaataan kön wiinganëp pim ënëm ëëpa.

14

Karuröa wëwëat sangk kelngan

¹ Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësak wais ingre moröröa öngpök ulmëeë. Pël ëak pitring ngönaak anëëtaan kön ke nalre nal wiak angan.

² Omën narö pitëm kön wi kosang yewesaut weë yaë pörö pit kön wiin pangk ëen yenaut pout nëmpnaat. Ën kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësëpöt won, këenre kaömp pëen yenaurö.

³ Omën omnant pout yena pöröak mësëpöt nanën yaaö pöröen kön utpet wiipan. Ën omën mësëpöt nanën yaaö pöröak pout yenauröen kön wiin, “Utpet yaë,” pël ëëpan. Won, omën piporöeta Anutuuk kama waurö.

⁴ Pötaanök arim oröptak omën kaö nampë inëen ruupön pim yaauta songönten utpet wesak aan pangk ëëpën? Pi weë sëpën ma wiap sëpën pöt pimtë kaöapökëer itenak pangk apnaat. Kaöap pi taë mowasëpna

weët wieëaupök taë mowasën tauaapnaat.

⁵ Omën narö Anutuun yaya mapënëak kön wiin kët nant kaöat ën nant kotut pël yaë. Ën narö pël ëëpënëak kön wiin kët pout mëngkre mëngk wia pël yaë. Pit pourö pitëm ëëpna pöt kön kosang wiak pël ëëp.

⁶ Omën kët nant kaöat pël kön yawi piporö pit Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yaë. Ën omën kaömp pout yen poröeta Anutuun yowe mëak pim yapinte wak kaö yewas. Omën mësepöt nanën yaë porö pitta Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yeem piin yowe yema.

⁷ Tiarim öp wë pöt tiarimtok naön. Wel yawi pöteta tiarimtok wel nawiin.

⁸ Öp wë pöt Aköpëën wë. Wel yawi pöteta Aköpëën wel yawi. Pötaanök öp öpenaarö ma wel wiipenaarö tiar Aköpëëro.

⁹ Kristo pi wel wiauröere öp wëaurö tiar pouröa kaö sëpënëak wel wiak wal ëa.

¹⁰ Ar naröak tol ëën arim karuröa wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yemak? Ën narö arta tol ëën arim karuröen ökre was yemak? Tiar pourö Anutuu naë sëën pim ngön yaatakök niaan pet irëpnaat.

¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Aköp pi epël ya. Ne wëwëetaring wëaupök yaap pan yeniak.

Omëm pourö neen rar rë wesirak yaya neapnaat.

Pël ëak Anutuun, ‘Pi Anutu panëëp,’ pöt war wesak apnaat.”

¹² Pötaanök tiar omën pourö tiarim wëwëatë songönöt Anutuun ök mepe-naat.

Omnant elmëen wiap ëëpanëën ngarangk ëëpa

¹³ Pötaanök tiar nenëra wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yaaut sëp wesak kön epël wiipa. Tiarim karurö omën nant elmëen kawiap ëak saun koirpanëën ngarangk këëkë ëëpa.

¹⁴ Ne Aköp Yesuuk yal menak wë omën yena nentere nent epot kewilringöt won pël kön kosang yawi. Pël yeëetak omën namp pi könöök omën nantön kewilringöt pël wesak nëmpna pöt yaap kewil mowasëpnaat.

¹⁵ Ar kaömp nant yenën arim kar namp itenak kaömp pöt kewilringöt pël wesak ya këlangön ëën pöt ar lup sant naalmëën yeë. Kristo pi omën pipopëenta wel wiaup. Pötaanök arim yena pötak utpet mowaspan.

¹⁶ Arimtok arim yeë pipotön ompyaö pël yewesetak muntarök utpet wesak apanok sëp weseë.

¹⁷ Pöta songönte epël. Anutuu wa ngaöök yanimë pöta këët iire kaömp yena pöt won. Pöta kë pöt wotpil mayaap wë, ërëpsawiarang wë pipët Ngëëngk Pulöök yaningk.

¹⁸ Omën Kristoë inëën sak wë omën pötring öpna pöp Anutu pim yaauten itenak kent yaëën omnaröakta kön wiin omën ompyaup pël sëpnaat.

¹⁹ Pötaanök tiar ompyaö pipot pëën ë yesem mayaap öpa. Pël ëak ompyaö yeem karurö lup kosang yemowas pötökëer ëëpa.

²⁰ Ar yenautëën pëën kön wieë Anutuu yaat utpet wasngan. Yaap, omnant pout nënë ompyaup. Pël ëautak ar omën nant yenën pötak omën muntarö ëngk ma e wesak kön utpet yaniwiin ar saun yokoir.

²¹ Arim kar namp ëngk ma e wesak kön utpet wiipañëën animaöre wain i ngaat nëëre omën ke nentere nent yeë pöt sëp wasënë pöt yok pangk.

²² Arim kön kosangötök omnant yaautön ompyaup pël yewas pipöt arimëntre Anutuukëer ëwat wë. Omën namp pi kön wiin pim ëëpna pöt yok pangk pël wesak pötökëer ëëpna pöp ërëpsawi ëëpnaap.

²³ Ën namp pi kön selap yaalmëënak köntak nëmpna pöt Anutuuk kön wiin utpet sëpnaat. Pöt pi kön kosang pöt won wiaanäk ëa pötaanök. Omnant pout kön kosang nawiin wë ëëpena pöt saunaring ëëpnaat.

15

Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sêpnaan kaamök elmëëpa

¹ Kön wi kosang yewesautaring wëaurö tiar omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap pöröen kaaö elmëënganëp kaamök elmëak pitëm könömöt öpa. Tiarimtë kentöökë ökök ëëngan.

² Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sêpnaan kaamök elmëëpa.

³ Kristo piita tapël pim kentöökë ënëm naën ëa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën narö niin utpet wesak yeniaan nemëen yes.”

⁴ Ngön ngaanëer ngönëntak retëng ëa pöt tiar rë nuulöpënëak retëng ëa. Ngön pipotök ëpre wiap elniak lup kosang niwasën Anutuu wais nikoirëpnaataan kor öpenëak retëng ëaut.

⁵ Anutu pi wiapre korre lup kosang yewesa poutë pepapök elniin Yesu Kristoë ëa pöl lup kopëtemer sak ön.

⁶ Pël ëëë arim lupre këmët erën ëak Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutuun yaya man.

Kristo pi Yuta omnaröere kopël omnarö kaamök elmëa

⁷ Pötaanök Kristook ar sant niwesak nuwa pöta ök Anutuu yapinte ngaarëk wes mëënëëtaan arimënt nener sant weseim ön.

⁸ Ne Kristo pim sant niwesa pötaan epël niamaan. Anutu yaap yaaup pöt pet elniak pim ten Yuta omnaröa ëaröen ngön kup mowia pöta këet orööpënëak Kristo pi wais ten Yuta omnaröa inëen elnia.

⁹ Pël ëak Anutu ar köpël omnaröeta pim yaköm yaalni pöten yaya manëak pël ëa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne köpël omnaröaring wë yaya ni-
aimeë
nim yapinte ompyaö wesak tan rë
wiwi niamaat.”

¹⁰ Ngön munt nent ngönëntak epël wia.

“Köpël omnarö arta Anutuu om-
naröaring ërëpsawi ëën.”

¹¹ Ën kaö nenteta epël wia.

“Köpël omnarö, ar pourö Aköpön
yaya maë.

Omën pouröere pourö piin yaya
map.”

¹² Ën Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

“Sesi, Tewitë pepap, pim kur-
mentëkaan omën orööpna pöp
pi köpël omnaröa kaö sêpnaap.

Pël ëën köpël omnarö pit piin
kön nganngan eimeë pitëm
ompyaö mowasëpnaapön kor
öpnaat.”

¹³ Anutu omën ompyautëen kön
kosang wiak kor wë pötë pepapök
ar Ngëëngk Pulöökë weëre kosangöök
kön kosang wiak pim kama niöpna
pöten kor önëak Kristoon kön wi
kosang yewasën Anutuuk elniin
ërëpsawiire mayaap pöt kësang pan ön.

*Pool pi pimtë ya yamëngkautaan
ërëpërëp ëa*

¹⁴ O karurö, nem lupmerök ar
omën epot yeë pöten kön pan wia. Ar
arim wëwë ompyaö pan pötaring wë
arim naë ëwat ke nentere nent wiaan
nener yok pangk rë yemoulan pöten
kön kosang yawi.

¹⁵ Pël ëaap Anutu pim komre kolap
elnëak arimëen yaatak neulëa pötaan
ne ar itenak kaaö ëënëëten pölöp naën
omën ke nentere nent ëënëak pep ep-
wer ngolöp wesak retëng ë yaningk.

¹⁶ Puuk ne ar köpël omnaröen Yesu
Kristo pim inëen ru wes neulëa. Ne
kiri ar yaaupë ök wë Ngëëngk Pulöök
ar köpëlörö ngëëngk niwasën kiri ar
yaalmë pöl ëën Anutuuk arën itenak
kent ëëpnaak yak ngön ompyaut ök
yeniak.

¹⁷ Ne Yesu Kristook yal menak Anu-
tuu yaat yamëngk pötaan yok pangk
ërëpsawi ëëmaap.

¹⁸ Ne omën munt nantön ök neni-
ngan. Won, kopët epëten ök niamaan.
Kristook kaamök elnëen ar köpël om-
naröa naë ök niaöre ya mëmpö pël
elniin pim ngön ngaarëk waurö.

¹⁹ Pël yaëen Ngëëngk Pulöök weëre
kosang nena pöök retëng ke nentere
nent yamëngkën ar Anutuu ngön
ngaarëk waurö. Pël ëëë Kristo pim

ngön ompyaut Yerusalem kakaan ngës rëak aö yesem yang maim nera yapinte Ilirikam pörek sê mën pet iraut.

²⁰ Ne akun poutë ngön ompyaut omën Kristoë ngönënte kat nawi-inöröen ök mamëak weë ngen-tieimaut. Pël yeem omën muntaröa ngës rëak ök maimaurek amaaten kaaö.

²¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën pim ngönte kat nawiin ëauröak piin itaampnaat. Omën pim ngönte ëwat nasënöröak ëwat sêpnaat.”

Pool pi Spen yangerakë sêpnaanök Rom omnaröen itaampënëak mëä

²² Ne ya epët yamëngkemak pötak il newariin arim naë newaisën ëaut.

²³ Pël ëautak peene pöt ne yang pötë ya mën pet irak arim naë wais itaampaat. Pöt akun wali arim naë waisumëak kent kön wieimaut pötaanök.

²⁴ Ne Spen yangerakël sumaanök arim naë waisumëak kön yawi. Pël ëak wais arring wë yeem ya kë sumaat. Pël ëak wë olëak arim naëaan nampök mës newak sê kanö pet elnëen sumaat.

²⁵ Peene pöt ne Yerusalem kak sê Anutuu omnaröen itenak koröpöökë kaamök elmëëmaan sumaan yeë.

²⁶ Pöt Masetoniaare Krik ingre mor saurö pit ngön kopëta wesak Anutuu omën omnant elek yaaö Yerusalem kak wëauröaan omën nant wes mëepënëak kom ëa.

²⁷ Pitëmtok pël ëëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pit Yuta omën pöröa kangiir nenteta wieëa. Pöt Yuta omën naröak köpël omnaröen ngön ompyaut ök mëak pitëm lupöt kaamök elmëa. Pötaanök köpël omën pöröak kangiir Yuta omën ingre mor sauröaan koröpöökë omnant mampënëak kent kön wia pöt yok pangk.

²⁸ Pël ëen ya epët pet irak pitëm omën kom ëa epot wak sê Yerusalem kak wëaurö menak Spen yangerakë sumaanök arim naë waisumaat.

²⁹ Ne kön wiin nem arim naë waisuma pötak Kristo pi tiar ompyao elniin pangk ëëpnaat.

³⁰ Karurö, ne ke urak epël nia-maan. Tiarim Aköp Yesu Kristoore Ngëengk Pulöök kaamök elniin lup sant yaaö pöteparën kön wieë neering weë ngentiak Anutuun kaamök elnëepnaan kimang maim ön.

³¹ Ar nem Yutia yangerak sê omaatak Anutuuk ngarangk elnëak omën ngön ompyaut kasëng menauröa moresiaan neöpnaataan kimang maim ön. Pël ëak omnant wonörö mempaan wak sumaatak Yerusalem ingre mor saurö itenak kent ëëpna pötaanta kimang maim ön.

³² Pël maan Anutuuk kent yaëen pöt ne ërëpsawiarung arim naë wais ömaatak kë sumaat.

³³ Anutu, mayaap pöta pepap, ar pouröaring öp. Yaap.

16

Pool pi omnaröaan yowe mëä

¹ Ne öng tiarim karip Pipi arim naë yewais pöpë songönte ëwat sënëen ök niamaan. Pi Senkria kak wë ingre mor saurö kaamök yaaup.

² Pi omnarö kaamök yaalmëem neenta tapël yaalnëaup. Pötaanök nem kentöök ar Aköpëen wesëë Anutuu omnaröa yok pangk ëëpena pöl pi sant mowasën. Omnantëen elek yaëen pöt kaamök elmëen.

³ Ne Akuilaare pim öngöp Prisila piaripön yowe yemak pël ök man. Piarip neering Yesu Kristo pim yaat yamëngkauwaar.

⁴ Piarip ne wel wiimëak yaëen piarpim wëwëet utpet wesak nemëen wel wiipënëak ëauwaar. Pötaanök nemënt won, köpël omnaröa naëaan ingre mor sa muntaröakta piaripön yowe yemak.

⁵ Ne ingre mor saurö piarpim kaatak ngönënenëen wa top yaaö pöröaanta yowe yemak pël ök man.

Pël ëak omën nem kar panëëp Epinitas piin yowe yemak pël ök man. Ne Esia yangerak ya yamëngkën pi wet rëak ngönën kat wiak waup.

6 Maria arim naë ya kaö yamëngkaupönta yowe tapël yemak pël ök man.

7 Antronikasre Sunias Yuta omën nem kar neering wii kaatak wakaimauwaar piarpimëenta yowe yemak pël ök man. Ne om wëen piaripök wet rëak Kristoë ngönte kat wiak wauwaar. Pël ëak pim ngön yaaö omnaröa ök sak wë.

8 Kristoën yak nem kar panëep Am-pietas pimëenta yowe yemak pël ök man.

9 Epanas tiarring Kristoë yaat yamëngk pöp pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëep Stekis pimëenta tapël yeë pël ök man.

10 Apelis omnaröak itenak Kristoë yaat ompyaö yamëngk pël yamëëaupëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak Aristopulas pim kaatak wëauröaanta yowe yemak pël ök man.

11 Yuta omën nem karip Erotion pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak omën Nasisas pim kaatak wë Aköpë ngönte wa pöröaanta yowe yemak pël ök man.

12 Traipinaare Traiposa Aköpë yaat yamëngk öng pöaarëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëep Pesis tapël Aköpëen yak ya kaö yamëngk pöpëenta yowe yemak pël ök man.

13 Rupas Aköpë omnaröak itenak ompyaö panëep pël yema pöpre pim ëlëp nem ël sa pöpëenta yowe yemak pël ök man.

14 Pël ëak Asinkritasre Plikonre Emisre Patropasre Emasre pitëm kar pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man.

15 Pël ëak Pilokokasre öngöp Suliaare Neriasre koont nangap Olimpasre Anutuu omën pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man.

16 Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Ka poutë ingre mor sak wëauröak yowe yenia.

Omën naröak ingre mor saurö kom ëa

17 Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën kom elniak arim

kön wi kosang yewesaut irikor yaalni pöröen ngarangk këëkë ëën. Pit ngönën rë nuula pöt irikor yaalni. Pötaanök pit kasëng momampun.

18 Pöt omën ke pil yaë piporö pit tiarim Aköp Yesu Kristoë inëen naën. Won, pit pitëmtë koröpöökë kentöökë ënëm yaë. Pël yeem pit omën utpetatë songönte këëkë ëwat nasënöröen morök elmëak wiap yemowas.

19 Ar ngön ompyaut ngaarëk yeö pöt omën pourö yok kat yawi. Pötaanök ne arim wëwëetaan ërëpsawi yeë. Pël yeëetak nem kentöök ar ompyaö yaauten ëwat panë önëët, utpet yaauten kön wiingan.

20 Pël ëën Anutu mayaap pepap puuk akun wali nasën wiaan Seten ing mës olaan arim ikanöök wiapp.

Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

Omën naröak Rom omnaröen yowe yema

21 Timoti neering ya ngawiap puukta arën yowe yenia. Pël ëën Yuta omën nem kar Lusiasre Sesonre Sosipata pöröeta tapël yenia.

22 Ne Tetias, Poolök ngön epot ök neaan pep epwer retëng yeë epop Aköpring wë yowe yeniak.

23 Kaias piita yowe yenia. Ne pim kaatak neulëak ompyaö elnëen wëen ingre mor pourö wais pim kaatak ngönënenëen wa top yaë. Ën Erastas ka epöökë mon ngarangkëpre tiarim karip Kotas piaripökta yowe yenia.

24 [Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.]

Tiar Anutuun yaya mepa

25 Anutu pi Yesu Kristoë ngön ompyaö nem ök yeniak epotök yok pangk taë niwasëpnaat. Ngön ompyaö epot ngaanëër ëlëep wiakaimautök peene akun eptakök Anutuuk tekeri yewas.

26 Tektek omnarö ngaan retëng ëën këët tekeri oröa. Pël ëën Anutu wakaim öpnaap omën pourö kat wiak ngön ngaarëk öpenëak kosang wesak

maan ngön ompyaut tekeri sëen yang
poutë omnarö pangk kat yawi.

²⁷ Yesu Kristo pim elnia pöten
kön wiak kët ël epotë yayaatakaan
yayaatak maim öpa. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê krismaki 24 pöta ök won sêen Pool pi Epesas kak wê pep epwer Korin kakë ingre morörö retëng ë mena. Korin ka pö Krik yangerkë ka kaö naö. Pörek Yuta omën narö Krik omnaröaring wakaima. Korin kak wëauröakaan selap utpet eëima.

Pool pim pep epwer pöt, Korin kakaan wes mëenak kangwer mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rêaut 1:1-9

Ingre morörö komkap ëa 1:10-4:21

Öngre omp wëwëeta ngönte 5:1-7:40

Omp ak kaaröröa ngönte 8:1-11:1

Ingre moröröa yaya yaaöre wëwëeta ngönte 11:2-14:40

Kristoë wal ëautere tiarim wal ëëpenaat 15:1-58

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëaut 16:1-4

Ngön mëet 16:5-24

1-2 O Anutuu ingre mor sa Korin kak wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omën sumëak neulëaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wê pep epwer retëng ë yanging. Anutuuk ar pim omën wes niulëen Yesu Kristook yal menak wëen ngëengki niwasën wë. Pi ka poutëaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamëëaurö pitta pim omën wes moulmëa. Pi pitre tiar pouröa Aköp.

3 Tiarim Pepap Anutüre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëëa

4 Anutu pi Yesu Kristo pimëen yak komre kolap elnieim wë. Pötaan ne arimëen kön wieë kët ël epotë Anutuun yoöre ërëp maim wë.

5 Anutuuk komre kolap pöt yaalniin Kristook yal menak wëen ompyaö niwasën ar kön tektek wë pöta songönte kosang wesak ök yaurö.

6 Pipët Kristoon tekeri wesak yaaö ngön pöt arim naë kosang sak wia.

7 Pötaanök ar Aköp Yesu Kristo pim orö tekeri rëepna akuneten kor wë Ngëengki Pulöökë yangingki pötön ngönëntaan ngöntök naëngan.

8 Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasën taë wëen ënëmak pim waisëpna akun kaöaöök Anutuu ëöetak ketre saun won önëet.

9 Pöt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopëtemer sënëak yas niaaurö pötaanök. Pi pim elniipënëak ök niaa pöt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasëpenaat.

Ingre mor saurö komkap ëa

10 Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosang nena pötaan ngön epët kosang wesak niamaan kat wieë. Ar komre kap ëënganëp ngön ke kopëtal aë. Arim könre lupöt kopëtal wiaan weë.

11 Nem karurö, öng Kolowi pim kaataköröak arim tektrak komkap wia pël neeaut.

12 Nem pël yeniak pöta songönte epët. Ar epël yamëëaan ya. Arim naëaan naröak, "Ten Pool pimorö," pël yaan naröak, "Ten Apolos pimorö," pël yaan naröakta, "Ten Pitaëëro," pël yaan naröak, "Ten Kristoëëro," pël yeëan ya.

13 E tolëël? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimëen yak këra yetaprak wel wian ma? Ma ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëa ma? Won.

14 Ne arëkaan omën selap i namëen, Krispasre Kaias piarpimënt. Nem omën selap i nemomëen ëan pötaan ne kön wiin ya kë yes.

15 Pötaanök omën naröak nook ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëan ngön pöt yok pangk naëpan.

16 Aö, ne kat kolanëp. Stepanas pim kaataköröeta i momëauppe. Munt naröeta i momëan ma won wes ne ëngki ma e wesak yaë.

17 Kristo pi ne omnarö i mëëmëak wes nenemëen, ngönën ök amëak wes nemëaup. Pël ëëma pöt ne ëwatöröa ngön ya pöl naëngön. Pël amaatep Kristo pim këra yetaprak möa pöta këet mos sëpan.

Kristo pi Anutuu weëre kosangöt pet yaalni

18 Yaap, Kristo pi këra yetaparak wel wia ngön pöten omën kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Ën omën Anutuuk kama yanu pörö tiarök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas.

19 Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne omën narö pitëmtën kön wiin ewatörö pël yewas piporö pitëm ewatöt wak moiramaap. Pël ëak omën narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moola-maap.”

20 Pötaanök ewat omën piporö tolëël eëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëël eëpën? Ma omën yangerakë omnantëen ngön nga eleim wë piporö tolëël eëpën? Anutuuk yangerakë ewat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

21 Anutu ewat pepap puuk kön wiin yangerakë omnarö pitëmtë könötök piin ewat nasën eëpënëak elmëa. Pim ngönënöt ten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënëak kent yaë.

22 Ten Yuta omnaröak epël yak. “Ni omën it ngolöpöt tenim itöök eën pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” Ën ar Krik omnaröak epël yak. “Ni ngön nent ök aan pöta songönte tenim könötök ewat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.”

23 Pël yaketak ten Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, “Kön irikor ëak yak,” pël yewas.

24 Pël yaëen omën Anutuuk pimëen yaö niwesauro, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi ewatre weëre kosangringöp pöt pet yaalni.

25 Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yangerakë

omnaröa ewatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yangerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

26 Karurö, ar ngaanëer Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekrakaan omën selap ewatre weëre kosang yapinringörö pël naniwasën ëa.

27 Pël ëaap omën yangerakë omnaröak ewat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak ewat yaningkën ewatörö ëö yemongawis. Ën weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö ëö yemongawis.

28 Pël ëak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yeniaan isaurö il yemowas.

29 Anutuuk yang omnarö tiar pim eëotak tiarimtok tiarimënt wak isnganëak pël elnia.

30 Anutuuk tiar Yesu Kristooring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë ewatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, “Wot-pilörö,” pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kölam sak wë.

31 Anutuuk tiar ngönëntak epël wia pöt eëpenëak pël elnia. “Namp pi ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap.”

2

Pool pi Kristo këra yetaparak möa pöta ngönte ök mëä

1 Karurö, nem ngaan Anutuu ngön këët ök niamëak wais arim naë wakaiman pötak ngön öngpökötre ewatringöröa ya pöl neniaan ëaut.

2 “Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo këra yetaparak möön wel wia pöt pëen ök memaat,” pël wesak waisaup.

3 Pël ëak wais wiapre koring wë ngönën wak isak niangönëak kas kön wiak reireë ureimaup.

⁴ Pël yeem nem ngön aöre ngönën ök niaä pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngolöpöt önëak neniaan. Won, ne ök yeniaan Ngëengk Pulöök kaamök elneën pim weëre kosangöön itenaurö.

⁵ Omnaröa ewatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre korring wakaimaup.

Anutuu Pulöök ewatöt yaningk

⁶ Ne omën Anutuu wewëetak kosang sak wëauröen ewatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa ewatta ngönöt naën. Pörö pit kö sèpnaarö.

⁷ Anutu pim ngön ëlëep wiakaimaut nem war wesak ök yeniak epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri sè ewaatak öpenëak war wes yaningk.

⁸ Yang omp aköröak Anutu pim ewat ëlëep wieëa pöten ewat nasën ëa. Pit ewat ëanëen yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, këra yetaprak namöön ëan tapön.

⁹ Pit ewat naën ëautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

“Omën omnaröak itaampööre kat wi-
ire kön wi pël naënöt

Anutuuk omën piin lup sant
yaalmëauröaan kopëta wes
wia.”

¹⁰ Ngön pipët ëlëep wiatak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songönte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omën poutë songönöt ewatëpök Anutu pim yaauta songönteta ewat wë.

¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön ewat naongan. Pimënt kön pepapökëer ewat öpnaat. Pöta ök omën nampök Anutuu könöön ewat naongan. Pimtë Pulöökëer ewat wë tekeri yewas.

¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar naningkën ëa. Pi tiar pim omën ompyaut yaningk pöta songönten ewat sèpenëak pim Pulö ningkën waut.

¹³ Ten Anutuu omën ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëengk Pulöök re nuulön omën Pulööring wëauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk.

¹⁴ Omën Ngëengk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëengk Pulö waurö tiarökëer pöta songönten ewat wë. Pötaanök omën Pulö naönörö pit songönten yok pangk ewat nasën ëëpnaat.

¹⁵ Omën Anutuu Pulö ningkën waurö tiar omën pout yok pangk kom ëëpenaat. Ën Pulö naönörö pit tiarim songönten ëngk ma e wesak pangk kom naën ëëpnaat.

¹⁶ Pöt pit Anutuu songönten köpël wë pötaanök. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Talëpök Anutuu könöön ewat wë?

Talëpök pi omnantön ewat sèpnaan rë
moulöpën?”

Omën Pulö naönöröak yok pangk naën ëëpnaatak tiar Pulöök rë nuulön Kristoë kön yawi pöl yeë.

3

Ngönën ya yamëngk piporö Anutuu ya omnarö

¹ Karurö, ne omën Anutuu Pulö wauröen ök yamëëa pöl arën ök niameak ök ëen pangk naën ëaut. Kristoë ngöntaan ar öngaaröa ök köpël wë. Pötaanök ne yangerakë omnaröen ök yamëëa pöl arën ök niaut.

²⁻³ Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pëen nëmpanaat. Ar öngaaröa ök ngönënten köpël wëen yak ne ngönën öngpököt pëen ök niaut. Ën peeneeta ar wëwë ngaantakël wë. Pötaanök ngön öngpököt pangk ewat nasëngan. Ar arim karuröen kaaö ëere neneren sërere ngön aö pël yeë pötak wëwë ngaantakël wë yangerakë omnaröa yaaul yeë pël pet yaalni.

⁴ Ar naröak, “Ten Poolëerö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,”

yak. Pötaanök yang omnaröa wewëetakël wë pël yeniak.

⁵ Ar tol èen ten Apolos kom yaalni? Ar kön wiin Apolos puukëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Ma Pool nookëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Won, tenip om Aköpë inëen pëen yaauwaarök namp ya nentak kom ë niulëen ya yamëngkën ar piin kön wi kosang wesaut.

⁶ Tiar ya lupöök nampök wet rëak öpöt ngëntën nampök nön yati. Pöta ök ne wet rëak ngönën ök niaan Apolos ënëmak ngarangk elnia. Tenip om pël ëauwaar Anutuukëer kaamök èen këet yaarö.

⁷ Pötaanök ngëntööre nön ti pël yaë pöaar yapin wonaar. Èn kaamök èen këet yaarö pöpökëer yapinringëp.

⁸ Yangëntaupre nön yatiaup piarip kopëtalaar. Èn sum öpna pöt neenem ya yamëngkauta ökök Anutuuk namp nal mangkën öpnaat.

⁹ Tenip Anuturing ya yamëngkauwaar. Èn ar pöt Anutu pim ya lupö pël yeë. Pël èen pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönënë ya omnarö ka ök yarëauröa ökörö

Ar Anutu pim kaat pël yeë.

¹⁰ Anutu komre kolap elnëak pim yaatak neulëaup. Pël èen omën ka ompyaut ök yarëaupök wet rëak ök ëak wap kosang panëet yewesir pöl nook wet rëak ngönënta songönte ök niiaut. Pël èen omën muntarö yal menak wap pötë rangk ök yarë pöl narö peene arim naë ngönën ya yamëngk. Omën peene arim naë ya yamëngk pörö pit këëkë wesak ngönën ök niaö ngarangk elniip.

¹¹ Ne Kristo pim ngönte arën ök niiaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötë ököt. Pötaanök omnaröak pöt ti olëak wap muntat yok pangk newesirën ëëpnaat.

¹² Wap weë pötë rangk ka ök rapënëak naröak koolre siluwaare kël sum kësangring ompyaö pipot wak pël yeë. Èn naröak këra wiapötre perre

koin teënt sak yaila utpet pipot wak pël yeë.

¹³ Pël èen omnarö tiarim neenem ya yamëngkautë songönöt tekeri sëpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya mëneimautë këet esuwesök war wasëpnaat. Tiar pimëen ompyaö elmëeiman pöt koolre siluwaare kël sum kësangringötë ök nanikötön ëëpnaat. Èn utpet elmëeiman pöt këra wiapötre perre koin teënt sak yail pötë ök es kot won sëpenaat.

¹⁴ Pël èen omën narö wap weë pötë rangk ök rëen esuwesök nokötön ëëpna pörö Anutuu naëaan kangut öpnaarö.

¹⁵ Èn narö wap weë pötë rangk utpetatring ök rëen es kotön kangut naön ëëpnaat. Pël yaëen omën pörö es nokötön wëen Anutuuk omën pëenörö esuwesiaan kama wa ulmëen öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngëëngk tupët

¹⁶ Ar Anutuu ngëëngk tupta ökörö. Pötaanök pim Ngëëngk Pulö arim lupötë wë. Pöten ar köpël ma?

¹⁷ Omën namp pi Anutu pim tup ngëëngk wesa pöt utpet wasën pöt Anutuuk kangüir utpet mowasëpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngëëngkët pötaanök. Pim ngëëngk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönënë wotöököröen wak isak angan

¹⁸ Arimtok arimté lupötön morök elmëëngan. Arëkaan namp pimtën kön wiin yangerakë omnaröa ëwatöt wak wë pël yewas pipop Anutuu ëöetak ëwatëp pël sak öpënëak pöt yang omnaröa ëwatöt kasëng menak wëen pitök piin kön irikor yaaup pël map.

¹⁹ Yangerakë omnaröa ëwat pipot Anutuuk itaangkën kë wonöt pël yaë. Pipta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën omnaröak kön wiin ëwatingörö pël yewas piporö morök yaëen Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

²⁰ Èn kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangerakë omnaröa ewatötön kön wiin pasut pël yaë.”

²¹ Pötaanök arëkaan naröak ngönënë wotöökörö komre kap ëak wak isak anganok. Omën pout arimtëetok.

²² Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Ën yang epërere öp wëautere wel yawiautere omën peene wia epotere ënëmak orööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëen yaö äaut.

²³ Ar pöt Kristoëerö, ën Kristo pöp Anutuup.

4

Aköp pimtök pim ya omnaröa wëwëat kom ëëpnaat

¹ Ar ten ngönënë wotöököröen kön wiin Kristo pim inëen wë Anutuu ngön kë ngaanëer ëlëep wiakaima pöt ngarangk ëak ök yaaurö pël sëp.

² Pël ëen ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkëp pim ya mena pöt këekë wesak ngarangk ëëp.

³ Ne pöt, arök ma omën munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël el-nëenë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön.

⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoirën yaaup. Nook nemtën pël aan pangk naëpan. Aköpökëer nem yaaö pöt wël el-nëëpnaat.

⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wëwëat kom ëëngan. Ënëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omën koutak ëlëep wia pöt wak ëwaatak wiak omën tiarim könök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pël ëak Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom ëak neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtën wak isak aima

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yeniem ar kaamök elniipënëak ten Apolos tenpimtë songönte ök yeniak. Pël ëak ngön ngönëntak wia pipot ilap riinganëen tenpim ënëm ëënëeten

kent yaë. Pötaanök ar naröak kom ëak ngönënë wotöökörö nampön wak isak ëak nampön wak irëak angan.

⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönënë wotöökörö yok pangk kom ëen ma? Won. Anutu pimtök omën pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omën pout yaningk pöten ar tol ëen arimtën kön wiin naningkën koröp oröön arimtën wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtën kön wiin lupötë ngönën peö ëak wë. Ar arimtën kön wiin Anutuu omën ompyaö pout wak pim ëöetak kaö sak wë ten il yaniwas pël yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pël ëaap nem kentöök ar pël ëak wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen.

⁹ Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaaö omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yanuulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël ëen enselre omën pourö tenën it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël ëenëak yanuulë.

¹⁰ Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenën kön wiin kopël waswas yaaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtën kön wiin ewatringörö pël yaë. Omnaröak tenën kön wiin wiapre kor yaaurö pël yaë. Ën arimtok arimtën kön wiin weere kosangringörö pël yaë. Pël ëen omnaröak arën wak isak yeem tenën wak irëak yaaurö.

¹¹ Ngaanëer ngöntök ëauröak om ngöntök ë imeë iire kaömpre poë koröp poutön ngöntök ëeim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëak yeë?

¹² Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenimtë morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenën ökre was yeniaan kangiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiir utpet naalmëen yeë.

¹³ Pit utpet wesak yeniaan kangiir wiap yaalmë. Ten yang ël epotë om-

naröak wa irman yaniwesaurö. Pitök tenën kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenën pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul ëëpënëak mëëa

¹⁴ Ne ar ëö sënëen ngön pipot niaan. Ar nem ruurö yak yaköm ëen kön tektek sënëak ök yeniak.

¹⁵ Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elniipënëak yaë. Pël ëaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup.

¹⁶ Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl ëëë.

¹⁷ Ar nem yeë pöl ëënëak Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaaö pöten arim könöt ngolöp wes nimpnaat. Kristook yal menak ëpena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauröen ök maim wë.

¹⁸ Ar naröak neen, “Pi eprek newaispan,” pël aimeë kölokkölok eim wë.

¹⁹ Pël ëaap Aköpök kön wiin pangk ëen pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël ëak pitëm kölokkölok ngön yaaö pötaan ngön naëngan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëët.

²⁰ Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songönte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ënëm yaaut.

²¹ Ar taltaan kent kön yawi? Utpet ëeim wëen ne pësementring waisumaaten kent kön yawi ma ompyaö wëen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kön yawi.

5

Korin omnaröa naë öngre omp wëwë utpet nent oröa

¹ Ne ngön nent omnaröak epël yaan kat yawi. Arim tekarak öngre omp wëwë utpet nent ngönën köpëlöröakta naën yaaut oröak wia. Omën nampök pim pepapë öngöp wak wë pël kat yawi.

² Omën utpet pöt oröak wiaan ar tol ëen arimtën wak yawis? Pöt pangk naën. Ar utpet oröak wia pötaan yaköm kön wiak omën pipop arring öpanëen waö ë mëenë pöt ompyaö.

³ Yaap, ne arim naë won kamaarek wë. Ën nem könö pöt arring wë. Pötaanök ne arim naë wëa ëëma pöl omnampë utpet ëa pöt kat wiak kom ëak epël yeniak.

⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pimorö pël kön wieë wa top yaëen nem könö arim naë wiaan tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangö nimpnaat.

⁵ Pël ëen ar omën pöp Setenök këlangön menak pim wëwë ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaöaöök Aköp Yesu pim tekeri sëpna pötak pim lupmer kama öpnaan waö ë mëëë.

Pool pi Korin omnaröen omën utpetap waö ë mëëpënëak mëëa

⁶ Omën utpet pöt om wiaan arimtën wak isak yak pöt pangk naën. Ngön nokoli epëten ar köpël ma? “Pol pëwëö repak kot nent oröak yaapötë sëen pout kakam ëëpnaat.” Pöta ök utpet arim naë wia pötak ar pourö utpet niwaspanëen ngarangk këëkë ëëë.

⁷ Ar pöt utpet wonörö. Pötaanök pol pout kakam ëëpanëak pëwëö ti yemoolak pöl omën pöpë utpetatök ar pourö utpet niwaspanëen pi waö ë mëëë. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sëpënëak Kristo sëpsëp ket ëak möa. Pötaanök arta utpet ëënganëen omën pöp waö ë mëëë.

⁸ Yuta omnaröa ketre saunat wa moolëak Anutu pim mait elmëa pötaan yoöre ërëp yamëëa pöl tiar utpet pout kasëng menak kölam wë ngön këët apa.

⁹ Ne pep newer wet rëak epël retëng ë ninaut. “Ar omën öngre omp wëwëat

utpet yaë piporö kasëng meneë,” pël niiaut.

¹⁰ Ne omën piporöen kön wieë omën ngönën köpël wë öngre omp wëwëat utpet yaaöre keimön yaaö, këkain yaaöre Anutu pim urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa porö kasëng mampun pël newasën èaut. Ar ngönën köpëlöröaring ngöntre kar naën yeëan talte yang epër yok pangk sëp wasën.

¹¹ “Ar omën namp pimtën, ‘Ne ngönën wak wë,’ pël aimeë arën, ‘Karurö,’ pël niaim wë öngre omp wëwëat utpet èere omnantön war è, Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk wasöore omnaröen ökre was maö, i ngaat nak kön irikor èere këkain è pël yaë ke piporö kasëng mampun,” pël kön wiak retëng è nin-aut. Kot nenteta piiring kaömp ngawi èëngan.

¹²⁻¹³ Nook ngönën wonöröa wëwëat yok pangk kom naëngön. Anutuukëer pël èëpnaat. Èn ar ingre mor sauröakëer arim wëwëat yok pangk kom èënëët. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën utpetap arim tekrakaan waö è méeë.”

6

Ngönën kat wiauröak nener ngön yaatak ulmëëngan

¹ Ar ingre mor sauröa naëaan omën namp pim karipëën ngön wieë ar keker elniak ngön yaatak moulmëëpënëak pöt yang ngarangk ngönën wonöröa naë yok pangk sëpën ma? Won. Pi Anutuu omën sauröa naë së moulmëën kom èëp.

² Ènëmak akun kaöaöök Anutuu omën saurö tiarök yangerakë omnaröa wëwëat yok pangk kom èëpena pöten èwat wë. Ar ènëmak yangerakë omnaröa wëwëat kom èënë pöt kot wia epöökëer yok pangk kom èënëët.

³ Tiarök enselöröa wëwëatta yok pangk kom èëpena pöt ar èwat wë. Yaap, tiar ya kaö pipët mëmpenaarö. Pötaanök yangerakë wëwë epëtaan kom èëpena pöt kotte.

⁴ Pötaanök ar ingre mor sauröa naë yangerakë omnantëën ngön wieëa pöt tol èënak ngönën won arim èwat poröen pitök kom èëpën yemak?

⁵ Ne ngön pipët ar kat wiak èö sënëak ök yeniak. Arim naëaan èwat omën namp karaar kom èëpnaap won ma?

⁶ Wë koröppe. Pël èaap ngönën kat wia nampök karip ngönën wonöröa naë ngön yaatak ulmëën ya yamëngk.

⁷ Arim nener ngön yaatak yaulmë pötak arim ngönëntakë wëwëat wak yeira. Omnaröak ar utpet niwasöore arimot këkain è pël yaëën kangiir naalmëën èënë pöt yok pangk.

⁸ Pël èaap arimtok omën naröaan utpet mowesak këkain yeë. Pël yeem ingre mor sa arim karuröaanta tapël elmëak utpet panë yaalmë.

⁹ Omën utpet yaurö Anutuuk wa ngaöök nemomëën èëpna pöten ar èwat wë. Ar omën epotön köpël èëngan. Omën öngre omp nga yaaöre Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa, öngre omp wëwëat utpet yaaöre omp nampök namp èöaat yaalmëaö,

¹⁰ këkain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak këkain yaaö utpet ke pilörö Anutuuk wa ngaöök nemomëën èëpnaat.

¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangkën tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëën yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. “Omnant pout yok pangk èëmaat,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, “Omën pout yok pangk èëmaat,” pël amaatak omën nent kaö sëën inëën elmëëngönëën pël naëngön.

¹³ Ar naröak epël yak. “Kaömp pöt yaatakëët yak nëën yaatak yes. Ya epët kaömpötëët,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuk piptepar

won wasëpnaat. Ën möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötë yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpë inëen elmëepënëak yaö ëau. Aköp pi tiarim möönre koröp epöökë pepap.

¹⁴ Anutuuk Aköp weletakaan wal ë ulmëaupök tiarta tapël pim weëre kosangöök wal ë niulëepën sa.

¹⁵ Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt ëwat wë. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erën ëen pangk ëepën ma? Pël naëngan, won pan.

¹⁶ Omp namp öng kan pas yaaupring erën yaë pöp pi öng pöppring koröp kopëtaö yeö ar pöten köpël ma? Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Piarip pouwaar erën ëen koröp kopëtaö pël ëëpnaat.”

¹⁷ Ën namp Aköpring yal ëak wë pipop piiring könre lup kopëtemer sak wë.

¹⁸ Öngre omp nga yeë pippel sëp weseë. Utpet muntat omnaröak yaë pipot pitëm koröpöt utpet newasën yaë. Ën namp öngre omp nga ëak pöt pimtë koröpö utpet wasëpnaat.

¹⁹ Arim koröp pipö Ngëëngk Pulö pim ngëëngk tupët pöt ar köpël ma? Anutuuk Pulö arim lupötë ulmëen wë. Arim koröp pipö arimtëö won, Anutu pimö.

²⁰ Puuk sum kësang elniak ar utpetatë öngpökaan kama wak pimëen niwesa. Pötaanök ar ompyaö wë pim yapinte wak isak aë.

7

Öngre omp yaauta ngönte

¹ Arim ngön neen pepeweri pëël neen pöt ne kangiiir ök niamaan kat wieë. Omën namp omp tek öpna pöt ompyaö.

² Pël ëënëetak öngre omp nga yaaut kësang wia. Pötaanök pötak wer niöpanok ompörö neenem öngöp wak wëen öngöröeta neenem ompöp wak önë pöt ompyaö.

³ Ompöpë koröp pipö pim öngöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan. Ën

öngöpë koröp pipö ompöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan.

⁴ Pöt tol ëen? Öngöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë.

⁵ Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmëëngan. Om Anutuun ök manëak wet réak ngön ë kat men ëak akunet om wiaan arim koröp keimön ëënë pöt yok pangk. Pël ëen akun pöt pet irën Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wë öngre omp nga ëënganëen kaalak erën ëen.

⁶ Ar öngre omp ëënëak yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël ëënë pöt yok pangk pël yeniak.

⁷ Nem kentöök ar pourö nem ök tek önëak kent yaë. Pël yaëetak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wëen narö tek wë. Pi tiar pël ëëpenëak weëre kosangöt kom ëak narö nant narö nant yaalni.

⁸ Öngre omp tekre kapirörö ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek önë pöt ompyaö.

⁹ Pël ëënëetak arim koröpöökë wëwëat ngarangk naën yeem öngre omp ëënë pöt ompyaö. Koröpöökë kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp ëënë pöt ompyaö.

¹⁰ Öngre omp weëaurö, ne arën kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngönte. Öngöp pi pim ompöp sëp waspan.

¹¹ Ma yok pël ëak pöt om öp. Won ëen pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopëtemer sak öp. Ën ompöp piita pim öngöp wes mëëpan.

¹² Öngre omp muntarö, nem arën ngön niama epët Aköpëët won, nemtëët. Omp ngönën kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasënëp koirën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan.

¹³ Ën tapël öng ngönën kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang

newasën nampring wëen piiring öpenëak kent yaëen pöt wes meëpan.

14 Pöt tol èen? Öng ngönën kat wia pöpëen Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Tapël omp ngönën kat wia pöpëen Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Pël naën ëa talte piarpim ruurö Anutuu ëöetak kölam nasën ëëpën. Pit Anutuuk pimëen yaö wesa.

15 Ën ngönën köpël öng ma omp nampök pim weëaup sëp wasëpënëak yaan pöt ngönën kat wia pöpök il newariipan. Anutuuk tiar mayaaptak öpenëak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönën köpëlëp sëp wasëpënëak yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sëpnaat.

16 Öngörö, arim ompöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

17 Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëaö pötak wakaiman pöl weë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niaim wë.

18 Namp Anutuun yaö ëak pim koröp kaut moilën wëen Anutuuk yas meëa èen pöt pim ila pöt ngep ëëpnaaten kön wiipan. Ën namp nailën wëen Anutuuk yas meëa èen pöt ilëpnaaten kön wiipan.

19 Koröp kaut yailaut ma nailën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötaar omën këët.

20 Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl weë.

21 Ar inëen ëeim wëen Anutuuk yas niaa èen pöt wil niulëëpnaaten kön selap ëënganok. Arim wil niulëëpnaata kan nent oröön pöt pöök seë.

22 Inëen wë ma won pöten kön selap naën ëëpenaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas meëa pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas meëa èen pöt Kristoë inëenëp pël yes.

23 Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesauro. Pötaanök omnaröa yaautë ënëm ëënganëp pim ënëm seë.

24 Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapiröroa ngönte

25 Ne öngre omp teköröa ngönte ök niamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këët ök yeniak epëten yaap pël wasënëët.

26 Ne kön wiin akun eptak këere ngaat oröak wia pötaanök peene wë epël önë pöt ompyaö.

27 Öngre omp ëaurö pöt nener wes meënëak kön wiinganok. Ën öngre omp naën wë pöt pël ëënëëten kön wiinganok.

28 Omp tekörö ar öng önë pöt saun won. Ën öng tekörö ar omp önë pöteta saun won. Om öngre omp ëak wëen pöt könömöt arim naë orööpnaat. Pötaanök orööpanëen tek önë pöten kent yaë.

29 Karurö, nem yeniak pöta songönte epët. Tiar yang eprek öpenëak akun niwia pöt pet irëpënëak temanöm yes. Pötaanök akun kot eptak ar öngre omp ëauröak teköröa ök sak weë.

30 Ën ingre ya ilak yaauröak pël naën koröp oröak weë. Èrëpsawi yaauröak won koröp oröak weë. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak weë.

31 Yangerakë omnantëen ya kaö yamëngkauröak pötëen kent naën yaauröa ök sak weë. Yangerakë omën pöt teënt kö sëpnaat. Pötaanök tiar pipotön kaö wesak kön selap ëëngan.

³² Ar omën pasutëen kön selap naën ëenëeten ne kent yaë. Omp tekörö pit Aköpök itaangkën ompyaö sèpna yak pim yaataan kön yawiaurö.

³³ Ën omp öngringörö pitëm öngöröak itaangkën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö.

³⁴ Pit Aköpë omnantre yangerakë omnant pouteparëen kön yawiaurö. Ën öng tekre ulwasörö pit pitëm koröpre lup pöt kölam sèpënëak kön wieë Aköpë yaataan kön yawiaurö. Ën öng ompringörö pitëm ompöröak itaangkën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö.

³⁵ Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariak neniaan, kaamök elniipënëak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëen yak weë ngentiak pim yaat mëmpunëak kent yaë.

³⁶ Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipënëak kön wiin pangk naën ëen pöt lup kaip tiak omp mampënëak kön wiin pangk ëen omp mës mampna pöt utpet nasëpan.

³⁷ Ën omën namp pim könöök koontup tek öpënëak kön kosang wiak pöt pangk pël ëëpnaat.

³⁸ Nem yeniak pipta songönte epët. Omën namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö ëëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkën ëen tek öpna pöt ompyaö pan ëëpnaat.

³⁹ Öng namp pim ompöp öp wëen sèp wesak muntap koirëpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirëpnaat. Pöt köntak won, Aköpön kön wieë pël ëëpnaat.

⁴⁰ Pël ëëpnaatak nemtë könöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkën yeniak.

8

Animaut omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte

¹ Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, “Ten kön wiin omnantë songönötön tiar pourö ewat wë,” pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantë songönötön ewat wë pël apena pöt tiarimtën wak isak apenaat. Pël apenaatak tiar neneren lup sant elmëëpena pöt lup kosang sèpenaat.

² Omën namp kön wiin pi omnantë songönte ewat wë pim ewatten wak isak yaan pöt pi këëkë ewat nasën wë pël apenaat.

³ Ën namp pi Anutuun lup sant elmëëpna pöt Anutuuk omën pöpön ewat sak pimëen wasëpnaat.

⁴ Ar animaö omp ak kaaröröaan kiri ar èaut yok pangk nëmpen ma won pöten pël yenëak. Arim, “Omp ak kaar omnaröak ket ëa pörö kë wonörö,” pël yak pöt yaap yak. Ën, “Anutu kopëtap këëp, muntarö won,” pël yak pötëta yaap yak.

⁵ Kutömweriire yangerak omën kaöarö kësang omën naröak pitën, “Anutu” pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönën wonöröak ngëëngk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap.

⁶ Pël ëaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëëp. Puuk omën ël epot pout ket elniin pim inëen elmëëpenëak wë. Ën Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën ël epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkën wë.

⁷ Ar pourö, “Omp akörö kaarörö,” pöt këëkë ewat nasën wë naröak ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaö pöten kön wiak kaömp yenem kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri èaut pël kön wieë yen. Pël ëak arök, “Yok pangk nën ma won?” pël ëak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas.

⁸ Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutuu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri èaut nanën ëëpena pöt Anutuuk tiarën itenak utpetarö pël newaspan. Ën

kaömp pöt nempena pöteta puuk itenak ompyaurö pël newaspan.

⁹ Om kääkë ngarangk eëë. Arök, “Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nëna pöt yok pangk,” pël yewas. Pël yeëetak omën kaömp pöten, “Yok pangk nën ma won?” pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëen itenak tapël eën pötak pitëm lupöt utpet mowaspanëen ngarangk eëë.

¹⁰ Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri äautön, “Num ma won?” pël kön selap yaë pöpök itaangkën ar, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pörö nampë ngönën tupta kakaati së yenën pi tol eëpën? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nempnaat wesak arim ënëm äak kaömp pöt nëen pötak pim lupmer utpet wasëpnaat.

¹¹ Arim, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pötaan omën pöten kääkë wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sëpnaat. Ngönën kat wia arim kar pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia.

¹² Ar ngönën kat wia arim karuröen utpet pipël elmëak pitëm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë.

¹³ Pötaanök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasën pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sëpanëen.

9

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan ërëpsawi ëa

¹ Anutuu yaat nem mëmpëak kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaö omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë.

² Omën naröak neen, “Pi Aköpë ngön yaaö omën wonöp,” pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, “Pi ngön yaaö omnamp,” pöt ewat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaö omnamp pöt pet yaë.

³ Omën nemëen kaaö ngön ya pöröen kangiir epël yemak.

⁴ Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaö pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma?

⁵ Aköpë nangaröere Pitaare ngön yaaö muntarö pit pitëm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk pël eëmaap.

⁶ Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën ngönën ök yeniem kaömpre omnantë waurat pangk eën ma? Tenpimtok pël eëna pöt pangk naëpan.

⁷ Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtë monatök naöpan. Ëmre ya yaurö pitta këet oröön yok pangk nempnaat. Pol purmakaö ngarangk yaurö pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nempnaat.

⁸ Ngön pipët omnaröa kön pëenëëtök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia.

⁹ Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ëa. “Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nempënëak yaëen këmët il mowariingan.” Anutu Mosesën ngön mëea pipët pol purmakaöröaan pëen nemaan ëa.

¹⁰ Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ëa. Omën ya yamëngkaupre këet oröön yewaup piarip köp sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk.

¹¹ Tenök arim lupöt kosang sënëak ngönën ök niain wë. Pötaanök arök kangiir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma?

¹² Ya omën muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet rëak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëët pangk önaat.

Pël eënaatak Kristo pim ngön ompyaut il wariinganëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk.

¹³ Ngönën omën Anutu pim tup kaöetak waur yaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeö ar pöten ewat wë.

Ën kiri ar yaauroeta animaö kiri yemangk pötéaan yeö.

¹⁴ Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaauro ar kat yawiauroak koröpööké kaamököt ningkën önëak kosang wesak ök niiaut.

¹⁵ Ne pöt, arök koröpööké omnant nampunëak neniaan äaut. Peeneeta pël ëënëak retëng naën. Won, ne omnantëen kimang neniangan. Kaömpötëen këen ëak wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëen neniangan. Ne arim naëaan omnant naön yaaö pötaan ërëpsawi yeë. Ën nem kentöök ar nenangkën yaëen pötaan ërëpsawi eim öma pöten kent yaë.

¹⁶ Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël ëëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sêp wesak pötaan ya këlangön kaö ëëm.

¹⁷ Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël ëëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël ëëmëak nangkën sum naön.

¹⁸ Pël ëa pötaanök ne kangiir oröpöt yeö? Nem kangiir yeö pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiir sumere omnant naön yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omën pouröa inëen sa

¹⁹ Ne omën pouröa inëen wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omën kësang pan Kristoë naë rë olanëak ar pouröa inëen saut.

²⁰ Ne Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëmtë yaaul yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omën pöta öngpök wëauröen ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm yaaul yeem pim ngön kosangöt ngaarëk yewaup.

²¹ Tapël omën munt Moses pim ngön kosangta ënëm naën yaauroa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë rë olanëak neenta

Mosesë ngön kosangta ënëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ënëm naënëpök Anutuu ngön kosangët wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarëk yewaup.

²² Omën pitëm kön wi kosang yewe-saut wiap, omnant ëëpënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm ök yesën omnaröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omën pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë rë olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut.

²³ Nem pël yeë pipët ngön ompyaut kaö sëen nemëntta këët ömëak yeë.

Anutuu omën këët öpenaataan weë ngentiipa

²⁴ Ar omën epëten ëwat wë. Ngasam yaaurek omën pourö nener il wasëpënëak pöömpö sëpnaat. Pël ëëpnaatak wet rëak së yaö ëaurek orööpna pöpök këët öpnaat. Pötaanök Anutuu omën këët önëëtaan weë ngentieë.

²⁵ Omën ngasam ëak nener il wasëpenëak yaë piporö weë ngentiak koröpööké këlangön yaaö pöten kön nawiin yaë. Pit omën lëngë sëpna pötëenta pël yaë. Ën tiar pöt Anutuu naëaan omën weë panë om wiakaim wiaapnaataan tapël ëëpa.

²⁶ Nemëntta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng ëëmëak yaö ëaurekën it kökö ngënal yesaup. Ne omën mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këëké it-neë yamöaup.

²⁷ Omën namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet ëëngönëak nem koröpööké kentre kaur pöt ngëp yaalmëaup. Nemtok ngönën ök niaim olëak kö sungönëak pël yaaup.

10

Moröktak wiap sënganëen ngarangk këëké ëëpa

¹ Karurö, ne ar tiarim ëarö, Moses-ring wakaimaurö, pitëm imautön

ëngk ma e wasnganëën ök niamaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanö pet elmëen pit seim i kaö Köp Möau olëak sa.

² I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëen i kaö ilën irë olëak sê Moses pim omën sa.

³ Pël ëen Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö nê sa.

⁴ Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën nê sa. I pitëm nê sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöökë yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön nëen kaamök elmëeima pöl Kristook pit kan yesën pitring wê kaamök elmëeima.

⁵ Pël äautak pitëm tekrakaan pouröak utpetat ëeima. Pötaan Anutuuk këöpöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

⁶ Pitëm naë omnant oröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitëm ëa pöl tiar omnantön warre kaur ëënganëak pël yaalni.

⁷ Pitëm tekrakaan narö pitëm ëa pöl Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnarö wel aisëë iire kaömp nak wal ëak tan urööre ngasam paspas ë pël eima.”

⁸ Pit naröa ëa pöl tiar öngre omp nga ëënganok. Pit pël yaëen Anutuuk pitëmëen ya sangën elmëen omën kësang pan 23,000 ëak kët kopëtetak wel wia.

⁹ Pit naröa ëa pöl tiar Aköpön morök elmëëngan. Pit pël yaëen kamal ngaarök mëngkën wel wia.

¹⁰ Pit naröa ëa pöl tiar Anutuun kaaö ngön angan. Pit pël yaan Anutuuk pim ensel ngaap wes mëen mëngkën wel wia.

¹¹ Omën muntarök Anutu kasëng mempanëak pepanöm elmëëpënëak omën pipot pitëm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëen wê eporö tiarta kön tektek sëpenëak ngönëntak retëng ëa.

¹² Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim ëarö il wesak wê pël yewas porö ar wiap sak utpet ëënganëen ngarangk këëkë ëëë.

¹³ Morök ke nentere nent ar utpet ëënëak arim naë oröa pöt arimënt pëen won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëen pi kaamök elniin weë sak tauaanëët.

Anutuu ënëm yeem urmeraröa ënëm naëngan

¹⁴ Pötaanök, nem kar panëerö, ar omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya yamëëaut kasëng meneë.

¹⁵ Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet ëëë.

¹⁶ Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuun yowe yamëëa pöta songönte tiar ëwat wê. I pipët Kristo pim i tiarimëen lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wê. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë.

¹⁷ Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap porök erën ëak möönre koröp kopëtaö pël sak wê.

¹⁸ Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animaö Anutuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaautak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë.

¹⁹ Nem yeniak pipta songönte pöt tolëël? Ne, “Omp ak kaarörö pit kaöarö,” ma “Omnarök pitëmëen kiri yemangk pöt kaöat,” pël yeniak ma?

²⁰ Won, ne epël yeniak. Omën ngönën wonörö pitëm kiri yemangk pöt Anutuun won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëen ar pitëmëen kiri mampööre pitring kaömp ngawi nê pël ëënëëten ne kaaö yaë.

²¹ Aköpë i kelöntak yenaurök urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan.

²² Ar utpet pipot ëënë pöt Aköp ya sangën mongawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mongawisngan.

Anutuun ping wesak maim öpa

²³ Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan.

²⁴ Ar arim omnant eëneëten kön wiinganok, arim karurö kaamök elmëeneëten kön wieë.

²⁵ Animaut uröm kaatakaan önë pipotön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp neë.

²⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëët.” Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpenaat.

²⁷ Omën ngönën wonöröak ar pitring kaömp ngawi nënëak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp köntak neë.

²⁸ Pël eëneëtak omën namp nim naë öpnaapök animaö pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri ëaut,” pël ök niaan pöt pi utpet mowasën pim lupmer utpet eëpanëen nënganok.

²⁹ Pipot nëen arim lupöt utpet sep-anëen won, arim karipë lupmer utpet eëpanëak yeniak. Ar nampök epël an koröp. “Ne tol eëen omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanën eëm?”

³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenën omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan.”

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëere omën nant ë pël eëneëak pöt Anutuun ping wesak aöök eëen.

³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sëpanok pël elmëëngan.

³³ Nem yeë pöl eëë. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmëëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëen naën, omën pourö kaamök elmëën ompyaö sëen Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11

¹ Ne Kristoë kanöök ing mësäak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël eëë.

Ngönënë wa toptak ompyaö eëpenaata ngönte

² Ar omnant nem niaaul yeem ngön ök niaut taë wak wëen ne arën kön wiin ompyaö yaë.

³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëtenta ewat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ëa. Kristoök ompörö ngarangk ëa. Ën Anutuuk Kristo ngarangk ëa.

⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëen pöt omnaröak itenak, “Pi omën munt nampë ikanöök wë,” pël ya. Pël yaatak omp namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël eëpna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör koëepna pöt utpet ëak pim Kaöap Kristo eë mongawisëpnaat.

⁵ Ën öng namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëen wëen pöt omnaröak piin, “Ompöpë ikanöök naön wëa,” pël aan pim ompöp eë mongawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepönöpöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëen wëa pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat.

⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëen eëpënëak pöt pim kepönöpöt kat ë olap. Pël eëpnaatak öng namp pim kepönöpöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, “Pi öng kan pas yaaö namp,” pël wasën pi eë kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël ëak eë sëpanëen pitëm kepönöt kör koëëp.

⁷ Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre ë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuu ök kaö sak wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö kör nokoëëpan. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö pangk kör koëëpnaat.

⁸ Pöta songönte epët. Anutuuk ompöp ket eëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëer ompöpökaan kaut wak ket ëa.

⁹ Tapël ompöp pi öngöpëen yak ket naën. Öngöpökëer ompöpëen yak ket

ëaup.

¹⁰ Pël ëa pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet ëëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël ëën pöt enselöröak pöten itaangkën ompyaö ëëpnaat.

¹¹ Pël ëëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök ëäk wë.

¹² Nem yeniak pipta songönte epët. Anutuuk öng wetëëp ompöpökaan ket ëën kangiir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngöröak ompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan oröak wia.

¹³ Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoën wë omnaröa tekarak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan.

¹⁴ Tiarim wëauten ar ëwat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön ëpöt wali sëpna pötak omnaröak ëöak mapnaat.

¹⁵ Ën öngörö pit ngan ëp waliit pitëm kepönöt kör koëëpënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön ëpöt wali sëpna pöt ompyaö.

¹⁶ Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuu ingre mor sa pourö epël pëen yaaurö.

Korin omnaröak Aköpë këere iit utpet wesa

¹⁷ Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won.

¹⁸ Ne wet rëak epël niamaan. Ar ngönënëën wa rongan yaëën arim tekarak komre kap yaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp yaarö.

¹⁹ Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak yaarö.

²⁰ Arim ngönënëën wa top yeëan pötë Aköpë këët nënëak yeem irikor yeëan.

²¹ Ar epël yeëan. Kaömp nënëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neenemot yenan. Pël ëäk narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëën narö këën wë.

²² Elei, ar pipël ëënëak pöt arim kaatë nënëëtep won ma? Ma ar kön wiin Anutuu ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaaurö ëö yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naëngan.

Aköp Yesu pim ruurö këere i elmëa

²³ Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niiaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia rök pötak kaömp nent wak

²⁴ Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëëa. “Epët nem mësëpët. Arimëën yak pëël elniak wel wiimaat. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.”

²⁵ Pël mëak kaömp pöt nëën wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëëa. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.”

²⁶ Pël ëaan ar këere i nënëël Aköpë wel wiauta songönte tekeri weseim wëën kaalak waisëpnaat.

Namp pi Aköpë këere iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷ Pël wia pötaanök omën namp Aköpë iire këët pas köntak nëmpna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring ëëpnaat.

²⁸ Pötaanök ar këere i nënëak pöt wet rëak arim lupöt wa kom ëäkök nën.

²⁹ Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë këere iit köntak nëmpna pöt pim saunaring nëmpna pötaan Anutuuk këlangön mampnaat.

³⁰ Ar pël yeëan pötaanök arim naëaan narö kësang weëre kosang won, yauman yaëën narö wel yawi.

³¹ Ën tiarimtok tiarimtë lupöt wotpil wesak wa kom yeëan talte Aköpök wa kom elniire këlangön nimpö pël naën ëëpën.

³² Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö sënganëak këlangön yaningk.

³³ Pötaanök, karurö, ar Aköpë kēere iit ngawi nēnēak wa top yeem pöt neneren kor ēen pourö wais pet irēnak ngēs rē pēl ēēn.

³⁴ Ar kēen panē ēēn pöt arimtē kaatē nēn, wa toptak utpet ēēn kangut orö nirēēpanēēn.

Ngön muntat nemtok naē waisak ök niak ngan rē nimpaat.

12

Ngēēngk Pulöök weēre kosang ke nentere nent yaningk

¹ Tiar ngönēn yaat mēmpenēak Ngēēngk Pulöök weēre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songöntēn kēēkē ēwat sēnēak kent yaē.

² Ar ēwat wē. Ngaan ngönēn köpēl wēēn yang omp ak wēwēat wonöröak wer niön pitēm ēnēm seimaurö.

³ Ne epēl niamaan kat wieē. Omēn namp Anutuu Pulöök kaamök elmēēn pöt, “Yesu sasa kö sēpēn,” pēl nemaan ēēpnaat. Ēn namp Ngēēngk Pulöök kaamök naalmēēn ēēn pöt, “Yesu pi Aköp,” pēl nemaan ēēpnaat.

⁴ Pulöök Aköpë ngönēn ya ke nentere nent mēmpenēak weēre kosang yaningk, Pul pö kopētaöök.

⁵ Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamēngk, Aköp pöp kopētap.

⁶ Aköpë ngönēn yaat mēmpena kan ke naöre naö wia. Anutu pöp kopētapök tiar omēn pourö neenem weēre kosangöt ninak ya pipot mēmpenēak kaamök yaalni.

⁷ Pulö pi ngönēntak ompyaö wesak öpenēak neenem weēre kosangöt kom ēak yaningk.

⁸ Namp pi Pulöök weēre kosang mangkēn ngönēn ēwat kaö panē apnaat. Ēn namp pi Pul tapöök weēre kosang mangkēn ngönēn öngpököt wa kotiak apnaat.

⁹ Namp pi Pul tapöök weēre kosang mangkēn Anutuu yaat kosang mēmpnaataan kön wi kosang yewe-sautaring öpnaat. Ēn namp pi Pul tapöök weēre kosang mangkēn yau-manörö ompyaö mowasēpnaat.

¹⁰ Namp pi Pulöök weēre kosang mangkēn ya it ngolöpöt mēmpnaat. Namp weēre kosang mangkēn wetete ngön apēnēak kön tektek mowasēpnaat. Namp weēre kosang mangkēn Pulööre urmerarö pitēm yaautē songönte kom ēēpnaat. Namp weēre kosang mangkēn kēm ngön ngolöpöök apnaat. Namp weēre kosang mangkēn kēm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipnaat.

¹¹ Ya pipot pout mēmpenēak Pul kopētapöök tekeri wes yaningk. Pēl elniak pimtē könöök omēn pourö neenem weēre kosangöt kom ē yaningk.

Tiarim koröpö kopētaö, kaut selap

¹² Omnarö tiar tiarim koröpö kopētaö. Ēn koröpöökē kaut selap. Pēl ēēn pipot erēn ēēn koröp kopētaö pēl yaē. Pöta ök omēn selap eporö Kristooring erēn ēēn kopētap pēl yaē.

¹³ Tiar narö Yuta omnarö, narö omēn muntarö, narö inēēn yaaurö, narö inēēn naēnörö. Pēl ēaap tiar Anutuu Pulöök wa niulēēn möönre koröp kopētaö yeö. Anutuuk pim Pulö ningkēn tiar pourö pim Pul kopētaö wak wēēn tiarim lupötē wē.

¹⁴ Tiar ēwat wē. Koröpöökē kaut kopēt nent won, selap.

¹⁵ Pötaanök ingesök tol ēak epēl apēn? “Ne mores won pötaan koröpöökē kaut won.” Pēl aö omēn koröp ēlö sēp wesak pēlēer sē öpēn ma? Pēl naēpan.

¹⁶ Ēn katēēpökta tol ēak epēl apēn? “Ne itö won pötaan koröpöökē kaut won.” Pēl aö omēn koröp ēlö sēp wesak pēlēer sē öpēn ma? Pēl naēpan.

¹⁷ Koröp pouuk itöt pēēn wēanēēn tol ēak ngön kat wiipēn? Ēn koröp pouuk katöt pēēn wēanēēn tol ēak wot mööpēn? Pēl naēpan.

¹⁸ Anutu pi ēwat wē. Pim könöök koröpöökē kaut neenem öpnaarek moulmēa.

¹⁹ Koröpöökē kaö epot ke kopētēt pēēn ēanēēn koröp ēlö yok pangk wi naön ēan tapön.

20 Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën eën kopëtao pël yaë.

21 Itöök moresën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmëetak nemënt yok pangk ömaap.” Ën kepönöökta ingesën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmëetak nemënt yok pangk ömaap.”

22 Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin kaöat won pël yewas pipot won eëpena pöt ompyaö naön eëpenaat.

23 Ën tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk eëpenaat. Ën eöaatta ompyaö panë wesak kör koëëpenaat.

24 Pël eëpnaatak koröpöökë kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör nokoëen eëpenaat. Anutu pimtok tiarim möönre koröpöt ket elniak kaö nantön utpetat pël yewas pipot puuk kön wiin ompyaö eën kör koëëpenaat.

25 Pël eëpena pötaanök tiarim möönre koröpöök komre kappöt naën eëpenaat. Kaö pout nener kaamök eëpënëak äaut.

26 Koröpöökë kaö kopët nent këlangön kat yawiin pöt pout këlangön kat wiipnaat. Ën kaö nent ompyaö wëen pöt pout ompyaö öpnaat.

27 Ar pöt erën eën Kristo pim möönre koröpö pël yeë. Ën neenem wëwëetak pöt pim koröpöökë kaut pël yeë.

28 Pël yaëen Anutuuk pim ingre mor saurö tiarim naë ya omnarö epël ulmëa. Wet rëak ngön yaaö omnarö ulmëa. Pöröaarek tektek ngön yaaurö, pöröaarek rë yemoulaurö, pöröaarek ya it ngolöpöt yamëngkaurö, pöröaarek yauman ompyaö yewesauröere omnarö kaamök yaalmëauröere ngarangk yaalmëauröere këm ngön ngolöpöök yaaurö pël ulmëa.

29 Anutuuk pourö ngön yaaö omnarö pël naulmëen äa. Pourö tektek ngön apënëak naulmëen, pourö omnarö rë moulöpënëak naulmëen, pourö ya it ngolöpöt mëmpënëak

naulmëen,

30 pourö yauman ompyaö wasëpënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök apënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipënëak naulmëen.

31 Anutuuk ar ngönënë yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna pöt taltak kaöet pöt wël äak önëen kosang eëe.

Pël yaëen nook kan ompyaö panë epö pet elniimaan.

13

Lup sant yaauta ngönte

1 Ne ka nantëeröa ngön köngkömötëere enselöröa ngön köngkömötë omnarö pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëen nem ngön yaaut kuupre intö ngönötë yaan omnaröa ngön këet kat nawiin yaë pöl köntak yeëan tapön.

2 Ën ne tektek omnaröa ök wë ngönën tekeri wasööre ngön öngpökötë ewat poutë songönöt ewat weëre tomönötön mop wiipënëak kön wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëen omën pasuröa ök wëan tapön.

3 Ma nem omnant kom äak omën ngöntök yaaurö mampööre Kristo pim ngöntaan yak maan naröak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naön eëm.

4 Omën lup santring wëa pörö ya wiaptaring wë sant yemowesaurö. Pit omën muntaröa omnantëen kön utpet mowiire pitëmtën kön wiin isën kölokkölok ë pël naën yaaurö.

5 Pit omnant omnaröak kön wiin omën muntaröen naalmëëpanëet eën pöt pël naën yaaurö, keimön naën yaaurö. Pit ya sangën naën yaaurö, utpet yaalmëen kangiiir naalmëen yaaurö.

6 Pit utpetatëen ërëpërëp naën, ompyautëen ërëpërëp yaaurö.

7 Omën lup santring wëa pörö omnaröak utpet yaalmëen kosang sak wë elmëëpnaatön ompyaö eëpnaat pël weseë Anutuun kön kosang wiak

pim ompyaö eëpna pöten korkor eim wë këlangön kat yawiem kosang sak wëaurö.

⁸ Lup sant yaaö pöt kö nasën eëpnaat. Ën tektek omnaröa ök Anutuu ngönte tekeri yewesa pöt kö sëpnaat. Këm ngön ngolöpötë yaaö pöteta, kö sëpnaat. Ën ewat ke nentere nent pötta kö sëpnaat.

⁹ Pöt epël. Tiar ewatöt kaut pëen ewat wë. Ën Anutuu ngönteta kaut pëen tekeri wesak yaauro.

¹⁰ Ënëmak Anutuu wais omën poutë songönte tekeri wes nimpnaatak kaö kot pipot kö sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturöa ök wë pitëm ngön ya pöl aimaut. Pël ëak koturöa kat yawi pöl kat wieimeë pitëm könötë wia pöl wiakaimaut. Pël äautak omp kaö sak koturöa yaaö pöt ent ë olëaut.

¹² Tiar könitweri këere wot kante itenak këekë itnaangkën yeë pöl peene Anutuu songönte itenak om kotte pëen ewat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak eö ningkën piin këekë itaampenaat. Peene pöt tiar Anutuu songönte kaut pëen ewat wë. Akun pötak Anutuu tiarën ewat panë wë pöl pim songön pout ewat sa pet irëpenaat.

¹³ Pël eën kosang wiaapna pöt epot. Anutuun kön wi kosang yewesautere piin kön kosang wiak pim ompyaö eëpnaaten kor wëautere lup sant yaaut, omën nentepar nent pipot kosang wiaapnaat. Lup sant yaautakëer kaöet.

14

Pulöök weëre kosang yaningk pöta ngönte

¹ Ar lup sant yaaut kaö wesak kosang ngentiak arim karurö sant elmëë. Pël ëak pöt ngönënë weëre kosang Ngëengnk Pulöök yaningk pipot önëen ök eëë. Pipot Anutuu ngönte tekeri wasënëak weëre kosang yaningk pipot önëen wet reak ök eëë.

² Pöta songönte epël. Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop omnaröen nemaan, Anutuun yema. Pi Pulöök

elmëen ngön elëëpöt ök yaan omnarö kat nawiin, Anutuukëer kat yawi.

³ Pël yaëetak omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omnarö kaamök elmëak pitëm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema.

⁴ Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë.

⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpötë anëak kent yaë. Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omën këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampök kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt omën këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk.

⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalniipan. Pël eëmaatep arim naë wais Anutuu ngön ök neea pöt niam ma ewat nent nimp ma pim këm ngönte tekeri wesak niam ma ngönën rë niulöm pël eëma pötaar kaamök elniipnaat.

Anutuu ngönte apenëak këm ngön ngolöpötë pangk naëngan

⁷ Ar omën pasut nger pëep köntak mëmpöore wëlemp köntak tang mö pël yaëen ngön këet pangk kat wiin ma? Kat nawiingan.

⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat wiak ngaëen ya pël wesak ko eëpën? Pangk pël naëpan.

⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnaröa pangk kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën? Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat.

¹⁰ Yang epot poutë omnaröak këm ngön ke nentere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën ompyaö wesak yaan kat yawi.

¹¹ Ën omën nampök ngön ök neaan kat nawiin eëma pöt puuk neen, “Maimap,” pël yenewasën nookta piin, “Maimap,” pël mowasumaat.

12 Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëengk Pulöök yaningk pipot önëak kent yeë. Pötaanök weë ngentiin Ngëengk Pulöök ulöl wes ningkën weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëepna pöt önëët.

13 Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan Anutuun weëre kosang kimang map.

14 Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak Anutuun kimang mema pöt nem këmëtere lupmerök yaan könöök naën pas öpnaat.

15 Pötaanök ne tol ëëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. Ën Anutuun tan memaanta tapël memaap.

16 Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin ëepna pipop tol ëak kat wiak kaamök ëak, “Yaap,” apën? Pël naëpan.

17 Ni yaap Anutuun yowe mamëetak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

18 Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak.

19 Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin ëëpna pöt amaaten kaaö.

20 Karurö, ngönöt kat wiak wël yaautaan rungaaröa ök ëëngan. Ut-pet yaaö pötönökëër öngaaröa ök köpël ëëë. Pël ëak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak ëëë.

21 Ngönën ngön nent epël wia. “Ne omën eporöen omën naröa ngön maimatëere omën maimaröa këm ngönötë ök maan pit nem ngönte kat nawiin ëëpnaat, Aköpök pël ya.”

22 Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpötë ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangöön pet elmëën itaampënëak kön wia. Ën

kangiir Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won kat wiauröaan Anutuu songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia.

23 Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top ëak këm ngön ngolöpötë ngön aim wëen ngolöp ngönën kat yawiauröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat.

24 Ën ar ingre mor saö pourö Anutuu ngönte tekeri wesak ök aim wëen ngönën köpëlöp ma ngolöp kat yawiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunaton kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom ëën

25 pim lupmeri omnant wieëa pöt tekeri sëen itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. “Yaap Anutu arim tekarak wë,” pël niapnaat.

Ngönënëen wa top yaautë ompyaö wesak ëëpa

26 Karurö, ne tol niam? Arim Anutuun yaya manëak wa top ëënëëtë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuu ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëen ingre mor saurö kaamök elmëëp.

27 Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap.

28 Ën omën kaip tiipnaap won ëën pöt këm ngön ngolöpötë anë pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëentak Anutuun map.

29 Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak pöt omën naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom ëëë.

30 Namp pi wel aisëaan Anutuuk ngön nent apënëak kön weswes elmëën wal ë apënëak yaëen pöt wet rëak taueë ngön yaaup leng ëëp.

31 Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anëët. Pël yeem pöppöp

aan kat wiak nener lup kosang wasënëët.

³² Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitëm ngön apna pötön ngarangk eëë ök apën ma won pöt kön wiip.

³³ Pöt Anutu pi tiar omnant irikor eëpenaaten kaaö, mayaap openaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantë Anutuu omnaröa wa topötë yaaul

³⁴ ar ngönënëën wa top yeem öngörök ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanöök öpën pël wia.

³⁵ Öngörö, arök wa topötë ngön anë pöt eöaringët. Pötaanök ar ngön nantë songönöt ewat sënëak pöt arim kaatë ompöröen pëël maan ök niap.

³⁶ Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokëër omën muntarö il wesak Anutuu ngönte ewat panë wë. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet rëak arim naë oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokëër kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷ Arim naëaan namp pi pimtën kön wiin, “Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” ma “Ne ngönënë weëre kosang nant Pulöökë naëaan waup,” pël eëpna pipop pi nem ngön retëng yeë epëten Aköpë ngön kosangët pël wasëp.

³⁸ Namp ngön epët kat wiak yaap newasën eëpna pipopön, “Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” pël nemangan.

³⁹ Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anëëtaan weë ngentieë. Pël ëak këm ngön ngolöpötë yaaut kan wariingan.

⁴⁰ Ar ngönënëën wa top yaautë omnant irikor eënganëp ompyaö wesak eëë.

15

Kristo wel wiak wal ëa

¹ Karurö, nem Kristoë ngön ompyaüt ök niaan ar kat wiak wak wë pipët kaalak ngolöp wes nimpaan.

² Ngön ompyaö pipët ök niaan wak pötakël wëën pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön

wi kosang wesan talte pël naalniin eëpën.

³ Omën kaöet Anutuuk neen neaan kat wiak nook arën ngës rëak ök niaut. Pöt epët. Ngönëntak Kristo pi tiarim saunatéën wel wiipënëak ëa pöl ëaup.

⁴ Pël ëak ngönëntak eëpënëak ëa pöl yang kel weerën kët nentepar nent won sëën kaalak wal ëaup.

⁵ Pël ëak wet rëak Pitaan ëö pet elmëak ënëmak pim ru 12 pöröen ëö pet elmëa.

⁶ Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top ëak wëën ëö pet elmëa. Omën pörö narö wel wiin kësang om öp wë.

⁷ Pörekaan Sems ëö pet elmëak ngön yaaö omën pouröen ëö pet elmëa.

⁸ Pël ëaupök ënëmak ne runga kar yawil pöpë ök utpet yaaupön ëö pet elnëaut.

⁹ Ne ngön yaaö omën nem karuröa ök won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mënak utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenëanganë salëp.

¹⁰ Anutuuk komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën wes neulëën wë. Pim komre kolap pöt nem naë mos naën ëaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mëneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnëa pötak mëneimaut.

¹¹ Nook ma pitök ngönën ök niian pöt kotte. Kaöet pöt ngönën kopëtet ten pouröak ök niaan kat wiak kosang wesan.

Wel wiaurö weletakaan wal eëpenaat

¹² Tenök, “Kristo weletakaan wal ëaup,” ngönëntak pël ök niaan tol ëënak arim naëaan naröak, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” pël aim?

¹³ “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” arim ngön pöt yaap pöt, “Kristo weletakaan wal naën ëa,” pël apa.

¹⁴ Kristo weletakaan wal naën ëanëën tenim ngönën ök yeniiautre arim piin kön wi kosang yewesaut kë naën ëan tapön.

15 Pël äak pöt pëen won. Ten Anutuun epël niaut. “Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëaup,” pël niaut. Wel wiaurö wal yaaut wi naön ëanëen Anutuuk tol äak Kristo wal ë ulmëan tapön. Pël ëen tenim ngön yeniak epotön kön wiin, “Pit Anutuu ngësël wesak kaar yaaurö,” pël ëan tapön.

16 Tiar, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” ngön pël yeëan talte Kristoonta, “Weletakaan wal naënëp,” pël apen.

17 Kristo wal naën ëanëen arim kön wi kosang yewesaut mos sëen utpetatë öngpök wëan tapön.

18 Pël ëen omën Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön.

19 Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wëen yangerakë wëwë eptakökëer kaamök elnianëen omën muntaröak tiarën, “Kaökaurö,” pël wesak yangerakë yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

20 Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal ëaup. Pi wet rëak wal ëen pim pël ëauten tiar kön wiin omën wel yawia eporö Anutuuk tapël weletakaan wal ë niulëepnaat.

21 Pöt epël. Omën kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rë nina. Tapël omën kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rë nina.

22 Pöt epël. Tiar Atamë ëarö pötaanök pim ëaul pourö wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal ë niulëepën sa.

23 Tiar yaap wal ëëpenëak ëa pöl ëëpenaat. Kristo pi wet rëak wal ëa. Pël ëen ënëm pim orööpnaatak pimëen sa pöröeta wal ëëpenaat.

24 Pël ëen omën pout won sëpnaat. Akun pötak pi yangerakë ngarangkre omën kaö yapinringörö kö mowesak Setenë weëre kosangringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat.

25 Peene pöt kaö sak wë pim yaat mëneim wë ënëmak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë

oröön Anutu mampnaat.

26 Kristo pi utpetat il wesak ënëm wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat.

27 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk moulmëen Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë,” pël wia. “Omnant pout” ngön pöten tiar kön wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën ëa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpënëak moulmëa pötaanök.

28 Pep pi omënere omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pim kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëen Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

29 Omën wel wiaurö kaamök elmëëpënëak i yamë pörö pitën tolël kön wiipen? Omën wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte oröpmorëen omën narö pit kaamök elmëëpnaan i mëëpën?

30 Ën omnarö kët ël epotë utpet elniak këemre këlangönë rangk yanuulë pöten tolël kön wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte ten wal ëëpenaata ngönte ök yaan omën naröak pël naalniin ëëpën.

31 Kët poutë ne, “Omnaröak nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?” pël kön yawi. Ngön pipët ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya ërëpërëp yaë pötaan pil yeniak.

32 Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal ëëpenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnëauta kangut naön ëëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte omnaröa ya pöl ëëpen. Pit epël ya. “Ëlpamök wel wiipenaatak peenëer këere imën nëmpa.”

33 Nant kaar niapanok. Ar utpet yaauröaring önë pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat.

34 Kön irikor pipot sëp wesak könöt wotpil wesak wë. Utpetat ëëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan narö Anutuun köpël wë ënëm naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak ëö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal eëpenaat

³⁵ Naröak epël an koröp. “Wel wiaurö tol äak weletakaan wal eëpen? Pit möönre koröp ke tolëelöt wak wal eëpen?”

³⁶ Ar pël aan pöt epël niamaat. Ngön pipët ngönën köpëlöröa ngönte. Ar omnant ngëntën mout söp ë yesën rengapöt jaarö.

³⁷ Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ep ënëm orööpna pöt nangëntën, lëlöpöt pëen yangënt, korupaëere omën muntat.

³⁸ Anutu pim könöök lëlöp ke nentere nent pötë elmëen neenem möönre koröpöt jaarö.

³⁹ Wëwëetaring wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë.

⁴⁰ Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë. Kutömweri wëauröa ë rangiat nant, ën yangerak wëauröaat nant.

⁴¹ Këtëpë ëwaat maim, ngoonöpëeteta maim, ariatë ëwaatta maim. Ën ari pöt kom äak neenem ëwa ke nentere nent wia.

⁴² Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal eëpna pö maimaö, utpet naëpanëö.

⁴³ Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëen yang kel yewer. Ën weletakaan wal eëpna pö ompyau, weëre kosangring wal eëpnaö.

⁴⁴ Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal eëpna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröpö wia pöl kutömweriööta wia.

⁴⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Atam, wet rëak oröaup, pi yangerakë wëwëetaringëp.” Ën Atam muntap ënëm oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wëwëeta pep sak wë.

⁴⁶ Pël ëaap Pulöökë wëwëet wet rëak naaröön. Yang eprekë wëwëetakëer

wet rëak oröön Pulöökë wëwëet ënëm yarë.

⁴⁷ Atam wet rëak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket ëaup. Ën Atam ënëm oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp.

⁴⁸ Yangerakë omën pourö Atam Anutuuk yangetak ket ëaupë ökörö. Ën omën kutömweri wëwëet öpenaarö kutömweriaanëp Kristo pim ök öpenaarö.

⁴⁹ Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket ëaup pimöökë ök wë tapël ënëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanëp pimöökë ök öpenaarö.

⁵⁰ Karurö, ngön epët niamaan kat wieë. Tiarim yang koröp epöök Anutuuk kak nasëngan. Ma söpre tetring epöök kosang wieëaut pep nasëngan.

⁵¹ Kat wieë. Ne ngön ëlëöp epët tekëri wesak niamaan. Tiar omën pourö wel nawiingan. Narö öp wëen Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

⁵² Ënëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkën it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö öpenaat. Kuup yamëngkën omën wel wiaurö weletakaan söp won wal yaëen öp wëaurö tiar möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

⁵³ Tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën eëpnaat. Ma weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët öpnaat.

⁵⁴ Yaap, tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën eëre weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët epël wia pöt kë rapnaat.

“Anutuuk wel pöt ngep eën won sa.”

⁵⁵ “Wel pöta weëre kosangët tarëk?

Wel pöta ngaat tarëk? Won.”

⁵⁶ Ngön kosangöt wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pël äak pötak nga elniin wel yokoir.

⁵⁷ Anutu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

⁵⁸ Pötaanök, nem kar panëerö, ar taintaë wesak taueë. Ar Aköp Yesu pimëen yak ya yamëngk epot mos naëpanëet pël weseë kët ël epotë kosang wesak pim yaat mëneim ön.

16

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top ëëpënëak mëä

¹ Ar Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yangerak omën ingre mor sauröen ök mëëan pöl ëëë.

² Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom ëak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëëtaan ya kaö mëngkanëën.

³ Pël ëën ne wais oröön omën arim monat wak sëpënëak ulmëënë pörö Yerusalem ngönënë kaöaröaan wetete pepat menak wes mëen monatring wak sëpnaat.

⁴ Ën monat kaö ëën pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sëpënëak mëä

⁵ Ne Masetonia yangerakël sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat.

⁶ Pël ëak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëën kopi akunet pet irëpën koröp. Pël ëën arök kaamök elnëak kan naö koir nangkën pöt nal sumaat.

⁷ Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali arring ömëak kent kön yawi.

⁸ Peene pöt ne Epesas kak om wëën Pentikos akunet won sëen sumaat.

⁹ Pöt omnarö selap ngönënëën kööre tok yaalnëetak ya kaö mëngkën këët orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkën wë pötaanök.

¹⁰ Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kë sëpnaan sant elmëën.

¹¹ Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wë. Pötaanök

ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkën waisëp.

¹² Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkën nasën yaë. Peene won, ënëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëët

¹³ Ar arimtën ngarangk këëkë ëeimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pël ëëë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë.

¹⁴ Pël ëëë arim omnant pout ëënëën lup santetaring ëëë.

¹⁵ Ar ëwat wë. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet rëak Kristoon kön wi kosang wesak weë ngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wë.

¹⁶ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën ke pilöröere munt narö kaamök elniak ya mëneim wë piporöen itaangkën arim wotöökörö pël ëëp.

¹⁷ Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëën Stepanasre Potunetasre Akaikasringörö pitök arim kangiir waisën ya ërëpërëp yeë.

¹⁸ Pit ne ya kë newasën wë. Pötaanök arta kat wiak ya kë sënëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sëp.

¹⁹ Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Ën Akuilaare öngöp Prisilaare ingre mor saö piarpim kaatak wa top yaaurö pitta Aköpëen yak yowe pan yenia.

²⁰ Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor mënëë.

²¹ Epët Pool nemtok nem yowe yenia epët nemtë moresök retëng yeë.

²² Namp Aköpön lup sant naalmëën ëëpna pöp pi kö sëpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

²³ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

²⁴ Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne Pool.]

2 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 26 pōta ök won sēen Poolök pep epwer Korin kakē ingre morörö retēng ē mena. Pi wet rēak Masetonia yangerakaan pep newer Korin omnarōaan retēng ēak wes mēen orōön Taitas Korin kakaan pim naē sē koirak pitēm naēaan narō lup kaip tiak wēen narōak piin, “Ngön yaaō omēn yaapöp won,” pēl ēa pot ök maan Poolök kat wiak epēt retēng ēa.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1:1-11

Poolre Korin ingre morörōa ngōnte 1:12-7:16

Yutia ingre morörōaan kaamök elmēēpna ngōnte 8:1-9:15

Poolök pim ya mēnauta ngōnte ök ēa 10:1-13:10

Ngön mēēt 13:11-13

¹ O Anutuu ingre mor saō Korin kak wēaurōere Krik yangerak wēaurō, ne Pool Anutu pimtē kēmtak Yesu Kristoē ngön yaaō omnamp ne tiarim karip Timoti piiring wē pep epwer retēng ē yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mēea

³ Tiar Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya mēpa. Tiar kön wiin pi sant yaauta pepap, tiarim Anutu wiap yaalniaup pēl yaē.

⁴ Pēl yeē kēemre kēlangōn nentere nent tiarim naē yaarōön wiap yanuwesaup. Pēl ēēn Anutuu wiap yanuwās pōl omēn narō kēemre kēlangōn nentere nent yeōn pōt tiarök pim wiap yanuwās pōtaring pangk kaamök elmēēpenaat.

⁵ Yaap, Kristoē kēemre kēlangōn kat wieima pōl tiarta kēemre kēlangōn kēsang kat yawi. Pōta ök tiar Kristook yal menak wēen pi wiap kēsang nuweseim wē. Pōtaanök Anutuun yaya mēpa.

⁶ Tenim kēemre kēlangōn kat yawi pōt, ar wiap nuwasēn Anutuuk utpetetakaan kama niöpēnēak pēl yeē. Ēn Anutuuk ten wiap yanuwās pōt, ar wiap nuwasēnēak pēl yaalni. Ar ya wiaptaring tenim kēemre kēlangōn kat yawi tapēt kat yawiin Anutuuk wiap nuwasēn önēēt.

⁷ Tenim ar ompyaō ēēnēak kön kosang wian pōt kēlok nasēn. Pōt ten kön wiin tenim kēlangōn kat yawi pōl arta kat yawi pēl yaē pōtaanök. Tapēl Anutuuk ten wiap yanuwās pōl arta wiap nuwasēpnaat.

⁸ Karurō, ne tenim kēlangōn kat wia pōta ngōnte ök niamaan kat wieē. Ne ar tenim Esia yangerak kēlangōn kat wia pōten ēwat sēnēak kent ēēn ök yēniak. Ten pōrek sē wēen kēemre kēlangōn kēsang tenim naē orōak ngep elnia. Pēl ēēn ten kön wiin ompyaō sēna kanō won ēēn, “Wel wiinaat,” pēl ya ngēs kön wiaut.

⁹ Yaap, pan ten wel wiinēak yeē pēl wesaut. Pēl ēautak kēemre kēlangōn pōt om pas orō naniirēēn. Tenimtē weēre kosangōtōn kön wiin iraan Anutu wel wiaurō wal ē yaulmēaup piin kön wi kosang wasēnēak omēn pōt tenim naē orō nirēaut.

¹⁰ Omēn utpet panē nant tenim naē orōön wel wiinēak ēaō pōtēaan Anutuuk kama ent ē niulēa. Wē ēnēmak kaalak utpetetakaan ent ē niuleim öpnaap. Ten piin kön kosang elaan pi kaalak ent ē niulēēpnaap.

¹¹ Pōtaanök ar ten kaamök ēak Anutuun kimang maē. Pēl ēēn Anutu pi omēn selap arim kimang pōt kat wiak kangut ninak ten ompyaō elniipnaan. Pēl yaēēn ar pim ten kaamök yaalni pōten Anutuun yoöre ērēp manēēt.

Pool pi Korin omnarōen kaar ne-maan

¹² Ten tenimtēēn kön ompyaō yawi pōt eptaanök. Omēn ngōnēn kat nawiinörōa naē tenim elmēeima pōt, tenim lupōt wiap nasēn kōlam wēen Anutuuk kaamök elniin wotpil wesak elmēeimaut. Ēn arim naē elnieima pōt pitēm naē elmēeimaut il wesak

elnieimaut. Tenim ar pouröa naë elnieima pöt yangerakë ewatötring won, Anutuuk komre kolap elniin pël elnieimaut.

¹³⁻¹⁴ Ten ngön öngpököt retëng ë naningkën. Arim sangk kelak ewat sënëet pëen retëng ë yaningk. Peene pöt, ar pöten om kot nent ewat sak wë. Nem könöök këekë ewat sënëak kent yaë. Ar pël ëënë pöt Aköp Yesu pim akun kaöaöök ten arim ewat önëëtaan kön ompyaö yawiin ar kangiiir tenim kaamök yaalni pötaan kön ompyaö wiinëet.

¹⁵⁻¹⁶ Yaap, ne arën kön wiin tenimëen kön ompyaö yawi pël yaë. Pötaanök akun nentepar arim naë waisën pouteparëen ar ya kë sënëak äaut. Pël ëëma pöt, nem könöök Masetonia yangerakë waisumaatak arim naë wais wë olëak Masetonia eprek waisumëak kön wiäut. Pël äak eprek wë olëak kaalak arim naë wais wëen ar kaamök elnëak wes nemëen Yutia yangerakë sumëak kön wiäut.

¹⁷ Pël kön wiäutak arim naë newaisën äaut. Pël äaö pötaanök ar neen kön wiin, “Kön selap yaaup,” pël yaë ma? Ma kön wiin ne omnant ëëmëak kopëta wesak yang omnaröa ë yeë pöl, “Pël naëngan,” weseë “Yok, pël ëëmaap,” kaar ya pël yaë ma? Won pël naën yaaup.

¹⁸ Anutu pi yaap yaaup pöt kön wiinëet. Tapël ne arën niamëak kön selap akun tapëtakëer mak ma won poutepar neniaan äaut.

¹⁹⁻²⁰ Pöta songönte epël. Anutuu Ruup, Yesu Kristo pim ngönte ten Sailasre Timoti epaarök ök niiaut. Yesu Kristoë ngön nent äak kaip tiak nent naën äaut. Won, tenök Anutuu omnant ëëpënëak ya pöt Kristook yaë, pël ök niiaut. Pël niaan kë yaarö. Yesu Kristo pim pël yaaö pötaan tiarök piin, “Pim ngön kosang niwesa pöt yaap,” pël weseë Anutuun yaya maim wë.

²¹ Anutu pimtök ten arring Kristoë naë kosang wes niulëak pim yaat mëmpunëak yenia.

²² Pimënt tapöpök tiar pimtëen yaö nuwesak, “Anutuu Pulö tiar nina pöl pim ompyaö niwas pet irëpënëak

kup niwia pöt kë orööpnaat,” pël wasëpenëak Ngëëngk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

Pool pi Korin kakë teënt nasën äauta songönte ök mëëa

²³ Nem arim naë waisumëak ök niia pöt ne kaar neniaan äaut. Anutu pi nem nian pipët yaap pöt ewat wë. Pi nem arim naë newaisën äa pöta songönte ewat wë. Ne Korin kakë waisanëen arën nga niaan ya këlangön äan tapön. Pël ëënganëak newaisën äaut.

²⁴ Nem pël yeniak pöt, arim kön wi kosang wasënë kanö nem nga niama pö pël kön wiinëeten kaaö. Yaap, ten kön wiin ar kosang wë Anutuun kön wi kosang yewas. Pël äaap om ar ya kë sënëek yak kaamök elniak ya yamëngk.

2

¹ Ne kaalak wais ya këlangön koir naningkan pël kön kosang wiäut.

² Nook ya këlangön koir nimpaatëp talöröak ya kë newasëpën? Won. Nook ya këlangön koir nimpa pötaan tol äak ar ya këlangönring wë ne ya kë newasën? Pangk pël naëngan.

³ Pël ëënë pötaanök ne arim naë waisën ya kë newasënë salöröak ya këlangön koir nangkanëak pepewer retëng ë ninaut. Pöt ne tiarimtën epël kön kosang wiäut pötaanök. Nem ya kë suma pötak arta ya kë sënëet.

⁴ Pël ëënëetak nem pep retëng ë ninautak ne arimëen ya këlangön ëen ing aimeëak ar ya këlangön niwasumëak naën, nem arimëen lup sant kaö pan yaalni pöt ewat sënëak retëng ë ninaut.

Omën utpet äaupë saunet won wasëpënëak mëëa

⁵ Omën pim utpet äautaan ya këlangön kön wian pöp nemënt won, arta ya këlangön koir ninaup. Ne pimëen nga panë naalmëëngön. Pi ar pourö won, naröakëer ya këlangön koir ninaup.

⁶ Pim utpet äaö pöt, ne kat wiin omën selap arök kangit pet iran. Pël

ëen ne kön wiin pet yair. Pötaanök kangit kaalak mangkanok

⁷ yakömring wë sasa utpet ëëpanëen pim saunat won mowesak wa wiap moweseë.

⁸ Pël elmëak arim piin lup sant yaalmë pöt sëp newasën om wia pöt pet elmëen pi pöten ëwat sëpënëak ke urak yeniak.

⁹ Nem ngönte retëng ë ninaö pöta songönte eptaanök. Nem ngönöt pout ngaarëk yeö ma won pöta songönte war wasumëak morök elniaut.

¹⁰ Ar omën namp utpet ëen pim saunet won yemowasën pöt neenta tapël ëëmaap. Ën omën namp utpet ëen nook saunet won yemowas pöt arta ompyaö önëet Kristoë ëöetak pël yaë.

¹¹ Pötaanök Setenök tiar utpet elniipënëak kön wieim wë pöten tiar ëngk ma e newasën wë. Pötaanök pi tiar ököök elniak il niwaspanëen, “Omën pöpë saunet won mowasëpa,” ne kaalak ök yeniak.

Pool pi Taitasëen ya ngës kaö ëa

¹² Ne kaalak nem Masetonia yangerakë waisumëak ëa ngön ngës rëa pöta kaut yal menak ök niamaan kat wieë. Nem Kristoë ngön ompyaut ök amëak Troas kak së oröan akun pötak ne itaangkën Aköpök pël ëëmëak kanö tekeri wes yenangkën omën kësang kat wia.

¹³ Pël ëautak ne itaangkën nem karip Taitas arim naëaan newaisën ëen ya ngës kaö ëen pi koirumëak pit sëp wesak Masetonia yangerakë waisaut.

Kristook pim weëre kosangët tekeri yewas

¹⁴ Wais wë Taitas koirak puuk arim ompyaö yaauta ngönte ök yenëa. Pötaanök ërëpërep ëak Anutuun yoöre ërëp yemak. Ten Kristook yal menak wëen omën pim il niwasën inëen yaalmëaurö tenim naë Anutuuk pim weëre kosangët tekeri yewas. Pël yaëen ten wes nimëen pim ngönte ulöl wasën omnarö ëwat yesën pöten kön wiin misëng kamp ompyauta ök yaë.

¹⁵ Yaap, tenim ngönën ya yamëngk pöt Anutuuk itenak tenën kön wiin misëng kamp ompyauta ök ëen tenim Kristoëen yak ya yamëngk pöten kön wiin ompyaö yaë. Tenök Kristoë ngönte ök maan wak wëen Anutuuk utpetetakaan kama yeö pöröere kat wiak kasëng menak kö sëpna pöröa naë ngönën ya yamëngk pöten Anutuuk kön wiin ompyaö yaë.

¹⁶ Kö yesauta kanöököl wëaö pörö pit tenim Kristoë ngönte ök yak pöten kön wiin wel yawiauta kampöökë ök ëen kasëng menak kö sëpnaarö. Ën wëwëeta kanöököl wëaö pörö pit pöten kön wiin misëng kamp ompyautë ök ëen wak wëwëetak öpnaarö. Talëpök ya epët pangk ëëpën? Omën namp pimtök mëngkën pangk naëpan.

¹⁷ Ya epët omën narö mon öpënëak köntak Kristoë ngönte ök ya. Ten pöröa ök won. Anutuuk pim yaatak niulëen wotpil wesak pim ëöetak Kristoë naë rë olëak wë pim ngönte ök yaaurö.

3

Sulöp ngolöpta ya omnarö

¹ Nem Anutuuk ten pim yaatak niulëen pim ëöetak wotpil wesak pim ngönte ök yaaurö pël yeniak pöten ar kön wiin tenimtok tenimtën ping wesak yak pël yewas ma? Ten pöt won. Omën kaar arim naë wë piporö ar pitëm yaat ompyaut pël wasënëak pepat omën muntaröa naëaan wak yewais. Pitëm sëpnaatak arta pep ke tapöt pit omën muntarö mangkën pitta tapël pitën kön wiin ompyaö sëpënëak pitëmëen retëng ëënëak pit kent yaaurö. Ten pël naëngan.

² Ar tapöröak tenim lupötë wë tenim wetete pep retëng ëauweri ökörö. Omnarö arim wëwë ompyaut itaangkën pötak tenim ya arim naë yamëngk pöta songönte tekeri wasën ompyaö pël wasëpnaat.

³ Tenök arim naë ya yamëngkën Kristoë pepewer pël saurö pöta songönte yoolök wia. Pöt i retëng yaë

pötaring naën, Anutu wewëetaringëp pim Pulöök retëng äaut. Pöt kël welingweri won, omën lupmeri.

4 Kristook kaamök elniin ten arimëen Anutuun kön kosang yawi pötaan pil yeniak.

5 Ya epët mëmpunëak tenim weëre kosangtak naën. Tenimtok yok pangk ëënaat pël newasngan. Won, Anutuuk weëre kosang ningkën yeë.

6 Anutu pimënt tapöpök ten pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak weëre kosang ninaut. Sulöp ngolöp pöt omnaröak retëng äaut won, Anutuu Pulöök ök yenia pipët. Moses pim ngön kosang retëng äa pötak elniin kö sëpenëak äauröak Pulöök wewë ngolöpët koir yaningk.

7 Anutuuk ngön kosangöt kël wësapöök retëng il Moses mena. Pël äa akun pötak Anutu pim ëwaö omnantëere Moses pim këere wot kantik elmëa. Pël ëen ënëmak ëwa pö wiap yesën Israel omnarö Mosesë këere wot kanten itaangkën it sosor elmëa. Ngön kosang kö yesautaring pöt Anutu pim ëwaöoring oröa.

8 Ën ëwa peene Pulöök omnarö ompyaö yaalni eptak yaarö epö kaö panëö.

9 Mosesë ngön kosang omnarö kö sëpenëak äa pöt ëwaöoring oröa. Ën Anutuuk omnarö wotpil niwasën wewëetaring öpenëak ya pöt ëwa kaö panëöoring yaarö.

10 Yaap, Moses pim ngön kosang pöt tiar ngaan kön wiin ëwaat pël äa pöten peene kön wiin ëwa wonte pël yaë. Pöt epël. Pulöök tiar ompyaö yaalni epö ëwa kaö panëö ngön kosangta ëwaö il yewas.

11 Moses pim ngön kosang kö sa pöt ëwaöoring oröa. Pötaanök omën ompyaö kosang wiaapnaat Pulöök yaalni epta ëwaö kaö panëö.

12 Ten omën ompyaö pipot kosang wiaapnaat pël kön kosang wieë Anutu pim ëwa tekeri wasëpna pöön kor wë. Pötaanök weë ngentiak pim ngönte tekeri yewas.

13 Pël yeem ten Mosesë ök naën yaaurö. Pi Israel omnarö ëwa

pim këere wot kantik wieëa pö kö yesën itaampanëak poë koröpöök kör koëaup.

14 Ten tekeri wesak yaketak pitëm lupöt kosang sak wëen yak kön nawiin yaaurö. Pöt epël. Ngaanaan wais peene wë eptak pit Mosesë ngön kosangöt sangk yekelem pitëm lupöt kör koëak wë pötaan kön nawiin yaaurö. Omën namp Kristook yal ëëpna pötaar Anutuuk kör pöt wilën ëwat sëpnaat.

15 Yaap, peeneeta pit akun poutë Mosesë ngön kosangöt sangk kelën kat yawia pötë pitëm könre lupöt kör koëen kön nawiin yaaurö.

16 Pël yaaurö pitëkaan namp lup kaip tiak Aköpë naë rë olaan pöt puuk kör pöt wilën kön tektek sëpnaat.

17 Pöt tol ëënak? Aköp pi Anutuu Pulö. Aköpë Pul pö omën nampë lupmeri wëen pöt pi ngön kosangre omën muntatë iri naöpan. Pulöök kaamök elmëen ompyaö öpnaat.

18 Ën tiar pöt, omën nentak tiarim könre lupöt kör nokoëen wëen Aköpë ëwaö tiarëk elniin pim ëwa pö tiarim naë tekeri yes. Aköp pi Pul tapö. Pötaanök ëwa pim naëaan yewais pöök tiar ngolöp yanuwassën pim ök seim öpenaat.

4

Ngön yaaö omnarö pitëmtëen kön wiin yang kaputë ök äa

1 Anutu pi ya ngës ëen pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak niulëen yak ten lup wiap naën, weë ngentiak ya yamëngk.

2 Pël yeem utpetat yaëen omnaröak itaangkën öo koirnganëak ëlëëp yaaö pöt kasëng menaut. Pël äak Anutuu ngönte ngön kaarötring irikor äak morök yaaö pöteta naën yaaurö. Won, ten Anutuu ëöetak pim ngön këet yaan omën pourö pit neenem lupötë kom äak pöt ompyaö pël yewas.

3 Pël yaëetak ngön ompyaö tenim ök ë yeë epot omën naröaan ëlëëp wia.

Kö yesauta kanöököl yesa pöröaan élëep wiaan kön nawiin ë yaë.

⁴ Ngön ompyaut kat wiak kosang newasën yaë piporö yang omp aköp Setenök pit ëwaat itaampanëak pitëm könre lupöt il mowaria. Ëwa pöt Kristo Anutuu ök panëep pim ngön ompyautakaan yewais. Ngön pötak Kristoë ëwaöön ök ya.

⁵ Ten ngön ompyaut ök yeem tenim ngön nant ök neniaan. Yesu Kristo puukëer Aköp, ën ten pöt om pimëen yak arim inëen yaaurö pël ök ni yeë.

⁶ Anutu pi ngaanëer songöntak koö olëak wiaan ëwa tëepënëak maan pël ëaup. Pi tapöpök ten pim ëwaata songönte ewat sënëak niaan pim ëwaat tenim lupötë oröa. Pim ëwaöökë songönte epël. Ten Yesu Kristoon ityaangkem Anutuu ëwaöön ewat yes. Pötaanök ten arim inëen sak wë.

⁷ Anutuu ëwa ompyaö tenim lupötë wia pö weëre kosangring wiaatak ten pöt, weëre kosangring won, yang kaputë okörö. Pötaanök Anutuuk weëre kosang tenim naë won, pimtë naë wia pöt tekeri wasëpënëak pim ëwa ompyaö pö wiapre kor wëaurö tenim lupötë niwia.

⁸ Utpet ke nentere nent yaalniitak pötök panë utpet naniwasën yaë. Ten omnantëen kön selap yeëetak pötëen panë wesak naën yaaurö.

⁹ Kööre tok yaalniitak Anutu pi ten sëp naniwasën yaë. Yanimëngktak wel nawiin yaaurö.

¹⁰ Yesu pim këlangön kat wiak wel wia pöl ten akun ël epotë omnaröak elniin tenim koröpötë këlangön kat wiak wel wi ap yaaurö. Pöt këlangön pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröpötë wë pöt tekeri sëen omnarö ityaangk.

¹¹ Pöt epël. Omnarö pit ten Yesuu omnarö pël niak mën wel niwiipënëak yaë. Pöt könöm pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröp kö sëpna epotë wë pöt tekeri yes.

¹² Pöta songönte epël. Ten wel yawiautakël wë pötak ar wëwëetak wë.

¹³ Ngönëntak ngön nent epël wia. “Ne Aköpön kön wi kosang wesaup

yak pim ngönte ök ëaut.” Pötakël tenta piin kön wi kosang yewesaurö yak pim ngönte ök yak.

¹⁴ Ten kön epël wesal yaaurö. Anutu Aköp Yesu weletakaan wal ë ulmëaup puuk tenta Yesuuk yal menak wëen wal ë niulëak arring pim naë niulëen öpenaarö. Pël yewas pötaanök ten kas köpël pim ngönte ök yak.

¹⁵ Yaap, tenim këlangön kat yawi pöt arimëen yakök yeë. Pël ëen omën kësang pan Anutuun kön wi kosang wasën pi ulöl wesak ompyaö elniin piin yaya maim wëen pim yapinte kaö panë sëpnaat.

¹⁶ Yesuuk yal menak wëen Anutuuk wal ë niulëen öpenaat pël kön wieë wiap naën Anutuu yaat weë ngentiak yamëngk. Tenim koröpöt kö sëpënëak yaëetak lupöt Anutuuk kët ël epotë ngolöp niwasën ompyaö yes.

¹⁷ Yaap, tenim peene yangerak këlangön kat yawi epët kotte, pet irëpnaat. Pötak kaamök elniin wëwë ompyaö kosang wiaapnaat Anutuu naëaan önaat. Wëwë ompyaö pöt puuk ulöl wes ningkën këlangön kat yawi kot epët il yewas.

¹⁸ Ten tol ëënak pël yeniak? Omën yoolök ityaangk epot kö sëpnaat yak pötëel kön kosang nawiin. Omën élëep wia pöt kosang wiaapnaat yak pötëel kön kosang yawi.

5

Ngön yaaö omnarö pit lup kosang sak wakaima

¹ Tenim wiap naën Anutuu yaat weë ngentiak yamëngk pöta songön nent epël. Yang koröp ka yaamta ök epöök yaam wëen sak ilën Anutuuk koröp ngolöp omën moresring ket naënö ka ket ëak kutömweri ningkën pöök wëen kosang wiaapnaat.

² Ten yang koröp epööring wë koröp ngolöpö ningkën kutömweri önaataan ing aim wë.

³ Pël ëen tenim koröp epö sëp wesak koröp ngolöpö wak öna pötak tenim lupre könöt yool naöpan.

⁴ Peene pöt, ten yang koröp yaam epööring wë könömöt yeweem ing aim wë. Wel wiak koröp epö ent ë moolanaaten kön nawiin. Won, Anutuuk koröp ngolöpö ningkën wak ompyaö önaaten kön wia. Anutuuk pël elniak tenim koröp kö sēpnā pōökē kangiir ngolöpö ningkën wak piiring önaat.

⁵ Anutu pimēnt kopētapökēer omēn ompyaö pöt tenimēēn orö nirēēn öneāk tenim lupre könöt ko ë wia. Pël ēak, “Anutu pim Pulö tiar nina pöl koröp ngolöp pim kup niwia pö yaap nimpnaat,” pël wasēpenēak Ngēēngk Pulö wes mēēn tiarim lupötē ilēak wë.

⁶ Pötaanök ten lup kosang sak wë. Peene pöt, ten kön wiin yang koröp epööring wë Anutuu wēaurek piiring näön.

⁷ Won, peene omēn ompyaö Anutuuk nimpna pöt ten itnaangkēn wieē omēn pipot önaat kön wi kosang wesak wë.

⁸ Pël ēēē lup kosang sak wë tenim kentöök koröp epö ent ë olēak Aköpē wēaurek piiring öneāk kent kön wia. Ten kön wiin pël ēēna pöt ompyaö pël yewas.

⁹ Pël ēaap yang koröp epööring önaat ma piiring öna pöt kaöet won, kotte. Kaöet pöt ten weē yengentiin Aköpök itaangkēn pangk ēēpnaat.

¹⁰ Nem yeniak pöta songönte epël. Wë ēnēmak omēn pourö Kristoē ngön ë pet yairaurek oröön yang koröpööring wë omnant eimaut, utpetere ompyaö pötē kangut neen-emot nimpnaat.

Anuturing lup kopētemer sak öpenaata ngönte

¹¹ Kristook tenim omēn eimaut, utpetere ompyaö pötē kangut neen-emot nimpna pöten kön wieē Aköpön kasinkasin yeē. Pötaanök ten omnaröen maan pit, “Anutuu ngön pitēm ök yenia pöt yaap,” pël wasēpenēak weē ngentieim wë. Pël yaēēn Anutu tenim wotpil wesak kön wiire omnant ë pël yaaö pöt ēwat wë. Ēn

tenim wotpil wesak wë pöt nem kentöök arta arim könötē ēwat sēnēak kön yawi.

¹² Tenim pël yeniak pöt, tenimtok tenimtēn wak isak yaan ar tenēn kön wiin ompyaö sēpenēak neniaan. Won, arök tenimēēn kön wiin isēn wak isak anēak pël yeē. Pël ēēn omēn narö lupmeri omnantön kön nawiin koröpöökē omnant wak yawis piporöak tenēn utpet wesak yaan arök kangiir maan pit ngön won ēēpnaat.

¹³ Pit tenēn, “Kön irikor yaaurö,” pël ya. Pitēm ngön pöt, tenēn, “Köntak Anutuu yaat pēēn kaö yamēngk,” pël wesak, “Kön irikor yaaurö,” pël ya. Ēn ar pöt, tenēn, “Kön ompyautaring wë,” pël kön yawi wes. Yaap, ar kön tektek nimpunēak kön ompyautaring wë.

¹⁴ Kristo pim tenimēēn lup sant yaalni pötak elniin Anutüre arimēēn yak ya ompyaö pöt yamēngk. Pöt epël. Ten kön kosang wiin Kristo kopētapök tiar pouröa kangiir wel wia pötak tiar pourö wel wiaut.

¹⁵ Pim wel wia pöt, omēn wēwētaring wë eporö tiar yal menak tiarimtēn kön wiipenēak won, omēn tiarimēēn yak wel wiak wal ēaup piin kön wiipenēak pël ēa.

¹⁶ Pötaanök peene pöt, yang omnaröak muntaröa koröpöt itenak kom yaalmē pöl tenimtok kaalak pël naalmēēngan. Yaap, ngaanēer ten pitēm kom yaalmē pöl Kristoon elmēak piin kön wiin omēn pasip pël weseimaut. Ēn peene pöt, pël naalmēēn tenim Aköp pël yewas.

¹⁷ Yaap, Kristook kaamök elniin ten itaangkēn pi omēn wonöpök tenim Aköp pël yewas. Pötaanök omēn namp Kristook yal menak wēēn pöt Anutuuk ngolöp panē yemowas. Pël ēēn omēn utpetat ngaan pim näē wiakaima pöt won yesēn ngolöpöt yaarö.

¹⁸ Omēn pipot, Anutu pimtök yaalni. Puuk Kristo pim tiarimēēn kēra yetaprak wel wia pötaan pim kööre tok tiarēn elnieima pöt won nuwasēn piiring lup kopētemer

saut. Pël èen Anutu pi ten omèn muntaröenta pim kööre tok pitèn yaalmë pöt won mowasëpna kanöön ök manëak niulëaut.

¹⁹ Pipët Anutuuk Kristoë këra yetaprak wel wia pötak tiar omnaröa pimëen kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak wë. Anutu pi tiarim utpetatë kangut nimpnaaten kön nawiin tiarim kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sëpena ngön pöt anëak niulëaut.

²⁰ Pim pël elniautaan ten Kristoë ngönte yaauröak niaim pötak Anutuukta yenia. Ten Kristoë urtak wë Anutuu naë rë olaan arim piin kööre tok yaalmë pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak önëak ke urak yeniak.

²¹ Kristo omèn utpetat naën pöp Anutuuk tiarim utpetat pim rangk mowiin wel wia pöt tiar piik yal menak wëen Anutuuk tiarën, “Omèn wotpilörö,” pël niapënëak ëa.

6

Ngön yaaö omnarö pit këemre këlangönring wakaima

¹ Ten Timoti Anuturing ya ngawi yaauwaarök kosang wesak epël yeniak. Anutuu komre kolap ningkën wa pöt mos ëëpan.

² Pöt Anutuuk epël ëa pötaanök. “Akun nem ar kaamök elniimëak ëautak ar neen kimang neaan kat wiAUT.

Pël ëak ar utpetetakaan niömëak yaö ëa pöt kaamök elniaut.” Kat wieë. Peene eptak Anutu ar kaamök elniipënëak yaë. Peene taptak utpetetakaan niöpënëak yaë.

³ Omnaröak tenim ya yamëngkauten utpet wesak apanëak pitëm ya utpet ëëpnaat naalmëen yeë.

⁴⁻⁵ Won, ten Anutuu ya omnarö pöt tenim omnant yaautök tekeri yewas. Ten epël yeë. Këlangönë öngpök wëere këere ngaë rangk wë, utpet elniire tang nimö, wii kaatak niulëëre wa top ëak nga elni, ya kaö mëmpööre

ka naökön ëere kaömp won wë pipot pout yeem kosang wë.

⁶ Ten ket won, ëwating wë, omnaröak utpet yaalniin kangiiir naalmëen, sant mowesak Ngëëngk Pulööring wë, lup sant yaaurö.

⁷ Ngönën këët ök yeem Anutuu weere kosang yeö. Puuk elniin wotpil wëen pötak ngaë omnant ingëpre tangre ngilö yeö pöl Setenring nga elöore pim nga yaalni pöt il wari pël yaaurö.

⁸ Omèn naröak tenën wak isak yaan naröak wak irëak ya. Naröak tenën utpet wesak yaan naröak ompyaö wesak ya. Naröak tenën, “Kaar yaaurö,” pël yeniaan ten kaar naën yaaurö.

⁹ Pitök irmanörö pël yeniaan yapiring wëaurö. Tenën, “Wel wiipënëak yaë,” pël yeniaan yal menak öp wëaurö. Utpet yaniwasën kö nasën yaaurö.

¹⁰ Ya ngës kaö yaalniin pas ya ompyaöring wëaurö. Omnant wonöröak ompyaö yaalmëaurö. Omnantön ëël yaauröak omnant pout wieëaurö. Tenim pël yaaö pötak ten Anutuu ya omèn këerö pöt tekeri yewas.

¹¹ O Korin omnarö, ten omnant ngep naalniin pout war wesak ök yeniak. Ten arën lup sant kaö panë yaalni.

¹² Ten arën lup sant kot naalniin. Arökëer tenën lup sant kot yaalni.

¹³ Pepapë ruuröen ngön ök yema pöl ne epël niamaan kat wieë. Tenim lup sant kaö panë yaalni pöl arta kangiiir tenën elnieë.

Tiar Anutuu ngëëngk tupöt

¹⁴ Ar ngönën kat wiaurö ngönën kat nawiinöröen arim keerö pël wesak pitring yal ëak lup kopëtemer sak öngan. Omèn wotpil yaaurö pit tol ëak utpet yaauröaring lup kopëtemer sak öpën? Ma ëwaatak wëaurö tol ëak koutak wëauröaring lup kopëtemer sak öpën? Pangk pël naëpan.

¹⁵ Kristoore Seten piarip tol ëak nampnampön ngöntre kar ëëpën? Won. Èn ngönën kat wiauröere kat

nawiinörö pitta tol äak kopëtal sêpën? Pangk pël naëpan.

¹⁶ Ma Anutuu ngëengk tupëtere polarö tol äak erën ëëpën? Pangk pël naëpan. Kat wieë. Anutu wëwëapë tup pöt tiar. Pöta ngönte Anutuuk epël äa. “Ne pitring yal äak pitëm tekrak ömaat.

Ne pitëm Anutu pël sak wëen pit nem omnarö pël sak öpnaat.”

¹⁷ Pötaanök Aköpök epël ya.

“Ar utpet yaauröa yaë pipot ëengan.

Pëlëer weë.

Kewil yaaut kasëng meneë.

Pël ëen nemtok ar niömaan.

¹⁸ Pël äak pep elniak wëen nem koröngre ru sak önëët.

Aköp weëre kosang pout pangk äaupök pël ya.”

Anutuuk pël ya pötaanök ngönën kat nawiinöröaring yal menak öngan.

7

¹ Kar panëörö, Anutu pi ngön ompyaö pipotön kup niwia. Pötaanök omën utpet yaaut tiarim koröpre lup utpet yewesa pöt wa moolaan kölam tëëp. Pël ëen Anutuun kasinkasin yeem kölam pëen öpa.

Korin omnarö lup kaip tiin Pool ërëpërëp äa

² Arim lupöt ten keimön elniingan. Tenök arim naëaan namp korar naalniin äaut, ma utpet naniwasën äaut, ma nampön morök elniak pim omën nent naön äaut.

³ Ne ngön pipët ar utpet yeë pöt war wasumëak neniaan. Nem ngaan niak pöl tenim lupöt arimëen kosang wia. Wel wiipenaat ma öp öpena pout arring pël ëëpenëak kent yaë.

⁴ Ne arën kön kosang panë wiin nem ngönte ngaarëk önëët pël wesak arën kön wiak wa ping yewas. Ten këlangön nentere nent kat yawiem arën kön wiak lup kosang sak wë ërëpërëp kaö panë yeë.

⁵ Ten Masetonia yang eprek wais oröak kë nasën këlangön nentere nent kat wiaut. Pöt ngönën kat nawiinöröak nga yaalniin kat wiaurö utpet sêpanëak kas kön wiaut.

⁶ Pël yaëen Anutu pi omnarö këlangönring wëen wiap yewesaupök ten wiap niwasëpenëak Taitas wes mëen kaalak waisa.

⁷ Pim waisa pötaan pëen won, arim pim wiap mowesan pöta ngönte tenën ök niaan kat wiak wiap saut. Pël äak arim nem këlangön kat yawiautaan yaköm ëen neen itaampunëak kent ëen nemëen yak arim yaat ke urak yamëngkan pöt ök niaan ya kë kaö parë saut.

⁸ Nem pep ngaan retëng ë ninan pöwerök arim lupöt utpet niwesaut. Pöten ne kön wiin utpet naën yaë. Pep pöwer retëng ë ningkën arim lupöt utpet san akun pötak yaap lup utpetaring äaut. Peene kön wiin ya këlangön kön wian pöt akun mëntte pötaan ne kön wiin ya utpet naën yaë.

⁹ Won, peene pöt ne kön ompyaö yawi. Pöt ar ya këlangön kön wian pötaan won, ya këlangön pötak lup kaip yatiaut yokoïr pötaan ya kë yes. Anutu pimtë könöökë wiaul ya këlangön kön wieimauröak tenim ngönötök ar utpet naniwasën äaö pötaan ya kë yes.

¹⁰ Pöt epël. Anutu pimtë könöökë wiaul tiarim ya këlangön kön yawia pötak elniin lup kaip yatiaut koirën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Ya këlangön kön yawia ke pil pöten tiarök kön wiin ompyaö yaë. Ën yang omnaröa yaaul yaëen ya këlangön kön yawiem lup kaip natiin äautak ya sangën eim öpnaat. Tiar yang omnaröa yaaul yaëen pöt pitëm ya këlangön kön yawia ke piptak kö sêpena kanöököl niulëen öpena.

¹¹ Pël ëëpenaatak arim ya këlangön kön wiaö pöt, yang omnaröa ya këlangön kön wiautak lup kaip natiin yaaö pöl ar pël naën äaut. Won, Anutuu kent kön yawiaul ar ya këlangön kön wiin pöta këët arim naë oröak wia. Pöta këët epël. Nem ngaan utpet arim tekrak wia pötaan pep retëng äautak ar teëntom wak weë ngentiak utpet yaaö pipët wotpil wesaut. Ar kaalak neering lup kopëtemer sêpenëak kent kön wiin

kosang wesak omën utpet pipët ääö pöp kangut elmäaut. Ar omën pipot pël yaëen pötök utpet pöta songönte arim tekarak won wia pöt tekeri wesaut.

¹² Pötaanök nem pepewer ngaan retëng ë ninaö pöt omën utpet ää pöpëen won, ma pim utpet elmäa pöpëen won, pep pöwer Anutuu ëöetak arim lupöt nemëen kosang wia pöten ar këekë kön wiinëak retëng ë ninaut.

¹³ Arim lup kaip tian pötak tenim lupöt wiap niwesaut.

Tenim lupöt wiap niwesau pöt pëen won, Taitas pim lupmer wiap mowasën ërëpsawi äautaan ten kön wiin ompyaö äaut.

¹⁴ Ne ngaan Taitas arim naë newaisën wëen arën ping wesak maan pi arim naë wais ityaangkën ne ëö nasën äaut. Tenim arën ök niiaut pout yaapöt tapël arën ping wesak mëean pötenta pi arën itenak yaap wesa.

¹⁵ Taitas arim naë waisën ar ngëengk elmäak sant mowesak pim ngönte ngaarëk wan pöten kön wieë arimëen lup sant elnieim wë.

¹⁶ Ne arën kön kosang wiin nem ngönte ngaarëk önëët pël weseë ërëpërëp yeë.

8

Masetonia ingre mor sauröak Yutia omnaröaan kësangën elmäa

¹ Karurö, Masetonia yang eprek ingre mor sauröa naë Anutu pim komre kolap elmëen omën nant oröa pöten ten ar ewat sënëak kön yawi.

² Pit këere ngaë rangk wë ngöntök wakaimauröak pas ërëpsawi kësang äak Yutia yangerak ingre mor sauröa kaamök elmäak monere omnant mampënëak wa rongan äa.

³ Yaap, ne pitëm äauten itenak war wesak ök yeniak. Pitëm mampënëak äa pöt menak kaalak pitëm könök muntat mena.

⁴ Pit ke urak ten kuure mak maan pit kaamök äak Anutuu omën Yutia yangerak wëaurö mampënëak kosang wesak niia.

⁵ Pitëm pël äa pöt tenim monat pëen mampënëak kön wian pöt naën. Pit Anutuu kön wiaul wet rëak Aköpön pëel elmäak tenënta tapël elnia. Pël äak monat menaut.

⁶ Pit pël äa pötaanök ne Taitas wet rëak monat mampena ya pöt arim naë ngës rëa pöp piin ya ompyaö yewesa ya pöt yal menak pet irëpënëak kosang wesak yemak.

⁷ Arim omnant yaaö pout ompyaö pan yeë. Kristoon kön wi kosang yewesaöre ngönën ök yaaöre ngönënta songönte ewat wëaöre ngönën yaat kaö yamëngkaöre lup sant yaalniaö pipot pout ompyaö pan yeë. Pötaanök tapël mon mampunë ya ompyaö pipteta kengkën sak mëneë.

⁸ Ne mon mampunë ngön pipët kosang wesak neniaan. Ar Masetonia omën ingre mor sauröa äauta ök arim lup sant yaaut yaap pöt tekeri sëpnaan kosang wesak kaamök ëëpënëak äauten ök yeniak.

⁹ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap elnia pöten kön wia. Pi omnant poutë pepapök pöt kasëng menak arimëen omën ngöntök yaauröa ök sak wakaima. Pöt ar Anutuu naëaan omën ompyautë pep sënëak Kristook kësangën elnia. Pötaanök arta monat kësangën tapël ëëë.

¹⁰ Arim mon mampunë pöt nem könök epël niamaan kat wieë. Ne kön wiin arim krismaki iriitak ngës rëak mon wa rongan ääö pöt pet irënë pöt ompyaö ëënëët. Pöt ar wet rëak mampunëak kön wieë ngës rëaurö.

¹¹ Pötaanök peene mon pöt men pet ireë. Arim wet rëak mampunëak kön wiak kosang wesau pöl neenem wieëaul men pet ireë.

¹² Pöt epël. Arim kentök kësangën äak monat mampunë pöt Anutuuk arim naë won pöten kön nawiin, wia pötenökëer kön wiin pangk ëëpnaat.

¹³ Ne ar pit kaamök elmäak mon kaö mangkën ompyaö sak wëen ar ngöntök panë önëëten neniaan, pourö kopëtal önëak yeniak.

14 Akun eptak arim naë omnant ulöl wia pötaan omën ngöntök wëaurö kaamök eën pangk eëpnaat. Ënëmak ar ngöntök wëen ulöl wieëauröak kangiir kaamök elniipnaat. Pël yeem ompyaö önëët.

15 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën kaömp kësang waurö pit nak won wesa. Ën kotkot waurö pit nak këen naën ëa.” Pötaanök nem könöök ar pourö kopëtal önëen monat pit mampunëak kön yawi.

Taitasre karaar Korin kakë sëpënëak mëä

16 Anutu pi Taitasën elmëen nem yeë pöl ar kaamök elniipënëak kent kaö pan yaë pötaan Anutuun yoöre ërëp yemak.

17 Pi tenim kimang mëëaut kat wia pötaan pëen won. Pimtë kentöök kaamök elniipënëak kent kaö pan eën arim naë kaalak waisëpnaan yaë.

18 Akun pötak tenim kar nampta wes mëen Taitasring waisëpnaat. Omën pöp ingre mor sauröak pim ngön ompyaut ök yaauten kön wiin ompyaö yaë.

19 Pöt pëen won, epteta. Ingre moröröak ten kësangën monat yewaö ya ompyaö pöt kaamök elniipnaaten pi il ulmëa. Aköpë yapinte ngaarëk isën omnaröak tenën itenak, “Pit tiar kaamök elniipënëak kent yaë,” pël apënëak ten ya pöt yamëngk.

20 Pël yaëen omnaröak tenën, “Poolre piiring wëaurö monat ngarangk naën ëa,” pël apanëak kësangën mon yewa pöt ten ngarangk ëë wa top yeë.

21 Tenim omnant yeë epot Aköpök pëen itaangkën ompyaö eëpënëak won. Omnaröakta itaangkën ompyaö sëpënëak kön yawi.

22 Tenim kar munt nampta pi-aripring wes mëen yewais. Omën pipop akun nantë ök elmëak itaangkën pi kosang ngentiak ya yamëngkaup. Peene pöt pi arim ompyaö yaauten kat wiak ya mëmpënëak kent kaö pan ëak yewais.

23 Taitas pipop nem karip neering arim naë ya yamëngkaup. Ën omën munt piiring yewais pipaar, ingre moröröak wes mëen yewais. Piarip ingre mor sauröa öngpök ya yamëngkem Kristoë yapinte wak isak yaauwëaar.

24 Pötaanök pit arim naë waisën pöt lup sant elmëë. Pël eën ingre mor saurö pöten kat wiak tenim arën ping wesak yak pöten yaap wasëpnaan.

9

Kësangën monat kopëta wesauta ngönte

1 Yaap, arim Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan kaamök ëak monat mampunë pöt yok kopëta wes pet iran ne pël yewas. Pötaanök ne pöta ngönte wali wesak retëng ë naningkan.

2 Arim mon mampunëak ngës rëan pöt ne ëwat wë Masetonia yangerak wëauröen arën ping wesak epël ök mëëaut. “Tiarim kar Korin kak Krik yangerak wëaurö krismaki iriitak mon wa rongan eëpënëak kopëta wesaut.” Pël maan arim mon mampunëak kosang wesan pöten kat wiak pitëm naëaan narö tapël eëpënëak weë ngentiak wia. Pötaanök ar monat mampunëëtaan wali wesak retëng ë naningkan.

3 Peene pöt, tenim arim mon yawi pötaan ping wesak mëëaut mos eëpanëak kar wes mëëmëak ök yeniak eporö wes mëen monat men pet irënëen kaamök elniipnaat. Nem könöök arën ping wesak mëä pöl pitring kopëta wasënëët.

4 Pël naën eën Masetonia omën narö neering wais itaangkën ar kopëta newasën eën pöt tenim arën kön kosang wia pötaan ëö yesën arta ëö sënëët.

5 Pël eënganëak kar eporö wet rëak wes mëen arim naë wais kësangën monat wa top eëneak neak pöt aring kopëta wasëpnaan këk mamëak kön wiaut. Pël eën ten ënëm wais itenak tenim këkre töötak won, arim

kentöök kësangën monat wa top äan pël wasënaat.

⁶ Epël kön wieë. Omën namp öpöt kopët nent ngëntëpna pöp këetta tapël kopët nent oröön wa nëmpnaap. Ën namp öpöt selap ngëntëpna pöp këetta selap tapël oröön wa nëmpnaap. Pöta ök omën kësangën äak omnant kësang yemangk pörökëer tapël omnant kësang öpnaarö.

⁷ Arim kësangën monat wa yemangk pöt arimtok neenem kent kön wiaul meneë. Omnaröa kék yaautaan kön selapring mangkanok. Pöt Anutu pi omën lup kengkënring yemangk pöp lup sant yaalmë.

⁸ Anutu weëre kosangringëpök moup wes nimpnaat. Arim wëwëeta kaamököt ningkën pangk ëen kaalak muntat rangk nimpnaat. Pël ëen kët ël epotë ar ulöpre moupring wë omën muntarö kaamök kësang elmëenëet.

⁹ Kaamök ëëpenaata ngönte ngönëntak epël wia. “Omën kësangën yaaup ngöntök yaaurö omnant kësang yemangk.

Pël ëen pim ompyaö yaauten omnarö kön nganngan ëeim öpnaat.” Pël wia pötaanök arta ök tapël ëeë.

¹⁰ Anutuuk öpöt omën yangëntaup mangkën pi ngëntën Anutu tapöpök ulöl wes mangkën wa yen. Pöta ök puuk arim wëwëeta kaamököt ningkën öpöt yangënt pöl omën muntarö yemangkën ulöl wasën këet orökä kaö yes pöl arim ompyaö yaaut kaö sëpnaat.

¹¹ Anutuuk ar kësangën ëënëak omën ompyaö ke nentere nent ningkën ulöpre moupring önëet. Pël ëen ten arim kësangën monat wak së mangkën pit pötaan Anutuun yoöre ërëp mapnaat.

¹² Pöt Anutuu omnarö kaamök elmëak omnant mampunëet koröpökë kaamököt pëen naalmëengan. Pötak elmëen ërëpre sawi äak Anutuun yaya mapnaat.

¹³ Ar Kristoë ngön ompyaut ök yaaurök pim ngön pöt ngaarëk wak kësangën äak Yutia omnaröere

omën muntarö omnant mampunë pöt arim kësangën monat mampunë pötak tekeri wasën omën selap itenak Anutuun yaya mapnaat.

¹⁴ Pël äak Anutu pi komre kolap kësang pan elniin arim naë wia pötaan pitëm könöt arim ngësël wes mëak Anutuun kimang mapnaat.

¹⁵ Anutu pi kësangën kaö pan elniak Kristo tiarim naë wes mëen irëa pöten pangk tekeri wesak naëngan. Pötaanök om yaan sak piin yoöre ërëp mepa.

10

Poolök omnaröa ngön yaaö omnaröen utpet wesak äauta kangiiir mëëa

¹ Pool ne Kristoë pimtën wak irëak wiap elmëa pöl ke urak niamaan. Ar korar wesak neen epël yak. “Pool pi tiarim naë wë wiap ngön ya. Ën kamaarek wë pöt kosang ngön yaaup,” pël yak. Pël yaketak ne tapöpök ke urak epël niamaan kat wieë.

² Yaap, omën tenën, “Pit yang omnaröa yaë pöl yaaurö,” pël yenia piporöen pangk ngön kosang menaat. Pötaanök nem arim naë waisumaatak tapël ngön kosang niamaat elnëengan.

³ Ten yang omnaröa yaë pöl naën yaaurö. Won, ten yangerak wëaurök omën Anutuun kööre tok yaalmëauröen nga elmëenëak yang omnaröa nga yaë pöl naën yaaurö.

⁴ Ngaë omnant wak wë epot yangaakaan wonöt. Anutuu weëre kosangringöt pangk Setenë ngaë ëmö tööl moolëak utpet yemowesaurö.

⁵ Pël yeem ten omnaröa ngönëntaan kaar yaaö pöta songönte tekeri wesak utpet wes yemoolak. Pël äak pitëm ewatöt wak yawisa pötak Anutuun ewat sëpenaata kanö il yemowaria pöta songönte tekeri wesak wa yawi pöt pout Kristoë ngönte ënem ëëpënëak kan pet yaalmë.

⁶ Ar Kristoë ngönte ngaarëk wak kengkën sa pet irënë pötak arim tekarak narö wa yoolaan pöt këlangön mampunaat.

⁷ Ar omnant yoolök wia pöten kääkë iteneë. Omën namp pimtën kön kosang wiin, “Ne Kristo pimop,” pël wasëpna pöp pi Kristo pimop tapël tenta Kristoëërö pël wasëp.

⁸ Aköpök ten weëre kosang ninak ya mëmpunëak niulëa. Pöt ar utpet niwasënëak won, lup kosang niwasënëak pël ëa. Nemtok tenim ya yamëngk epëten ping wesak yaketak nem yak epëten pangk ëö naëngan.

⁹ Ar nem pep epotön, “Ten kas niwesak ököök yaë,” pël wasënëëten kaaö.

¹⁰ Pöt ar narök neen epël yak. “Pool pi pepatë pöt weëre kosangring kas ngönöt yaëetak tiarim naë wais pöt ngön pasut reireë ngönring ya.”

¹¹ Omën ngön pöt ya piporö epël kön wiip. Ten kamaarek wë pepatë retëng ë yaningk pipot arim naë wais këet mëmpunaat.

¹² Arim naëaan narö pitëmtën wak isak aim wë piporöa ök ten pël naëngan. Omën piporö naröen kön wiin iraan pitëmtën wak isak aimeë ngön köntaköt sangk keleimeë ewat won wëaurö.

¹³ Ten pöt, Anutuuk ya naningkënten ping wesak naëngan. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöten pëen ping wesak anaat. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöl mëmpö wais arim naë yaarö.

¹⁴ Tenim arim naë wais ya yamëngk pöt Anutuu sowi wia pöt ilap nariin yeë. Won, Anutuuk yaö niaan ten wet réak arim naë wais Kristoë ngön ompyaut ök niia pötaan tenën ping wesak yak.

¹⁵ Ten omën naröa ya yamëngkaurek së wë ngön mööngk réak yeem tenimtën ping wesak naën yaaurö. Won, kön wi kosang yewesaut arim naë orök ulöl sëen Anutuu yaö niia pöl tenim yaat arim naë wia pöteta kaö sëpënëak kön kosang wiak wë.

¹⁶ Pël ëën arim naë tenim ya mënaut ulöl yesën ten ar il niwesak yang munt omën naröa ngönën yaat namëngkënkrek së ya yamëngkem omën muntaröa yamëngkaurek pitëm

ya mëna pöten ieping ngön naën ëënaat.

¹⁷ Pël ëak ngönëntak ngön epël wia pöt ëënaat. “Namp ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpë elmëa pöt ap.”

¹⁸ Pöt epël. Omën pimtën wak isak ya pöp won, omën Aköpök piin wak isak yema pöpönökëër tiar kön wiin ompyaup pël ëëpnaat. Pötaanök ten ngön yaaö omnarö tenimtën köntak wak isak naëngan. Won pan.

11

Poolök ngön yaaö omën kaaröröa songönte war wesak mëëa

¹ Ne ngak köpël ngön niaan kat winëëten kent yaë. Pötaanök niamaan pas kat wieë.

² Arim nem ngönte kat wiinë pöta songönte epël. Anutuu arimëen kön kësang wieë pimëen niwasëpënëak yaë pöl neenta arimëen tapël yaë. Pepapök pim koont ulwas ompyaup omp nampön yaö yaalmë pöl nook ar Kristoën yaö wes niulëaut.

³ Pël ëautak Setenë kamalöpë lupmeri ilëak tiarim ëap Ewa morök elmëa pöl ngönën omën kaarörök arim könöt utpet niwasën ar wotpil wesak Kristoë ënëm nasën ëënganëak ya ngës yaë.

⁴ Nem ya ngës kön yawi pöt epël. Omën narök arim naë wais tenim Yesuu ngönte ök niia pöl niaan, pim ngönte wak irikor ëak ök niaan ar kat wiin ompyaö ëa. Ar Anutuu Pulö waurök peene pitök niaan ar ngönën maimet wak pöta iri wë. Ar ngön ompyaut kat wiaurök peene pitök maimet ök niaan kat wiin ompyaö yaë.

⁵ Omën pörö arim naë wais, “Ten Anutuu ngön yaaö omën kaö panëërö,” pël yenia. Pël ëak neen wak irëak yaatak nook pit il yemowas.

⁶ Yaap, ne pitëm ök ompyaö wesak ngön naën yaaup. Pël yaaupök ne ngönënta songönte kääkë panë ewat wë. Ne arring wë pöta songön nentere nent ök yeniem nem ewat pöt tekeri yewasën ar iteneimaurö.

⁷ Nem arën Anutuu ngön ompyaut ök niautak ne ar kaö sënëek yak nemtën wak irëak wë ya mënaut. Pël ëë ar kaamök elnëak omnant nampunëak kimang neniaan. Nem omnantön kimang neniaan ëan pöten ar neen kön wiin omën pasipök utpet niwesa pël yewas koröp. Won.

⁸ Ne arim naë ngönën ya yamëngkën ingre mor sa ka nantëeröak kaamök elnëa. Ne pitëm naë ya namëngkën wëen pas monere omnant nenaut.

⁹ Ne arim naë wë ngöntök ëen kaamök elnëenëak kimang neniaan ëaut. Won, kar narö Masetonia yangerakaan waisa pöröak kaamök elnëen pangk ëaut. Ne ngaan ar könöm ningkönëak arën kaamök elnëenëak kimang neniaanëp peeneeta tapël ëëmaap.

¹⁰ Kristo pim ngön këet nem lupmeri wia pötaan ne yaap panë yeniak. Nem arën omnant nampunëak kimang neniaan yeë pöten ping wesak yaan Krik yangerakaan omën nampök il newariin ëëpnaat.

¹¹ Ne tol ëen pël yeniak? Arën lup sant naalniin yeemak yeniak ma? Won, Anutu ëwat wëen ne arën lup sant yaalni.

¹² Ën omën pitëmtën, “Ten Anutuu ngön yaaö omnarö,” pël kaar yenia piporö pitëmtën ping wesak, “Pool pim Anutuu ngön yauröa yaat yamëngk tapël tenta yeë,” pël yenia. Pël yeniaatak nem arim naë ya mënan pötak arim naëaan monere omnant naön ëautak pit pël yeem arim naëaan kangut yeö. Pötaanök pit kaalak pitëmtën ping wesak, “Poolë Anutuu ngön yauröa ya yamëngk tapët tenta yeë,” pël apanëak ne arim naë ya yamëngken arim naëaan monere omnant naön ëan pöl ëëmaap.

¹³ Omën pörö pit Anutuu ngön yaaö omën kaarörö. Pit kaar aö morök yaëen omnarö pitën kön wiin Kristoë ngön yaaö omnarö pël yewastak pit wonörö.

¹⁴ Pitëm morök yaalni pöten yaan sak ëëngan. Seten pi ensel

ëwaaringöröa ök sak morök yaaup.

¹⁵ Pötaanök pim inëen yauröeta Anutuu inëen wotpilöröa ök sak yaëen yaan sëngan. Pit ënëmak pitëm utpet yaauta kangut öpnaarö.

Pool pi ngön yaaö omnaröa yaat yamëngkem këlangön ke nentere nent kat wieima

¹⁶ Wet rëak niak pöt kaalak amaas. Ne ngak köpël ngön yeniaan ar neen kön wiin, “Köpëlëp,” pël wasngan. Pël ëenëetak, “Köpëlëp,” pël newasënë pöt yok pangk pël wasënëet. Pël yeem omën kaar piporö pitëmtën ping wesak yaan arim kat yawi pöl neenta nem yaaten kot nent ping wesak amaan kat wieë.

¹⁷ Nem niama epët Aköpë këm ngöntak won. Ne köpël ngön niak nem ya yamëngkauten ngak ping wesak niamaan.

¹⁸ Omën narö selap pitëm yangerak omnant yaautön kön wieë pitëmtën wak isak yaurö. Pötaanök ne tapël amaan.

¹⁹ Elei, arën kön wiin ëwatörö pël yewesautak omën pörö arim naë wais köpël ngönöt ök niaan kat yawi.

²⁰ Pitëm inëen niwasöore morök elniak arim omnant wa ëp ëere pitëmtën wak isëpënëak arën wak irëak niaöre ë kosaöök nimö pël yaëen ar kön wiin ompyao yaë.

²¹ Ar tenën korar wesak, “Poolre piiring wëaurö weëre kosang wonörö yak omën munt eporöa weëre kosangring ya yamëngk epël naën ëaut,” pël wesak yak. Ngön pipët yaap yak. Pitëm weëre kosangring ngönën ya utpet yamëngk pöl ten naën ëaut. Pël ëautak ar korar wesak tenën kön wiin, “Weëre kosangring wonörö,” pël wesak yaan ne ëö yaë.

Pël yeëetak omën namp kosang wesak pitëm wak isak yaan pöt neenta tapël amaap. Nem yeniak pipët köpëlöröa ngön ya pöl yeniak.

²² Ngön yaaö omën kaar pöröak pitëmtën, “Ten Yuta omnarö,” pël ya. Pël yaatak neenta tapöp. Pit Israel omnarö pël ya. Neenta tapöp. Pit Apramë ëarö pël ya. Neenta tapöp.

23 Pit Kristoë ya omnarö pël ya. Neenta tapöp, nook pit il yemowas. Elei, ne peene kaalak köpëlöröa ngön ya pöl ngön köntak yeniak. Ne pit il mowesak ya kaö panë yamëngkaup. Nook pit il yemowasën akun selap wii kaatak neulëeimaüt. Pit il yemowasën akun selap tang nemöeimaüt. Ne Pit il yemowasën akun selap wel wi ap ëeimaüt.

24 Akun mornas pötë Yuta omën kaöaröak maan wii uamngesring nemöeimën 39 äaut.

25 Akun nentepar nent äak Rom ngarangköröak maan kourmentring nemöaut. Nentak Yuta omën naröak kël nemöaut. Akun nentepar nent äak i kaö wangaöök wëen wangaö utpet äak kaöök ilaan ne i kaöök iläaut. Akun pötë nentak i kaöök wariäl seim wëen röök nent kët nent äak won saut.

26 Ne ngönën ya mëmpö kaare yang nantë yesaup. Pël yaëen i nga yaurem newak saap äaut. Nantë yesën nemot kain ëëpënëak äaut. Yuta omën nem karuröere omën muntaröak nempënëak äaut. Ka kaöatëere yang omën wonötë utpet ëëmëak äaut. I kaöök kö saap äaut. Ngönën omën kaaröröak nempënëak äaut.

27 Ne këlangön ya ke nentere nent yamëngkaup. Akun nantë rö kan ka naökön yaaup. Ire kaömp won ëen këen wëaup. Weë ngentiak ya mëmpëak kaömp ngës olëak wëaup. Ëp yeweem ulpëen won ëen ap yewe-saup.

28 Pöt pëen won. Kët ël eptë ne ka poutë ingre mor sauröaan ya ngës kön wieim wëaup pötakta ngön yaaö omën kaarörö il yemowas.

29 Ingre mor sa namp lup wiap yaëen pöt ne ya këlangön kön yawi. Ën nampök nampön kék maan saun yokoirën pöt ya utpet kön yawi.

30 Ne nemtën wak isak amëak pöt omën wiapre kor nem pet yaalni pöten wak isak amaap.

31 Anutu, Aköp Yesu pim Pepap, tiarim akun poutë yaya maim öpenaap, pi ewat wëen ne kaar naën, yaap yeniak.

32 Omën nem naë oröa eptak nem wiapre kor yaaüt pet yaalni. Pötaanök ök niamaan kat wieë. Ne Tamaskas kak wëen yang omp ak Aretas pim yang ngarangkëp ne wali neöpënëak kaöökë ëm kanötë nga wieima.

33 Pël ëen nem karuröak ne kolöm ëp këreëpök waulak wii tëak ëm kan kotuuk wilëngkëel wes nemëen yangerak ngentiak oröak kas saut. Omën nem wiapre kor yaaüt pet yaalni ke piptenökëer wak isak yeniak.

12

Aköpök Poolön wangeretak omnant pet elmëa

1 Nemtën ping wesak aan pangk naën yaëetak köntak ping wesak niamaan. Ne wangeretak Aköpök omnant pet elnëen ityaangkën ngön ëlëëpët ök neeauta ngönte ök niamaan.

2 Ne Kristoë omën nampön ewat wë. Omën pöp pi ngaan Anutuuk koirak së kutömweri omnant pet elmëen itenak wëen krismaki 14 äak won yes. Pi yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ewat wë.

3 Anutuuk omën pöp koirak kutömweri sa pöt pëen ne ewat wë. Yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ewat wë.

4 Pi pörek wë ngön ke nentere nent yang omnaröa pangk naënganëet kat wia. Ngön pöt ök apanëak Anutuuk nga mëëa.

5 Omën pöpönökëer ping wesak amaät, nemtën won. Nemtën ping wesak amëak pöt nem wiapre kor yëe pötenökëer amaät.

6 Ne nemtën ping wesak amëak pöt omën köpëlöröa ngön ya pöl naëngan, yaap amaät. Yok pangk amaatak omnaröak neen kön wiin ispanëen pël naëngan. Omën nem ya mëmpöore ngön aö pël yaëen ityaangk pipot pëen wiaap.

Këmampön öngöökë yewal pöl Pool pim koröpöök këlangön nent wiakaima

7 Nem omën kutömweri sa pël yeniak pöp nemënt tapöp. Pörek sseen Anutuuk omën nentere nent pet elneën itaampööre kat wi ëan pötön wak isak kaö panë wesak anganëak Anutuuk kön wiin këlangön nent nem naë öröak wia. Pöt këmampön öngöökë yewal pöl Setenök wap elneën këlangön kat wiak nemtën wak isak naën yaaup.

8 Pël ëen söp newasëpënëak akun nentepar nent Aköpön kimang meëaut.

9 Pël maan pi kangiir epël yenëa. “Won, ne ni komre kolap elniin pangk yaë. Ni wiapre kor yaëen pöt nem weëre kosangöt ningkën nim naë yoolök yesën omnaröak këëkë itaampnaat.” Pël neaan pötaanök Kristoë weëre kosangöt nem naë oröpënëak nem wiapre kor yaaütön ërëpsawiarang kaö wesak amaas.

10 Pötaanök wiapre kor wëen naröak utpet wesak yenëa. Pël yaëen ne ngaë rangk wëen pit utpet newasën këlangön kësang kat yawi. Omën pipot pout ne Kristoë yaat yamëngk pötaan nem naë yaaröön pötëen ya kë yes. Oröptaan ya kë yes? Ne wiapre kor wëen Kristook weëre kosangöt yenangk.

Pool pi Korin omnaröaan ya ngës ëa

11 Nem yeniak pipët, köpëlöröa ngön ya pöl nemtën ping wesak nian. Ne pël amaaten kaaö yaëetak arimtok neen ping wesak naën yeë. Pël yak pötak elneën pil nian. Ne omën pasipök omën arim naë wais, “Ten ngön yaaö omën kaö panëerö,” pël niaan kat wiin ompyaö yaë pöröak ne il newasën yaë.

12 Ne arring wë lup wiapring retëng it ngolöp weëre kosangringöt, omnaröak pangk naënganëët, ngön yaaö omën yaapöröa mëmpna salöt mëneimaut. Pötak ne ngön yaaö omnamp pöt pet elnia.

13 Nem ka nantë ingre mor saurö kaamök elmëan pöl ar naalniin ëan ma? Won, ne tapël kaamök elniaut, kopët nentaar naën. Pöt ne ar könöm

ningkanëak arën kaamök elnëak koröpöökë omnant nampunëak kimang neniaan ëaut. Nem arën monere omnant kimang neniaan ëaö ompyaö pöten utpet ëan pël yewas ma? Elei, utpet pipotön nemëen kön utpet wiingan.

14 Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisumëak ko yeë. Pël ëak wais arën omnantön kimang neniangan. Ne arim monat ömëak won, Kristo pim omën panë niwasumëak waisumaap. Tiar omnarö rungaaröak ëlre peparö kaamök naalmëen, ëlre peparöakëër rungaarö kaamök elmë yeë. Tapël nook arim pep sak wë pötaan arim naëaan omnant naöngan.

15 Nook pöt, arim lupre könöt ompyaö sëpënëak nem omnant pout këëpöt wesak nem wëwëeteta pëel elniima pöten ya kë yes. Ne arën lup sant kaö yaalniin ar kangiir kot elneën ma?

16 Ar naröak neen epël yak. “Yaap, Pool pi ëöetak tiarën omnantön kimang yeniem könöm nangingkën ëaut. Pël ëautak pi morök yaaupök ëlëëp pël elniak wiap sësë niaan pim iri ilëaut.” Pël aö ar neen kön wiin, “Pi omnarö tiar morök elniin pim iri ilapenëak wes nimëa,” pël yewas.

17 Arim pël yewas piptaan pëel niaamaan. Nook omnarö wes mëen waisa pötak morök elniin nem iri ilëaurö ma? Won.

18 Ne Taitasën arim naë waisëpënëak këk mëak tenim kar nampring wes mëen waisaut. Akun pötak Taitasök morök elniak arimot ëlëëp wa ma? Won, tenip pouwaar kön kopëtal wiak kopëtal yaaüwaar.

19 Nem kar panëerö, arök tenën, “Wotpil yaurö,” pël wasënëak retëng ë yaningk pöt kön wieim wë ma? Won, ngön epot pout, ten Kristook yal ëak wë Anutuu ëöetak ar kosang sënëak ök yeniak.

20 Ne arim naë wais itaangkën nem kent kön yawi pöl won wëen itaangkönëak ya ngës yaë. Tapël

arim kent kön wiaul naalniin nga elniingönëak ya ngës yaë. Arim naë wais itaangkën utpet ke epëlöt arim naë wiaapanëak ya ngës yaë. Ngön nga yaalaöre war yaaö, ya sangën yaaöre keimön yaaö, ökre was yaaöre ngönöt kain wak yaaö, wak isak yaaöre komkap yaaö utpet pipot arim naë wiaapan.

²¹ Arim naëaan narö öngre omp nga eimeë lup kewilring wë koröpöökë kentötë ënëm eimaut lup kaip tiak wa nemoolaan wëen nem kaalak waisumaatak itenak Anutu nemopök elnëen ëö sak arim ëöetak ing aan kön wiin irapanëak ya ngës yaë.

13

Poolök Korin omnaröen pitëm kön wi kosang yewesaut këëkë ngarangk ëpënëak mëä

¹ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisën nentepar nent ëepnaan yaë. Nem wais elniima pöt ngönëntak ngön nent epël wia pöta ök ëëpenaat. “Omën namp utpet ëen ngön ë pet irënëak pöt omën naar ma naar namp itena poröak ök aan yok pangkpet irëpnaat.”

² Ne ngaan arim naë waisën akun nentepar ëa pötak omën saunaringöröere ar muntarö pouröen pepanöm niak pöl peene kamaarek wë tapël yeniak. Nem waisumaatak mait naalniin ëëmaat.

³ Ar, “Kristook kaamök elniaan pim ngönte ök yaan,” pöta këet itaampunëak kent yeërek nem waisumaatak mait naalniin nga yeniaan itaampunëet. Kristook omën nent elniipënëak pöt wiap naalniipan, weëre kosangring elniipnaat.

⁴ Yaap, ngaan wiap yaëen këra yetaprak möaup. Peene pöt Anutuu weëre kosangööring wal ëak wë. Tapël ten ngön yaaö omnarö Kristook yal ëëë weëre kosang won yeë. Ën arën elniina pöt piiring wë Anutuu weëre kosangtaring wë pöta songönte tekeri wasënaat.

⁵ Ar kön wi kosang yewesautaring wë ma won pöten itaampunëen arim

lupöt morök elmëak songönte tekeri wasën. Yaap, arim lupötön ök elmë pat ëen. Ne kön wiin Yesu Kristo arim lupötë wë pël yewas. Pël yewasatak arim lupöt ök ëënë akun pötak ar ök ëen kön wi kosang yewesaut won wiaan pöt pi arim lupötë won pël ëëpnaat.

⁶ Pël ëëpnaatak nem kön kosangtak arimtok tenim lupöt morök elniak Yesu Kristo wë pöten ewat sënëet.

⁷ Ten ar utpet ëënganëak Anutuun kimang maim wë. Pöt omnarö ten ar kaamök elniin ompyaö yeë pöt itenak tenën, “Poolre piiring wëaurö ngönën ya këet yamëngk,” pël apënëak won, ar ompyaö ëënë pötenökëer kimang maim wë. Ar ompyaö yaëen pöt tolëël wotpil niwasën? Pël naëngan. Pël ëëna kanö won ëen ngön yaaö omnaröa weëre kosangöt tenim naë wia pöt tekeri nasën ëëpna pötaan omën narö tenën, “Poolre piiring wëaurö pit ngönën ya këet namëngkën yaë,” pël apnaat. Pël apnaatak ne omnaröak tenën ping wesak apënëak kent kön nawiin. Om ar ompyaö ëënë pötenökëer kent yaë.

⁸ Pöt tolëël? Tenim ök epëlöröak ngön këet il nemowariingan, om kaö sëpnaan kaamök ëënaat. Pötaanök ar ngön këet ngaarëk wak wotpil wëen tenök pangk wotpil naniwasangan.

⁹ Tenim arim naë waisënaatak ten itaangkën ar ngön këet ngaarëk wak wë weëre kosangring önëetak ten weëre kosangring wotpil naniwasën omnarö korar wesak tenën, “Poolre piiring wëaurö wiapre kor yaaurö,” pël wasën pöt ten ya kë sak önaat. Pötaanök ar Anutuu ngön këet ngaarëk wak arim wëwëat wotpil wasënëetaan piin kimang maim wë.

¹⁰ Aköpë weëre kosang nena pöt pim omnarö utpet wasumëak won, taë wasumëak nenaut. Pötaanök ne arim naë wais itaangkën ar saunaring wëen këlangön kat wiinëen niangönëak kamaarek wë pep epwer wa korkor ngön retëng ë yaningk.

Ngön mëët

¹¹ Ngön kaut epël niak pet irum. Karurö yaköm. Arim wëwëat wot-pil wesak ön. Pël ëak wa korkor ngön epot kat wiak lup kopëtemer sak mayaap ön. Pël ëën Anutu lup santre mayaap pepap arring öpnaat.

¹² Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Anutuu omën eprek wëauröak arën yowe yenia.

¹³ Aköp Yesu Kristoë komre kolap, Anutuu lup sant, Ngëëngk Pulöökë wiapre kor pöt arim naë wiakaim öp.
[Yok pi tapët,
Ne Pool.]

Kalesia

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 17 pōta ök won sēen Poolök pep epwer Aköpē ingre mor Kalesia yangerak wēaurō retēng ē mena. Pool pi wet rēak Kalesia yangerak Antiokre Aikoniam, Listraare Tepi ka pōtē sē ngōnēn kopēlōrōen ngōnēn ök maan kat wiak Yesuu ingre mor sa (Ngōn Yaaō Omnarō 13, 14). Wē akun nentak Yuta omēn Poolē ngōnten kaaō ēa narō pitēm naē sē Anutuuk pit wotpil wasēpnaan Mosesē ngōnte ngaarēk opēnēak maan pitēm ngōn kaar pōtē ēnēm ēa. Pēl ēēn Poolök kat wiak omēn Yesuun kōn wi kosang wasēpnaarōakēēr Anutuuk wotpil wasēpnaarō pēl retēng ēa.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-10

Poolök pim ya mēnauta ngōnte ök ēa 1:11-2:21

Anutuu komre kolap ngōn ompyaut 3:1-4:31

Kristoē wēwē pōt wii kaatak wē pōtak ök won 5:1-6:10

Ngōn mēēt 6:11-18

1-2 O Anutuu ingre mor sa Kalesia yangerak wēaurō, ne Pool Yesuu ngōn yaaō omnamp kar narōaring wē pep epwer retēng ē yaningk. Omnarōak ne ya epēt mēmpēak yaō nenēaan ma wes nenemēēn ēaut. Won, Yesu Kristoore tiarim Pepap Anutu, Yesu weletakaan wal ē moulmēa pōp, piaripök ya epēt mēmpēak yaō neeaut.

3 Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

4 Kristo pi tiarim Pepap Anutu pim kēm ngōnte ngaarēk wak tiarim utpetatēēn pim wēwēēt kēēpōt wasēn mēngkēn wel wia. Pōt tiar yangerak utpet eim wē epotēēlaan ent ē nulēēpēnēak pēl ēa.

5 Pōtaanök tiar kēt ēl epotē Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

Yesu pim ngōn ompyao pōt kē kopētet

6 Elei, ar Yesu Kristo pim komre kolap elnieimeē Anutu puuk yas niaan wēēn kaar omēn narōak pitēm kōnōtēaanōt ngōnēntak yal menak ök yeniaan kat wiak wali nasēn wiaan kaalak pi sēp yemowasēn ne yaan yes.

7 Pēl ēaap ngōnēn kē kopēt tapēt wia. Ēn omēn munt narōak lup wa irikor elniak Kristo pim ngōnēnte utpet wasēpna pōrōaar wē.

8 Pōtaanök tenim naēaan nampök ma kutömweriaan ensel nampök tenim wet rēak ngōnēn ök niia pōt wa irikor ēak ök nian talte es parēaōökē kanōökē yaō sēn.

9 Tenim ngaan ök niia pōt kaalak epēl ök niamaan. Omēn ngōnēn ök niaan wa pōt wa irikor ēak maimat ök niia piporō es parēaōökē kanōökē yaō sēp.

10 Ne ngōn pōt omnarōak kat wiak nemēēn ya kē sēpēnēak ēan ma? Won pan. Ne Anutuuk nemēēn ya kē sēpēnēak kent yaē. Ma omnarōak nemēēn kōn wiin isēpēnēak kent yēē ma? Pēl ēan talte Kristo pim inēēn omnamp pēl nasēn ēēm.

Pool pim Yesuu ngōn yaaō omnarōa yaat ngēs rēauta ngōnte

11 Karurō, ne ök niamaan kat wieē. Nem ngōnēn ök niaan kat wieim wē pipot omnarōa kōnōokaan wonōt.

12 Ne omēn nampök ök neeaōre rē neulō pēl naēn. Yesu Kristo pimtok tekeri wes nenaut. Pōtaanök nem ngōnēn ök yeniak epot kēēt.

13-14 Nem Yuta omnarōaring wē ngōnēnta ēnēm eima pōta ngōnte ar yok kat yawiaurō. Ne Yuta omēn tenim kaōarōere ēere kōrōōrōa ngōnōtē ēnēm ēēmēak wēē ngen tieimeē nem kar narō il mowesak kaō saup. Pēl ēeimeē ingre mor saurō pitēm Anutuun kōn wi kosang yewesa pōt sēp wasēpēnēak utpet panē moweseimaup.

15 Pēl ēautak ne nem ēlēpē yaataakaan naarōōn wiaan Anutuuk

komre kolap elnieimeë yaö newesak pim yaat mëmpëak yas neea.

¹⁶ Pël ëak pi pim Ruupë ngönte köpël omnaröen ök memëak kön wiak ënëmak pim Ruupön pet elnä. Pël ëen akun pötak ne omnaröen pim songöntaan pëel nemaan ëaut.

¹⁷ Pël ëak ne Yerusalem kakël Yesuu ngön yaaö wet rëak wakaima pöröa naë nasën, Arepia yang ngönën ngarangk won pörekël saut. Pörek së rëak Tamaskas kakël saut.

¹⁸ Anutuuk pim Ruupön pet elnëen wë krismaki nentepar nent won sëen Pitaan ngönngön memëak Yerusalem kakël saut. Pörek së piiring wëen sant nentepar sa.

¹⁹ Pörek së wë Yesuu ngön yaaö munt naröen itnaangkën, Aköpë nangap Sems pöpönökëer itenaut. Pötaanök ar Yesu Kristo pimtök pim ngönte tekeri wes nena pöten ëwat wë.

²⁰ Ngön e retëng yeë epot kaar won, Anutuu ëöetak yaap panëët.

²¹ Ne Pitaare Sems piarpim naë së wë Siriaare Silisia yang pöteparëel së wakaimaut.

²² Pël ëaan akun pötak Yutia omën Kristoë ingre mor sak wëa pörö pit neen itenak ëwat nasën ëa.

²³ Pit om omnaröak ngön pëente epël aan kat wia. “Tiar ingre mor saurö mö waö elnieimaupök peene ngön tapët ök ya.”

²⁴ Pël ëak pit nem naë oröa pöten Anutuun yaya maima.

2

Pool pi Yerusalem kak së Yesuu ngön yaaö narö koirak

¹ Ne Yerusalem kakë nasën wëen krismaki 14 ëak won sëen kaalak sumëak Panapas koirak Taitasring ten pourö saut. Taitas pi Yuta omën wonöp yak tenim yaaul koröp kaut nailënëp.

² Ne köntak nasën, Anutuuk ök neaan saut. Pël ëak köpël omnaröen ngönën ök yamëea pöten ngönënë wotöökörö pëen wesak nem ya yamëngkaö pötaan ëngk ma e wesak kan newariipanëak ök mëëaut. Pit nga neaan nem ya mëmpö imautre

ënëm mëmpö suma pöt mos sëpanëak ök mëëaut.

³ Pël ëen pit Taitas neering wëaupön Krik omnamp wesa. Pël ëautak nem ngönte kat wiak Yuta omnaröa yaaul koröp kaut ilëpënëak nemaan ëa.

⁴ Pël ëaap ngönën omën kaarkaar narö pit Yesu Kristo puuk tiar wil niulëen wëaö pöten itaampënëak ingre mor saurö tenim tekarak ëlëep ilëa. Omën pörö pit tiar Moses pim ngön kosangta öngpök niulëen Kristo sëp wesak wii omnaröa ök sak öpenëak yaaurö.

⁵ Pël yaauröak arim naë ngön ompyaut wa irikor ëëpanëak ten pitëm Taitas pim koröp kaut ilëpna ngön pöt kot nent kat nemowiin ëaut.

⁶ Ën omën omnaröak ngönënë wotöök yewas pörö pit tol ëa? Ne omnaröak pitën kön wiin irapna ma isëpna pöten kön selap naën. Pöt Anutuuk itaangkën komkap ëak wi naön. Ngönënë wotöök pörö pit ngön ngolöp nent ök nenëaan.

⁷⁻⁸ Won pit nem ya yamëngka pöten itenak epël kön wia. Anutuuk Pita pi Yuta omnaröa naë Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat mëmpënëak weëre kosang menak kaamök elmëaupök tapël ne köpël omnarö arim naë Yesuu ngön yaaö yaat mëmpëak kaamök elnäut. Pötaanök pit epël kön wia. Anutuuk Pita Yuta omnaröen ngön ompyaut ök maim öpenëak yaö mëëaup. Ök tapël kaalak köpël omnarö arën ök niaim ömëak neen yaö neea.

⁹ Pël ëen Semsre Pitaare Son omnaröak ngönënë wotöök mowesa pörö pit Anutuuk ne komre kolap newesak ya epët nena pöten kön wiak ten Panapas ngöntre kar elniak mor yanking. Pöt pit kön wiin tenip köpël omnarö arim naë ya yamëngkën pit Yuta omnarö pitëm naë ya mëmpnaat pël wesa pötaanök pël elniaut.

¹⁰ Pël ëak ngön kopët nentakëer epël niiaut. “Ngöntök yaaö tenim naë wëaurö ompyaö elmëen.” Pël niaan neenta tapël kön wiak kent ëen kosang wesak mëneimaut.

Poolök Pitaë saunet war wesak nga mēëa.

¹¹ Ēnēmak Pita Antiok kak wais utpet nent ēen nook omnarōa ēōetak nga mēëaut.

¹² Pita pi utpet epēl ēa. Wet rēak pi kōpēl omnarōa naēaan ingre mor saurōaring kaōmp ngawi neim wēen Sems puuk omēn narō Yerusalem kakaan wes mēen waisa. Pēl ēen Pita pi omēn Anutuuk ompyaō elmēepēnēak korōp kaut ilēpēnēak kēk yamēëa pōrōen ōk maan kaaō mepanēak kas ēen akun pōtak ngēs rēak omēn wet rēak piiring kaōmp ngawi neima pōrōaring kaalak pēl naēn ēa.

¹³ Pēl yaēen Yuta omēn pim karurōeta tapēl korar yaēen Panapas piita pitēk yal mena.

¹⁴ Pēl ēen ne itaangkēn pit wotpil wesak ngōn ompyauta kan wotpilōök nasēn yaēen omnarōa ēōetak Pitaan nga mēak epēl mēëaut. “Ni Yuta omnampök kōpēl omnarōaring kaōmp ngawi neimeē Yuta omnarōa yaaut sēp yewasēn. Pēl yeemak tol ēen kōpēl omnarōen Yuta omnarōa yaaul ēēpēnēak kosang wesak aimēn?”

Namp pi Yesuun kōn wi kosang wesak pōt wotpil ōpnaat

¹⁵ Yaap, ten kōpēl omēn Moses pim ngōn kosangta ēnēm naēnōrōa wēwēetakēl naarōnōrō, Yuta omnarōa wēwēetakēl orōaurō.

¹⁶ Pēl ēaap ten ēwat wē. Anutu pi omēn Moses pim ngōn kosangta ēnēm pēen ēēpēnēak yaaō pōpōn, “Omēn wotpilēp,” pēl nemapan. Won. Omēn Yesu Kristoon kōn wi kosang wasēpna pōpōnōk, “Omēn wotpilēp,” pēl mapnaat. Pōtaanōk Yuta omnarō Anutuuk tenim Mosesē ngōn kosangta ēnēm yeē pōtaan won, Kristoon kōn wi kosang yewas pōtaan, “Wotpilōrō,” pēl niapēnēak Yesu Kristoon kōn wi kosang wesaut. Pōta songōnte epēt. Omēn namp Moses pim ngōn kosang pēenta ēnēm ēēpēnēak yaēen Anutuuk piin, “Omēn wotpilēp,” pēl nemapan.

¹⁷ Pēl ēen ten Yuta omnarō Kristoē naē sē rē olēak ōnēak ēākōk saun omnarōa ōk yeem pōt tol an? Kristo pi

utpetatēen kēkre tō yaaup pēl an ma? Won ē won pan.

¹⁸ Ne Moses pim ngōn kosangōt moolēaupök kaalak sē olēarekaan ōma pōtak omnarōak neen, “Saun omnamp,” pēl neapnaat.

¹⁹ Ngōn kosangtak mō wel newiin peene pōta iri ilēak naōn. Pēl elnēa pōt Anutuu naē rē olēak ōmēak elnēa.

²⁰ Ne Kristooring kēra yetaprak nemōon wel wiaup. Pōtaanōk nem peene wē epēt nemtok won, Kristo pimtōk nem lupmeri wē. Pēl ēen Anutu pim Ruup kōn wi kosang yewas pōtaan peene wēwēetaring wē. Pi nemēen yak pim wēwēet kēepōt wasēn mōon wel wia.

²¹ Ne Anutu pim komre kolap pōten utpet wesak naēn. Ngōn kosangtak saunat won yewesaut wieēanēen Kristo kēpōk wel wian tapōn.

3

Ngōn kosangta ēnēm yaaōre kōn wi kosang yewesaō pōta songōnte

¹ Kalesia omēn kaōkaurō aē. Ne Yesu Kristo pim korōpō kēra yetaprak mōa pōten kēēkē ōk niaan ēwat saurōak tol ēen omēn narōak kōn irikor elniin Moses pim ngōn kosangōtē iri ilanēak yeē?

² Ne omēn nenten pēlpēl niamaan ōk neaē. Ngēēngk Pulō wan pōt tol ēak waurō? Ngōn kosangōt ngaarēk wakōk waurō ma ngōn ompyaut kat wiak kōn wi kosang yewesautaan waurō?

³ Ar tol ēen kaōkaō yeē? Ngēēngk Pulōōk kaamōk elniin wēwē ngolōpēt ngēs rēaurōak Ngēēngk Pulō sēp wesak arimtok arimtē korōpōōk kaamōk elniin wēwē ngolōp tapēt ōnēak kōn wia ma?

⁴ Omēn kēsangōt arim wan pōt pas waurō ma? Ne kōn wiin pas naōn ēan pēl yaē.

⁵ Nem wet rēak pēlpēl niia pōt kaalak rangk niamaan yeē. Anutuuk Ngēēngk Pulō ninak arim tekarak retēng nant yaalni pipot ngōn kosangōt ngaarēk wakōk yewaurō ngōn ompyaut kat wiak kōn wi kosang yewesautaan yewaurō ma?

Ar pipot ewat wëak sëp wesak kaökaö yeë.

⁶ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang mowasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesautaan piin, ‘Ni omën wotpilëp,’ pël mëëa.”

⁷ Pötaanök ar epël kön wiin. Omën Apramë äaul ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewas piporö yaap Apram pim ruure ëarö.

⁸ Anutuuk köpël omnarö pit piin kön wi kosang mowasën pitën, “Ar omën wotpilörö,” pël mapnaat pël kön wieë Apramön ngön ompyaut epël mëëaut ngönën pepeweri wia. “Yangerakë omën pourö nim neen kön wi kosang yewasën pipël yaal-nëen pöt ompyaö elmëëmaat.”

⁹ Apram Anutuun kön wi kosang wasën ompyaö elmëa. Pöta ök omën piin kön wi kosang yewas piporö tapël yaalniaup.

¹⁰ Omën ngön kosangöt ngaarëk yeön Anutuuk pitën, “Ar omën wot-pilörö,” mapnaat pël wasëpna piporö Anutuuk pit kasëng mampnaat. Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. “Omën namp akun poutë ngön kosangötë ngön wia pipotë ënëm naën yaaö pipop Anutuuk kasëng mampnaap.”

¹¹ Ën ngönëntak nent epël wia. “Omën namp Anutuun kön wi kosang wasën piin, ‘Omën wotpilëp,’ pël mapna pipop wëwë ompyautak öpnaap.” Pötaanök tiar epël këëkë kön wia. “Omën ngön kosangötë ënëm ëëpna pipopönök, ‘Ni omën wotpilëp,’ pël neniapan.”

¹² Ngön kosangta ënëm yaaö pöt Anutuun kön wi kosang yewesautaat won. Pöt maimet. Pöt ngönën pepeweri epël wia. “Omën namp ngön kosang poutë ënëm ëëpna pöpök wëwë ompyaut öpnaap.” Pöt tiar yang omnaröak yok pangk naëngan pötaanök Anutu puuk kasëng yanimangk.

¹³ Ngönën pepeweri Anutuuk kasëng yemangk pöta ngön nent epël wia. “Omën këraatë mö yaut

pörö Anutuuk kasëng yemangk.” Pötaanök Kristo pi tiarim kangiir këraarak möön utaan Anutuuk kasëng mena. Pël ëen puuk tiar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk naön yaëen kasëng nimena pötakaan wa ent ë nuulëa.

¹⁴ Anutuuk Apram welaköt mampënëak yaö mëëa pöt ar köpël omnaröeta ningkën tiar pourö Anutuun kön wi kosang wasën pim Ngëëngk Pul nimpënëak yaö niia pö öpenëak Kristo kasëng mena.

Ngön kosangtak Anutu pim kup mowia pöt wa noolaan

¹⁵ Karurö, tiarim yaautak ök wiak niamaan. Omën naar piarip omën nentaan kuure mak ëak taë wasën munt nampök won wasöore yal mampö pöt naëpan.

¹⁶ Ën Anutuuk Apramre pim ëap piaripön omën ompyaut pël kup mowia pöt pim ruure ë pouröaanök nemaan, kopëtap Kristoon kön wieëak mëëa.

¹⁷ Nem ngön niak pöta songönte epël. Wet réak Anutuuk Apramön ngön taë wes mena pöta këët orööpënëak mëëa. Pël ëen wakaim krismaki 430 ëak won sëen omën munt nent Moses pim ngön kosang pöt oröa. Pël ëaap ngön kosang Anutuuk omën munt namp Mosesën ök mëëa pötak pim wet réak Apramön kup mowiak taë wes mena pöt yok pangk wa nemooolapan.

¹⁸ Pöt tiar ngön kosangta ënëm ëen Anutu pim yaö niia pöt nimpën talte pim ngön taë wes nina pötaan naön ëëpen. Pël ëaap Anutu pim Apramön ngön taë wes mena pötaan këët mena.

¹⁹ Elei, ngön kosang pöt oröp ëënak ëa? Pipët Anutuuk tiar omën pourö utpet yaaurö pöt ewat sëpenëak ënëm kaalak äaut. Pël ëaap ngön kosang pöt wieë Apramë ëap Anutuu kup mowia pöp oröön won sëpënëak äaut. Pipët enselöröak tiarim omën tekarakëp Moses piin maan retëng ë ninaut.

²⁰ Ën Anutu pim Apramön kup mowia pöt omën tekarak nampön maan ök nemaan. Won, Anutu pimtök ök mëëa.

Moses pim ngön kosang pöt tiarim pep kë yaningkaupë ököt

²¹ Pötaanök ngön kosang pötak Anutuu Apramön ngön taë wes mena pöten kööre tok yaalmë ma? Won pan. Omnarö ngön kosang nenta ënëm ëak wëwë kosangët koirëpna pöt wiaapën talte ngön kosangta ënëm ëën Anutuuk tiarën, “Ar omën wotpilörö,” pël niapën.

²² Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. “Omën pourö utpetatök wii nitëën pöta öngpök wakaiman.” Tiar omnarö Yesu Kristoon kön wi kosang wesak Anutuu omnant Apramön ngön taë wes mena pöt kön wi kosang yewesa kan pöököl öpen pël wia.

²³ Kön wi kosang yewesa pöt won wiaan Moses pim ngön kosang pötak ten Yuta omnarö wii nitëën wakaiman. Pël ëak wëën ënëmak kön wi kosang yewesa pöt orö tekeri sak wil niulëa.

²⁴ Pötaanök ten ngön ompyaut kat wiak kosang wasën Anutuuk tenën, “Omën wotpilörö,” pël niapënëak Moses pim ngön kosang epot pep kë yaningkaupë ököt yak kaamök elniak kan Kristoë naë sëna pöök niulëën wëën Kristo oröa.

²⁵ Peene pöt kön wi kosang yewesauta kanö oröön ten ngön kosangta iri naön.

Kön wi kosang yewesautak Anutuu ru yaniwas

²⁶ Ar Yesu Kristoon kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuu ru sak wë.

²⁷ Pöta songönte epët. Kristook yal menaki yamë piporö ar pim ë pël yeë.

²⁸ Pötaanök Yuta omënere Krik omën, isaare irëa, öngre omp komkap wëaut pet irën ar pourö Yesu Kristo piiring wëwë kopëtal sak wë.

²⁹ Yaap, ar Kristoë omnarö. Pötaanök Apram pim ëere körö panë sak wë Anutuu omën piin yaö mëa pöt önëerö.

4

Tiar omën mosutëën inëën yaauröak Anutuu ru panë san

¹ Yaö niia pötaan watepang ngön nent yal menak niamaan kat wieë. Yokot namp pim pep wel wiaupë omnant pout öpnaatak kotup pötaan yok pangk ngarangk naëpan. Pël yeem akun pötak pimtök pep nasëpan, inëën ru koröp oröak öpnaat.

² Pep ngarangk yaauröa iri wë ënëmak pim pepapë akun mowia pöt temanöm sëën öpnaat.

³ Tiarim songönte pöta ök pan. Tiar ngaan rungaaröa ök wë tiarim ëere peparöa omën mosutë iri wakaimaut.

⁴ Pël ëën ënëmak akun wia pöt temanöm sëën Anutuuk pim Ruup wes mëën öngöpë naëaan oröak Moses pim ngön kosangötë ënëm ëa.

⁵ Pöt tiar ngön kosangötë öngpökaan ent ë niulëën Anutuu ru panë sëpenëak pël elnia.

⁶ Yaap ar pim koröngre ru sak wëën yak Anutuuk maan pim Ruupök Ngëengk Pulö wes mëën tiarim lupötë ilëak wë kaamök elniaan Anutuun, “O Pep, ni tenim Pep ompyaup,” pël maim wë.

⁷ Ar pim inëën ru won, Anutuuk niön ru panë sak wë. Pötaanök ru namp pim pepapë mor kolut yeö pöl ar Anutuu yaö niia pöt önëët.

Pool pi Kalesia omnaröaan kön selap ëa

⁸ Yaap, ar ngaan Anutuun köpël wë omp ak kaarkaaröa iri wii kaatak wë pöl wakaimaurö.

⁹ Pël eimauröak Anutuun ëwat yes. Pötaanök ne peene epël yeniak. Anutu pi arën ëwat wë. Pël ëaap ar tol ëënak kaalak kaip tiak yangerakë omën mosutë öngpök së yeilak? Ar pipotök kaalak wii nitëëpanok pipël ëëngan.

¹⁰ Pël eimeë Anutuuk arën, “Wotpilörö,” pël niapënëak akun poutë këere imën në, wa top nentere nent eimeë, këtre ngoonre krismaki nantön akun kaöat pël maim wëaurö.

¹¹ Pötaanök nem arim naë ya yamëngk epët ngentiipanëak ya ngës kaö yeë.

12 Nem karurö, ne ke urak nia-maan. Moses pim ngön kosangötök wii netëen wëen Anutuuk wil neulëen arim ök sak wë. Pötaanök arta nem Kristo pimtën pëen kön wi kosang wesak wë pöl ëen. Ne arim naë wëen ar utpet nent naalnëen äaut.

13 Ar ewat wë. Ne ngaan yau-manring wë nem koröpö weë nasën wëautaan ngön ompyaut ök niamaut.

14 Yaap, nem koröpö weëre kosang won ëa pötaan ar ne sant elnëenëak poprak elnëaut. Pël äautak ar neen këepöt ëak kasëng nenangkën. Won, ar Anutuu ensel nampë elmëenë pöl elnëaut, ma Yesu Kristo pimtën elmëenë pöl ne elnëaut.

15 Akun pötak arim nemëen ërëpsawi ëan pöt tol ëak won sa. Ne arim ompyaö eima pöten ewat wëep. Akun pötak ar kaamök elnëenëak arim it ëenöt yatianëen ne ti nenan tapön.

16 Pël ëauröak ne ngön këet ök ni-amëak pepanöm niaan ar ne kööre tok yaalni pël yewas.

17 Ngönën omën kaarkaar piporö pit ar pitëm ök sënëak weë yengenti. Pël yaë pöt pit utpet niwasëpënëak yaë. Pit ar pitën kön wiin isëpnaataan nem naëaan kom elniipënëak kent yaë.

18 Omën narö omën ompyautaan ar pitëm ök sënëak kent yaalniipna pöt ompyaö. Pöt akun arim naë öma pötëer won, akun poutë.

19 Nem koontre yokot panëerö, ne omën nentak ök wiak niamaan. Ne arimëen yak öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl peene këlangön kat yawi. Nem këlangön kat yawi epët ar Kristo pim ë pël ëenëetaan yeë.

20 Peene akun eptak ne ar tolëel wë pöten kön selap yeë. Pötaanök nem retëng ë yanking pöt sëp wesak arim naë wais wë këmtak këëkë wesak ök niamëak kent yaë.

Öng Ekaare Sera piarpim ngönte

21 Moses pim ngön kosangötë iri önëak yaaurö, ne arën pëel niamaan

ök neaë. Ar ngön pöt sangk kelak kat yawiaurö ma won?

22 Ngönëntak epël wia. Apram pim yokot naar wakaima. Nampë yap-
inte Ismael inëen koontup Eka puuk
wilaup, ën nampë yapinte Aisak pöp
öng yaapöp Sera puuk wilaup.

23 Inëen koontupë pöp omnaröa ru yawil pöl yaap wila. Ën öng panëepë pöp Anutuu kosang wes mena kan pötakël wila.

24 Ngön pipta këet epël wia. Öng pöaar ngön taë wes mena nentepar wia pöteparë ök ëa. Nent Sinai rosiraöök Mosesën ngön ök mëea pöt wii yatë pöta ököt inëen koont Eka wii ket ëak motëen wakaima pöpë ök yaë. Omën ngön taë wes mena pötë iri wë pörö pit Eka pim ëaröa ëaö pöl wii ket ëak motëen wë inëen pëenë yaaurö.

25 Eka pöp Arepia yangerak Sinai rosiraöök wii ket ëak motëen wëen pim ruure ëaröeta oröak piiring wakaima Yerusalem kakre Sinai rosir pötepar keerël wia. Eka pim ruure ëarö Sinai rosiraöök oröa pörö wii ket ëak motëen wakaima pöl Yuta omën Yerusalem kak oröa pörö Moses pim ngön kosangötök wii motëen wakaim wë.

26 Ën Yerusalem o ngaarëk kutömweri wia pö Sera pim ökö. Sera pi inëen ru wonöp pötaan ök tapël Yerusalem ngaarëk wia pöök wëaurö Moses pim ngön kosangta inëen naën yaaurö. Pötaanök Yerusalem ngaarëk wia pö tiarim ëlëp.

27 Ngönëntak Sera ru köpël wakaimaupre inëen koont Eka akun kot nent Apramring wakaimaup piarpim ngönte epël wia.

“Öng epop, ni nim yaat kol waup ru nawilënëp, ni ërëpërëp ë.

Öng epop, ni ru wilumëak lel yailën këlangön kat nawiin yaaup, ni ya kë yesem ngön a.

Pöt öng ru köpël wëen wes mëaup pim ruure ëarö selap pan

kot nent ompring wakaimaupë ruure ëarö il wasëpnaat.”

28 Karurö, ar Seraë ruup Aisak pim ökorö. Anutuu Apramön ru mampënëak kup mowiin Aisak oröa pöl kup taptakaan ulöl sak arta Anutuu ru sak wë.

29 Pël èen ngaan yokot omnaröa yawilaul wila pöpök Pulöök Sera mangkën wila pöpön kööre tok elmëa. Pël ëa pöt peeneeta omën ngön kosangta ënem yaaö pöröak tiarën tapël yaalni.

30 Pël ëaap ngönën pepeweri yokot pöaarëen ngön tolëel wia? Pi epël ya. “Inëen koontupre pim ruup pi- arip waö elmëen sëp. Pöt inëen koon- tupë ruupök öng yaapöpë ruupring pepapë pimëen yaö mëea pötë pep sëpan pötaanök.”

31 Karurö, tiar inëen koontupë ru- ure ëarö won, öng panëepë ruure ëarö, Anutuu omnarö.

5

Tiar sulöptakaan wil nuulëaurö, pötaanök ompyaö öpa

1 Kristook tiar ompyaö sak öpenëak sulöptakaan wil nuulëa. Pötaanök weë sak taueë omën muntaröak kaalak sulöptak niulëëpanëen inëen yaniwasën pöt ke mourpa.

2 Ne Pool, nook niamaan kat wieë. Naröak Anutuuk arën, “Omën wotpilörö,” pël niapnaan, “Arim koröp kaut ileë,” pël niaan kat mowi- inganok. Pël èenë pöt Kristook ar yok pangk kaamök naalniipan.

3 Kaalak këekë wesak niamaan. Namp pi pim koröp kaut ilak pöt pi Moses pim ngön kosang poutë ënem ëëp.

4 Èn ngön kosangötë ënem yeem pöten, “Anutuuk, ‘Omën wotpilörö,’ pël niapnaat” yewas piporö Kristo kasëng mangkën Anutuu komre ko- lap pöt arim naë wi naöpan.

5 Pöt epël. Tiar Ngëëngk Pulöökë kaamöktak kön wi kosang yewe- sautaring sak wëen Anutu tiarën, “Ar omën wotpilörö,” pël niapënëak koreim wë.

6 Pöta songönte epët. Tiar Yesu Kristook yal menak wë pöt koröp

kaut yaila pötëre pël naën yaaö pötëparën mos wasëpenaat. Èn Anu- tuun kön wi kosang weseë neneren lup sant yaalmëa pötenökëer këet pël wasëpenaat.

7 O Kalesia omnarö, ar ngaan ngönën kanöök ompyaö yesauröak peene talëpök ngön kaarötök niak ar ngön këeta ënem èënganëak il niwaria.

8 Anutu arën yas yeniaaup pi ar pil èenëak këkre tö neniaan.

9 Ne omën nentak ök ëak niamaan. Pol pëwëö repak kot nent oröak yaap- tak sëen pout utpet yaë pöl omën narö ngön kaaröt ök yeniaan ar utpet sa pet yair.

10 Nem kön kosangtak arimëen kön epël yawi. Tiar Aköpring yal menak wë ar kaar omnaröa könöt sëp we- sak nem könöökë ënem èenëët. Pël yaëen kot ma kaö namp arim könöt wa irikor yaalni pipop pi pim wa irikor yaaö pöta kangut öpnaat.

11 Karurö, ne koröp kaut ilënëak niaim wëanëen kaar omën pörö pit kööre tok naalnëen ëan tapön. Pël niaim wëanëen Kristo tiarim kangiiir këra yetaprak wel wia pöta ngöntaan pitëm nemëen kön utpet wia pöteta won ëan tapön.

12 Nem kentöök omën arim koröp kaut ilënëak kön wa irikor yaalni pi- porö pitëmtë koröp kaut pout ilak won wasëp.

13 Karurö, ar pöt Anutuuk ar Moses pim ngön kosangötök wii nitëëpanëak yas niiaurö. Pël elnia pöt ar ngön kosang pöt won wë pötaanök koröpöökë ngönöt ngaarëk önëak anganok lup santaring neneraan inëen ëeim ön.

14 Pitaanök Moses pim ngön kosangötë kepön erën ëak epël ëaut. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëen elmëem.”

15 Pël ëaap arimënt sërere ngön aöre neneraan nga elmë pël eim önë pötak pourö utpet sënëët. Pötaanök arimtok arimtën ngarangk ëeim önëek yak ök yeniaak.

Pulöökë wëwëetere wëwë ngaanta ngönte

16 Ne ngön pipot epël wesak nia-maan. Ar Ngëengk Pulöökë ënëm ëën. Pël ëënë pötak koröpöökë kentre kaur pipotön kat nemowiingan.

17 Tiarim koröpöökë kentre kaur yaautök Ngëengk Pulöön kööre tok yaalmë. Ën kangiir Pulöökë kentre kaur pötök lup ngaanötön kööre tok yaalmë. Pël yaëën poutepar nentak nenten nga yaalmë. Pötaanök ar omnant ëënëak kengkën sak naëngan.

18 Ën Pulöökë ënëm ëënë pöt Anutuuk arën, “Omën wotpilörö,” pël niapnaan Moses pim ngön kosangötë iri naön ëënëët.

19 Koröpöökë yaaut epot. Öngre omp nga ëëre wa ngangaaringöt ëëre utpetat ëak ya ngës naën ë,

20 Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëengk mowasöore kempre këarre pölangre pöt ë, kööre tok ëëre ngön nga elö, kentre kaur ë, kööp ëëre keimön ë, welung werak wëaare komkap ë,

21 war ë, i ngaat nak kön irikor ëëre i ngaat nak kaökaö ëak tanre ngön aö pël yaaö pipotre omën utpet munt ke tapëlöt wia. Nem ngaan ök niak pöt kaalak yeniak. Omën namp utpet pipotring öpna pöp pi yok pangk Anutuuk wa ngaöök nemomeëpan.

22 Pulöök omën utpet ke pilöt ëëpenëak naalniin. Won, pöök elniin kë ke epot tiarim wëwëatë yaarö. Lup sant, ya ërëp, mayaap, omën nampök utpet elniin kangiir ya wiap elmë, kësangën, ompyaö ë, ngönt kosang wesak wëwë,

23 wiap së së, koröpöökë kentöön ngarangk ë, pipot Pulöökë këët. Ngön kosangötökta omën ompyaö pipot ëëpenëak ök yenia.

24 Yesu Kristoën yaö sak wëaurö pit pitëm lup ngaan pötë kentre kaur utpetatring pöt këra yetaparak möön won sa.

25 Pulöök tiar pim kanöök niulëa. Pötaanök pim kanöökël sëpa.

26 Tiar tiarimtë yapinöt köntak wak isak aöre tiarim karurö ya sangën mongawisak pitëm omnantëën itenak kentre kaur ë pël ëëngan.

6

Tiar kar narö könömötring wëen kaamök elmëëpa

1 Karurö, omën namp saun nent koirën pöt ar Pulööringöröak ya wiap-tak ompyaö mowasën. Pël yeem pöt arimëntta Setenök morök elniipanëën ngarangk ëën.

2 Arim naë könöm nant wiaan pöt nener kaamök ëak won weseë. Pël yeem pöt Kristo pim ngön kosangöt pout ngaarëk onëët.

3 Omën namp pi yapin won wëak pimtën kön wiin isëpna pipop pi pimtë lupmer morök yaalmë.

4 Ar pourö neenem wëwëatön këëkë itenak ompyaö ma utpet pötön ëwat seë. Pël ëak ompyaö wiaan pöt omën muntaröaan won, arimtëën ërëpsawi ëënëët.

5 Pöt omën pourö neenem könömöt wak önëët.

6 Ar omën ngön rë yanuulëm omnant won wë piporö omnant ompyaö wesak kaamök elmëë.

7 Ne ar pouröen ök niamaan kat wieë. Arimtok arimtën morök ëënganok. Ar yok pangk Anutuun morök naalmëëngan. Omën namp pi ya mëmpna pöp ënëmak pöta këët öpnaap.

8 Omën namp koröpöökë yaat mëneim öpna pöp pöta kë utpetat koirak kö sëpnaap. Ën namp Pulöökë yaat mëmpna pöp pi ënëmak Pulöökë këët, wëwë kosang pöt koirëpnaap.

9 Pötaanök tiar omën ompyaut ëëpenaataan kaaö ëëngan. Tiarimtok wauretaan kos wiap naën ëëpena pötak këët tiipena akunetak kë ompyaö kaöat öpenaat.

10 Pötaanök tiar omën pourö kaamök elmëëpena kanö oröön pöt ompyaö elmëëpa. Pël yeem wet rëak tiarim kar Anutuun kön wi kosang yewas eporöen kön wieë ompyaö elmëëpa.

Wa korkorre welaköt ngönte

11 Retëng kaöat pi wia pipot nemtë moresök arimëën yeërek iteneë.

¹² Omën narö pit omën muntaröak pitën ping wesak apënëak arim koröp kaut ilënëetaan weë yaë. Pit Kristo këra yetaprak möa pöten aim wë wesak utpet mowaspanëak pël yaë.

¹³ Omën Mosesë ngön kosangöt ngaarëk yeö pël weseë koröp kaut ila pörö pit Moses pim ngön kosang pout ngaarëk naönörö. Pël yauröak arim koröp kaut ilën pitëmtën ping wesak apënëak pël ya.

¹⁴ Ne pöt, omën munt nantön won. Aköp Yesu Kristo pim këra yetaprak wel wia pötaan piin yaya yaaup. Kristo pim këra yetaprak wel wia pötak yangerakë omën utpetat nem naë wieëa pötta kö saut. Ën neenta tapël pötak wel wi olëaut.

¹⁵ Koröp kaut ilööre nailën yaaö pötak këet won. Anutuu kön ngolöpöt ningkën ngolöp sak wë eptaar këet.

¹⁶ Omën kön epö wak wë ënëm yaë piporö pourö, Anutuu omën këerö, Anutuu mayaapre ya ngës pöt arim naë wiaap.

¹⁷ Ne omën nampök könöm muntat nampnaaten kaaö. Omën naröak Yesu pimëen nemöa mörmöröt nem koröpöök wia pötaanök.

¹⁸ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Epeſas

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 32 pōta ök won sēen Pool pi Rom kak wii kaatak wē pep epwer retēng ēak Tikikas mangkēn wak sē Epeſas kakē ingre mor saurō mena. Pēl ēēn pit sangk kelak ka naē wieēa pōtē wes mēa.

Pep epweri Poolök Aköpē ingre morōroaan retēng ēa. Tiar pim möönre koröpō, pi tiarim kepōnō. Tiar pim kaat, pi möör wapēt. Tiar pim ōng koröp orōön pi tiarim omp koröp orōa.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-2

Kristoore pim ingre morōrō 1:3-3:21

Kristook yal menak wēauta ngōnte 4:1-6:20

Ngōn mēēt 6:21-24

¹ O Epeſas ingre mor saurō, kosang wesak Yesu Kristoē kentōökē ēnēm ēeim wēaurō, ne Pool Anutuu kēmtak Yesu Kristo pim ngōn yaaō omēn nampök pep epwer retēng ē yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

Tiar Kristook yal menak wēēn Anutu welakōt elnieim wē

³ Tiar Kristook yal menak wēēn tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutu puuk kutömweriaan ngōnēnē welakōt ke nentere nent nineim wē. Pōtaanök ping wesak mepa.

⁴ Anutuuk ngaan panēer yanger won wiaan pim ēōetak ketre saun won openaataan Kristook yal mempenēak kom ē niulēa.

⁵ Pi ngaanēer kōn pil wiin wiakaima. Pōtaanök pi lup sant elniin tiar Yesu Kristook yal yemangkēn pim ru niwasēpēnēak kent kōn wiak kōn pipēl kosang wes niwia.

⁶ Pi tiar pim ru paupaō panēepök yal menak wēēn komre kolap ompyaut kēsangēn elniin wē. Pōtaanök yaya mepa.

⁷ Pi wel wiin pim iitak tiar utpetetakaan sum ēak ent ē niulēak saunat kērē niulēa. Elei, Kristo pim komre kolap pōt peō ēak wia.

⁸ Yaap, pi pōt kēsangēn elniak kōnre lup ngolöp pōt lē nimēa.

⁹ Pēl ēak pimtē ngaanēer kōn wiin ompyaō ēēn Yesuuk ya mēmpēnaat pēl kōn wiin wiakaima pōtak ēnēmak pim kōn ēlēep wia pōt tekeri wes nina.

¹⁰ Anutu pi epēl kōn wia. “Ne wotpil weseim wēēn akun kōn wian pōt temanōm sēēn kutömweriaan yangerakē omēn epot pout erēn wasēn Kristook pep sak ōpnaat.”

¹¹ Anutu pi omēn nant ēēpēnēak kōn wiak pōt yok pangk yaaupök ngaanēer tiar Kristook yal mangkēn pimorō pēl sak ōpenēak kōn wia.

¹² Tiar wet rēak Kristook kaamök elniipēnēak kor wakaim wē eporō Anutuun kēt ēl epotē kōn wieimeē pim komre kolap kēsangēn elnia pōtaan yaya maim ōpenēak pēl kōn wia.

¹³ Arta ngōn kēēt, Anutuu ar utpetetakaan niōpna ngōn ompyaō pōt kat wiak Kristoon kōn wi kosang wasēn Anutuuk Ngēēngk Pul wet rēak yaō niia pō ar pimorō pōt pet elniipēnēak ninaurō.

¹⁴ Ngēēngk Pulō tiarring wē pōtaanök Anutuu omēn ompyaō yaō elnia pōt openaat pōt ēwat yes. Pēl ēak wakaim wē tiar pim komre kolap kēsangēn yaalnia pōtaan yaya mepenēak Anutuuk sasa niōn piiring wakaim openaat.

Pool pi Epeſas omnarōaan Anutuun kimang mēēa

¹⁵ Ne ar tiarim Aköp Yesuun kōn wi kosang wesak Anutuu omēn tiarim karurō lup sant yaalmē pōta ngōnte kat wiaut.

¹⁶ Pōtaanök kēt ēl epotē arimēēn yak Anutuun yoōre ērēp maimēē nem kimang ngōntak arimēēn ök maim wē.

¹⁷ Ne kimang ngōntak tiarim Aköp Yesu Kristoē Anutu, kutōm ē rangi Pepap, piin kēēkē ēwat sēnēētaan kōn ompyaut nimpōōre pim songōnte tekeri wes nimpō pēl ēēpēnēak ök maim wē.

18-19 Ën nem kimang ngön eptakta ar yas niaan wëen kutömweriaan omën ompyaut önëak kor wë pöt ewat sëere tiar pim ru niwesauro omën nimpnaat kësang panëet pöt ewat sëere weëre kosang kaö pan tiar piin kön wi kosang weseim wëaurö ningkën wia pöt ewat së pël eëneëtaan arim lupötë éwa elniipënëak ök maim wë. Pim weëre kosang tiarëk wia pötak

20 ngaan Kristo weletakaan wal ë moulmëak o kutömweri pim yaap-këetakël moulmëen wë.

21 Pël eën Kristo pi omën kaö kutömweriaan yangerakë wëaurö pourö il mowesak kaö panë isak öpënëak moulmëa. Pöt peene eptakëer pëen won, ënëm akunaöökta wakaim om öpnaap.

22 Pël ëak Anutuuk omnant pout wa top ëak pim ingrak rongan ë moulmëen omën pötë kaö sak wë pim ingre mor saurö tiarimëen kepön erën ëak niulëa.

23 Möönre koröpöt kepönöök yal mangkën pangk eëpna pöl tiar ingre mor saurö möönre koröp ket ëak wë Kristook yal mangkën pangk eëpnaat. Ën ingre mor saurö Kristook yal mangkën pangk yaë pöpök omën poutë peö ëak pangk yaalni.

2

Anutuuk tiar pourö Yesuring weletakaan wal ë niulëa

1 Ngaanëer ar utpet ke nentere nent eeimeë pötök arim lupöt mën wel niwieima.

2 Akun pötak kan utpetaöökël wë urmeraröa kaöapök elniin pim naë së rë olëak wakaiman. Pi peeneeta ngön wa olë yaaurö pitëm lupötë wëen Anutuu gönte wa olaim wë.

3 Tiar pourö ngaan pitëm ök koröpöökë kentötë ënëm eimaut. Pël eeimeë tiarim koröpöökë könötë ënëm eimeë naröa ök Anutuu kölöpta iri wakaimaut.

4 Pël ëautak Anutu pi ya ngës kësang ëak lup sant kaö pan elnia.

5 Pël elniak tiarim wa olë yaautaan lupöt wel wiauröak Kristooring wal ë niulëa. Yaap, Anutu pi komre kolap elniak utpetetakaan niwa.

6 Pi tiar Yesu Kristook yal yemangkën piiring wal ë niulëak kutöm wëwëet ninak weëre kosangring öpënëak niulëa.

7 Pi Yesu Kristoën pim lup sant elniaö pötak omën munt ënëm orööpna pörö pim komre kolap kësang pan kësangën elnia pöt itaampënëak pël elnia.

8 Pöt pi komre kolap yaalniem arim Kristoon kön wi kosang yewesautaan utpetetakaan niwa. Pöt arimtok yok pangk naën ëan tapön. Anutuuk yaap elnia.

9 Ar Anutuuk pël elniipënëak ya ompyaö nent namëngkën ëaurö. Pötaanök arimtën ing ti wak angan.

10 Anutu pimtök wëwë ngolöp epët nina. Tiar Yesu Kristook yal meneë Anutuu kan ompyaö kopëtaö wes nina pöök ing mësam öpënëak pël elnia.

Kristook Yuta omnaröere köpël omnarö erën ë niulëa

11 Ar ngaan köpël wakaimaurö pöten kön wieë. Akun pötak koröp kaut nailën wëen Yuta omën koröp kaut ila pöröak arën koröp kaut nailënrö pël niaimaut.

12 Pël eën ar ngaan Kristo won wë ten Yuta omën Anutuun yaö sauröaring naön, pëlëer wakaimaurö. Ar pörek wëen omën ompyaö nent ënëm arimëen orööpnaataan kor naön. Ën Anutuunta köpël wakaimaurö.

13 Ngaan maimerek wakaimauröak peene Kristo pim iit arimëen il olëa pötak wa niulëen Yesu Kristook yal ëak Anutuu naë wë.

14 Pöt Kristo pimtök tiar mayaap yaningk. Ngaan Yuta omnaröere köpël omnarö tiarim naë kööre tok wiaan sowi kësangpel tekarak wiakaimaut. Pël ëautak Kristook pim möönre koröpö këepöt wesa pötak sowi pö tē olëak köpëlre Yuta omën pourö rongan kopëtet ë niulëaut.

¹⁵ Moses pim ngön kosangötre Yuta omnaröa yaaut won wasëpënëak pimtë koröpö këepöt wesa. Omën rongan nentepar pöteparë urtak rongan ngolöp kopëtet ë niulëen tiar piik yal ëak mayaaptaring öpenëak pël elnia.

¹⁶ Pim këra yetaprak wel wia pötak Yuta omënere köpël omën pourö wa erën elniin këra yetap pörak Anutuu naë niulëak komre kap tiarim tektrak wieëa pöt won wesaut.

¹⁷ Pël ëen pi ten Yuta omën Anutuu naë wakaimauröere ar köpël omën maimerek waikaimaurö tiarën mayaaptaring öpena ngön ompyaö pöt ök niapënëak waisa.

¹⁸ Pöt Kristo tiarimëen wel wia pötaanök Yuta omënere köpël omën tiar Ngëengk Pul kopëtaööring wë kan kopëtaö wes nina pöök së Pepa naë orööpenaat.

Ingre mor saurö tiar Anutu pim tup ngëengket

¹⁹ Pötaanök akun eptak ar suurö won. Ar ngönën omnaröaring erën ëak Anutuu ru sak wë.

²⁰ Tiar pöt Anutu kaat. Ar ngëlangre pasöt Yesuu ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaö omnarö ten wapöt.

Ën Yesu Kristo pimënt pöt möör wapët.

²¹ Pël ëen tiar omnarö piik yal mampö seim wëen taë niwasën Aköpë tup ngëengket pël orööpnaat.

²² Arta ten ingre mor sauröaring Kristook yal mangkën Ngëengk Pulöök elniin Anutu pim tupët pël sak wëen pi öngpök wë.

3

Anutuuk Pool köpël omnaröen ngön ompyaut ök mapënëak ya pöt mena

¹ Pool ne Yesu Kristo pim ngönte ar köpël omnaröen ök yeniak e taptaan wii kaatak neulëaut.

² Yaap, ar neen kat wian. Anutuuk komre kolap elnäak arim naë ya mëmpëak ök neeaut.

³ Pël neak pim ngön ëlëepöt war wes nenaut. Pöta ngön mëntte wet rëak pep epweri retëng ëaut.

⁴ Ar ngön pipët sangk kelak pöt nem könöök Anutu pim ngön ëlëepöt Kristoëen ëaut ewat panë san pöten ewat sënëët.

⁵ Ngön ëlëep epët ngaan omën wë aprö ima pöröa naë Anutuuk tekeri wes nemangkën ëautak peene eptakök Ngëengk Pulöök ten ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaurö tekeri wes yaningk.

⁶ Ngön ëlëep pöt epët. Köpël omnarö ar ngön ompyaut wak wë ten Yuta omnaröaring rongan kopëtet ëak Anutuu omën ompyaut tenring pep sak wë. Pël ëëë Yesu Kristook yal ëak Anutuu ten Yuta omnaröen kup niwia pöt pep sak wë.

⁷ Ne pim ngön ompyaut ök niamëak Anutu pim weëre kosangöök komre kolap kësang elnäak pim ya omën wes neulëa.

⁸ Ne ngönën omnaröa iri wëaupök Anutu pimtök ar köpël omnaröen ngön ompyaut ök niamëak komre kolap kaö elnäak ya epëtak neulëaut. Kristo pim ulöpre moup ngön epët kaö panëët omnaröa yok pangk pout ewat nasënganëët.

⁹ Anutu ngaanëer omën ël epot ket ëaup pim kön epët ëlëep wiak wakaima. Pël ëautak peenök kön ëlëep pöt omën pourö war wes nimpëak neea.

¹⁰ Anutuu ingre mor sauröa naë pim ewat ke nentere nent epot akun eptakök wëlël ë wiin enselöröere kutömweri weëre kosangringörö pitta itenak ewat sëpenëak ëlëep wia.

¹¹ Anutu pi ngaan akun wontak pim könöök ngön kosang wesa pöta këët tiarim Aköp Yesu Kristo wes yamëem tekeri wesa.

¹² Pël ëen tiar piik yal ëëë kön wi kosang wesak kasinkasin won Anutu naë yes.

¹³ Pötaanök epël niamaan kat wieë. Ne arimëen yak këëmre këlangönë rangk wë eptaan arim lupöt irepan. Ar pöten ping weseë.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëëa

14 Ne Pepen rar rē mowesirak arimēen kimang yemak.

15 Pöt pi kutömweriaan yangerakē omēn pourö tiarim pep sak wēen pim naēaan orōan.

16 Anutu pi ē rangi pout pangk ēēaupök Ngēengk Pulö elmēen weēre kosang koir ningkēn arim lupöt kaō sak kosang sēnēak kimang yemak.

17 Pēl ēak ar Kristoon kön wi kosang wasēn pi arim lupötē öpēnēak kimang yemak. Pēl ēak ar pim lup sant pötak misēn il tēak kosang sak taueē

18 ngönēn omēn muntarö pitring ar pourö lup sant pöta songönre lööre kalap naōōkaan naōōk pout kengkēn ēwat sēnēak kimang yemak.

19 Pēl ēak Kristoē lup sant omnaröa ēwatöt il yewesa pipēta öngpök önēak kimang yemak. Pēl ēaan Anutuu naē lup moup peö ēak wia pippel ar peö elniipnaan.

20 Anutu pim weēre kosangöök tiarim lupötē ya yamēngk pöpök omēn kaō panēēt yaalniem tiarim kimang yamēēaare elniipēnēak kön yawia pöt il yewas.

21 Ingre mor sauröa naēre Yesu Kristoē naē pimēen yaya yal menmen aim om wiakaim wiaap. Yaap.

4

Ingre mor saurö tiar Kristoē möönre koröp sak wē

1 Ne tiarim Aköp Yesu pim ngönēntaan wii kaatak neulēaup nook kosang wesak niamaan kat wieē. Anutuuk omēn kaō panēētaan yas niaurö. Pötaanök wēwē ompyaö önēak niulēa pöl weē.

2 Pēl ēēē arimtēn kön wiin iraan ya wiap pötaring wē kar naröa könöm elniipna pipöt lup santak wetak weē.

3 Pēl ēēē Pulö pim mayaapta wi-irupök wa erēn elnia pipēt ilpan. Pötaan ngarangk ēeim weē.

4 Anutuuk pim omēn ompyaö kopētetaan kor öpenēak yas niaan tiarta rongan kopētēt ēak Ngēengk Pul kopētaööring wē.

5 Tiarim Aköp kopētap kön wi kosang yewesaut kopētēt, ēn i yamēaut kopētēt.

6 Pēl ēaan Anutu pi tiarim Pep ngawi kopētap. Puuk pout kepön erēn elnia. Pēl ēak tiar weēre kosang kaamök elniin pim yaat yamēngkēn tiarim lupötē wēaup.

7 Yaap, tiar rongan kopētēt ēak wēen Kristook neenem yaatē weēre kosangöt nina.

8 Kristo pim tiarimēen elnia pöta ngönte ngönēn pepeweri epēl wia.

“Pi kutömweri isēpēnēak omēn kēsang pan il mowesak wii tēak mēsak ngaarēk isa.

Pēl ēak pi omnarö kēsangēn elmēa.”

9 “Ngaarēk isa” ngön pöt oröptaanök ēa? Songönte epēt. Pi wet rēak maim o ngaarēkaanök yangerak irēa.

10 Pi irēaupök kutömre yang poutē pangk ēak öpēnēak kaalak kutömweri is pörek wēauröaan kaō sak wē.

11 Pēl ēēē pi tapöpök kēsangēn elniak omnarö weēre kosang kaamök elniēē narö pim ngön yaaö omēn niwesa, narö tektek ngön yaaö niwesa, narö ngönēn ök yaö niwesa, narö ingre mor sauröa ngarangk niwesa, narö rē yanuulaö niwesa.

12 Pipēt ngönēn omnarö tiar pim ya ompyaut mēmpenaataan kopēta niwasēn pim möönre koröp pöt tiarim naē kaō sak kosang sēpenēak omēn piporö niulēa.

13 Pipēl pipēl ya mēmpemeē tiar kön wi kosang yewesaöre Anutuu Ru-upē songönnten ēwat poutepar mēngkre mēngk sēen lup koptemer sak öpenaat. Pēl ēēē kaō sak Kristo pim wēwē ompyaö panēētakēl sē öpenaat.

14 Pēl ēak tiar rungaaröa ök nasēnganēp kosang sak öpenaat. Pöt kent yamöön kēra ēpotē ētēp yaalmē pöl rungaaröa ök ēngk ma e yewas pöröak kaar omnaröa ngönötön kat wiak kön irikor ēak kēlok sēpnaat.

15 Pēl ēēpnaatak tiar lup santaring wē ngön kēēt pēen aimeē kaō sak Kristo tiarim kepönöököp pim ök sēpa.

16 Pi tiarim kepönöök elniin ingre morre pöt nener yal menak omën sseen ompyaö yaë. Tiar kaö ke nentere nent neenem eëpenëak kopëta wes nina pöta ënëm yeem lup santaring neenemëen kaamök eëë kaö sak kosang sèpenaat.

Ingre mor saurö wëwë ngolöptak öpa

17 Ne Aköpë urtak sak kosang panë wesak niamaan. Ar köpël omnaröa yaë pöl arim könöt omën pasutëël wiak önganok.

18 Pitëm lupöt koö olëaan yak ewat nasën wë lup kosang ëak Anutuu wëwëet kasëng menak tomökël wë.

19 Pël eëë ëö köpël pitëm könöt utpetatëël kosang wiak wë utpet ke nentere nent eimeë kewilring wë.

20 Ar pöt, wëwë pipët önëak Kristoë songönte rë naniulön ëaut.

21 Ar yaap Kristoë ngönte kat wiaurö. Ngön pipët Yesu pim ngön këët epël rë nuulön kat wiaut.

22 Ar lup ngaanötring wëen arim kentre kauratök morök elniin utpet wakaiman. Pötaanök lup ngaan pipot ent ë olaë.

23 Pël ëak Pulöök lupre kön ngolöp niwasëpnaan kuure mak mëak

24 lup ngolöp pipot wa méeë. Pipot Anutuuk pim ök mëngk wesak ket ëaut, wotpilre ngëëngk panëët.

25 Pötaanök ar kaar yaaut moolëak ngön yaapöt pëen neneren ök maë. Pöt tiar Kristoë ingre mor sak nener yal yeë. Neneren kaar apena pöt tiarim yal ëa pöt ilpenaat.

26-27 Ar kölöptak utpet nent eëngan. Setenëen kan motëënganëen kölöp ëeim wëen këtëp ilepan.

28 Këkain yaauröak pöt sëp wesak omnant koirënëen kosang ngentiak ya mënak nant ngöntök yaaurö meneë.

29 Arim këmötëaan ngön utpetat anganok ompyaüt pëen omën kat wiipnaarö kaamök elmëëpnaan aim wëë.

30 Ar Anutuu Ngëëngk Pulöön ya utpet eëpnaat elmëëngan. Pi tapöök niöpna akunetak ar Anutu pimorö

pöt pet elniipënëak yaö niwesau pötaanök.

31 Ar omën ya utpetaring yaaö, ngaare ya sangën, ngön kosang, ökre was, utpet pipot pout moolaë.

32 Ar ngöntre karurö kaamök elmëak arim lupöt meneë. Pël ëak pitëm saunat won mowesëë, Anutuu Kristoë kangiiir arim saunat won niwesa pöl.

5

Tiar ëwaöök öpa

1 Anutuuk lup sant elniin pim ru sak wë. Pötaanök pim ë pël eëë.

2 Kristo pi tiarimëen yaköm ëen lup sant elniak pim wëwëet tiarimëen yak keëpöt wesak pim möönre koröpö omën köp nga kamp misëngringöt ar yaaö pöl Anutuun kiri ëen kë sa. Tapël ar yakömre lup sant kantakël wëë.

3 Ar Anutuu omnarö. Pötaanök öngre omp nga yaaö, utpet wa ngangaaring omnantön kentre kaur ngön pipot kot nent arim tekarak orööpan.

4 Ngön ëöaat, köntak yaaö puot, ngön utpetat, pangk naënganë pipot anganëp Anutuun yoöre ërëp aim wëë.

5 Ar epël kön wieë. Öngre omp nga yaaöre utpet wa ngangaaringöt yaaöre omnantön kentre kaur yaaö Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewesaö piporö Anutuuk wa ngaöök mëak wëwë kosangta yaö nemowaspan.

6 Ar morök omnaröa utpet ke pilöt eëneëak ngön kaar yenia pipot kat wiingan. Anutu omën pim ngön wa olëak utpet ke pil yaë piporö kangiiir nga yaalmëaup.

7 Pötaanök ar omën piporöaring wa meilak eëngan.

8 Ar ngaan koutak wakaimauröak peene pöt Aköpök wa niulëen pim naë rë olëak ëwaatak wë. Pötaanök ëwaatak wëauröa wë pöl wëë.

9 Eëwaatak wëa pöta këët epot. Lup ompyaö, wotpil, ngön yaapöt yaaö pipot.

10 Pël äak ar omën nant eëneäk pöt Anutuuk kent eëpën ma won pöt ewat sakök eëë.

11 Kar naröak kouta omën mosut yaëen kaamök eënganok omën pouröen wewë pipotön utpetat pël ök maë.

12 Ne omën elëëp yaaö pipotön naëngan, amaaten eö yaë.

13 Pël äaap tiar omën ke pilöt tekeri wasën ewaatak elmëen pipotë songönte yoolök sak wiaapnaat. Pöt omën tekeri yewas pöt ewaaöök wesira.

14 Pöta ngönte epël wia.

“Ka ureëaup, ni wal ë.

Lup wel wiaup, öp së.

Pël eën Kristook ewa elniipnaan.”

15 Pötaanök arimtë wewëatön ngarangk këëkë eëë. Kön wonöröa wewëat önganëp könringöröa wewëat weë.

16 Peene akun eptak tiarim naë utpetat kësang pan wia. Pötaanök akun nant il mënganëp akun poutë omnarö kaamök elmëak kosang ngen tiak ya mëmpa.

17 Pötaanök ar köpël eënganëp Aköpë ya ngön ya pipöt kön wieë.

18 I ngaat nak kön irikor eëngan. Piptak utpet yaniwas. Pötaanök pël eënganëen Anutuu Pulöök arim lupötë peö äak wiaapna pötaar elniip.

19 Pël eëë karuröaring arim këmötök ngönën tanre tan Pulöök yaningk pipot Aköpön lupre könötökta tan aim weë.

20 Pël eimeë akun poutë omën el epot poutëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim yapintak tiarim Pepap Anutuun yowe maim weë.

Öngre ompöröa ngönte

21 Ar Kristoon yaya yaauro. Pötaan neneraan inëen eëë.

22 Öngörö, Aköpön inëen yaalmë pöl arim ompöröa ikanöök weë.

23 Kristo tiar pim ingre mor saurö utpetetakaan niwa pöp tiarim kepön erën äak ngarangk elnieim wë pöl ompöpök pim öngöp ngarangk yaalmë.

24 Pötaanök ingre mor sauröa Kristoon inëen yaalmë pöl öngörö ar arim ompöröaan inëen elmëëë.

25 Ompörö ar, Kristo pim ingre mor saurö tiarimëen yak pim wewëet këepöt wesa pöl arim öngöröaan lup sant elmëëë.

26 Kristo pim ngön ompyautak tiarim utpetat i niirak kölam niwesak tiar pim ingre mor saurö Anutuun yaö niwasëpënëak wel wia.

27 Pël äak tiar, pim ingre mor saurö, ketre saunere utpet ke nentere nent won kölam pëen ngëëngk niwesak pimtëen niöpënëak wel wia.

28 Ompörö ar arimtë koröpö sant yewas pöl arim öngörö sant moweseë. Pöt öngre omp pouwaar yal äak koröp kopëtaö sak wë pötaanök. Omp namp pi pim öngöp sant yemowas pipop pimtë koröpöta sant yewas.

29 Tiarim naëaan omën namp pimtë koröpö këepöt newasën. Won. Pimtok pimtë koröpö kaömp menak ompyaö wesak ngarangk yaë. Pöta ök Kristook ingre mor saurö ngarangk elnieim wë.

30 Pöt tiar pim möönre koröp pöökë kaut pötaanök.

31 Pöta ngön nent ngönëntak epël wia. “Omp namp pim ëlre pepaar sëp wesak öngöpök yal mangkën pöt piarip lupre koröp pöt kopëtap pël sak öpnaat.”

32 Ngön elëëp epta songönte öngpök wiaan nook kön wiin pöt Kristoonre pim ingre mor sauröaan yaë.

33 Pël äaap arimtëenta yaë. Ompörö ar arim koröpöön sant yaalmë pöl arim öngörö lup sant elmëëë. Pël eën öngörö arta arim ompöröa inëen elmëëë.

6

Ëlre pep, koontre yokot pitëm ngönte

1 Runjaarö ar, Aköpëen yak ëlre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël eëenë pöt ompyaö.

2 Ngönëntak epël wia. “Ni nim ëlre pepaarë ngön ngaarëk wë.” Ngön kosang piptakëer Anutuuk yal menak kup mowia.

3 Pöt epët. “Pël eëmë pötak yangerak akun wali ömëët.”

4 Ën ëlre peparö, ar arim koontre yokoturö ya sangën mongawisngan. Ar ngönën rë moulak pepanöm mëak ngarangk elmëë. Pël ëën pit kaö sak ngönënta ënëm ëëpnaan.

Inëën yaaöre ngarangk pitëm ngönte

5 Inëënrö ar, arim ngarangköröa ngön ngaarëk weimeë Kristoën inëën yaalmë pöl pitën kasinkasin ëak pitëmtëën pëën inëën elmëënëak weë ngentieë.

6 Pöt arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëën won. Ar pël yeem Kristoë inëënrö pël we-seë Anutuu kan yanuulë pöök kön kengkënring seë.

7 Pipët omnaröen kön wieë won, Aköpön kön wieë ya kë sak arim yaat mëneë.

8 Ar epël kön wieë. Namp pi inëën wë ma won wë ya ompyaö mëmpna pöt Aköpök kangut ompyaö koir mampnaap.

9 Ngarangkörö arta tapël arim inëënröen ompyaö yaalmëem pitëm kas ëëpnaat elmëengan. Aköp ar pouröa ngarangk ngawiap kutömweri wë pöp omnarö pim ëöetak isak irëak won, mëngkre mëngk wia.

Tiar nga omnaröa ök sak öpa

10 Ne ngön kaut epël niamaan. Aköpök yal menak pim naëaan weëre kosangöt wak pötring weë.

11 Ar Setenök morök elniipënëak yaëën weëre kosangring tauak pi ke ur momëënëën Anutuu ngaë omnant yaningk pöt wak weë.

12 Tiar omën möönre koröpring eporöaring nga naalëën. Won. Ensel utpetaröere Setenë inëën yaauröere yang ngarangk utpet koutak wëauröere urmer ke nampre namp mopöök wëaurö pitring nga yaal.

13 Pötaanök ar Anutuuk ngaë omnant yaningk pipot wak weë. Pël ëën nga jaaröön pöt kangüir elmëën kas sëën weëre kosangring tauanëët.

14 Ar epël ëak taueë. Ngön këetak yepat ket ëak ureë. Ën wotpil wëwë pötak ulpëën kosangëp ket ëa pötë ök koröp oröön riipetakël mëak weë.

15 Anutuu mayaap yaningk pöta ngön ompyaut omnaröen ök manëët kopëta wesak ing kör ket ëak mëë.

16 Pël ëak arim kön wi kosang yewe-sautakta ngilöatë ök wesak weë. Pël ëën pötök utpetatë pepap Setenë es wisangöt pörang urak sëpnaat.

17 Anutuu utpetetakaan yaniö kön pötak ul kosangta ök waëë. Pël ëak Anutuu ngöntak Ngëëngk Pulöökë öpwer pël sëën wak weë.

18 Ar kët ël epotë Ngëëngk Pulöökë weëre kosangtak kimang maë. Anutuun kimang ke nentere nent maimëë kaaö köpël Anutuu omnaröaan kimang maë.

19 Pël yeem ne ngönën ök memëak yaëën Anutu kaamök elnëak nem mema pöt këmtak newiin kas köpël ngön ompyaö ëlëëp wia pöta songönte tekeri wasumaan nemëenta kaamök elnëak kimang maë.

20 Ne ngön ompyaut ök amëak Anutuuk neulëaupök nem pël yaautaan wii kaatak neulëaup. Pël ëën ar Anutuuk ne ngön ompyaut tekeri wasum pël neeaö pöl kas köpël mëmpnaan Anutuun kimang maë.

Ngön mëët

21 Tikikas puuk pep epwer wak wais ninak nem yaauta ngönöt pout ök niapnaat. Tikikas pöp tiarim kar panëëp Aköpë këm ngön ngaarëk wak inëën yaaup.

22 Pi nook arën tenim songönte ök niaan kat wiak ya kë sënëëk yak wes mëën yewais.

23 Anutu Pepere Aköp Yesu Kristo piaripök ar nem karurö mayaap tekeri wes ninak arim kön wi kosang yewesaut taë niwasën lup santaring weë.

24 Ar tiarim Aköp Yesu Kristoë naë rë olëak wë lup sant yaalmëaurö arim naë Anutuu komre kolap pöt wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Pilipai

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 32 pōta ök won sēen Pool pi wii kaatak wē pep epwer retēng ēak Epaprotaitas mangkēn wak sē Pilipai kakē ingre mor saurō mena. Pool pi wet rēak Pilipai kak sē ngōnēn ök maan narō Yesuun kōn wi kosang wesa (Ngōn Yaaō Omnarō 16:11-40). Pēl ēēn ēnēmak Pool pi wii kaatak wēēn ingre morōrōak mon nant wa rongan ēak Epaprotaitas mangkēn wak sē Pool mena. Pēl ēēn Pool yowe mēak pep epwer mena. Pi wii kaatak wē ērēpērēp yeem pitta Kristooring wē pōtaan ērēpērēp ēēpēnēak kent kōn wiak retēng ēa.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-11

Poolē ngōnte 1:12-26

Kristook yal menak wēauta ngōnte 1:27-2:18

Timotiire Epaprotaitas piarpim ēēpnaat 2:19-30

Pepanōm ngōnte 3:1-4:9

Kaamök elmēautaan yoōre ērēp ngōnte 4:10-20

Ngōn mēēt 4:21-23

¹ O Pilipai kak Anutuu omnarō Yesu Kristook yal menak wē pōrōere ngōnēnē wotōōkōrōere ngōnēnē ya kaamök yaaurō, Poolre Timoti Yesu Kristo pim inēēn yaauwaar tenip wē nook pep epwer retēng ē yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Akōp Yesu Kristo piarpim komre kolap mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Anutuun yoōre ērēp mēēa

³ Ne arimēēn yak akun ēlōtē kōn weswes eimeē Anutu nemopōn yoōre ērēp maim wē.

⁴⁻⁵ Ar wet rēak ngōn ompyaut kat wia pōtak ngēs rēak neering top ēak aō aō imeē peene pēl yeē pōten kōn wieē nem Anutuun ök yamēēa pōtē ērēpsawiarang wē ar kaamök elniipnaataan ök yamēēaup.

⁶ Pēl ēak ne epēl kōn yawi. Anutu ngēs rēak arim lupōtē ompyaō yaalni

pōpōk ompyaō elnii seimeē Yesu Kristo pim waisēpna akun kaōaōōk pet irēpnaap.

⁷ Ar nem ru ulōpōōkōrō. Pōtaanōk Anutuuk ompyaō elnieim ōpnaat nem kōn yawi pōt yok pangk. Pōt nem wii kaatak wēaōre Kristoē ngōn ompyauta songōnte tekeri wasēn omnarō ngōn pōt taē wesak ōpēnēak ngōn yaatak neulēēn wēaō pōteparē ar neering lup kopētēmer sak wēēn Anutuuk komre kolap elniak kaamök yaalni.

⁸ Yaap, Anutu ēwat wēēn ne yaap pan ök yeniak. Yesu Kristoē tiarēn ya ngēs kēsang yaalni pōl ne arēn yaalni.

⁹ Pēl ēēē ne arim lup sant yewesaō pōt kaō sēēn Anutuu omnant kēēkē ēwat sak ompyaōre utpet pōtepar kom ēēnēētaan Anutuun kimang yamēēaup.

¹⁰ Pēl ēak ar omnant kēēt kom ēak Kristo pim waisēpna akun kaōaōōk saun won, wotpil ōnēētaan pēl yaaup.

¹¹ Ar pēl eim wēēn Yesu Kristook kaamök elniin wotpil wēauta kēēt arim naē orōak kaō sēpnaat. Pēl ēēn omnarō pōten itenak Anutuun yaya mēak pim yapinte ping wesak aim ōpnaat.

Pit Pool wii kaatak moulmēak ngōn ompyaut il newariin ēēn ulōl sa

¹² Karurō, ar ēngk ma e wasnganēēn ök niamaan kat wieē. Pit nem wii kaatak neulēautak ngōn ompyaut il nemowariin ēēn ulōl yes.

¹³ Pōtaanōk nga omēn pourō Rom omēn omp ak Sisa pim kaatak ngai yaaō pōrōere omēn munt kak eprek wēaurōeta pit neen ēwat wē, nem Yesu Kristoē ngōn ök yaautaan wii ka ep-tak neulēa pōten.

¹⁴ Pēl ēēn ingre mor sa nem kar narō kēsang nem Kristo pimēēn yak wii kaatak neulēa pōten kōn wieē Akōpōn kōn kosang wiak kas kōpēl Anutuu ngōnte ök aim wē.

¹⁵ Yaap, omēn narō ne utpet wesak wak neirapēnēak Kristo pim ngōnte ök aim wē. Ēn narō neen ompyaō elnēēpēnēak pim ngōnte ök aim wē.

16 Omën nem ompyaö elnëepënëak Kristoë ngönte ök aim wëa pörö pit omën naröak ne ngön ompyauta songönte amëak wii kaatak neulëa pöten kön wiak lup sant elnëepënëak Kristoë ngönte ök aim wë.

17 Ën omën ne wak neirapënëak Kristoë ngönte ök aim wëa pörö pitëmtëen wak isak apënëak pim ngönte ök aim wë. Pit korar yeem ne wii kaatak wëen pitëm ngön ompyaut ök yaaö pötaan wii kaata ngarangköröak könöm munt nant nem rangk newiak yal mampënëak yaë.

18 Pipët ompyaö. Pöt omën narö korar yeem Kristoë ngönte ök aim wë, ën narö wotpil yeem pël eim wë pouteparëen ne ërëpsawi yeë. Nemëen pitëm Kristoë ngönte ök ya pipët kaöet. Pötaanök ërëpërëp yeë.

19 Yaap, ne ërëpsawi eim ömaap. Pöt ne epël kön yawi pötaanök. Ar nemëen Anutuun kimang yemaan Ngëengkl Pul Yesu Kristoë wes mëen waisa pöök kaamök elnëen ne wii kaatakaan ent ë neulëepnaat.

20 Ne omën nant yeem ëöere kaskas naën ëëmëak kent kaö pan. Ne akun ëlötë Kristoë ngönte ök ëak pim yapinte wak isak yaaupök peeneeta öp wëere wel wi pël ëëma pötak kas köpël tapël pim yapinte wak isak amaap.

21 Nemtë könöök epël yawi. Ne yangerak öma pöt Kristoë songönte war wesak amaap. Pöt ompyaö. Ën wel wiima pöt pim naë sumaap. Pöt ompyaö pan.

22 Ne yangerak yal menak öma pöt nem Kristo pimëen yak ya mëmpa pötak kë orööpnaat. Pötaanök nem ëëmaaten kön selap yaë. Pöt nem wel wiimaat ompyaut ma öp ömaat ompyaut ne pöten kön nawiin.

23 Yaap, ne ëngk ma e yewas. Nemtë kentöök wëwë epët sëp wesak së Kristo piiring öma pöt nemëen ompyaö pan.

24 Pël ëëmaatak ne yang eprek yal menak öma pöt ar kaamök elnieim ömaat. Pöt arimëen ompyaö pan

ëëpnaat.

25 Ne pipten kön kosang yawi. Pötaanök ne ewat sak wel nawiin öp wë arim kön wi kosang yewesaut kosang sëere pötaring ërëpsawi ë pël ëënëetaan arim naë wë kaamök elnieim ömaap.

26 Pötaanök nem arim naë kaalak waisumaatak ar nemëen ërëpsawi ëak yok pangk Yesu Kristoon yaya manëët.

Pilipai omnarö pit Poolring këlangön kat wia

27 Ar kopët eptenökëer kosang wesak weë. Kristoë ngön ompyauta wia pöl wotpil wesak weë. Pël ëaan ne arim naë wais itaampöore kamaarek wëen pöt omnaröak arën, "Pit lup kopëtemer sak wë kosang sak tauëë nener yal menak weë ngentiak ngön ompyaut ök ya," pël aan kat wiimaat.

28 Pël yaëen ar kas naën yaëen itenak pit kö sëen ar muumök önëët pöt kön wiipnaan.

29 Anutuuk arim naë orööpënëak ëa pöt Kristoon kön wi kosang wasënë pötaan pëen won, pim ënëm yeem këlangön kat wiinë pötaanta elnia.

30 Ngaan ar itenaan ne Kristoë yaat yamëngkën omnaröak këlangön kat newiak utpet neweseimaut. Pee-neeta ar kat yawiin tapël yaalnë. Pël yeem arta tapël yaalni.

2

1 Ar Kristook yal menak kosang sak wë ma? Pi ar lup sant yaalniin ya kë yesem wë ma? Ar ngëengkl Pulööring lup kopëtemer sak wë ma? Neneren lup sant elmëak yaköm elmë yeë ma?

2 Ne kön wiin ar yok pël yaaurö pötaanök ërëpsawi yeë. Pötaanök ne ërëpsawi kaö pan ëëmaan epël ëëë. Ar kön kopëtal wieë neneren lup sant elmëëë.

3 Arimtën kön wiin isëpënëak omnant ëënganok arimtën wak irëak omën muntaröen kön wiinakëer isëp.

4 Arimtëen pëen kön wiak kaamök ëënganëp karuröaanta pël ëëë.

5 Yesu Kristoë pimtën kön wia pöl arimtën kön wieë. Pi epël kön wia.

- 6 Pi Anutuu wewēere weēre kosangring wēaupök weē ngentiak Anutuu ök öpēnēak naēn.
- 7 Pēl ēaap pi pipot sēp wesak inēen yaaurōa ök sak wakaima. Pēl yeem yang koröp wak omnarōa öksa.
- 8 Pi omēn möönre koröp wak wēpimtēn wak irēak Anutuu ngōn ngaarēk wak wel wia. Omnarōak piin utpetap wesak kērayetaprak möön wel wia.
- 9 Pōtaanök Anutuuk pi ngaarēk pan wak isak yapin nent mēēa. Pōtak yapin pout wa ngep ēak wē.
- 10 Anutuuk omēn pourō, kutōmweriaan yangerakē, öpre wel pourō, rar rē wesirak Yesuun yaya mēak
- 11 Anutu Pepapōn ping wesak maimeē,
 “Yesu Kristo pi Aköp,” pōt tekeri wesak apenēak pēl ēa.

Tiar ariatē koutak ēwa yaē pōl omnarōa tekarak ēēpa

12 Nem kar panēerō, Kristo Anutuu ngōnte ngaarēk wa pōtaan nem arring wakaimautak akun elōtē nem ngōn ngaarēk weim pōl peeneeta kamaarek wē eptak il wesak pēl ēēē. Anutuu pimēēn kama niwa pōta kēēt orōöpnaan kasinkasin yeem ompyaō wesak ya mēneē.

13 Pōt Anutu pimtök ar pim kent kön yawiaut kent ēak ēnēm ēēnēētaan kaamök elniak arim lupōtē ya mēneim wē pōtaanök.

14 Ar omnant pout ya yamēngkem kaaōre kēēpōtre ya sangēn ngōn anganok.

15 Pēl ēēnē pōt saun won wēēn narōak arēn, “Pit utpet yaē,” pēl neniapan. Pēl ēēn ar korar yaaōre utpet yaaō pōrōa tekarak wotpil eim önēēt. Pēl yeem pōt ariatē koutak ēwa yaē pōl ēēnēēt.

16 Pēl ēēē pōt pit kout sēp wasēpnaan wewē kosangta ngōnte ök maim ön. Pēl ēēnē pōt Kristo pim waisēpna akun kaōaōök ne pas kōntak ya namēngkēn ēaut pēl wesak arimtēēn ērēpsawi ēēmaat.

17 Arim kön wi kosang yewesaut Anutuun kiri yaalmē pōta ök yaēēn ne arim kön wi kosang yewesaut taē wasumēak wel wiima pōt, nem iit wain iita Anutuun kiri yaē pōl il olaan arim kiri yaautak yal mangkēn Anutuuk itaangkēn ompyaō yaēēn arring ērēpsawi ēēmaat.

18 Ēn Anutuuk neaan wel wiin pōt arta tapēl pōtaan neering ērēpsawi ēēn.

Timoti pim ngōnte

19 Aköp Yesu Kristo pi kön wiin pangk ēēn pōt ne arim ngōnte kat wiak ya kē sumaan akun kot nent Timoti arim naē wes mēēn wais rēak kaalak waisēpnaat.

20 Nem naē omēn munt namp won, Timoti pimēnt nem arimēēn yaalni pōl yeem arimēēn kön nganngan yaaup.

21 Omēn muntarō pit Yesu Kristoē yaataan kön nawiin pitēmtē omnantēēn pēēn kön yawi.

22 Ar Timoti pim ompyaō yaē pōten ēwat wē. Ompre ruaarē ya yamēngk pōl pi neering ngōn ompyauta yaat yamēngkaup.

23 Pōtaanök nem kentōök wii ka eptak nem ēēma nent kat wiak pōt tapētakēer pi arim naē wes mēēmaat.

24 Nem kön kosangtak epēl yawi. Aköp pi kat wiin pangk ēēn pōt akun wali nasēn wiaan nemēntta arim naē waisumaap.

Epaprotaitas pim ngōnte

25 Ne tiarim karip Epaprotaitas arim ngēsē wes mēēn waisēpēnēak kön yawi. Pi neering Kristoē yaat ngawi mēmpō nga omnarōa yaē pōl wēē yengentiaup. Ne omnantēēn ngōntök wēēn pi wes mēēn wais kaamök yaalnēaup.

26 Pi yauman yaēēn ar kat wiak pimēēn kön selap ēautaan ya kēlangōn kön wiak arim naē waisēpēnēak yaarek wes mēēn waisēpnaat.

27 Yaap, pi yauman eim wel wiipēnēak ēa. Pēl ēaap Anutuuk piin yakōm elmēak ompyaō mowesa. Pimtēn pēēn won, nemēēnta yakōm

elnëa. Pöt ne ya këlangönring wëen pi këlangön munt pim wel wiipna pöt rangk naalnëen ëa.

²⁸ Pötaanök nem kentöök ar piin itenak ya kë sëen nem naë arimëen könöm wia pöt kengkën sëpënëak pi arim naë teëntom wes mëen waisëpnaat.

²⁹ Pötaanök pi waisën pöt Aköpön yoöre ërëp mëak piin sant elmëeë. Omën pim ök ke pilörö kaöarö pël weseë.

³⁰ Pöt arim urötak ne kaamök elnëepënëak pim wëwëet keimön naën, Kristo pim yaat yamëngkem wel wiipënëak ëaup pötaanök.

3

Omën Kristoon kön wi kosang yewas pöp Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pëlyema

¹ Karurö, ne ngön nent ök niamaan kat wieë. Ar Aköpëerö pötaanök piin yoöre ërëp maë.

Nem ngaan retëng ë niaan tapët kaalak rangk yeë. Pötak kaamök yaalni pötaan pël ëëmaaten kaaö naën.

² Omën utpet kent toköröa ököröaan ngarangk këekë ëëë. Pit arim koröp kaut ilak Moses pim ngön kosangta öngpök wa niulëëpanëen ngarangk ëëë.

³ Pit Anutuun yaö sëpënëak koröp kaut yailtak pël naën yaë. Pël yaëetak tiarimtok Anutuun yaö sëpenëak omën utpetat tiarim lupötë wia pöt wa moolaan Anutuuk tiarën kön wiin pim omnarö pël yes. Pël ëen Ngëengk Pulöök tiar kaamök elniin Anutuun yaya maimëë Yesu Kristoëerö pötaan piin yoöre ërëp yamëem tiarim wëwë ngaanten kön kosang nawiin ngolöptakël wë.

⁴ Ne nem wëwë ngaanten kön kosang wiimëak kent yeë talte yok pangk ëëm. Ën omën namp pi pimtën kön wiin pim wëwë ngaante ompyaö ëen pötak pi yok pangk kaamök elmëëpnaat pël yaëen pöt nemtak pimët il mowasëpnaat.

⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Ne newilën wieë kët mor nas nasiaan

nentepar won sëen nent pötak ten Yuta omnaröa yaaul koröp kaut neila. Pël ëen ne Israel omën Pensamin pim kurmentëkaanëp. Nem ëlre pepaar Yuta omnaar, ne Yuta panëëp. Ne Parisi ngönën omnampök tenim yaaul Moses pim ngön kosangöt ngaarëk wak weë ngentieimaup.

⁶ Pël ëaupök ne kön wiin, “Nook Yesu pim ingre mor saurö utpet yemowasën Anutuuk neen kön wiin ompyaö sëpnaat,” pël weseë eimaup. Pël yeem Moses pim ngön kosang pout ngaarëk wak weë yengentiin nem karuröak neen kön wiin pangk ëa.

⁷ Pël ëaupök ngaan omën këet wesak wak wakaima pötön peene Kristook rë olëak wë kön wiin mosut pël yaë.

⁸ Yaap, omën pipot pëen won, nem Aköp Yesu Kristoon kön wiimëak omën muntatön kön wiin omën omöt yaë. Ën piin kön wiima pötak omën pout il yewas. Ne Kristo ömëak pim naë rë olëak omën nem ngaan kön wiin kaöat pël sa pöt kasëng menak pötön ulölöt pël yewas.

⁹ Pël ëak Kristook yal men pet irumëak kent yaë. Pël ëak peene Anutuuk neen, “Wotpilëp,” neapënëak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk naön. Puuk nem Kristoon kön wi kosang wesautaan neen, “Wotpilëp,” pël yenëa.

¹⁰ Ne omën kaö kopët nentakëer ëwat sumëak kent yaë, pöt Kristoon ëwat sa pet irumaan. Ne Kristo weletakaan wal ëaup pi weëre kosang kaöet pim naë wia pöt nampënëak kent yaë. Kristo pi ngön ompyaut ök yaan naröak piin utpet wesak këlangön mena pöl elnëen pim ök ëëmëak kent yaë. Kristo pi pim wëwëet keimön naën tiarimëen wel wia pöl neenta nem wëwëet keimön naën pim ök ëëmëak kent yaë.

¹¹ Pël ëëma pöt Anutuuk weletakaan wal ë neulëëpnaat.

Pool Anutuu yaö mëëa pöta këët öpënëak ke urak pöömpö sa

12 Pël eëpnaatak ne Kristoon ewat sa pet irak wotpil panë wë pël newasën. Pël äaap omën ompyaut Kristook nampënëak newa pöt ömëak weë ngentieim wë.

13 Karurö, yaap, ne omën ompyaö pöt wa pet iran pël newasën yeëetak omën kopët eptakëer yeë. Nem wet rëak eima pöt kasëng menak omën ompyaö pöt ömëak weë yengenti.

14 Anutuuk Yesu Kristoë tiarimëen elnia pötaan wotpil wë kutömweri sëpenëak yaö niia. Pötaanök ne yaö niia pöta këet ömëak weë ngentiak pöömpö yes.

15 Ar narö lup kësang sauröak nem yeniak pipël kön wiak ënëm eëë. Ën narö kön maimal yawi pörö Anutu pimtök arim kön yawi pöta songönte tekeri wes nimpnaat.

16 Pël eëpnaatak omën kaöet epët. Anutuu kan pet elnia pöök yal menak sëpa.

17 Karurö, ar pourö nem yeë epël eëë. Pël äak omën munt tenim ënëm yaë pöröenta këëkë itenak pitëm yaë pöl ök eëë.

18 Omën narö pit Kristoëerö pël aöök pim këra yetaprak möauta ngönten kaaö äak maimal wë pötak pim ngönten kööre tok yaalmë. Ne ngaan pitëmëen ök niiautak peene kaalak ya utpetaring wë ök yeniak.

19 Pit pitëm yenaotre koröpöökë omnantön kaö wesak kentre kaur yaaurö. Pël äak omën utpet tiarim kön wiin eö eëpena pötön pit pitëmtën ping wesak yaaurö. Pël äak yangerakë omnantëen kentre kaur eim wë. Pötaanök Anutuuk pit es parëaöökë kanöök moulmëen kö sëpnaat.

20 Tiar pöt, kutömweri yaaurö. Pötaanök kor wëen Aköp Yesu Kristo wais nikoïrën Anutuu naë së öpenaat.

21 Pël eën pi wais tiarim möönre koröp pasut lëngë sëpna pöt ngölöp wasën pim möönre koröp ompyau lëngë nasën eëpna pöökë ök sëpnaat. Pi omnant pout pim weëre kosangtak il wesaup pim weëre kosang pötak pël eëpnaat.

4

Pool puuk lup kopëtemer sak wëere ërëpërëp eëre omën ompyautëen kön wii pël eëpënëak mëëa

1 Pötaanök karurö, ne ar lup sant elnieimeë arën itaampëak kent yaë. Ne Kristoë yaat yamëngkën ar pimorö pël sak wëen arimëen ërëpsawi yeë. Nemorö, nem yeniak pipël Aköpök yal menak taë wesak tauëë.

2 Öng Youtiaare Sintiki, ne aripön epël niamaan kat wieë. Ne arip Aköpök yal menak wëaö pöaarök lup kopëtemer sak önëak kosang wesak yeniak.

3 Ën neering ya ngawi yaaö kë panëep, niinta öng pöaar kaamök elmëëmëak ök yeniak. Pöt piaripre Klemenre omën Anutuuk wëwë kosangët mampënëak pitëm yapinöt pepeweri retëng ëa muntarö pit neering top äak ngön ompyaut anëak ya kaö mëneiman pötaanök.

4 Ar Aköpök yal menak wë ërëpërëp eëë. Ne kaalak epël yeniak. Ërëpërëp eëë.

5 Aköpë kaalak waisëpna akunet temanöm yes. Pötaanök omën pouröen ya wiap elmëëë.

6 Ar omën nantre nantëen kön selap eënganëp kët ël epotë Anutuun ök yamëëautak piin yoöre ërëp maimëë pötëen kimang maim weë.

7 Pël eën Anutuuk pim mayaap omnarö tiarim ewat sa pet nairnganë pö nimpnaat. Ar Yesu Kristook yal menak wëen mayaap pö arim könre lupötë pangk äak wiaapnaat.

8 Ne ngön më epët ök niamaan kat wieë. Ar omën epotön kön wieim weë. Ngön yaap yaaut, ompyaö yaaut, wotpil yaaut, kölam yaaut, omën omnaröak kön wiak ya kë sëpnaat yaaut, omën omnaröak kön wiin ompyaö yaaut. Pipot ompyaut, wak yawisaut pötön kön wieim weë.

9 Nem omnant rë nuulak pet elnian pötön ar ewat wë. Pipot pëen eëim ön. Pël eën Anutu mayaap pepapök arim naë öpnaat.

Pool pi Pilipai omnaröa piin kësangën elmëa pöten ërëpërëp ëa

¹⁰ Ne Aköpök yal menak arök akun wali won sëen kaamök elnëenëak kön yawi pötaan ërëpsawi kësang pan yeë. Yaap, ar ngaan kaamök elnëenëak kent kön wieimautak pël ëenë kanö won ëen naën äaut. Pël äautak peene kanö oröön kaamök yaalnë.

¹¹ Ne omën nenten ngöntök ëaö pötaan kimang neniaan yeë. Won. Ne epël kön wiak wë. Omën ke nentere nent nem naë yaaröön pöt ya kë sumaap.

¹² Nem ngöntök wëaare omnantring wëa pouteparën kön wiin pangk yaë. Ne kep ëak wëaare këen wëa pöteparënta ya kë yesaup. Ën omnant selap wieëaare won pötenta tapël yaaup. Anutuuk nem yaaö pöten ya kë suma pöt pet elnëen pël kön yawiaup.

¹³ Yaap, Kristo pi weëre kosang nangkën omën pout yok pangk yaaup.

¹⁴ Pël yaaupök könöm nent koirak wëen ar kaamök elnëan pöt ompyaö elnëan.

¹⁵ Pilipai omnarö, ar ëwat wë. Nem ngës rëak ngön ompyaut ök äautak ne Masetonia yanger sëp wasën ingremor sa ka muntatëerö kaamök elnëak mon nenangkën ëaurö, arökëer neaurö.

¹⁶ Ne Tesalonaika kak wëen akun nentepar kaamök elnëak sum nant wes nemëan.

¹⁷ Ne arim nenan pöten kimang neniaan äaut. Pël äautak Anutuuk arim nenan pöta kangiiir omën ompyaut nimpënëak kent kön yawi.

¹⁸ Ne arim naëaan omnant kësang waut. Ar omnant kësang pan nangkën pangk yaë. Arim omën ompyaut Epaprotaitas menan pöt wak wais nangkën peö yaë. Kësangën pipot omën köp kamp Anutuun kiri yemera pötë ökö. Pi pötön itenak ompyaut pël kön wiak ya kë sa.

¹⁹ Anutu nemop pi omnant ompyaö kësang pan Yesu Kristo pim naë mowiin wia. Pötaanök ar Yesu Kristook yal menak wëen Anutuuk

arim omën ngöntök yeë pöt pout nimpnaat.

²⁰ Anutu, tiarim Pepap, pim yapinte ngaapëel wak isak maim öpa. Yaap.

Ngön kaö mëet

²¹ Ne Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröen yoöre ërëp yemak pël ök maë. Ën kar nem naë wë eporöeta arën yoöre ërëp yenia.

²² Anutuu omën eporö pourö arën yoöre ërëp yenia. Pël yaëen pitëm naëaan omën omp ak Sisa pim ka epatak wë inëen yaalmëa naröeta yoöre ërëp niapënëak kent pan yaë.

²³ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupötë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Kolosi

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê krismaki 32 pöta ök won sêen Pool pi Rom kak wii kaatak wê pep ewer retêng äak Tikikasre Onisimas piarip mangkên wak sê Kolosi kakê ingre mor saurö mena. Pim retêng äauta songönte epël. Pool pi ngönên ya yamêngkautaan wii kaatak moulmêen wêen Epapras pim naë sê omên narök Kolosi ingre moröröen ngönên kaaröt mëea pöt ök mëea. Pitêm ngönên kaar pöt epël. Anuture omnaröa tekrak tiarim yaya mape-naarö wê. Nent, Yesu pi Anutuu ök won, enselöröa ököp. Ën nent pöt, kaömp nant ngês olêak wêaare koröp kaut yailaut ngön pöt ök maan kat wiak Poolök ngön kaar pöt tekeri wasëpënëak retêng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngês rêaut 1:1-8

Kristoë wêwëetere ya yamêngkaut
1:9-2:19

Kristook yal menak wêauta ngönte
2:20-4:6

Ngön mëet 4:7-18

1-2 O Anutuu omnarö, Kristo pim kentöökê ënem ëeim Kolosi kak wêaurö ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omên nampök Timoti tiarim karip piiring wê pep ewer retêng ë yaningk.

Anutu tiarim Pepap pim komre kolap pöt ningkên arim naë wiaap.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun yoöre ërëp mëea

3 Tenpim akun ël epotê Anutuun arimêen kimang yamëëautê Anutu, tiarim Aköp Yesu Kristoë Pepapön, yoöre ërëp maim wê.

4 Pöt Epapras puuk ar Kristook yal äak wê kön wi kosang mowasööre Anutuu omên pourö lup sant elmê pël yaauta ngönte ök niaan kat yawi pötaanök.

5 Ngön yaapët, ngön ompyaö pöt, wet réak arim naë yaaröön ar omên ompyaut kutömweri arimêen yaö ëa

pöta ngönte kat wiaurö. Pötaanök ar kön kosang wiak omên ompyaö arimêen kutömweri yaö ëa pötön kor wê pötaan kön wi kosang wasööre lup sant elmê pël yaaurö.

6 Anutuu ngön ompyaö pöt wet réak arim naë oröön kat wiak pim komre kolap pöta songönte këekê ewat san akun pötak ngês réak ngaarék wêen arim naë ulöl sa. Pël yaëen yang muntatëeröa naëeta tapël ngaarék yeön ulöl sê yes.

7 Ngön ompyaö pöt, Epapras, tenpim kar panëep, neering Kristoë inëen yaalmê pöpök rê nuulon kat wian. Puuk nem urtak Kristo pim yaat këekê wesak yamêngk.

8 Pi tapöpök Ngëêngk Pulöök arim naë lup sant yaaut tekeri wes nina pöten tenipön ök yenia.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun kimang mëea

9 Pël yenia pötaanök tenip ngön pöt kat wia akun pötak ngês réak Ngëêngk Pulöök arim lupre könöt kaö nuwasën Anutuu arim ëënëak kön yawi pöten ewat panë sënëetaan kimang maim wê.

10 Pël ëen ar Aköpê kan pet yaalni pöök yok pangk yesën pi itenak ërëpsawi ëëpnaat. Pël yaëen arim naë këet oröön omên ompyaö ke nentere nent yeem Anutuu yaauten këekê ewat sêen ewat pöt kaö sëpnaat.

11 Tenip ar ërëpsawiarung ya wiap wêere lup kosang wê pël ëënëak Anutuuk pim weere kosang kaö panëetak weere kosang nimpnaataan kimang maim wê.

12 Pël maimëë Pep ar kaamök elniin pim omnaröaan yaö niwesaut, ëwaatak wia pöt, tenring öpenaataan yoöre ërëp maim wê.

13 Anutu pi tiar kouta öngpökaan nuwak pim Ru panëepê wa ngaöök yanimê pöta öngpök niulëen wê.

14 Pim Ru pöpök utpetetakaan ent ë niulëak tiarim utpetat won wes nuulëa.

Kristo pim wêwëetere ya yamêngkaut

15 Kristo pi Anutu itnaangkanepë ököp. Pi ngaanëer omnant won wiaan wakaimaupök peene pötë kaö sak wë.

16 Anutuu Ruup pi kutömweriaan yangerakë omën ël epot pout ket ë pet iraup. Omën tiarim ityaangkautre itnaangkënöt, weëre kosangring kutömweriire mopöök wëaurö, isaare irëa pourö ket ëa. Anutuuk moulmëen Kristo pi omën ël epot poutë pep sak öpënëak ket ëa.

17 Pi omën pout won wiaan wakaimaup. Pim weëre kosangöök elmëaan omnant pout neenem urötë wë.

18 Pi ingre mor saurö tiarim kepön sak wë. Pël ëen ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö pël yaë. Pimënt tapöpök ingre mor saurö tiarim songönte. Puuk omën poutë kepön erën elniak öpënëak weletakaan ngës rëak wal ëa.

19 Pöt Anutu pim kentöök pimtë wëwëere weëre kosang pout yang elmëen wak wë.

20 Pël yaëen Anutu pi pim Ruupön maan omën ël epot pout kutömweriaan yangerakë, piiring lup kopëtemer sak öpënëak kön wia. Pël ëëpënëak pim Ruup këra yetaprak möön iit il ngentiin pötak mayaap pöt tekeri wes nina.

21 Ar pöt, ngaanëer Anutu nerek wëen ar nerek wë omën utpetat ëeimeë piin kööre tok elmëeimauro.

22 Pël ëauröak Kristo pim koröpre mësëpring oröak wel wia pötak ar wiap nuwasën peene Anutu piiring wë. Puuk arim ketre saunat won nuwasën lup kölam wëen Anutuu ëöetak niulëëpënëak pël ëa.

23 Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak weë panë sak tauaan omën nantök wer nuön kön wi kosang yewesaut këlok sëpanëen ngönën rë nuula pöt taë wes wak ön. Pool ne ngön ompyaö piptaan ya omën saup. Ngön ompyaö pöt tenök ar yang ël epotëeröen ök niaim.

Pool pi Kolosi omën ingre mor saurö kaamök elmëa

24 Nem arimëen këlangön kat yawi eptaan ya kë yes. Kristo pim ingre mor saurö, tiar pim möönre koröp wak wë pöröaan këlangön kat wia. Pöta ök neenta arimëen këlangön kat wiima nant om wia. Pötaanök ar ingre mor saurö kaamök elniak këlangön om wia pöt kat wi pet irumaaten kent yaë.

25 Anutu pim ngönte tekeri panë wesak ök niamëak ingre mor saurö ya omën neulëaup.

26 Pim ngön epët, ngaanëer ëlëëp wiaan tiarim ëere köröörö kat nawiin wë aprö imautak peeneek pim omnarö tiar tekeri wes yaningk.

27 Anutuuk pim omnarö tiarën ngön ëlëëp ompyaö panëet, omën ngönën kopëlörö arim naë wia pöt, tekeri wes nimpënëak kent yaë. Pöt epët. Kristo pi arring wë. Pötaanök ar piin kor wëen puuk nukoirak kutömweri së piiring önëet.

28 Pötaanök tenök Kristo pim songönte omën pouröen tekeri wesak niaim. Pël eimeë utpet yaaut kasëng mampunëak pepanöm niaöre ewatring wë rë nuulëeim. Ar Kristoë ök sak önëek yakök yaalni.

29 Ne ar pël ëënëak pim weëre kosang kaöat yenangk pötring weë yengenti.

2

Kön wi kosang wesak wë ngön kaaröt ke ur olapa

1 Ne ar omën epotön ewat sënëak kent kön yawierek kat wieë. Arre ingre mor sa Leotisia kak wëauröere omën ingre mor sa munt neen itnaangkën naröaanta weë ngentiak ya kaö yamëngk.

2 Ne ar lup kopëtemer sak neneren lup sant elmëeë lup kosang sëere kön këëkë wieë kön wi kosang wasö pël ëënëak weë yengenti. Ar pël ëënë pötak Anutu pim ngön ëlëëp wiakaima pöta songönten ewat sënëet. Pöta songönte Kristo.

3 Pi kön tektekre ewat pepap yak omën poutë songönöt ewat wë.

4 Nem pël yeniak pöt, omën naröak ngön kaar niak wiap nuwaspanëak ngön pipët ök yeniak.

5 Nem yeniak pöta songönte epël. Nem koröpöök maimerek wë, ën lupmer pöt arring wë. Pël ëë arën itaangkën arim lup kopëtemer sak wë wotpil yaautre Kristoon kön wi kosang yewesaut taë wia pöten ërëpsawi yeë.

Kristook yal ëak wëwë kosangët öpa

6 Ar Aköp Yesu Kristo wan pöl piik yal menak weë.

7 Pël ëak piik misën il tëak pim weëre kosangöök kosang sak wë kön wi kosang yewesauta kan ök niak rë nuula pöök pëen wë kaö wesak yaya maim weë.

8 Omën naröak ngön kaar mos kë wonöt ök niaan kat wiin pötök wii nitëëpanëen këekë ngarangk ëak weë. Pöt Kristo pim naëaan wonöt, ëaröa ngön pas yangerakë pëenöt.

9 Ar ëwat wë. Anutuu wëwëere weëre kosang pout Kristoë koröpöök pangk ëak wakaima.

10 Pël ëaap piik yal ëak wë pim wëwëet wak omën nenten ap newasngan. Pi isaup, omën isauröa kepönöököp.

11 Ar pöt, Yuta omnaröa yaaul Anutuun yaö ëënëak koröp kaut nailën ëauröak wëwë utpetat kasëng menak Kristoë naë rë olëak piik yal menak wëen puuk koröp kaut yail pöl elniak Anutuun yaö niwasën wë.

12 Arim i yanimë piptak Kristook yal ëak wel wiin piiring yang kel niweera. Ën i yanimë taptak Anutu pim weëre kosangöök Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök ar pim weëre kosangöön kön wi kosang yewasën Kristooring wal ë nuulëa.

13 Ngönën köpël wakaimaurö, ar ngaanëer arim lupötë Anutuun yaö naën wëwë ngaantakël wë utpetat eimaurö. Pël ëen pötök lupöt mën wel niwia. Pël ëautak peene pöt, Anutuuk elniin Kristooring wëwëetak wë. Pël yaëen pi tiarim utpetat ent ë yanuula.

14 Tiar Moses pim ngön kosangötë ngön wia pöt ngaarëk naön wëen pötök utpet kangut tiarim naë orööpnaat, pël ëa. Pël ëautak Anutuuk utpet kang pöt kërë olëa. Kristo pim këra yetaparak möön wel wia pötak Anutuuk kang pöt won wesa.

15 Kristoë këra yetaparak isa pötak Anutuuk kutömweriaan mopöök omën utpet isaare weëre kosangringörö il mowesak pitëm weëre kosangöt ent ë moolëak omnaröa ëöetak pitëm songönöt tekeri wesa.

Tiar Kristooring wel wiaurö

16 Tiar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön. Pötaanök omën nampök arim iire kaömp yena pötaanre kris-maki ma ngoon ma sant pötë öngpök akun nent ngëëngk newasën yeë pötaan utpet wesak niaan pöt kat mowiinganok.

17 Omën pipotön ököököt pël ape-naat. Këet orööpënëak yaëen wet réak oröaut. Peene kë panë pöp, Kristo, pimënt oröak wë.

18 Omën naröak arimtën wak irëak enselöröen yaya manëak kaar yenia pipot kat mowiingan. Pit omën pipotön wangarötë itena pël niak köntak ieping eimeë yangerakë kentöökë ënëm yaë.

19 Omën ke pilörö Kristook yal naën wë. Pi tiarim kepönö, ën ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö. Kepönöök möönre koröpö kaamök elniin urötë kosatring yal ëen pangk yaë. Pël ëaan Anutuuk weëre kosangöt yaningkën kaö yes.

20 Ar Kristooring wel wiin yangerakë omnantë öngpökaan ent ë nuulëauröak tol ëen yang omnaröa yaaul yeë? Tol ëen ngön kosang ke epot ngaarëk yeö?

21 “Epot mor öngan.” “Epot nëngan.” “Epot mësël ëëngan.”

22 Ngön kosang pipotök tiarim yangerakë omnant wak wëen lëngë yes pötön ya. Ngön kosang pipot omnaröa könöökäänöt Mosesë ngön kosangötë yal yemangk, Anutuu naëaan wonöt.

²³ Ngön kosang pipotök enselöröen yaya maimëe arimtën wak irëak arim möönre koröpötön nga elmëenëak yenia. Pël yaalni pipotön omën naröak kön wiin ompyaö yaë pël yewas. Pël yaëetak pötök koröpöökë kentre kaur pöt pangk kan newari-ipan.

3

Anutuuk tiar Kristooring wele-takaan wal ë nuulëaurö

¹ Ar Kristoë wal äautak yal äak piiring wë. Pötaanök omën këet o kutömweri Anutuu yaapkëetakël, Kristoë kaö sak wë pörek wia pötön war kön wieë.

² Ar yangerakë omnantön kön wiinganok, kutömweri wia pötön kön wieim ön.

³ Pöt Kristoë wel wiautak ar yal äak wel wiin arim wëwëat Kristooring Anutuu naë ëlëep wiin wia pötaanök.

⁴ Ënëmak Kristo wëwë pepap pim orö tekeri sëpna akunetak arta piiring Anutuu ëwaatak orö rëenëet.

Lup ngaanöt sëp wesak lup ngolöpöt öpa

⁵ Pötaanök koröpöökë kent arim yeë pipot sasa kasëng meneë. Pöt epot. Öngre omp nga yaaö, lup kewil-ring yaaö, öngre omp neneraan kentre kaur yaaö, omën muntaröa omnantön war yaaut. Omën muntaröa omnantëen war yaaö pötak Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewas.

⁶ Omën Anutuu ngön wa olëak utpet pipot yaaö piporö puuk kangut mampnaat.

⁷ Artan ngaanëer omën ke pilöröaring wë pitëm yaaul eim wakaimaurö.

⁸ Pël äauröak peene pöt, ngaare ya sangën, kön utpet mowiire ökre wasre koö ngön, utpet pipot sëp weseë.

⁹ Ar neneren kaar mangan. Lup ngaanötë utpet yaaut ent ë olëak

¹⁰ lup ngolöpöt wak wë pötaanök. Anutuuk lup ngolöp pöt ket äak nina. Pël äak ket elniaupök kët ël epotë könöt ngolöp nuwasën könring sak pimtë ök seim wë.

¹¹ Wëwë ngolöp eptak tiarim kom äak wakaima pöt won yes. Yuta omnaröere muntarö, koröp kaut yailauröere nailën yaaurö, ëwatöröere köpëlörö, inëen yaauröere inëen naënörö, pöt pout mosöt pël yaë. Ën Kristo tiar pouröa kaö sak tiarim lupötë wë pötakëer këet pël yaë.

Neneraan lup sant elmëëpa

¹² Anutuuk ar pimëen yaö nuwasën pim omën sak wëen lup sant yaalni. Pötaanök omnaröen yaköm kön wieë kaamök ëere sant elmë, arimtën kön wiin wak iraöre ya wiap ë, omnaröak utpet yaalniin kangiir nga naalmëen ë pël ëëë.

¹³ Naröak könöm nant elniin pöt wak weë. Ën arim tekrakaan nampök utpet elniin pimëen ngön wieë pöt kangiir elmëënganëp om pim utpet pöt won wes moolaë. Kristook arim utpetat won wes nuulëa pöl arta ëëë.

¹⁴ Lup sant yaaö pötak omën ompyaö muntat il yewas. Pël äak pötak ulöp urak ëen pangk yaë. Pötaanök omën ompyaö pipot yeem lup sant pötaring weë.

¹⁵ Pël ëen Kristook mayaap yang-ingk. Pötak arim lupöt wotpil wesak ompyaö yeë ma won pöt pet elniip. Anutuuk ar möönre koröp kopëtaö wak lup kopëtemer sak mayaaptaring önëak yas nia. Pötaanök kët ël epotë piin yoöre ërëp maim weë.

¹⁶ Kristo pim ngönte arim lupötë ilëak kaö sëp. Ar ëwat wë. Neneren rë moulöore utpet yaaut kasëng mampënaan pepanöm maö pël ëëë. Arim lupötök Anutuun yoöre ërëp elmëak ngönën tanre Pulöök elniin Anutuun yaya tan aö pël ëëë.

¹⁷ Anutu Pepen Aköp Yesu tiarimëen elnia pötaan yoöre ërëp maimëe omën këmtak aöre moresök ya mëmpö pël yeë pipot Yesuun wesak ëëë.

Ëlre pepere rungaaröa ngönte

¹⁸ Öngörö, arim ompöröaan inëen elmëëë. Aköpëen yaö saurö, ar pël ëen ompyaö ëëpnaat.

19 Ompörö arta, arim öngöröen nga elmëengan, lup sant elmëë.

20 Rungarö ar, arim ëlre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël yaëen Anutuuk itaangkën pangk ëëpnaat.

21 Ën peparö arta, arim rungarö ya utpet ëëpanëen ya sangën mon-gawisngan.

Inëen yaaöre ngarangköröa ngönte

22 Inëenörö ar, kët ël epotë arim ngarangköröa ngön ngaarëk weë. Arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëen won, Aköpön kasinkasin yeem weë ngentiak pitëm ngön ngaarëk weë.

23 Arim ya yamëngk pipot pout omnaröaan won, Anutuun yeë. Pötaanök weë panë ngentiak mëneë.

24 Ar ëwat wë. Aköpök kangut nimpnaat. Puuk ar pim omnaröaan yaö ëa pöt ningkën önëët. Pöt ar Aköp Kristo pim inëen yaalmë pötaanök.

25 Ën omën utpet yaë pipop Anutuuk pim utpet yaë pöta kangut mampnaap. Anutu pim ngön yaatak omën yapinringre yapin won pourö mööngkraar kangk naalniipan

4

1 Ngarangkörö ar, wotpil wesak arim inëenörö mëngkre mëngk ngarangk elmëë. Pöt arta arim wotököp kutömweri wë arën itena pël weseë.

Kimang yamëëautere ompyaö wëauta ngönte

2 Ar pourö kosang wesak Anutuun ök maim ön. Pël eimeë ök yamëëautak Anutuun këëkë kön wiak yoöre ërëp maim ön.

3 Pël ëak arim ök yamëëautak tenimëenta Anutuun kimang maim ön. Pi kan nent koir ningkën pim ngönte ök mëak Kristoë ngön ngaan ëlëëp wiakaima pöt ök menaan kimang maim ön. Ne ngön pöt ök yamëëautaan wii kaatak wë.

4 Kimang maim önë pötak kaamök elnäan nem ëëmëak neea pöl ngön ëlëëp wiakaimauta songönte wa kotiak ök memaat.

5 Ngönën kat nawiin wilëngkëel wëaurö pitring wë akun il wasnganëen omnant këëkë kön wieëak ëën.

6 Arim ngönöt ompyaö pan misëngring tomunatë ök ëëp. Pël wë omnaröen ngön kaip ti mam-punëëtaan poprak naën ëënëët.

Poolök Tikikasre Onisimas wes mëa

7 Nem wë pöta ngönte Tikikas puuk waisak ök niapnaat. Pi nem kar panëëpök Aköpë ya omën ompyaup, neering ya ngawi yamëngkaup.

8 Ten tolëël wë pöta ngönte ök niaan kat wiak lup kosang sënëak nook wes mëen yewais.

9 Pël ëak Onisimas, tiarim kar panëëp, piiring wes mëen yewais. Pi arim kakaanëp ya sëp newasën om wëaup. Piaripök eprekë yaaut ök niapnaat.

Pool pi Kolosi omnaröen yoöre ërëp mëëa

10 Aristakas neering wii kaatak wëaupök arën yoöre ërëp yenia. Ën Maak, Panapas pim nang karip, puukta tapël yenia. Pi arim näë waisën pöt nem niak pöl sant mowasën.

11 Ën Yesu, yapin nent Sastas, pita arën yoöre ërëp yenia. Yuta omën nem karuröa näëaan pitökëer ketumön newesak omnarö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak neering ya yamëngk.

12 Pël ëak arim kakaanëp, Epapras, Yesu Kristoë ya omnamp, puukta yoöre ërëp yenia. Ar kosang sak Anutuuk arim ëënëak yaalni pöt kön wi sokolön yak kët ël epotë kosang wesak kimang maim wë.

13 Pim songönten nem ëwat wë yeniak epop. Pi arimëënre Leotisiaare Irapolis ka pöteparë omnaröaan kaamök elniipënëak ya kaö yamëngkaup.

14 Luk root ompyaupre Timas pi-aripta yoöre ërëp yenia.

15 Ne tiarim kar Leotisia kak wëauröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Pël ëak öng Nimpaare pim

kaatak ngönënëen wa top yaauröenta tapël man.

¹⁶ Pep epwer ar sangk kelak pöt wes mëen Leotisia ingre mor saurö pitta sangk kelëp. Ën kangiir Leotisia omnarö menan pöwer pit sangk kelak ningkën arta sangk kelën.

¹⁷ Pël ëak Akipas pipopön, “Aköpë ya nina pipët këekë wesak mën,” pël man.

¹⁸ Pep epwer omën nampön maan retëng ëa. Ën kaö epët pöt nemtok retëng yeë. Nemtok arimëen yoöre ërëp ngön retëng yeë. Ar ne wii kaatak wë pöt kön wieë nemëen Anutuun kimang maë.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

1 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 20 pōta ök won sēen Pool pi Korin kak wē pep epwer Tesalonaika kakē ingre mor saurōaan retēng ēa. Pi wet rēak Tesalonaika kak sē ngōnēn ök maan narō Yesuun kön wi kosang wesa (Ngōn Yaaō Omnarō 17:1-9). Pitēm pēl ēa pōtaan Yuta omēn narōak nga yaalmēēn ingre morōrōak Pool wes mēēn sa. Pēl ēak ya mēmpō sē Korin kak orōak wēēn Timoti pim naē sē orōak pitēm ngōnte ök mēēa.

Yuta omēn narōak ingre morōrōaan nga elmēak utpet mowesa. Pēl maan kat wiak Poolök pit kosang sak öpēnēak mēēa. Pēl ēak Yesuu kaalak waisēpnaata ngōnte retēng ē mena.

Pöt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1

Anutuu yoōre ērēp ngōnte 1:2-3:13

Kristoē kentōökē ēnēm ēēpenaat 4:1-12

Kristoē kaalak waisēpnaata ngōnte 4:13-5:11

Wa korkor ngōnte 5:12-22

Ngōn mēēt 5:23-28

¹ O Tesalonaika kakē ingre mor saō Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristooring yal menak wēaurō ne Pool Sailasre Timoti piaripring wē pep epwer retēng ē yaningk.

Anutu pim komre kolapre mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap.

Tesalonaika omnarō kön wi kosang weseimeē wotpil wakaima

² Akun poutē ten arēn kön wieē Anutuun yoōre ērēp mēak arimēēn kimang maim wē.

³ Pöt ten arim Kristoon kön wi kosang wasēn kēēt yaarōōn ompyaō yaaōre lup sant yeem ya kaō yamēngkaōre tiarim Aköp Yesu Kristoon kön kosang wiak piin kor yeem lup kosang sak wēa pötōn kön wieē Anutuun pēl maim wē.

⁴ Karurō, Anutu ar lup sant yaalniaupök pimēēn yaō elnia pōten ten ēwat wē.

⁵ Ngōn ompyaō tenim arēn ök ni-aima pöt ngōn pēēn won, Ngēēngk Pulōökē weēre kosangōök ök yeniaan Pul pōök tenim lupötē ngōn pöt yaapöt pet elnia. Pēl ēēn ten kaamök elniak arim naē ya yamēngkēn tenēn itenak omēn ke tolēēlörō pōten ēwat saurō.

⁶ Pēl ēak Anutuu ngōn ompyaut wak wēan pōtaan könömöt arim rangk yawisēn Ngēēngk Pulōök kaamök elniin ērēpērēp ēak ten Aköpē wēwēeta ēnēm saurō.

⁷ Ar pēl ēan pōtaanök omēn Masetoniaare Krik yangerarē ngōnēn wak wēaurō arim wēwē ompyauta ngōnte itenak ēnēm ēa.

⁸ Pöt eptaanök. Aköp pim arim naē ya yamēngkauta ngōnte aō yesem Masetoniaare Krik yangerarē wēaurō kat yawiin arim Anutuun kön wi kosang weseim wē pōta ngōnte ulöl sak yang munt nantēeta yes. Omēn pourō pōten kat wia pōtaan tenök ök mena pöt pangk naēn.

⁹ Omēn pörō pitēmtok ten arim naē wais wēēn omēn arim naē orōa pōta ngōnten ök yenia. Pitök omēn kön ökre wasut arim wet rēak ngēēngk weseiman pöt sēp wesak Anutu wēwēetaringēp pim naē rē olēak pim inēēn sak wē pōta ngōnte ök ya.

¹⁰ Pēl ēak pitök arēn, “Anutuu Ruup kutömweriaan wes mēēn kaalak waisēpnaap piin kor eim wē,” pēl ya. Pim Ruup Yesu pöp ngaanēer wel wiin kaalak wal ē moulmēaup ēnēmak Anutu pim ya sangēn elniipna pōtakaan kama yaniō.

2

Poolē Tesalonaika kak ya mēnauta ngōnte

¹ Karurō, ar ēwat wē. Ngaan ten arim naē wais ngōnēn ök niia pöt mos nasēn. Won.

² Ten arim naē naarōōn wē wet rēak Pilipai kak om wēēn narōak utpet niwasēn kēlangōn kat wia pöt ar ēwat wē. Pēl ēaatak ten Anuturing wēēn kaamök elniin lupöt kosang sak wēēn

narök kööre tok kaö yaalniin Anutuu ngön ompyaut ök niiaut.

³Tenim ngönën ök yeniak epët ngön korar nentak ök neniaan. Ten wëwë kewilring wëa pötak morök elniinëak naën.

⁴Anutuuk tenën ökre was elniak itaangkën yok pangk eënak pim ngön ompyaut ök nianëak niaan yewais. Omnarök tenim yaaten itenak kent eëpnaataan won, Anutu lupöt ityaangkaupök itenak kent eëpënëak ök yeniak.

⁵Ar ewat wë. Ten ngön pöt arök tenën kön wiin ompyaö eëpënëak ököök neniaan äaut. Won pan. Pël yeem tenim ngön nia pötakta tenim omnantön kentre kaur yaaö pöt wa elëep newasën äaut. Pöt Anutu piita ewat wë.

⁶Ten Kristoë ngön yaaö omnarök ar tenim yapinte wak isak anëak ngön kosang wesak niana pöt yok pangk eëpnaat. Pël eëpnaatak ar ma omën muntarök pël eëneak neniaan äaut.

⁷Ten ngaan arring wakaima pötak el nampë pim runga koturöen wiap yaalmë pël elnieimaut.

⁸Ten arën lup sant yaalni pötaan Anutuu ngön ompyaut ök nianëak kent kön wiaut. Pöt pëen won. Tenim wëwëet ar kaamök elniipnaan pëel elniinëak kön wiaut. Pöt arën lup sant kaö panë yaalniaut.

⁹Karurö, ar tenim ya kosang mëneimautön ewat wë. Pöt ten Anutuu ngön ompyaut ök niiautak këere kaömpöt arim naëaan önganëak tenimtok këtre rö kan poutë ya mëneimaut.

¹⁰Anuturre ar pourö tenën ewat wë. Ten ar Anutuun kön wi kosang yewesauröa naë ya yamëngkem utpet nent naën, wotpil wakaimaut.

¹¹Ar ewat wë. Omp nampë pim rungaarö ngarangk yaalmë pël ten arimëen elniaut.

¹²Ten arim könre lupöt kosang nuwasën wëen Anutu pim naë sëen wa ngaöök nimëen pim ëwaatak önëak yas yenia pöpök arën itenak ya kë sëpënëak kosang wesak niiaut.

Tesalonaika omnarö kön wi

kosang panë wesak lupöt kosang sak këlangön kat wia

¹³Omën epëtenta ten Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan arim naë wais Anutuu ngönte ök niaan kat wian pötak ar omnaröa ngön pasit pël newasën Anutuu ngönte pël wesak waurö. Yaap, ngön pöt Anutu pimtök ar piin kön wi kosang yewesauröa könre lupötë ya yamëngk.

¹⁴Karurö, omën nant Anutuu ingre mor saurö, Yutia yangerak Yesu Kristoë ënëm yaauröa naë oröa pöt arim naëta oröa. Pöt arim yangerakë omën karurök elniin këlangön kat wia pël pitta Yuta omën pitëm karurök wet reäk elmëen kat wiaurö.

¹⁵Yuta omën porö tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutuu tektek ngön yaaö omnarö mën wel wiak ten waö ë nimëaut. Pël ëak Anutuu omën ompyaö kent yeëa pöt wa yoolëemak omën pouröaan kööre tok yaaurö.

¹⁶Pitök ten Anutuu utpetetakaan kama niöpna ngön pöt ar omën muntaröen ök nianganëak il niwariipënëak pël äaut. Pël yaëen pitëm saunat kaö panë saut. Pël äaatak Anutuu ya sangën pömpel peene pitëm naë yaarö.

Pool kaalak Tesalonaika omnaröa naë së itaampënëak kent kön wia

¹⁷Karurö, ten akun kot eptak ar sëp niwesak wë arën itaampunaataan yaköm kön wiaut. Yaap, ten arën itnaangkën wë arimëen kön wieim wëaurö. Pël yeem kaalak wais it ningampunëak weë panë ngentiaut.

¹⁸Ten arim naë waisënëak kent kön wiaut. Ne Pool nook akun selap waisumëak ökre was eën Setenök tenim kanö il niwariak wë.

¹⁹Ënëmak tiarim Aköp Yesu kaalak waisën tiar pourö pim itöök taupe-naat. Ten arën itaampunëak kor wë akun pötak Aköpë eöetak arën itenak tenim arim naë ya mëneimauta këet pël wesak ya kë sënaat.

²⁰Yaap, ten arim naë ya yamëngkën ar Anutuun kön wi kosang wesan pötaan ya kë sënaat.

3

Poolök Timoti Tesalonaika omnarö weëre kosang mampënëak wes mëen sa

¹ Ten arën itnaangkën wë ya këlangön kön wiinganëak tenipökëer Atens kak om ön pël wesak

² tiarim karip Timoti tenipring Anutuu yaat yamëngkem Kristoë ngön ompyaut ök yaaup arim naë wes mëaut. Ten pi arim lupöt kosang nuwesak arim kön wi kosang yewesaut taë nuwasëpënëak wes mëaut.

³ Ar narö munt naröak utpet yanuwäsën pötak arim kön wi kosang yewesaut irikor elniipanëak ëaut. Arimtokëer ewat wë. Anutuuk tiar omnaröak utpet elniipënëak yaö niia.

⁴ Pöt yaap ngaantak tenim aring wakaima pötak, “Ënëmak omën naröak tiar utpet nuwasëpnaat,” pël ök niiaut. Pël niaan tenim ök niia pël yaaröön ityaangk epët ar yok ewat wë.

⁵ Omën naröak utpet nuwasëpënëak ëa pötaanök nem arën itnaangkën wë këlangön kat wian pël kaalak kat wiinganëak akun pötak arim kön wi kosang yewesauta songönten ewat sumëak Timoti wes mëen waisa. Pöt Setenök arën ököök niaan tenim arim naë ya mëneima pöt mos ëëpanëak kön selap ëaut.

Timoti pim ngön ompyaut wak sëen Pool pi ërëpërëp ëa

⁶ Peene pöt, Timoti arim naëaan wais e oröak wë arim kön wi kosang yewesaöre lup sant yaaö ngön ompyaö pöt tenipön ök yenia. Pël niak arök tenimëen yak ya ërëpërëp kön wieim wëan pöttere tenim arën itaampunëak kent kön yawia pël arta tenimëen yeëan pötenta ök yenia.

⁷ Karurö, arim wëwëeten kat wia pötaanök omnaröak ten utpet yanuwäsën këlangön kat yawiem arim kön wi kosang yewesauten kön yawiin pötak tenim lupöt kosang yewas.

⁸ Pöt epët. Ar Aköpring lup yal ëak kosang sak wë pötaan ten peene lup kengkën sak önaat.

⁹ Arim yeëan pötaan ten Anutuun yoöre ërëp yemak. Pöt arën kön wieë Anutu tiarimopön ök yamëem arimëen ërëpërëp kaö yeë.

¹⁰ Këtre röök poutë ten arim naë wais itenak ngönën lup irikor yeë pöt wotpil wes nimpunaataan kosang wesak kimang maim wë.

Pool pi Tesalonaika omnaröa naë sëpënëak Anutuun kimang mëea

¹¹ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu piarpimtok kanö tē niwiin arim naë waisënaat.

¹² Aköpök kaamök elniin arimëntre omën naröen lup sant yaalmëan pöt kaö sëen tenim arën lup sant yaalni pël elmëeim ön.

¹³ Pël ëen arim lupöt kosang niwasën tiarim Aköp Yesu pim omnaröaring waisëpna pötak ar Anutuu tiarim Pepapë ëöetak utpet nent won, kölam pëen önëët.

4

Wëwë wotpilten Anutu kent yaë

¹ Karurö, ne ngön munt nent niaamaan kat wieë. Ngaan arim wëwë ompyaut wëen Anutuuk itenak kent ëëpnaata songönten ök niaan kat wiak ënëm eimaurö. Peene pöt, ne Aköp Yesu pim yapintak ngön nent kosang wesak epël niamaan kat wieë. Arim wëwë ompyaö pöt kaö wesak eim ön.

² Ar ngön pout Aköp Yesu pim yapintakël tenim ök niia pötön ewat wë.

³ Anutuu kent yaaö pöt epët. Öngre omp nga yaaö pout kasëng menak lup kölam panë önëak kent yaë.

⁴ Ën ompörö ar öng koirënëak pöt lup kopët nemer wë wotpil wesak koirëë.

⁵ Omën ngönën won, Anutuun köpël wë pöröa öngöröaan kentre kaur ëak yokoir pël ëëngan.

⁶ Arim karurö utpet elmëak pitëm öngörö këkain elmëënganok. Pöt tenim ngaan ök niia pël Aköpök omën utpet ke pil yaurö kangut mampnaat.

⁷ Anutuuk tiarën yas yenia pöt öng nga ëëpenaataan won, lup kölam öpenëak yenia.

⁸ Pötaanök omën ngön epët kasëng yemangk pöp omën muntapön won, Anutu Ngëengk Pulö ar yaningk pöpön kasëng yemangk.

⁹ Ne arim karuröen lup sant elmëenë pöta ngönte pangk retëng ëäk ök neniangan won. Pöt Anutuuk arën neneraan lup sant elmëenëäk yok ök niia.

¹⁰ Pël niaan ar yaap arim kar Masetonia yang poutë wëauröen lup sant yaalmë. Pël yaëenak karurö tenök, "Pötakëer kaö wesak eim ön," kosang wesak pël yeniak.

¹¹ Tenim ngaan kosang wesak ök niia pöl wiap sak wëere omnant ngarangk ë, omnant önëen arimtë moresök pëen ë pël ëenëen kosang wesak eim ön.

¹² Pël yeem kaömpre omnantëen kimang nemaan yaëen ngönën köpëlöröak itaangkën ompyaö ëëpnaat.

Aköp pi kaalak wais tiar wal ë nulëëpnaap

¹³ Karurö, ar wel wiauröen ëngk ma e weseë ngönën köpëlöröa kaalak wal ëëpnaat köpël wë ingre yailak ya pöl anganëen ök niamaan kat wieë.

¹⁴ Tiar Yesu pim wel wiak kaalak wal ëa pöten kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuuk Yesu pim kaalak waisëpnaatak omën piin kön wi kosang wesak wel wiauröeta wal ë moulmëen piiring waisëpnaat pël kön wieë.

¹⁵ Pöta ngönte Aköpë këm ngönte epël niaanaan kat wieë. Ënëmak Aköpë kaalak waisëpna akunetak öp öpenaarö wel wiauröa wotöök réak kutömweri nasëngan.

¹⁶ Anutuuk ngön kosang wesak aan ensel wotöököpök ngön ëäk yeniaan kutömweriaan kuup yamëngkën Aköp pimtök yangerak irapnaat. Pël yaëen omën Kristoon kön wi kosang weseimeë wel wia pörö wet réak wal ëëpnaat.

¹⁷ Pël ëen Anutuuk mësak yawisën akun pötak öp öpenaarö kutöm kepilrak koirak Aköpön mopöök itaampe-

naat. Pël ëäk piiring kët ëlötë wakaim öpenaat.

¹⁸ Pötaanök arim karuröen ök mëak lup kosang moweseë.

5

Tiar Aköpë waisëpnaaten kangk eim öpa

¹ Karurö, "Akun tol ëäk sëenak omën pöt orööpën?" ma "Omën oröp nentak ëen orööpën?" ngön pöta songönten ar ëwat wë. Pötaan ök neniangan.

² Aköpë waisëpna akunetak ëëpnaaten arimënt ëwat wë. Omën këkainëpë rö kan jaarö pöl teënt orööpnaap.

³ Omën Yesuu ngönte ngaarëk naönöröak, "Akun eptak mayaap wë ompyaö öpenaat," pël aim wëen Aköpë akunet oröön kö sëpnaarö. Öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl pit këlangön kat yawiin mait naalmëëpan.

⁴ Karurö, ar koutak naön Aköpë akuneten ëwat wë. Pötaanök omën këkain nampë ëlëëp waisën yaan yes pöl Aköpë akunet jaaröön pël naëngan.

⁵ Ar këtire ëwaata yaö saurö. Tiar koutere rö kanë yaö wonörö.

⁶ Pötaanök omën ka kun yesauröa omnantön itnaangkën wë pöl ëënganëen kön wotpil wesak wë ngarangk këëkë ëëpa.

⁷ Rö kanötë omnarö ka nga yeem itnaangkën yaurö. Ën rö kan tapötë i ngaat nak kön irikor yaurö.

⁸ Pël yauröak tiar Anutuu ëwaatak wëaurö. Pötaanök irikor ëënganëp kön ompyaö wetete öpa. Tiar Anutuun kön wi kosang wasööre lup sant ë pël ëäk pötak ulpëen kosangëp ket ëäk wak öpa. Pël ëäk Anutuuk tiar utpetetakaan kama niöpna pötaan kön kosang wiak kor wë pötak ul kosangët ket ëäk waëak öpa.

⁹ Pöt eptaanök. Anutu pi tiarimëen ya sangën elniipënëak niaanaan. Won, pi tiarim Aköp Yesu Kristook utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia.

¹⁰ Yesu pim tiarimëen yak ngaanëer wel wia pöt tiar narö wel wiire om

öp wë pël äapena pörö piiring sasa wakaim om öpenëak äa.

¹¹ Pötaanök peene yeëan pöl arim karurö kosang mowesak nener kaamök elmëeim ön.

Ngön mëët

¹² Karurö, ten kosang wesak epël nianaan kat wieë. Ar omnarö arim naë ngönënë ya yamëngk piporöa ikaanöök ön. Pit Aköpök arim kaö wes moulmëënak könre wetete ninak wotpil yanuwäs.

¹³ Pitëm arim naë ya yamëngk pötaan kön wiin isën lup sant elmëën. Pël yeem ar ingre mor saurö mayaap-taring ön.

¹⁴ Karurö, ten ngön kosang epël ök nianaan. Ar omën wisën yaauröen pepanöm man. Pël äak kas yaë piporöa lupöt taë mowesak wiapre kor yaaö puorö kaamök elmëën. Pël yeem omën pouröaan ëpre wiap elmëën.

¹⁵ Omën nampök utpet yaalniin kangiir elmëënganëën ngarangk ëën. Akun poutë kosang ngentiak arim karuröere omën pouröaanta wëwë ompyaut wël äak elmëën.

¹⁶ Kët ëlötë ërëpërëp eim ön.

¹⁷ Akun poutë Anutuun ngön ök maim ön.

¹⁸ Omnant pout arim naë yaaröön pöt Anutuun yoöre ërëp maim ön. Anutuuk ar Yesu Kristooring yal menak wë pipot pout eim önëak kent yaë.

¹⁹ Ngëëngk Pulöökë ngönte apënëak yaëën wa olëak mëak kan mowaringanok.

²⁰ Anutuu ngönte omnaröa tektek yenia pöt kaaöre këöpöt äak kasëng mangkanok.

²¹ Ngön pout ökre was äak ompyaut wël ë moröak wë

²² utpetat mop mowiin.

²³ Anutu, mayaap pepap, pimtök arim lupöt kölam niwasën pangk ëëp. Pi ngarangk elniin tiarim Aköp Yesu pim kaalak waisëpnaatak arim könre lupre koröpötë utpetere korar nent wi naöpan.

²⁴ Anutu yas yeniaupök pim ngönte akun poutë aan kat wiin kë yaaröaupök ngön ök yenia epët yaap mën pet irëpnaap.

²⁵ Karurö, ar Anutuuk ten kaamök elniipnaan kimang man.

²⁶ Karuröen lup santak yowe mëak mor meneë.

²⁷ Ne Aköpë yapintakël kosang wesak epël yenia. Ingre mor sa kar pouröen pep epwer sangk kelak ök man.

²⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

2 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 20 pōta ök won sēen Poolök Korin kak wē pep epwer Tesalonaika ingre moröröaan kaalak retēng ē mena. Pi kat wiin pit kön irikor ēak Kristoē kaalak waisēpna pōt yok orōa pēl wesa pōt kat wiak wotpil wasēpēnēak pim waisēpnaata ngōnte kaalak retēng ē mena.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-2

Yoöre ērēp ngōnte 1:3-12

Kristoē kaalak waisēpnaata ngōnte 2:1-17

Kristoē kentōökē ēnēm ēēpenaat 3:1-15

Ngōn mēēt 3:16-18

1 O Tesalonaika kak ingre mor saurō, ne Pool Sailasre Timotiiring wē pep epwer retēng ē yaningk. Pōt Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo wē pōtaanök.

2 Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ērēp mēēa

3 Karurō, akun poutē ten arimēēn yak Anutuun yoöre ērēp maim wēēn pangk yaē. Arim kön wikosang yewesaut kosang panē yesēn neneraan lup sant yaalmēan pōt kaō yes pōtaanök.

4 Pēl yeē pōtaan ten arim yapinte wak isak Anutuu ingre mor saō ka nantē wēaurōen ök yemak. Arim kööre tokörōak utpet yaalniin kēlangōn kat yawiem lup kosang sak wē kön wi kosang yewesaut taē wes wak wē.

Anutuuk tiar wotpil wesak wēl ēak ya yanimēngk

5 Arim wēwē pitak Anutuuk wēl ēak ya yamēngkaut wotpilte pōt pet yaalni. Ar wēwē ompyaō pipēt wak wēēn arēn kön wiak wa ngaōök nimēēpnaataan kēlangōn kat wiinēak niia.

6 Anutu pimtök wotpil wesak ya mēnak omēn kēlangōn kat yaniwi pörō kangiir kēlangōn kat mowiipnaat.

7 Pēl ēak ar kēlangōn kat yawi pörō puot kērē niolaan tenring ompyaō eim öpenaat. Pim pēl ēēpna pōt tiarim Aköp Yesu Kristo kutömwer sēp wesak es kēsang newesring tekeri yaarōōn pim ensel weēre kosang pörōa piiring waisēpnaatak pēl ēēpnaat.

8 Pēl ēak omēn Anutuun köpēl wē tiarim Aköp Yesu pim ngōn ompyaut ngaarēk naōn yaē pörō puuk kangut mampnaarō.

9 Omēn pörō pit Anutuuk kangut menak waō ē momēēn Aköpē ēōetak wēaut sēp wesak pim weēre kosangōökē ēwaaten itnaangkēn sasa kö sēpnaarō.

10 Pim waisēpna akun pōtak omēn pim yapinte wak isak aimeē kön wi kosang wesak wēa pörō piin yaya mapnaat. Ēn arta tenim ngōnēn ök niiaut kön wi kosang wesan pōtaanök pitēm tekrak önēēt.

Pool puuk Tesalonaika omnarō Anutuuk weēre kosang mampēnēak kimang mēēa

11 Ar pēl ēēnē pōtaanök ten akun poutē Anutuuk kaamök elniipēnēak kimang yamēēaurō. Wēwē önēak yas niia pōt pi arēn kön wiin ompyaō wēēn pangk ēēpēnēak kimang yamēēan. Pēl yeem pi weēre kosang ningkēn arim kentōök omēn ompyaut pout ēēnēak kön yawi pōt ēēre arim ya Kristoon kön wi kosang weseē yamēngk pōtta pet irō pēl ēēnēak kimang yamēēan.

12 Pēl yeem ar tiarim Aköp Yesu Kristoē yapinte wak isak aim wēēn puukta arēn tapēl wak isak apēnēak kimang yamēēan. Tiarim Anuturē Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolap elniin pēl ēēnēēt.

2

Omēn ngōn wa yoolēaupē ngōnte

1 Karurō, tiarim Aköp Yesu Kristo kaalak waisēn piiring wa top ēēpena

ngönte kosang wesak epël nianaan kat wieë.

² Omën naröak Aköp kaalak waisa ngön pöt yaan kat wiak kön irikor äak ya ngës eënganok. Ngön kaar pöt omën nampök tektek ngön yaauröa ök sak niia ma nampök pimtë könöokaan réak niia ma naröak, “Pool puuk retëng äak wes momëen kat wia,” pël ök niia wes.

³ Omën namp kaar ke pilöt ök yeniaan pöt kat mowiinganok. Aköpë waisëpna akunet pas naarööpan. Wet réak omën kësang Anutuu ngönte wa olëak pi kasëng meneim wëenak omën Anutuu ngönte wa olaima pöp utpet mowesak es parëaöökë ping mowasëpnaap pi tekeri sëenak ënëmak Aköpë akunet orööpnaat.

⁴ Pi omën pouröa Aköp pël sëpënëak pitëm omnant Anutuu ök yewesaare ngëengk wesak yaya yamëëa pötön kööre tok elmëepnaat. Pi pimtën ne Omp Aköp pël aö omnaröa yaya yamëëa pötë rangk isak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati ilëak wel aisëëe pimtën, “Ne Anutu tapöp,” pël apnaat.

⁵ Ne ngaantak arring wë ngön pöt ök niaimaut. Pöt ar kat kolak wë ma?

⁶ Peene omën utpet pöp waisëpënëak yaëen omnant il wariak wë pöten ar ewat wë. Ënëmak Anutuu pimëen akun mowia piptak tekeri orööpnaap.

⁷ Ar ewat wë. Peene wëwë Anutuu ngön wa yoolëa pöt kot wiaan omën naröak pël yaë. Pël yaëen omën utpet pöt kot yewesa pöp om kot wesak wë ënëmak sëpnaap.

⁸ Pël ëen omën Anutuu ngönte wa olaima pöp tekeri oröön utpet pöt kaö panë sëen Aköp Yesu wais pim këm muntönök momöön wel wiipnaap. Pim waisëpnaatak ëwa pööring oröön omën pöp kö sëpnaap.

⁹ Omën Anutuu ngönte wa olaima pöp Setenë weëre kosangöök wais morök elniipënëak ya weëre kosang ke nentere nent mënak retëng it ngolöpöt mëmpnaat.

¹⁰ Pël yeem pi Setenë weëre kosangöök omën kö sëpna pörö morök

elmëepnaat. Omën pörö Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak pim ngön këet öpënëak maan kaaö ëa pötaanök kö sëpnaarö.

¹¹ Pit pim ngön këeten kaaö ëa pötaanök Anutuuk omën kaar nantëen wa yaap wesak kön wi kosang wasëpna yak omën weëre kosang nent pitëm naë wes mëen oröak morök elmëepnaat.

¹² Pötaanök omën ngön këeten kön wi kosang newasën utpetatëen kentretre kaur eima pörö Anutuuk kangut mampnaat.

Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö elnia

¹³ Tenim kar Aköpë lup sant yaalni pörö, ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan panëer Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. Pël ëen pim Pulöök ar Anutu pimtëen omën panë sëenak niulëen ngön këeten kön wi kosang wesan pötaanök utpetetakaan kama niwa.

¹⁴ Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak ngön ompyaut benim arën ök niia pötak yas niia. Pöt ar tiarim Aköp Yesu Kristooring ëwaatak wë pim omën ompyaut ngawi eim önëak niia.

¹⁵ Pötaanök karurö ar kosang sak tauëë Anutuu ngönënte benim këmötök rë nuulöore pepatë ök niiaö pël elnieima pötë ënëm ëeim ön.

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutu tiarim Pepap, piaripök lup sant elnia. Pël äak komre kolap yaalniem arim lupöt kosang nuweseim öpnaat. Pël ëen omën ompyaö piarpim nimpna pötëen kangk eim wë.

¹⁷ Piaripök arim lupre könöt kosang nuwesak omën ompyautëen aöre mëmpö pël ëenëen weëre kosang nimp.

3

Poolök, “Anutuun ten kaamök elniipnaan kimang maë,” pël mëëa

¹ Karurö, ten ngön munt nent wia. Pöt epët. Ar Anutuun ten kaamök elniin ya mëngkën Aköpë ngönte arim

naë äa pöl teëntom ulöl sëen omnarö wak ping wesak apënaan kimang man.

² Omën selap pan Kristoon kön wi kosang newasën wë. Pötaanök Anutuuk ten utpetaröa moresiaan kama nuupnaan kaalak kimang man.

³ Pit piin kön wi kosang newasën yaëetak Aköp pi ya ompyaö yamëngkën tiar piin kön wi kosang wasëpena pöt pangk ëëpnaat. Pi Setenök utpet niwaspanëen weëre kosang nimpnaat.

⁴ Aköpök ten könre lupöt kosang niwasën tenök arimëen kön kosang yawi. Ten arën epël kön yawi. Tenim ngön kosang wesak ök yeniak pöt ar peeneaan ënëma poutë om eim önëet.

⁵ Aköpök arim lupötë ya yamëngkën Anutuu arën lup sant yaalni pötëre Kristoë kosang sak tauëë könömöt wak wakaima pötenta ëwat sën.

Poolök omën pourö ya mëmpënëak mëëa

⁶ Karurö, ten tiarim Aköp Yesu Kristoë urtak wë kosang wesak epël ök yeniak. Kar narö tenim ngönën ök niaa pöta ënëm naën wisën wë pörö mop mowieë.

⁷ Ar ëwat wë. Tenim yaaul ök ëënëet. Ten ngaantak arring wë wisën naën eimaut.

⁸ Akun pötak ten arim moresiaan këere kaömpöt pas naön eimaut. Arim naëaan pas önganëak sum pëënë ëak önëak këtëkre rö kan poutë ya kosang mëneimaut.

⁹ Tenim arim naë ya mëneimaö pötak ar këere kaömp nimpunëak kimang niianëen pangk ëan tapön. Pël äaatak ten pël naën ar tenim ënëm ëënëek yak tenimtok këere kaömp öna yaat mëneimaut.

¹⁰ Ngaant tenim arring wakaima pöten ar ëwat wë. Pötak nga ngön nent epël ök niaut. Omën namp ya namëngkën ëëpna pöp kaömp mangkan.

¹¹ Pöt oröptaanök ngön pöt nian wasngan. Ten kat wiin epël aim. Omën arim teköökaan narö

ya namëngkën wisën wë kar naröa omnantëen ngön pas köntak yamëëan pël ya.

¹² Ten Aköp Yesu Kristoë urtak omën piporöen ngön kosang wesak epël yeniak. Ar ëlëep wal ë réak wë arimtëen ompyaö wesak ya yamëngkem këere kaömp wak neim weë.

¹³ Pël wia pötaan, karurö ar ompyaö yaataan kaaöre këëpöt ëënganok.

¹⁴ Omën namp tenim ngön pep epweri retëng ë yaningk epot ngaarëk naön yaëen pöt ëö sëpnaan war wes mëak këre momëen.

¹⁵ Pël yeem piin kön wiak arim kööre toköp pël wasnganok, won. Arök piin kön wiin arim kar namp pël sëen pepanöm man.

Ngön mëët

¹⁶ Aköp, mayaap pepap, pimtök omën ke nentere nent yaaröön mayaap nineim öp. Pi tapöpök ar pouröa naë öp.

¹⁷ Ne Pool tapöpök arën yoöre ërëp epët nemtë moresök retëng yeë. Mor retëng epët nemtëet. Nem pep poutë yaaulök arimëenta yeë.

¹⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristoë komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Timoti

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 35 pōta ök won sēen Poolök pep epwer Timoti pimēen retēng ēa. Timoti pōp, pim ēlēp Yuta öngöp, ēn pepap Krik ompöp. Pi Epesas kak ingre mor saurō ngarangk ēak wēen Poolök epwer retēng ē mena. Ngön irikor nant pitēm naē yaarōon Poolök Timotiin tolēel ngarangk ēēpēn pōta ngönöt ēak mena.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1:1-2

Ngönēnēen wa top yaauta ngönte 1:3-3:16

Timoti pim ya mēmpna ngönte 4:1-6:21

1-2 O Timoti ngönēn ök niaan kön wi kosang wesak nem ru panē saup, ne Pool Anutu tiar utpetetakaan niöpnaapre Yesu Kristo tiarim kor wēaup piaripök neaan Yesu Kristoē ngön yaaō omēn saupök pep epwer retēng ē yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngēsre mayaap pöt ningkēn nim naē wiaap.

Ngönēn kaarötön pepanöm mēea

3 Ngaan ne Masetonia yangerakēl sumēak yeem ni Epesas kak om wēen ke urak niaan pöl yal menak ömēak rangkyeniak. Ni omēn ngönēn kaaröt ök yema pörö omēn muntarōen kaalak mepanēen nga yamēem pirek om wē.

4 Pit omnarōen pitēm ēere köröörōa ngön kaaröt ök yema. Pēl ēak pötēen neneraan nga eimeē wēwē ompyaut öpna pōtaan kaamök naēn yaē. Pōtaanök pit ngön ke pilöt kaalak apanēen nga mam.

5 Nem niin pitēm nga mamēak yeniak pōta songönte epēt. Pit kat wiipna pöt pitēm lupöt kewil won wiaan kengkēn wē Anutuun kön wi kosang panē wesak wēen pötök lup sant yewesaut pitēm lupötē orööpnaat.

6 Omēn kaar yaaō pörö pit ngönēn kan pö sēp wesak kasēng menak ngön kē won mosut nga ilak aim wē.

7 Pit Mosesē ngön kosangöt rē moulöpēnēak yaēetak pōta songöntere pitēm rē moulöpna songönteta köpēl wēak yaaurō.

8 Tiar ngön kosang pōta songönte ēwat wē. Pōtaanök ngön kosangta kan pet yaalni pöökē ēnēm ēēpena pöt yok pangk.

9 Tiar ēwat wē. Anutuuk Mosesēn ngön kosangöt ök maan retēng ēa pöt omēn wotpilörōaan won. Pi om ke epēlörōen pitēm utpet yaauta songönte pet elniipēnēak ēa. Ngön kosangöt ilap yariaurōere ngön kosangöt wa yoolēaurō, Anutu kasēng yemengkaurōere utpet yaaurō, Anutuun yaya nemaan yaaurōere piin wapwap yemēēaurō, pitēmtē ēlre peparō yamēngkaurōere muntarō yamēngkaurō,

10 Öngre omp nga yaaurōere ompörö pitēmtok pitēmēt neneraan kaip tiak yaaurō, öngre omp narō mon wēere inēen elmē pēl ēēpēnēak omnarō kain yewaurōere kaar omnarō, Aköpē yapintak kaar ēak kosang yewesaurōere omēn kēētaan kööre tok yaalmēaurō. Omēn ke pilörōen pitēm utpet yaauta songönte pet elniipēnēak ngön kosang epöt ēaut.

11 Ngön yaap ngön ompyautak wia pipēt Anutu ērēpsawiarang wēauta pepap puuk arēn war wesak ök niamēak neeaut.

Pool pi Anutuuk piin yaköm elmēa pōten yoöre ērēp mēea

12 Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wēere kosang nenak ya epēt mēmpaat pēl kön wiin pangk ēēn nenaut. Pōtaanök ne piin yoöre ērēp yamēēaup.

13 Ne ngaan pim yapinte ngep elmēak pim ingre mor saurō utpet wesak piin ökre was maimaut. Ne köpēl wē piin kön wi kosang nemowasēn. Pōtaanök yaköm elnēak mait elnēaut.

14 Tiarim Aköpök komre kolap kēsang pan elnēaut. Pēl ēēn ne Yesu

Kristooring yal menak wë piin kön wi kosang mowesak lup santaring wë.

¹⁵ Yesu Kristo pi utpet yaaurö tiar utpetetakaan niöpënëak yanggerak irëa ngön pöt yaap pan. Pötaanök kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. Ne epop utpet yaauröa wotöököp.

¹⁶ Pël äautak Yesu Kristo pi mait elnäak pim yaköm pöt kësang wia pöta songönte nem naë tekeri wesa pipët om pas won. Omën ënëmak piin kön wi kosang wesak wëwë kosangta yaö sëpnaarö pit Yesu Kristook utpet yaauröa wotöököp neen yaköm kësang elnäa pöten itenak pit tapël elmëepna pöten kön wiipënëak pël elnäa.

¹⁷ Wëwë kosangta Omp Aköp, pi wel yawiaut wonöp, itnaangkënëp. Pi kopëtapökëer Anutu Këep, piin ping wesak yaya aim öpa. Yaap.

Poolök Timotiin ompyaö wesak ngönën ya mëneim öpënëak këk mëä

¹⁸ Timoti nem ruup, omën naröak ngaanëer ngön tekeri wes nina pöten kön wieë ya ngön epët yeniak. Pötaanök ni tektek ngön pöt taintaë wak wë Aköpëen kööre tok yaauröa öngpök ompyaö wesak ngönën ya mëneim öm.

¹⁹ Nim kön wi kosang yewesaut taintaë weë lupmer utpetat won wiaan kengkën wë ngönën yaat mëneim öm. Omën narö kön ompyaut pitëm lupötë wieë kan ompyau pet yaalnëa pöt kasëng mangkën kön wi kosang yewesaut këlok sëen wa irikor ëeim wë.

²⁰ Omën pöröa naëaan Aimeniasre Alesanta pöaar nook Anutuun ökre was yamëëaut sëp wasëpënëak Setenë moresi moulmëaut.

2

Kimang yaauta ngönte

¹ Ne wet rëak epël kosang wesak niamaan kat wi. Anutuun omën pourö kaamök elmëepnaan ök maimëë kimang ngöntak yoöre ërëp man.

² Tiar mayaaptaring ompyaö wë Anutuu kanöököl wotpil öpenaataan

omën omp aköröere ngarangk pouröaan kimang man.

³ Kimang pël maim önë pötak tiar utpetetakaan niwaup Anutu pi itaangkën ompyaö ëëpnaat.

⁴ Pi omën pourö utpetetakaan niön ngön këeta songönten ëwat sëpenaaten kent yaë. Pötaanök omën pouröaan kimang man.

⁵ Tiarim utpetetakaan niöpna munt namp won, Anutu kopëtap wë. Pël ëen omnaröere Anutuu tekarak omën kopëtap Yesu Kristo Anuturing yal ni-mampënëak wë.

⁶ Pi tapöpök Anutuu akun mowia pötak tiar omnarö utpetetakaan sum ëak wil nuulëpënëak pim wëwëet këepöt wesak wel wia. Pim pël elnia pötak Anutuu tiar utpetetakaan kama niöpënëak kent kön yawi pöt pet yaalni.

⁷ Pötaanök Anutuuk pim ngön yaaö omën sak ngönën kë pöt ök niamëak neulëaup. Pël ëak ar köpël omnarö kön wi kosang yewesauta ngönën këet rë niulömëak neulëaup. Ngön epët kaar won, yaap yeniak.

⁸ Nem kentöök ka poutë omnarö pit ngaare ngön nganga pöt sëp wesak pitëm lupöt këlam wë Anutuun kimang maim öpënëak kent yaë.

Öngöröa ngönte

⁹ Nem kentöök öngöröeta ëöaat naën ulpëen mëak köröpö këëkë ngëp ëak öpna pöt yok pangk. Ën pit ieping ëak kepön ëpötë ë rangiak polre kal ëak ulpëen ompyaö panë retëngretëng sum kësangringörö mëak öpan.

¹⁰ Öngörö pit “Anutuu ënëm yaaurö” pël weseë pöt pël yaaurö yaaul omën ompyaut pëen ëëp.

¹¹ Öngörö pitëmënt wak irëak këm ur wariak wë kat yawia yaat pëen mëmp.

¹² Ne öngöröak rë yemoula yaat mëmpöore ompörö il mowasö pël ëëpanëak yeniak. Pit om irëak wë ngön kat wiwi pëen ëeim öp.

¹³ Pöta songöntë epët. Anutuuk wet rëak Atam ket ëa. Pël ëak ënëm Ewa.

¹⁴ Pël äakta Atamök Setenë morököt kat wiak wiap nasën äa. Öngöpökëer morök ngönte kat wiak saun koira.

¹⁵ Pël äautak öngörö pit äöaat naën lup santaring wë Anutuun kön wi kosang wasöore lup kölam wë pël äeim öpna pötak ru wilak ngarangk yaëen Anutuuk utpetetakaan moöpnaat.

3

Ngönënë wotöök wëauta ngönte

¹ Namp pi ngönënë wotöök öpënëak yaan pöt, "Ya ompyauten ya," pël ape-naat. Ngön pipët yaap.

² Ar omën ke epëlöp ngönënë wotöök moulmëen. Ngönënë wotöököp pi wotpil wëen omnarö pim utpet nent nokoirën yaaup, öng kopëtapring wëaup, pim kentöt söp wesak pimtën ngarangk äak ompyaö wesak wëaup, omën kamaatëaanörö ngöntre kar yaalmëaup, omnarö ompyaö panë rë yemoulaup,

³ i ngaat nak kön irikor naën yaaup, ya sangën teënt äak ngön kosang naën yaaup, omnaröaan wiapre kor yaalmëaup, monatëen kent naën yaaup.

⁴ Pi pim öngre ruurö ngarangk ompyaö yaalmëaup. Pël äen pim ruurö pimtë këm ngönte ngaarëk yewaurö.

⁵ Ngön pipotë këet epët. Omën pim öngre ruurö ngarangk ompyaö naën yaaö ke pilëpök yok pangk Anutuu ingre morörö ngarangk naëpan.

⁶ Omën ngolöp ngönënë kat yawia nampök ngönënë wotöök yok pangk naön äëpnaat, kölok kölok yaëen Anutuuk Setenë elmëa pöl waö ä meën këlangön kat wiipanëen.

⁷ Omën namp omën ingre mor nasënöröakta itaangkën ompyaö yaaö pipöpökëer yok pangk wotöök öpnaap. Pöta songönte epët. Pit itaangkën pangk naën äen pöt ökre was maan Setenök lup irikor elmëen pim kalaapöök öpnaat.

Ngönën ya kaamök yaauröa ngönte

⁸ Ar omën ke epëlörö ngönën ya kaamök moulmëen. Ngönën ya

kaamök yaaurö pitta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö yaaurö. Pit yangap yar naën yaaurö, i ngaat kësang nak omnaröa omnan-tëen kentre kaur naën yaaurö.

⁹ Pit ngönën kë ngaanëer äläëp wiakaimaut peene tekeri wesa pöt taintaë wë pötaan lup könöm naën yaaurö.

¹⁰ Wet rëak ök elmëak itaampun. Pël äen pit yok pangk äak ngönën ya kaamök äëpnaan.

¹¹ Pitëm öngöröeta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö äëp. Pit äläëptak omnaröen ökre was apanöp pitëm kentöt söp wesak omën ompyaut pëen äeim öp.

¹² Ngönën ya kaamök yaaup pi öng kopëtapring wë pimtë öngre ruure omën pim kaatakörö këekë ngarangk yaaup.

¹³ Än ngönën ya kaamök yaaö namp ya ompyaö mëmpna pöp pi yapinring öpnaap. Pël äëë kosang wesak pimtë Yesu Kristoon kön wi kosang wesa ngön ompyaö pöt ök maim öpnaap.

Aköpë elnieim wë pöta songönte

¹⁴ Ne teënt nim naë wais itaampëak kent yaëenak pep epwer retëng ä yan- ingk.

¹⁵ Pël yeëetak omën nentak kan newariin wë akun il yewasën pöt ni Anutuu ru saurö tiarim ompyaö öpenaata songönten äwat sumëak pep epwer retëng ä yaningk. Ka nenta möörö ngentiipanëen wap kotre kaöat taë wesak wesiraapna pöta ök tiar Anutuu ruurö Anutu wëwëetaringöp pim ingre moröröak wap kotre kaö sak wë ngön këet ngentiipanëak waalak wë.

¹⁶ Yaap pan, Anutuu ngönën ngaanëer äläëp wiakaimaut peene tekeri wesa pöta songönte kësang panëet. Songön pöt Yesuun epël ya. "Pi omën sak tiarim naë tekeri saup. Pi wotpilöp pöt Ngëëngk Pulöök tekeri wesaup.

Enselöröak piin itenaup.

Pim ngönte yang kaö poutë pangk äaup.

Yangerakë omnaröak kön wi kosang mowesaup.

Anutuuk koirak kutömweri isaup.”

4

Ngön kaar yaauröa ngönte

¹ Ngëengki Pulöök këekë wesak ngön epël ök ya. Omën narö ënëmak ngönën sêp wesak pul kaarötre urmeraröa ngönötë rê olapnaat.

² Omën kaaröro ngön kaar pöt yema pöröak utpet pitëm naë wia pötök pitëm lupöt wa irikor elmëen omën ompyautre utpetat yok pangk kom naëpan.

³ Omën ke pilörö pitök öng tekre omp tek wë kaömp nant ngës olëak öpna pötakël morök elmëepënëak rê yemoul. Pël ëaap kaömp epot Anutuuk tiar omën Kristoon kön wi kosang wesak ngön këet ëwatörö yoöre ërëp mëak nëmpenëak ket ëaut.

⁴ Anutuu omnant ket ëa epot pout ompyaö pëenöt. Pötaanök Anutuun yoöre ërëp maimëe nant yenem nantön kaaö naëngan.

⁵ Pöt Anutuuk tiarim kaömp pangk-pangk nëmpenëak ngön ëa pöten kön wieë yoöre ërëp yemak pötak kaömp pöt welaköt ëen nëmpenëak yok pangk yeë.

Timoti pi Kristoë ya omën ompyaup

⁶ Ni ngönënte kön wi kosang weseë ngön këeta ënëm ëak weëre kosang wak omën muntaröen nem ngön pipot pout ök mamë pöt Yesu Kristoë ya omën ompyaup pël sumëet.

⁷ Pël yeem öng ulöpöröa ëlar ngön mos pipot kasëng man. Ni Aköpë kanöök seim ömë pötaan lupmerök kengkën sumë yaat mën.

⁸ Ni ëwat wëen. Koröpöök kengkën sumëak ya yamëngkën pöta këet ompyaut. Ën lupmerök kengkën sak Aköpön kön wi sokolumë pöt kë ompyaö panëet. Pötök yangerakë wëwëetere kutömweri wëwëet poutepar kaamök elniipnaat.

⁹ Ngön epët yaap panëet, kat wiak kön wi kosang wasëpenaat.

¹⁰ Anutu wëwëetaringëpök kë ompyaö panëet nimpna pötaan piin kor wë weë ngentiak ya kësang yamëngk. Anutu pöp pi omën pourö utpetetakaan niöpënëak kent yaaupök tiar piin kön wi kosang yewas pörö yaap utpetetakaan niöpnaap.

¹¹ Ni ngön pipot pout omnaröen ök mëak rê moulon ënëm ëëp.

¹² Ni yokot ulwas wëen. Pötaanök omnaröak niin kön wiin irepan. Ni lup santre kön wi kosang yewe-sautaring lup kölam wëen nim ngönën yaautre wëwëet tekeri sëen omnarö itenak ënëm ëëp.

¹³ Neen kor wë ngönën sangk kel mampöore rê moulo pël ëeim öm.

¹⁴ Akun ngönën ngarangköröa moröt kepönöök yaniwiin tektek ngön yaauröak ngön war wes nina pötak Ngëengki Pulöök ya mëmpëak weëre kosang kësangën elnia pöta këet mos sëpanëen ngarangk ëëm.

¹⁵ Ni omnarö itaangkën nim yaat ompyaö sëpnaataan akun poutë kosang ngentiak mëneim wëen këet orööp.

¹⁶ Nimtë koröpöökë wëwëetere ngönën ök yamëëauten ngarangk ëëm. Ni akun poutë ya kosang pël mëmpë pötak omën nim ngön kat yawiauröere nimëntre ar pourö wëwë ompyautak önëet.

5

Ingre morörö ompyaö elmëëpenaata ngönte

¹ Omp ulöp nampön ngön mamëak pöt ser erak ngön manganëp nimtë pepapön yemaan pöl wiap ngön mam. Omp ulwasöröen mamëenta nimtë nanëpön yemaan pöl mam.

² Ën öng ulöpöröen ngön mamëenta nimtë ëlëpön yemaan pöl mam. Öng ulwasöröen ngön mamëenta kön ompyautaring nimtë sasëpön yemaan pöl mam.

Öng kapiröröa ngönte

³ Öng namp pim ompöp wel wiin pimënt wëen pöt ompyaö elmëem.

⁴ Ën öng kapir namp pim ruure earöaring wëen pöt pit epël kön wiip. “Tiarim ya kaöet pi ngarangk elmëepenaat,” pël weseë wet rëak pim pitëmëen elmëeima pöta kangiiir elmëep. Pël ëepna pöt Anutuuk itaangkën ompyaö ëepnaat.

⁵ Öng kapir namp pim kaamök elmëepnaap won ëen pimënt wë pöt Anutuun kön wi kosang wesak kët kanaan rö kanë Anutuuk pi kaamök elmëepënëak kimang maim wë.

⁶ Ën kapir namp koröpöökë kentötë ënëm eim wë pipop pim lupmer wel wia.

⁷ Ni öng kapirörö ngön pipta ënëm eimeë saun won öpnaan këëkë wesak ök mam. Pël ëen omnarö itenak kön wiin ompyaö ëepnaan.

⁸ Namp pim karurö kaamök elmëere pimtë kaatakörö wet rëak kön wiak kaamök elmë pël naën yaë pipop pim kön wi kosang yewesaut kasëng menak köpëlöröa ök sak wë pitëm utpet yaaö pöt il yemowas.

⁹ Öng kapir namp pim kris-makiat 60 ëak won saup pim omp kopëtapring wakaimaup ke pilëpökëer kaamök elmëepnaan pim yapinte öng kapiröröa pepeweri wiaapnaat.

¹⁰ Pi sant yeëa ma won pöta songönte tekeri wasëpnaan pëel mam. Ru wilak omnant menak ngarangk yeëa ma won? Omën ngolöpörö pim naë waisën ompyaö yaalmëa ma won? Ngönën omnarö sant yaalmëa ma won? Omën këlangön kat yawiaurö kaamök yaalmëa ma won? Lup sant ke nentere nent yeëa ma won? Songönöt kat wiak pi omën ompyaö pipot eima pël kön wiakök pepeweri wiim.

¹¹ Öng ulwasöröak pitëm ompörö wel wia pipöröa yapinöt pepeweri wiinganök. Ke pilörö kentre kaur ë yesem Kristo kasëng menak omp koir yaë.

¹² Pël ëak öng tek wë Kristoë

inëen ëëpënëak wet rëak pim Kristo pimëntoring öpënëak ngön kosang wesa pöt yailën saunaring yaë.

¹³ Pël ëakta nent epël yaë. Pit ka poutë ilëak orö yesem wisën eim wë. Pël yeem omën muntaröa omnantön kön wieë pitëm ngönöt kain wak kaö wesak yeem ngön utpet ke nentere nent naëpanëet aim wë.

¹⁴ Pötaanök pit utpet ke pipot ëëpanëen nem kentöök öng ulwasörö pit kaalak omp wak ru wilak pitëm kaat ngarangk ëep. Pël ëepna pötak tiarim kööre toköröak ngön utpetat tiarën niapënëak pitëm utpetatön ngaöl ëak sëp wasëpnaat.

¹⁵ Nem ngön yeniak pipta songönte epët. Öng kapir narö Aköpë kamtaö ilap riak Setenë ënëm yes.

¹⁶ Ngönën öng namp pim kurtak öng kapir narö wëen pöt ngarangk elmëep. Pël ëepna pötak öng kapir pörö pit ingre moröröa naëaan omnant naön wëen ingre mor pöröak öng kapir muntarö omën kaamök elmëepnaat won pörö yok pangk kaamök elmëepnaat.

Ngönënë ngarangköröa ngönte

¹⁷ Ar ngönënë ngarangk ya ompyaö yamëngkauröa sumat isak mampun. Pël ëënëak pöt pitëm naëaan ngönën ompyaö ök aöre rë niulö pël yaaö pipörö wet rëak pël elmëen.

¹⁸ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. “Purmakaöp ya kaamök yaalniem koinöt nëmpënëak yaëen këmët il mowariingan.” Tapël nenteta epël wia. “Ya omnamp pim ya yamëngkauta kangut yok pangk öpnaap.”

¹⁹ Omën kopëtapök ngönënë ngarangk namp utpet yaë wesak arim ëöetak ngön yaatak moulëepënëak yaan pöt kat mowiingan. Ën omën naar ma naar namp pöröak niaan pötaar kat mowiim.

²⁰ Ën ngarangk namp saun nent koirën pöt omën pouröa ëöetak moulmëak wotpil mowasum. Pël ëen pim karurö itenak kas ëepnaan.

21 Ne Anutüre Yesu Kristoore en-sel Anutuu yaö elmëaurö pitëm eöetak kosang wesak epël yeniak. Ni ya pipët këekë wesak ngarangk eëm. Pël ëak ni ngön nenta songönte nokoiren wë teënt nimtë könöök ök mangan. Pël ëak omnarö omnant mööngkraar kangk elmëengan.

22-25 Ni omnarö ngönën yaatak moulmëemëak teëntom mores kepönöök wiak welaköt elmëengan. Pöta songönte epët. Omën narö pitëm saunat yoolök wiaan pöta kangut naaröön yaëen ityaangk. Ën naröaat ëlëep wia. Ënëmak oröön itaampe-naat. Pöta ök omnaröa ompyaö yaaut yoolök wia. Peene yoolök wi naön yaë epot yok pangk akun wali ëlëep wi naöpan. Ni teëntom köntak omnarö ngönën yaatak moulmëem pöt omën pöröa saunaté kangut nim rangk isëpnaat. Pötaanök nimtë wëwëet ngarangk eën lupmer kölam wiaap.

Ni yaumanre ya këlangön yaën. Pötaanök won sëpnaan i yaapöt pëen nënganëp wain i kot nentaring na pël eëm.

6

Inëenöröa ngönte

1 Inëen yaaö ngönënring pöröak pitëm ngarangköröen, “Kaöarö” pël weseë ping wesak ap. Pit pël naën eëpna pöt omën narö pöten itenak Anutuu yapintere ngönënte wak irëak aöre utpet wesak aö pël eëpnaat.

2 Inëen yaaurö pit pitëm ngarangk Kristoon kön wi kosang wesak wë pörö pitën, “Pi nem karip,” pël wesak wak irepan. Pit pitëm ngarangköröen epël kön wiip. “Pi Kristoon kön wi kosang yemowasën lup sant yaalmë. Pël eën ne ya yamëngkën pöta këet öpnaat.” Pël kön wieë pit weë ngentiak inëen panë elmëep.

Omën këëtre mosutë ngönte

Ni omnarö ya pöt mëmpnaan kosang wesak rë moulöm.

3 Omën namp tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön këëtere Anutuu ënëm

yaauta ngönte sëp wesak maimet aim wë pipop

4 pi pimtën kön wiin isën kön won pan wë. Pël ëak pi irikor ëak wë omën mosutön ngön kosang wesak aimeë ngön lup nantë songönötëen ngön nga elëpënëak kent yaë. Pël yaë pötök omën epot yaarö. War, komkap, ökre was, omnampön köpël wë pas köntak, “Pi utpet yaaup,” pël wasö pël yaaö pöt yaarö.

5 Pël ëak kët ël epotë ngön ke urak aim wë, omën ke pil yaë piporö pitëm könöt ëngk ma e wia. Pël yeë ngönën këet këekë wak naön yaë. Pël yeem pit epël yewas. “Aköpë ngönëntakël wëaö pöt monere urömaring wëaut,” pël yewas.

6 Yaap, omën namp pi pimtë omnantön, “Ne yok pangk ëa,” pël weseë Aköpë ngönënta ënëm eëpna pöt yok pangk omën ompyaut kësang örö morëëpnaat.

7 Tiar tiarimtë songönte ewat wë. Ëlöröak elek niwilaurö. Wë ënëmak wel wiak elek tapël sëpenaarö.

8 Pötaanök kaömpre poë koröpre pöt wak wë pöt, “Yok pangk ëa,” pël wesak öpenaat.

9 Ën omën narö monere uröm kësang pan koirëpënëak kent yaë pipörö pit Setenök morök elmëen pim kalaapöök öpnaat. Pël ëak omën pasutön kent yaaö pötak wer moön kö sëpnaarö.

10 Monere urömatön kent yaaö pötak utpet ke nentere nent pötë songönte pël yaë. Omën narö monere urömatön kent yaëen pötök wer moön ngönën sëp wesak këlangön kaö kat wieim wë.

Pool pi Timoti ompyaö öpënëak mëëa

11 Anutuu omnamp ni, omën ke pilöt kasëng mamp. Pël ëak wot-pil wëaö, ngönënring wëaö, kön wi kosang yewesautaring wëaö, lup sant yaautaring wëaö, weë ngentiak ulöp ngarngar yaautaring wëaö, wiap së së yaautaring wëaö, omën pipotring ömëëtaan weë panë ngentiim.

¹² Ni Kristoon kön wi kosang yewe-sautaring ömëëtaan weë ngentiim. Pël äak wëwë kosangët wak öm. Ni omnaröa ëöetak Anutuun kön wi kosang wesan pöt mëëan pötak pi wëwë kosang pötak ömëak yaö niwesa.

¹³ Anutu omën pout wëwë yang-inkaupre Yesu Kristo Rom yang ngarangk Pontias Pailatën ngön yaapët kosang wesak mëëaup pi-arpim ëöetak kosang wesak epël yeniak.

¹⁴ Aköpë ngön kosang wes yangk pipot irikor ëëre omnaröak utpet wesak aö pël ëëpanëën ngarangk këëkë eim wëënak tiarim Aköp Yesu Kristo orööpnaat.

¹⁵ Anutuuk akun wiaut wia pötak pimtök Kristo tekeri wes ulmëëpnaat. Pimënt kopëtapökëër ërëpsawiarang wëwëere weëre kosang pötë pepap pi omën omp aköröa Omp Aköp, pimënt tapöpökëër kaöaröa Kaöap.

¹⁶ Pi kopëtap wel yawiaut wonöp, ëwa panë omnaröa nasënganëëta öngpök wëaup. Omën nampök piin itnaangkën ëaup, peeneeta nampök itnaangkanëëp. Weëre kosangre yaya yamëëa pöt pim naë wieëaut om wiakaim wiaap, kosang pan. Yaap.

Omën omnant selap wieëauröa ngönte

¹⁷ Ni omën omnant selap wieëauröen ök mam. Pël ëën koröp ngaarëk wak omën lëngë sëpna pipotön kön wiin pitëm kaamököt pël ëën kosang wesak öpan. Anutu pi moup pepap puuk omnant ulöl wes ningkën wak ërëpsawiarang öpenaap piin kosang wesak öp.

¹⁸ Ni ök mam. Pël ëën omën omnant selap wieëaurö ya ompyaut selap mënak perper äak pitëm omnant kom äak omën muntarö mamp.

¹⁹ Pël ëëpna pötak pitëm ënëm kaamök elmëëpna omën weëre kosangringöt koirak wëwë kosang këët öpnaat.

²⁰ Timoti, ni Anutuu ngön nina pipët këëkë wesak ngarangk ëëm. Pël äak ngön pas kë won pipot kasëng mamp. Omën narö tiarim ngönëntaan kööre tok yaalni piporö pitëm ngön pipten, “Ëwat kësangöt yewaut,” pël kaar ya.

²¹ Pit, “Ten ëwatingörö,” pël aim olëak irikor äak ngönën kasëng menaut pötaanök.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët. Ne nim pepap, Pool.]

2 Timoti

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 36 pöta ök won sèèn Pool kaalak wii kaatak wë Timotiin epwer retëng ë mena. Pool pi pimtë wel wiipna akunet temanöm yesën kön weswes ëë Timoti pim Epesas kak ingre mor saurö ngarangk ëëpnaal ngan rë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-2

Yoöre ërëpre wa korkor ngönöt 1:3-2:13

Weteteere pepanöm ngönöt 2:14-4:5

Pool pimtë ngönte 4:6-18

Ngön mëët 4:19-22

1-2 O Timoti nem ru ulöpöököp ne Pool Anutuuk Yesu Kristoë ngön yaaö omën sumëak neulëak tiarim wëwëet Yesu Kristooring yal mangkën nimpnaat kosang wesak niia pöten ök ni-amëak wes nemëaupök pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt ningkën nim naë wiaap.

Tiar ngönëntaan ëö ëëngan

3 Nem ëere peparöa eima pöl neenta lupmer utpetat won wiaan kengkënring wë Anutuun inëen elmëeim wë. Pël ëëë nimëen yak kët ël epotë Anutuun kimang maimeë yoöre ërëp maim wë.

4 Ne sëp yaniwasën nim neen yaköm ëen ing ëan pöten kön wieë ërëpërëp kësang pan ëëmaak yak niin itaampaaten kent yaë.

5 Ne nim kön wi kosang pan weseim wëen pipten kön wia. Kön wi kosang ke pil pipët nim öng ëap Loisre ëlëp Yunis piarpim eimautak niinta tapël yaën pël kön yaniwi.

6 Pötaanök nim könö it nganga niwesak epël niamaan. Ngaan nem moresiar nim kepönöök yaniwiin Anutuuk welaköt elniin ngönën ya mëmpëak weëre kosang waup.

Pötaanök weëre kosang pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum.

7 Nim elnia pöten kön wieë epël kön wiim. Anutu pim Pul tiar yaningk pöök kas ëëpenëak naalniin weëre kosang ëëre lup sant ëëre tiarimtok tiarimtën ngarangk ë pël ëëpenëak yaalni. Pötaanök weëre kosang waö pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum.

8 Ni tiarim Aköpë ngönënte ök amëëtaan ëö ëëngan. Pël ëak ne pim yaat yamëngkën wii kaatak neulëaup neenta ëö ëëngan. Ni Anutuu naëaan weëre kosang wak nem yaaul ngönëntaan këlangön kat yawiem kön wiin pangk ëëp.

9 Anutu pim tiar utpetetakaan niwak wotpil öpenëak yaö niia pöt tiarim ompyaö nentaan won. Ngaanëer pan Anutu pi yang epër won wiaan Yesu Kristook tiar ompyaö niwasëpnaat pël kön wia pötak komre kolap elnia.

10 Pim komre kolap elnia pötak peene tiarim utpetetakaan niwaup, Yesu Kristo, jaaröön tekeri yes. Kristo pi weleta weëre kosangöt wa olëak pim ngön ompyautak wëwë kosang wiakaim wiaapna pöt war wes yaningk.

11 Pël ëen Anutuuk ne pim ngön yaaö omën sak ngön ompyaö pöt aöre rë moulö pël ëëmëak neulëaup.

12 Pël ëaut pötaanök ne këëmre këlangönring wëaup. Pël ëëë pöten ëö naën nem kön wi kosang yewe-saup Anutu pöpön kön selap naën yaaup pi weëre kosangringëpök nem ya yamëngkautre wëwëet ngarangk elnëëpënëak yemangk pöt pout ngarangk ëak wëen akun kaöaö temanöm sëpnaat.

13 Ngön yaap nem këmtakaan ök yeniak pipta ököök ëëm. Ni Yesu Kristooring yal menak wë ngön pipët piin kön wi kosang wasöore lupmerök sant mowasö pël ëëmëen yeniak pipël ëëm.

14 Ni Anutuuk omën ompyaö ngarangk ëëmëak nina pipët ompyaö wesak ngarangk ëëm. Ngëëngk Pul tiarim lupmeri wia pöök kaamök

elniaan ya pipët mëmp.

¹⁵ Ni êwat wëen. Esia yangerak ngönën omën pourö ne sêp newesaut. Pitëm naëaan Piselasre Emosenis pi-aripta.

¹⁶ Aköp pi Onesiporas pim öngre ruröen yaköm elmëep. Pitëm pepapök ne wii kaatak wëen kaaö naalnëen akun kësang nem naë wais ya kë neweseimaup.

¹⁷ Pi Rom kak wais neen ap weseim wiak nokoiraut.

¹⁸ Aköpök kön wiin pangk ëen akun kaöaöök yaköm elmëep. Pi Epesas kak nemëen inëen ya kësang mëneimaut. Pöten iteneimaup niinta êwat wëen.

2

Poolök Timotiin Yesu Kristoë nga omën sêpënëak mëëa

¹ Nem ruup ni, tiar Yesu Kristoor-ing yal menak wëen komre kolap yangingk pötak weëre kosang sak öm.

² Pël ëak omnaröa itöök nem ngönën ök niaan kat wia pipot nuukta tapël omën naröen kön wiin ya ompyaö mëmpnaarö pël ëen pöt pitën maan omën muntaröen ök map.

³ Ni Yesu Kristo pim nga omën ompyaö namp pël sak tenring këemre këlangönë rangk öm.

⁴ Ne nim ömëel pöten kön wiimëek yak ngön nokoliit ök niamaan kat wi. Omën namp kööre tokörö il wasëpënëak nga yaatak wë pi ya muntat namëngkën yaaup. Ngaaröa kaöapök pim yaaten itenak kent ëëpënëak nga ya kopëtet ompyaö wesak mëmpnaat.

⁵ Ën namp pi omën muntarö il mowasëpënëak ngaal witwit yeem ngasam pöta ngön kosangta ënëm naën ëëpna pöp këet naön ëëpnaap.

⁶ Ën namp pi ya lupöök akun poutë ya kaö mëneim öpna pöp puuk wet réak ya lupöökaan kaömp këet öpnaap.

⁷ Ngön pipot ingre mor saurö tiarim wëwëeten ya. Aköpök kön koir ningkën nem ngön ök yeniak pipotë këëtön êwat sumëet. Pötaanök kön wiaam.

⁸ Ni Yesu Kristoon kön wiaam. Pi omën omp ak Tewit pim ëapök wele-takaan wal ëaup ngön pöt ngönëntak ök ni yeë pöt.

⁹ Ne ngön ompyaö pipot ök yaan omnaröak nem ngönten kaaö ëen utpet yaauröen yaalmë pöl këemre këlangön ke nentere nent kat yenewi. Pit wii yenetë. Pël ëautak Anutu pim ngönte wii natëen yaë.

¹⁰ Pötaanök ne Anutuu yaö we-saurö pitëmëen këemre këlangön epot kat yawi. Pit Yesu Kristook utpetetakaan moön Anutuu ëwaatak wakaim öpënëak këlangön kat yawi.

¹¹ Ngön epël wia epët yaap.

“Tiar pim weletak yal menan pöt wëwëetakta yal mempenaat.

¹² Tiar këlangön kat yawiem weë ngentiipena pöt piiring ngarangk sêpenaat.

Tiar pi yak mowasëpena pöt puukta tiar yak niwasëpnaat.

¹³ Tiarim ngön kosangët wiap sêpna pöt pim ngön kosangët kosang sak wiaapnaat.

Pi nalre nal naën yaaup.”

Ya omën namp Anutuuk itaangkën ompyaö yaë pöta ngönte

¹⁴ Ni ngön epët ngölöp wesak Anutu ëöetak omnaröen mëak pit ngön utpetatëen nga elepan pël mam. Pël yaë piptak kaamök naalmëen ngön utpet pötök pöt kat yawiaurö utpet yemowas.

¹⁵ Anutuuk niin kön wiin kë sêpnaataan weë ngentiak yaat mëmp. Pël yeem ngön këet wotpil tekeri wesak maim wëen omën ëöaat nim rangk nawisën ëëpnaat.

¹⁶ Ngön pas kë won Anutuu kent naën pipot apan. Pipotök utpetatë kanöök wes mëen Anutuun kasëng mempanëen.

¹⁷ Kaar pipot ëmpöl kaöatë yaë pöl ulöl sak utpet yewas. Omën ke pil yaauröakaan naar Aimeniasre Pailitas.

¹⁸ Piarip irikor ëak ngön këet kasëng menak ënëmak weletakaan wal ëëpenaat ya pöt yok oröa pël kaar

aimee omèn muntaröa kön wi kosang yewasaut utpet weseim wë.

¹⁹ Pël yaatak Anutuuk pim ingre morörö tiar ka wap ket äak wesirën taintaë taua. Wappöta möönöök ngön epël wia. “Aköp pi pim omnaröen ewat wë.” Pël äak munt nent epël wia. “Omèn Aköpön, ‘Yaap pi tiarim Aköp,’ pël maimee pim yapinte wak yaaurö pit utpetat kasëng mamp.”

²⁰ Omèn omnant kësang wieëaupë ka kaöetak kelön nant omèn sum kësangët koolre siluwa pötök ket ëere këraare yangatök ket ë pël äaut wia. Nant ya kaöatë yaut, nant pasutë yaut pël äak wia.

²¹ Namp pi omèn pas pöt kasëng menak pim lupmer kölam wasën pöt pi kelön ya kaöatë pötë ök sëpnaat. Pël ëen Ka Pepapök piin kön wiin ompyaö ëen peram mowasën pi yaap Ka Pepapëen ya ompyaö ke nentere nent mëmpnaat.

²² Timoti ni omp ulwasöröa kentre kaur yaaut sëp mowesak öm. Pël äak omèn lup kölamring wë Anutuun kaamök elmëepënëak maim wëauröaring wotpil wëere kön wi kosang mowasö, lup sant elmëere mayaptaring wë pël ëëmëen weë ngentiim.

²³ Ni köpël ngön utpet pipot kasëng mamp. Pipotök nga koir yaë pöten ewat wëen.

²⁴ Aköpë inëen yaaö nampök ngaal witwit ngön epan. Pi omèn pourö ngöntre kar elmëimee ompyaö wesak ngönën ök maim öp. Pël yaëen nampök piin utpet yaalmëen pöt ya sangën elmëëpan.

²⁵ Pël äak omèn pim ngön wa olë yaaurö pitën wiapre kor elmëak pitëm könöt wotpil mowasëp. Pël ëen pit Anutuuk kaamök elmëen lup kaip tiak ngön këet ewat sëpën sa.

²⁶ Pël äak pitëm lupöt kan tëen ngaanëer Setenök pim ngön ngaarëk öpënëak kalaapö mowiin wak wakaima pörekaan ent ë olëak ompyaö sëpnaat.

Akun kaöaö temanöm yesën wa irikor kësang orööpnaat

¹ Ni epël kön wiaam. Akun kaöaö temanöm yesën könöm ke nentere nent orööpnaat. Pöt epot.

² Omnarö pitëmtën kent ëen keimön ëëpnaat, monatön kentre kaur ëëpnaat, pitëmtën wak isak apnaat, ieping ëëpnaat, Anutuun ökre was apnaat, pitëm ëlre peparöa ngönöt wa olapnaat, omnant mangkën yoöre ërëp nemaan ëëpnaat, Anutuun ngëëngk nemowasën ëëpnaat,

³ omèn pitring irëauröenta ngöntre kar naën ëëpnaat, omnaröak mayaap elmëepënëak yaëen kangiiir nga elmëepnaat, omnaröen ökre was apnaat, pitëmtök pitëmtë koröpötön ngarangk naën ëëpnaat, kentre imënröa yaë pöl ëëpnaat, omèn ompyaö yaautön kööre tok ëëpnaat,

⁴ pitëm karuröen morök elmëak kööre toköröa moresi moulmëëpnaat, teënt pan köntak pitëm kön ëngk ma e pötë ënëm ëëpnaat, pitëmtök omèn kaöarö pël kaar apnaat, koröpöökë omnantön kent yeem Anutuun kent naën ëëpnaat.

⁵ Pël yeem pit koröpöök Anutuun ënëm yaaö kaarkaar sak wë Anutu kasëng menak öpnaat. Ni omèn ke pilörö kasëng mamp.

⁶ Pitëm naëaan narö ëlëep ka nantë së ilëak öng kön wonöröen ngön kaar ke nentere nent mëak pitëm ngönën kaar pötë ënëm ëëpënëak morök yaalmë. Öng pörö pitëm saunatë könömöt wetak wë kön selap wëaurö kentre kaur ke nentere nent pötök wer mön ënëm yaaurö.

⁷ Pit kët ël epotë ngön kat wiak kön ya mëneimee ngön këeta songönte ewat nasën yaaurö.

⁸ Omèn öngörö morök yaalmëa pörö ngaan Sanisre Sampris piarpim Moses pim ngönten kööre tok elmëa pöta ök ngön këëtaan kööre tok yaaurö. Pitëm könöt utpet yaaurö yak kön wi kosang yewesaut kaëngk yaaurö.

⁹ Pitëm omnant yaautë këet kaö

naarööpan. Sanisre Sampris piarpim äa pöl köpël yaauta këet tekeri sëen omën pourö itaampnaat.

Weëre kosang taueë Anutuu ngönta ënëm yaauta ngönte

¹⁰ Ni neering yesaup nem ngönën ök yamëëaöre kan yaaö, omnant yaaö poutë songöntere Anutuun kön wi kosang yewesaöre ya wiap yaaö, lup sant yaaöre këere ngaatë rangk wë,

¹¹ omnaröak utpetat kësang yaalnëaöre këlangön kat yawiaö pötön ewat wëen Antiokre Aikoniamre Listra ka pötë së wë këlangön kaö kat wieim wëen Aköpök utpet pötë öngpökaan ent ë neulëaut pöten ewat wëen.

¹² Omën narö Yesu Kristook yal menak Anutuu ngöntak öpna piporo kööre toköröak utpet mowasëpnaat.

¹³ Ën omën utpet kaar yaauröak omnaröen morök yemaan Setenökta pitën morök tapël maan utpet panë sëpnaat.

¹⁴ Ni pöt, ngön kë kat wiak kön wi kosang wesang pipot taintaë wak öm. Ni ten ngön pipot rë niulauröen ewat wëen.

¹⁵ Nimtënta ewat wëen. Nim kotuukaan ngëëngk ngönën pepewer sangk kelak kat wieimaup yak pötak kön ompyaut ningkën Yesu Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk utpetetakaan niöpnaap.

¹⁶ Ngönën pep pipot pout Anutu pimtë Pulöökë kaamöktak oröaut. Pötaanök ngön pipotök ewat ninak tiarimtë utpetatön pet yaalni. Pël äak tiarim wëwëat ompyaö niwesak wotpil öpena pöt rë yanuul.

¹⁷ Kopëta niwasën Anutuu omën kë panë sak ya ompyaö ke nentere nent mëmpenëak ngönën pep pöt oröa.

4

Poolök Timotiin Anutuu ngön këet kosang wesak ök mapënëak mëëa

¹ Ne Anutuu ëöetakre Yesu Kristo omën wel wiaare öp wëaurö tiarim ngönte ë pet irëpnaapë ëöetak pim akun kaöaöök wais wa ngaöök

nimëëpna pötaan kosang wesak epël niamaan kat wiim.

² Anutuu ngönte ök mëak omën pötaan kent yaauröere kaaö yaaö pouröen wiap elmëak kosang wesak ök mam. Pël ëen ngön pötak elmëen pitëm lupöt it nganga sëp. Pitëm utpetatön nga maan lup kaip tiip. Konöt kosang mowasën Anutuu kanöök sëp. Pël yaëen kët ël epotë wiap elmëak këëkë wesak rë mouleim öm.

³ Ënëmak akun nent temanöm sëen omnarö wotpil ngönten kaaö äak pitëmtë kentötë ënëm eimeë ngönën kaaröt kat wiipënëak yeem pëel maan rë yemoula ke nampre nampörö wais rë mouleim öpnaat.

⁴ Pël ëen pit ngön këet kasëng menak ëlar ngön pöt kat wieim öpnaat.

⁵ Ni pöt, kët ël epotë kön tektektaring wë këëmre këlangönë rangk öm. Pël ëëë omnaröen ngönën ök maim öm. Nim omnarö kaamök äak ngönën ök yemaan ya pöt panë wesak mëmpeim öm.

Pool pi ya pet irëpënëak mëëa

⁶ Wain iit Anutuun kiri yaalmë pöl nem iit lë olemëak yeë. Nem wëwë epët sëp wasuma akunet temanöm yes.

⁷ Ne nem yaat weë ngentiak mëneimaut. Nem yaat mëmpö wais pet ir yoolak. Kan yaö neea pöök mësaö wais yaö neeaurek yaarö. Nem kön wi kosang yewesaut wil këlok naën.

⁸ Pël ëen peene pöt kutömweri ul ë rangiaut, sum kësangring omën wotpilöröaan yaö äa pöt nemëen äaut akun kaöaöök Omp Aköp, ngön ë pet yairaö wotpilëp puuk nampnaat. Pöt nemënt pëen won, pim orööpna akuneten kent äak kor wakaimaurö pitta mampnaat.

Ngön mëët

⁹ Peene teëntom nem naë waisum.

¹⁰ Timas pi yangerakë omnantön kentre kaur äak ne sëp newesak Tesalonaika kakë sa. Pël ëen Kresen pita Kalesia yangerakë yesën Taitasta Talmesia yangerakë sa.

11 Pël ëen Luk pimënt tenip wë.
Pötaanök ni Maak koirak arip waiseë.
Pi yok pangk ya kaamök elnëepnaap.

12 Tikikas pöpökëer nook wes mëen
Epesas kakël sa.

13 Nim waisumë pötak nem ulpëen
waliip Troas kak Kåpas pim kaatak
wiaan pöp wak waisum. Pël ëak pep
pepatring ket ëautre imën koröpöök
ket ëaö pipotta wak waisum. Ne pep
imën koröpöök ket ëaö pipotön kent
pan yaë.

14 Ainötök omnant ket yaaup Ale-
santa pi utpet kaö elnëaut. Pötaanök
Aköpök kangut mampnaat.

15 Niinta omën pöpön ngarangk
këekë ëëm. Pi kosang ëak tenim
ngönöt wa olëaup.

16 Wet rëak nem ngön yaatak neulëa
pötak omën namp ne kaamök naal-
nëen, won pan. Omën pourö ne sëp
newesa. Aköpök pitëm korar elnëa
pöta kangut won wes moolap.

17 Aköp neering wë ngönën ulöl
wasën köpël omnaröeta kat wi pet
irëpënëak kaamök elnëak weëre
kosang nenak utpet kaöatë naëaan
ent ë neulëaut.

18 Aköp pi utpet ke nentere nenta
öngpökaan newak ompyaö wesak
kutömweri wa ngaöök nemëepnaap.
Tiar akun poutë pim yapinte ngaarëk
wak aim öpa. Yaap.

19 Ne Akuilaare pim öngöp Prisi-
laare Onesiporasë öngre ruurö pit
pouröaan yowe yemak pël ök mam.

20 Erastas pi Korin kak wakaimaup.
Tropimas yauman ëen Mailitas kak
ent ë moulmëaut.

21 Kentre wap akunet temanöm
sëpanëen teënt waisum.

Yupulasre Putenre Lainasre Kloti-
aare ingre mor eprek wëaö pourö
pitta yowe yenia.

22 Aköp nim könöpring öp. Pim
komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Pool.]

Taitas

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 35 pōta Ök won sēen Poolök pep epwer Taitas pimēen retēng ēa. Taitas Krik omēn Poolring wakaimaupök Krit kustak ingre mor saurō ngarangk ēak wēen Poolök epwer retēng ē mena. Pim pep epwer pöt, Taitasēn tolēel ngarangk ēēpēn pōta ngönöt mena. Ngön epēt 1 Timoti pōweri wia pötē ök.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1:1-4

Ngönēnē ngarangkörōa ngönte 1:5-16

Omēn pourōa ngönte 2:1-15

Wa korkorre pepanöm ngönöt 3:1-11

Ngön mēet 3:12-15

¹ O Taitas, ne Pool Anutuu inēen yaaupök pep epwer retēng ē yaningk. Puuk Yesu Kristoē ngön yaaō omēn neulēak pimēen yaō elniaurō arim kön wi kosang yewesaut taē wasēn pim wēwēetak wē pōta kēet kēekē ewat sēnēak neulēaut.

² Ne ar ya kē sak wēwē kosangēt önēetaan kor önēak arim kön wi kosang yewesaut taē yanuwās. Anutu pi kaar naēnēpök yangerak omnant naarōon wiaan pōtaan kup nuwia.

³ Pēl ēak puuk ēnēmak pim akun wia pōtak wēwē kosangta songönte pim ngöntak tekeri wes nina. Anutu kama yanuwa pöpök ngön epēt nenak ök amēak neaan pēl yeē.

⁴ Taitas niin ngönēn ök niaan nem yeē pöl kön wi kosang wesak nem ru panē saup, niin yoöre ērēp yeniak.

Anutu Pepere tiarim kama yanuwaup, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap.

Ngönēnē wotöökörōa ngönte

⁵ Ni ingre mor saurōa naē omēn nant korar wia pöt wotpil wesak ka poutē ngönēnē wotöökörō moulmēemēak nem ök niaa pöl Krit kustak niulēen wēaup.

⁶ Ne epēl ök niaut. Omēn namp pi omnarōa itöök ketre saun won panēepök öngkopēt nampringēp, pim ruurōeta Kristoon kön wi kosang yewesaurōak pitēm kentöökē ēnēm ēak utpet naēn yaaōre pitēm ēlre peparōa ngön wa nemoolaan yaaō omēn ke pilēpök ingre morōrōa kepönōök moulmēen öp.

⁷ Ngönēnē wotöököp pi Anutu pim yaat ngarangk yaaupök omnarōa itöök ketre saun won, wotpil öp. Pi pimtēn ping wesak ēak ya sangēn teēt ēēpan. I ngaat nak kön irikor ēak omnarō köntak mööpan. Monere urōmatēen war ēēpan.

⁸ Omēn kamaatēaanörō ngöntre kar elmēep. Kön ompyautaring wē wotpil ompyaō öp. Pimtē wēwēt ngarangk ēēp.

⁹ Pi tenim ngönēn kē rē yanuul pöt taē wes wak öp. Pēl ēēē ngönēn kē pöt rē moulōore omēn ngön pöt wa yoolēaurōa kaaröt tekeri wasō pēl ēēp.

Krit kustak kaar omnarō selap wakaima

¹⁰ Omēn selap ngön wa yoolēaurō wē. Pit ngön mosut ēak morök yaalni ke pilörō selap Yuta omēn, “Ar Anutuu ngönta ēnēm panē ēēnēen arim koröp kaut ileē,” kaar pēl yaaō pörōa naēaanörō.

¹¹ Pit monere urōmat öpēnēak ngönēn naēpanēet aō ompörōere pitēm öngre ruurō utpet yemowesaurō. Pōtaanök ngönēnē wotöökörō ar pit il mowarieē.

¹² Pitēmtē Krit kustakaan ewat omēn nampök epēl ök ēa. “Krit omnarō ten kaar yaaurō. Ten animaurōa ök kē köntak yeem wisēn yaaurō.”

¹³ Krit ewat omēn pöpē ök ēa pöt yaapēt. Pōtaanök pitēm kön wi kosang yewesaut taē wesak öpnaan kosang wesak ök maē.

¹⁴ Pēl ēak pit Yuta omnarōa ēarōa ngön pasutre omēn ngön kēet wa yoolēaurōa ngön kosang wesak ya pipotön kat wiipan pēl maē.

¹⁵ Omēn pitēm lupötē kölam wē pörō pit omēn poutön kön wiin kölam

wia pël yaaurö. Ën utpetatök pitëm lupötë utpet wasën Kristoon kön wi kosang newasën yaaö pörö pit omën poutön kön wiin kölam won pël yewas. Pöt pitëm könre lupöt pu wariin ompyaöre utpet pöt kom naën yaaurö pötaanök.

¹⁶ Pël yaëetak Anutuun ewat wë pël yaauröak pitëm yaautök pi kasëng yemangk pöt pet yaalni. Anutuuk pitën itaangkën utpet pan ëen pit pim ngönte wa olëak omën ompyaut ëëpënëak ëen pangk naën yaaurö.

2

Öngre omp ulöpöröa ngönte

¹ Pit utpet ke pipot yaauröak ni pöt ngönën këet pëen rë moule.

² Omp ulöpöröen i ngaat nak kön irikor ëëpan pël ma. Pit omën ompyaut yaëen omnaröak pitën ping wesak ap. Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëëp. Pël yeem këëkë wesak kön wi kosang wasöore neneren lup sant elmë pël ëëp. Pël yaëen omnaröak pitëmëen utpet yaalmëen pöt kosang sak öp.

³ Tapël öng ulöpöröenta öngöröa Anutuu ngön ngaarëk yewa pöl ëëpnaan ök ma. Pit omnaröen utpet wesak mepan. Pël ëak i ngaat keimön nëmpan. Pël yeem öng ulwas ompringöröen ompyaö yaaö pöt rë moulak pet elmëëp.

⁴ Pël ëak öng ulwas pöröen pet elmëen pitëm ompre ruuröen lup sant elmëëpnaan.

⁵ Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëak lup kölam öpnaan. Pël yeem pitëmtë kaatë omnant këëkë wesak ngarangk ëak omnaröaan ompyaö elmëak ompöröa ngönöt ngaarëk öpnaan. Pit pël yaëen pöt omnaröak pitëm yaautön itenak Anutuu ngönten utpet wesak naëpan.

Omp ulwasöröa ngönte

⁶ Öngre omp ulöpöröen mëea tapël omp ulwasöröenta ök ma. Pitëmtë wëwëat ngarangk ëëpnaan kosang wesak ök ma.

⁷ Ni ompyaö yaaö pötaan wotöök rëak wëen omnarö nim yaaö pöten itenak ök ëëp. Ni rë moulömëen, wotpil wë këëkë wesak rë moule.

⁸ Ngön kë omnaröak wa utpet wesak naën ëëpna pöt pëen ök ma. Pël ëen nim kööre tokörö pit tiarën utpet wesak niapënëak ök ëen pangk naën ëen ëö sëpnaan.

Inëen ruuröa ngönte

⁹ Inëen ruuröen pitëm kaöaröa ngönöt ngaarëk wak ompyaö wesak ya mëngkën pit itenak ya ërëpërëp ëëpnaan ök ma. Pitëm kaöaröen ngön utpetat kangiiir mepan.

¹⁰ Pit pitëm kaöaröa omnant këkain ëëpanëp ompyaö wesak pitëm ngönöt ngaarëk öp. Pël ëen pit itenak, “Yok pangk yaë,” pël wasëpnaan. Inëen ruurö pit ya ompyaö ke pil yamëngkën Anutu tiarim kama yanuwaup pim ngönönte ngaarëk sëen omnaröak itenak kön wiin, “Ngön pöt ompyaut,” pël wasëpnaat.

Tiar lup kölam wë Kristo pim akun kaöaöön kor öpa

¹¹ Anutu pi yang ël epotë omën pourö kama niöpënëak pim komre kolap pöt tekeri wes nina.

¹² Komre kolap pötak Anutu kasëng menak wëaö pötëre yangërakë kentë kaur pöt sëp wesak e yangërak wë eptakëer tiarim wëwëat ngarangk ëak wotpil wë omën Anutuu ënëm yaauröa wëaul öpenëak rë yanuul.

¹³ Pël ëen tiar wëwë pötakël wë kön kosang wiak kë ompyaö oröön ërëpsawi ëëpena pöten kor eim wë. Yaap, tiar kor eim wëen Yesu Kristo yaaröön pim ëwaat tekeri sëen itaampenaar. Pi tiarim Anutu, ompyaö yanuwas pöp,

¹⁴ tiar utpetatë öngpökaan kama niwak kölam niwasën pim omnarö pël sak wë kosang wesak ompyaö yaaö pöt ëëpenëak pim wëwëet tiarimëen keimön naën kësangën elniak wel wia.

¹⁵ Ngön pipot pout ök ma. Weëre kosang nina pöt pout wak wë ngön

pipot öpnaan ke urak mäak wa olapanëen kosang wesak ma. Pit niin kön wiin iraan nim ngönte wa olapan.

3

Tiar wewë ompyautak kosang sak öpa

¹ Nim ingre mor sauröen yang ngarangköröere kaöaröa iri öpnaan ngolöp wesak ök ma. Pit ngönöt ngaarök wak wëen ya ompyaö nant mangkën pöt mëmp.

² Pit omnaröen utpet wesak mäak ngön kosang mepanëp ompyaö elmëak ëpre wiap elmëëp.

³ Tiar ngaan Setenök morök elniin ngön këeta kanö irikor ëak köpël wë ngön wa olaimaurö. Pël ëak tiarim wëwëat ngarangk naën kentre kauratë ënëm pëen eimaurö. Kët ël epotë tiar utpet yaëen omnarö tiarën kaaö yaalniin tiarimëntta neneraan kaaö eimaurö.

⁴ Pël ëauröak Anutu tiar kama yanuwaup pim ompyaö elniire lup sant elni pël yaaö pöt tekeri wes ninak

⁵ kama niwaurö. Pi tiarim wotpil yaautaan won, pimtë yakömtak pël elniaurö. Pi tiarën yaköm elnieë tiarim lupöt iirak pim ru niwasën Ngëëngk Pulöök tiarim lupöt ngolöp niwesa.

⁶ Anutuuk Yesu Kristo tiar kama yanuwaaupë tiarimëen elnia pötaan Ngëëngk Pul pö tiarim naë wes mëen wais kaamök kësang elnia.

⁷ Anutuuk komre kolap elniak, "Wotpilörö," pël niak yaö niwasën kön kosang wiak kor wë wewë kosangët öpenëak pël elnia.

⁸ Ngön pipot yaapöt.

Taitas, nem kentöök ni omën Anutuun kön wi kosang wesaurö omën ompyaut eim öpnaan kosang wesak omën yaap pipot ëëpnaan ök ma. Pipot ompyaut, omnarö kaamök yaalni.

⁹ Ngön utpet ke epëlöt kasëng man. Ngön mosutëen nga elngan. Èere köröröa songönöt kaö wesak angan. Moses pim ngön kosangtak wia pötön nga angan. Omën pipot pout mosut,

kaamök naalniipanëet, pötaan kasëng man.

¹⁰ Èn omën namp ngön kaar ëak ingre morörö kom yaalmëen pöt akunent ma nentepar wotpil mowas. Pël ëen pi kat nawiin yaëen pöt kasëng moman.

¹¹ Ni ëwat wëen. Omën ke pilëp korar wë utpet yaaup. Pimtë yaaut tiarën pet yaalni.

Ngön mëet

¹² Ne Atemas ma Tikikas namp nim naë wes mëen wais orööpna pötak teëntom nem naë Nikopolis kakë wais. Ne kopi akunaöök pörek ömëak kön yawi pötaanök.

¹³ Ni Sinas, Rom ngön kosangët ëwatëpre Apolos piarip kaamök ompyaö elmëak kamtaöökë omnant menak wes mëen sëp. Piarip omnantön ngöntök ëëpanëen kaamök elmë.

¹⁴ Tiarim ingre mor saurö pitta ompyaö yaauta yaat këekë wesak mënak kosang sëp. Pël yaëen narö koröpöökë omnant ëel yaëen pöt kaamök elmëen pitëm ngönëntak wëaut kë ëëpnaat.

¹⁵ Omën neering wëaurö pit pourö niin yoöre ërëp yenia. Ngönëntak lup sant yaalni pöröenta tapël yaalmë pël ök ma.

Anutu pim komre kolap pöt ar pouröa naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Pool.]

Pailimon

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wè krismaki 32 pöta ök won sèèn Pool Rom kak wii kaatak wè pep epwer Pailimon pimèèn retèng ëa. Pailimon pöp omnant kësang wieëaupök Kolosi kak wèèn ingre mor saurö pim kaatak wa top ëeima. Poolë epwer retèng ëaö pöta songönte epël. Pailimonë inèèn ru namp, Onisimas, pim omèn nent këkain ëak kas Rom kakë sa. Pël ëak Pool koirak lup kaip tiak Kristoon kön wi kosang wesa. Pël èèn Poolök Onisimas kaalak Pailimonë naë wes yamëem Pailimonök pim saunet won mowasëpënëak pep epweri ök mëak mangkën wak sa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1-3

Pailimon pimtèèn yaya ngönte 4-7

Onisimas pimèèn kimang mëëaut 8-22

Ngön mëët 23-25

¹ O Pailimon, ne Pool Yesu Kristoë ngönte yaautaan wii kaatak neulëaupök Timoti tepërim ngöntöp piiring wè tenpim ya ngawiap nimèèn pep epwer retèng ë yaningk.

² Öng Apia tenpim karipre Akipas tenpim yeë pöl Anutuu yaat kosang ngentiak yamëngk pöpre ingre mor saö nim kaatak ngönënëèn wa top ë yaë pöröaanta yoöre ërëp yak.

³ Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Pailimonëèn Anutuun kimang ngöntak yoöre ërëp mëëa

⁴⁻⁵ Pailimon, ni Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omnaröen lup sant yaalmëan pöt naröak aan kat wiaut. Pötaanök ne kët ël epotë nimèèn Anutuun kimang ngöntak yoöre ërëp maim wè.

⁶ Ni omnaröen nim Kristoon kön wi kosang yewesa pöten ök maan tiar Kristook yal ëak wèèn Anutuu tiarën ompyaö yaalni pöten ewat sèpënëak kimang yemak.

⁷ Ngöntop, ni Anutuu omnaröen lup sant elmëèn pit ya kë sa. Pël èèn ne pöt kat wiak ya kë sak ërëpërëp yeë.

Pool pi Pailimonön Onisimas sant mowasëpënëak mëëa

⁸ Ni lup sant yaalmëan pötaan epël niamaan kat wi. Kristook pim yaatak neulëèn wè. Pötaanök nook omnant èëmëèn këk niamëak pöt pangk niamaat.

⁹ Pël èëmaatak tepër nampnampëèn yak lup sant yeë pötaan wiap wesak niamaan. Ne Pool omp ulöpöp Yesu Kristo pimèèn yak wii kaatak neulëèn wëaupök

¹⁰ Onisimas, nem ruup, pimèèn kosang wesak kimang yeniak. Nem wii ka eptak wëautak piin Kristoë songönte ök maan kön wi kosang wesak nem ru sak wè.

¹¹ Pi ngaan nim inèèn yaaupök pim akunet pet nairën wiaan nim sèp wesautak ompyaö wesak kaamök naalniin ëaup, peene tepër pouwaar yok pangk kaamök elniipnaap.

¹² Pötaanök nook pi nim naë wes mëèn yewais. Pi nem ru ulöpöököp yak ne sèp newesak nim naë yewaisën ya këlangön yaë.

¹³ Ne Kristoë ngön ompyaut ök yaautaan wii kaatak neulëèn wëaupök pi nim urötak kaamök elnëëpënëak kent yaë.

¹⁴ Pël yaëetak ni pötaan kuure mak nenëaan wiaan piin maan nem naë öpënëak kön nawiin ëaut. Pöt ni ompyaö elnëak piin maan öpnaan ke urak niamaaten kaaö yaë. Könöök pël elnëëmëeten kent yaë.

¹⁵ Ne kön wiin Onisimas pi kaalak wais niiring sasa öpnaataan Anutuuk maan akun kot nent sèp niwesa.

¹⁶ Ngaan pi nim inèèn ru wakaimaup. Peene pöt, pöt pëèn won. Pi nim ëan pöl Kristook yal meneë yak inèèn pëèn won, nim kar panë sak wè. Ne piin lup sant yaalmë. Èn ni ne il newesak nim inèèn ruupök nim ëa pöl Aköpön kön wi kosang wesak wèèn lup sant kësang pan elmëeim ömëep.

17 Ni kön wiin tepër Kristoë yaat yamëngkauwaar pël wesak pöt nim neen sant yaalneën pöl piinta elmë.

18 Pi utpet nent elnia ma omën nent nim naëaan këkain ëa pöt ök neaan kangiir nimpaat.

19 Ne Pool nemtë moresök epël retëng yeë. Onisimas pim omën nim naëaan wa pötë kangiir nimpaan. Ni ëwat wëen pötaan ngolöp nuwesak epël neniangan. Ne kaamök elniin Kristoë omën sak wëen pötaan nim naë kangiir nampë kësang nent wia.

20 Pötaanök Aköpëen yak ne ompyaö elnëak Onisimas sant mowas. Tepër Kristook yal menak wëerek pël elnëen ya kë sumaan.

21 Ni nem këm ngönte ngaarëk ömëet pël kön wieë pep epwer retëng ë yaningk. Yaap, ne kön wiin ni il wesak munt nantta ëëmëep.

22 Ne kön wiin Anutuuk nim kimang yamëëaut kat wiak wil neulëen nim naë waisumaap. Pötaanök Onisimas pim nim naë waisëpnaatak ne nim naë wais ömaan ur nent kopëta was.

Yoöre ërëp ngönte

23 Epapras, Yesu Kristoë ngönte ök yaautaan wii kaatak moulmëen neering wë pöp pi yoöre ërëp yenia.

24 Ën Maakre Aristakasre Timasre Luk neering ya yamëngka pörö pitökta tapël yenia.

25 Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupmeri wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim karip, Pool.]

Ipru

Yesu wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 37 pöta ök won sèen omèn nampök pep epwer Ipru omèn ingre mor saö naröaan retëng ëa. Omèn retëng ëa pöp, tiar köpël. Pi ingre morörö kööre toköröak pitëm kön wi kosang yewesaut irikor yaalmëen kasëng mampënëak yaëen epwer retëng ë mena. Pi Kristoë yaatere yapintak Mosesëet il yewas pöt pet elmëa.

Pöt epël wia.

Kristook Anutuu songönte tekeri wes pet ira 1:1-3

Kristook enselörö il yewas 1:4-2:18

Kristook Mosesre Yosua il yewas 3:1-4:13

Kristoë kiri yaaö yaatak Mosesëet il yewas 4:14-7:28

Kristoë sulöp ngolöptak Mosesëet il yewas 8:1-9:28

Kristoë kiri äautak Mosesëet il yewas 10:1-39

Kön wi kosang yewesauta ngönte 11:1-12:29

Wa korkor ngön mëet 13:1-25

Anutuuk pim Ruupön maan pim ngönte ök nia

¹ Ngaanëer Anutu pi tektek ngön yauröen ök maan tiarim ëaröen ngön ke nentere nent, kan ke naöre naö ök maö ima.

² Pël äautak peene yangerakë omnant won wasëpna akunet temanöm yesën akun eptak pim Ruupön maan pim ngönte ök nia. Ruup Pepapök maan omnant pout ket äaup omnantë pep sëpënëak mëea.

³ Anutuu ë rangiere ëwaat pim naë wiaan tekeri yewas. Pi Anutuu ök panëep pim weëre kosang ngöntak omnant pout kaamök elniaan taë sak wia. Puuk wel wiak tiar kölam ni-wasëpënëak tiarim saunat won wes olëak, kaalak kutömweri wal ëak së Anutuu yaapkëel wel aisëak weëre kosangring wë.

Anutuu Ruupök enselörö il yemowas

⁴ Pi Anutuuk yapin kaöet mangkën enselöröaat il yewas. Tapël pi kutömweri isak Anutuu yaapkëel wë weëre kosang wak enselörö ngep elmëak wë.

⁵ Ne tol ëen pël yeniak? Ngaan Anutuuk ngönëntak epël mëea pöt enselöröen ök nemaan ëa.

“Ni nem Ruup.

Peene ne wil nuulëak nim Pep sak wë.”

Ën epteta enselöröen nemaan ëa.

“Ne pim Pep sak wëen

pi nem Ru sak öpnaat.”

⁶ Nent pöt, Anutuuk pim Ru wetëep yangerak wes mëen waisëpënëak ëa pötak epël ök mëea.

“Ne Anutu nem ensel pourö piin yaya map.”

⁷ Nent pöt, pim enselöröen, “Pit Ruupë iri wë,” weseë pitëmëen epël ëa.

“Ne Anutu nem enselöröen maan kentöökë ök yesaurö.

Ën nem inëenöröen maan es wilëngöökë ök yesaurö.”

⁸ Ën nent pöt, Ruupëen Anutuuk epël ök mëea.

“O Anutu, ni omp aköp akun wali om ngarangk eim ömëep.

Nim omèn wa ngaöök yamëen pörö wotpil wesak ngarangk yaaup.

⁹ Ni wotpil yaautön kent yaaup, utpet yaautön kaaö yaaup.

Pötaanök Anutu ne, nim Anutuuk ni ërëpsawi ëëmëak yaö niaan ërëpsawi kaö yaëen nimotök karuröaat il yewas.”

¹⁰ Nent epël mëea.

“Aköp ni omnant won wiaan yanger ket ëan.

Nim moresring kutömwer ket ëan.

¹¹ Kutömre yang pipot kö yesën ni pöt wakaim om ömëep.

Poë koröpö sëpar yes pöl pipot ëepnaat.

¹² Nuuk pit poë koröpö rang rë yawi pöl ëëmëet.

Pël ëak ulpëenëp përeak ngakëp yamë pöl elmëëmëet.

Ën ni pöp om wakaim ömëep.

Ni ulöp sak wiap nasëngan.”

13 Nent epël wia pöt, Anutuuk pim enselöröen nemaan, Ruupön määa. “Ni wais nem yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wëen omën nimëen kööre tok yaaurö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.”

14 Ën enselöröen tolël määa? Pit omën könöröa ök ëen Anutuuk pim inëen ya mëmpënëak wes yamëaurö. Pël ëen wais omën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaarö kaamök yaalni.

2

Anutuu utpetetakaan yaniwa pöt kësangët

1 Yaap, Anutuu Ruupök enselörö il yewas. Pötaanök tiar pim ngönte ök niaan kat yawi epët kat kolak sëp wasnganëen taë wes wak öpa.

2 Anutuu ngön kosangöt enselöröen maan ök määa pöt yaap panëët. Omnarö ngön pöt ngaarëk naön wa yoolaan kangiiir Anutuuk utpet mowasö ima.

3 Pötaanök tiar Anutuu ngönte, Ruupë ök ëa pöt, wa olëak Anutu tiar utpetetakaan kama niöpna kaö pöt kasëng mangkën tol ëak kangut won ëëpën? Orööpnaat. Pim tiar utpetetakaan kama niöpna ngön pöt, Aköp Yesuuk wet rëak ök aan omën kat wiauröak ngön pöt yaap pël aan kat yawi.

4 Pit pël yaëen Anutu pimtökta Aköp Yesuu ngönte yaap pöt tekeri wasëpënëak retëng weëre kosangring it ngolöp ke nentere nent mëneima. Pël yeem pim könöök elmëen Ngëëngk Pulöök ngön pöt kaamök ëak ngönën ya mëmpënëak weëre kosang ke nentere nent omnarö nina.

Yesu pi tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep saup

5 Yang ënëm orööpënëak Anutuuk mëëaur nem yeniak epër, Anutuuk enselörö ngarangk ëëpënëak nemaan ëa.

6 Won. Pöta ngönte ngönëntak ngön nent epël wia. “Anutu, ten omën pasuröaan ni öröptaan kön yaniwiin?

Ten omën pëenöröaan ni öröptaan ompyaö yaalniin?

7 Ni ten akun kot nent enselöröa iri önëak niulëen pitök il niwesa.

Pël ëen kaalak ënëmak ni ten wak ngaarëk isak ëwaat ë nirangian.

8 Pël ëak ni ten omnant pout ngarangk ëënëak tenim iri niulëan.”

Yaap, Anutu pi tiar omnant pout ngarangk ëëpenëak niulëa ngönën piptak pël ëa. Pötaanök kopët nent tiar ngarangk naëngan won, pout ngarangk ëëpenaat. Pël ëëpenaatak peene itaangkën tiar omnant pout ngarangk naën yeë.

9 Peene pöt, tiar itaangkën ngön pipët Yesuun ëa. Anutuuk pi akun kot nent enselöröa iri öpënëak moulmëen pitök il mowesa. Pël ëen pi këlangön kat wiak wel wiin pim pël ëa pötaan Anutuuk pi wak ngaarëk isak ëwaö ë morangia. Pim këlangön kat wiin ë morangia pöt, Anutuuk tiar omën pourö komre kolap elniak tiar kaamök elniipnaan wel wiipënëak maan pël ëa.

10 Anutu pi omnant pout ket ëak pötë pep sak wë. Pi omën kësang pan pim ru sak kutömweri së ëwaatak öpenëak kent kön wia. Pël ëak Yesu tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep panë sëpënëak yaö maan këlangön kat wia. Anutu pi pël ëen kë sa.

11 Yesu tiarim kölam yaniwesaupre kölam niwesaurö, tiarim Pepap kopëtap. Pötaanök pi tiarën, “Nem nangarö,” pël niapënëak ëö naëpan.

12 Pi tiarën ëö naën Anutuun epël mëëa.

“Nem nangaröen nim ngönte ök memaat.

Ne ingre moröröa tekarak wë niin yaya niamaat.”

13 Ën nent epël.

“Ne pitring piin kön kosang wiimaat.” Kaalak nent epël.

“Anutuu runga nena pöröaring wë.”

Yesu pi tiar kaamök elniipënëak yang koröpö wa

14 Anutuu ruurö tiar yang koröpöoring wë. Pötaanök piita tapël

ëa. Pöt pimtë weletak weleta pepap Seten won mowasëpënëak yang koröpö wa.

¹⁵ Pël ëakta omën weletaan kas yaautak wii ket ëak nitëen wakaimaurö wil niulëepënëak pël ëa.

¹⁶ Pim yang koröpö wa pöt, en-selörö kaamök elmëepënëak naën, tiar Apramë ëarö kaamök elniipënëak pël ëa.

¹⁷ Tiar pim nangarö kaamök elniipna kan muntat won. Pötaanök tiarim ök panë sa. Pël ëak Anutuun kiri yaauta wotöök sak ya ngës ëen wotpil nuwasëpënëak Anutuu ëöetak ya kaö mëna. Pöt tiarim utpetat iir niolapënëak pël ëa.

¹⁸ Setenök piin morök yaalmëen këlangön kat wiaup yak omnaröa naë morök orö yanirëen yok pangk kaamök elniipnaap.

3

Yesuuk Moses il yewas

¹ Yesuuk kölam niwesa nem karurö, Anutu kutömweri wëaupök ar piiring önëak yas niiaurö. Ar Yesuun këëkë kön wieë. Pi Anutuuk wes mëen pim ngönte ök ëak kiri yaauta wotöök saupë ngönte tiarök ök yaaurö.

² Anutuuk pim omnaröa naë Mosesën ya ngön maan ya panë wesak mëna pöl Yesuukta tapël ëa.

³ Kaat ök rëaupë yapintak kaata yapinte il yewas pöl Yesu Anutuu kaata pepapök Moses pim kaatak wëaup il mowesën omnaröak pim yapinte wak isak ya.

⁴ Ka epot pout ök rëaup wë. Omnant poutë pepap Anutu.

⁵ Moses pi Anutuuk ya ngön maan pim omnaröa naë inëen ya yamëngkem Anutu pim ënëmak apna pöta ngönte ök maima.

⁶ Kristo Anutuu Ruup pi Anutuuk ya ngön maan ya panë wesak yamëngkem Anutuu omnarö ngarangk elnieim wë. Anutuu omën pörö tiar tapörö. Pöt pas won. Tiar kön kosang wieë pim yaö niia pötön kor öpena pöt pim omnarö pël apenaat.

Israel omnarö lup kosang ëak Anutuu ngönte wa olëa

⁷ Pötaanök Ngëengk Pulöök ngön epël ëa pöt tiarimëen yes.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak

⁸ Israel omnaröa Anutu kasëng menak lup kosang ëa pöl ëëngan.

Pit yang mopöök ima akun pötak pim ngönte wa olëak ökre was elmëeima.

⁹ Arim ëarö pörek krismaki 40 pötë öngpök nem ya kosang mëneima pötön iteneëak

köntak utpet elnë ökre was elnëeimaut.

¹⁰ Pël ëen ne omën pöröen ya sangën ëen epël ëaut.

‘Pitëm könöt nem pet yaalmëa pöl nawiin sa rëak yesaurö.

Pit nem yaautön ëwat sëpnaaten kaaö yaaurö.’

¹¹ Pöten kölop elmëak ngön kosang wesak epël ëaut.

‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Israel omnaröa Anutuu ngönte wa olëa pöl ëëngan

¹² Karurö, arim naëaan namp lup-meri kön utpetat wieë kön wi kosang newasën ëak Anutu wëwëap kasëng mengkanëen ngarangk këëkë ëeim ön.

¹³ Pël ëak arim naëaan namp utpetatë moröktak elniin lup pu waringanëen kët ël epotë neneren wa korkor ngön maim ön. Pël ëak ar neneren ngön ëak kat yawiem pöt, “Ngönëntak, ‘Peene,’ pël ëa pöl peene taptakëer ngön ngaarëk ömaat,” pël kön wieë ngaarëk weim ön.

¹⁴ Tiarim wet rëak Kristoon kön wi kosang wesan pöl taë wes wak yesem weletak orööpena pötaan Kristooring lup kopëtemer sak wë.

¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël ëa. “Ar peene Anutuu ngönte kat wiak pöt

Israel omnaröa pi kasëng mena pöl lup kosang ëëngan.”

¹⁶ Pöt talöröak Anutuu ngönte kat wiak kasëng mena? Pöt maim naröak

naën, Israel omën Mosesök Isëp yangerakaan mësak waisa tapöröak äaut.

¹⁷ Ma talöröaan Anutuuk krismaki 40 pötë öngpök ya sangën elmë ima? Pörö utpetat ë yesem yang mopöök wel wi won sa.

¹⁸ Ma talöröaan pi kölöp elmëak ngön kosang wesak, “Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan,” pël ëa? Pöt pim ngönte wa olaima pöröaan ëa.

¹⁹ Tiar pöten ityaangk. Pit Anutuun kön wi kosang newasën äautaan pim kaare yang kë yesaurek neilaan ëa.

4

Kë yesa kaare yangerak oröopenëak niiaut

¹ Anutuuk pim kë yesa kaare yangerak së öpenëak kup niwia. Pötaanök arim naëaan namp utpet ëak neilaan ëënganëen ya ngës kön wiipa.

² Pitëm ngaan ngön ompyaut kat wia pöl tiarta äaut. Pit ngön pöt kat pëen wiak taë wa naön ëa pötaan pötak kaamök naalmëen ëa.

³ Ën tiar ngön pöt taë wak wë eporö kë yesa kaare yangerak së öpenaarö. Anutu pi kaare yang pören epël mëëa. “Ne kölöp elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Yaap, pim yanger ket ëa pötak kë yesa kaare yang pöreta kopëta wesaupök kölöp ngön pöt mëëa.

⁴ Anutuu omnant ket ëa pötak ngönëntak kët 7 pöta ngönte epël ëa.

“Anutu pi kët 6 pötë ya mëneim pet irak 7 pötak kë sa.”

⁵ Pöta ngön nent kaalak epël ëa.

“Pit nem kë yesa kaare yangerak newaispan pan.”

⁶ Omën ngaan ngön ompyaut kat wia pörö ngön pöt wa olëa pötaan Anutuu kë yesa kaare yangerak neilaan ëa. Peene pöt, narö kat wiak taë wasëpna pöt pörök ilapnaat.

⁷ Omën ngaan wakaima pörö neilaan äautak Anutuuk tiar pim kë yesa kaare yangerak ilapenëak kaalak akun munt nent niwia. Akun pöt

peene. Pël ëen akun wali won sëen ënëmak ngön nem kön ngölöp wes ninan pöt Anutuuk maan Tewitök epël retëng ëa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak lup kosang ëëngan.”

⁸ Yosuaak Israel omnarö mësak Anutuu kë yesa kaare yangerak së oröanëen ënëmak Anutuuk akun munt nentakëen naën ëan tapön.

⁹ Pötaanök tiar ëwat wë. Kë yesa kaare yang Anutuuk kup niwia pör om wia. Pim kët 7 pötak kë sa pöl pim omnarö tiar pim naë së kë sëpenaat.

¹⁰ Omën pim kë yesa kaare yangerak së oröopena pörö Anutu pim ya mën pet irak kë sa pöl ëëpenaarö.

¹¹ Pötaanök tiar kë yesa kaare yang pörök së öpenaan weë ngentiipa. Omën ngaanöröa ëa pöl Anutuu ngön wa olëak kan kourak së kö sënganëen.

¹² Anutuu ngönte wëwëetaringët, omnaröa naë weëre kosang yaaut. Pöt öp nga panëeweri ök, öp newer nalaan nal poutë ngaö wë pöwerta il wesak nga panëewer. Pöwerök omnaröa kos yasinre ilëenötta yail pöl omnaröa könöpre lupmer kom yaë. Pël yeem omnaröa kön yawiaare kent yaaö pötë songönöt war yewas.

¹³ Anutuu ëöetak omën nent ëlëëp wi naön. Omën ket ëa pout pi tekeri wasën pim ëöetak yoolök wiaan itena. Omnant pout itenak ëwat wëaup pi tiarim yaaut kom ëak kangut nimpnaap.

Yesu pi tiarim kiri yaauta wotöököp

¹⁴ Yesu, Anutuu Ruup, kiri yaauta wotöököp, pi kaö panë sak kutömweri së tiarimëen Anutuun kimang maim wë. Pötaanök kön wi kosang yewesaut, tiarim pël yak pöt, taë wak öpa.

¹⁵ Kiri yaauta wotöököp Anutuu naë tiarimëen kiri ëeim wëaup, pi tiar wiapre kor yaëen ya ngës yaalniaup. Morök ke nentere nent tiarim naë jaarö pöt pim naëeta oröaap wiap sak utpet naën ëa. Pël ëa pötaanök pangk kaamök yaalniaup.

¹⁶ Pël yaalni pötaanök tiar kas köpël Anutu komre kolap yaalniaup pim

naë oröeim öpa. Pël één könöm nentere nent orö yanirëen puuk ya ngës elniak pim komre kolaptak kaamök elniipnaat.

5

Kiri yaauta wotöököp Yesu pi utpetetakaan pangk kama niöpnäap

¹ Yuta omnaröa kiri yaauta wotöököp moulmëepënëak yaaö pöt pi omnaröaan Anutuu inëen elmëepënëak omnaröa naëaan ilak yemoulmë. Pël één Anutuuk omnaröa utpetat won wes moolapënëak omnant menak animaurö kiri ar ë yemangk.

² Kiri yaauta wotöököp pi yang omnamp, wiapöp. Pötaanök Anutuu yaautön köpël ëëre kanöön irikor ë pël yaauröen wiap yaalmëaup.

³ Pim wiap yaautaan Anutuuk pi omnaröa utpetatëen kiri ar yeem pimtëenta tapël ëëpënëak mëëa.

⁴ Kiri yaauta wotöököpë ya pöt kaöet. Pötaanök omën namp pimtë könöök ya pöt nampan. Won, Anutuu Eronë elmëa pöl ya pöt mangkën yamëngk.

⁵ Kristo piita tapël pimtën wak isak, “Ne kiri yaauta wotöököpë yaat yok pangk mëmpaat,” pël weseë namëngkën ëa. Anutuuk ya pöt menak epël ök mëëa.

“Ni nem Ruup.

Peene nook wil nuulëak nim Pep sak wë.”

⁶ Ën ngönëntak nent epël ëa.

“Ngaan Melkiseteë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

⁷ Ngaan Yesuu yangerak wakaima pötak pi ingre ya ilak aimeë kimang ngöntak Anutuun ök maima. Pi Anutuuk yok pangk weletakaan kama öpënëak kön wiin Anutuuk pim ikanöök wë pim ngönte ngaarëk wa pötaan kat wiak kaamök elmëeima.

⁸ Yaap, pi Anutuu ru panëepök pas këlangön ya mënak pim ngönte ngaarëk yeweem ngön ngaarëk yewauta songönte ëwat panë sa.

⁹ Pël één pim Pepapë ngönte ngaarëk yewa pöt kaö sak kosang

sëen pi omën pim ngönte ngaarëk yeö pörö utpetetakaan kama wëen wëwë kosangtak öpna pöta pep sa.

¹⁰ Pël één Anutuuk Yesu pi tapöpök Melkisete pim kiri eima pöl pim urtak wë kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa.

Öngaaröa ök ëëngan

¹¹ Melkisete pim ngön pöt, selap wiaap ök niamaatep ar kat wiak kön tektek nasëngan. Pötaanök war wesak niamaatak tenim naë ya kaö wia.

¹² Ar akun wali ngönën kat wi waisauröak muntarö rë moulon pangk ëëpnaatep om köpël wëen naröak rë nuulöpna pöta ök yeë. Pël één ke pilörö ar ngönën wet rëak kat wiaut kaalak ök niama yangap yeë. Ar kë kosang yenauröa ök won, kapa pëen yenauröa ök wë. Pötaan ngönën öngpököt pangk kat nawiingan, yoolököt pëen kat wiinëet.

¹³ Kapa yena pöröen öngaarö pël mepenaat. Pöta ök omën pörö pit öngaaröa ök könöt weë nasënörö. Pötaanök wotpil yaauta ngönte kat wi naskolpan.

¹⁴ Ën kë kosang yena pöröen kaöarö pël mepenaat. Pöta ök omën könöt weë saurö pitëm könöök omnant kom yaauröak omën ompyaöre utpetat pangk kom ëëpnaat.

6

Kön wi kosang yewesaut taë wak öpa

¹ Nem pël niak pötaan Kristoë ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak yal menak ngönënëen kaö sak öpa. Tiarim ka möör wapët wesirën taë ëaan kaalak tiak rangk newesirën ë yeë pöl omnant kë wonöt kasëng menak Anutuun kön wi kosang yewesa wet rëak kat yawi pöt rangk naën ëëpenaat.

² Pöt epot. Ngönën i mëëre Ngëëngk Pulö öpënëak mores kepönöök yawia, weletakaan wal ëëpenaare Anutuuk akun kaöaöök kom ëak ngön ë pet irëpna ngön wet rëak kat yawi pöt kaalak kat nawiingan.

³ Anutu kat wiin pangk eëpën pöt ngönën wet reäk kat yawi pöt ewat sa pet irak ngönënëen kaö sak öpa.

⁴ Omën Anutu kasëng mena pörö kaalak lup kaip tiak pim naë rë noolapan. Pit ngönëntak pitëm lupöt ewa elmëen kutömweriaan Anutuuk omën ompyaut wes mëen wak Ngëëngk Pulööring wakaima.

⁵ Pit Anutuu ngönte ök eën ompyaö eën omën weëre kosang akun kaöaöök mëmpnaata lup nant itena.

⁶ Omën ke pilörö pit Anutu sasa kasëng mena. Pël ëa pötak pitëm könötök Anutuu Ruup kaalak këra yetaprak möa. Pël yaëen omnarö itenak piin ökre was mëëa. Pël ëa pötaanök omnaröak maan pit kaalak lup kaip tiak Anutuu naë rë noolapan.

⁷ Omën ke pilöröaan ngön nokoliit niamaan. Yang nerak kopi rangkrangk peleim wëen yangera öngpök sëen omnant oröak kaö sëen këët oröön omën ya yangëntaurö yeö. Pipët, Anutuuk yanger welaköt elmëen këët yaarö.

⁸ Ën nön pëen orööpna pöt kë won eën yanger utpet pël yewas. Yang utpet pör Anutuuk kaaö elmëen ënëmak es kotak won sëpnaar. Omën utpet yaaö ke pilörö Anutuuk tapël elmëëpnaat.

⁹ Nem kar panëerö, yaap, ten ngön könömöt niaut yak arën kön kosang wiin yok pangk Anutu kasëng nemangkan pël yaë. Ten arën kön kosang wiin ar ompyaö yaëen Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat pël yaë.

¹⁰ Anutu pi korar naën yaaup. Ar pimëen yak pim omnarö itenak kaamök elmëak lup sant elmëimaauröak om ëeim wë pöten tol ëak kat nikolöpën? Pël naëpan.

¹¹ Tenim kentöök arim neenemëen weë yengenti pöl om ëeim wëen akun pet irëpënëak kön yawi. Pël eën arimëen kutömweriaan mor kol kosangöt wiak kor wë pöt önëët.

¹² Ten ar wisën eëneëten kaaö. Tenim kentöök ar omën Anutuun kön

wi kosang wesak weëre kosangring wë pim kup mowia pötë pep sa pöröa ök eëneak kön yawi.

Anutu pim kup niwia pöt këët

¹³ Apram ke pilëpön Anutuuk ngön kup mowiak omën kaö talëpë yapintak kosang wasëpënëak ap wasën pim ököp won eën pimtë yapintak kosang wesa.

¹⁴ Pël ëak piin epël ök mëëa. “Yaap pan, ne welaköt kësang pan elniin nim ruure ëarö selap pan oröak ulöl sëpnaat.”

¹⁵ Pël maan Apram pi yaap wesak kaaö köpël kor wakaimeë Anutuu kup mowia pöta këët wa.

¹⁶ Tiar omnaröa ngön ë kosang yewesaut epël wia. Omën namp pim ngönte kosang wasëpënëak kaö nampë yapintak kosang wasëpnaat. Pël eën omnarö pim ngönte wa ngep elmëëpënëak kön wiin kaöapë yapintakël kosang wesa pöten kat wiak yaap wesak sëp wasëpnaat.

¹⁷ Anutu pi kup niwia pöt sëp wesak maimet naëpan këët öpenaarö tiar war wes ningkën ewat sëpenëak kent kön wia. Pötaanök pim kup niwia pöt pimtë yapintakël kosang wesa.

¹⁸ Anutuu kup niwiak pim yapintakël ngön ë kosang wesa pöt pangk kö sëen kaar naëpan. Pël wia pötaanök, tiar pim kol uröök ilëak wëen ngarangk elniin pim kup niwia pöta këët öpenëak taë wak kor eim wë.

¹⁹ Anutuu kup niwia pöta kë tiarim öpenëak kön kosang wiak kor wë pötak tiarim wëwëat taë yanuwat. Pöt wiapre kor wonte, ngëëngk tupta poë koröp ngeröök utaukë kasngaëël, Anutuu naë, wia. Pötaanök taë yanuwat.

²⁰ Ngeröök pö tiarim wotöököp, Yesu, puuk tiar kaamök elniipënëak wotöök reäk keli olëak ilëa. Pi Melkisetë pim ök kiri yaauta wotöök sak pël ëeim kosang öpnaapök pël ëa.

7

Melkisetë songönte

¹ Melkisetë pöp, pi Salem kakë omp aköp, Anutu kaö panëëp pimëen kiri

ëeimaup. Pi tapöpök Apram nga sê yang omp ak naröere pitëm omnarö mênak yewaisën kamtaöök koirak welaköt elmëaup.

² Pël ëên Apramök pim omnant wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi menaup. Pim yapin Melkisetete pöt, tiarim ngöntak wotpil yaaö omp aköp pël apenaat. Ën Salem omp aköp pöteta, mayaap omp aköp pël apenaat.

³ Melkisetete pim ëlre pepere ëaröa songönte ngönëntak war wesak naën ëa. Ën pim wilaare wel wiauteta naën. Pël ëaap tiarök piin Anutuu Ruupë ök kiri yaatak wakaim öpnaap pël wasëpenaat.

⁴ Ar Melkisetete pi kaö panëep pöt kön wieë. Pöt tiarim ë kaöap Apram pi nga sê yang omp akörö mênak uröm wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi mena. Pötaan pi kaö panë sak Apram il yewas pël kön wieë.

⁵ Ën Liwai pim ruure ë kiri yaat yamëngk pörö Yuta omën pitëm karuröak omnant pout kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mampënëak Mosesë ngön kosangtak ök ya. Liwai omën pöröa karurö pitta Apramë ruure ëarö. Pël yaëetak kiri yaauröak pitëm karuröa naëaan omnant öpënëak Mosesök ëa.

⁶ Pël ëaap Melkisetete pöp Liwai pim kurmentëkaanëp won, maimap, Apram pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mangkën welaköt elmëa. Apram Anutuu wet rëak kup mowia pöp Melkiseteteek welaköt elmëa.

⁷ Yaap, tiar ëwat panë wë. Tiar omnarö welaköt yaalni pöpökëer kaöap. Ën yeö pöp kotup. Pötaanök Melkisetete welaköt elmëa pöp kaöap, ën Apram wa pöp kotup.

⁸ Liwai pim kurtakaan kiri yaaö lup 10 pötëaan kopët nent yewauröak kö seimaurö. Ën Melkisetete lup 10 pötëaan kopët nent wa pöp wëwëetaringëp ngönëntak pël ya.

⁹ Liwai pöpön tiar yok epël apenaat. "Apramë lup 10 pötëaan kopët

nent wak Melkisetete mena pötak Liwai pöpta piarip pouwaar ëa," pël apenaat.

¹⁰ Pöt Liwai naaröön wiaan pim ë pepap Apram Melkiseteteek kamtaöök koirak welaköt elmëa pötak Apramök pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mena. Pötaanök Liwai pita pim ë pepap Apramring pël ëa. Pël ëa pötak Apramre Liwaire pim kurtakaanörö Melkiseteteek il yewas pöt pet yaë.

Kiri yaaö ngaanöröa urtak ngolöpöp oröa

¹¹ Ngaan Liwai pim kurtakaanöröak ngës rëak kiri yaat mënna pötak Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan Yuta omnarö nina. Liwai pim kurtakaanöröak omnarö pangk wotpil yewesanëen kiri yaaö muntap naaröön ëan tapön. Pit wotpil newasën ëa. Pötaanök kiri yaaö ngolöp oröa pöp, Liwai pim kurtakaanëp Eron pim ök won, Melkiseteteë ököp.

¹² Anutuuk kur nementëkaan kiri yaaö ngaanörö wa moolëak kur mumentëkaan omën ngolöpöp moulmëepënëak pöt pitëm ngön kosang ngaanötta wa moolëak ngön kosang ngolöpöt wiipna pöt pangk ëëpnaat.

¹³ Omën orööpënëak Anutuuk ök yenia Yesu pöp Liwai pim kurmentëkaan won. Yesu pim kurmentëkaanörö kiri naën yaaurö.

¹⁴ Tiar ëwat wë. Tiarim Aköp pi Yutaë kurtakaan oröaup. Omën kur pötakaanöröak kiri yaaö ya pöt mëmpënëak Moses pi nemaan ëa.

Yesu pi Melkiseteteë ök kiri yaaup

¹⁵ Kiri yaaö ngolöpöp Yesu, Melkiseteteë ököp, pim oröa pötak ngön kosang ngolöpötta oröa pöt tekeri yewas.

¹⁶ Yesu pi kiri yaauröa kurmentëkaan ngön kosangtak ëa pöl won. Kan maimetakël kiri yaaö saup. Pi wëwë kosangtaring wë pöta weëre kosangöökël kiri yaaö sak wëaup wë.

17 Piin Anutuuk ngönentak war wesak epël äaup.

“Ngaan Melkisetee kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

18 Ngön kosang ngaan kiri yaaurö Liwai pim kurmentëkaan orööpënëak äa pöt weëre kosang kaamök naalniin äa. Pötaanök Anutuuk kama wa mooläa.

19 Mosesë ngön kosangtak omnant ompyaö wes pet nairën äa. Peene pöt, Anutuuk kan ngolöp ompyaö naö ngës yaniwi. Pö ompyaö panëö ngön kosang ngaanöt il yewas. Kan ngolöp pöök pangk Anutuu naë sepenaat.

20 Anutu pi om pas Yesuun kiri eëpënëak yaö nemaan. Pimëen wesak ngön ä kosang wesa pötaanök mëäa. Omnaröa ngaan omën narö kiri ya mëmpënëak moulmëeima akun pötë ngön ä kosang yewesa pöt won, köntak moulmëeima.

21 Yesuun pöt, Anutuuk ngön epël ä kosang wesa.

“Aköp pi ngön ä kosang wesak epël niak kaalak muntet naëpan.

‘Nuuk kiri eim kosang ömëep.’ ”

22 Anutu pi kiri yaaö ngaanöröaan ngön ä kosang newasën äautak Yesuun pël äautaan sulöp ngolöp Yesuuk yanitë epët ompyaö panëet ngaanöt il yewas pöt kön wiaapenaat.

23 Kiri yaaö ngaan pörö wel wiin pöp urtak pël ä waiseima pötaanök selap.

24 Yesu pöp wëwë kosangtaring wë. Pötaanök pim kiri yaaö ya pöt om kosang wiaapnaat.

25 Pi wëwë kosang wëaupök omën piin kön wi kosang wesak Anutu temanöm yewas pörö kaamök elmëepënëak Anutuun kimang maim wë. Pötaanök pi omën pörö akun poutë utpetetakaan kama weim öpnaap.

Yesu tiarim kiri yaauta wotöököpök pangk kaamök elniipnaap

26 Kiri yaauta wotöök ke pipël pipop tiar pangk kaamök elniipnaap. Pi wotpilëp, utpetere saun nent wi naönöp, kölam pëenëp, Anutuuk saun

omnaröa naëaan wak kutömweri kaö wes ulmëaup.

27 Yuta omën kiri yaauta wotöök pörö kët ël epotë wet reak pitëmtë saunatëen kiri ar äakök omnaröaan ënëm yaaurö. Ën Yesu pöt, pitëm yaaö pöl naën. Akun kopëtet pimtë wëwëet Anutuun pël elmëak tiarimëen kiri ëen pet ira.

28 Yaap, Mosesë ngön kosang wet reak oröa pötak omën weëre kosang wonöröak kiri yaauta wotöök öpënëak mëäa. Pël äautak Anutuu ngön ä kosang wesa ënëm oröa eptak pim Ruupëen yaö yaë. Pël ëen Ru pöp Anutuuk omnant pout pangk elmëak moulmëen kosang wë.

8

Yesu pi kutömweri ngönën tup këetak kiri eim wë

1 Ngön pipotë kepönte epël. Tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöp pi o kutömweri së kaö sak Anutuu yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wë.

2 Pi kutömweri së kiri yaaö wotöök yaat Anutuu tupta kakaati ngëeng panëetak mëneim wë. Tup pöt, ngönën tup këet omnaröak ök neraan, Aköp pimtök ök räaut.

3 Yang omën kiri yaauta wotöökörö Anutuun kiri wiire ar ä pël eëpënëak moulmëen wë. Pötaanök tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöpta tapël kiri eëpna pöt pangk eëpnaat.

4 Yang eprek Yuta omnaröa ngön kosangötë wia pöl Anutuun kiri ar yaaöre omën ke nentere nent yawiaurö wë. Pötaanök pi yangerak om wë talte kiri yaaö yaat namëngkën eëpën.

5 Yuta omnaröa kiri yaaurö pit ngönën tup ökre wastak yaë. Kë pöt kutömweri wia. Yangerak omnaröa yaë pöt Moses pim äa pöl ökre was yaë. Kë pöt kutömweri wia. Pi poë koröpötök ngönën tupët ök rapënëak yaëen Anutuuk epël mëäa. “Kat wi. Rosiraöök könte pet elnian pöl omnant pout ëem.”

⁶ Peene pöt, sulöp ngolöp Yesuu tiarimëen nitëa pötak ngaante il yewas. Tapël Yesuu tiar kaamök elniipna ya pötak Liwai omën kiri yaaüröa yaat il yewas. Sulöp ngolöptak ngaante il yewas pöta songönte epël. Anutuu peene kup niwia pötak ngaan Mosesën kup mowia pöt il yewas. Pötaanök sulöp ngolöp kup niwia pöta taë yewas pötak ngaante il yewas.

Sulöp ngolöptak ngaante il yewas

⁷ Sulöp ngaante mos naën ëanëen Anutu pi ngolöpët orööpënëak naën ëan tapön.

⁸ Anutu pi pim omnaröen kön wiin pangk naën ëen epël mëëa.

“Wë akun nentak Israel omnaröere Yuta omnaröaan sulöp ngolöp nent war wasumaat, Aköpök pël ya.

⁹ Ngaan pitëm ëarö Isëp yangerakaan mësak yewaisem pitring sulöp tëaut pöta ök won.

Pit pöta öngpök wë ënëm naën yaëen ne kasëng menaut,

Aköpök pël ya.

¹⁰ Ën ënëmak Israel omnaröaring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm könötë mowiak lupötë retëng ëen wiaapnaat.

Pël elmëak ne pitëm Anutu pël sak wëen pit nem omën sak öpnaat.

¹¹ Akun pötak omën isaare irëa pourö neen ëwat sa pet irëpnaat.

Pötaanök omën pourö nener rë moulööre nampök karipön, ‘Aë, ni Aköpë songönte ëwat së,’ pël nemapan.

¹² Pitëm nem ngön wa olëa pöt ent ë olamaap.

Pël ëak pitëm utpetatön kön wi naön ëëmaap.

Aköpök pël ya.”

¹³ Anutu pim sulöp Yesuring oröa pöten, “Ngolöpët,” pël ya pötak ngaante sëpar sa pöt pet yaë. Pël naën ëanëen ngolöpët war newasën ëan tapön. Sulöp ngaan pöt omën nantë wak wëen sëpar yes pöl ëak won sa.

9

Kiri yaaö wotöök ngaanörö animauröa iitak kiri ëëima

¹ Sulöp ngaantak Anutuun yaya mapna wetete ngönre yangerakë ngönën tupët wiakaima.

² Ngönën tup pöt poë koröpötök epël wesak ök rëa. Ka pöt, ngeröök wiak nentepar wesak tomökëëta yapinte ngëëngk kaat pël yema. Pötak ur ket ëautak es rampewesring kaömp peret Anutuun yaö ëaut yawia.

³ Pël ëak poë koröpöök ngeröök utak kakaati panëëta yapinte ngëëngk panë kaat pël yema.

⁴ Pötak kiri yaaö ur koolötök ompyaö panë wesak ket ëa pöt wieëa. Kiri yaaö ur pötak Anutuun es koulöp wes mëëpënëak köp nga kampöt kiri ar ëëima. Pël ëak ka pötak Mosesë ngön kosangta umkek kool wa mëa pöteta wieëa. Umkek pöta öngpök kap koolötring ket ëa nent wiaan pötak kaömp mana pöt wesireëa. Pël ëen umkek tapta öngpök Eronë sungkör amail ëa pööring kël welung ngön kosangöt retëng ilaut wieëa.

⁵ Umkek pöta rangk pöt, ensel Anutuu ëwaööring naarë kõnaar ket ëen pöaarë wereweriarök umkek pöta ur Anutuu omnaröa saunat won yewesa pöt akaak ë ulmëëëa. Pötë ngön pöt, tol ëak pout ök aan pangk ëëpën?

⁶ Pit pël ë ulmëak wë kët ël epotë kiri yaaürö pit ngönën tup poë koröpötök ök rëa pöta ka tomökëëtak pitëm yaat mëmpö ilëak oröeim wakaim yeëa.

⁷ Ën ka pöta kakaati panëëtak pöt, kiri yaaö wotöököp pimtökëër kris-maki nenta öngpök akun kopët nent sa yeëa. Pöt pas nasën, animaö iit Anutuun kiri ëëpënëak wak yesa. Pël ëak së wet rëak pimtë utpetatëen kiri ëäkök omën pouröa kön nawiin wë utpet yaautëen kiri ë yeëa.

⁸ Omën pöta songönte Ngëëngk Pulöök epël pet yaalni. Kaata ka tomökë pöt, poë koröpö utaan ngëëngk panë tuptak ilapena kanö naaröön yaë.

⁹ Poë koröp ka pöt, peene yangerak wë epta ökö. Pötak, omnant Anutuun kiri wiire ar ë pël yaaö pötak omën Anutuun yaya yamëëauröa lupöt wot-pil nemowaspan.

¹⁰ Pipët, iire kaömpre ngönënëen koröp iirö pël yaaut. Koröpöökë yaaö pipot, Anutuuk omnant pout ngolöp wasën këet naaröön wiaan wiakaima.

Kristoë iitak kiri ëa

¹¹ Kristo pi omën këet oröak wia pöta kiri yaaö wotöök sak wë. Pël ëak poë koröp ka yangerak wia pötak won, kë panë omnaröak ök neraante kutömweri wia pötak ilëak ya yamëngk.

¹² Pim ngëëngk panë ka pötak ilëa pötak memeere purmakaö iitaring won, akun kopët nentak pimtë iitaring ilaan pet ira. Pël ëak Anutuun kiri yeem tiar utpetetakaan ent ë niulëa. Pöt kosang wiaapnaat.

¹³ Memeere purmakaö i pötire purmakaö ruupë es kosöt omën utpet ëak ngönënëen pangk naën yaauröa rangk lë mëak Mosesë ngön kosangtak kaalak ngönënëen ëëpënëak kölam moweseima.

¹⁴ Pël ëeimaauröak Kristoë i weë panëetak pötë yaaut il yewas. Anutuu Pul kosang wakaim öpna pöök Kristo kaamök elmëen saun won wë pim iitere koröpö Anutu kiri mena. Pël ëa pötaanök Anutu wëwëapë inëen ëëpenaan pim iitak yok pangk tiarim lupöt iirak kölam niwesak mos yaaut wa moolapnaat.

Kristoë iitak sulöp ngolöpët taë wesa

¹⁵ Taptaanök Kristo pi wel wiin pötak tiar sulöp ngaantakël wë saun ëeiman pötakaan ent ë yanuulë. Pël yaë pötaanök Anutuuk pimëen yaö saurö pim wëwë kosangta mor kol kup niwia pöt öpenëak Kristo sulöp ngolöpta songön sak wë.

¹⁶ Mor kolut yewauta songönte epël wia. Pepap wel wiinak pangk ruup rök ëëpenaat.

¹⁷ Öp wëen mor koltaan ngön ëa pöt kosang nasëpan. Wel wiipna pötakëer ngön pöt kosang sëen këet orööpnaat.

¹⁸ Sulöp ngaan pöt tapël wia. Animaup öp wëanëen ngönöt kosang nasën ëan tapön. Möön wel wiak iit lë olëa pötakëer ngönöt kosang seima.

¹⁹ Moses pi ngön kosang pout omnaröen ök më pet irak memeere purmakaö ruurö möak iit wak i yaaptaring irikor ëa. Pël ëak këra isop mormorök pol sëpsëp ëp köp möaut wa tëak i pötë wariak ngön kosangötë pepatëere omën pouröa rangk ke möeima.

²⁰ Pël yeem epël ök mëëa. “I eptak sulöp Anutuuk ar ngar önëak ngön ë kosang wes nina pöt taë yewas.”

²¹ Pël ëak poë koröp ngönën tupëtëre kiri yawia kelönre omnant poutë i pöt ke möeima.

²² Yaap, ngön kosangötë ëa pöl omnant pout animaö iitak ke möön kölam sëpnaat. Ën animaö iit lë noolaan ëëpna pöt Anutuuk pangk utpetat ent ë nanuulaan ëëpnaat.

Kristook tiarimëen kiri ëa

²³ Kutömweri omën këet wia pöta ökre wasut i pasutök iirak kölam wasëpënëak Mosesën mëëa. Ën këet kutömweri wia pötëen Kristo pimtök kiri ëa. Pim kiri ëa pöt kaö panëet yangerakëet il yewas.

²⁴ Pöt epël. Kristo pi ngönën tup omën moresök ök rëa këeta ökre was pötak neilaan ëa. Pi kutömweri öngpök ilëa. Pël ëak pörek Anutuu ëöetak wë tiarimëen kimang maim wë.

²⁵ Kiri yaaö wotöök ngaanörö pit yaap krismaki poutë ngëëngk panë kaatak yeila. Pöt, pitëmtë iitaring won, i pasut wak kakaati sa yaë. Ën Kristo pi pim iitere koröpö rangkrangk kiri eim öpënëak neilaan.

²⁶ Kristo pi pöröa ök talte yangera öröaurek ngentiak akun selap wel wi waisëpën. Pi pël naën om wë akun pet irëpnaat temanöm yesën tiarimëen pimënt kara ëen utpetat ent ëëpënëak akun kopëtet tekeri oröa.

27 Anutuuk omën pourö akun kopëtet wel wiipenëak niaurö. Pël ääk pöta rangk pim naë ngön yaatak oröopenëak nia.

28 Tapël Kristo piita akun kopëtet omën selap tiarim saunat pim rangk isën pimënt kiri ääk wel wia. Pël äaupök omën piin kor eim wë pörö tiarim utpetat kaalak ent eëpënëak won, pimëen kama niöpënëak akun nentepar pöt orööpnaap.

10

Mosesë ngön kosangtak kiri ëeima pötök saunat won newasën äa

1 Mosesë ngön kosangtak omnant eëpënëak äa pipot om omën këet Anutu pim Kristoë oröautak ngës rëak oröopenëak kön wiauta kön pëenöt jaarö, kë panëet won. Pötaanök kiri yaaö wotöökörö pit ngön kosangöt ngaarëk wak krismaki poutë kiri rangkrangk yaëen omën pörek Anutuu naë yesauröa lupöt wotpil nemowasën yaë.

2 Pël äanëen kiri yaaut won san tapön. Pörek Anutuun yaya yamëëaurö saun won wasën lup kölam sa talte pitëm utpetatön kön selap naën eëpën.

3 Pël äaap kiri yaaö pöt krismaki poutë jaaröön pitëm saunatön kön yawi.

4 Pöt epël. Purmakaöre memeerö möak iit il yoola pötak pangk utpetat won nasëpan.

5 Pötaanök Kristo pi yangerak oröopenëak yeem Anutuun epël mää.

“Ni animaurö kiri ar eëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup.

Pël yaaupök nim ngönte ngaarëk ömëak möönre koröpö war wes yenangken.

6 Animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup.

7 Pël määk ne kaalak epël määaut.

‘Anutu, ngönëntak nemëen ngön äa pöl, nim ngönte ngaarek ömëak jaarö.’ ”

8 Pi wet rëak epël mää. “Ni animaurö kiri ar eëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup, ma animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup,” pël mää. Omnaröa kiri wiire ar ä pël yaaö pöt ngön kosangta wieäaul yaautak pi pël ök mää.

9 Pël ääk yal menak nent epël mää. “Ne nim ngönte ngaarëk ömëak jaarö.” Pi pël mää kiri yaaö ngaanöt won wes yemoolëem Anutuu ngönte ngaarëk öpena ngolöp pöt ulmä.

10 Pötaanök Yesu Kristo pim Anutuu ngönte ngaarëk wak akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri äautaan Anutuuk kölam niwasën wë. Pötak kosang wiaapnaat.

Kristo kiri elniin pangk yaë

11 Kiri yaaö ngaanörö kët el epotë kiri ar äeim wëep pötak ketre saunat yok pangk won newaspan.

12 Kristo pi pöt, akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri kosang wiaapnaat äa. Pël ääk kutömweri së Anutuu yaapkëel wel aisëak wë.

13 Pël äeë Anutuuk omën pimëen kööre tok yaurö wa pim iri moulmääpnaaten kor wë.

14 Pi akun kopëtet pim iitere koröpö kiri äen pötak omën utpetat won wesak kölam wesa pörö wotpil niwesa. Pöt kosang wiaapnaat.

15 Ngön pöt yaap wasëpenëak Ngëengk Pulöökta ngönëntak epël ök yenia.

16 “Aköpök epël ya.

Akun ënëm orööpna pötak pitring sulöp tääma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm lupötë mowiak könötë retëng äen wiaapnaat.”

17 Kaalak yal menak epël ya.

“Ne pitëm saunatre utpetatön kön wi naön äëmaap.”

18 Anutuuk tiarim utpetat won wes pet ira pötaan kiri yauröak kaalak kiri äepna pöt pangk naëpan.

Kön wi kosang panë wesak Anutuu naë sëpa

19 Karurö, Yesu pim tiarimëen wel wia pötak kan të niwiin kas köpël ngëengk panë kaatak Anutuu ëöetak yok pangk ilapenaat.

20 Pöta kan ngolöp pöt pimtök kopëta wes nina. Pël yeem pim wel wia pötak Anuturu omnaröa tekrak ngeröök wieëa pö ent ë olaan wëwë kanöök ilapenaat.

21 Pël ëen tiarimëen kiri ëa kaöap puuk Anutuu omnarö tiarim kaö sak wë.

22 Pötaanök Anutuu naë sëpa. Kristo pim iitak tiarim lupöt kölam wasën utpetatë könömöt tiarim naë won wiaan koröpöt i yaap ruru wontaring iirën lup ompyaö wë kön wi kosang panë wesak pim naë sëpa.

23 Anutu, omnant kup niwia pöp, yaap pöta këet nimpnaap. Pötaanök lup selap naengan tiarim kup niwiin kön kosang wiak ök yak pöt taë wak öpa.

24 Pël ëak tiar tol ëak nener kaamök ëak lup sant elmëere ompyaö ë pöt ëepen pël kön wiipa.

25 Pël ëeë omën naröa yaë pöl ngönënë wa topötön kaaö ëenganëp nenera lupöt kosang wasëpa. Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm yes pël kön wieë weë panë ngentiak nenera lupöt kosang wasëpa.

Anutuu Ruup kasëng mangkan

26 Tiar Kristoë ngön këet tekeri niwasën wak wë ëwating kaalak utpetat ëëpena pöt pötëen kiri naëpan.

27 Omën Anutuun kööre tok elmëëpna pörö pitëm utpetat om wiaan pit pölöpring pitëm ngön ë pet irëpnaataan kor wëen es nga panëewesök kotak won mowasëpnaat.

28 Omën namp Mosesë ngön kosangöt ilap yariin omën naar ma naar nampök itenak tekeri wesak pöt wiap naalmëen möön wel wieima.

29 Ën ar omën Anutuu Ruup kasëng yemangk pöpön kön wiin tol yaë? Pi utpet kaö panë yaë pötaanök kangut yok pangk öpnaat. Kristoë iit Anuturing yal ëëpenëak il olëa pötak pim utpetat iirak kölam mowesa pöten pasit wesak Pul komre kolap yaningkaun

ökre was yema. Pötaanök kangut öpnaat.

30 Tiar ngön epël mëëa pöpë songönten ëwat wë. “Saunatë kangut yaaö pöt nem yaat. Kangut nook ëëmaat.” Pël ëak nent epël wia. “Aköp pi pim omnaröa ngön ë pet irëpnaap.”

31 Anutu wëwë pepapök pël ëa pötaanök tiar pi kasëng menak wë pöt ngön ë pet irëpna pöten kas kaö panë ëëpenaat.

Kön wi kosang yewesautak kosang sak öpa

32 Ngaan arim kön wi kosang wesan pöten kön wieë. Akun pötak Anutuu ngönte wak wëen pötak arim lupöt ëwa elniin ngönënëen këlangön kat yawiem wiap nasën weë ngentiak ya mëneimaurö.

33 Akun nantë omnaröa ëöetak tau niulëak ökre was niak këlangön kat niwieimaurö. Akun nantë arim kar këlangön kat yawiauröaring wa meilak yeem këlangön kat wieimaurö.

34 Arim karurö wji kaatak wëen yaköm ëeimaurö. Ën arim kööre toköröak monere urömat kain yeön uröm kë kosangöt wia pël weseë ya kë seimaurö.

35 Pötaanök arim kön wi kosang yewesaut wiap wasnganëp taintaë wak weë. Pël ëënë pöt kë kësangët koirënëët.

36 Ar Anutuu ngöntakël wë omnant yaö niia pöta këet önëen kosang sak weë.

37 Nem yeniak pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Akun kot pan nent wia pöt pet irën waisëpënëak yaë pöp teënt waisëpnaap, kor naöpan.

38 Nem omën wotpilörö kön wi kosang yewesautaan wëwë kosangët öpnaat.

Ën narö kas ëak ne sëp newasën pöt kön wiin ompyaö nasën ëëpnaat.”

39 Tiar pöt, kas ëak Anutu sëp wesak kö nasënganëerö. Kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenaarö.

11

Kön wi kosang yewesauta ngönte

¹ Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Omnant yaö niiaut öpenaaten kön kosang wiire omën itnaangkënötön yaap wasö pël yaaö pöteparök erën eën kön wi kosang yewesaut pël yaë.

² Ngönën omën ngaan wakaimaurö pitëm kön wi kosang yewesautaan Anutuuk pitën kön wiin ompyaö ëa.

³ Tiar kön wi kosang yewesautaring Anutuuk këmtak aan kutömre yang pout oröa pöt kön yawi. Omën ityaangk epot itnaangkënrekaan ket ëa.

Apelre Inokre Noa pitëm ngönte

⁴ Apelre nanëp Keen piarip pouwaar Anutuun kiri yeem Apel puukëer kön wi kosang yewesautaring pël ëa. Pötaanök Anutuuk Apelëeten kön wiin ompyaö eën Keenëet il wesa. Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak kiri ëauten kön wiin ompyaö eën, “Omën wotpilëp,” pël mëëa. Apel pi kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pötaanök wel wiaupë ngönte kat wieim wë.

⁵ Inok tapël kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pël ëa pötaanök pi wel nawiin öp wëën Anutuuk koirak kutömweri wak isa. Anutuuk pi wak isën omnarö ap wasën pitëm naë won ëa. Pim nawisën wëa pöten, ngönëntak, “Anutuuk piin kön wiin ompyaö ëa,” pël wia.

⁶ Omën namp Anutuun kön wi kosang newasën eën pöt Anutuuk yok pangk piin kön wiin ompyaö naëpan. Pöt epël. Omën Anutuu naë sëpna pöp pi Anutu yaap wë omën piin ap wasö naë yesaurö kangut yemengkaup pöt kön wi kosang wesak sëpnaat.

⁷ Noa piita tapël kön wi kosang yewesautaring wëën Anutuuk omën ënëm orööpnaaten wetete maan kat wia. Pël ëak Anutuu ngönte ngaarëk wak piire pim öngre ruurö öp sëpënëak wangaö ket ëa. Pim kön wi kosang yewesautak omën muntaröa

kön wi kosang newasën yaaut war wasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak, “Omën wotpilëp,” pël mëëa.

Apramë ngönte

⁸ Apram piita kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu ëëpënëak mëëa pöt ngaarëk wa. Anutuuk, “Yang nem nimpa pörekë së,” pël maan pim sëpna pören köpëlöpök ngönte ngaarëk wak köntak sa.

⁹ Omën suuröa yang maimerek wë pöl pi kön kosangtaring wë yang kup mowia pörek wakaima. Ënëmak pim ruure ëaar Aisakre Yakop piaripönta yang pör öpënëak kup mowiautak piarip poë koröp ka yaamöt ök réak wakaima. Piarpim ëa pöl Apram piita pël ëeima.

¹⁰ Apram pi kutömweri ka kosang Anutuuk ök rëa pöök öpënëak kön kosang wieë poë koröp ka yaamöt ök réak wakaima.

¹¹ Sera piita kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pi ulöp sak ru akunet pet iraupök Anutuu ngön kup mowia pöt yaap wesak këet mampënëak kön wi kosang wasën kaamök elmëën kepring sak wila.

¹² Pël ëa pötaanök omën kopëtap Apram ulöp sak ru akunet pet iraupökaan ruure ë oröak ulöl sauröak kutömweri ariere i pisötë ök selap sak wë.

¹³ Omën piporö kön wi kosang yewesautaring wakaim wel wia. Omën Anutuuk kup mowia pöt pit naön maimerek wë könötök kön wi kosang wesak ërëpsawi ëak pitëmtën kön wiak epël ëa. “Tiar yang eprek omën maimapë yangerak yaam wë kak panë sëpenaat,” pël ëa.

¹⁴ Tiar ëwat wë. Omën ke pil ëa piporö pitëm ëa pötak yang pitëmtë panë nentakël sëpënëak ëa pöt pet yaë.

¹⁵ Pël ëaap pit pitëm yang sëp wesak sa pören kön wieëanëen kaalak sëpënëak kengkën kön wiak san tapön.

16 Pit yang pörek sêpênêak kön nawiin kutöm kaare yang ompyau- rekêl sêpênêak kent kön wieima. Pêl ëa pötaanök Anutuuk pitëmëên ka kaö ompyaö naö ket ë menak pitëm piin, “Tenim Anutu,” pêl mapnaaten ëo naën ëa.

17-18 Anutuu Apramön morök elmëa pötak pi Anutuun kön wi kosang weseë pim ruup Aisak kiri ar ëëpênêak kopëta wesa. Anutuuk wet rêak, “Nim ruure ëarö Aisak pim naëaan orööpnaat,” pêl kup mowia. Pêl ëautak Apram piin kön wi kosang weseë pim ru kopët tapöp kiri ar ëëpênêak ëa.

19 Pi, “Ne Aisak kiri ar ëën pöt Anutu wal ë ulmëëpna weit wia,” pêl wesaup yak ruup mënak kiri ar ëëpênêak yaëën Anutuuk nga maan sêp wesa pöt, ruup weletakaan wal ëëpna pöta ök ëa.

Aisakre Yakopre Yosep pöröa ngönte

20 Aisak piita Anutuun kön wi kosang wesak wëaup yak pim ruaar Yakopre Isoon welaköt elmëak omnant ënëm piarpim naë orööpnaatön wetete ök mëa.

21 Yakop piita kön wi kosang yewe- sautaring wë wel wiipênêak yeem pim ru ë Yosepë ruaarön welaköt elmëak pim sungkoraö ë mök ëëë tok oriak Anutuun yaya mëa.

22 Yosep piita kön wi kosang yewe- sautaring wë pim wel wiipna akunet temanöm yesën Israel omnarö pit ënëmak Isêp yanger sêp wesak kaalak pitëmtë yangerak sêpênêak mëak pim kosat wak sê weerëpnaata ngönte ngan rê mena.

Mosesë ngönte

23 Moses oröön pim ëlre pepaar pi- aripta Anutuun kön wi kosang wesak wë yak yokotupön itaangkën ompyaö ëën omën omp aköpë ngönten kas naën ëlëëp wiak wëen ngoon naar namp ëak won sa.

24 Moses piita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë kaö sak

wëen omnaröak piin, “Peroë koon- tupë ruup,” pêl yemaan yapin kaöet öpanêak kaaö ëa.

25 Pi utpetat ëak akun kotte ërëpsawiarung öpnaaten kaaö ëën pim kar Anutuu omnaröak yal ëak pitring këlangön kat wiipênêak kön wia.

26 Pêl yeem pim Kristo Anutu yaö mëëaupëën yak, “Nem utpeta sak ëëma pötak monere uröm Isêp yangerak wia pöt il yewas,” pêl kön wia. Pöt pi ënëmak Anutuuk kang ompyaut mampnaaten kön wieë pêl ëa.

27 Moses pi kön wi kosang yewe- sautaring wë Anutu omnaröa itnaangkënëpön könöök itenak taë wesak yang omp aköpë nga elmëëpnaaten kas naën Isêp yanger sêp wesak sa.

28 Pi Anutuun kön wi kosang we- sak wë yak Israel omnaröen ensel yokot wetëerö mëmpna pöp pitëm naë newaisën mait elmëëpênêak maan mait sêpsêpörö möak iit ka kanötë ke möa.

Omën munt naröa kön wi kosang wesauta ngönte

29 Israel omnarö pitta kön wi kosang wesak wë yak Isêp yanger sêp wesak i kaö Köp Möauuk oröön kaö ilën yang yaaprak ëngk komuntakël sa. Pêl ëën Isêp nga omën pitëm ënëm saurö tapël ëëpênêak yaëën iimpel kaalak wais ngep ëak wa mëa.

30 Ënëmak Israel omnarö pit tapël kön wi kosang wesak wë kët 7 pötë öngpök Yeriko kaöökë ëmöök wirö taap ëak seimën kël ëmö tööla.

31 Öng omp nga yaaup Reap piita Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omën naar ëlëëp Yeriko kakën ewat sêpênêak ityaangkën ngöntre kar elmëak kaamök elmëa. Pêl ëën Israel omnaröak omën Anu- tuun kön wi kosang newasën ëaurö yamëngkem pi namëngkën ëa.

32 Ne wali wesak niam ma? Pangk pêl naëngan. Kitionre Parakre Sam- sonre Septaare Tewitre Samuelre

tektek ngön yaaö omën pörö pitëm ngönöt niamaatep akun won.

³³ Om kot epët pëen niamaan kat wieë. Pitta Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë yang kaö nantë omnaröen nga elmëak il wesak wotpil yewesa yaat panë wesak mënak Anutuun kup mowia pöta këet wa. Pit kent nga lainonöröa këmöt il yemowari-aurö,

³⁴ es wëlëng kësangöt ngaap yewesaurö, ngaë öngpök yesem wel nawiin yaaurö, wiap wëauröak weëre kosang yesaurö, nga yaalem weë panë ëak yang kaö nantëerö waö ë yamëaurö.

³⁵ Öng narö pitta Anutuun kön wi kosang wesak wëen pitëm ru wel wiaurö wal ëen koirä. Ën omën narö wii kaatak ulmëak pitëm kööre toköröak koröpöt utpet mowesak, “Anutu kasëng mampunë pötak wil niulëënaat,” pël maan pit weletakaan wal ëak wëwë ompyaut öpnaataan kat nemowiin ëa.

³⁶ Narö pöt, kööre toköröak ökre was mëak tang momöak seenötring tëak wii kaatak moulmëa.

³⁷ Narö pöt, kël momöön wel wia, narö öp sootring luptak ila, narö ngernger ila. Narö poë koröpre ulpëen won pol sëpsëpre meme koröpöt wetak këen yaköm ë sak wëen utpet yemowasën këlängönë rangk wakaima.

³⁸ Pël yaalmëen omën pörö ompyaö panëeröak yang omnarö utpet panë wë yak kaaö ëen waö ë momëen repak yang omën wonötëere rosiratë köntak pentak ë yesem kël öngöpre yang öngöpötë wakaima.

³⁹ Omën pörö kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk itaangkën ompyaö ëa. Pël ëaap yangerak wëa pötak pim kup mowia pöta këet nokoirën ëa.

⁴⁰ Anutu pim ompyaö niwasëpna pöt pitëmënt pëen won, tiar pourö elniipëneak kön wia. Pötaanök wet rëak ompyaö nemowasën ëa.

12

Yesuun itenak kön wi kosang

wasëpa

¹ Tiar pöt, omën ngaan kön wi kosang yewesautring wakaima pöröa ngönöt kat yawi. Pötaanök pitëm ënëm ëëpenaan könömötre utpetatök wii ket ëak nitëak wë epot ent ë olëak weë ngentiak kan Anutuuk sëpenëak yenia pöök sëpa.

² Pël yeem Yesuun iteneim öpa. Puuk tiarim kön wi kosang yewesaut ngës rë yaningk. Pël ëak kön wi kosang weseim öpenaat kaamök yaalni. Pi tapöpök këlängön kat wi pet irak ya kë sak ërëpre sawi ëëpnaaten kön wieë kosang sak këra yetaprak këlängön kat wiak ëö mongawisa pöten kön wiin pasit pël ëa. Pël ëaup peene pöt, kaö sak Anutuu mor yaapkëesiil wë.

Anutuuk wotpil yaniwas pöta ngönte

³ Saun omnaröak Yesuun kööre tok yaalmëen weë sak wakaima pöten kön wieë arim lupöt wiapre kor ëëngan.

⁴ Ar utpetat ëënganëak weë ngentieim wë. Pël yaëen omnaröak këlängön kat niwiin wel nawiin ëaurö.

⁵ Anutu pi ar pim ruurö pël weseë ngönëntak arim lupöt kosang niwasëpënëak epël yenia pöten kön wieë.

“Nem ruup, Aköpök wotpil niwasën kön wiin irepan.

Këlängön kat niwiin nim lupmer wiap sëpan.

⁶ Pöt epël. Aköp pi omën pim lup sant yaalmëaurö wotpil yemowas.

Pël ëak ru yemowesaurö wotpil sëpënëak yamöaup.”

⁷ Anutuuk ar wotpil sënëak yanimöön wiap sënganok. Pöt pi ar pim ruurö pël weseë pil yaalni. Ma ru talëp pepapök pës nemomöön yeëa?

⁸ Won, pëparö pitëm ruurö pës möak wotpil mowas yaë. Anutuuk ar pël naalniin yeëa talte pim ru panëerö won, kain ruurö pël apen.

⁹ Ar kön wieë. Tiarim pep yangeraköröak möak wotpil yaniwasën pitëm ngön ngaarëk wa yeë. Pöl

Anutu tiarim könöröa pepapë ngönte ngaarëk panë öpena pöt pangk eëpnaat. Pël yeem ompyaö öpenaat.

10 Pit akun kot nent pitëm könöök möak wotpil niweseimaut. Ën puuk tiar ompyaö wë pim ök kölam sëpenëak pil yaalni.

11 Wotpil yaniwasën ya kë nasën ya këlangön kön wi yeë. Ënëmak wotpil niwasën wëen kosang sauröa naë këet oröön mayaap wë ketre saun won wotpil sak öpenaat.

Kosang sak Anutuu kentöökë ënëm eëpa

12 Ar pöt, Anutuu ënëm eëre yaat mëmpö pël eënëëtaan ingre mor kël wauröa ök weëre kosang won yaaurö. Pötaanök kosang sak weë ngentieë.

13 Omën ing kël wauröa ök yaaurö arim ënëm yeem wiap sak utpet eëpanëen ompyaö sëpnaan wotpil wesak weë.

14 Kosang sak omën pouröaring mayaap wë lup kölam wesak weë. Lup kewilring öpena pöt Aköpön itnaangkan.

15 Arim naëaan namp Anutu kasëng menak pim komre kolap elmëëpnaat naön eëpanëen ngarangk eëë. Pël ëak arim tekrakaan namp kar kapangmentë ök sak wë amail ëak nikoën utpet sënganëen ngarangk këëkë ëak weë.

16 Pël ëak arëkaan namp Iso pim ök öng nga yeem ngönën sëp waspanëen ngarangk eëë. Iso pi ngaan pim nangapön epël mëëa. “Ni akun kopët eptak kaömp ar ë nampë pöt nook pepa mor kol ru wetëepë yewaut wa nimpaat,” pël mëëa.

17 Ar pim ngönte ewatörö. Ënëmak pim pepap wel wiipënëak yaëen welaköt elmëak mor kolut mampënëak maan pepap kat nemowiin ëa. Pi pepapök welaköt elmëëpënëak ing ëaap ngaan utpet ëaut wa moolapna kante won ëen pomp ëa.

Tiar Saion rosir ompyauk Anutuu kakyaarö

18 Ar peene pöt, arim ëaröa ëa pöl Sinai rosir pangk mor weëre mësel ë

pël eënë pöök së naaröön. Ngaan pit Sinai rosiraöökë iri wëen es wëlëng kaö yokotön uröam wariak koö olëak wieë kent kaö yamöön

19 kuup ngön yaan Anutuu ngönte kat wia. Pël ëak pit kas eën Mosesën kaalak muntat apanëak Anutuun ök mapënëak mëëa.

20 “Omën pëen won, animaö nampta rosiraöök ing mësaan pöt kël möön wel wiip,” Anutuu ngön pël mëëa pöt kaalak kat wiipanëak kas eën mëëa.

21 Omën pöt oröeim wëen Mosesta kas ëak epël mëëa. “Ne kas kaö eën reireë yaur.”

22 Ar rosir ke pëlöök oröak omën pölöpringöt itnaangkën ëaurö. Saion rosir, Anutu wëwëap, pim ka kaöaö Yerusalem kutömweri wia pöök oröak omën ompyaö panëet itenaurö. Pël yeem ensel ërëpsawi yaauröa wa top kësangöökre

23 omën Anutuuk wet rëak ru wesak yapinöt kutömweri retëng ëa pöröa wa topöökta oröaurö. Pël ëak Anutu omën pouröa ngön ë pet irëpnaapre omën piin kön wi kosang wasën wotpil wes pet irauröa könöröa temanön saurö.

24 Pël ëak Yesu, sulöp ngolöpët Anuturu omnaröa tekrak tëa pöpë naë saurö. Apel mëngkën wel wiautak pim iit il ngentiin Anutuuk itenak kangit mena. Pël ëautak Yesu wel wiautak pim iit il yengentiin Anutuuk itenak kaamök elnia. Pötaanök Yesu pim iitak Apelëet il yemowas.

Anutu pi kutömre yang pout ëtëp elmëëpnen ëa

25 Ar Anutu ngön ök ni yaë pöp kasëng mengkanëen ngarangk ëeim ön. Ngaan Mosesë yangerak wë ngön ök mëëa pöt wa olaan kangut orö morëaup. Peene pöt, kutömweri wë ngön ök niain wëen pi kasëng menak tol ëak kangut nokoirën eëpen?

26 Ngaanëër pi ngön yemaan yanger ëtëp ëaup. Peene pöt, pi kup niwiak epël yenia. “Ne wë ënëmak kaalak yanger pëen won, kutömre yang pout akun kopët nent ëtëp elmëëmaap.”

27 “Kaalak akun kopët nent ëtëp elmëëmaap,” pël ëa pöt ëtëp elmëën omnant pim ket ëaut pout kö sëpënëak kön wiak ëa. Kö sëen pangk ëtëp naëpanëët oröak kosang wiaapnen ëa.

28 Anutuuk wa ngaöök nimëën pim omën ompyaö nimpna pötë pep sak öpena pöt ëtëp naëpanëët kosang wiaapnaat pötëen piin yoöre ërëp maim öpa. Pël ëeimeë kasinkasin ëak karangkin elmëak pim kön wiin ompyaö yaaö pöl yaya maim öpa.

29 Pöt tol ëën? Anutu tiarimop pi esuwesi ök omnant pim kön wiin pangk naën ëëpnaat kö wasëpnaap.

13

Anutuuk kön wiin ompyaö yaauta ngönte

1 Ar Kristoë omnarö pötaan neneren lup sant elmëeim ön.

2 Omnarö maimerekaan yewaisën sant elmëënëeten kat kolngan. Ngaan omën narö pël yeem enselöröen köpël wë omën yaapörö wesak sant elmëa.

3 Arim kar wii kaatak moulmëa pöröen kön wiin ar pourö niulëa pël weseë sant elmëën. Pël ëak arim karurö këlangön kat yawi pöten kön wiin ar pourö këlangön kat yawi pël weseë sant elmëën.

4 Öngre omp wëwëeten kön wiin ompyaö ëëp utpet wasngan. Omën öngre omp nga ëëre öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaë pörö Anutuuk kangut mampnaarö.

5 Arim lupöt monere urömatëen kentre kaur ëëpan. Omnant arim wia pötön kön wiin pangk ëëp. Pöta ngönte Anutu pi ngaanëer epël ëa.

“Ne ar sëp naniwasngan.

Kasëng nanimangkan.”

6 Pël ëa pötaanök tiar kön kosang wieë epël apenaat.

“Aköp pi kaamök yaalnëaup yak ne kas naën ëëmaap.

Omën nampök pangk utpet naalnëëpan.”

Ngönën ök niiaut wak wë Yesuu ënëm ëëpa

7 Arim wotöök rëak Anutuu ngönte ök niak rë niuleimauröen kön wieim ön. Pël ëak wëwë taltak wë wel wia pöten kön wieë Yesuun kön wi kosang weseima pöl ëeim ön.

8 Yesu Kristo pi ngaan wakaimaupök wë wakaim öpnaap. Pim wëwëet ke kopëtalte.

9 Pël ëa pötaanök ngönën maim ke nentere nent kat wiin pötök wer niön Anutuu kanö sëp wesak maimaöök sëngan. Pim komre kolap yaalni pötak tiarim könöt kosang wasën öpena pöt Anutu itaangkën pangk ëëpnaat. Omnant yenautë ngön pasutök pangk taë naniwaspan. Pötök omën pël yaaurö kaamök naalmëën ëa. Pötaanök ngönën maim ke pipot kat wiingan.

10 Kristo tiarimëen kiri ëa pöp kaamök elniipënëak tiarim naë wë. Pël ëaap Yuta omën yangerakë ngönën tuptak animaurö kiri ar yaaö pörö yok pangk pim naë sëen kaamök naalmëëpan.

11 Kiri yaaö wotöökörö pit animaurö möak iit pëen omnaröa utpetatë saunatëen kiri ëëpënëak ngëëngk panë tupta kakaatiitakël wak yesën këerö kaöökë wilëngkëel esuwesi mereim wë.

12 Pël yaëen Yesu piita tapël pim iitak tiar omnaröa lupöt kölam niwasëpënëak kaöökë wilëngkëel möön wel wia.

13 Pël ëa pötaanök tiarta kaöökë wilëngkëel yes pöl Yuta omnaröa kiri yaaut sëp wesak piiring wë pim ëö sa pöl ëëpa.

14 Pöt yang eprak ka kosang naö won. Pötaanök ënëm ka kosang tekeri wasëpnaöön kön nganngan ëeim wë.

15 Pötaanök Yesu tiarimëen kiri ëa pötaan tiarök kangiir tiarim yaya yamëëautak Anutuun kiri elmëeim öpa. Yaap, tiarim këmötök pim songönte tekeri wasëpa.

16 Neneren sant wesak kaamök yaaut kat kolngan. Pöt Anutuuk itaangkën kiri yaauta ök ompyaö ëëpnaat.

17 Arim wotöököröa ngön ngaarëk

yeweem pitëm ikanöök ön. Ënëmak pitëm ya yamëngkauta këët Anutuun ök mapnaarö. Pötaanök pit arim könre lupöt kosang sënëak ngarangk elnieim wë. Pël ëën ar pitëm ngön ngaarëk yeön pöt pit ya ompyaöring ya mëneim öpnaat. Pël naën yaëën pöt ya utpetaring ya yamëngkën pötak tolëel kaamök elniipën? Won.

¹⁸ Ar tenimëën Anutuun kimang maim ön. Ten tenim lupötön kat men ëën Anutuu ëöetak wotpil wë kët ël epotë pim yaat wotpil wesak mëmpunëak kent yaë.

¹⁹ Pötaanök ar Anutuun kimang ngöntak ök maan kaalak wes nemëën arim naë teëntom waisumëak kosang panë wesak ök yeniak.

Kimang ngönte

²⁰ Anutu mayaapta pepap puuk tiarim Aköp Yesu, sëpsëp ngarangk kaöap, pim iitak sulöp ngolöp wiakaim kosang wiaapna pöt taë wesa pötaan weletakaan wal ë moulmëa.

²¹ Pi tapöpök pim kentöökë ënëm ëënëën omnant ompyaö ke nentere nent nimp. Pël ëak pim kön wiin ompyaö yaaut Yesu Kristoë weëre kosangöök arim lupötë war wasëp. Pim naë yayaatakaan yayaatak om aim kosang wiaap. Yaap.

Ngön mëët

²² Karurö, ne kosang wesak epël yeniak. Pep retëng ë yaningk epët kotte. Pötaanök pepanöm ngön epët këëkë wesak kat wieë.

²³ Ar kat wieë. Tiarim karip, Timoti, pi wii kaatakaan wil moulmëa. Pötaanök pi teënt waisën pöt koirak tenip pouwaar wais arën itaampunaat.

²⁴ Arim ngönënë wotöököröere Anutuu omën pouröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Kar Itali yangerakaan wais wë eporöakta arën yoöre ërëp yenia.

²⁵ Anutuu komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

Sems

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 20 ma 30 pēl won sēen Sems, Yesuu nangapök, pep epwer retēng ēa. Sems pöp, pi Yerusalem kakē ingre morörö ngarangk ēak wēa. Pim epwer pöt, ingre mor yang kaö nantē repak sa pöröaan wēwē ompyauta ngönte ēak mena.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1:1

Kön wi kosang yewesautere ēwat ngönte 1:2-8

Monere urömaring wēaare won wēauta ngönte 1:9-11

Morök yaauta ngönte 1:12-18

Anutuu ngönte kat wiak ēnēm ēēpenaat 1:19-27

Mööngkraar kangk ēēngan pöta pepanöm ngönte 2:1-13

Kön wi kosang yewesautere pöta kēēt 2:14-26

Yangapöökē ngönte 3:1-18

Yangerakē omnantēen kent yaauta ngönte 4:1-5:6

Ngön mēēt 5:7-20

1 O Anutuu omēn repak saurö, ne Sems Anuturre tiarim Aköp Yesu Kristoē inēen ru saupök pep epwer retēng ē ninak yoöre ērēp yeniak.

Tiar moröktak kosang yanuwās

2 Nem karurö, morök ke nentere nent arim naē yaaröön pöt, “Ompyaö yaē,” pēl wesak ērēpsawi ēen.

3 Ar ēwat wē. Morök ke pilöt yaaröön arim Anutuun kön wi kosang yewesa pöt taē sēen arim lupöt yok pangk kosang sak morökötē önēēt.

4 Pēl ēen arim naē kosang sak wēauta kēēt kēekē orööp. Pēl ēen ngönēnē omēn nenten ap newasngan, ketre saun won ompyaö önēēt.

Kön won ēen pöt Anutuun kimang mapā

5 Arēkaan omēn namp kön won ēen pöt Anutuun kimang map. Pēl ēen pi omēn pouröaan nga naēn kēsangēn yaaupök kön koir mampnaat.

6 Pēl ēēpnaatak pi kön selap naēnēpök Anutuun kön wi kosang yewesautaring kimang map. Omēn namp kön selap yaaupök kimang mapna pöt kēraamenti kent möak wak nalaan nal yaē pöta ök ēēpnaat.

7-8 Omēn ke pilēp kön naöraring wē pim omnant yaautön ēngk ma e yewe-saup. Pēl yeem puuk Aköpön kimang maan mampnaaten kön nawiipan.

Omēn mon wonöröere mon wieēauröa ngönte

9 Tiarim kar ngönēn kat wia namp omnant wonöpök Anutu pim ngönēntak wak isak yaauten kön wieē ērēpsawi eim öp.

10 Ēn tiarim kar namp monere uröm kēsang wieēaupök pöt Anutuuk piin wak irēak mapnaaten kön wieē ērēpsawi eim öp. Kēra puutē lēngē yes pil won sēpnaat pötaanök.

11 Kēra puut weerak wēen kētēp aprak nga panē maan koö möak ngentiak pitēm köp möeēa pöt ngaap sēpnaat. Pipta ök panē omēn omnant kēsang wieēaupta muntat öpēnēak ya yamēngkem kö sēpnaat.

Morök yaalniauta ngönte

12 Omēn morököt pim naē yaaröön wiap nasēn ēēpna pöp ērēpsawi ēēpnaap. Morököt pim naē yaaröön ke ur moolaimēē lup kosang sak öpna pöp Anutuuk wēwē kosang omēn piin lup sant yaalmēaurö mampēnēak kup wia pöt kangiiir mampnaap.

13 Omēn namp morököt pim naē yaaröön pöt, “Anutuuk morök epēl yaalnē,” pēl naēn ēēpnaat. Anutu pi utpet ēēpēnēak morök yaalmēa pöt wonöp. Pi omnarö utpet ēēpēnēak morök naalmēen yaaup.

14 Pēl yaaupök omēn namp pimtē koröpöökē kentre kauratök wer moön wii ket ēak motēak pötök morök yaalmē.

15 Pēl ēen koröpöökē kentre kauratē kēēt utpetat. Utpet pöt kaö sēen pötē kēēt wel yawiaut.

16 Nem kar panēerö arök, “Anutuuk tiar utpet ēēpēnēak morök yaalni,” pēl

wesak ëngk ma e wasnganok. Pi pël naën yaaup.

¹⁷ Omën ompyaöre wotpil pout Pep kutömweri wëaup pim naëaan yewais. Pi ëwa mopöök wia pötë pepapök wes meën iraan yeö. Pipot kaip tiktikre kaka yaautök pi irikor naën, ompyaut pëen yaalniaup.

¹⁸ Anutu pimtë könöök pim ngön këet tiar ninak pim ru nuwesa. Pim omën ket elnia pourö pël elniipënëak kön wiak tiar wet rëak elnia.

Tiar Anutuu ngön kat wiak ënëm ëëpa

¹⁹ Nem kar panëerö, ar omën epëten ëwat seë. Ar pourö ngön ök yeniaan këekë kat wiin. Pël ëak ngön kangut teënt manganok wet rëak kön wiakök man. Pël ëak nga teënt elmëënganok.

²⁰ Tiar ngaare ser yaalmëem omnarö kaamök elmëën wëwë wotpil naön yaëën Anutuuk kön wiin ompyaö naëpan.

²¹ Pötaanök utpet yaaut arim lupötë kaö sak wëwëat kewil yengawis pöt kërë moolaë. Pël ëak arimënt wak irëak wë ngön Anutuuk arim lupötë nuwia pöt ngaarëk weim weë. Ngön pöt ngaarëk yeön Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat.

²² Ën arimtë lupöt morök elmëak Anutuu ngönte kat pëen mowisinganok kat wiak ënëm ëën.

²³ Omën namp pi Anutuu ngönta ënëm naën kat pëen mowiipna pöp pi könitweri këere wot kan ityaangk pöta ök ëëpnaap.

²⁴ Pi pim këere wot kanten könitweri itenaupök së tapëtakëer kat kolöpnaap. Pöta ök omën Anutuu ngönte kat pëen mowiipna pöp ngön pöt teëntom kat kolak pim utpet yaaut sëp newaspan.

²⁵ Ën omën Anutuu ngön kosang ompyaut utpetetakaan ent ë yanuulë pötë pëen itenak kat nokolön këekë itenak itneim wë pim ityaangkaö pötë ënëm eim öpna pöp pi wëwëetak wëën Anutuuk ompyaö elmëën ërëpsawi ëëpnaap.

²⁶ Omën namp pimtën ngönëntak wëaup pël weseë pim këmët ngarangk naën wë pöt pimtë lupmer morök elmëën pim ngönën yaaö pöt mos ëëpnaat.

²⁷ Tiarim ngönën yaauta këet Anutuuk kön wiin ompyaö sëpna pöt epët. Ru wamërre öng kapirörö kaamök elmëëpenaatare yangerakë omnaröa utpet yaautök utpet niwaspanëën ngai ëëpenaat pöten pi kön wiin ompyaö sëpnaat.

2

Tiar omnarö neneraan sant yeem narö kasëng mangkan

¹ Nem karurö, ar tiarim Aköp Yesu Kristo, ëwa pepapön, kön wi kosang yewesauröak omën isaare irëaurö mööngkraar kangk elmëënganok.

² Ar ngönën tuptak wa top ëak wëën omën naar, namp ë rangi ompyaut ëak ulpëen ompyaö retëngretëngëp mëaup, namp omnant won ulpëen sëparëp mëaup, piarip wais yeilaan

³ ar omën ompyautringëp piin sant mowesak, “Kaöap, ur ompyaö eptak wais wel aisa,” pël mëak omën omnant wonöp piin sant nemowasën, “Nimëën urte wonok pirek taua,” ma “Nimëën urte wonok nem ikanöök e yangerak eprek wel aisa,”

⁴ pël manë pöt ar kön wiin ompyaö ëëpën ma? Won, utpet ëënëët. Ar omnarö kön utpetatring kom elmëën Anutuuk kön wiin pangk naën ëëpnaat.

⁵ Nem kar panëerö, kat wieë. Omën yangerakë omnaröak kön wiin pasurö pël yaë pörö Anutuuk piin kön wi kosang wesak pim wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaö mëëa. Pim wa ngaöök yamëaö pöt omën piin lup sant yaalmëauröen kup mowia.

⁶ Ën ar pöt, omën omnant wonörö ëö yemengkaurö. Ar kön wiin talöröak utpet yanuwes? Ma talöröak ngön yaatak yanuulë? Omën omnant wonöröak pël naalniin kësang wieëauröak yaalni.

⁷ Pël yeem Kristoë yapin ompyaö arim rangk wia pöten utpet wesak ya. Pötaanök ar tol eën pitën wak isak yemak?

⁸ Aköpök ngönën pepeweri ngön kosang nent epël ëa pöt kön wieë. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëenta elmë.” Ar ngön kaö epët ngaarëk önë pöt ompyaö ëëpnaat.

⁹ Ën ar omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk elmëenë pöt utpet eën ngön kosang pötak ar ngön wa yoolëaurö pöt pet elniipnaat.

¹⁰ Omën namp ngön kosangöt ngaarëk yeweem lup kopët nent ap öpna pöt Anutuuk piin kön wiin omën pout wa yoolëauröa ök sëen kangut mampnaat.

¹¹ Pöt epët. “Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok,” pël ëa tapöpök, “Ni omën mëngkanok,” pöteta ëaup. Pötaanök ar öngre omp wëwëet kom naën wë omën namp mëmpunë pöt Anutuu ngön kosangöt wa olanëët.

¹² Pël eën Anutuuk akun kaöaöök ngön kosang ngolöptak kom elniipnaat. Ngön kosang ngolöp pötak utpetetakaan ent ë nuulëa. Pötaanök ngön kosang pöten kön wieë ompyaö wesak ngön aöre wëwë wë pël ëëë.

¹³ Omën namp muntaröaan yaköm naalmëen yaaö pöp Anutuuk tiar kom elniipna pötak yaköm naalmëen ëëpnaap. Ën namp muntaröaan yaköm yaalmëa pöp Anutuuk kom elniipnaatak yaköm yaalmëen kas köpël tauaapnaap.

Tiar omën ompyaut naën, kön wi kosang pëen wasëpena pöt mos ëëpnaat

¹⁴ Nem karurö, omën namp këmtak, “Ne Kristoon kön wi kosang yewesauap,” pël yeem muntarö kaamök elmëëre ompyaö elmë pël naën ëëpna pöp, pötak kaamök elmëëpën ma won? Pangk naëpan. Kön wi kosang yewesa ke piptaan Anutuuk utpetetakaan kama nemoöpan.

¹⁵ Kar namp ulpëenre kaömpötëen ap yewasën pöt

¹⁶ arëkaan nampök, “Ompyaö öm. Ëp önganëen ulpëenëp mëak kaömp

nak kep ëëm,” pël yamëem koröpöök kaamök naalmëen eën pangk ëëpën ma won? Pangk naëpan.

¹⁷ Tiarim kön wi kosang yewesa pöt pi tapël yaaut. Tiarim pël yaaö pötakëer wiaan pöt këët oröön ompyaö naalmëen ëëpena pöt kön wi kosang yewesaut mos ëëpnaat.

¹⁸ Pël ëëpnaatak arim naëaan nampök epël apën koröp. “Omën namp kön wi kosang yewesautaring wëen namp omën ompyaut yaaup.” Pël apnaatak ne piin kangüir epël memaap. Ni omën ompyaut naën ëëmë pöt tol ëak Kristoon kön wi kosang yewesautaring wëen pöt pet ëëm? Pël naëngan. Pël ëëmëetak nem ompyaö yaaö pötak ne Kristoon kön wi kosang yewesautaring wë pöt pet elniipnaat.

¹⁹ Ni Anutuun kön wiin kopëtap wë pël yewasën. Pöt ompyaö. Pël yaëetak pöt pëen pangk naëpan. Pöt urmeraröeta tapël Anutuun kön wi kosang wesak wë piin kas ëak reireë yaur.

²⁰ Ni ëwatët wonöp. Ni kön wi kosang yewesautaring wëen pöta këët omën ompyaut naën yaaup. Pötaanök nim kön wi kosang yewesa pipot mos sëpnaan pet elniimaap.

²¹ Kat wieë. Tiarim ëap Apram pi tol yaëënak Anutuuk piin, “Omën wotpilëp,” pël mëëa? Pöt epët. Pi ngaan Anutuu ngönte ngaarëk wak pim ruup Aisak kiri elmëëpënëak ëa. Pim omnant yaaö pötaan Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa.

²² Ar kön nawiin ma? Apram pi kön wi kosang wesak wë omën ompyaut ëa. Pi kön wi kosang yewesautaring wëen këët oröön omën ompyaut ëa pötaan pim kön wi kosang yewesa pöt kë ëa.

²³ Pël eën, “Apram Anutuun kön wi kosang wasën pim pël ëa pötaan Anutuuk kön wiin wotpilëp pël sa,” ngönëntak ngön wia pipët kë oröa. Yaap, Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëak piin ngönt kip mëëa.

²⁴ Pötaanök ar pourö kat wieë. Anutuuk omën namp pim kön wi kosang yewesautaan pëen won,

omën ompyaut yaautaanta, “Wot-pilëp,” pël mapnaat.

²⁵ Apramë ëa pöl öng omp nga yaaö namp Reap piita tapël omën ompyaut yaëen Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa. Pöt pi Israel omën ngaan Yosuaak yang ngaakëren ëlëëp itenak waisëpënëak wes mëën sa pöaar sant mowesak kaamök elmëak wes mëën kan muntaöökël sa. Pël ëën pim ompyaö ëa pötaan Anutuuk pël mëëa.

²⁶ Epëten kön wieë. Tiarim koröpöök könöp won ëanéën wel wian tapön. Tapta ök tiar kön wi kosang yewesautaring pëen wë omën ompyaut naën ëëpena pöt tiarim kön wi kosang yewesa pöt sokutë ök ëëpnaat.

3

Tiarim yangapöt ngarangk ëëpa

¹ Nem karurö, arëkaan selap rë yaula ya omën sënganok. Kat wieë. Anutuuk ënëmak ingre moröröaan sapsap wël yeem rë yaula ya omnarö tenimëën kaö wesak wël elniipnaat.

² Tiar pourö omnant ëëpenëak utpet ke nentere nent yaaurö. Omnarö tiarim këmötök utpet nent naën yeëan talte omën ompyaö panëëröak tiarim koröpöt ngarangk ëëpen.

³ Pol osopë kan yesaut ngarangk yeë pöt tiarim kentöökë ënëm ëëpënëak wii kotu pim këmtak kapul yemoulmë. Pël ëak wii pö wer yeön osöp pim kepönö pokol ëak omnampë sëpënëak kön wia pöök yesaup.

⁴ I kaö wangaöönta kön wieë. Wangaööta kësang panëëmpel. Pël ëaatak kent weëre kosangöök möak mök ëën i kaöök yesau. Ën wangaöök moröak së pëlpël yaaö pöt kot panëët. Ngarangkëpök pötak moröak lup nentakël ko wiak sëpënëak kön wiipna pöt yok tap pantak së moulmëëpnaat.

⁵ Tiar omnaröa yangapöökta tapël yaë. Yangap pö kotuuk aan omën kësangöt orööpnaat.

Ën epëten kön wieë. Omën namp es ngëpöpët il olaan pöt kaö panë sak kosangre koinöt kot won sa yaë.

⁶ Pël wiaatak tiarim yangapö es-uwesi ök. Pipöök tiarim koröpöök wë kaip tiktik ëak ngön utpet ke nentere nent yeem koröp pou utpet wes yaë. Yangapöök ngön utpetat yeem es ket ëak kotak omnaröa wëwëat utpet yewas. Utpet yewas pöta weëre kosang pöt Setenök yaningk.

⁷ Tiar animaö reraö ke nampre namp kosangöökaanre i kaöökaan, imënre intre kamal pörö wak wiap wasëpenëak pöt pangk pël ëëpenaat.

⁸ Pël ëëpenaatak talëpök yangapö wiap wasën ngön ompyaut apën? Pangk pël naëngan. Kamalöp pim këmtak welakre kakamöt wiaan kant nimëngkën wel yawi pöta ök tiarim yangapöök ngön utpetat yeem omnarö utpet yewas.

⁹ Yangap Aköp tiarim Pepapön yaya aim wë tapöök kaalak omën Anutuuk pimtë ök panë wesak ket ëauröen utpet wesak yaaurö.

¹⁰ Anutuun yaya ngön yamëëautere utpet wesak yaaut yangap kopët tapöökaan yaarö. Pötaanök nem karurö, wëwë korar pipël wëën pangk naëpan.

¹¹ Epël kön wieë. I kölok kopët nentakaan i yaapmerre kakam yaaumer yaaröa ma? Won.

¹² Karurö, ar kön wieë. Yok pangk këra kemmentök muri ulöp utöpën ma? Ma wii neweëëk yok pangk kem ulöp utöpën ma? Pöta ök panë i yaapmerta kakam yaaumeriaan naarööpan. Pël wiaap ar tol ëën yangap kopët tapöökaan ngön utpetere ompyaö pout aim. Pöt pangk naëngan.

Ëwat ompyaut Anutuuk yaningk

¹³ Arim naë omën narö könre wetete ompyaut wieë omën ompyaöre utpetat kom yaëen pöt pitëm wëwë ompyautök pit kön ompyaöoring wë pitëmënt wak irëak omnarö wiap yemowesa pöt tekeri wasëp.

¹⁴ Ar omnantëën war yeem omnaröaan lup utpetaring wë arimtën wak isak, “Ten kön ompyautaring wë,” pël angan. Pël anë pöt kaar anëët.

¹⁵ Pitëm kön ke pöt Anutuu naëaan won, yang omnaröa naëaan waut. Pitëmtë könöökë ënëm yeem Setenë kön yawia pöl yaaurö.

¹⁶ Omnantëën war yeem omnaröaan lup utpetaring önë pöt nga yaalem utpet ke nentere nent eim önëët.

¹⁷ Yangerakë könöt ke pil yaë. Pël yaëetak könre wetete ompyaut Anutuu naëaan yaaröön arim wak wë pöt lup kölam önëët. Pël yeem omnaröaring lup yal ëak wë pit wiap mowesak pitëm ngönöt kat wiinëët. Pël ëak ya ngës elmëak omën ompyaut pëen elmëënëët. Pötaan kön selap naën wotpil wesak önëët.

¹⁸ Pël yeem ar omnaröaring lup kopëtemer sak wë wiap mowasën këët oröön wotpil wëäö pöt ulöl sëpnaat.

4

Tiar yangerakë omnantëën kent yeem pöt Anutuun kööre tok elmëëpenaat

¹ Arim neneraan kööre tok yeem nga yaal pöta songönte tol ëënak yeë? Ar pourö koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem kööre tok ëak nga yaalaurö.

² Ar omnant önëak kent yeem naön yaauröak omnarö mëmpunëëten kent yeë. Ar omnantëën war yeem pangk naöngan. Pötaanök neneraan kööre tok yeem nga yaalaurö. Ën omnantëën kentre kaur yeem Anutuun kimang nemaan yeëan. Pötaanök naningkën yaë.

³ Ar Anutuun omnantëën kimang yamëem pöteta naön yaaurö. Pöt tol ëën? Ar kön wotpil won, korar wiak wë omnant wak arim koröpöökë kentre kauratë ënëm ëëneak kimang yamëëan. Pötaanök naningkën yaë.

⁴ Utpetarö aë, ar öng nampë ompöp sëp wesak muntapë naë së wë pöta ök Anutu kasëng menaurö. Omën namp yangerakë omnantëën kentre kaur yeem pöt Anutuun kööre tok yaalmëaup. Ar pöten kön nawiin ma?

Pötaanök yangerakë omnantëën kentre kaur ëënë pöt Anutuun kööre tok elmëënëët.

⁵ Ngön Anutuuk ngönëntak epël ëa pöt pas naën. “Anutu tiarim lupötë kön nuulëa pöröen pi kentre kaur kësang yaë.”

⁶ Pël ëak rangk komre kolap yaalni. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk omën pitëmtën wak isak yaaurö kasëng yemangkem pitëmtën wak irëak yaauröaan komre kolap yaalmëaup.”

⁷ Pötaanök ar arimënt wak irëak Anutuu ikanöök weë. Pël ëak Seten waö ëën sëp niwesak kas sëp.

⁸ Anutuu naë rë olaë. Pël ëën pi arim naë panë wais ngarangk elniipnaan. Utpetarö, arim utpet yaaut sëp weseë. Kön selap yaaurö, arim könöt kopëtal wieë.

⁹ Arim utpet yaautön kön wieë yaköm ëak ingre ya ilak aim weë. Omën utpetatëën söm yaaut sëp wesak elere war eim weë. Pötëën ërëpërep yaaut sëp wesak ya ngësring weë.

¹⁰ Pël ëëë Aköpë ëöetak arimtën wak irëak aim ön. Pël ëën puuk kaalak wak isak niapnaan.

Karurö kom elmëëngan

¹¹ Karurö, ar neneren utpet wesak manganok. Ar arim karuröen utpet wesak mëak kom ëak, “Pit utpet yaaurö,” pël yamëem pöt, Anutu pim neneren lup sant ëëpenëak ngön kosang wesak niia pöten utpet wesak ëak, “Korar yaë,” pël manëët. Ën ar Anutuu ngön kosang pöten, “Korar,” pël manë pöt, ngön pöt ngaarëk naön arimtën kön wiin isën ngön ë pet yairauröa ök sënëët.

¹² Anutu kopëtapökëër ngön kosang wesak niiaupök kom elniipnaap. Pimtok mait elniipën ma nimpën. Ar pim ök talte arim karurö kom elmëën. Pangk pël naëngan.

Tiarimtën wak isak anganok

¹³ Elei, ar narö epël yaaurö. “Peene ma ëlpamök ka kësang naöök së wë krismaki nenta öngpök ya yamëngkem

mon kaö panë öpenaat.” Pël yak pöröen epël niamaan kat wieë.

14 Ëlpamök arim naë orööpnaaten köpël wë. Arim wëwëat muntönöökë ök. Muntön naöökë akun kot nent oröak is lööla ëak won yes pöl ar akun kot nent wë wel wiinëet.

15 Pötaanök, “Tiar ya epot mëmpenaat,” pël anganok ngön ke epël an. “Aköpë kentöök niaan pöt wëwëetak om wë ya epot mëneim öpenaat,” pël an.

16 Ar ngön pël naënöröak arim omnant ëënë pötön kön yawiem arimtën wak isak yaaurö. Arimtën wak isak yaaö pöt ompyaö naën yaaut.

17 Pötaanök omën namp ompyaö yaauta songönten ëwat wëak pël naën ëëpna pöt utpet ëëpnaat.

5

Omën monere uröm kësang wieëauröa ngönte

1 Omën urömere kaar es kësang wieëaurö, ar këëkë kat wieë. Arim këlangön kat wiinë pöten kön wiak ya ngës ëën.

2 Arim urömere kaar es kësang pöt köt sëen poë koröpötta iwalöröak na pet irëpnaat.

3 Ën monatta polirang ëak kö sëpnaat. Pël ëëpna pöt arim mon pötön keimön ëak omnarö kaamök elmëak nemangkën yaaut tekeri wasëpnaat. Pël ëak esuwesi koröpöt es kotak utpet yewas pöl arim monatön keimön yaaö pipotta arim lupöt utpet wasëpnaat. Pöt peene yanger pet irëpnaat temanöm yesën ar monere urömatön keimön ëak kësang wa rongan ëak wë pötaanök.

4 Këëkë kat wieë. Inëën ruurö pit arim yaak kaamök elnia. Pël ëauta sumat nemangkën, om ngön kaar maim wë. Pël ëën ar keimön elmëen inëën ru pöröak monat naön ëak kaaö ngön aan Aköp kutömweri wëaup kat wia.

5 Ar e yangerak wë kaömp kësang neimeë arim kentötë ënëm yaaurö. Pël yeem kaömp kësang nak polöröa

ök kewis wiak wëen arim mën wel niwiipna akunet temanöm yes.

6 Ar omën wotpil yaaurö ngön yaatak moulmëak mënan. Pël ëën pit kangiir naalniin ëa.

Tiar këlangön kat yawiem ya wiapring Aköpë waisëpnaaten kor öpa

7 Karurö, pit pël ëauröak lupöt kosang sak këlangön kat wieimeë ya wiapring Aköpë kaalak waisëpnaataan kor ön. Ar ya neweri pepapë yaë pöten kön wieë. Pi omnant ngëntak këet orööpnaataan kor eim wë. Pël yeem lup kosang sak wë këtire kopi ëën orööpnaataan kor wëaup.

8 Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm panë sa. Pötaanök yaaweri pepapë yaë pöl ya wiapring wëë.

9 Karurö, neneren kaaö ngön manganok. Anutu, ngön ë pet yairaup, waisëpënëak yaëën pël anë pöt ngön ë pet irak kangut nimpnaat.

10 Karurö, tektek ngön yaaö omën ngaan Aköpë yapintak pimtë ngönte aima pöröen kön wieë. Pitëm kööre toköröak utpet yaalmëen këlangön kat wieimeë ya wiapring ya mëneima. Pötaanök pitën kön wieë pitëm ëa pöl mëneë.

11 Tiar omën këlangön kat yawiem lupöt kosang sak wakaima pöröen kön wiin ërëpsawi yaë. Ën Yoop pim ngönteta kat yawiaurö. Pi këlangön kësangöt kat yawiem lupre kön kosang sak wëen ënëmak Aköpök ompyaö elmëa pöten kat wiaut. Yaap, Aköp pi ya ngës kaö elniak sant panë yaniwas.

Ngön ë kosang yewesauta ngönte

12 Nem karurö, ngön niama epëten kaöet pël weseë ngaarëk ön. Arim ngönöt kosang wasënëak Anutuu yapintakël utak, “Anutuu ëöetak yaap yeniak,” pël aöre omën nantë yapinötëël utak aö pël ëënganok. Won, ar omën nent ëënëak pöt om, “Mak, ne pël ëëmaap,” pöt pëen an. Ën naën ëënëak pöt om, “Won, pël naëngan,” pöt pëen an. Pël anë pöt Anutuuk kangiir nga naalniin ëëpnaat.

Omën wotpilöpök Anutuun kimang mapna pöt kaamök kësang elmëëpnaat

¹³ Arëkaan namp këlangön kat yawiem pöt Anutuun kimang map. Ën namp ërëpsawiarung wë pöt Anutuun yaya tan ap.

¹⁴ Ën namp yauman wak wë pöt ngönënë kaöaröen yas map. Pël ëën pit wais Aköp Yesu pim yapintakël i kolapët wa yemomëem Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang mapnaat.

¹⁵ Pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowasëpënëak kön wi kosang wesak piin kimang mapna pöt kaalak wal ë moulmëën ompyaö sëpnaat. Ën saunat wiaaneta ent ë moolapnaat.

¹⁶ Pötaanök ar ompyaö sënëën arim utpet ëaut neneren tekeri wesak mëak arimëntëën Anutuun kimang maë. Yaap, omën wotpil wëaupök kimang mapna pöt Anutuuk kaamök kësang elmëëpnaat.

¹⁷ Elia pi omën tiarim ök tapëlöpök Anutuun kopi nepelën ëëpënëak kosang wesak kimang mëëa. Pël ëën kopi nepelën wieë krismaki nentepar nent ngoon mor nas nasiaan namp pël sa.

¹⁸ Pël ëën pi kaalak kimang maan Anutuuk kat mowiin kopi kësang pan pelën këere kaömp oröa.

Omën ngön këët sëp wesaurö kaalak mësak waisëpa

¹⁹ Nem karurö, arëkaan namp Anutuu ngön këët sëp wasën kaalak nampök lup kaip motiin ngön këët ngaarëk öpna pöten kön epël wieë.

²⁰ Omën pim karip utpet yaauta kanöökaan lup kaip motiipna pöp pi kaamök elmëën Anutuuk saun omën pöp pim utpet pout won mowasën könöp wel nawiin öpnaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Sems.]

1 Pita

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 34 pöta ök won sèèn Pitaak ingre mor saö naröaan pep epwer retëng ëa. Pita pöp Yesuu ru 12 pöröakaan namp. Omën pörö omën naröak utpet mowesak pitën, “Ut-pet yaurö,” pël mëëa. Pël ëënak Pitaak pit kön wi kosangtak taë sak öpënëak Yesu Kristoë ngön ompyaut ngolöp wes mena. Pitaak pitëm Yesuu wel wiak wal ëautere kaalak waisëpnaaten kön kosang wia pötaan këlangön kat yawiem kön wi kosang yewesaut këlok nasën ëëpnaat pël we-seë retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Anutuuk utpetetakaan kama ni-waut 1:3-12

Wëwë kölam öpenaata ngönte 1:13-2:10

Këlangön akunetak ingre mor sauröa ëëpnaat 2:11-4:19

Ingre mor sauröa irëak inëën ëëpnaat 5:1-11

Ngön mëët 5:12-14

¹ O Anutuu omën arim ka songönöt sëp wesak kas së Pontasre Kalesiaare Kapatosaiaare Esiaare Pitinia yang pötëël repak wëaurö, ne Pita, Yesu Kristo pim ngön yaaö omën saupök arimëën pep epwer retëng ë yaningk.

² Ngaan Anutu Pep pim könöök pimëën kom ë nuulëën Ngëëngk Pulöök ngëëngk wes nuulëa. Pöt Yesu Kristoë ngönte ngaarëk wak wëën pim iitak i niirak kölam niwasëpënëak pël ëa.

Anutuu komre kolapre mayaap pöt arim naë ulöl sak wiaap.

Tiar wëwë ompyaö kutömweri wia pöten kor eim wë

³ Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya maim öpa. Pim tiarimëën ya ngës kaö yaaö pötak Yesu Kristo weletakaan wal ë ulmëak wëwë ngolöpët nina. Pël ëën wëwë ngolöp pöt tiarim naë wia pötaan

Anutuu kup niwia pöta këët öpënëak kön kosang wia.

⁴ Pël yeë pötaan tiar Anutuu mor kol yaö niia pöt öpënëak kor eim wë. Pöt kumkum ëëre köt së pël naënöt kosang wiaapnaat arimëën kutömweri wia.

⁵ Ar Kristoon kön wi kosang we-sak wë pötaan Anutu pim weëre kosangöök ngarangk elnieim wë. Pël ëën akun kaöaö temanöm yesën pim utpetetakaan kama niwak ompyaö elniipna pöt tekeri wesak pël elniipnaat. Pël ëëpna pöt kopëta wes pet ira.

⁶ Pötaan ërëpërëp yaurö. Pël yaëën Anutuuk morök nant elniipënëak kön wiin pangk ëën pöt akun kot nent arim naë këlangön nant orööpnaat. Pël yaëën ërëpërëp ëën.

⁷ Morök pötök arim piin kön wi kosang yewesaut yaapët pöt tekeri wasëpnaat. Kool pöt wiapöt esuwesök pim songönte war yewas. Ën arim kön wi kosang yewesao koolöt il yewas pöt morök elniin kosang wia pöt tekeri wasën Yesu Kristoë orööpnaatak Anutuuk ya kë sak yaya yeniem ë nirangiak ping wesak niapnaat.

⁸ Yesu Kristo arim itnaangkën ëaupön lup sant yaalmë. Peeneeta itnaangkën tapöpön kön wi kosang wesak ërëpërëp kaö yeë. Arim ërëpërëp pötak yangeraköt il yewasën pöten këmötök war wesak naëngan.

⁹ Arim ërëpërëp yaauta songönte epël. Piin kön wi kosang yewesautaring wë pötaan Anutuuk ar utpetetakaan kama yanu.

¹⁰ Anutuu ar utpetetakaan kama yanu pipët, pim tektek ngön yaaö omnarö pöta songönte koirëpënëak ap weseima. Pël ëak Anutuu komre kolap nimpënëak ëa pöt war wesak pöta songönten këëkë kön nawiin ëa.

¹¹ Kristo pim Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wë Kristo këlangön kat wiak kutömweri isak ëwaatak öpënëak mëëa. Pël maan pit, “Akun taltak ma ke tolëël yaëën Kristo pi pël ëëpën?” pël maimëë kangkkangk ëëim wakaima.

¹² Anutuuk pitën, “Arim ya yamëngk epot kaamök naalniipan,

omën enëmak orööpnaarö kaamök elmëepnaat,” pël mëëa pöta këët arim naë yaarö. Pitëm ya yamëngkem ngön war wesa pöt, Ngëëngk Pul kutömweriaan wes mëën irëa pöök omën narö kaamök elmëën ngön ompyaut ök niaan kat wiaurö. Ngön ompyaö pöta songönte enselöröakta ewat sëpënëak kent kön yawiitak pangk pël naën yaë.

Anutuuk ngëëngk öpenëak yenia

¹³ Pötaanök könöt wotpil wesak këëkë ngarangk ëeim ön. Pël ëak Yesu Kristoë tekeri sëpnaatak komre kolap war was nimpnaaten kön kosang wieim ön.

¹⁴ Ar Anutuu ruuröak pim ngönte ngaarëk weë. Ngaan ngönën köpël wë kentre kauratë enëm ëeiman pöta ök ëënganok.

¹⁵ Anutu, ar pim ru sënëak yas niaup, pim ngëëngk wë pöl arta ngëëngk sak wë omnant ëën.

¹⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne ngëëngk wë. Pötaanök arta ngëëngk ön.”

Yesuu iitak utpetetakaan ent ë nu-ulëa

¹⁷ Anutu, arim Pep pël mëak yaya yemak pöp, pi omën isaare irëaurö, mööngkraar kangk naalmëën yaaup. Pi tiar neenem omnant yaautë ökök ngön ë pet irëpnaap. Pötaanök yangerak önëël piin kasinkasin elmëeimeë ompyaö ëeim ön.

¹⁸ Ar ewat wë. Arim ëere peparöa kanöököl wëwë utpet wakaimauröak Anutuuk pötëaan ent ë nuulëepënëak sum elnia. Pöt koolre siluwa lëngë yesa pötök won,

¹⁹ Kristoë i sum kësangringtak sum ëak ent ë nuulëaurö. Pi sëpsëp möön söëere kewil wonöpë ök wakaima.

²⁰ Pi ngaanëer yanger won wiaan pël ëëpënëak yaö mëëaupök peene akun pet irëpënëak yaëën arimëën tekeri orö rëaup.

²¹ Kristo pim pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang weseim wë. Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëak ë morangia. Pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang

wesak pim niöpnaataan ërëpsawiarang kor eim wë.

Anutuu ngöntak ngolöp wes yanu-ulë

²² Ar ngön këët ök niaan kat wiak ngaarëk yeö pël yaëën pötak arim lupre könöt kölam yanuwat. Pipët arim karuröen këëkë lup sant elmëënëak oröa. Pötaanök kosang wesak neneren lup sant ëeim ön.

²³ Ar ngolöp wesak wil niulëën wë pipët, kö yesauröa naëaan won, kö nasën yaaö Anutuu ngön wëwëetaring kosang wiaapna pötakëlaan oröaurö.

²⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnarö pit nönre koinötë ökörö. Pitëm ë yerangi pöt puutë ökök. Nönöt umön yarëaut, puut teënt kërë yesaut.

²⁵ Ën Anutuu ngön pöt kosang wiaapnaat.” Anutuu ngön pöt ngön ompyaö pitëm ök niia pipët.

2

Kristo pi tiarim möör wap kosangët

¹ Ar ngolöp wes niulëaurö pötaanök utpet ke nentere nent moolaë. Kaar aöre morök ë, war ëere omnaröen utpet wesak aö pël yaaut sëp weseë.

² Önga ngolöp wilauröa ëlöröa kapaatön kent yaë pöl arta ngönënë kapaaten kent panë ëën. Pël ëënë pöt kosang sak wëën Anutuu utpetetakaan kama yanu pötak kaö sak ompyaö önëët.

³ Ar yaap Aköpë sant yaalni pöten kat men yeë pötaan pël ëëë.

⁴ Aköp Yesu, wëwëeta pepap, piik yal ëëë. Pi omën ka ök yarëauröa wap ompyaut öpënëak utpetat wël ë yemoola pöl omnaröak piin kaaö elmëën Anutuuk kön wiin isën möör wap wesir ulmëaup.

⁵ Ar Anutuuk wëwëet nina pörö piik yal ëak wap pöta ök sak Ngëëngk Pulöökë tup sën. Pël ëak kiri yaauröa ök sak arim lupre könöt Anutuun kiri yaalmëën Yesu Kristoë ëautaan arën kön wiin ompyaö ëëpnaat.

⁶ Nem yeniak pöta songönte ngönën pepeweri epël wia.

“Kat wi.
Ne Saion rosiraöök wap nent yewesir.

Wap pöt möör wap sum kaö panëet.
Omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan.”

⁷ Ar piin kön wi kosang weseim wë pörö kön wiin ompyaö panë yaë.
Ën omën kön wi kosang newasën pöröaan ngönëntak epël ëa.

“Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut
Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.”

⁸ Ën nenteta pitëmëen epël ëa.
“Pi kël kotuukë ök sak wëen narö ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Ën kël kësangöökë ök sak wëen pötäl urak kawi ngentiipnaat.”

Omën pörö Anutuu ngönte wa yoola pötaan pim ëëpënëak mëëa pöl ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Tiar Anutuu omën saut

⁹ Ar pöt pitëm ökörö won. Anutuuk pimëen nuwasën pim omën sak kutöm Aköpëen kiri yaaurö. Ar pim omën wotpilörö. Koutak wëen puuk yas niaan pim ëwa ompyautak ilëak wë. Pim ompyaö yaauta ngönte aim önëak yas niia.

¹⁰ Ar ngaan omën pas wakaimauröak peeneek Anutuu omën sak wë. Ar ngaan Anutuu ya ngëstak naön ëauröak peeneek pim ya ngëstak wë.

Tiar Anutuu inëen ëëpenaat

¹¹ Nemorö, ne kosang wesak nia-maan kat wieë. Ar yangerak yaamre su kak wë pötaan koröpöökë kentre kaur arim lupre könötëen kööre tok yaaö pipot sëp weseë.

¹² Pël ëak ngönën köpëlöröa tekarak wotpil ön. Pël ëen pit arim songönten itenak, “Utpet yaaurö,” pël yenia pöt sëp wesak Anutuu waisëpnaatak arim ompyaö yaautaan piin yaya mapnaat.

¹³ Ar Aköpön kön wieë omnaröa ngön kosangöt ngaarëk ön. Yang omp ak wotöök wëaupre

¹⁴ pim yang ngarangk utpet yaauröen nga maöre ompyaö yaauröen ping wesak maö pël ëëpënëak wes yamëa pöröa ngön ngaarëk ön.

¹⁵ Anutuu kentöök arim ompyaö yaautak omën köpël wë ngön kaar ya piporöa këmöt ur mowariipnaaten kent yaë.

¹⁶ Ar utpetetakaan wil nuulëen ompyaö wë. Pël ëëë omnaröen, “Utpetetakaan wil nuulëen wë,” pël morök mëak ëlëëp utpetat ëënganok, Anutuu inëen sak wë ompyaö ëeim ön.

¹⁷ Ar omën pouröen ping wesak an. Ngönën omën arim karuröen lup sant elmëen. Anutuun kasinkasin elmëen. Yang omp aköpön ping wesak an.

Kristo tiarimëen këlangön kat wiak pim ingtak sëpenëak kanö pet elnia

¹⁸ Inëenörö ar, arim kaöaröen kasinkasin elmëak pitëm ngön ngaarëk ön. Pöt omën ëpre wiap yaalniauröaan pëen won, yaar ser yaauröaanta tapël elmëen.

¹⁹ Pöt eptaanök. Pit ar saun wonrek këpök këlangön kat yaniwiin Anutuun kön wieë ya sangën naën wëen pi arën kön wiin ompyaö ëëpnaat.

²⁰ Ën ar utpet nent ëen kaöaröak pës yanimöön ya sangën naën ëënë pöt Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpën ma? Pël naëpan. Wotpil wëen këlangön kat yaniwiin ya sangën naën ëënë pötakëer Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpnaat.

²¹ Anutuuk ar Kristoë ëaul wotpil wë këlangön kat wiinëak niulëa. Pi arimëen këlangön kat wiak pim ingtak sënëak kanö pet elnia.

²² Pi utpet nent naënëp, pim këmtakaan kaarre morök nent naaröönöp.

²³ Omnaröak utpet wesak yemaan kangiir nemaan ëa. Këlangön kat yemowiin kangut mampënëak nemaan, Anutu wotpil wesak ngön ë pet yairaup pimëen yaö mowesa.

²⁴ Tiarim utpetatök pim rangk isën këra yetaprak möön wel wia. Pöt tiar utpetat sëp wesak wotpil öpenëak pël

ëa. Pim koröpö utpet wesa pötaan tiar ompyaö san.

²⁵ Ar ngaanëer pol sëpsëpöröa yaë pöl kanö wiaan irikor ëeimaurö. Peene pöt, arim ngarangkëp Kristo, lupre könötë pepapök, yas niaan pim naë oröak wë.

3

Öngre ompöröa ngönte

¹ Öngörö ar, inëenöröa yaë pöl arim ompöröa ikanöök wë pitëm ngön ngaarëk ön. Pël ëen omp narö Anutuu ngön ngaarëk naön ëëpna pörö arën itaangkën ngön nemaan yaëen arim ompyaö yaauten itenak pim naë rë olapnaat.

² Yaap, arim ompörö ar Anutuun kasinkasin yaalmëem kölam wë pöten itenak pim naë rë olapnaat.

³ Ar koröpöt pëen ompyaö sëpnaan kepön ëpötë ë morangiire polere kal ëere ulpëen ompyaö retëngöt më pël ëëngan.

⁴ Om ëpre wiap arim lupötë ëlëep wia pötök arim lupre könöt ë morangiin. Pël ëënë pöt sëpar nasën kosang wiaan Anutuuk itaangkën isëpnaat.

⁵ Öng ngaan Anutuun yaö sak wakaima pörö pit tapël Anutuun kön kosang wieë pitëm ompöröa ikanöök wë ngön ngaarëk weim wakaima.

⁶ Sera pi tapël ëak pim ompöp Apramë ngön ngaarëk weimeë piin, “Kaöap,” pël maima. Pötaanök ar pim ëa pöl ompyaö yeem arim ompöröa ëëpna nenten kas naën ëënë pöt pim ök önëët.

⁷ Ompörö, arënta tapël niamaan. Ar öngöröaring wë arim Anutuun kimang ngön ök manëët il wariipanëen pit weëre kosang wonörö pël weseë ompyaö elmëen. Pitta wëwë kosangtaan yaö mëëaurö pötaanök.

Lup kopëtemer sak öpa

⁸ Epët ar pouröaan niamaan. Ar lup kopëtemer sak omnaröen yaköm ëen. Arim karuröen Anutuu omnarö pël weseë lup sant elmëak komre kolap elmëimeë arim lupöt wak irëak ön.

⁹ Omnaröak utpet yaalniin kangiiir elmëënganok. Utpet wesak yeniaan kangiiir manganok. Won, Anutuuk welaköt elniipënëak yas niiaurö. Pötaanök pël yaëen pöt Anutuun pitta welaköt elmëëpnaan kimang man.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën ërëpsawiarung ompyaö öpënëak kent yaë pöp

pim këmtakaan ngön utpetere kaaröt orööpan.

¹¹ Utpetat kasëng menak omën ompyaut ëëp.

Pël ëak mayaaptak öpnaan ke urak pöta yaat mëmp.

¹² Aköp pi omën wotpil yaauröen itenak

pitëm kimang yamëëaut kat yemowiaup, utpet yaaurö kasëng yemengkaup.”

Ompyaö yaautaan këlangön kat wiipenaat

¹³ Karurö, ar ompyaö sënëëtaan kosang yengentiin talëpök utpet niwasëpën?

¹⁴ Ar wotpil wëen këlangön kat yaniwiin pöt ërëpsawi ëënëët. Ar pitën ya ngës kön wiak kas ëëngan.

¹⁵ Arim könre lupöt Kristoon kasinkasin ëak kaö mowasën. Pël ëen omnaröak arim omën ompyaut önëak kor yeë pöta songönten pëel yeniaan pöt ompyaö wesak ya wiaptaring ök manëël kopëta wesak ön.

¹⁶ Pël ëak arim könöt kengkën ëënëen wotpil ön. Pël ëënë pöt omnaröak arim Kristook yal ëak ompyaö yaautakël utak utpet wesak yeniem pitëm kaar yaauta songönte tekeri sëen ëö sëpnaat.

¹⁷ Anutuuk kön wiin wotpil yaautaan këlangön kat wiipena pöt ompyaö ëëpnaat. Ën utpet yaautaan pël ëëpena pötaar pangk naën ëëpnaat.

Kristo pi tiarim saunatëen wel wia

¹⁸ Kristo pi wotpilëpök tiarimëen wel wia. Pi wotpilëpök utpetarö tiar Anutuu naë wa nuulëepënëak akun kopët nent pël ëa. Koröpö wel yawiin könöp wel nawiin ëa.

19 Pël äak pim könöp omën ngaan wel wiauröa kön wii kaatak wëauröa naë së ngönën ök mëëa.

20 Kön pörö omën ngaan Noa pim akunetak Anutuu ngön wa olaimauröa könörö. Noa pi wangaö ket ëeim wëen Anutu pit pim ngön ngaarëk öpënëak pimtë ya wiap yaautak om korkor elmëeima. Pël äautak omën kopët 8 pöaar pëen pim ngönte ngaarëk wak wangaöök ilaan i ngep naën ëa.

21 I pipët ngönën i yanimë pöta ökre waste. Pöt epël yaë. I yanimë pöt koröpöökë kewilötëen naën, Anutuun kimang yemaan utpetat won yanuwas. I yanimëen Anutuuk Yesu Kristoë weletakaan wal ëa pötaan ompyaö yanuwas.

22 Pi weletakaan wal ëak kutömweri së Anutuu yaapkëel wëen enselöröere kutömweri yapinringre weëre kosangringörö pim iri wë.

4

Kristoë këlangön kat wia pöl yeem utpetat kasëng mempa

1 Kristo pi yangerak këlangön kat wia. Pötaanök pim ëa pöten kön wieë kosang sën. Namp koröpöök këlangön kat wiipnaapök utpet yaaut sëp wasëpnaat.

2 Pötaanök peene ngës rëak koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënganëp Anutuu këm ngönte pëen ngaarëk weim ön.

3 Ar ngaan ngönën köpël wë köpëlöröa kentöökë yaaut epël eimaurö. Öngre omp nga ëëre omën utpetatön kentre kaur ë, i ngaat nak kön irikor ëëre këëre imën keimön nëëre i ngaat keimön nak utpet ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëengki mowasö, pël yaaö pöt ë waiseimeë pöt kaö wesak wakaimaurö.

4 Peene pöt, utpet ke pilöt pitring naën yeë pötaan yaan sak utpet wesak yenia.

5 Pël yeniaatak wë ënëmak Anutu omën welere öpöröa ngön ë pet irëpnaap pim naë së tauak pitëm

eimautë songönöt ök maan kangut mampnaat.

6 Pël ëëpnaat pötaanök Kristo pi omën ngaan wel wiauröa naë së ngön ompyaut ök mëëa. Pit koröpööring wel wiauröak Anutuu öp wë pöl könöpring öpna kanö pitëmëen orööpënëak pël ëa.

Weëre kosang Anutuu yaningk pötring ya mëmpa

7 Karurö, omën ël epot poutë won sëpna akunet temanöm yes. Pötaanök ompyaö wesak Anutuun ök manëëtaan arim könre lupöt pëen weseë.

8 Pël äak lup sant yaauten kön wiin kaö sëen kosang wesak lup sant ëeim ön. Pël yeem neneraan utpet yaaut ngep ëënëët.

9 Ar karurö arim naë yewaisën omnant keimön elmëënganëp kaaö köpël sant mowasën.

10 Ar pourö Anutuuk ngönën ya mëmpunëak neenem weëre kosang ke nentere nent nina. Pötaanök arim karurö kaamök elmëëneak ompyaö wesak weëre kosang pötring epël mëmpun.

11 Namp ngönën apënëak pöt Anutuu ngön pëenöt ap. Namp narö kaamök elmëëpënëak pöt weëre kosang Anutuuk yamangk pööring pël ëëp. Pit pël yaëen omnaröak Yesu Kristoë weëre kosangöök yaë pöten itenak Anutuun yaya mapnaan pël ëëp. È rangiere weëre kosang pöt pim naë wieëautök wiakaim wiaap. Yaap.

Kristoë këlangön kat wia pöl ëëpenaat

12 Kar panëörö, morök kësang nent arim naë orööpnaan yaë. Pöten itenak omën ngölöpët pël wesak yaan sëngan.

13 Morök pöt yaaröön Kristoë këlangön kat wia pöl, "Tenta yeë," pël kön wiak ërëpsawi ëën. Wë ënëmak Kristoë ë rangiet tekeri orö yarëen ërëpsawi kaö ëënëët.

14 Omnaröak arën Kristoë omnarö pël weseë utpet wesak yeniaan pöt ërëpsawi ëënëët. Pitëm pël elniipna

pötak Anutuu Pul ëwaaring pö arring wë pöt pet elniipnaat.

¹⁵ Arim naëaan namp mënautaan ma kain ëautaan ma utpet ëautaan ma omën muntaröa yaat wa ëp ëautaan kangut elmëen këlangön kat wiipan.

¹⁶ Ën omën namp pi Kristoë om-namp pötaan këlangön kat yawiem pöten ëö sëpanëp Kristo pimop pötaan Anutuun yoöre ërëp map.

¹⁷ Anutu pim omnaröa songönte tekeri wasëpna yaat mëmpna akunet oröak wia. Pötaanök pim omnarö tiarim naë ngës réak ngön ya nimëmpna pötak omën pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaurö tol elmëëpën? Elei, pit këlangön kaö kat mowiipnaat.

¹⁸ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk omën wotpilëp utpetetakaan kama wak ompyaö wasëpënëak ya kaö mënak ompyaö yewasën pöt, omën pi kasëng menak utpet yaaup tol ëëpën?”

¹⁹ Pël wia pötaanök omën Anutuu kön wiaul këlangön kat yawi pörö wotpil wë pitëm wëwëet Anutu pim moresi ulmëëp. Pi ket elniaupök pimtë ök yenia pöl ompyaö wesak kaamök yaalniaup.

5

Wotöököröa ngönte

¹ Ngönënë wotöökörö, neenta wotöök arim karipök, kosang wesak niamaan. Nem itöök Kristo këlangön kat wiak wel yawiin itenaupök wë ënëmak pim ë rangiet tekeri sëen piiring pöta pep sumaap. Pötaanök niamaan kat wieë.

² Anutuu sëpsëpörö ngarangk ëënëak niiaurö këkre töötak won, ya ngëstak itenak ngarangk elmëen. Pël yeem monere uröm won, ya mëmpunëëtaan ulöp es ngaaring mëmpun.

³ Pël ëak omën omp ak sak arim ngarangk elmëënëak niulëa pörö il mowasnganëp arim ënëm ëëpnaan ngönënë kanöök wot ran.

⁴ Pël ëen Kristo, sëpsëp ngarangk kaöap, pim tekeri sëpnaatak omën ompyaö weit kangiir ningkën önëët.

Tiarimtën wak irëak ngarangk këëkë ëëpa

⁵ Ulwasörö, arënta tapël niamaan kat wieë. Ar arim kaöaröa iri ön. Pöt ngönëntak epël wia. “Anutu pi omën pitëmtën wak isak yaurö wak yeirëaup. Ën pitëmtën wak irëak wëaurö ompyaö yaalmëaup.” Ngönëntak pël wia pötaanök ar kotre kaö pourö arimtën wak irëak neneraan inëen ëeim ön.

⁶ Tok oriak Anutu weëre kosangringëp pim iri ön. Pël ëen pimtë akun wia pötak ar wak isëpnaat.

⁷ Puuk ngarangk elnieim wë. Pötaanök arim naë könömöt oröön pöt pim moresi mowiin.

⁸ Ar könöt wotpil wesak arimtën ngarangk ëeim ön. Kent toköröa imën mëmpënëak këm nga ëak sak waiseim wë pöl arimëen nga yaaup, Seten, pi arim tekarak wë talëp mëmp ma talëp mëmp wesal yaë.

⁹ “Ingre mor sa tenim kar yang ëlötë wëaurö morök ke tapël elmëeim wë,” pël weseë kön wi kosang yewesautak kosang sak wë pi ke ur momëen.

¹⁰ Pël ëak akun kot nent këlangön kat yawiin Anutu, komre kolap yaaup, Kristook yal menak piiring ë rangi kosang kö nasëpanëëtë pep sënëak yas niiaup, puuk ompyaö nuwesak tau nuulëak weëre kosang nimpnaat.

¹¹ Weëre kosang pöt pim naë wiakaim wiaap. Yaap.

Ngön mëët

¹² Ne ngön kot epët Sailasën maan retëng yaë. Pi nem ngönt këëp. Ne arim lupöt kosang niwesak komre kolap arim wak wë pöt Anutuu komre kolap këët pöt ök niamëak yeë. Piptak taë sak ön.

¹³ Pabilon kakaan ingre mor sa Anutuu arring yaö wesaurö yoöre ërëp yenia. Ën Maak nem ru sak wëaup puukta tapël yenia.

14 Neneren lup santak yowe mëak
mor meneë.

Kristook yal menak wëaurö arim
naë mayaap wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pita.]

2 PITA

Pitaak pep epwer ingre mor saö naröaan retëng ëa. Omën naröak ngönën kaaröt ök maim wëen Pitaak wotpil wasëpënëak kent kön wiakök omën Yesuun itaampöore kat wia pöröa pitëm ngönën ök mëäut kön ngolöp wes mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räut 1:1-2

Anutuu yaö niwesauta ngönte 1:3-21

Ngönën kaar yaauröa ngönte 2:1-22
Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 3:1-18

1 O Yesu Kristoon kön wi kosang wesak tenim ök sak wëaurö, Saimon Pita ne ya omën pim ngönte yaaupök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Tiarim Anutu, Yesu Kristo, utpetetakaan kama yanu pöp, pim wotpil yaautak kaamök elniin kön wi kosang wesaurö.

2 Ar Anuture tiarim Aköp Yesuun kön kosang wiak wëen piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë kaö sak wiaap.

Anutuuk tiar pimtëen yaö niwesaurö

3 Anutu pim ëwa ompyaö yaautak yas niaup tiar piin ëwat wëen omnant pout koröpöökëere lupmeri wëwëeta kaamököt pim weëre kosang kësangöök war wes ninaut.

4 Pël ëak pim ëwa ompyaö tapöök omën kaö ompyaö kup niwiauta këet nina. Pim kup niwia pötaan koröpöökë kentre kauratëen kö yesaö epët kasëng menak Anutuu wë pöl öpenaat.

5 Pël ëëpenaak pötaanök ke urak arim kön wi kosang yewesautak wotpil wëaut yal mampun. Wotpil wëautak ngönënë songön ke nentere nent kön tektek yesaut yal mampun.

6 Kön tektek yesautak koröpöökë ngarangk yaaut yal mangkën koröpöökë ngarangk yaaö pötak weëre kosang wëaut yal mampun.

Weëre kosang pötak Anutuu wëaul önëet yal mampun.

7 Anutuu wëaul önëetak ngöntre kar yaaut yal mangkën ngöntre kar yaaö pötak lup sant yaaut yal mampun.

8 Omën pipot arim naë ulöl sak wiaapna pöt tiarim Aköp Yesu Kristoon ëwat yesaut mos naëpan.

9 Ën namp pi omën pöt won wëen pöt piin epël apenaat. “Pi it il tëauröa ök sak kön ëngk ma e wesak wë utpetat iir moolëa pöten kat kola,” pël apenaat.

10 Karurö ar, Anutuuk yas niak pimëen yaö wes nuulëaurö. Pötaanök kosang sak yas niaa pöt kë ëëpnaataan weë panë ngentiin. Pël ëënë pötak utpet nasëngan ompyaö önëet.

11 Pël ëaan tiarim Aköp, utpetetakaan kama yanuwaup, Yesu Kristook sant niwesak kan të niwiin poprak naëngan pim wa ngaöök yanime pötak ilëak wakaim önëet.

12 Yaap, ar omën pipot rë nuulön ëwat wëen ngön kë arim wa pötak kosang niwasën wë. Pöt ne ëwat wëak om ngolöp wes nineim ömaap.

13 Ne kön wiin öp wë pël eim öma pöt pangk ëëpnaat.

14 Pöt epël. Ne kön wiin tiarim Aköp Yesu Kristoë neea pöl akun kot nent wë wel wiimaap.

15 Pötaanök ne wel wiin omën pipotön kön wiaanëek yak ngolöp wesak kosang wes yaningk.

Pita pi Kristoë naë wë pim ëwaöön itena

16 Tiarim Aköp Yesu Kristoë weëre kosangring kaalak waisëpnaata ngönte tenim ök niaaö pipët ëlar ngönaak omën könöokaan réak neni-aan. Ten piiring wë Aköpë ëwaöön itenaut yak ök niaut.

17-18 Ten piiring rosir ngëëngköök wëen Anutu Pëpapök piin ping wesak mëak ëwaö yemangkën ten kat wiaan Anutuuk kutöm ëwaöokaan epël ya. “Epop nem ru ulöpöököp. Ne pimëen ya kë panë yes.”

19 Pël yaan ten kat wiak tektek ngön yaaö omnaröa ngön ëa pötön kön wiin yaap pan ëaut. Pötaanök ar pitëm

ngön pötön kääkë kön wiaan. Pipotök koutak esuwesi ëwa yaë pöl elni-aan Kristo waisëpnaat. Pim waisëpna akunet temanöm yesën pi tangewesi yaarö pöl oröak arim könre lupötë ëwa elniipnaat.

²⁰ Omën kaö epëten wet reäk kön wieë. Tektek ngön ngönën pepeweri wia pipotë songön pipot omnaröa könötëaan pangk naëpanëët.

²¹ Tektek ngön pipot omnaröa könötëaan kön wiak naënöt. Anutuu ngönöt Ngëengk Pulöök tekeri wes mangkën aimä.

2

Ngönën kaar yaauröa ngönte

¹ Ngaan Israel omnaröa naë tektek ngön yaaurö wëen kaar yaauröeta wakaima pöl kaar yaaö narö arim naë orööpnaat. Pit arim naë ëlëöp wë ngönën kaar arim kön wi kosang yewesaut utpet wasëpnaat niak Kristo pitëm kaöap këlangön kat wiak pimëen mowa pöpönta pi kaöap pöt ngep ëak wonwon apnaat. Pël yaëen Anutuuk kangut teënt mampnaat.

² Pël ëen ngönën omën selap pitëm yaaul öngre omp nga ëëpnaat. Pël yaëen omën muntarö pitën itenak ngönënë kanöön utpet wesak apnaat.

³ Kaar omën pörö pit monere urömatön war ëen arim naëaan öpënëak morök elniak ngön kaaröt niapnaat. Omën ke pëlöröaan Anutuuk ngaanëer ngön kosang wi aut wiap nasën kosang wiakaimaut peene pet irën kö sëpënëak yaë.

⁴ Ensel narö nganëer utpet yaëen Anutuuk mait naalmëen wii tëak es parëaöök moolëa. Pël ëen koutak së ngan i akuneten kor eim wë.

⁵ Omën ngaan pan wakaimauröeta pi mait naalmëen i ngep ëëpënëak maan Anutuu ngön wa olëaurö pourö kö sa. Pël ëen Noa wotpil wëauta ngönte yaaupring omën kopët ⁷ ëak öp sa.

⁶ Kaalak Sotomre Komora ka pöörarta tapël kö sëpënëak maan es kot won sa. Pël ëa pötak omën ënëm utpet ëëpnaaröaan pepanöm ëa.

⁷ Lot pi wotpil wë omën utpetaröa öngre omp nga yaautëen ya utpetaring wëen Anutuuk mait elmëak kama wa.

⁸ Omën wotpil pöp pitëm tektrak wë kët ël epotë pitëm utpet yaautön itaampöore kat wi pël eimeë kön utpetaring wakaima. Pötaanök kö nasën ëa.

⁹ Aköp pi ompyaö ëaurö mait elmëa pötaan pim ngön kat yawiaurö morökötëaan pangk kama öpnaap. Ën utpet yaaurö ngan i akunetak këlangön kat mowiipnaap.

¹⁰ Omën narö pitëm koröpöökë kentre kaur utpetatë ënëm yeem Aköp ngep yaalmë pörö këlangön kaö kat mowiipnaap.

Ngönën omën kaar pörö pitëmtën wak isak aimeë pitëmtë könöök omnant yeem kutömweri ëwaatak wëauröen kas naën utpet wesak yamëëaurö.

¹¹ Pël yaauröak ensel kaö weëre kosangring pit il yemowas pöröak Aköpë ëöetak kangiir utpet wesak nemaan yaaurö.

¹² Omën piporö kön won, animaö omnant köntak yaë pöröa ökörö. Animaö pörö omnaröak mööpenëak pitëm ëlöröak yawilaurö. Pit omnantë songönötön kön nawiin utpet wesak aimeë animauröa yaë pöl kö sëpnaarö.

¹³ Pël ëak pitëm utpet yaautë kangiir këlangön kat wiipnaarö. Pit këtëkötë ëö köpël koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem utpet ke nentere nent yaautön kön wiin ompyaö ëëpnaat. Pit ëöa pipot yaauröak arim kaatë wais kaömp ngawi yenem utpet niwesak pitëm pël yaaö pötaan ërëpsawi yaaurö.

¹⁴ Pitëm itöt öngöröen kentre kauraring iteneimeë utpetat kep köpël yaaurö. Pël ëak omën lup wiap yaauröen wiap sësë mëak utpet yemowesaurö. Pit monere urömat keimön panë yaaurö. Elei, omën ke pilörö pit es parëaöök së kö sëpnaarö.

¹⁵ Pit wotpil wëauta kanö kasëng menak irikor yeem tektek ngön yaaö omën kaar Pelam, Pioë ruupë kanöök

yesaurö. Pi utpetatëen sumat öpënëak kent yaëen

¹⁶ pimtë pol tongki ngön wonöpök omën ngönring irikor yeem utpet ëëpanëak kan mowaria.

¹⁷ Kaar omën piporö i leep yarëautë ökörö. Kepilöt kentöök wak së waisö yaëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Omën ke pilörö Anutuuk koö panëetak öpënëak yaö mëëa.

¹⁸ Pit pitëmtën ping wesak ëak ngön mosut yamëem köpël omnaröen koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem öngre omp nga ëëpënëak wiap sësë yamëëaurö. Köpël omën pörö utpetat sëp wesak kan ngolöpöök sëpënëak yaëen pël yaalmëaurö.

¹⁹ Pël yeem epël yema. “Omën ep-tak wii ket ëak nanitëen ëëpnaat,” pël yemaatak pitëmtë omnant yaautök utpet mowesak wii motëen wëaurö. Omën nent tiarök kaö wesak inëen elmëëpena pöt pötak wii ket ëak nitëëpnaat.

²⁰ Omën namp pi tiarim Aköp Yesu Kristo, utpetetakaan kama yaniwaup, piin kön wi kosang wesa pötak yangerakë utpet yaaut sëp wesak wë ënëmak kaalak pötë së rë olaan wii motëëpna pöt ngaan utpet wakaima pöt kotte, ënëm pöt kaö panë sëpnaat.

²¹ Omën ke pilëp pi wotpil wëauta kanöök nasënëpök yaë talte pangk ëëpën. Anutuu ngön kosang ngëengköt rë moulaupök kan pö kasëng yemangkën pangk naën pan yaë.

²² Omën pël yaë pöp piik ngön nokoliil epël ëa pöt kosang yes. “Kentëp pi köl ngës olëak kaalak yen.” Ën nent. “Polöp pi iir moulmëen kaalak kepi yeila.”

3

Aköpë waisëpnaata ngönte

¹ Nem kar panëerö, ne ngaan pep newer retëng ë ninaut. Peene epwer kaalak ningkën neweriar yes. Pouweriarë wotpil wesak kön wiinëëtaan

ngön epët ngolöp wes nimpëak retëng yeë.

² Tektek ngön yaaö omën ngëengköröa ngaanëer ngön ëa pötire tiarim Aköp utpetetakaan kama yaniwaupë ngön kosang ngön yaaö omnarö tenim arën ök niia pötönta kön wiinëak ëaut.

³ Ar wet rëak epël kön kosang wiin. Yanger pet irëpna akunet temanöm yesën omën pitëmtë koröpöökë kentre kauratë ënëm yaaurö oröak ökre was ngön epël niapnaat.

⁴ “Yesu kaalak waisëpënëak ëa pöt yaap ma? Pi tarëk wë? Tiarim ëarö wel wieimaurö. Ën omën epot pout yanger yaaröön oröautta tapël om wiaap.”

⁵ Pël yeem Anutuu ngaanëer ëa pöten kön wiipnaaten kaaö yaaurö. Ngaanëer Anutuuk maan kutömre yang oröa. Yanger i kaöökaan oröak i kaö tapöökë rangk wiakaima.

⁶ Pël ëen ënëmak Anutuuk maan i kaöök yang ngaan wiakaimaur ngep ëak utpet wesa.

⁷ Ën kutömre yang peene e wia epot Anutuu tapël maan es kot won sëpënëak yaö ëa. Epot om wiaan ënëmak Anutuu ngönën wonöröaan ngön ë pet irëpnaatak pitring kö sëpnaat.

⁸ Kar panëerö, ar omën epëten ëngk ma e wasngan. Aköp pi tiar omnaröa kön yawi pöl naën. Pi kët kopët nenten kön wiin krismaki 1000 pöta ök yaaup. Ën krismaki 1000 pöten kön wiin kët kopëtet pël yaaup.

⁹ Aköp pi pim ngön ëa pöta këet tek-eri wasëpnaaten ëngk ma e ëak akun wali naön. Omën naröak kön wiin pël koröp yaë. Won, pi omnarö kö sënganëak arimëenök kor wë. Pi omën pourö lup kaip tiinëak korkor yaë.

Kutömre yang epot won sëpnaat

¹⁰ Aköp pi korkor yaëetak pim akun kaöet këkain yaauröa yaë pöl ëlëep tapët pöt orööpnaat. Pël yaëen kutömwer rirre por kësang ëak won yesën omën pörek wieëa pöt pout es kotak won sëpnaat. Pël ëen yangere

yangera rangk omën epot pout es kot won sēpnaat.

¹¹ Pël ëēpnaat pōtaanök ar wotpil wë Anutuu ngönte taintaë wak ön.

¹² Pël yeem Anutuu kaalak waisēpna akuneten kor wë akun pöt teënt orööpnaan kosang wesak ya ompyaö mëmpun. Akun pötak kutömwer es kotak kö yesën omën pörek wieëa pöt pout tapël es kot won sēpnaat.

¹³ Tiar pöt, kutömre yang ngolöpötön Anutuuk kup niwiin kor wë. Pörek wotpil öpen sa.

Aköpön kor wë ngarangk këëkë ëēpa

¹⁴ Nem kar panëerö, ar omën pötëen kor wë pōtaan arim lupötë kölam pëen utpetat won wiaan Anuturing lup kopëtemer sak önëen kosang sak ön. Pël ëen pi arën itaangkën pangk ëēpnaat.

¹⁵ Aköpök pim akunet wali yewas pöten kön wiin tiar pourö utpetakaan kama niöpënëak yaë pël wasën. Ngön pöt tiarim kar panëep Pool Anutuuk könö kaö wes mangkën puuk nant retëng ë ninaut.

¹⁶ Yaap, omën pipotön pim pep poutë tapël retëng ëa. Ngön pim pepatë wia pöt, nant könömöt, pötë songönöt koirëpenaataan ya kaö mën yeë. Ngön pöt omën kön wonre lup wiapre kor yaaö narö pitök ngönën pep muntatë yaë pöl wa irikor ëak ë yaë. Pël yeem kö sēpënëak yaë.

¹⁷ Nem kar panëerö, ar ngaan wa korkor ngön pöt ök niaan kat wiaurö. Pōtaanök omën ngön wa yoola piporöa utpet yaautök wer niön arim lupöt këlok sak wiap sēpanëen ngarangk këëkë ëen.

¹⁸ Pël ëak tiarim Aköp Yesu Kristo utpetetakaan kama yaniwaup pim komre kolapta songönte ewat sak kosang sën. Tiarim piin ping wesak yaaut kosang wiakaim wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pita.]

1 Son

Yesu wel wiin wë krismaki 60 pöta ök won sëen Sonök pep epwer ingre mor saö naröaan retëng ëa. Son pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi omnarö Anutuun lup sant yaalmëem karuröenta elmëëpënëak mëea. Pël mëak omën naröak, “Yang omnarö utpetarö. Pötaan Yesu yang koröpööring newaisën ëa,” pël ya pörö kaar ya pöt retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-4

Ëwaare kaö pöteparë ngönte 1:5-2:29

Anutuu ruuröere Setenë ruurö 3:1-24

Ngön yaapötre kaaröt 4:1-6

Lup sant yaauta ngönte 4:7-21

Kön wi kosang yewesauta ngönte 5:1-21

Wëwëeta ngönte

¹ Ne omën kaö nenten kön tektek niamaan. Omën kaö pöt wëwëeta ngön këeta pep pöp ngaanëer kutömre yang won wiaan wakaimaup. Ten piin kat wiak tenim itöök itenak moresring moröak pël ëaut yak tekeri wesak arën ök niaim.

² Wëwë këeta pepap tekeri orö rëen itenaut. Yakök wëwë kosangta pepapön war wesak ök niaim. Wëwë kosangta pep pöp Pepapring wakaimaupök tenim naë tekeri oröön itenaut.

³ Ten itenak kat wiak pël ëäkök arënta ök yeniak. Ar kat wiin tiar lup kopëtemer sak Pepere pim Ruup Yesu Kristooring lup kopëtemer sak öpenëak ök yeniak.

⁴ Pël ëën tiarim naë ërëpre sawi kësang pan oröak wiaapna yak ngön epët retëng ë yaningk.

Tiar ëwaatak öpa

⁵ Yesuu naëaan ten epël kat wiak ök yeniak. Anutu pi ëwa pepap yak pim naë ëwa pëenë wia. Koö nent pim naë wi naön. Won pan.

⁶ Tiar koutak wë Anuturing lup yal menak wë pël apena pöt kaar apenaat. Pël ëak ngön këeteta yok pangk wak naön ëëpenaat.

⁷ Anutu pi ëwaatak wë. Pötaanök tiarta ëwaatak wë pöt lup kopëtemer sak wëen pim Ruup, Yesu Kristo, pim iitak tiarim utpetat kërë nuulaan kölam tëak wë.

⁸ Tiar tiarimtën saun wonörö pël yak pöt tiarimtë lupöt morök yaalmë. Pël ëën ngön këet tiarim lupötë wi naön yaë.

⁹ Anutu pim ngön ëa pöt kë rëak wotpil yaniwesau. Pötaanök tiar tiarim saunat war wesak yemoolak pötak pimtök tiarim utpetatë songönte ent ë nuulëak kölam yaniwas.

¹⁰ Tiar tiarimtën utpet nent naën yaaurö pël yamëem pöt Anutuu ngön niia pöt wa kaar weseim wë piin kaar yaaup pël yemak. Pël ëën pim ngönte tiarim lupötë wi naön yaë.

2

Anutuu ngönte ngaarëk yeweem pim naë öpa

¹ O nem ruurö, ar saunaring önganëak ngön epët retëng ë yaningk. Ën arim naë namp utpetat yaë pöp tiarim kaamököp, Yesu Kristo, wotpilëp, Pepapë naë tiarimëen ke urak kimang më yaë pöp wë.

² Anutuuk tiarim saunat ent elni-ipna yak puuk tiarim kangiiir wel wiaup. Pöt tiarimënt won, yangerakë omën pourö tiarim saunat waup.

³ Tiar Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötak piin ëwat wë pël kön këëkë wiaapenaat.

⁴ Ën omën namp pi, “Ne Anutuun ëwatëp,” pël aimeë pim ngönte ngaar naön öpena pöpön, “Pi kaar omnamp, ngön këet pim lupmeri wonöp,” pël apenaat.

⁵ Namp pi Anutuu ngönta ënëm ëëpna pöp pi Anutuun lup sant kë elmëëpnaap. Tiar Anutuu naë rë olëak wë pël kön këëkë wiipena pöt epël ëëpenaat.

⁶ Namp pi, “Ne Anutuu naë rë olëak wë,” pël apna pöp pi Yesuu wëaul wëen pangk ëëpnaap.

Ngöntre kar reak ëwaatak öpa

⁷ Nemorö, nem ngön retëng ë yangk epët ngolöpët won, arim ngönën ngës reak kat wiaurek rë nuulaut. Ngön ngaan kat wieima tapët kaalak ök yeniak.

⁸ Pël ëak retëng yeë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë. Ngön kosang ngaan wia pipët peene Yesuu naëre arim naë poutepar kë yaëen ityaangk. Pël yaëen kout won yesën ëwa këët oröak wia. Pötaanök songön pouteparëenök ngön kosang ngaan wiaut peene retëng yeë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë.

⁹ Omën namp pi pimtën, “Ne ëwaatak wë,” pël aimeë pim karipön kööre tok yaalmë pipop pi om koutak wë.

¹⁰ Ën namp pim karip lup sant yaalmë pipop pi ëwaatak wë. Pötaanök omën nentak elmëen nengentiipan.

¹¹ Pël ëaap omën pim karipön kön utpet yemowi pipop pi koutak wë. Pötaanök köö pötak pim itöörar ngep elmëen pim sëpnaalën itnaangkën yaë.

¹² Nem ruurö, Kristoën yak Anutuuk arim saunat ent ë nuulëaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yangk.

¹³ Peparö, ar Omën ngaan kutömrë yang won wiaan wakaima pöp, Anutuu Ruup piin ëwat wë. Pötaanök ne ngön epët retëng ë yangk. Ën ulwasörö, ar Seten il mowesaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yangk.

¹⁴ Ruurö, ar Pepen ëwat wë. Pötaanök ne pep epwer retëng ë yangk. Peparö, ar Omën ngaan wakaima pöpön ëwat wë. Pötaanök epwer retëng ë yangk. Ën ulwasörö, ar Anutuu ngönte arim lupötë wiaan weëre kosang ëak Seten il wesaurö. Pötaanök retëng ë yangk.

Tiar yangaakë omnantëël lupre könöt wiak öngan

¹⁵ Ar yangaakë omnantëël arim lupre könöt wiak önganok. Namp pi

pim lupmer yangaakë omnantëël rë olëak wë pipop pi tiarim Pepapön lup sant naalmëen yaë.

¹⁶ Yang omnaröa yaautön tiar ëwat wë. Yangaakëlaan omnant koröpöökë kentre kaur yaautre itöök itenak kent yaautre pitëm omnant wieëautëen wak isak yaaö pipot Anutuu naëaan wonöt. Pipot yangaakëlaanöt.

¹⁷ Yang epërere omnaröa omën kentre kaur yaaö pöt seim së won sëpnaat. Ën Anutuu ngönte kat wiak ngaarëk öpna pöp pi om wakaim öpnaap.

Kristoën kööre tokörö oröak wë

¹⁸ Nem ruurö, akun kaöet temanöm yes. Ar ngaan Kristoën Ngaap orööpnaat pël aan kat wiaurö. Peene pim ngaarö selap oröak wë. Pötaanök tiar, “Akun kaöet temanöm yes,” pël yewas.

¹⁹ Nga pörö tiar sëp niwesaut. Pël ëaap pit pörö tiarimörö won. Tiarimöröak ëanëen tiarring wëan tapön. Pit tiar sëp niwesa. Pötaanök, “Pit maimarö yak tiar sëp niwesaut,” pël yewas.

²⁰ Ar pöt Ngëengk Pulö waurö. Pötaanök ëwattaring wëaurö.

²¹ Ar ngön këët köpël wë pël we-seë ne pep epwer retëng ë nangingkën. Won. Ar ngön këët kat wiak kaar epot ngön këëta naëaan wonöt pël yewesaurö. Pötaanök retëng ë yangk.

²² Talëp kaar omnamp? Omën namp pi Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup won pël yema pöp pi kaar omnamp. Omën pöp pi Pepapre Ruup kasëng menak Kristoon kööre tok yaalmë pöp Kristoën Ngaap.

²³ Omën namp pi Yesu kasëng yemangk pöp Anututa kasëng yemangk. Ën namp Ruupön ping wesak yema pipop Pepapta yeö.

²⁴ Ngaanëer ngönën ngön ök niaim pöt olanganok. Wak ön. Pël ëënë pötak Pepapre Ruup arring wëen önëët.

²⁵ Pël ëen Kristoë wëwë kosang tiar nimpënëak niia pötak önëët.

Ngëengk Pulöök ngön këëten ök ni-aim wë

²⁶ Lup wa irikor elniipënëak yaë pöröaan kasiinök ngön epët retëng ë yaningk.

²⁷ Ar pöt, Kristoë naëaan Ngëëngk Pulö waurö. Pël ëën pi arring wëen ar omën nampök omnant pet elniipënëak nemaan yaurö. Pulöök omën pout pet yaalni. Pipot kaar won, yaapöt. Pötaanök pulöökë ök yenia pipël Yesu taintaë wak ön.

²⁸ Nem ruurö, ar Kristooring ön. Pël ëën ënëmak pim tekeri sa rëëpna akun pötak tiar ëö nasëngan. Pim ëöetak kosang sak tauaapenaat.

²⁹ Ar piin wotpil wë pël weseë itaangkën omën namp wotpil tapël wëen pöt Anutuu ruup pël wasën.

3

Tiar Anutuu ru sak wë

¹ Kat wieë. Pep pi lup sant maim nal elniak pim ru niwesa. Yaap, tiar Anutuu ruurö. Omën ngönën wonörö pit Anutuun köpël wë yak tiarënta köpël yaë.

² O nem ngöntörö, tiar yaap peene Anutuu ru sak wë eporö. Tiarim ënëm öpena pöten köpël, om epël kön yawi. Wë ënëmak Kristo orö rëëpna pötakök piin itenak pim ök sëpenaat.

³ Pötaanök omën piin kor wëaurö tiar Kristoë kölam wë pöl lup koore katëp ëak kölam wakaim öpenaat.

⁴ Namp pi utpetat yaë pipop Anutuu ngön kosangët wa yoola. Ngön wa yoolëa pötak saun këët.

⁵ Ar ëwat wë. Kristo pöp saun wonöpök tiarim saunat won nuwasëpënëak oröaup.

⁶ Omën Kristooring wë pöp utpetat naën yaë pipop. Ën utpetat yaaö pipop pi Yesuun itenak ëwat nasën wë.

⁷ O nem ruurö, omën naröak lup irikor elniipënëak yaan kat mowisinganok. Omën wotpil yaaup pi Yesuu wëaul wotpil wëaup.

⁸ Ngaanëër Setenök utpetat ngës räa. Pël ëaupök utpetat ë om seim wë. Pötaanök omën namp utpetat yaë pipop Setenë omnamp. Anutuu

Ruup pi pöt, Setenë utpetat yaë pöt wa moolapënëak oröaup.

⁹ Pötaanök namp pi Anutuu ru sak wë pöp pi utpetat naën yaaup. Pöt pi Anutuu naëaan wëwëeta weëre kosang wak wë pötaanök. Pi Anutuu ru sak wë yak utpetat naën yaë.

¹⁰ Anutuu ru sak wëautere Setenë ru sak wëauta këët epël tekeri sëen itaampenaat. Omën wotpil naön yaë pöp pi Anutuu ruup won. Ën namp pim karurö sant nemowasën yaë pöpta Anutuu ruup won.

Tiar neneraan lup sant ëëpa

¹¹ Ar ngaanëër neneraan lup sant elmëëpena ngön epët kat wieimaurö.

¹² Tiar Keen pim kanöök sëngan. Pi Setenë ru sak pim nangap mënaup. Pöt tol ëënak wasnganok. Pim yaaut utpetat, ën nangapë yaaut wotpil ëa. Pötaanök mëna.

¹³ Karurö, ar ngönën wonöröak kööre tok yaalniin yaan sënganok.

¹⁴ Tiar tiarim karurö lup sant yaalmë pötak weleta kanö kasëng menak wëwë kosangtakël el menan pöt ëwat wë. Ën omën namp pi pim karipön lup sant naalmëen yaë pipop weleta kanöökël om wë.

¹⁵ Namp pi pim karip këëpöt mowasën pöt omën yamëngkaupë ököp. Omën ke pilëpë naë wëwë kosangët wi naönöp pël yewas.

¹⁶ Tiar lup sant pöta këët epël tekeri wasën ëwat saut. Kristo pi pim wëwëet këëpöt wesak tiarimëen wel wia. Pötaanök tiarta tapël tiarim karuröaan wëwëat këëpöt wasëpa.

¹⁷ Omën namp pim urömat selap wiaanak kom ëak pim kar ngöntök yaaup nemangkën yaë pipop pi Anutuun lup sant naalmëen yaë.

¹⁸ O nem ruurö, tiar lup sant yaaö pöt këm pëëntak anganëp, lup sant elmëëpenëak pöt könöökre moresiarökta mëmpa.

Tiar Anutuu ëöetak kosang tauaapenaat

¹⁹⁻²⁰ Pël yeemak ngön këëta ënëm yeë pël wasëpenaat. Ën tiarim lupötök tiarimtën utpetat yeë pël wasën pöt

Anutuuk elniin pim eöetak mayaap öpenaan. Pöt Anutu pi tiarim ök won. Pi tiarim könre lupötë kön yawia pöt il niwesaup yak omnant poutön ewat wë.

²¹ O ngöntörö, tiarim lupötök tiarimtën utpet naënëp pël wesak pöt Anutuu eöetak kosang taupenaat.

²² Pël ëäk omën ke nentere nentaan Anutuun kimang maan nimpnaat. Pöt pim ngön kosangët ngaarëk wak pim kentöökë ënëm yeëan. Pötaanök pël elniipnaat.

²³ Pim ngön kosangët epël wia. Tiar pim Ruup Yesu Kristoon kön wi kosang weseimeë pim ök niia pöl tiarim lupötök neneraan lup sant elmëëpa.

²⁴ Omën namp Anutuu ngön kosangta ënëm yaë pöp pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. Anutuuk Pulö ningkën wë. Pël ëen Pul pöök Anutu tiarring wë pöt pet elniin ewat yes.

4

Ngëengk Pulööre pul kaarö

¹ Nemorö, omën selap, “Ne Anutu ngön yaaö omnamp,” pël kaar yaaurö yang poutë wë. Pötaanök, “Anutuu, Pulö neering wë,” pël yaauröa ngönöt wa yaap wasnganok. Pit pul pitëm lupötë wë pö ökre was ëäk Anutuu naëaanörö ma won pöten itaampun.

² Ar Anutuu Pulö epël tekeri wasën ewat sënëët. Omën namp pi, “Yesu Kristo pi omën sak yangerak oröaup,” pël aan pöt ar piin, “Pulö Anutuu naëaan waup,” pël wasënëët.

³ Ën namp, “Yesu omën sak yangerak oröaup,” pël naën ëen pöt piin, “Pulö Anutuu naëaan naönöp,” pël wasënëët. Pipop Kristoën Ngaapë pul wa tapö waup. Ngaan, “Kristoën Ngaap orööpnaat,” pël niak pöpök oröak wë.

⁴ O nem ruurö, ar Anutuu ru sak wë. Pötaanök pim Pul ar ring wë epöök Seten omën ngönën wonöröaring wë pipop il yemowasën yak arökta kaar omnarö il yemowas.

⁵ Kaar omnarö pit yangerakaanörö. Pötaanök yangerakë omnantëël ya. Pël ëen yangerakaan omën ngönën wonörö pit kat yawi.

⁶ Tiar pöt, Anutu ruu sak wë. Omën Anutuun ewat wë pöp tiarim ngönöt kat yawi. Ën Anutuu ru sak naön yaaö pöp pi tiarim ngönöt wa yoola pipop. Ke pil piptak Pul ngön keët tekeri yewesa pööre pul kaarkaarö piarpim keët tekeri yesën ityaangk.

Anutu pi lup sant yaauta pepap

⁷ Nemorö, tiar neneraan lup sant ëeim öpa. Lup sant yaaö pöt Anutuu naëaante. Pötaanök omën namp lup sant yaautaring wë pöp pi Anutuu ru sak piin ewat wë.

⁸ Anutu pi lup sant pepap. Pötaanök omën namp pim karuröen lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutuun köpël wë.

⁹ Anutu pim Ru kopëtapök tiar wëwë koir nimpënëak wes mëen yangaak oröa. Pötak pim lup sant elnieim wë pöt pet yaalni.

¹⁰ Anutu pim tiarën lup sant elnieim wë pöt epël pet yaalni. Tiar Anutuun lup sant naalmëen ëaut. Puukëer tiarën lup sant elniak pim Ruup wes mëen yangerak oröak tiarim saunat ent elniipënëak wel wia.

¹¹ O nem ngöntörö, Anutuuk tiarën lup sant kësang ke pipël yaalni. Pötaanök tiarta neneraan lup sant tapël ëëpa.

¹² Omën nampök Anutuun itnaangkën ëaut. Tiar neneraan lup sant yaalmë pötak Anutu pi tiarring wë. Pël ëen tiarim Anutuun lup sant yaalmë pöt kaö sëpnaat.

¹³ Pi pimtë Pulö tiar ninaup. Pötaanök, “Tiar piiring wëen pi tiarring wë,” pël këëkë kön yawi.

¹⁴ Pep pi pim Ruup tiar yangerakë omën pourö utpetetakaan kama niöpënëak wes mëa. Pël ëaup ya pöt yamëngkën ten itenaut yakök war wesak ök yeniak.

15 Pötaanök omën namp Yesuun, “Pi Anutuu Ruup,” pël ya pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë.

16 Anutu pim lup sant kësangët tiarimëen elnia pöten kön wiak kön wi kosang yewas.

Anutu pi lup sant yaauta pepap. Pötaanök omën namp lup santtaring wë pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë.

17 Tiarim Anutuun lup sant yaalmëaut epël eëpenëak kaö yes. Pi tiar omën pourö akun kaöaöök ngön yaatak niulëen kas naën eëpenëak kent yaë. Tiar Kristo pim wë pöl yangaak eprek wë. Pötaanök Anutuu eöetak kosang sak taupenaat.

18 Tiar nampön lup sant yaalmëem pöt piin kas naalmëen yeë. Pötaanök lup sant yaaö pöt kaö sak kas yaaut rokot ë yoola. Kas yaaö pöta songönte epët. Omën namp pi utpetatë kangut öpënëak ewat wë pöl kas yaaup. Pötaanök omën pim utpetatë kangutön kas yaaö pipop pim Anutuun lup sant yaaut oröak kaö nasën wieëa pël apenaat.

19 Anutuuk wet reäk tiar lup sant elnieëa. Pötaanök tiar lup sant pötaring wë.

20 Ën omën namp pi, “Ne Anutuun lup sant yaalmëaup,” pël yeemak pim karipön kaaö yaalmë pipop kaar omnamp. Pim karipön itneëak lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutu elëepöpön lup sant naalmëen yaë.

21 Yesu pim ngön kosangët epël wia. Omën Anutuun lup sant yaalmëa pöp pim karipönta lup sant elmëep.

5

Yangerakë omnant il yemowas pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët

1 Omën Yesuun pi Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pöt yaap wesak wë piporö pit Anutuu ru sak wë. Pël ëak pit Pepapön lup sant yaalmëem pim ruuröenta yaalmë.

2 Tiar Anutuun lup sant elmëak pim ngön kosangta ënëm yeemakëer Anutuu ruuröen lup sant yaalmë pël kön wiipenaat.

3 Pöt tiar Anutuu ngön kosangta ënëm yaalmë pöt piin lup sant yaalmë. Pim ngön kosangta ënëm yaaö pöt könöm wonte.

4 Anutuu ru sak wëaurö pit kosang sak yangerakë omnant ent ë yemoola. Tiarim pël yeë pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët.

5 Talëpök yangerakë omnant ent ë moolapën? Omën namp Yesuun Anutuu Ruup pël kön wi kosang yewas pipopök ent ë yemoola.

Anutuuk Yesuu ngönte war wesak niiaut

6 Yesu Kristo pi omën nampök i yaaptaring momëen këra yetaprak pim omën iit il olapënëak oröa. I yaaptaring pëen momëepënëak won, omën iiteta il olapënëak oröa. Pulö pi ngön këeta pepap. Pötaanök pi Yesu Kristoë ngönte war wesak ök niaim wë.

7 Omën nentepar nent epteparök Yesuu ngönte war wesak ya.

8 Pulööre i yaapëtere omën iitere pël ëak pit omën nentepar nent pipotök pitëm ngönte kopëtet.

9 Tiar omnarök ngön ök aan kat wi yeëp. Anutu pim ngön ya epotök omnaröaat il yemowas. Anutuu ngön pötök pim Ruupön ök niaim wë.

10 Namp Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pipop Anutuuk pim lupmerën ök yema pötenta kat wiak kosang yewas. Ën namp Anutuun kön wi kosang newasën yaë pipop pi Anutu pim Ruupëen ngön këet ök niia pötenta kön wi kosang newasën yaë. Omën namp ke pipëlöpök Anutuun kaar omnamp pël ya.

11 Wëwë kosangta ngön këet Anutu pim ök yenia epët. Pi wëwë kosangët ninaut. Ën wëwë kosangta pep pöp pim Ruup.

12 Omën Ruupë naë rë olëak wë pipop pi wëwëetak wë. Ën namp

Anutuu Ruupë naë rë olëak naön yaë pipop pi wëwëetak naön yaë.

Tiar wëwë kosangtak wë pöten kön wiipa

¹³ Ar Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pöröak wëwë kosangtak wë pöten ewat sënëak ngön epët retëng ë yaningk.

¹⁴ Tiar epët ewat wë pötaan Anutuu ëöetak kas naengan. Tiar pim kentöökë ënëm yeemak omën nentaan kimang mepena pöt pi tiarim kimangöt kat wiipnaat.

¹⁵ Pi tiarim kimangöt kat yawiaup pöt ewat wë. Pötaanök omën nentaan kimang mëëaut yaningk pötenta ewat wë.

¹⁶ Omën namp pi itaangkën pim karip utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë sal nent yaëen pöt pi Anutuun pim karipëen kimang maan wëwë kosangta kanöök wa moulmëëpnaat. Omën utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë salte yaë pipopön yeniak. Utpet ke nentere nent omnarö es parëaöökël wes yamëaut via pötëel kimang manëak neniaan.

¹⁷ Omnant utpet yeë epot saunaring pëenëet. Pël ëaap saun nant es parëaöökël nasënganëet.

¹⁸ Tiar epël ewat wë. Anutuu ru sak wëaup pi utpetat naën yaaup. Anutuu Ruupök ngarangk yaalmëen Setenök pi namööpan.

¹⁹ Tiar epël ewat wë. Tiar Anutuu ru sak wëen ngönën wonörö pit Setenë iri wë.

²⁰ Tiar epël ewat wë. Anutuu Ruup puuk irëak tiar Anutu këëpön ewat sëpenëak kön nina. Pël ëen tiar Anutu këëpre Ruup Yesu Kristo piaripring wë. Pi Anutu këëp, wëwë kosangta pepap.

²¹ O nem ruurö, ar omp ak kaarkaarörö kasëng meneë.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

2 Son

Yesu wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 60 pöta ök won sèen Sonök pep epwer kak nerek ingre mor sauröaan retëng ëa. Naröak kön wiin pi öng nampëen retëng ëa. Ën narö selap kön wiin ingre mor sauröaan pël ëa. Sonök pit neneren lup sant elmëere kaar omnaröa ngönötëen ngarangk ë pël ëepënëak mëea.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1-3

Lup sant yaauta ngönte 4-6

Ngönën kaarötëen pepanöm ngönte 7-11

Ngön mëët 12-13

¹ O ingre mor sa, Anutu pimtëen wesaurö, ne ngönënë wotöök nampök arimëen pep epwer retëng ë yanking. Ne yaap pan arën lup sant yaalni. Pöt nemënt won. Ngön këët kat yawiaurö pitta ten pourö lup sant yaalni.

² Ngön kë tiarim naë wia epët om wiakaim wiaapnaat. Pötaanök arën lup sant yaalni.

³ Tiar ngön këëtere lup santtaring wëen Anutu Pepere Ruup, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre yakömre mayaap pöt tiarim naë wiaap.

Tiar lup sant yaautaring öpa

⁴ Arim naëaan narö Pepa ngön këët tiarën ök niaö pöt kat wiak ënëm yaë pël aan kat wiak ya kë saut.

⁵ Ingre mor saurö, kaalak ök yeniak. Tiar neneraan lup sant ëëpa. Ngön kosang epët ngölöpët won, ngaanëer kat wieimaut.

⁶ Lup sant yeë pötak Anutuu ngön kosangta ënëm yeë. Tiar ngaanëer ngön kosangtak lup sant ëëpena epët kat wiaut.

⁷ Kaar omnarö selap pan oröak yang poutë wë. Pit Yesu Kristoon, "Pi omën sak naaröönöp," pël yaaurö. Pötaanök nampök ngön ke pëlte yaan pöt pi kaar omnamp, Kristoën Ngaap, pël wasëpenaat.

⁸ Ngarangk këëkë ëën. Pël yaëen arim ya yamëngk pöta këët, nent kö nasëpan, pout önëët.

⁹ Omën namp pi Kristoë ngönte taintaë wak naön ilap riak ngön maimetaring irikor yaë pipop Anutu piiring naön yaë. Ën namp Kristoë ngönte taintaë wak wë pipop Pepapre Ruup pouwaar piiring wë.

¹⁰ Pötaanök namp pi arim naë wais oröak Yesuu ngönte won, maim nent ök yeniaan pöt omën pöp koirak arim kaatë së ulmëak yoöre ërëp manganok.

¹¹ Omën namp kaar omën pöpön yoöre ërëp mëak ompyaö yaalmë pipop pi omën pöpë ya utpet pöt kaamök yaaup.

Ngön mëët

¹² Ne arën ngön kësang ök nia-maatak pepatë retëng ëëmaaten kaaö. Nem kentöök naë wais arring ngönngön ëak ërëpsawi kaö ëëpenaaten kent yaë.

¹³ Ingre mor sak nem naë wëen Anutuuk pimëen yaö wesaö eporö, pit niin yowe yenia.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

3 Son

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 60 pōta ök won sēen Sonök pep kot epwer omēn namp yapinte Kaias pimēen retēng ē mena. Pep epwer pōt Kaiasēn yaya mēak Taiotrepisē utpet ēautaan pepanōm mēēa.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1-4

Kaiasē ngōnte 5-8

Taiotrepisre Temitrias pōaarē
ngōnte 9-12

Ngōn mēēt 13-15

1 O Kaias nemop, ne ngōnēnē wotōök nampök pep epwer nimēen retēng ē yaningk. Ne niin lup sant yaalni.

2 Nemop, ne nimēen Anutuun kimang yemak. Ni kōnre lup ompyaō wēen pi tapēl omnant nim yaēn pipot ompyaō sēere nimēntta kēlangōnre yauman won omēēten kent yaalnē.

3 Kar narōak nim naēaan wais ni ngōn kēeta ēnēm yaēn pēl neeaut. Pēl ēēn ne kat wiak ērēpērēp kēsang ēaut. Yaap, nim ngōn kēeta ēnēm yaēn pōten ne ēwat wē.

4 Nem ruurō pit ngōn kēeta ēnēm yaēen pōt ne ya kē yes. Omēn muntatēen ya kē yesa pōtak il newaspan.

Kaias pi ya ompyaō mēneima

5 Nemop, ni ingre mor saurō ompyaō yaalmēan pōt, nimtē naēaanōrō pēen won, kamaatēaanōrōeta yaalmēan pōt ompyaō.

6 Omēn pōrōak nim pitēmēen lup sant elmēauten ten ingre morōrōen ök niaan kat wiaut. Pōtaanōk ni Anutuun kōn wieē karurō kan kourakēen kaamök elmēak wes mēēmē pōt ompyaō.

7 Pit Yesu pim yaat mēmpō yesem ngōnēn kōpēlōrōa naēaan sum naōn yaaurō.

8 Omēn ke pilōrō pitring top ēak ya mēmpnaan kaamök elmēēpa. Pēl ēēn ngōn kēēt ulōl sēpnaan.

Taiotrepis pi utpet yaaup ēn Temitrias pi ompyaō yaaup

9 Ne ar ingre morōrōaan ngōn nent retēng ēaut. Pēl ēautak Taiotrepis pi arim wotōök öpēnēak yaaupök nem ngōnte kat nawiin yaē.

10 Pōtaanōk ne arim naē wais orōak pim wēwēeta ngōnte amaat. Pi nemēen ngōn ke nampōt paspas yaaup. Pēl ēak pōt pēen won. Pimēntta ingre mor sa narō ka nantēaan waisēn pim kaatak wa naulmēen yaaup. Pēl ēēn omnarōak pitēm kaatē wa ulmēen pōt nga mēak omēn pēl ēa pōrō ingre morōrōa naēaan waō ē yamēaup.

11 O nemop, ni omnarō utpetat yaēen ēnēm elmēengan. Ni omēn ompyaut wēl ēak ēēm. Omēn ompyaō yaē pipop Anutuu omnamp. Utpetat yaē pipop Anutuun kōn nawiin yaē.

12 Omnarōak Temitrias piin ping wesak ya. Pi ngōn kēeta ēnēm yaēen wēwē ompyaō pōt tekeri yes. Pēl ēēn nookta piin ping wesak yak. Ar neen ēwat wē. Nem ngōn epēt yaapēt.

Ngōn mēēt

13 Ne niin ngōn kēsang ök nia-maatak pepatē retēng ēēmaaten kaaō.

14 Nem kentōök teēntom pan naē wais niiring ngōngōn apēaaten kent yaē.

15 Ni mayaaptaring om. Omēn ngōntre kar eporōak yowe yenia. Ēn nuuk nem yoōre ērēp epēt ngōntre karurōen mam.

[Yok pi tapēt.

Ne nim pepap, Son.]

Yut

Yesu wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 50 pöta ök won sèen Yut, Yesure Sems piarpim nangapök ingre mor saurö kosang sak ngönën omën kaaröröa ngönötèen ngarangk èepènèak pep epwer retèng è mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1-2

Ngönën kaar yaauröa ngönte 3-16

Kön wi kosang yewesauta ngönte 17-23

Yaya mepena ngönte 24-25

¹ O Anutuu ru sènèak yaö niiaurö, ne Yut, Yesu Kristoè inèen ruup, Sems pim nangap, nook pep epwer retèng è yaningk. Tiarim Pepap Anutuuk lup sant elnieim wëen Yesu Kristook ngarangk yaalniin ompyaö wë.

² Anutu pim ya ngësre mayaapre lup sant pöt ningkèn arim naè ulöl sak wiaap.

Omën ngönënëen kööre tok yaauröa ngönte

³ Kar panëerö, Anutuuk tiar utpetetakaan kama nuweim öpna pöta ngönte wet rëak arimëen retèng èëmèak kön wiaut. Pël èaupök peene pöt ar kosang wesak ngönën arim wak wë pöt ngarangk èak omën ngön pöt kööre tok yaalmëauröa ngön kaaröt ke ur olanë yak retèng èëmèak kön yawi. Ngönën pöt Anutuuk ngaan pim omnarö mangkèn arim naè oröön wak wë pipët.

⁴ Nem peene ngön epët retèng yeë pöta songönte epël. Omën Anutuu ngön wa yoolëa pörö pitëm utpet yaaut èlëep wiak ingre morörö arim öngpök ilëak arim könöt irikor elnieim wë. Anutuuk tiar komre kolap elniak utpetat kerë yoola ngön yaap pöt irikor èak epël yeniaurö. “Anutuu pël yaalniaö pötaan ar yok pangk öngre omp nga èënëët. Pël yaëen kaalak ompyaö niwasëpnaat,” pël yenia. Pit ngön kaar pöt yeniem Aköp Yesu Kristo tiarim Kaöap kasëng yemengkaurö. Omën pörö Anutuuk

ngaanëer utpetatë kangut kësang pan mampènèak mëea.

⁵ Nem peene niama epët ar èwat sak kat wi pet irauröen kaalak ngolöp wes niamaan yeë. Ngaanëer Israel omnarö Isëp yangerak këlangön kat wieim wëen Anutuuk ent è moulmèak yang munterekë mësak sa. Pël èen ènëmak narö piin kön wi kosang newasën yaëen pörö mën wel mowia.

⁶ Èn enselöröenta kön wieë. Pit narö Anutu pim ya mëmpènèak yaö elmëa pöt mëneim naön pitëm wëaurek sëp wesaurö. Pël èen Anutuuk pit sasa wii par èak koutak moulmëen akun kaöaöök ngön yaatak moulmèak kangut mampnaataan kor wë.

⁷ Sotomre Komora ka kepön kësang pöörarre munt kot naè wieëa pötè èa pötenta kön wieë. Omën pörök wëaö pöröeta enselöröa utpet èa pöl eima. Pörö pit öngre omp nga yeem ompöröak omp karuröaring utpet ke tapöpöt èeima. Pël èenak Anutuuk es kosangwesi wes mëen sasa kotak won sa. Pöten tiar itenak, “Utpet èëpena pöt, Anutuuk kangiir tapël elniipnaat,” pël wasëët.

⁸ Pël èëpenaatak omën arim naè èlëep ilëak wë piporö utpet ke tapël yaaurö. Pitëm wangar nentere nent mena pötèel utak mëak omnaröaring utpet yeem pitëmtë wëwëat utpet wesak omën wa ngangaëët yaaurö. Pël yeem Aköp ngëp elmèak kutömweri èwaatak wëauröen utpet wesak yamëëaurö.

⁹ Enselöröa wotöököp, Maikel, ngaan Setenring Mosesë sokuraan nampnampön ngön kosang yamëem Setenën utpet wesak nemaan om epël mëea. “Aköpök kangiir nga niapnaat,” pël mëea.

¹⁰ Pël èautak omën arim öngpök ilëak wë piporö omnantë songönöt köpël wëak köntak utpet wesak yamëëaurö. Pël yeem pitëm omnant yaaut pol rerauröa köntak yaë pöl yaëen pitëmtë yaautök utpet yemowas.

¹¹ Yakömpe. Pit tol èëpën? Pit omën ngaan wakaima eporöa ökörö. Keen

pim utpet äa kan tapöök yes. Pelam pi monat öpënëak omnaröen utpetat eëpënëak mëäa pöl yaä. Ën Kora pimtèn wak isak äak Mosesë ngönte wa olaan Anutuuk mën wel wia pöl elmëepnaarö.

¹² Omën piporö wais oröak kaömpre animautön kent eën eö köpël arim lup kopëtemer sënëak wa rongan yaaut utpet yewesaurö. Pitëm omnant yaaut mos äak omnarö kaamök naalmëen yaä. Pötaanök kepilöt kentöök ilak yamëen kopi nepelën yaä pöta ökörö. Ën nent, këra nant ulöp akunatë nautön yaëen omnaröak songönöt kama ti olaan umön rë yes pötë ökörö.

¹³ I maatë möön këkoot yaarö pöl pit utpet yaëen pitëkaan eö yaaut yaaröön ityaangk. Ën nent, pit ari nantë mop teköök wa wasëpënëak moulmëautök uröt sëp wesak köntak unak wireim wë pötë ökörö. Ke pil yaaurö Anutuuk kaare yang koö utpet panë olëauren yaö elmëen pörek wakaim öpnaarö.

Utpet yaaurö kangut öpnaat

¹⁴ Omën utpet ke pëlörö Atam pim kurmentëkaan orö yewaisem wais Inok pi 7 pöpök tektek ngönöt pitëmëen epël äa. “Kat wieë. Aköpring pim ensel ngëëngkörö kësang pan waisëpnaan yaä.

¹⁵ Pël äak omën pourö ngön yaatak niulëak kom elniak omën pi kasëng menaurö pitëm ya utpet mëneimautre piin utpet wesak maimautaan kangut mampnaat.”

¹⁶ Omën astring irikor äak wë puorö pit kaaö ngön aöre omën nant pitëm naë yaaröön lup mëmpö pël yeem pitëmtë kentre kauratë ënëm yaaöre pitëmtën wak isak äak omën karuröa omnant öpnaataan wiap sësë mëak wa ëpre wer yaaurö.

Wa korkor ngönte

¹⁷ Nem kar panëerö, ar tiarim Aköp Yesu Kristoë ngön yaaö omnaröa omnant orööpnaatë ngön ök niaina pötön kön wieim ön.

¹⁸ Pöt pit epël ök niaimaut. “Ënëmak, akun kaöaö temanöm yesën omën narö oröak Anutuu ngönten ökre was äak piin kön nawiin pitëmtë kentre kauratë ënëm eëpnaat.”

¹⁹ Omën ke pilörö pitök ingre morörö ar komkap yaalni. Pit yangerakë omnantëen kön wieimeë Anutuu Pulö naön, won wë.

²⁰ Nemorö, ar pöt epël eën. Anutuu ngön arim kön wi kosang yewesa pöt kön wieë arim lupöt kosang wesak Ngëëngk Pulöökë weëre kosangtak piin ök maim ön.

²¹ Anutuuk ar lup sant yaalni pötaan lup sant pöt önëetaan pim naë ön. Pël eëë tiarim Aköp Yesu Kristoë yaköm elniak wëwë kosangët nimpna pöten kor eim ön.

²² Omën Kristoë ngönta songönten ëngk ma e yewesauröen yaköm elmëen.

²³ Ën omën narö es parëaöökë kanöök yesën pöt es kotpanëen kaamök elmëak kama möön. Ën narö pitëm koröpöökë kentre kauratë ënëm äak utpet yaëen yaköm elmëak tapël kaamök elmëen. Pël yeem pitëm utpet yaautök utpet niwasën arta tapël eënganëen ngarangk äak utpet pötön kas eën.

Anutuun yaya mepenaata ngönte

²⁴ Anutu pi weëre kosangringëpök ngarangk elniaan wiap sak utpet naëngan. Ëwa pepap pimtök kaamök elniaan pim eöetak saun won, ërëpsawiarung önëet.

²⁵ Anutu pöp pimënt wëäö tapöpök tiarim Aköp Yesu Kristoë ompyautaan utpetetakaan kama yanuwaup. Pötaanök pim yapinte wak isak mepa. Pimtökëer tiarim kësang mowasën wotöök sak wë, pim weëre kosangö om wiaap. Pimënt tapöpök nganëer wakaimaupök, peene wë, om wakaim öpnaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Yut.]

Ēnēma Ngōnte

Yesu wel wiak kutōmweri sēen wē krismaki 60 ma 65 pōta ōk won sēen Sonōk ingre mor saurōaan retēng ēa. Ingre mor saō porōa Yesu Kristo pi Akōp pēl wesa pōtaan kēlangōn kat yawiem Sonōk kosang sak ōpēnēak kent ēa. Son pi kus nent yapinte Patmos pōtak wii kaatak wēen Anutuuk wangarōtē yemangk pōl elmēak omēn ēnēm orōōpnaatōn pet elmēa. Wangar pōtē kēlangōn kēsang yaarōōn Yesuuk Setenre kōōre tok muntarō il mowesak piin kon wi kosang yewesaurō kutōmre yang ngolōpōtē ōpēnēak pet elmēen ōk niia.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-20

Ingre mor saō ka 7 pōtēērōaan retēng ēa 2:1-3:22

Pepewer pesōm ēak wii 7 tēauta ngōnte 4:1-8:1

Kuup 7 pōtē ngōnte 8:2-11:19

Kamal kēsangēpre animaō nga ngaawaarē ngōnte 12:1-13:18

Wangar ke nentere nent mena 14:1-15:8

Anutuu omnarōaan ya sangēn 7 pōtōn itena 16:1-21

Papilon kaō utpet wasēn Seten kēlangōn kat wia 17:1-20:10

Ngōn ya kēsangēt orōōpnaat 20:11-15

Kutōmre yang ngolōpōtre Yerusalem ngolōpō 21:1-22:5

Ngōn mēēt 22:6-21

¹ Ngōn epēt ngaanēer elēep wiakaimautak Yesu Kristook tekeri wes wia. Ngōn epēt Anutuuk Yesuun pim inēen ruurōen omnant akun wali nasēn wiaan orōōpna pōtōn tekeri wasēpēnēak pet elmēa. Pēl ēēn pim ensel namp wes mēēn ne Son pim inēen ruupōn ōk neeaut.

² Ne Sonōk omēn pōtōn itenak Anutuu ngōn ōk neeaōre Yesu Kristoē omnant tekeri wes nenaō pōtenta poutōn ōk yeniak.

³ Omēn namp ngōn kē orōōpna epēt ngōnēnē wa toptak sangk kelēpna pōp ērēpērēp ēēpnaap. Ēn namp ngōn pep epweri retēng yeē epēt sangk yekelēn kat wiak ngaarēk ōpna pōpta ērēpērēp ēēpnaap. Ngōn pōta kēēt orōōpna akunet temanōm yes pōtaanōk.

Sonōk ingre mor saō ka 7 pōtē wēaurōaan pep retēng ēa

⁴ Ne Son nook ngōn epēt ingre mor saō Esia yangerak ka 7 pōtē wēaurō arimēen retēng ē yaningk. Anutu ngaan panēer wakaimaup peeneeta wē wakaim ōpnaap piire Ngēengk Pul Anutuu itōōk ur pim wel aisēak ngarangk yaalni pōta naē wēaō pōōk komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

⁵ Ēn Yesu Kristo puukta komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap. Pi wotpil wesak Anutuu ngōnte tekeri wes yaningkaupōk wet rēak weletakaan wal ēak yang omp akōrōa kaō sak wē.

Pi tapōpōk tiarimēen lup sant elniak tiarim kangiir wel wia pōtak utpetatē ōngpōkaan ent ē nuulēa.

⁶ Pēl ēak puuk niaan piiring kaō sak ngarangk eim kiri ar yaaurōa ōk Anutu pim Pepapē inēen sak omnarōaan kimang yamēēaurō. Tiar pourō Yesu Kristo pim yapinte wak ngaarēk isak yemaan ngarangk elneim ōp. Yaap.

⁷ Kat wieē. Yesu pi kutōm kepilōtring wais orōōn omēn pourō itaampenaat, omēn pim wel wiipēnēak elmēa pōrōaring. Pēl ēak yangerakē omēn pourō piin itenak pitēm utpet elmēautaan kangut mampnaaten ya ngēs ēēn ing kaō apnaat. Yaap pan.

⁸ Akōp Anutu weēre kosang pepap, ngaan wakaimaup peeneeta wē wakaim ōpnaap, pi epēl ya. “Ne tapōp wot rēaupōk kaalak ēnēm remaap.”

Son pi Kristoon itena

⁹ Ne Son, arim karip, tiar Yesuring yal menak wēen Anutuuk wa ngaōōk nimēen kēlangōn kat wieimeē kosang sak wē. Nem Anutuu ngōnte

ök neeaöre Yesu Kristoë omnant tek-eri wes nenautön ök yaautaan kööre toköröak Patmos kustak neulëaut.

¹⁰ Pël één Sante, Aköpë akun pötak Anutuu Ngëengk Pulö pim weëre kosangöök nem naë oröön ne kat wiin nem kasngaëlaan kuup nga ngön naöökë ya pöl ngön ëak

¹¹ epël ya. “Omnant nim itaampë epot pout pepeweri retëng ëak ka 7, Epesasre Simenaare Pekamamre Tiatiraare Satisre Pilatepiaare ën Leotisia ka potë ingre mor sauröaan wes momëëm.”

¹² Pël yaan ne talëpök nem kasngaëlaan ngönaak yenëa pöten itaampa yak kaip ti itaangkën es rampe koolötök ket ëa 7 ëak wieëa.

¹³ Pël één ne itaangkën namp es rampe pötë tekrak wëa. Pöp om-nampë ök sak ulpëen wali el wesak së ingesiarë il menaö namp mëak yepat koolötök ket ëa naö pim riperek rëëwarök ëak wëa.

¹⁴ Pim kepön ëpöt kölam panëëp, int awang ëpre uröam lup kölamötë ök. Ën itöörar pöt es wëlëngöökë ök panëöörar, omnant omnaröa lupötë wieëautön ityaangkaup.

¹⁵ Ën pim ing pöwesiarta aini ke nal nent yapinte paras pël yema pöt es kësangwesi ar ëak ompyaö wasën simpelang yera pöta ök yeëa. Ën pim këm ngön pömpel iitë nga yaurem kuk ya pöl yeëa.

¹⁶ Pim mor yaapkëewesi ari 7 ëak wali weëa. Öp newerta nalaan nal nga panëëwer pim këmtakaan oröak irëëëa. Ën pim këëre wot kante këtëpë nga panë yema pöl ëëëa.

¹⁷ Ne piin itenak yaan sak imën kön sak kawi ngentiak së pim ingesiarë naë ilëaut. Pël éénak pim mor yaapkëewes nem rangk nowiak epël yenëa. “Ni kas ëëngan. Ne wot rëaupök kaalak ënëm remaap.

¹⁸ Kat wi. Ne wëwë pepapök wel wiak wal ëaup, peene om öp wë wakaim ömaap. Pël ëëë welere wel kakë kaö sak wë. Pötaanök nook kan pöwer tëak omnarö wal ë moul-mëëmëak pöt pangk pël ëëmaap.

¹⁹ Pötaanök nim omën ityaangkën epot retëng ëëm. Omnant peene epotre ënëmak orööpna pout pël ëëm.

²⁰ Nim itaangkën ari 7 ëak nem mor yaapkëewesi wak wëan pötre ën es rampe 7 ëak wieëa pöt ngön kepön nent. Pöta songönte epët. Ari 7 pipot ingre mor saö ka 7 pötë wë pöröa ngarangköröen ya. Ën es rampe koolötök ket ëa 7 pöt ingre mor saö ka 7 pötë wëauröen ya.”

2

Epesas kakë ingre mor sauröa ngönte

¹ Aköp es rampeetë tekrak wëaö pöpök epël yenëa. “Ni Epesas kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën mor yaapkëewesi ari 7 ëak wali wak es rampe koolötök ket ëa 7 pötë tekrak kan ing yaaup nem ngönte.

² Ne arim omnant yaautön ëwat wë. Ar ya kosang mëmpööre këlangön kat yawiem kosang sak wë pël yaaö pöten ëwat wë. Ën pël yeem ar utpet omnaröa yaautön kaaö één omën pitëmtën, ‘Ten Kristoë ngön yaaö omnarö,’ pël kaar yaauröen wël ëak itenak pit kaar yaaurö pël kön wian pötenta ëwat wë.

³ Ën omën narö pit itaangkën ar nemorö pël sëen utpet yaniwasënak kaaö één sëp nenewasën këlangön kat yawiem kosang sak wëaö pötenta ne ëwat wë.

⁴ Pël yaautak omën eptaan arën kön wiin pangk naën yaë. Ngaantak ngës rëak kön wi kosang wesan pötak arim lup sant ëan pöt won së yes.

⁵ Ngaan ar wëwë ompyaut wakaimauröak wiap sak sëp wesan. Pötaanök arim wëwë ngaan pöten kaalak kön wiak ön. Pël ëak lup kaip tiak wëwë wet rëak wakaiman pöl ön. Ën lup kaip natiin ëënë pöt ne arim naë oröak arim es rampewes kama wëen ingre mor saurö won sënëët.

⁶ Arim wëwë ompyaut wakaiman pöt sëp wesautak omën eptaan kön wiin ompyaö yaë. Nem Nikolasre

pim ingre moröröa wëwë utpetatëen kaaö yaalmë pöl arta yaalmë.

7 “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, ‘Ni wëwë kosangta këraamentëkaan ulöpörö neim ömëep,’ pël ök memaap. Këra pöment Anutuu ya lupöök wë.”

Simena kakë ingre mor sauröa ngönte

8 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Simena kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën wot rëaupök ënëm remaap, wel wiak kaalak wal ëak öp wëaup nem ngönte.

9 Arim këlangön kat yawi pöten ne ëwat wë. Ën omnantëen elek panë yeë pötenta. Pël yeëetak kutömweri arimëen omnant kësang wia. Ën omën narö pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël ya pöröak utpet wesak yenia pötenta ne ëwat wë. Pit, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël yaatak Yuta omën yaapörö won, Setenë ingre mor panë saurö.

10 Arim omën këlangön kat wiinëak yeë epten kas ëënganok kat wieë. Seten pi ar narö morök elniipënëak omën naröen maan wii kaatak nulëëpnaat. Pipët ar këlangön wak imeë kët moresiar pël sënëët. Pël ëënëëetak Anutuun kön wi kosang weseim wë wel wiinë pöt nook wëwë kosangët ningkën neering wakaaim öpenaap.

11 “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp es parëaöök së këlangön kat nawiipan.”

Pekamam kakë ingre mor sauröa ngönte

12 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pekamam kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën öp nalaan nal nga panëewer weëaup nem ngönte.

13 Ne arim kakën ëwat wë. Seten pi ka pipöökë kaö sak wëen omnarö

utpet kaö panë yaaurö. Pël yaauröak kön wi kosang yewesaut taë wak wë. Ën ngaan arim karip Antipas wot-pil wesak nem ngönte omnaröen ök maö ima pöp omën utpet naröak arim kak Setenë ngarangk yaalmëa pörek pi mën wel wia akun pötak kasëng nenemangkën kön wi kosang newe-seimaurö.

14 Pël ëauröak arim wëwë utpet epël yeë epotön ne kön wiin pangk naën yaë. Ar Pekamam kakaan ingre mor sauröa naëaan narö Pelam pim ngön kaarta ënëm yaaurö. Pelam pöp ngaan Pelakën wetete ök maan puuk Israel omnaröen morök maan animäö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar ëaut yenem öngre omp nga ëaurö.

15 Ën arim naëaan naröeta tapël Nikolasre pim ingre moröröa ngön utpetatë ënëm yaaurö.

16 Pötaanök ar lup kaip tiin. Ën won ëënë pöt akun kot panë nentak arim naë wais oröomaat. Pël ëak öp nga nem këmtak wia epwerring omën pipöröaring nimëmpaat.

17 “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp kutömweri kaömp yapin mana pël ya pöt nem naë ëlëëp wia epot mempaat. Pël ëak kël kölam naööta mempaat. Kël pöök yapin ngölöp nent retëng ëulmëëmaat. Yapin pöt omën muntarö köpël wëen omën kël pö waapna pöpökëer ëwat öpnaat.”

Tiatira kakë ingre mor sauröa ngönte

18 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Tiatira kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Anutuu Ruup pim itöörar es wëlëngöökë ök panëöörar, omnant omnaröa lupötë wieëa pötön ityaangkaup. Ën pim ing pöwesiar aini ke nal nent yapinte paras pël yema pöta simpelang yera pöl yeëa. Ngön epët Anutuu Ru ulöpöököp nem ngönte.

19 Ne arim omnant yaautōn ēwat wē. Arim lup sant yaaōre kōn wi kosang wesak ya wotpil mēmpō, nemēēn yak ya ompyaō mēmpōōre kēlangōn kat yawiem kosang sak wē pēl yaaō pōtōn ne ēwat wē. Arim wet rēak omnant eiman pōt peene il wesak ompyaō panē yaaurō.

20 Pēl yaaurōak arim utpet epēl yeē pōten ne kōn wiin pangk naēn yaē. Ōng utpet yaaō namp ngaan wakaima yapinte Seseipel pōpē ōk yaē pōpōnta arring ōpēnēak mēēaurō. Ōng pōpōk pimtēn, ‘Ne Anutuu tektek ngōn yaaō omēn namp,’ pēl kaar mēak ngōnēn kaarōt nem ēnēm yaalnēaurōen ōngre omp nga ēēre animāō kōn Anutuu ōkre was kaarōrōaan kiri ar yaaō pōt nē pēl ēēpēnēak morōk yaalmēaup.

21 Nook pim omp nga yaaō pōt sēp wasēpēnēak akun mangkēn pi lup kaip natiin kaaō ēaup.

22 Kat wi. Ne ōng pōpōn maan yau-man ēēpnaat. Ēn omp ōng pōpring utpet yaaō pōrōeta lup kaip natiin yaēēn pōt nook maan kēlangōn munt nant pitēm naē orō morēēpnaat.

23 Pēl ēak ōng pōpē wēwēeta ēnēm yaaurō mēn wel mowiimaat. Pēl ēēn ka nantē ingre mor saurō pōten itenak ne omēn pourōa kōnre lup wēl yaaup pōten ēwat sēpnaat. Ne tapōpōk ar omnarō neenem omnant yaautē kangut nimpaap.

24 Omēn munt Tiatira kak wēaurō ar ngōn utpet pōta ēnēm naēn yaaurō. Pēl yeem ngōn utpet pōten omēn narōak, ‘Setenē ngōn ōngpōkōt,’ pēl ya pōt ar ēwat nasēn yaaurō. Pēl yaaō pōrōen epēl ōk yeniak. Ne kēlangōn munt nant naningan, om epēt pēēn nimpaan.

25 Arim wēwē ompyaō yaaō pōt kosang panē wesak ōn. Pēl ēēn nemēt kaalak akun nentak wais orōōmaap.

26 Namp pim wēwē ompyautak utpetat il wesak kosang sak wē nem ngōnte ngaarēk weimeē wel wiipna pōp nook wēere kosang menak kōpēl omnarōa kaō wes moulmēēmaap.

27 Pēl ēēn pi ngarangk ēēē aini sungkōr naō wak wē omnarō yang kaput mōōna kelak unōn yaē pōl kōpēl omēn pōrō elmēēpnaap. Wēere kosang nem mampa pōt nem Pepapōk nenaut.

28 Ne omēn pōt menak tangewesta mempaat.

29 “Katringōrōak Ngēēngk Pulōōk ingre mor saurōen ngōn ōk yenia pipēt kēēkē kat wiin.”

3

Satis kakē ingre mor saurōa ngōnte

1 Akōpōk kaalak neen epēl ōk yenēa. “Ni Satis kakaan ingre mor saurōaan epēl retēng ē.

“Ngōn epēt omēn Anutuu Ngēēngk Pulō wak ari 7 ēak wali wak wēaup nem ngōnte. Ne arim omnant yaautōn ēwat wē. Omnant yaaō pōt omnarōak arimēēn, ‘Pit wēwēetaring wēak yaē,’ pēl yenia. Ēn nook arim lupōtōn itaangkēn wel wiaurōa ōk wē.

2 Pōtaanōk wal ēak it nganga seē. Arim kōn wi kosang yewesaō kot wieēaut sasa won sēpanok taē weseē. Arim omnant yaautōn itaangkēn Anutuu ēōetak wotpil naēnōrō.

3 Pōtaanōk ngōn rē nuulōn kat wiak wan pōten kōn wiin. Pēl ēak ngōn pōt ngaarēk wak lup kaip tiin. Ar wal ēak it nganga nasēn ēēnē pōt nga omēn nampē yaē pōl nem akuneten kōpēl wēēn tapēt pōt orōak kangut nimpaat.

4 Pēl ēēmaatak ar Satis kakaan omēn narō utpetat naēn yaaurō. Omēn narōa ulpēēn kōlamōt pēēn ē yerangia pōl ar wēwē kōlam wē. Ne arēn kōn wiin wotpilōrō. Pōtaanōk arim ulpēēn kōlamōt ē yerangian pōl wēwē kōlamtaring neering wakaim ōnēēt.

5 Omēn namp pim wēwē ompyautak utpetat il wesak kosang sak ōpna pōpōkēer ulpēēn kōlamōp mē moulmēēmaap. Pēl ēak pim yapinte wēwē kosangta pepeweriaan kēre nemoolanganēēp. Anutu nem Pepapre pim enselōrōa ēōetak pi nemop pōt tekeri wesak amaap.

6 “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Pilatepia kakë ingre mor sauröa ngönte

7 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pilatepia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp ne omën ngëëngkëp. Ne tapöp omën kë panëëp. Ngaanëër Tewit pim yang omp ak sak weëre kosangring omnarö ngarangk elmëeima pöl nook kutömweri omp ak sak weëre kosangring ngarangk ëëë kanwer të wiin omën nampök newariipan. Ën kanwer wariin nampök pangk natëëpan, won pan. Ngön epët ne tapöpë ngönte.

8 Ne arim omnant yaautön ëwat wë. Ar weëre kosang kësang won wë nem ngönte ngaarëk weiman. Pël yeem nem yapinte ëlëëp nenowasën tekeri wesak aiman pöten ne ëwat wë. Pötaanök nook kanwer të nuwiin wiaan omën nampök yok pangk newariipan.

9 Kat wieë. Setenë ingre mor arim naë wëaurö pit pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël kaar yenilaurö. Pit Setenë utpetatë ënëm yaaurö, Yuta omën yaapörö won. Omën pöröen nook maan arim ikanöök rar rë nuwesirak nemtok arimëën lup sant yaalnian pöten ëwat sëpnaarö.

10 Ar këlangön kat yawiem kosang sak önëak nem arën ök yeniak pöt ngaarëk weiman. Pötaanök omën utpet nant yangerak wëauröaan morök elmëëmëak yangerakë wes mëëma pöt nook ar ngarangk yaalniin arim naë naarööpan.

11 Ne akun kot nent won sëën arim ngësë waisumaap. Pötaanök omën nampök irikor elniin arim ompyaö yaauta kangut naön ëënganëën ompyaut arim naë wia pöt kosang wes wak ön.

12 Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp nook Anutuu ngönën tupta möör wapta ök wesak wesir moulmëëmaap. Pël ëën pi Anutuu naë

kosang sak öpnaap. Pël ëën nem yapin ngolöpëtere Anutuu yapintere pim ka kaöaöökëët piik retëng ë ulmëëmaap. Ka pöökë yapinte Yerusalem ngolöpö, kutömweri nem Pepapë naëaan irapnaö.

13 “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Leotisia kakë ingre mor sauröa ngönte

14 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Leotisia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp nemënt ngön yaapta pepapök wotpil wesak Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup. Ne Anutuu omnant pout ket ëa pötë pepap. Ngön epët Aköp nemtë ngönte.

15 Ne arim yaauta songönte ëwat wë. Ar nemëën kaaö panë elnëere lup sant panë elnë pël naën yaaurö. Poutepar arim naë irikor ëak wia. Pötaanök arimtok kaaö panë elnëenëak kön wiak pöt pël elnëenëët. Ën lup sant panë elnëenëak kön wiak pöt pël elnëenëët. Pël ëenëëtak poutepar irikor ëak wi naöpan.

16 Ar pöt nemëën kaaö panë elnëere lup sant panë elnë pël naën yaaö poutepar irikor ëak yeëan. Pötaanök ne arimëën kaaö elniak wa niolamaat.

17 Ar arimtën epël yaaurö. ‘Ten monere uröm omën nant kësang wieëaurö. Omën kësang panë pöt tenimtokëër wak ompyaö wë omën nentaan ngöntök naën yaauröp,’ pël yak. Pël yaketak arim lupre könöt utpetatring wëën omnaröak yaköm elniipna salöröak yak. Arim lupötë omën nantëën ngöntök yeem it il tëak yool wë pöten arimënt itnaangkën wëan.

18 Pötaanök ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem naëaan songre sar ngolöp weë panëët wak ön. Pël ëak arim koröp yool wë pipot ngep ëenëën ulpëën kölam ompyautta nem naëaan ön. Pöt arim koröp yool wë pipot omnaröak it ningankën ëö sënganëën. Pël ëak i kolap nenteta

arim itötë wa mëen omën nantön itaampunëen nem naëaan ön.

¹⁹ Ne omën nem lup sant yaalmëa pörö pit utpet yaëen pöt ngön kosang mëak wotpil yemowesaup. Pötaanök ar kosang ngentiak lup kaip tiin.

²⁰ Kat wieë. Ne ka kanrak taueë kontkont yaaup. Omën namp ne kontkont yemaan kat wiak kan të newiin pöt kakaati së piiring kaömp ngawi nak tenip önaat.

²¹ Omën namp pim wëwë ompyau-tak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, ‘Ni nem naë wais nem omp ak urtak wel aisëak neering omnarö ngarangk ëëpa,’ pël ök memaap. Pöt ne utpetat kasëng menak nem Pepapë naë pim omp ak urtak wel aisëak omnarö ngarangk eim wë pöl arta ëenëët.

²² “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

4

Kutömweri omnarö Anutuun yaya maim wë

¹ Aköp ngön ök neë pet irën ne wanger yemangk wesak itaangkën kutömweri kan newer të wieëa. Pël ëen omën këm ngön naö yaan kat wiin nem wet rëak kuup ngönöökë ök ngönaak neea tapöpök kaalak epël yenëa. “Ni eprek apër. Pël ëen omën ënëm orööpnaatön pet elniimaan,” pël yenëa.

² Pël yenëaan taptakëer Anutuu Ngëengk Pulö pim weëre kosangöök nem naë oröön itaangkën kutömweri Aköpë ur nent wiaan Anutu pötak wel aisëëa.

³ Pim këere wot kante kël köp möaö naöörarën yapintepar saspaare konilian pël yema pöörarë ök pengpeng yeëa. Pël ëen iere kasir naö pim urtak wirö kaörok elmëëa. Iere kasir pö kël këra ëp koröp oröa naöön yapin emeral pël yema pöökë ök yeëa.

⁴ Pël ëaan ur nant 24 ëak omp ak urtak wa taap elmëak wieëa. Pël ëaan ngarangk naröeta 24 tapël ëak ur pötë wel aisëëa. Pit ulpëen wali kölamörö mëak ul koolötök ket ëaut

omp aköröa yewaëa pötë ököt pitëm kepönötë waëak wëa.

⁵ Pël ëen Anutu pim ur wel aisëëa pötakaan kent tangar mënak tangre kaö kësang yera. Pël yaëen pim urta itëkëel es wëlëng 7 ëak yokota. Es wëlëng pöt Anutuu Ngëengk Pulö.

⁶ Ën ur pöta itëkëel omën nent i kaöre könitötë ök pan nent wieëa.

Pël ëaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring narö tekrak wëa. Pörö omp ak urtak wirö kaörok ëak taueëa. Pitëm it ulöpöt kësang pan, koëlaan kasngaël pangk ëak oröëa.

⁷ Kutöm omën wëwëetaring pörö, namp kent nga laionöröa ököp, namp pol purmakaö ompöröa ököp, namp pi it omën këere wot kan waup, ën namp int tuparöa ököp.

⁸ Kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit wer 6 ëak uteëa. Ën pitëm it ulöpöt kësang panë oröëa. Pöt weratë tomökölaan ikanöököl poutë pangk ëëëa. Pit pël ëak wë Anutuun yaya yaaut leng naën, rökre kët poutë epël maim wë.

“Aköp Anutu ni weëre kosang pout weëaup.

Ni wakaimaupök wëen om wakaim ömëep.

Ni ngëengkep, ni ngëengkep, ngëengk panëep.”

⁹ Kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisëëaup wë wakaim om öpnaap piin yaya maimeë ping wesak mëak yoöre ërëp maim wëaurö. Pit pël yaëen

¹⁰ ngarangk 24 pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisëëa pöpë naë rar rë mowesirak yangerakël tok oriak wë omën wakaim öpna pöpön, “Puukëer weëre kosang pepap,” pël weseë pitëm omp ak ul koolötök ket ëa pöt perak urta ikanöök wiak yaya ngön epël maim wëauro.

¹¹ “O Aköp, ni tenim Anutu.

Nuukëer kaö panëep.

Ten pourö yaya niaimeë ping wesak niak nimtë naë weëre kosang wia pël yeniaan kë yes.

Nimtok omnant ël epot pout ket ëaup.

Nuuk wiaapēnēak kōn wiak ket ēēn om wia.
Pōtaanōk yaya yeniaan kē yes.”

5

Sonōk pep newer pesōm ēak wii tēak wiaan itena

¹ Ne kaalak itaangkēn Anutu pi omp ak urtak wel aisēē pim mor yaapkēewesi pep newer weēa. Pep pōweri retēng nant koēlaan kasngaēl ēēē. Pēl ēaan omnarōak wilak sangk kelpanēak pep pōwer tep mōak wii 7 ēak tē ulmēēa.

² Pēl ēaan ne itaangkēn ensel weēre kosangring nemorōk ngōn ē olēak epēl ya. “Omēn wotpil talēpōk pep epweri wii 7 ēak tēa epot pangk ilak pepewer wilēpēn?”

³ Pēl yaan omēn nampōk o kutōmweriaan ma e yangerakaan ma yang epra ikanōōkēlaan wotpil nampōk pep pōwer wilak itaampnaataan kengkēn nasēn ēaut.

⁴ Pēl ēēn ne itaangkēn wotpil nampōk pep pōwer wilak itnaangkēn ēēn ing kēsang panē ēaut.

⁵ Pēl ēēn omēn ngarangk nampōk epēl yenēa. “Ni ing anganēp kat wi. Yutaē kurmentēkaan kent laionōpē ōk weēre kosang panē namp orōak wē, Tewitē ru ēap. Pim wēwē ompyautak utpetat il wesaupōk yok pangk wii 7 pōt pout ilak pep pōwer wilēpnaap.”

Son pi Sēpsēp Ruupōn itena

⁶ Pēl neaan ne itaangkēn Sēpsēp Ru namp taueēa. Pōp omēn mēnaurōa ōk pim korōpōōk ēmpōl ēēēa. Pi Anutuu omp ak urōtere kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrōere ngarangkōrōa tekarak taueēa. Pim kepōnōōk watōt 7 ēak orōēēa. Ēn itōtta 7 tapēl ēak wēa. It 7 pōt Anutu pim Ngēēngk Pulō, kaare yang poutē wes mēēn pangk ēak wē pō.

⁷ Pēl ēēn ne itaangkēn Sēpsēp Ru pōpōk sē Anutu pi pim omp ak urtak wel aisēak wē pep pōwer pim mor yaapkēewesiil walī wak wēēn kama yeōn itenaut.

⁸ Pēl yaēēn kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrōere ngarangk 24 pōrō Sēpsēp Ru pōpē naē sē rar rē mowesirak yangerakēl tok oria. Pit omēn intōatē ōk nant neenemot wak, ēn sōwar koolōtōk ket ēa nantta neenemot wak wēa. Sōwar pōtē ōngpōk omēn nant Anutuun kiri ar ēēn es koulōp kōp nga kampōt ngaarēk yawisa pōt wieēa. Ēs koulōp kamp ompyaō omnarōa Anutuun yayaare kimang yamēēaut.

⁹ Pit pēl ēak tan ngolōp nent epēl yema.

“Ni omēn wotpil kaō panēēp, pepeweri wii tēa pōt yok pangk wa ilumēēp.

Omēn narōak ni nimēngkēn wel wian. Pēl ēēn wel wian pōtak omnarō kaalak Anutu pimēēn kama waup.

Yaap, ni omēn mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērō waup.

¹⁰ Nuuk maan pit niiring kaō sak wē kiri ar yaaurōa ōk sak tenim Anutu pim inēēn sak omnarōaan kimang yamēem wēaurō.

Pēl ēak pit yangerakē omnarōaan ngarangk elmēēpnaarō.”

Omēn pourō Sēpsēp Ruupōn yaya maim openaat

¹¹ Pēl yemaan ne kaalak itaangkēn ensel selap pan kēm top ēak yaan kat wiaut. Ensel pōrōen sangk kelēn pōt selap pan tausenre milion pōta ōk yes. Pit omp ak urōtere kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrōere ngarangkōrō wa taap ēak taueē

¹² ngōn ēak epēl ya.

“Sēpsēp Ru omnarōa mēn wel wia pōp pi omnant poutē kaō saup, poutē pepap, ēwaware weēre kosangre ēwat wieēaup pēl yamēem yaya maimeē ping wesak yemaan kē yes.”

¹³ Pēl yaan ne kat wiin omnant pout Anutu pim mor ket ēa, kutōmweriaan yangerakē, i kaōōkaan yangra ikanōōkē, pōtōk ngōnaak aō yesēn ne kat wiin epēl ya.

“Anutu pim omp ak urtak wel
 aisēeaupre Sēpsēp Ruup pi-
 aripōn
 yōore ērēpre yaya maimeē ping wesak
 mēak weēre kosangōt piarpim
 naē wia
 kēt ēlōtē pēl maim ōpa.”

¹⁴ Pēl yaan kutōm omēn mor kong
 nent wēwēetaring pōrōak, “Yaap,”
 pēl yemaan omēn ngarangk pōrek
 wēa pōrō piarpim ikanōōk rar rē
 mowesirak yangerakēl tok oriak
 yaya yema.

6

Sēpsēp Ruupōk wii 6 ēak tēa pōt pepeweriaan il olēa

¹ Ne kaalak itaangkēn Sēpsēp Ru
 pōpōk pepeweri wii 7 ēak tēēa
 pōtēaan wan pō il yoola. Pēl ēēn
 ne kat wiin kutōm omēn mor kong
 nent wēwēetaring pōrōakaan nampōk
 ngōn ēak yaan kat wiin pim kēm ngōn
 pōmpel tangre kaō ket ēak yarēem epēl
 yema. “Ni wais.”

² Pēl yemaan ne kaalak itaangkēn
 pol os kōlam namp wēa. Pōpē rangk
 omēn namp raēēp wak wel aisēak
 wēa. Pēl ēēn omēn pōrek wēaurōak pi
 ul nent waē yemoulmē. Pōt omēn nga
 wotōōk yesaurōa ulōtē ōkōt. Pēl ēēn
 pi omēn nga ēak il yewesaurōa ōk nga
 ēak il mowasēpēnēak sa.

³ Sēpsēp Ru pōpōk kaalak pepew-
 eri wii tēēa munt 2 pō il yoolaan
 ne kat wiin kutōm omēn wēwēetaring
 pōrōakaan munt nampōk, “Ni wais,”
 pēl yema.

⁴ Pēl yemaan pol os munt kōp mōaō
 namp yaarō. Pōpē rangk omēn namp
 wel aisēēa pōp pitōk weēre kosang
 yemangk. Pōt puuk maan yangerak
 mayaap won sēēn omnarō nener
 mēmpēnēak weēre kosang yemangk.
 Pōtaanōk omēn pōp pi ya pōt mēmpēna
 yak ōp nga panē newer yemangk.

⁵ Sēpsēp Ruupōk kaalak pepeweri
 wii tēēa munt 3 pō il yoolaan ne
 kat wiaan kutōm omēn wēwēetaring
 pōrōakaan munt nampōk, “Ni wais,”
 pēl yema. Pēl yemaan ne itaangkēn
 pol os kōō namp wēa. Pōpē rangk

omēn namp wel aisēēa pōp pi omēn
 kōnōmōt wēl yaaō nent sikel pēl yema
 pōt wali wak wēa.

⁶ Pēl ēēn ne kat wiin kutōm omēn
 mor kong nent wēwēetaring pōrōa
 tekraakaan nampōk epēl yema. “Om-
 narōa ya lupōtē kaōmp nant utpet
 mowasēn umōn rē sēēn ngōntōk ēēp.
 Pēl yeem kaōmp ōpēnēak yaēēn kaōmp
 ompyaut kap kot nentak wesirak
 mon kēsang 3 kina pōta ngōnt wesak
 mangkēn sum ēēpnaat. Ēn tapēl
 kaōmp utpetat kap kot nentepar nent
 pōtē wesirēn mon 3 kina tapēl sum
 ēēpnaat. Pēl ēēpnaatak ni kaōmp utpet
 yewasēn pit olip kolapring nant ar
 ēēre wain i nē pēl ēēpnaat ngōntōk
 ēēpanēēn olipre wain yaat utpet
 mowasngan.”

⁷ Pol Sēpsēp Ruupōk kaalak pepew-
 eri wii tēēa munt 4 pō il yoolaan
 ne kat wiaan kutōm omēn mor kong
 nent wēwēetaring pōrōakaan munt
 ēnēm nampōk, “Ni wais,” pēl yema.

⁸ Pēl ēēn ne itaangkēn pol os
 korōpōōk kaplak ilēa namp wēa. Pōpē
 rangk omēn namp wel aisēēa pōp
 pim yapinte Wel pēl yema pōp wēa.
 Pēl ēēn omēn pim ēnēm waisa namp
 pim yapinte Wel Kak pēl yema pōpta
 orōak wēa. Pēl ēēn omēn kutōmweri
 wēa pōrōak yanger kom ēak lup 4
 wesak piarip yang lup ner menak
 omēn yang pōrek wēaurō mēn wel
 wiipēnēak weēre kosang yemangk.
 Pit epēl ēēpnaarō. Pitēmēt nener mēn
 wel wiire ēn narō kēēnēēn ya sak ilak
 wel wi, narō yauman ke nentere nent
 wak wel wiire narō animaō ngaarōak
 mēn wel wi pēl ēēpnaarō.

⁹ Sēpsēp Ruupōk kaalak pepew-
 eri wii tēēa munt 5 pō il yoolaan
 ne itaangkēn omēn wel wia narōa
 kōnōrō Anutuun kiri ar yaaurekē
 ikanōōk wēa. Pōrō pit ngaantak
 Anutuu ngōnte taē wes wak wē tek-
 eri weseima pōtaanōk kōōre tokōrōak
 mēngkēn pitēm kōnōrō Anutuu naē
 wēa.

¹⁰ Omēn kōn pōrōak ngōn ē olēak
 maap epēl yema. “O Akōp weēre
 kosang pepap, ni kēēkē wesak wotpil

yewesaup. Ni akun taltak yangerakë omnaröaan ngön ya mënak pitëm ten nimëna pöta kangut mamp?”

¹¹ Pël yemaan Aköpök omën kön pörö ulpëen kölam waliit neenemot menak epël ök yema. “Ar kaalak akun kot nent kë seim wëen arim kar aaring ya ngawi yamëngka narö mën wel wiipënëak yaö mëëa pörö pitta mën wel wiinak ne kangut arim kööre tokörö mempaat.”

¹² Pël yemaan ne itaangkën Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 6 pö il yoolaan moup kësang panë nempel yamö. Pël ëën këtëp kaip tiak maan ne itaangkën poë koröp kouukë ök sak koö olaan ngoonöpta tapël kaip tiak maan omën iitë ök köp möak wëa.

¹³ Ën ariatta kutömweriaan ti yangerak ngentiin itaangkën këra nantë ulöpörö köp namöön wiaan kent möak tö olaan wia pötë ök yaë.

¹⁴ Ën kutömwerta këra ëpötë pesöm mö yawi pöl ëën won yesën kaö kusre rosiratta tiak nerekaan nereke yaë.

¹⁵ Pël yaëën yang omp aköröere ngarangkörö, nga omnaröa wotöököröere monere uröm omnarö, omën weëre kosangringöröere omën pourö, inëen ya yamëngk pöröere omën yaap wëa pörö pit pourö yang öngöpre rosiratë kël öngöp kësangötë ëlëëp ilëak wëa.

¹⁶ Pël ëak pit ngön ë olëak epël ya. “Këlre rosirat pelak ngep elniip, Anutu pim omp ak urtak wel aisëëe itningampanëen ëlëëp ilepnaan, Sëpsëp Ruupökta ya sangën elniipanëen.

¹⁷ Akun kaöaö yaaröön kangut nimpa pöt peene yok oröak wia. Pël ëën Anutüre Sëpsëp Ruup piarip ya sangën elniipnaan yaë. Pötaanök omën talëpökëer nga pöt il wasëpën?”

7

Israel omën 144,000 pörö Anutuun yaö elmëa

¹ Ngön pöt pet irën ne itaangkën ensel 4 ëak yang kaö 4 pötë taueëa. Yang kaö 4 pötëaan kent 4 tapël ëak wais i

kaöre yang, wiire këra pöt möak utpet waspanëak ensel pöröak il warieëa.

² Pël ëën ne itaangkën ensel munt namp këtëpë yengampiaulaan oröak yawisën itenaut. Pi Anutu, wëwë pepapë, omën nent omnarö pimëen yaö wesak yapin mowiiipna pöt wali wak is ensel 4 ëak Anutuuk yangerere i kaö utpet wasëpënëak weëre kosang mena pöröen ngön ë olëak ngön kosang yamëem

³ epël yema. “Ar peenëer teëntom i kaöre yang, wiire këra pöt utpet wasnganok. Kot nent kor wëen wet rëak omën tiarim Anutu pim inëen yaaurö pimëen yaö wesak yapinte pitëm ë kosatë mowiinak ënëmak yok pangk utpet wasënëët.”

⁴ Pël yemaan ne kat wiin öngre omp Anutuuk pimëen wesak yapin mowia pörö sangk kelën 144,000 pipël Israel omnaröa kurötë saulaan yaarö.

⁵ Pit epël ëa.

Yuta pim kurmentëkaan 12,000,
Rupen pim kurmentëkaan 12,000,
Kat pim kurmentëkaan 12,000,

⁶ Asa pim kurmentëkaan 12,000,
Naptalai pim kurmentëkaan 12,000,
Manasa pim kurmentëkaan 12,000,

⁷ Simion pim kurmentëkaan 12,000,
Liwai pim kurmentëkaan 12,000,
Isaka pim kurmentëkaan 12,000,

⁸ Sepulan pim kurmentëkaan 12,000,
Yosep pim kurmentëkaan 12,000,
ën Pensamin pim kurmentëkaan 12,000.

Omën piporö Anutuuk pimëen wesak pitëm ë kosatë yapin mowia.

Omën kësang panë Anutuun yaya mëëa

⁹ Ne omën pöt itenak kaalak itaangkën omën kësang panë wa top ëak wëa. Pöröen omën nampök yok pangk sangk naalpan. Omën pörö möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëerö wais erën ëa. Pit Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëëaupre Sëpsëp Ruup piarpim itëkëel taueëa. Pitëm wëwë ompyautak utpetat il wesautaan

ulpëen kölam waliirö mäak kewis komöt wali wak wëa.

¹⁰ Pël ëëë ngön ëak epël ya. “Tiarim Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëëaupre Sëpsëp Ruup piaripök tiar utpetetakaan kama nuun ompyaö wë.”

¹¹ Pël yaan ensel pouröak Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëëaupre ngarangk 24 pöröre kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö wirö wa taap elmëak taueëa. Pël ëak pit omp ak urta itëkëël rar rë wesirak tok oriak Anutuun yaya mäak

¹² epël yema.

“Yaap, tenim Anutu, ten nimëën ërëpërëp ëak ping wesak yeniak.

Ëwat pout nimtë naë wiaan yayaare yoöre ërëp yeniak.

Nuukëer weëre kosangring wëaupök omnant pout pangk ngarangk yeëaup.

Omën pipot pout nim naë wiakaim wiaapnaat.

Yaap.”

Omën eporöa këlangön kat yawia pöt pet ira

¹³ Pël yemaan ngarangk 24 pöröa naëaan nampök neen epël pëël yenëa. “Omën ulpëen kölam waliit mëa eporö talörö? Tarëkaan waisa?”

¹⁴ Pël neaan ngön kangit epël yemak. “O kaöap, ne köpël. Nimitokëer ëwat wëen.” Pël maan puuk epël ök yenëa. “Omën eporö pitëm kööre toköröa këlangönë öngpökaan waurö. Pitëm ulpëenöt Sëpsëp Ruupë iitak iirak kölam wesaurö.

¹⁵ Pötaanök pit Anutu pim omp ak urta itëkëël taueë këtre röök poutë pim ngëëngk tuptak pimëën inëen yaalmëem yaya maim wëaurö. Pël ëën Anutu pimënt pim omp ak urtak wel aisëëë ngarangk yaalmëaup.

¹⁶ Pit kaalak këenëën ëëre iiten ë pël naëpan. Ën këtëpökta nga elmëëre omën nantë es nga naöök pitëk isö pël naëpan.

¹⁷ Sëpsëp Ruup omp ak urta luptak wëa pöpök pit ngarangk elmëak mës wak së i kölokta yoolëaurek së wëwë

kosangta iit kol mangkën nëmpnaat. Pël ëën Anutuuk pitëm ing telapöt tum mokorak won mowasëpnaat.”

8

Sëpsëp Ruupök pepeweri wii téeëa 7 pö il olëa

¹ Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 7 pö il yoola. Pël ëën kutömweriaan ngön nent naën wieë akun kot nent ap aöa pöta ök won yes.

² Pël ëën ne itaangkën ensel 7 ëak Anutuu ëöetak taueë kuup 7 tapël ëak yeön itenaut.

³ Pël ëën ensel munt namp wais Anutuun ur kiri yaalmëauta naë taö yeö. Pöp pi söwar koolötök ket ëa neweri omën nant köp nga kamp ompyaut wiipënëak wak wais taö yeö. Pël ëën pi omën es koulöp köp nga kamp ëëpna pöt kësang panë mangkën yeö. Omën köp nga kamp pöt Anutuun kiri yaalmëaurek ur koolötök ket ëa pötak kiri ar ëën es koulöp köp nga kamp ompyaut ngaarëk yawisem Anutuu omnaröa pimëën yayaare kimang yamëëa pötring erën ëëpënëak mangkën yeö.

⁴ Pël ëën ensel Anutuu ëöetak taueëa pöp pi omën köp nga kamp pöt moresi wak wë ar ëën es koulöpö ngaarëk yawisem Anutuu omnaröa pimëën yayaare kimang yamëëa pötring erën ëak yawis.

⁵ Pël yaëën enselëp pi söwar pöwer omën köp nga kampöt wiaan wak Anutuun ur kiri yaalmëautakaan es newes korak söwarweri wiak yangërak yoola. Pël ëën kent tangar mënak tangre kaö kësang yeraan moup yamö.

Ensel 4 ëak kuup mëna

⁶ Ne pöt itenak kaalak itaangkën ensel 7 pörö pitëm kuup 7 ëak wak wëa pöt mëmpënëak yaë.

⁷ Ensel wet kaal rëa nampök pim kuupö wet rëak mëngkën kopi kësangpel ëp ulöpötring yepelën esre omën iitring ngentiak yang lup ner pour es kot won yes. Ën yang lup neraar om wia. Lup es kota pörek

omnant wieēa pōt wiire kēraare nōn pout es kot won panē yes.

⁸ Ēn ensel 2 pōpōk pim kuupō yamēngk. Pēl ēēn tomōnōtē ōk nempel es yokotōn olaan i kaōōk yengenti. Pēl ēēn i kaō ē naō kaip tiin omēn i sēēn naōōrar om wieēa.

⁹ I kaō ē omēn i sa pōōk animaō wēa pōrō pourō wel wiin wangat pout utpet yaē.

¹⁰ Ēn ensel 3 pōpōk pim kuupō yamēngk. Pēl ēēn ari naō es kalaō newesi yokot pipēl pan kotak kutōmweriaan ti yangerak yengenti. Pēl yaēēn iitre i rēēpōt pout kom ēak 3 yes. Pēl ēēn ari pōōk ngentiak yang nera iit ngep ēēn munteraarēēt om wieēa.

¹¹ Ari ti ngentia pōōkē yapinte welakre kakam pēl ya. Pōtaanōk i we naōōkēl wieēa pōt welakre kakam sēēn we naōōrarē wieēaut om ompyaō wieēa. Pēl ēēn omēn narō kēsang i welak yaaō pōt nak wel yawi.

¹² Pēl yaēēn ensel 4 pōpōk pim kuupō yamēngkēn kētēp kom ēak rongan 3 yesēn ngoonōpre ariatta tapēl yaē. Pēl ēēn kētre ngoonre ari rongan 3 pōtēaan nent mēngkēn lup nent ēwa naēn nenteparōkēēr ēwa yaē. Pēl ēēn kētēkre rō kanōtē lup nentak ēwa naēn wiaan lup nenteparōkēēr ēwa yaē.

¹³ Pēl ēēn ne itaangkēn int tup kēsang panē nemor wal ēak mopōōk yesēn kat wiaan int pōpōk ngōn ēak epēl ya. “O yakōm, yakōm, yakōm pan. Ensel munt 3 pōrōak pitēm kupōt mēmpna pōtak yangerakē onarōa naē utpet kēsang panē nempelēar nempel ēak orōōpnaan yaē. Yang onnarō tol ēēpēn?”

9

Ensel 5 pōpōk kuup mēna

¹ Ensel 5 pōpōk kuup mēngkēn ne itaangkēn ari naō kutōmweriaan tiak wais yangerak ngentiak wieēa. Ari pō ensel nampōnōk ya. Ēn ne itaangkēn yang ōngōp wali panē naō wieēa. Pōōkē leng ēa pōrekēn ne kōpēl. Yang

ōngōp pōōkē kiet ensel pōp mangkēn yeō.

² Pēl ēak puuk ōngōp pōōkē kanwer tē wiin es koulōp naō ōngōpōōkaan orōak yawis. Es koulōp pō es kēsangōte koulōpōōkē ōkō. Pēl ēēn es koulōp pōōk kētēpre mop epō ka wariin koō yoola.

³ Pēl ēēn es koulōpōōkaan mop narō orōak yangerak yeira. Pōrōa kant yamēngka nga pōt kōrngapōrōa yaē pōl yaaurō.

⁴ Pēl ēēn kutōmweri wēaurōak pitēm epēl ōk yema. “Ar nōnre kēra, wiire omnant ke nampre nampōt e yangerak orōak wē epot pout utpet wasnganok om mait elmēēn. Ēn omēn Anutuun yaō ēak pitēm ē kosatē pim yapinte nawiin piporōakēēr utpet mowasēn.

⁵ Ar ngoon 5 pōrōa ōngpōk omēn piporō utpet moweseim ōn. Pēl ēēnēetak mēn wel mowiinganok.” Pēl yemaan mop pōrō omēn narō kant mēnak kēlangōn yemongawis. Pōt kōrngap nampē omēn namp kant momkēna kēēm kat yawi pita ōk yeēa.

⁶ Ne omēn pipot poutōn itenaup. Pipot ngoon 5 pōrōa ōngpōk orōōpna pōtak wel wiipna kanten ap kēsang panē wasēpnaatak pangk kangk nokoirpan. Pit wel wiipēn kōn wiak pēl ēēpnaatak pangk pēl naēpan.

⁷ Ne itaangkēn mop pōrō pol osōrōa ngaōōk sēpēnēak kopēta wes ulmēēn wē pōl ēak wē. Mop pōrōa kepōnōtē omp ak ul koolōtōk ket ēautē ōkōt waēak wēa. Kēēre wot kan pōt onnarōa ōkōrō.

⁸ Ēn pitēm kepōn epōt, ōngōrōaatē ōk wali panēēt orōēēa. Kē pōt kent nga laionōrōaatē ōk panēēt orōak wēa.

⁹ Pitēm ripatē aini ngilōatē ōkōt ngep ēēēa. Ēn wer pōt pol osōrōa teēt ngaōōk sēpēnēak kaaratē nga ē raare wisangōt wa wiin wak weruak yesēn u kēsang ya pōl ya.

¹⁰ Pitēm suut kōrngap pōrōaatē ōkōt. Wap nantta onnarō wesirēn kēēm kat wiipnaat suutē orōēēa. Pitēm nga ēēpna pōt suutē wēa pōtōk om-

narö ngoon 5 pöröa öngpök utpet yemowas.

11 Pit pouröa kepönöök omën omp ak namp wëa. Omp ak pöp ensel yang öngöp wali panëöökë ngarangk wëa pöp. Pim yapinte Yuta ngöntak Apaton, Krik ngöntak Apolion, ën tiarim ngöntak, “Omën omnant pout utpet yewesaup,” pël apenaap.

12 Këlangön kësang wet kaalte, kuup 5 pöökë mëngkën oröa pöt peene pet yair. Këlangön munt nentepar om wia, ënëmak orööpnaatepar.

Ensel 6 pöpök kuup mëna

13 Ensel 6 pöpök kuup mëngkën ne kat wiin ngön nent yeem ya. Ngön pöt ur Anutuun kiri yaalmëaö koolötök ket ëa pim itëkëel wieëa pöta tepön 4 pötëëlaan oröak

14 ensel 6 kuupö wak wëa pöpön epël ök yema. “Ensel utpet 4 ëak i kësang Yupretis pël yema pömeri pouuk wii kaatak wë piporö kan wes mëen sëp,” pël yema.

15 Pël yemaan ensel 4 pörö kama wël ë yemoulmë. Ensel utpet pörö, yangerkë omën pourö kom ëak rongan 3 wesak nentakörö mën wel mowiin nenteparëerö om öpnaat pël maan pitök ya pöt mëmpënëak kor wakaima. Pitëm pël ëëpna pöt ngaantakëer krismakiire ngoon, këtire aöa akun pöt mowia.

16 Pit pël ëëpënëak kan yesën pitëm nga omën pol osöröa rangk wel aisëak wëa pörö pitring yes. Pitëm sareet pöt kësang pan, 200 milion pël aan kat yawi.

17 Ën pol osöröere pitëm rangk omën wëa pöröen wangartak epël itenaut. Omnaröa ripatë aini ngilöat ngep ëëëa. Ën pötë retëngretëng ëëëëa pöt epot. Köp möaare kunöm ka uraare kop retëng ka ura pöt pitëk pangk ëëëa. Pol osöröa kepönöt kent laionöröa kepönötë ök seëa. Pël ëën pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota nantring koulöpre wëlëngöt yaaröa.

18 Pël ëën pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota pötring

koulöpre wëlëngöt yaaröa 3 pötök yang omnaröa naëaan rongan nentak wëa pörö pourö mën wel yawiin nenteparë wëaurö om wë.

19 Pol os pöröa weëre kosang pöt këm kanre suutë wieëa. Pitëm suut pöt kamalöröa ököt, kepönötta wëa. Su pötökta omnarö möak utpet wasëpnaat.

20 Pol osöröa këmötëaan omën utpet 3 ëak oröa pötök yangerkë omën rongan nentak wëa pörö mën wel wiipënëak nentepar pël naalmëen yaë. Pël yaëën omën wel nawiin pörö lup kaip tiak utpet yaaut sëp newasën yaë. Pël ëak pitëm omp ak kaar aini koolre siluwaare parasötök ket ëëre këraare këlötök omën kön ket ëaut sëp newasën yaë. Omën kön pöt itaampööre kat wiire kan ing ë pël naën yaëëtak pötëen yaya yamëëa pöt sëp newasën yaë.

21 Pël yeem nga ëëre kemp ë, wëwë utpet öngre omp nga ëëre omën köntak këkain ë pël yaaö pötta sëp newasën yaë.

10

Enselöpök Son pep newer mangkëna

1 Ne omën pöt yaaröön itenak kaalak itaangkën kutömweriaan ensel weëre kosangring munt namp yeira. Pöp pim koröpöök kepilöt pe ëën kepönöök iere kasirö wesirak wëa. Këëre wot kante pöt kët ket ëak mëak ëwa ëëëa. Ën ingesiar pöt es wëlëngöökë ököp.

2 Pi pep kot newer wilak wali weëa. Pim ing yaapkëëwes i kaöökë rangk mësäak katnëëwes yangerkë mësäak wëa.

3 Pël ëëëaupök kent laionöpë ya pöl maap ngön ë olëak aan tangre kaö akun 7 ëak yera.

4 Pël yaëën ne ngön pöt retëng ëëmëak yeem kat wiin kutömweriaan ngön nent epël yenëa. “Tangre kaö akun 7 ëak yeraan ngön aan kat wian pöt ni retëng ëënganëp könöök wa wi,” pël yenëa.

⁵ Pël yeneaan ensel nem wet reäk itaangkën pim ingesiar nas i kaöökre nas yangerak pël ëäk wëen nem itena pöpök kaalak o kutömweriil pim mor yaapkëewes ngaarëk wesak wë

⁶ Anutu wakaim öpnaapök, kutömre yang, i kaöre omnant pötë wieëa pöt pout ket ëa pöpë yapintak ngön kosang wesak epël ya. “Anutu pi omnaröaan kor wakaimaup, kaalak naöpanëëp.

⁷ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën Anutuu ngön ëlëëp ngaanëër pim inëen ru tektek ngön yauröen ök mëëa pöt kë orööpnaat.”

⁸ Pël yaan ngön nem wet reäk kutömweriaan ök neaan kat wian tap-tak kaalak epël yenëa. “Ni së ensel i kaöökre yangera rangk taueëa pöpë pep wilak wali wak öpna pöwer kama öm.”

⁹ Pël neaan ne enselëpë naë së pep kot pöwer nampënëak maan pi epël yenëa. “Ni pöt num. Nim këmtak kapulak kant mënak numë pöt ngëntötë ök misëng pan ëëpnaat. Pël ëëpnaatak yaatak së wieë welakre kakam ëäk nga ëëpnaat.”

¹⁰ Pël neaan ne pep kot pöwer pim moresiaan wak naut. Pël ëen nem këmtak kapulak nëen ngëntötë yaë pöl misëng pan ëaut. Ën yaatak së wieëak kaalak welakre kakam ëäk nga ëaut.

¹¹ Pël ëen ne epël kat yawi. “Ni kaalak omën yang kaö nantë neenem ngönöt yaaöre pitëm omën omp aköröa naë orööpna pöt tekeri wesak maim öm.”

11

Omën naarök Anutuu ngönte ök apnaat

¹ Ne ngön pöt kat wiaan nampök sungkör ök naö nenak epël ök yenëa. “Ni wal ëäk ök epö wak së Anutuu ngönën tup kaöetere ur pimëen kiri yaalmëautak epööring ök wiak omën pörek piin yaya yamëëa pöröen sangkelum.

² Pël ëëmëetak tup ka ngëengkta ëm pipö ök wiinganëp, mosëp. Pipöökë öngpök Anutuuk omën

ngönën köpëlöröaan yaö maan pit Yerusalem ka ngëengk pipö krismaki nentepar nent ngoon 6 pöröa öngpök ka pö utpet wasëpnaat. Pötaanök ök wiingan.

³ Pël ëen omën naar nem songönte tekeri wasëpnaan wes mëëmaat. Ne piarip wes mëen nem ngönte tekeri wesak apnaataan kaplak ilaim wëen krismaki nentepar nent ngoon 6 pörö pet irëpnaat.”

⁴ Omën pöaar këra olip rikötre rampeetë rangina yaë pöl yangera pepap, Aköp, pim ëöetak ëwa yaauwaar.

⁵ Omën namp piarip utpet mowasëpën wesak elmëëpna pöt es wëlëngöörar piarpim këmtaparëaan oröak mokotöpnaat. Yaap, omën piarip utpet mowasëpna pörö akun tapëtakëër wel wiipnaarö.

⁶ Piarip kutömweriaan weëre kosang wak akun piarpim Anutuu ngönte aö sëpna pötë piaripök kopi nepelën ëëpënëak maan nepelën ëëpnaat. Weëre kosang tapööring i epot pout kaip tiak omën i sëere yangerak omnant këere ngaat orö pël ëëpënëak maan pël ëëpnaat. Piaripök ya pöt mëmpënëak kön wiipna pöt pangk ëëpnaat.

⁷ Piarpim Anutuu ngönte ök aö seimeë së pet irëpna pötak animaö utpet nga namp yang öngöp wali panë pöökaan oröak piaripring nga elak puuk piarip mëen wel mowiipnaawaar.

⁸ Pël ëen omën pöaarë sokuraar ka kësang piarpim Aköp këra yetaprak möön wel wia pöökë kamtaöök mowiin wiaapnaat. Ngön nokoliitak ka pöön Sotomre Isëp pël ya.

⁹ Pël ëen omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëaan narö wais erën ëäk piarpim sokuraarön iteneimeë së kët 3re ën kët kaö nent pël sëpnaat. Pël ëëpnaatak omën nampökta itenak wak së we-laaröa yangaöök moweerëpnaaten kure mak nemaan ëëpnaat.

¹⁰ Pël ëäk yangerakë omën pourö piarpim wel wia pötaan yak ërëpërëp ëäk këere kaömp ngawi nak nener om-

nant yowe mampnaat. Pöt yangerakë omën pörö utpet yaëen Anutuu tektek ngön yaaö omën pöaarök pit këemre këlangön menak utpet mowe-seima pötaanök.

¹¹ Ën kët 3re kaö nent won sëen Anutuuk pim omën wel wia pöaar wëwëeta ëmö mangkën kaalak öp sak tauaan omën pourö piaripön itenak kas kësang pan yaë.

¹² Pël ëen piarip kat wiaan kutömweriaan ngön naö ngön ëak epël yema. “Arip e ngaarëkël apreë.” Pël maan piarip kan aprö is kutöm kepilötë öngpök ilëak yesën kööre tokörö itenaut.

¹³ Pël ëen akun tapëtakëer moup nempel möak ka kaöaöökë lup ner utpet wes yoolaan lup 9 ëak om wia. Moup yamöön omën 7,000 ka kaöaöökë lup nerak wëaurö wel wiin, lup 9 pötë wëaurö om wë omën pörek oröa pöten itenak kas kësang panë yeem Anutu kutöm pepapë yapinte wak isak yema.

¹⁴ Këlangön kësang 2 kuup 6 pöökë mëngkën oröa pöt peene pet yair. Këlangön 3 ënëm panë pöt, peene tapët orööpnaan yaë.

Ensel 7 pöpök pim kuupö mëna

¹⁵ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën kutömweriaan omën naröak ngön ë olëak epël ya. “Tiarim Aköp Anutu pi Kristo pim Yaö Mëëaupring omnaröa kaö sak wë om wakaim öpnaap.”

¹⁶ Pël yaan ngarangk 24 Anutuu ëöetak pitëm omp ak urötë wel aisëëa pörö pit rar rë mowesirak tok oriak Anutuun yaya yamëem

¹⁷ epël yema.
“O Aköp Anutu, weëre kosang pout wieëaup,
ni ngaanëer wakaimaupök peeneeta wëen.
Ni nimtë weëre kosang kësangö wak omp ak sak ngarangk yaalniin.
Pötaanök ten niin yoöre ërëp yeniak.

¹⁸ Yangerakë omën niin köpëlörö ya sangën elnieim wë,
ën nim pitëmëen ya sangën elmëëmë pöt yok peene yaarö.

Nim omën wel wiauröa wël ëak kangut mampë pöteta yok yaarö.

Peene nim inëen ru tektek ngön yaaö omën pöröere ën nim omën pourö, kotre kaö,
niin kasinkasin yaalnia pörö pit ompyaö kangut mampëep.

Pël ëak omën yang omnarö utpet yewesauröeta utpet mowasumëep.”

¹⁹ Pit ngön pöt ök më pet yairën Anutuu tup ngëengk kaöet kutömweri wia pöt kan tëen ne itaangkën Anutu pim umkek Mosesë ngön kosangöt wieëa pöt tup pöta kakaati wia. Pël ëen ne itenaan kent tangar mënak tangre kaö rëak moup möak kopi kësangpel ëp ulöpötring yepel.

12

Öng nampre kamal kësangëpë ngönte

¹ Ne itaangkën kutömweri retëng kësang nent yaarö. Pöt öng nampök pim koröpöök këtëpök ulpëen ket ëak mëak wëa. Ngoonöp pöt pim ingesiarë iri wëa. Ën kepönöök pöt ari 12 pötök ul ket ëak waëak wëa.

² Pöp ru yak wë wilëpënëak lel yailën këlangön kësang kat yawiem merek ya.

³ Ën omën munt nantta kutömweri taprek yaarö. Omën pöt kamal kësang panë nemorë ök sak wëa. Pömor köp möaumorök pim kepönöt 7 ëak wëen watöt 10 ëak pötëaan oröëëa. Ën omën omp aköpë ulöt 7 ëak pim kepön 7 pötë waëëëa.

⁴ Pim su pömentök kutömweri möak ari tit nent ti olaan tit nentepar pëen om wë. Pël ëaan kamal pöp öng ru wilëpënëak yaaö pöpë itëkëël së nga kor taö yeö. Öng pöp rungaap wilën pi wa nëmpënëak pël yaë.

⁵ Pël ëen öng pöpë yokot ënëmak yangerakë omën pourö weëre kosangring ngarangk elmëëpna pöp yawil. Pël ëen akun tapëtakëer pit rungaap teentom panë wak yes, Anutu pim omp ak urtak wel aisëëëa pöpë ngësë.

6 Pël ëen öng pöp kan kas së yang lup omën won ner, Anutuuk mangkën krismaki nentepar nent ngoon 6 ëak wëen ngarangk ëak kaömpre omnant mampënëak yema.

7 Ne kaalak itaangkën kutömweri nga kësang panë nempel yaarö. Nga pöt Maikelre pim enselöröak kamal kësang pömorre enselöröaan nga yaalmë. Pël yaëen pit kangiir yaalmë.

8 Pël yaëen Maikelre pim enselöröak pit il mowesak, “Ar e kutömweri yok pangk naöngan,” pël yema.

9 Pël mëak kamal pömor wa yangerak yemoola. Pöp kamal wet ngaanëer pan wakaimaupök yangerakë omën pourö morök yaalmëaup, Seten pöp. Piire pim enselörö wa yemoola.

10 Ën ne kat wiin kutömweriaan ngön naö ngön ë olëak epël ya.

“Peene Anutuuk tiar utpetetakaan kama yanu.

Peene pim weëre kosangöök omnant pout il mowesak pi Aköp pël sak wë pöt pet yaalni.

Ën pim Ruup Kristo puukta pi kaö sak wë pöt pet yaalni. Pöta songönte epët.

Seten pi tiarim Anutu pim ëöetak tiarim karuröaan röökre kët poutë ngön utpet wesak yamëëa pöp piaripök kutömweriaan wa yemoola.

11 Tiarim karurö Yesu Kristo, Sëpsëp Ruupë i il olëa pötak weëre kosang wak pim ngönte ök aimeë Seten il mowesa.

Pit pitëm wëwëat keimön naën Anutuun ngönte taë wes wak wëen pitëm kööre toköröak mënaurö.

12 Pötaanök kutömweri wëaurö ar ërëpërëp ëëë.

Ën yangerakre i kaöök wëauröaan yaköm pan.

Seten pi pim akunet ëwat wë yak ya sangën ëen arim naë oröak nga kaö elniipnaan yaë.”

13 Kamal kësang pöp pi yangerak wa moolëa pöten kön wieë öng yokotup

wila pöp utpet mowasëpënëak nga yes.

14 Pël yaëen Anutuuk öng pöp int tup wereweriarë ök neweriar yemangk. Pöt pi kamalöpë naëaan kas wal ëak yang lup omën won panë nerek së wëen Anutu ngarangk elmëak këere kaömp meneim wëen krismaki 3 ën ngoon 6 pël sëpënëak yemangk.

15 Pël ëen kamal pöpök öng pöp i wak sëpën pël kön wiak köm ngës olaan i kësang nemer nga urak ënëm yes.

16 Pël ëen yangerak öng pöp kaamök elmëak këm nga ëen i kamalöpë köm ngës olëa pömer ngemë ilëak won yes.

17 Pël ëen kamal kësangëp pi öngöpön ya sangën ëen pim ru wet rëak wilaö muntarö Anutuun ngön kosangöt ngaarëk wëere Yesu pim omnant tekeri wes mena pöt taë wes wak wëaurö nga elmëëpënëak yes.

18 Pël ëak kamal kësang pöp i kaöökë pisöök tauak kor wë.

13

Animaö nga naar oröa

1 Ne omën pötön itenaan animaö nga namp i kaöökaan yaarö. Pöp pim kepönöt 7 ëak wëen watöt 10 ëak pötëaan oröëëa. Omën omp ak ulöt 10 tapël ëak wat 10 pötë waëak wëa. Pim kepönötë yapin Anutuun utpet wesak yaaö nant wieëa.

2 Animaö nga nem itena pöp pi pusi kësang nga namp lepat pël ya pöpë ököp. Ingesiar pöt imën nga namp pea pël ya pöpë ök. Ën këm pöt kent nga laionöpë ök. Animaö nga pöp kamal kësangëpök pim weëre kosangö menak pim omp ak urtak wel aisëëë yangerakë omnarö ngarangk ëëpënëak yema.

3 Pël yaëen ne itaangkën animaö nga pöpë kepön naö omnaröak wisang ëak mënaupë kepönöökë ök seëa. Pël ëautak ëmpölö yok pu wariin yaap sak wëen omën pourö pöten itenak yaan sak ëak pim ënëm yes.

4 Pël ëak omnarö kamal kësang pöpök pim weëre kosangö animaö

ngaap mena pötaan kamalöpön yaya meäk animaö ngaapönta yaya meäk epël ya. “Talëp animaö ngaapë ök weëre kosangring wë? Ma talëpök pi il mowasëpën? Won pan.”

⁵ Kamal kësangëpök animaö nga pöpön, “Ni Anutuu yapinte wa ngep elmëak utpet wesak mam,” pël ök maan Anutu kuure mak yema. Pël ëak pi krismaki 3 ën ngoon 6 pöröa öngpök yang omnarö ngarangk elmëëpënëak animaö ngaapön tapël yema.

⁶ Pël maan pi Anutuun utpet wesak meäk yapinte wa ngep elmëak pim wëautere kutömweri wëauröenta utpet wesak yema.

⁷ Pël ëak animaö nga pöpön Anutuuk pim omnaröen kööre tok elmëak puuk il mowesak omën möönre korö naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëerö ngarangk elmëëpënëak kuure mak yema.

⁸ Pël maan yangerakë omën pitëm yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng naën ëa pöröak animaö nga pöpön yaya yema. Pep pöwer yang epër naaröön wiaan Sëpsëp Ru ënëmak mën wel wia pöpök omën wëwë kosangtak öpnaaröa yapinöt retëng ëauwer.

⁹ Katringöröak ngön epët këëkë kat wiin.

¹⁰ Anutuuk omën namp wii kaatakën yaö ëëpna pöp yok sëpnaap. Ën nampön kööre toköröak mëmpënëak yaö ëëpna pöp mëmpnaap. Ngön pöt ngönëntak wia. Pötaanök omën ke pilöt Anutuu omnaröa naë yaaröön pöt kosang sak wë piin kön wi kosang yewesaut taë wes wak öp.

¹¹ Ne kaalak itaangkën animaö nga munt namp yangera öngpökaan yaarö. Pöp wat naöörar wëa pöörar sëpsëp ruuröaatë ök. Ën pim ngönaak yaaö pöt kamal kësangöröa ngönötë ök kaö yaaup.

¹² Animaö nga 2 pöpök munt wet kaal pöpë weëre kosang pout wak wëa. Pël ëak pi wet kaal pöp kaamök ëak yangerakë omën pourö animaö wet kaal pim kepön naö mëngkën wel

wiin ëmpölö pu wariaö pöpön yaya mapënëak yamëëaup.

¹³ Animaö nga 2 pöpök ya it ngölöp ke nentere nent mëneim wë. Pël yeem kutömweriaan esuwes wes mëen yangerakël yeiraan omnarö iteneim wë.

¹⁴ Pël ëen Anutuu kuure mak mëëaul animaö nga wet kaalëpë itöök ya it ngölöpöt yamëngka pötök yang omnaröen morök epël maim wë. “Ar animaö nga ngaantak öp wesirën wel wiak kaalak öp wëaupë könöp ket ëak kön pöpön yaya maim ön.”

¹⁵ Pël yaëen Anutuuk kat mowiin puuk animaö kön ket ëa pöp wak këm muntön momöön ngönaak yaan omën animaö kön pöpön yaya nemaan yaë pörö mëneim wë.

¹⁶ Pël ëak animaö nga 2 pöpök omën pourö kotre kaö, monere urömaringre il ngentingenti yaaö, omën yaaup wëaöre ën inëen yaaö pouröen maan animaö wet kaalëpë yapinte pitëm mor yaapkëetëere ë kosatë wi pet yair.

¹⁷ Namp animaö pöpë yapintere saareet piik nawiin ëen pöt animaö pöpök omën pöp omnant sum ëëre omnaröakta pim naëaan sum ë pël naëpan pël yema.

¹⁸ Animaö nga pöpë yapinta songön pöt epël këëkë kön wiipa. Yapin pöt saareet 666 pël wia. Pötaanök omën namp kön wetete wë pöt saare epët sangk kelak pöta songönte ëwat sëp.

14

Omën 144,000 pörö tan ngölöp nent ëa

¹ Ne kaalak itaangkën Sëpsëp Ruup Yerusalem kak Saion rosiraöök taueëa. Pël ëen omën 144,000 Sëpsëp Ruupre Pepap Anutu piarpim yapintepar pitëm ë kosatë wieëa pöröeta piiring wëa.

² Pël ëen ne kat wiin këm ngön nempel i kësang nant nga yaurem kuk aöre tangre kaö kësang rë pël yaë pöta ök kutömweriaan yaarö. Ngön nem kat wian pöt omën selap intö tang yamööna ya pöl ëaut.

3 Omēn 144,000 pōrō Anutu pim omp ak urtak wel aiseēa pōpre kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrōere ngarangk 24 pōrōa ēōetak taueē tan ngolōp nent aim wē. Tan ngolōp pōt omēn muntarōak ēwat nasēpan. Omēn 144,000 Anutuuk yang omnarōa naēaan pimēēn kama wa pōrōakēēr pangk ēwat sēpnaat.

4 Omēn pōrō pit ōngōrō mēsēl naēn wonōrō. Pit yaap wēwē wotpil wakaima. Pēl ēēē Sēpsēp Ruupē ngōnte ngaarēk wak kaatē ya mēmpō seima. Omēn pōrō Anutuuk pōta kangiir pit yang omnarōa tekōōkaan kama waurō. Pēl ēēn Anutūre Sēpsēp Ruupē ingre morōrōa wotōōkōrō pēl sak wēa.

5 Pit ngōn kaar aōre utpet nent ē pēl naēn, won.

Ensel 3 pōrōak ngōn nant ōk mēēa

6 Ne kaalak itaangkēn ensel munt namp mopōōk wal ēak yesēn itenaut. Pōp mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērōen Anutuu ngōn ompyaō wiakaim wiaapna pōt ōk mapēnēak yes.

7 Pēl ēak pi ngōn ē olēak epēl ya. “Anutu pim omēn pourō kom ēak ngōn yaatak niulēēpna akunet yok jaarō. Pōtaanōk piin kas yeem ping wesak maē. Pi kutōmre yangre i kaōre kōlōk pout ket ēa pōpōn yaya maē.”

8 Pēl aō yesēn ensel munt namp pim ēnēm yesem epēl ya. “Kat wieē. Papi-lon ka kaōaō omēn narōak yok utpet yewas. Yaap, pit utpet panē wesak tōōl yoola. Omēn ka pōōk wēa pōrō ōng omp nga yaaō nampē wain iit omnarō mangkēn nak piiring utpet yaē pol pitēm utpet yaaō pōt yang omēn pourōen rē moulōn ulōl sa. Pōtaanōk pitēm ka kaōaō tōōlōn pitta kō yes.”

9 Pēl aō yesēn ensel munt 3 pōp wet kaal pōaarē ēnēm yesem ngōn ēak epēl ya. “Omēn narō animaō nga pōpre pim omēn kōn ket ēaupōn yaya mēak pim yapinte pitēm moresiire ē kosaōōk wiaapēna pōrō

10 omēn nampē wain iit mangkēn nak kōn irikor yaē pōl Anutuuk pitēn

ya sangēn elmēēn kēlangōn kat wiipnaarō. Kot nent wiap naalmēēpan, ya sangēn kaō elmēak kēl kop retēng ka urauuk es yokota pōrek wes mēēn ensel ngēēngkōrōere Sēpsēp Ruupē ēōetak kēlangōn kaō pan kat wiipnaarō.

11 Es pitēm kēlangōn kat mowiipna pōwes nariin om yokotōn koulōpō kēt ēlōtē o ngaarēk aprō seim ōpnaat. Omēn animaō ngaapre pim omēn kōn ket ēaupōnta yaya yamēem pim yapinte pitēk wiaapna pōrō rōōkre kēt poutē kēlangōn kat wieim ōpnaarō.”

12 Pēl ēēpnaat pōtaanōk utpet ke nentere nent Anutuu omēn pim ngōn kosangōt ngaarēk wēēre Yesuun kōn wi kosang wasō pēl eim wēaurō arim naē jaarōōn pōt kosang sak ōn.

13 Ne kaalak kat wiin ngōn nent kutōmwēriaan epēl yenēa. “Ni ngōn epēl retēng ē. Omēn Akōpē naē rē olēak wē akun eptak ngēs rēak wel wiipna pōrō ērēpērēp ēēpnaarō.” Pēl yaan Ngēēngk Pulōōk epēl yenēa. “Yaap pan. Pit wel wiin pitēm ya mēmpnaatē kangut Anutuuk mampnaarō. Pōtaanōk yok pangk pitēm ya kaō mēmpna pōt pet irak kē yesem ērēpērēp eim ōpnaarō.”

Enselōrōa omnarō koirēpnaata ngōnte

14 Ne ngōn pōt kat wiak kutōmwēriil itaangkēn kutōm kepil kōlam kēsang ner wiaan itenaut. Pēl ēēn kepil pōra rangk namp wel aisēēa. Pōp omnarōa ōkōp, pim kepōnōōk omp ak ul koolōtōk ket ēa nent waēak moresi ōp nga panē newer wak wēa.

15 Pēl ēēn ensel munt nampōk Anutuu ngēēngk tup kaōeta kakaatiaan orōak ensel kutōm kepilta rangk wel aisēēa pōpōn maap ngōn ēak epēl yema. “Yangerakē kaōmpōt kōp sēēn tiak kama ōmē akunet yok jaarō. Pōtaanōk ni sē ōpwerring ti.”

16 Pēl maan ensel kutōm kepilta rangk wel aisēēa pōp sē pim ōpwer yangerak wesirak kaōmp kōp saut yati.

17 Pël yaëen ne itaangkën ensel munt namp kutömweri ngëengk tup kaöeta kakaatiaan öp nga panë newer wali wak yaarö.

18 Pël ëen ensel munt Anutuun kiri ar yaaö urtak esuwesi ngarangk yaaupök pötakaan oröak ensel öp nga panëewer wali wak wëa pöpön maap ngön ë olëak epël yema. “Yangerak wii wain ulöpörö köp sak wë. Pötaanök së öpwerring tö.”

19 Pël maan ensel pöp së pim öpwerring yangerakaan wain ulöprö töak rongan yaë. Pël ëak wain ulöp pörö ing mësaan iit oröak sëpënëak wa kap kësang këlötök ket ëa nenta öngpök yewesir. Wain ulöpöröa ing mësaan iit oröak sëpna pöt Anutu pim omnaröen ya sangën elmëepnaata ök ëëpnaat.

20 Pit Yerusalem kaöökë ka tomök wii wain ulöp pörö kap kësang pötak wesirak ing mësaan pötakaan omën iit oröak i yaapötë ök yaë. I pöt oröak kaö wetak omnaröa kepönöt il yewas. Rëeptakaan opetakë waliit 300 kilomita pöta ök.

15

Ensel 7 pöröak omën utpet panë nant 7 tapël ëak wali wak wëa

1 Ne itaangkën kutömweri retëng kësang munt nent oröak wëen itenak yaan saut. Ne itaangkën ensel 7 pörö omën utpet panë nant 7 tapël ëak omnarö utpet mowasëpnaat wak wëa. Omën utpet pöt oröön ënëmak kaalak munt nant naaröön ëëpnaat. Anutu pim ya sangënte pörökök pet panë irëpnaat.

2 Pël ëen ne omën kësang i kaöökë ök nenten itenaut. Omën pöt könitweri öktak esuwesi köp möak wë pöl ëëëa. Ën omën animaö nga pöpring nga elak piire pim omën kön ket ëaupre pim yapinta saareet il wesa pörö Anutuuk pim intöat mangkën wali wak i kaö könitweri ök pöökë öök taueëa.

3 Pël ëë Sëpsëp Ruupëen tan nent Moses Anutuu inëen ruupë tan pöta ök epël aim wë.

“O Aköp Anutu, ni weëre kosang pout wieëaup.

Nim ya pout kosang kaö panëet, pölöpringöt.

O omën pouröa Omp Aköp, nim wëwë pötakëer wotpil ompyaö panëet.

4 Aköp, nimënt tapöpökëer ngëengk panëep.

Pötaanök ten omën pourö niin kasinkasin elniak nim yapinte wak isak nianaat.

Nim wotpil yewesa yaat tekeri panë oröak wia.

Pötaanök yang kaö poutëaan narö nim naë wais yaya niapnaat.”

5 Tan pöt pet irën ne kaalak itaangkën kutömweri ngëengk tup kaöet poë koröpötök ök rëa pöta kakaati ngëengk tup panë pöt kan të wieëa.

6 Pël ëen ensel 7 pörö omën nant omnarö utpet mowasëpnaat 7 tapël ëak wak tup ngëengk panë pöta kakaatiaan yaarö. Pit ulpëen wali ompyaö kewil won, ëwaëwa yaaö nant mëak wëa. Pël ëak yepat koolötök ket ëa nant pitëm ripatë wirö rëwarök rëak wëa.

7 Pël ëen kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröak söwar koolötök ket ëa 7 ëak ensel 7 pörö yemangk. Söwar pötë Anutu wëwë kosangtaringëp pim ya sangënöt peö ëëëa.

8 Ën Anutuu ëwaare weëre kosang pö es koulöpöökë ök sak tup ngëengk panëetak wiaan es koulöp pö kakaati peö ëaan omnarö pörök ilapnaat pangk naën. Ënëmak utpet 7 enselöröak wak yewais pöt pet irëpna pötakëer ilapnaat.

16

Anutu pim omnaröaan ya sangënöt söwar 7 pötë wieëa

1 Ne kat wiaan tup ngëengk panëëta kakaatiaan ngön nent ensel 7 poröen epël ök yamëem ya. “Ar söwar 7 pötë öngpök Anutuu ya sangënöt wia pipot kömen yangerak olaë,” pël yema.

2 Pël maan ensel kopët pöpök pim söwarweri wieëaut wak sē kömen yangerak yoola. Pël een omēn animaō ngaapē yapinte pitēk wiak pim omēn kōn ket äaupōn yaya maima pöröa naē ämpöl utpet kēsang panē nant orö morēēn kēlangōn kaō kat yawi.

3 Ēn ensel 2 pöpök pim söwarweri wieëaut i kaōök kömen yoola. Pël een i kaō pō kaip tiin omēn wel wiauröa iitē ök koröp orōōn omēn i kaōök wēa pörö wel wi won yes.

4 Pël yaēēn ensel 3 pöpök pim söwarweri wieëaut i kēsangötēēre kölokötē kömen yoola. Pël een pōtta kaip tiin omēn i koröp yaarö.

5 Pël een ne kat wiaan ensel i pout ngarangk yaaō pöpök Anutuun epël yema.

“O Ngēēngkēp, ni wakaimaupök wēēn.

Nim kangut yemengka yaat wotpil yamēngkaup.

6 Omnaröak tektek ngōn yaaō omēnere nim omēn muntarö mēn wel wiin pitēm iit oröak ngantieimaut.

Pötaanök omēn utpet pöt eima pörö nuuk omēn i epot mangkēn yen.

Nim wotpil yewesa yaat yamēngkēn pitēm utpetatē kangut yeö.”

7 Pël yemaan ne kat wiaan kaalak ur Anutuun kiri yaalmēautakaan ngōn nent ngōn äak epël ya.

“Yaap, Aköp Anutu weēre kosang pepap,

nim ya yamēngkaut wotpilre ompyaō yamēngkaup.”

8 Ēn ensel 4 pöpök pim söwarweri wieëaut kētēpē rangk kömen yoola. Pël een Anutuuk kētēp nga panē wesak maan omnarö es kotöpēnēak yema.

9 Pël een kētēp nga panē wesak maan omnaröa koröpötē es mokotōn Anutu utpet pōten maan pit utpet mowasēpēnēak oröa pöpōn utpet wesak yema. Pit lup kaip tiak piin ping wesak nemaan yaē.

10 Ēn ensel 5 pöpök pim söwarweri wieëaut animaō ngaapē omp ak urtak kömen yoola. Pël een animaō pöpē ikanöök omēn wēēn ngarangk elmēeima pöröa naē koō yoola. Pël een omēn pörö kēemre kēlangōn kat yawiem kē kant mēnak wē.

11 Pël äak pitēm ämpölre kēemre kēlangōn yaaō pötēēn Anutu kutömweri wēaupōn utpet wesak yema. Pitēm utpet yaaut kasēng menak lup kaip natiin yaē.

12 Ēn ensel 6 pöpök pim söwarweri wieëaut i kēsang nemerēn Yupretis pël yema pōmeri kömen yoola. Pël een i pōmer leep raan omēn omp ak kētēpē yengampiaul wēauröa wais nga elēpna kanö yaarö.

13 Pël yaēēn itenaan urmer ömöröa ök narö 3 äak yaarö. Namp kamal kēsangēpē kēmtakaan, namp animaō ngaapē kēmtakaan, namp animaō nga munt 2 pöpōn tektek ngōn yaaō kaar omnamp pël yema pöpē kēmtakaan pël äak yaarö.

14 Urmer pörö Setenēēröak omēn it ngolöp ke nentere nent yaaurö. Pit yang ēl epotē omp aköröa ngēsē yes. Pitök omēn omp ak pörö Anutu weēre kosang pepapē akun kaöaōök nga elēpnaan wa rongan elmēēpēnēak yes.

15-16 Pël äak sē koirak yang lup nentak wa rongan yaalmē. Yang lup pöta yapinte Yuta ngōntak Amaketon pël ya.

Pël yaēētak Kristook epël ya. “Kat wieē. Ne kēkain omnaröa yaē pöl elēēp waisumaap. Pötaanök namp pi ka uraan kēkainēpök wais pim poē koröpö wilak sēēn yool wē omnaröa ēöetak ēö ēēpanēēn itit ngarangk ēēpna pöp ērēpērēp ēēpnaap.”

17 Ēn ensel 7 pöpök pim söwarweri wieëaut mopöök kömen yoola. Pël yaēēn tup ngēēngk panēētak omp ak urtakaan ngōn kosang nent epël ya. “Nem omēn utpet pipotring omnarö yamēngk pöt peene pet yair.”

18 Pël yaan kent tangar mēnak tangre kaō yeraan moup yamö. Moup pömpel kēsang panēēmpel ngaan ke

pël nent möön itnaangkën äautak peenök yamö.

¹⁹ Pël ëen Papilon ka kësang pö lup-tak weerak 3 wasën omnaröa kaat tööl ngentiak utpet yes. Pöt Anutuuk Papilon omnaröa utpet yaautön kön wiak omën nampë muntap wain i ngaat mangkën nak këlangön kat yawi pöl pitën ya sangën kaö elmëen utpet yes.

²⁰ Yanger moup kësang yamöön i kaö kusöt mop wiak sëen rosiratta won yes.

²¹ Pël ëen kutömweriaan kopi kësang yepelën ëp ulöp kësangöt omnaröa rangk ngentiin këlangön kaö kat yawi. Ëp ulöp kopët nemesi könömët omnaröa könömta ök. Pël ëen pötök utpet panë mowesa pötaanök omnaröak Anutuun utpet wesak yema.

17

Öng omp nga yaaup pi sum utpet wa

¹ Ne omën pöten itenaan ensel 7 äak söwar nant 7 tapël äak wali wak wëa pöröakaan nampök wais neen epël ök yenëa. “Ni wais. Pël ëen öng omp nga ë yaë pöp pim utpetatë kangut Anutuuk mangkën öpnaatön pet elni-imaan. Öng pöp pi ka kaö i kësangötë ëöök wieëa pö.

² Yang omp akörö pit öng pöpring utpet yaurö. Ën omën yaapöröeta sëen öng pöpök wain iit mangkën nak kön irikor äak piiring utpet tapël yaurö. Pötaanök Anutuuk utpet kangut mampnaat.”

³ Pël neaan Ngëëngk Pulö pim weëre kosangööring nem naë oröön ensel pöpök ne mësak së yang lup omën won nentak yeneulë. Pël ëen ne pörök wë itaangkën öng namp animaö nga köp möaö nampë rangk wel aisëëa. Animaö pöpë koröpöök yapin Anutuun utpet wesak yaaö nant kësang retëng ëëëa. Ën pim kepönöt 7 äak wëen pötë watöt 10 äak oröreëa.

⁴ Öng pöp ulpëen köp nentepar möa namp mëak polre kal äak ë rangi ompyaut pim koröpöök pangk äak

wëa. Pël äak kelön koolötök ket äa nent wali weëa. Pöta öngpök pimtë omp nga yaauta utpet kamp yaaö kömkëenringöt peö ëëëa.

⁵ Pël äak pim yapin ëlëëpët ë kosaöök retëng ëëëa. Pöt epët. “Papilon ka kaöaö, öngre omp nga yaaöre utpet kömkëenringöt yaaö pötë ël panëp.”

⁶ Ne itaangkën öng pöpök Anutuun omnarö mënak pitëm iit nak kön irikor äak wë. Omën pörö Yesuu yapinte wak kaö wesak aima. Pötaanök pit mënak pitëm iit nak wë.

Ne öng pöpön itenak yaan panë saut.

⁷ Pël yaëen enselöpök epël yenëa. “Ni oröpmorëen yaan panë yesën? Nook niin öng pipopre animaö kepönöt 7 äak wëen pötë watöt 10 äak oröaupök öngöp köka äak wëa pöp piarpim songöntepar ök niamaan kat wi.

⁸ Animaö nim itenaö pöp ngaantak wëaupök peene won wia epop ënëmak kaalak yang öngöp wali panë pöokaan oröak apër sasa kö sëpnaap. Pël ëen omën yangerak öpna pöröa yapinöt wëwë kosangta pepeweri yang epër naaröön wiaan retëng naën äa pöröak animaö pöpön itenak yaan sëpnaat. Animaö pöp ngaantak wakaimaupök peene won wia ënëmak orööpnaap.

⁹ “Pöta songönte këëkë ewat sëpa. Pöt epët. Kepön 7 äak wëa pël ya pipot rosir 7 pötönök ya. Öng pöp rosir 7 pötë rangk wel aisëëaup.

¹⁰ Ën kepön 7 äak wëa pël ya tapötök omën omp ak 7 pörö pël ya. Pitëm naëaan 5 pörö wel wiin kopët nampökëer peene yangerakë omp ak sak om wë. Ën munt namp pi omp ak nasën won wë. Ënëmak pöp oröak akun kot panë nent öpnaap.

¹¹ Animaö nga pöp ngaanëer wakaimaupök peene won wia, pöp piita omp ak namp munt 7 pöröak erën ëen 8 äak wë kö sëpnaap.

¹² “Ën watöt 10 äak nim itenaö pöt omën omp ak 10 pöröenök ya. Pörö pit peene omp ak nasën wë. Akun kot panë 1 äoa ke pil pötak weëre kosang

wak animaö nga pöpring omën omp sak öpënaarö.

¹³ Pël äak omën omp ak 10 pörö pit kön kopët nent wieë pitëm weëre kosangre omnaröen ngarangk elmëepna pöt animaö nga pöp kön wes mampnaat.

¹⁴ Pël äak pit Sëpsëp Ruupring nga elak pöpök pit il mowasëpnaarö. Pi omën isaö pouröa Kaöap, omën omp ak pouröa Omp Aköp. Pötaanök omën piiring öpna pörö, pim yas mëak pimtëen yaö ëen pim ngönte këëkë wesak öpna pörö pourö, piiring erën äak yang omp ak pöröaring nga elak il mowasëpnaarö.”

¹⁵ Pël neak kaalak epël ök yenëa. “I kësangöt öng omp nga yaaupë ëöök wel aisëëa pöt omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëeröenök ya.

¹⁶ Ën watöt 10 äak oröaan nim itenan pipot yang omp ak 10 äak nem ök niaö pöröere animaö nga pöpre äak pitök öng omp nga yaaö pöpëen kööre tok elmëepnaarö. Pël äak pitök pi utpet mowesak ulpëenre poë koröp pim ë rangieëa pöt wa ilak keli moolëak yool moulmëepnaat. Pël äak pim koröpre mësep kaö nant nak nant es momarëpnaat.

¹⁷ Yaap, Anutuuk pimtë ngaantakëer kön wia pöl pitëm lupötë kön pout mangkën pit ya pöt mëmpnaat. Ya pöt pit kön kopët naö wieë omën omp ak sak öpëna weëre kosang pitëm pöt animaö pöp mampnaat. Pël ë seim Anutuu akun menautak pet irëpnaat.

¹⁸ Ën öng nim itenan pipop ka kësang yang omp akörö ngarangk elmëepna pö.”

18

Papilon ka kësang pö utpet äa

¹ Omën pöt pet irën ne kaalak itaangkën ensel munt namp kutömweriaan yangerakël yeiraan itenaut. Pöp Anutuuk weëre kosang kësang mangkën pim ëwaöök yangerak ëwa ë pet yair.

² Pël ëen pi ngön ë olëak epël ya.

“Papilon yok utpet yaë.

Papilon ka kësangö utpet äak kö yes.

Pël ëen peene urmer ke nampre nampre int utpetarö pitëmënt pëen wë.

³ Ka kësang pö utpet yes pöta songönte epël.

Öng pöpök omën nampë muntap wain iit mangkën nak kön irikor yaë pöta ök

omp nga ëere utpetat kësang ë pël yaaö pöt pet elmëen yang omën pourö tapël ëeim wëaurö.

Pël äak yang omp akörö pit öng pöpring utpetat ëeimaurö.

Pël yaëen öng pöpë omën nant kësang öpnaataan kentre kaur yaaö pötaan

yangerakë omën monere urömatëen ya yamëngkauröak omnant menak pim naëaan sum kësang weima.

Pötaanök kö yes.”

⁴ Pël yaan ne kat wiaan ngön munt nent kutömweriaan epël ya.

“Nem omnarö, ar öng utpet pipop sëp wesak kas seë,

öng pipopring wë saun koirak pötë kangut önganëen.

⁵ Öng pöpë utpet yaaö pöt kësang panë sëen

Anutu kutömweri wë pöp itenak utpet kangut mampëneak kön wieim wë

⁶ Ar omën utpet kangut pi mampunë pörö pim këlangön omën muntarö yemengka pötön kön wiak kangut mampun.

Ar pël ëenëak pöt pi omnarö utpet mena ëen pöt kangiir il wesak mampun.

Omën nampë muntap i ngaat mangkën nak utpet yes pöl öng pöpök omnarö utpet wesak këlangön kat mowieima.

Pötaanök i nga kosang panëet yemangk pöl il wesak këlangön kësang kat mowiin.

⁷ Pi pimtën wak isak yeem pim utpet yaautëen ërëpsawi eima pöta ök arök kangiir këlangön kat mowiin ing ap.

Pim lupmeri kön korar epël wieëaup.

‘Ne öng ak kësangëp yak omp ak urtak wel aisëeë omnarö ngarangk yaalmëaup.

Ne öng kapiröa ök omnantëen il ngentingenti naënëp.

Könöm nant nem naë oröön ingre ya ilak naënganëëp.’

⁸ Pimtok kön korar pöt wieëa pötaanök kët kopët nentak utpet epot pim naë orööpnaat.

Anutuuk maan yaumanre ngöntök yaaöre ën ingre ya ilak yaaö pöt orööpnaat.

Aköp Anutu utpet kangut yemengka pöp weëre kosang kësang yaaup yak

puuk maan es kotöpnaat.”

Pël yaan kat wiaut.

⁹ Yangerakë omp ak piiring ya utpet yamëngkem pötëen ërëpsawi eimaurö öng pöp, ka kaö pö, es yokotön koulöpö ngaarëk yawisën itenak pimëen ingre ya ilak apnaarö.

¹⁰ Pit Pabilon ka kaö pöökë omnaröa këlangön kat yawia pöten itenak pitta tapël ëëpanëak kas ëen om kamaarek taueë epël apnaat.

“O yakom, ka kaöaöön yaköm pan.

Pabilon ka kaöaö, 1 aöa akun kot pita öngpök

nim saunatë kangiiir utpet yaën.”

Pël yaan kat wiaut.

¹¹ Ën yangerakë omën monere urömatëen ya yamëngkauröeta omnaröak pitëm naëaan urömat kaalak sum naëpan pël wesak pimëen ingre ya ilak apnaarö.

¹² Pitëm uröm pöt epot. Koolre siluwa, kël ompyaut, polere kal, songre sar, poë koröp ke naöre naö ompyaö retëngretëng äaut, këra köp nga kamp ke nampre namp yaautre omën nant këra sum kësangötök ket äaut, aini parasre yaap, kël retëngretëng äautök ket äaut,

¹³ omën kamp ompyaö këra koröp neweriaan yewaut yapinte sinamon pël yema pötre ëwamöt, këra ëpre kömau nga kamp ompyaut, wainre i kolap kaömp ar ëëpnaat, korupaë lölopöt, pol purmakaöre sëpsëpörö,

pol osöröere ën kaar pitëm wii ngan ëak wak weruak yaautre, ën omën inëen yaauröere, pitëm sum yaaö pöt pipot.

¹⁴ Omën monere urömatëen ya yamëngkauröak öng pöpön epël ya.

“Omën nant nim ömëak kent kön yawian pöt sasa won yes.

Monere këere kaömpre omën ompyaö ë rangi pötta won yes.

Pötaan omën pipot pout kaalak naöngan, won pan.”

¹⁵ Pël ëak omën monere urömatëen ya yamëngka pörö omën ke pilöt pim naë sum yeëa pörö Pabilon ka kaö pöökë omnaröa këlangön kat yawia pöten itenak pitta tapël ëëpanëak kas ëen om kamaarek taueë ingre ya ilak ëak epël apnaat.

¹⁶ “O yaköm, ka kësangöön yaköm pan. Ka kësang epö öng nampë ök.

Pi ulpëen ompyaö retëngretëng köp nentepar möa namp mëak pim koröpöök koolre songre sar ë rangiak wëaup.

¹⁷ Akun kot 1 aöa pöta öngpök pim monere uröm pout kö yes.”

Ën i kaö wangatë ngarangk pöröere omën narö wangat wak ka muntatë yes piporö, wangatë inëen yaauröere omën i kaö pöök mon ya yamëngka pörö pourö pit Pabilon kak pëlëer wiaan kamaarek taueë

¹⁸ itaangkën ka pö es yokotem koulöpöt oröak yesën itenak ngön ëak epël yema. “Elei, ka kësang epöökë ök naö e nerek wi naön, won pan.”

¹⁹ Pit pël mëak kaplak ilaimeë ingre ya ilak ëak epël aim wë.

“O yaköm, ka kësang epöön yaköm pan.

Wangatë ngarangk yaaurö tiar ka kësang epöökë urömat wak yesem monere uröm kësang weimaurö.

Akun kot 1 aöa pöta öngpök ka epö kö yes.

²⁰ Kutömweri ngëëngköröere Anutuu ngön yaaöre tektek ngön yaaö omënere pim omën muntarö ar ka pö won yes pötaan ërëpërëp ëen.

Ka pöök utpet elnieima pötaan Anutuuk kangut yamangk.”

Pël yaan kat wiaut.

²¹ Ën ne kaalak itenaan ensel weëre kosangring nampök kël kësang panë naö wak wal ëak i kaöök yoolëem epël ya.

“Nem këlö i kaöök yoolak epël Anutuuk ka kësang Papilon pö utpet wasën sasa kö sëen kaalak itnaangkan.

²² Pël ëen intöere iraö ngön aöre peëp mëmpö, polere kuup ngön aö pöt ka pöökaan kaalak yaan kat nawiingan.

Ën omnaröakta ka pöök ya ke nentere nent yamëngkën itnaangkan. Korupaëta kas yamöem yaan kat nawiingan.

²³ Ka pöökaan es rampe newes kaalak ëwa naën ëëpnaat.

Öngre omp yaëen ipre kër yemangka pötenta itnaangkan.

Ngaantak ka pöökë omën monere urömatëen ya yamëngkaurö yangerakë kaö sak wakaimaurö.

Ën ka pöökaan naröak kempre tëptëp wak yeem omën muntaröen morök elmëimaaurö.

²⁴ Papilon ka kësang pöökë omnaröak Anutuu tektek ngön yaaö omënere pim omën muntarö mëneima.

Ën yang omën naröeta kööre toköröak mëneima pël ëautë saunat Papilon ka kësang tapöök wieëa.

Pötaanök Anutuuk kangut yaalmë.”

19

Omnarö Papilon kaö utpet yesën ërëpërëp ëa

¹ Ne omën pötön itenak kat wiaan kutömweriaan omën kësang pan ngön ë olëak epël ya.

“Tiar Anutuun yaya mepa.

Tiarim Anutu tapöpök tiar utpetetakaan kama nuwa.

Ë rangiere weëre kosang pipot pim naë wia.

² Pi tapöpök pim ngön yaatak omnaröa wëwëat wotpil wesak wël yaaup.

Öng omp nga yaaö pöpë utpet pömpelök yangerakë omnarö utpet moweseima.

Pël ëen Anutuuk pi utpet kangut mena.

Öng pöpök Anutuu inëen ru narö mëneimaup. Pötaanök kangiir elmëa.”

³ Pël ëak pit kaalak ngön ë olëak epël ya.

“Anutuun yaya mepa.

Ka kësang pö es yokotem koulöpö kët ël epotë aprö seim wë.”

⁴ Pël yaan ngarangk 24 pöröere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit rar rë mowesirak tok oriak Anutu pim omp ak urtak wel aisëëa pöpön yaya mëak epël ya.

“Yaap, Anutuun yaya mepa.”

⁵ Pël yaan kat wiaan Anutuu omp ak urta naëaan ngön ëak epël yeem ya.

“Anutuu inëen ruurö, ar pourö tiarim Anutuun yaya maë.

Piin kasinkasin yaaö kotre kaö pourö pël ëëë.”

Sëpsëp Ruup öng koirën pim ipre kër mampna akun kësangët oröa

⁶ Ngön pöt ë pet yairën ne kaalak kat wiaan ngön munt nempelök omën kësang pan rongan ëak wë ngön kaëp aöre i kësang nant nga yaurem kuk aö, tangre kaö kësang yeraan nga ngön aö pël yaë pöl ngön ë olëak epël yeem ya.

“Anutu tiarim Aköp weëre kosang pout wieëaupök peene kësang panë sak wë omnant pout ngarangk yaalni.

Pötaanök piin yaya mepa.

⁷ Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunet yok jaaröön öngöp piin korkor yaë.

Pötaanök tiar kön ompyaö wieë ërëpërëp kësang panë yeem, pim yapin pingetakëer wak isak aim öpa.

⁸ Anutuuk öng pöp ulpëen ompyaö ëwaëwa yaaö kewil won panë namp mëëpënëak mena.”

Ulpëen ompyaö pöp Anutuu omnaröa wëwë ompyaö wotpilten ya.

⁹ Enselëpök neen epël ök yenëa. “Ni ngön epël retëng ë. Omën Anutuuk Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunetak kaömp ngawi nëmpënëak yas mëëaö pörö ërëpërëp ëëpnaarö.” Pël neak kaalak epël yenëa. “Ngön epët Anutuu ngön kë panëët,” pël neeaut.

¹⁰ Pël neaan ne piin yaya mamëak pim ingesiarë ikanöök rar rë mowesirak tok yariin epël yenëa. “Nëen pil elnëengan. Anutu pimtënkëër yaya mam. Niire nim kar Yesuu ngönte ök yak pörö tiar ya kopët nent ngawi yamëngkaurö.” Yesuu ngönte ten kaamök elmëen tektek ngöntak aöre songönte tekeri wesak aö pël yëë pöt Pulöökë yaat.

Omën pol os kölamöpë rangk wel aisëëa pöpë ngönte

¹¹ Ngön pöt ök neë pet irën ne ite-naan kutömwer kan tëën pol os kölam namp wëen itenaut. Omën namp pöpë rangk wel aisëëa pöpë yapintepar nent, “Yaata wotpil yamëngkaup,” ën nent “Ngön yaap yaaup,” pël ya. Omën pöp pi omnarö ngön yaatak ulmëak kangut mampööre nga elö pël yeem wotpil yaaup.

¹² Pöpë itöörar pöt, es wëlëngöökë ököörar. Ën kepönöök pöt, omp ak ul nant selap waëëëa. Pim koröpöök pimtë yapinte wieëa. Pöt pimtökëër ëwat, omën muntarö köpël wë.

¹³ Pim ulpëenëpök omën iitök petak urak wëa. Ën pim yapinte pöt, omnaröak piin, “Anutuu ngönte,” pël yamëëaup.

¹⁴ Pël ëën kutömweri nga omnarö ulpëen ompyaö kölam panë kewil won narö mëak pol os kölam naröa rangk wel aisëak omën pöpë ënëm yes.

¹⁵ Omën pöpë këmtakaan öp nga panë newer oröak irëëëa. Öp pöwerring yang omën pim kööre tokörö mënak weëre kosangring ngarangk elmëëpnaap. Puuk wii wain ulöpörö kël kap kësang nentakaan ing mësaan iit yaarö pöl omnaröen Anutuuk ya sangën elmëak mëngkën pitëm iit orööpnaat.

¹⁶ Pöpë ulpëenëpökre kopirak pim yapinte epël retëng ëëëa. “Omën omp aköröa Omp Aköp, isauröa Kaöap.”

¹⁷ Ne kaalak itaangkën ensel namp këtëpök taueëa. Pël ëëë ngön ë olëak int ngaarëk wal ëak yaauroen epël yema. “Ar pourö Anutuu këere imën nënëën wais rongan ëëë.”

¹⁸ Ar omën omp aköröere nga omnaröere pitëm wotöököröere pol osöröere pitëm rangk wel aisëak wë pörö pourö, inëen yaauroere yaap wëaurö, kotre kaö, pit pouröa mësepöt nënëën wais rongan ëëë.”

¹⁹ Pël yemaan ne itaangkën animaö nga pöpre ën yangerakë omp aköröere pitëm nga omnarö pit Yesu pol osöpë rangk wel aisëëëaupre pim nga omnaröaring nga elëpënëak rongan ëak wëa.

²⁰ Pël ëën puuk animaö pöpre ën tektek ngön yaaö kaar omën pöp wali yeö. Tektek ngön yaaö omën pöp pi wet rëak ya it ngolöpöt animaö pöpë ëöetak mëneimautak omën animaö pöpë yapinte pitëk mowiak animaö kön pimtë ket ëa pöpönta yaya maima pörö morök elmëëima. Pël ëën omën utpet pöaar wak öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi yemoola.

²¹ Pël ëak omën pol osöpë rangk wel aisëëëa pöpök nga omën utpet pöaarë naë wëaö pörö pim öp nga panë këmtakaan oröëëa pöwerring mën wel yemowi. Pël ëën intöröak wais omën mëna pöröa mësepöt wa neim olëak kep panë yaë.

20

Seten pi wii kaatak moulmëëpnaap

¹ Ne kaalak itaangkën ensel namp yang öngöp waliöökë kietaring wii seen naö wali wak kutömweriaan yeirëa.

² Pël ëak ensel pöpök kamal kësang ngaan panëer wë Anutuu ëöetak omnaröaan utpet wesak aim wëaup, Seten, pöp enselëpök wak krismaki 1000 pötë öngpök öpënëak wii seen pööring të yemowi.

3 Pël ěak enselěpěk wa yang ōngěp wali pěěkě ōngpěk moolěak kaalak kan wariak taě paně wes yemoulmě. Krismaki 1000 pět won nasěn wiaan yang omnarě kaalak morěk elměěpaněak pěl yaalmě. Ēněmak krismaki 1000 pěl won sěěnak orě moulměěn akun kot paně nent ōpnaap.

4 Ne kaalak itaangkěn omp ak ur nant wiaan pětě oměn narě wel aisěěěa. Anutuuk pit oměn muntarě ngěn yaatak moulměak kangut mampna ya pět mangkěn wak wěa. Pěl ěěn ne itaangkěn oměn narěa kěněrě Yesuun kěn wi kosang wesak pim yapinte tekeri wes ōk aě yeem Anutuu ngěnte kosang wes morěak wěa. Pitěm pěl yaaě pětaan kěěre tokěrěak ngernger il moolaan wel wia. Oměn pěrě animaě nga pěpre pim kěn ket ěa pěpěěn yaya maěre pim yapinte pitěm ě kosatěěre morětě mowi pěl naěn ěa. Pitěkěěr Anutuuk weletakaan wal ě moulměěn wě Kristooring omp ak sak ngarangk wakaiměě sě krismaki 1000 ke pipěl won yes.

5 Pitěm weletakaan wal ě moulměa pět wet rěaut. Ēn oměn munt wel wia pěrě wal naěn wia. Pit krismaki 1000 pět won sěěnak wal ěěpěněak kor wě.

6 Oměn Anutuuk wet rěak weletakaan wal ě moulměa pěrě ngěěngk mowasěn ěrěpěrěp ěim ōpnaarě. Oměn pěrě kaalak wel wiak es parěaěěk nasěn ěěpnaarě. Pit kiri ar yaaurěa ōk sak Anuture Kristoon yaya yaměem Kristooring omp ak sak ngarangk yaat měneim wěěn krismaki 1000 ke pěl won sěpnaat.

Seten pim kělangěn kaě paně kat wiipnaata ngěnte

7 Krismaki 1000 pět won sěěnak Seten wii kaatakaan kan tě mowiin orěōpnaap.

8 Pěl ěak yang kaě nantěaan nantě wěa pěrě pourěa naě sě morěk elměěn rongan nentepar ěěn Kokre Mekok pěl sěěn nga wa top ěěpnaat. Pěl ěěpna pěrě pangk sangk nekelngan, i pisětě ōk kěsang paně ěěpnaat.

9 Oměn pěrě yang kaě poutěaan wais Anutuu omnarěere Yerusalem ka kěsang pim kent kěn wia pě wa taap ěak měmpěněak yaěěn Anutuuk es newes kutěmweriaan wes měěn irě oměn pěrě es kot won wasěpnaat.

10 Pěl ěěn Seten pit morěk elměa pěp puuk wak ōngěp kěsang i kaěěkě ōkěěk kěl kop retěng ka urauuk es yokota pěrek animaě ngaapre tektek ngěn yaaě kaar omnamp wet rěak wa moolaan wěa pěwesi moolapnaat. Pěl ěěn pit oměn naar namp pěrě rěěkre kět poutě es yokotěn kělangěn kěsang kat wieim ōpnaarě.

Ngěn ya kěsang měmpnaata ngěnte

11 Ne kaalak itaangkěn omp ak ur kělam kěsangětere pětak wel aisěěěa pěpěn itenaut. Pěl ěěn kutěmre yanger pim naě mop wiak won yes.

12 Pěl yaěěn itaangkěn oměn wel wiaurě kotre kaě omp ak urtak wel aisěěěa pěpě ěěetak taueěa. Pěl ěěn pep nant yawil. Pěl ěak newer yawil. Pěwer wěwě kosangta pepewer. Pěl ěak puuk oměn wel wiaurě pitěm wěwěatě songěnět pep pětě iteneě wěl yaalmě.

13 Pěl ěěpěněak oměn i kaěěk wel wiaurě i kaěěkaan wal yaě. Yaap, oměn wel wia pourě weletakaan wal ěěn neenem wěwěatě kangut yemangk.

14 Pěl ěak welere wel kaě wak ōngěp kěsang i kaěěkě ōkěěk es yokota pěwesi moolaan kě yes. Oměn pěrek sěpna pěrě wel 2 kosang pět wiak sasa kě sěpnaarě.

15 Anutuuk itaangkěn oměn namp pim yapinte wěwě kosangta pepeweri won ěěn pět wak ōngěp kěsang i kaěěkě ōkěěk es yokota pěwesi yemoola.

21

Kutěmre yang ngolěpět yaarě

1 Ne oměn pětěn itenak kaalak kutěm ngolěpwerre yang ngolěpren itenaut. Kutěmre yang wet rěak orěak wiakaima pět kě sak sěěn i kaěěta won wieěa.

2 Pël ëën ka kësang ngëengk Yerusalem ngolöpöön itenaut. Ka ngolöp pö Anutuu naë kutömweriaan yeiraan itenaut. Pö ë rangi ompyaö panë nant ëak wëa. Pöt öng namp pim omp yaö ëak wëaup öpënëak ë rangiak wë pöl ëak yeira.

3 Pël ëën ne kat wiaan omp ak urta naëaan ngön ëak epël ya. “Kat wieë. Anutu pi pim omnaröa tekarak wë. Pi pitring wëen pit pim omën sak öpnaarö. Ën Anutu pimtok pitëm naë wë pitëm Aköp pël sak wakaim öpnaat.

4 Pël ëak puuk pitëm ing telapöt tum mokorön ërëpërëp ëëpnaat. Pöt pit kaalak wel wiire ën kön utpetaring wë, ingre ya ilak aöre këlangön kat wi pël naën ëëpnaat. Omnant ngaan wiakaima pöt pout won sa pötaanök.”

5 Pël yaan omën omp ak urtak wel aisëëa pöpök epël ya. “Kat wieë. Ne peene omnant pout ngolöp wesak orö yaulmë.” Pël ök ëak neen epël yenëa. “Ngön epot yaap panëët, omnaröa kön wi kosang wasëpnaat. Pötaanök retëng ë.”

6 Pël neak kaalak epël ök yenëa. “Omën epot pout yok oröak wë. Ne tapöp wot rëaupök kaalak ënëm remaap. Omnant ngës rë ulmëaupök kaalak pet irumaap. Omën namp iiten yaëen pöt nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpnaat sum won mangkën nempnaap.

7 Omën namp pim wëwë ompyau-tak utpetat il wasëpna pöp omnant ompyaö epot poutë pep sëpnaap. Pël ëën ne pim Anutu pël sak wëen pi kangiir nem ruup pël sak öpnaap.

8 Pël ëëpnaatak omën toköröen kas ëak neen kasëng nampööre kön wi kosang nenewasën ë, ya utpet ke nentere nent mëmpööre omën muntarö mën wel wi, öngre omp nga ëëre kipre këar nga ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ëauröaan ngëengk wesak yaya aöre ngön kaar aö, omën ke pil yaaö piporö pourö öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi së es koteim öpnaarö. Pël yeem wel akun 2 kosang pöt wiak sasa kö sëpnaarö.”

Yerusalem ka ngolöpö

9 Pël neaan ensel 7 pöröakaan namp nem ngësë waisa. Ensel 7 pörö pit söwar 7 ëak omën utpetatta 7 tapël ëak wiak wak wëa. Pöt ënëmak akun pet irëpënëak yaëen omnarö utpet mowasëpnaat. Pöröakaan namp nem naë wais epël yenëa. “Ni wais. Pël ëën Sëpsëp Ruupë öng koirëpnaapön pet elniimaan,” pël yenëa.

10 Pël neaan Pulöökë weëre kosangö nem naë oröön ensel pöpök ne wa newak së tomön wali panë naöök neulëak Yerusalem ka ngëengkö Anutuu naë kutömweriaan yeiraan pet elnëen itenaut.

11 Ka kësang pöök Anutuu ëwaö elën ëwa ke maim nal panë tëak wieëa. Pöt yaap kël ompyaö saspaare ën könitweri yaë pöl pan ëwaëwa yeem wëa.

12 Yerusalem ka pöök ëm kësang wali panë naö ök rëëëa. Ëm pöök kan 12 ëak rë wieëa. Pël ëën ensel narö 12 tapël ëak kan ëëtë ngarangk taueëa. Kan pötë Israel omën kur 12 piporöa yapinöt retëng ëëëa.

13 Ëm këtëpë yengampiaul pöök kan neraar ner ëak rë wieëa. Këtëpë yeilëaul we pöökël kan neraar ner tapël ëak rë wieëa. Ën we naöökaan naöökta om tapël ëëëa.

14 Ëm pöökë ingöök kël 12 ëak kosang wesak wieëa. Kël pötë Sëpsëp Ruupë ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt retëng ëëëa.

15 Ensel neen ngönaak neea pöp pi këkalëp ök yawia koolötök ket ëa naö wali wak wëa. Pö ka kësang pööre ëmööre ëm kanöt ök wiipnaö.

16 Ka pöökë ë mor kong nent pötë waliit ke kopëtal pan. Ën ensel pöpök ka pö pim këkalëpööring ök wiin waliire mëntere tingk pöt ke kopëtal yaë. 2400 kilomita pël yaë.

17 Pël ëën enselëpök ökööring ëmöökë tingkët ök wiin 70 mita pël yaë.

18 Ka kësang pöökë ëm pö, kël ompyaö saspa pööring ök rëëëa. Ën ka pö kool pëënëëtök ök raan könitweri

ök pengpeng yeëa.

¹⁹ Ën em pöökë ingöök kël sum kësang yaaö ke naöre naöring ë rangi ulmëëëa. Kël ompyaö wet kaal panë rëak wia 1 pöökë yapinte saspä, ën munt kunöm ka ura 2 pöökë yapinte sapaia, ën munt kölam 3 pöökë yapinte aket, ën munt këra ëp koröp oröa 4 pöökë yapinte emeral,

²⁰ ën munt köp möaare kölam koröp oröa 5 pöökë yapinte satonikis, ën munt köp möaö 6 pöökë yapinte konilian, ën munt kop retëng ka ura 7 pöökë yapinte krisolait, ën munt këra ëp koröp oröomaap kangk ëa 8 pöökë yapinte peril, ën munt kop retëng ka urömaap kangk ëa 9 pöökë yapinte topas, ën munt kop retëngre këra ëp koröp ka urömaap kangk ëa 10 pöökë yapinte krisopres, ën munt kunöm ka urömaap kangk ëa 11 pöökë yapinte aiasin, ën munt köp karkar möa panë 12 pöökë yapinte ametis. Kël ompyaö 12 epotring em ingöök wiak ë rangi ulmëëëa.

²¹ Ën ka kan 12 pöt kal kölam sum kësangring nant 12 pötring ket ëëëa. Kal naöök kan newer naöök newer pël ëëëa. Ka kësangöökë kamënt pötta koolötök lë mëen könitweri ök peng-peng yeëa.

²² Ne ka kësang pöök ngëëngk tup nent ök rëan itnaangkën, won. Aköp Anutu weëre kosang pout wieëaupre Sëpsëp Ruup piarpimtok ngëëngk tup ket ëak wëa.

²³ Ka pöök këtre ngoon ëwa naö naëpan, won. Anutuu ëwaöök së elën Sëpsëp Ruup es rampewesi ök ket ëak ëwa ëën ka pöök ëwa tëak wia.

²⁴ Yangerakë omën pourö ka pöökë ëwaöök kan ing yaaurö. Ën yangerakë omp akörö pitëm ë rangiat ka pöökë wak sëpnaarö.

²⁵ Ka pöök koö noolapan. Pöttaanök kët poutë ka pöökë em kanöt të wiakaim öpnaat.

²⁶ Pël ëën omën pourö pitëm monere urömere ë rangiat pout ka pöökël wak sëpnaat.

²⁷ Pël ëëpnaatak omën wëwë utpet ke nentere nent yaautre kömkëëringöt

yaautre kaar yaaut pangk wak ka pöökë öngpök nasëpan, won. Om Sëpsëp Ruupë yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng ëa pörökëër ka kësang pöökë öngpök sëpnaarö.

22

Wëwë kosangta iitere këraament

¹ Ensel pöpök kaalak ka pöök i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö yesa pömerën pet elnëën itenaut. I pömer könit ket ëak ëwaëwa yaaumer Anuture Sëpsëp Ruupë omp ak urtakaan orök yesaumer.

² I pömer ka pöökë kamtaöökë luptak yesaumer. Ën i pömeri poö naöökaan naöök këra nant wëwë kosangët yemengka pöt tau seëa. Pöt krismaki kopët nenta öngpök akun 12 ëak ulöpörö ngoon nampnampë öngpök utö aprö yesa. Këra pötë ëpötök omnaröa këlangönre yau-manöt ompyaö yemowesa.

³ Omnant pout Anutuuk won wiaapënëak kön wiaut ka pöök wi naöpan. Om Anuture Sëpsëp Ruupë omp ak uröt ka kësang pöök wiaan Anutuu inëën ruurö piin yaya maim öpnaat.

⁴ Omën pörö pim këëre wot kanten itaampnaat. Pël yaëën pim yapinte pitëm ë kosatë wiaapnaat.

⁵ Ka pöök koö olaan es rampeere këtëpök ëwa naëpan, won. Aköp Anutu pimtë ëwa kësang pömpelök ëwa elmëaan pit omp ak sak akun ëlötë om omnant poutë ngarangk wakaim öpnaarö.

Yesu pi teënt kaalak waisëpnaap

⁶ Ne pötön itenaan enselëpök epël ök yenëa. “Ngön epot pout yaap panëët, omnaröa pangk kön wi kosang wasëpnaat. Aköp Anutu pim Pulö tektek ngön yaaö omnarö kaamök yaalmë pöpök pim inëën ruurö omën peene orööpnaatön ewat sëpënëak pim ensel namp pitëm naë wes mëa.”

⁷ Pël yenëaan Yesuuk epël ök ya. “Kat wieë. Ne teëntom waisumaap.

Omën namp nem tektek ngön pep epw-eri wia epot ngaarëk weim öpna pöp pi ërëpërëp ëëpnaap.”

⁸ Ne Sonok ngön epot kat wiak omën epotön itenaut. Ne epotön kat wiire itaampö pël ëak ensel ök neeaöre pet elné pël ëaö pöpë ingesiare ikanöök rar rë mowesirak tok oriak piin yaya mamëak yaëen

⁹ epël yenëa. “Ni neen pil el-nëengan. Anutu pimëntenökëer yaya mam. Niire nim kar tektek ngön yaaöre omën pourö ngön pep epw-eri wia pöt ngaarëk yeö pörö tiar ya kopët nent ngawi yamëngkaurö pötaanök.”

¹⁰ Pël neak pi kaalak epël ök yenëa. “Anutuu ngön pep epw-eri wia epot ngep ëak önganok. Ngön pötë këët orööpna akunet temanöm yes.

¹¹ Omën wëwë utpet wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. Kewilring wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. Wotpil wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. Ën lup kölam wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp.”

¹² Pël yenëaan Yesuuk kaalak epël ök ya. “Kat wi. Ne teëntom pan waisumaap. Ne omën pouröa sumat wak wais pitëm omnant yaautë kangut neenemot mempaap.

¹³ Ne tapöp wot rëaupök kaalak ënëm remaap. Ne omnant ngës rë ulmëaupök kaalak pet irumaap.

¹⁴ “Omën pitëm ulpëenöt iirak lup kölam wë pörö pit ërëpërëp ëëpnaarö. Pël ëak këra wëwë kosangët yemengka pömentëkaan yok pangk ulöp tö nak ka kësangöökë ëm kanöt të wiaan öngpök ilapnaarö.

¹⁵ Pël ëëpnaatak omën ke epëlörö ka pöökë öngpök neilapan, om ka tomök öpnaarö. Kentre pol ket ëak wëwë kewilring wëere kipre këar nga ë, öngre omp nga ëëre mën wel wi, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ëauröaan ngëëngk wesak yaya maö, ngön kaar aöre pötë ënëm ë, omën ke pil yaaö pörö ka tomök öpnaarö.

¹⁶ “Ne Yesu nook nem ensel namp wes mëen wais ar ingre mor

sauröen ngön ök niia. Ne Tewit pim kurmentëkaan oröaup. Ne tapöpök tangewesi ök ëwaaringëp.”

¹⁷ Pulööre Sëpsëp Ruupë öng yaup piaripök, “Ni wais,” pël ya. Pël ëen omën namp ngön pipët kat wiak pöt puukta, “Ni wais,” pël ap. Yaap omën namp iiten yaëen pöt waisëp. Pi i omnarö kol mangkën nak wëwë kosangta yaö yesa pöt nëmpënëak kent yaëen pöt nëmp. I pöt sum won, yaap nëmpnaat.

¹⁸ Ar Anutuu tektek ngön pep epw-eri wia epot sangk kelak kat wiinëeröaan pepanöm ngön epët ök yeniak. Omën namp Anutuu ngönte wak pim könöökään ngön munt nantring yal menak irikor ëëpna pöp Anutuuk maan omën utpet nant omnarö utpet mowasëpna pep epw-eri retëng ëa pöt pim naë orööpnaat.

¹⁹ Ën omën nampök pep epw-eri-ään Anutuu ngön nent kërë olëak irikor ëëpna pöp Anutuuk kangüir piin epël mapnaap. “Këra wëwë kosangët yemengka pömentëkaan ulöp tö nëere ka kësang ngëëngk epöök wë nem omnaröa ëëpënëak pep epw-eri ngön ëa pöl naëngan.”

²⁰ Ngön epot tekeri wesa pöpök epël ya. “Yaap, ne teënt waisumaap.” Yaap. Aköp Yesu, ni wais.

²¹ Aköp Yesu pim komre kolap pöt Anutuu omnarö arim naë wiaap. Yaap.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1-2:12
2	Matiu 2:13-3:6
3	Matiu 3:7-4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25-7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24-11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46-13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47-14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29-16:12
25	Matiu 16:13-17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23-19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29-21:22

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34-23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31-26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69-27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Maak 1:1-28
16	Maak 1:29-2:12
17	Maak 2:13-3:6
18	Maak 3:7-30
19	Maak 3:31-4:25
20	Maak 4:26-5:20
21	Maak 5:21-43
22	Maak 6:1-29
23	Maak 6:30-56
24	Maak 7:1-23
25	Maak 7:24-8:10
26	Maak 8:11-9:1
27	Maak 9:2-29
28	Maak 9:30-10:12

February

March

date	Scripture
1	Maak 10:13-31
2	Maak 10:32-52
3	Maak 11:1-26
4	Maak 11:27-12:17
5	Maak 12:18-37
6	Maak 12:38-13:13
7	Maak 13:14-37
8	Maak 14:1-21
9	Maak 14:22-52
10	Maak 14:53-72
11	Maak 15:1-47
12	Maak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Son 1:1-28

date	Scripture
1	Son 1:29-51
2	Son 2:1-25
3	Son 3:1-21
4	Son 3:22-4:3
5	Son 4:4-42
6	Son 4:43-54
7	Son 5:1-23
8	Son 5:24-47
9	Son 6:1-21
10	Son 6:22-40
11	Son 6:41-71
12	Son 7:1-29
13	Son 7:30-52
14	Son 7:53-8:20
15	Son 8:21-30
16	Son 8:31-59
17	Son 9:1-41
18	Son 10:1-21
19	Son 10:22-42
20	Son 11:1-53
21	Son 11:54-12:19
22	Son 12:20-50
23	Son 13:1-30
24	Son 13:31-14:14
25	Son 14:15-31
26	Son 15:1-27
27	Son 16:1-33
28	Son 17:1-26
29	Son 18:1-24
30	Son 18:25-19:22
31	Son 19:23-42

date	Scripture
1	Son 20:1-31
2	Son 21:1-25
3	Ngön 1:1-26
4	Ngön 2:1-47
5	Ngön 3:1-26
6	Ngön 4:1-37
7	Ngön 5:1-42
8	Ngön 6:1-15
9	Ngön 7:1-29
10	Ngön 7:30-50
11	Ngön 7:51-8:13
12	Ngön 8:14-40
13	Ngön 9:1-25
14	Ngön 9:26-43
15	Ngön 10:1-33
16	Ngön 10:34-48
17	Ngön 11:1-30
18	Ngön 12:1-23
19	Ngön 12:24-13:12
20	Ngön 13:13-41
21	Ngön 13:42-14:7
22	Ngön 14:8-28
23	Ngön 15:1-35
24	Ngön 15:36-16:15
25	Ngön 16:16-40
26	Ngön 17:1-34
27	Ngön 18:1-21
28	Ngön 18:22-19:12
29	Ngön 19:13-41
30	Ngön 20:1-38

date	Scripture
1	Ngön 21:1-16
2	Ngön 21:17-36
3	Ngön 21:37-22:16
4	Ngön 22:17-23:10
5	Ngön 23:11-35
6	Ngön 24:1-27
7	Ngön 25:1-27
8	Ngön 26:1-32
9	Ngön 27:1-20
10	Ngön 27:21-44
11	Ngön 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Kalesia 1:1-24
15	Kalesia 2:1-16
16	Kalesia 2:17-3:9
17	Kalesia 3:10-22
18	Kalesia 3:23-4:20
19	Kalesia 4:21-5:12
20	Kalesia 5:13-26
21	Kalesia 6:1-18
22	Epehas 1:1-23
23	Epehas 2:1-22
24	Epehas 3:1-21
25	Epehas 4:1-16
26	Epehas 4:17-5:2
27	Epehas 5:3-33
28	Epehas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonaika 1:1-2:9
10	1 Tesalonaika 2:10-3:13
11	1 Tesalonaika 4:1-5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitas 1:1-16
27	Taitas 2:1-14
28	Taitas 2:15-3:15
29	Pailimon 1:1-25
30	Ipru 1:1-14
31	Ipru 2:1-18

date	Scripture
1	Ipru 3:1-19
2	Ipru 4:1-13
3	Ipru 4:14-5:14
4	Ipru 6:1-20
5	Ipru 7:1-19
6	Ipru 7:20-28
7	Ipru 8:1-13
8	Ipru 9:1-10
9	Ipru 9:11-28
10	Ipru 10:1-18
11	Ipru 10:19-39
12	Ipru 11:1-16
13	Ipru 11:17-31
14	Ipru 11:32-12:13
15	Ipru 12:14-29
16	Ipru 13:1-25
17	Sems 1:1-18
18	Sems 1:19-2:17
19	Sems 2:18-3:18
20	Sems 4:1-17
21	Sems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Son 1:1-10

date	Scripture
1	1 Son 2:1-17
2	1 Son 2:18-3:2
3	1 Son 3:3-24
4	1 Son 4:1-21
5	1 Son 5:1-21
6	2 Son 1:1-13
7	3 Son 1:1-14
8	Yut 1:1-25
9	Ēnēma Ngönte 1:1-20
10	Ēnēma Ngönte 2:1-17
11	Ēnēma Ngönte 2:18-3:6
12	Ēnēma Ngönte 3:7-22
13	Ēnēma Ngönte 4:1-11
14	Ēnēma Ngönte 5:1-14
15	Ēnēma Ngönte 6:1-17
16	Ēnēma Ngönte 7:1-17
17	Ēnēma Ngönte 8:1-13
18	Ēnēma Ngönte 9:1-21
19	Ēnēma Ngönte 10:1-11
20	Ēnēma Ngönte 11:1-19
21	Ēnēma Ngönte 12:1-18
22	Ēnēma Ngönte 13:1-18
23	Ēnēma Ngönte 14:1-20
24	Ēnēma Ngönte 15:1-8
25	Ēnēma Ngönte 16:1-21
26	Ēnēma Ngönte 17:1-18
27	Ēnēma Ngönte 18:1-24
28	Ēnēma Ngönte 19:1-21
29	Ēnēma Ngönte 20:1-15
30	Ēnēma Ngönte 21:1-27
31	Ēnēma Ngönte 22:1-21

December